Bruce McAllister

COMANDO PSI
DREAM BABY, 1989

ULTRASECRETUL EXPERIMENT AL CIA ÎN VIETNAM
ARMATA CU CAPACITĂŢI PARANORMALE

Pentru Annie, Ben, Elizabeth şi Caroline

Am sentimentul că n-am spus tot, că trebuie să mai fie o poveste pe care am uitat-o, o întâmplare care-ar putea să dea o explicaţie.
Jill ann Mishkel, Spitalul de Evacuare nr. 24,
Long Binh, 1970-l971

NICI până-n ziua de astăzi n-am priceput de ce-a murit. Întotdeauna îţi aminteşti de un pacient care te-a frapat, ti-aduci aminte de el mereu şi-ncerci să înţelegi de ce. Să fi fost felul cum arăta sau cum vorbea, semăna cu cineva pe care l-ai cunoscut cu ani în urmă? Pur şi simplu îţi atinge o coardă sensibilă. Pentru mine, el va fi un asemenea caz.
Kathleen Costello Cordova, Spitalul de Evacuare nr. 24,
Long Binh, 1967-l968

Şi visezi despre cei pe care i-ai pierdut. Te întrebi dacă n-ai fi putut face ceva ca să-i salvezi.
Archie „Joe" Biggers, 1984

Pe certificatul de deces scria „Da Nang". Dar el n-a murit la Da Nang, ci în timpul unei misiuni. In mod normal, el răspundea de buncărul de muniţii şi n-avea de ce să părăsească baza, dar se pare ca fost una din zilele alea când era nevoie de oameni. A plecat în misiune şi a fost ucis. Nu s-a mai întors niciodată.

PROLOG

NOFORN ULTRASECRET
CONTROL ACCES AVIZAT nr. 7769

PAROLA: LITTLE BOY BLUE

OPERAŢIUNEA URANGUTAN — DOSARELE DE COMANDAMENT

(PERSONAL)

Specialist clasa 4 (grad în armata Statelor Unite atribuit unor militari cu pregătire tehnică). Edward Lancaster, 728352100, Batalionul 1, Regimentul 28 infanterie, Banda 1, transcriere

Subiect: Trebuie să vorbesc în vreun microfon?

Anchetator. Nu, aparatul o să înregistreze singur.

S: În regulă. [Pauză] Mă numesc Edward Lancaster. Sunt infirmier de front şi la început am fost la Compania D, Batalionul 1 sanitar, Divizia 1 infanterie. După trei luni, am fost repartizat la Batalionul 1, Regimentul 2 şi la Batalionul 1, Regimentul 26. Acum fac parte din Batalionul 1, Regimentul 28 infanterie. Vă convine aşa?

A: Da, e perfect.

S: Bivuacul Companiei D se afla la Phuoc Vinii, în Zona de Luptă X a Corpului III. Când s-a întâmplat, eram santinelă pe perimetrul de noapte. Tabăra se afla foarte aproape de un sat vietnamez, iar buncărul în care fusesem repartizat se găsea chiar pe colţ, de acolo, împrejmuirea din sârmă ghimpată pornea în două direcţii. În punctul de joncţiune era un stâlp mare de iluminat, cu reflectoarele îndreptate în jos, care scăldau în lumină perimetrul. Se făcuse noapte de-a binelea şi doar eu mai rămăsesem treaz. Camarazii mei trăseseră pe dreapta. Cercetam cu privirea perimetrul când am zărit o umbră în vârful stâlpului, chiar deasupra luminilor. Nu ştiam sigur dacă era un şobolan ori o pasăre, ori mai ştiu eu ce. După câteva secunde a-nceput să ţipe ca o bufniţă. La început nu mi-am dat seama că ţipătul era de fapt un cuvânt. Pe urmă, când am înţeles asta şi că acel cuvânt era numele meu, am priceput totodată că încerca să mă prevină în legătură cu un atac cu mortiere. N-aş putea să-l descriu cu adevărat. Mi-a rostit numele de patru ori, iar eu am înţeles ce încerca să-mi spună. Peste zece minute urma să aibă loc un atac cu mortiere. N-am încercat să-mi explic fenomenul, aşa cum aş fi făcut de obicei: poate că de îţi zici: „Sunt în stare s-o fac! Dumnezeule, chiar sunt în stare!" Pe urmă, cineva din buncăr zice: „Dacă cineva îşi poate da seama că un om are să

moară numai uitându-se la el, ar trebui să fie devină oboseala, sau imaginaţia. Am *crezut.* Nici măcar nu ştiam dacă există bufniţe în Vietnam, dar am crezut. Prin staţia radio PRC-25 am înştiinţat postul de comandă al companiei despre iminenţa unui atac cu mortiere şi, când am fost întrebat de unde ştiu, m-am prefăcut că nu aud. I-am spus celui de la postul de comandă şi locul probabil unde aveau să cadă obuzele — puteam să văd sectoarele, cele patru locuri, două lângă amplasamentele de mitralieră, unul lângă comandament şi celălalt lângă buncărul nostru, aşa că i le-am spus. I-am trezit pe camarazii mei şi le-am zis să se bage sub paturile lor, iar când obuzul a explodat lângă uşa buncărului, am fost acoperiţi cu pământ, dar asta a fost tot. Postul de comandă a reacţionat târziu, dar nimeni n-a mierlit-o. Vreo doi sau trei inşi au fost răniţi de schije, şi-atât. Am aşteptat ca bufniţa să se-ntoarcă şi am citit câte ceva despre asta, sir. Indienii de la noi din ţară cred în bufniţe. Dar eu nu cred că a fost o bufniţă. Eu cred că a fost un om, un om care mi-a cerut să-L slujesc pe El. Când îmi voi fi dedicat cu adevărat viaţa Lui, El se va întoarce la mine. Dacă o va face sub chip de bufniţă, de om sau de altceva, habar n-am. Dar mă străduiesc din răsputeri să mă dedic şi îl aştept să se întoarcă. Asta vroiaţi, sir?

Anchetator. [Neinteligibil]

Maior Ely Billings, 453287906, Divizia 101 aeropurtată, Banda 2, transcriere

Dumneavoastră, domnule colonel, trebuie să înţelegeţi cât de mulţi dintre cei de-aici şi-au văzut moartea cu ochii. Şi nu mă refer la sensul general al expresiei. Mă refer la detalii, la schimburile de focuri, la arme, şi au fost şi martori. Ei nu reuşesc să împiedice desfăşurarea evenimentelor, dar ştiu dinainte că vor avea loc. Şi nu e vorba de doi-trei inşi, ci de cincizeci-şaizeci. Atât că nu avem documentele care să arate acest lucru. Armata nu dispune de tipul ăsta de documente. Şi chiar dacă aţi avea aşa ceva, domnule colonel, ce naiba aţi putea să faceţi cu ele?

Fruntaş Lindsay McDonald, 564387690, Divizia 1 blindate, Banda 1, transcriere

În toamna lui '68 eram în ultimul an de liceu şi am început să am ceea ce s-ar putea numi premoniţii intense. Din septembrie '68 şi până când am absolvit am ştiut că voi fi rănit în Vietnam. Şi când spun asta să nu credeţi că e acelaşi lucru cu faptul că toată lumea ştie că va fi rănită în Vietnam. Eu am grupa de sânge I-A şi numărul meu de loterie e 1, dar vreau să spun că ştiam că-mi voi pierde mâna dreaptă. Când le-am zis amicilor chestia asta, au început să râdă. Joey Martinez îmi zicea: „O să fii nevoit să-nveţi să ţi-o freci cu stânga, bulache." Nimeni nu pricepea. Mă trezeam în toiul nopţii cu imaginea asta în minte şi nu puteam s-o uit. Îmi vedeam mâna zăcând nemişcată pe pământ, ca un crab. Ar fi trebuit să fie amuzant, dar nu era. Nu aveam presentimentul că am să mor, ci numai că am să-mi pierd mâna dreaptă. Iar când s-a întâmplat, în octombrie '69, aproape de Song Mao, nu m-a mai afectat. Nu m-a durut chiar aşa de tare şi mi-au pus un garou pe braţ imediat. Am ştiut că are să se-ntâmple, aşa că n-a fost realmente un şoc. Câteodată mă gândesc că de-aia am ştiut, ca să nu mă prăbuşesc şi să mor din pricina şocului. La drept vorbind m-am simţit uşurat. Îmi fusese teamă de-atâta timp... Atât că nu vedeam cum aveam s-o pierd, de la ce fel de bombă-capcană o să mi se tragă.

Sergent Anthony Trevino, 786539045, Brigada 173 aeropurtată,
Banda 2, transcriere (materialprioritar)

Stăteam în apropierea potecilor şi Charlie (poreclă dată de americani vietnamezilor, de la Victor Charlie, codificarea radio pentru Viet Cong, organizaţie paramilitară sprijinită de nord-vietnamezi, care acţiona pe teritoriul Vietnamului de Sud) trecea pe lângă mine, iar eu parcă nici nu eram acolo. Am ajuns până la punctul la care puteam să stau şase sau şapte ore fără să mă mişc iar Charlie aproape că trecea peste mine. Pur şi simplu eu nu eram acolo. Se zice că pe cei de la SEAL (trupele speciale ale Marinei Militare americane) îi învaţă cum să facă să semene cu o piatră. Eu n-am crezut că era posibil aşa ceva. S-au întâmplat şi alte chestii.

În februarie trecut, în timpul Operaţiunii Junction City, mi-am părăsit trupul şi i-am văzut pe gălbejiţii care ne încercuiseră.

Am fost în stare să-mi conduc trupul către toţi inamicii — două mitraliere M-60 şi două adăposturi — şi să le fac de petrecanie fie cu automatul M-l6, fie cu cuţitul Randall. Cum povestesc eu acum, parcă n-ar fi adevărat. Dar băieţii m-au văzut când am facut-o. Au spus că parcă eram un animal care se mişca prin junglă — nu mai văzuseră niciodată aşa ceva. După aia, n-au mai vrut să stea prin preajma mea. Eu nu-mi amintesc de partea asta. Eram încă pe dinafară. Am facut-o din nou în aprilie, când brigada noastră se afla în provincia Binh Thuan. Participam la un raid de cercetare, fără vreun obiectiv precis. Tocmai controlam spitalul franţuzesc din apropiere de Phan Thiet şi îl văd pe un Spec 5 că se apropie de o cutie de la o raţie C (hrană rece distribuite soldaţilor americani plecaţi în misiune) aflată în curte. Cutia începe să lumineze. Nu ştiu cum să zic altfel decât că începe să lumineze. Îi spun să n-o atingă, dar el râde. Îi zic: „Ascultă, labagiule, dacă te-atingi de cutia aia ai rămâi fără un braţ." Nu mă cunoaşte, dar are ceva vechime în armată şi ar trebui să ştie chestiile astea. Nu l-a văzut niciodată pe Charlie „prelucrând" o cutie goală de conserve, aşa că se apleacă să-mi demonstreze ce isteţ e. Du-te-n mă-ta, amice, şi-o fi zicând el. Ridică de jos cutia şi bum! — braţul îi zboară cât colo. Cutia era de fapt o bombă-capcană. Ori de câte ori sunt „prelucrate" aşa, cutiile luminează. Eu sunt în stare să-i găsesc pe gălbejiţi în pădure pentru că trupurile lor luminează. Orice îmi ameninţă corpul, luminează. Cam aşa s-a întâmplat vreme de vreo patru luni. Aş putea să spun că erau ca nişte sori mici sau ca nişte obiecte radioactive, dar nu e aşa. Când le vorbesc oamenilor despre asta, întotdeauna aduc vorba despre marţieni sau despre sifilis negru ori despre vagine cu lame de ras la intrare, chestii de felul ăsta, aşa că ei îşi zic: „Măi, ce aiureală nemaipomenită. Aş putea să ascult chestii de-astea cât e ziua de lungă." Dacă încerci să le spui, nu te cred. *Eu* cred. Şi dumneata ai crede, dacă ţi-ar fi salvat viaţa.

Colonel John Fitzgerald, 897654390, Grupa 5 a Forţelor Speciale (retras),
Banda 1, transcriere

Lucram în cadrul ICEX, predecesorul Programului Phoenix. În acelaşi program cu mine mai erau vreo zece-doisprezece inşi.

Nu-i cunoşteam decât pe trei dintre ei şi acţionam pe tot teritoriul Vietnamului. Unul a fost ucis în vara lui '67, altul e un babalâc mai ramolit decât mine iar cel de-al treilea dintre băieţi e acum pe undeva prin America Centrală. Cei din Viet-Cong ne ziceau *Moi con Dao,* „cuţitele sălbatice". Oamenii care nu ştiu prea multe despre cei din tribul Rhade nu-şi dau seama că ei pot şi chiar se folosesc de cuţitele lor. Eu am auzit despre ei prin '60, când eram cu programul White Star în Laos, şi mi-au stârnit îndeajuns interesul ca să le învăţ limba. Semănau mult cu indienii din tribul tatălui meu, Tsalagi Cherokee.

Când am scăpat de acolo, mi-au trebuit vreo trei-patru ani ca să-mi revin la normal. Cum îţi spuneam, colonele, am avut un cheag de sânge pe partea stângă a creierului, care mi-a paralizat partea dreaptă. Multă vreme n-am putut să-mi mişc ochiul drept şi a trebuit să învăţ să vorbesc din nou. Cheagul ăla m-a ucis. Vreau să spun că am trecut prin chinurile iadului. Sună ciudat, dar nu am cum să mă exprim altfel: viaţa mi-a părăsit trupul, îl vedeam zăcând pe podeaua băii, şi am plutit pe deasupra uşii înainte de a ieşi din casa în care locuiam. Nu puteam să văd interiorul locuinţei maiorului vecin cu mine, dar îi vedeam clar pe Ruth şi pe cei patru copii, ca şi cum casa mea n-ar mai fi avut acoperiş. Puteam să văd Bragg (de fapt, Fort Bragg, oraş în nord-vestul Californiei, unde se află un centru de pregătire militară), pe care l-am văzut de multe ori din avion, dar nu deasupra locuinţei mele din Hammond Hills. Pe urmă m-am întors la trupul meu şi am început să trăiesc din nou. Trebuie să-ţi spun că am crezut că înnebunesc. Multă vreme m-a frământat povestea asta. N-am discutat cu nimeni despre asta, decât cu Ruth.

Am încercat să dau de urma băieţilor cu care-am lucrat, dar e greu. Cei mai mulţi dintre ei sunt morţi sau pur şi simplu nu ştii de unde să-i mai iei. La vârsta mea tot mai încerci, dar e greu.

Sergent de stat-major Gerrald Zuminski, 760983456, Batalionul 3,
Regimentul 1 infanterie, Banda 1, transcriere

Când am rămas fără picior — prin ceea ce se cheamă amputare traumatică — nu mi-am pierdut nici o clipă cunoştinţa.

Am detonat mina şi un soldat ARVN (abreviere pentru *Army of Republic of Vietnam,* armata regulată sud-vietnameză) a fost ucis iar celălalt a fost grav rănit la cap. În timp ce aşteptam să fiu „medevacuat" (un *medevac* era elicopterul sanitar cu care erau evacuaţi răniţii din zonele în care se purtau luptele; de aici, termenul argotic „a medevacua"), l-am văzut pe bunicul Zuminski undeva în dreapta, urmărind totul. Era îmbrăcat în aceeaşi salopetă cu şorţ în faţă şi cu pălăria de fetru, pe care le purta întotdeauna. Nu-l vedeam pe nici unul dintre ceilalţi soldaţi, dar îl vedeam pe bunicul meu, la câţiva paşi depărtare. A rămas cu mine până când am ajuns în elicopterul care m-a luat de acolo. Nu, de atunci nu am mai avut vreo experienţă ca asta.

Subofiţer de marină clasa 3 Daniel Klein, 497234094, SEAL,
Echipa 1, Banda 1, transcriere

Sunt unii care pot să-şi dea seama dacă un om urmează să moară numai uitându-se la el. Toată lumea crede că e ceva în priviri — auzi chestia asta mereu — dar nici pomeneală de aşa ceva. Oamenii vorbesc despre o anumită paloare a feţei, despre o senzaţie de depărtare, ca şi cum tipul s-a şi dus deja, şi-a trăit traiul, şi-a mâncat mălaiul. Pe undeva, e şi aşa ceva, dar nici asta nu e totuşi. Nu e ceva ce să poţi fotografia. Nu poţi să zici: „Hei, uite-l p-ăla de colo... Doamne, parc-ar fi un mort care n-a apucat să se răcească !" E posibil să fie obosit, bolnav de malarie sau de dizenterie. Poate că se uită pur şi simplu în gol. Asta nu-nseamnă c-o să moară. Nu e ceva ce să poţi descrie. E ceva ce simţi atunci când unii ca ăştia stau lângă tine. Pur şi simplu, ei nu sunt acolo, aşa cum suntem eu şi cu dumneata, cu trupurile noastre ocupând spaţiu, având o anumită greutate.

Încerci asta într-o zi şi constaţi că poţi s-o faci. E ca şi cum ai câştiga la loterie. E ultimul lucru pe care-ţi închipui că l-ai putea face şi când colo, bingo!, uite că merge. E vorba de nişte oameni pe care-i cunoşti, aşa că atunci când mor, sau când îţi închipui că poate au să moară şi chiar *mor,* te simţi ca dracu'. Dar în acelaşi timp în stare să se uite în oglindă şi să spună dacă *el* însuşi o să moară, corect?" E o glumă, dar în două zile îţi faci rost de-o oglinjoară pe care o porţi cu tine pretutindeni. Ai fi în

stare să-l omori pe-ăla care ţi-ar lua-o. Te uiţi în ea în fiecare zi înainte de a pleca în patrulă, ni fiecare noapte înainte de vreun bombardament de „hăituială şi interdicţie" şi pe urmă, când ţi-a mai rămas puţin, când mai ai câteva săptămâni, te uiţi la ea din cinci în cinci minute. Eşti conştient că nu e ceva ce să poţi vedea, dar dorinţa de a şti te înnebuneşte.

Căpitan Joseph O'Conell, 676909159, Divizia 3 infanterie marină, Banda 1, transcriere

Eu sunt cel mai bătrân căpitan din Corpul de Infanterie Marină. N-ar trebui să stai de vorbă cu mine. [Râsete] Vietnamul e o joacă de copii faţă de ce-am văzut noi în Coreea. Nimic din ce s-a întâmplat aici nu se compară cu ce-a fost acolo. Percepţia extrasenzorială — sau cum vreţi s-o numiţi — e în preajma fiecărui soldat combatant, întotdeauna, fie că-şi dă seama sau nu. Odată, maică-mea — la vremea aia ea era în Tampa, Florida — m-a trezit în miezul nopţii — eu eram în Coreea — şi mi-a zis să-l caut pe preotul militar ca să mă spovedesc, pentru că în ziua aia urma să fiu rănit. Eram încă un copil pe-atunci. Chiar dacă maică-mea îmi apare într-un vis, tot maică-mea rămâne. Am făcut cum mi-a zis ea şi am fost rănit. La câteva ore după ce i-am spus preotului batalionului cum că mama mea a ţinut ca eu să vorbesc cu el, am pornit la atac. Eu am fost rănit încă din primele momente ale asaltului, deşi nu foarte grav, şi am primit cinci zile de repaus la infirmeria regimentului. Pe vremea aceea eram foarte tânăr, îndeplineam funcţia de locţiitor al comandantului de pluton, iar plutonul meu n-avea ofiţer comandant. M-am simţit vinovat că stăteam acolo din cauza unei julituri, aşa că mi-am aruncat ecusonul de rănit şi m-am dus înapoi la compania mea de puşcaşi. După câteva zile am primit o Stea de Bronz. Asta era în 1950. Am debarcat la Inchon în septembrie şi, prin decembrie, Divizia 1 infanterie marină era temeinic angajată în Bazinul Chosin, într-o confruntare cu zece divizii din Armata 8 Mobilă a chinezilor. Vremea era îngrozitoare. Temperatura cobora până la minus treizeci şi opt de grade Celsius şi dinspre Manciuria băteau vânturi cu viteze de aproximativ 46 km/h. Din cincisprezece mii câţi eram acolo, pierderile noastre s-au ridicat la şapte mii şapte sute de oameni, majoritatea din pricina degerăturilor. În cealaltă tabără au fost

peste patruzeci şi cinci de mii de morţi. Vietnamul e un nimic. [Râsete] Maică-mea, Dumnezeu s-o binecuvânteze, n-a trebuit să mă scoale din somn nici măcar o singură dată aici.

Adjunct şef de echipaj Terrence Leverhoudt, 567783120, Baza fluvială mobilă nr. 8, Banda 1, transcriere

Stau la mitraliera mea de pe şalupa de patrulare. Ne aflăm la gura fluviului Bassac, în Marea Chinei de Sud, cam la vreo două săptămâni după începerea musonului. Nava are un ruliu puternic pe furtuna asta. Vântul e un adevărat demon, peste tot vezi numai valuri întunecate. Mă gândesc la maică-mea, care a murit când aveam un an şi jumătate, şi dintr-o dată, peste tot în jurul meu, furtuna se opreşte, aerul e cald, nu se aude absolut nici un sunet. Ea e *acolo.* O simt. E acolo vreme îndelungată şi în sfârşit apare şi cel care urmează după mine în cart. N-au trecut câteva ore. Au trecut câteva secunde.

Fruntaş Peter Takukani, 567892007, Divizia 2 Cavalerie Aeriană, Banda 1, transcriere

Atunci a fost prima oară când s-a întâmplat. Când mi-aduc aminte, şi-acum mă apucă tremuratul. În visul ăsta, viet-congii au ucis şi au rănit un grup de infanterişti marini. I-au dezbrăcat, iar pe răniţii muribunzi i-au drogat. I-au înfăşurat în sârmă ghimpată, ca să le poată controla mişcările, şi i-au pus să mărşăluiască înainte, spre noi. Suntem nevoiţi să le secerăm picioarele alor noştri. Când încearcă să se mişte, sârma ghimpată pătrunde şi mai adânc în carne. Cu toate că sunt pe moarte şi sub acţiunea drogurilor, ei simt. Mi se face greaţă în vis din pricina asta. Am avut visul ăsta două sau trei nopţi la rând, dar fiindcă n-am auzit niciodată ca viet-congii să facă una ca asta, nu i-am dat prea multă importanţă. Pe 15 martie ne aflam la Dong Ngai şi viet-congii îi scot pe băieţii ăştia în faţă. Cei trei inşi pe care-i vedeam cel mai limpede erau din visul meu. Am fost nevoiţi să tragem în ei ca să-i oprim. Mi s-a făcut rău, dar n-am povestit nimănui despre vis. S-a întâmplat din nou lângă Phu Bai, unde patru băieţi fuseseră mutilaţi şi spânzuraţi iar eu n-am vrut să-i văd. Şi de data aceea mi s-a făcut rău, iar căpitanul a zis că mă trimite în faţa curţii marţiale. I-am spus

despre vis şi el mi-a zis că mă va sancţiona conform Secţiunii 8 (lăsare la vatră a unui militar din motive de incapacitate psihică sau fizică). Când am avut al treilea vis, i-am povestit cum are să se întâmple şi, într-adevăr, aşa s-a întâmplat. N-a mai zis nimic. Pe urmă nu l-am mai văzut pentru că a fost transferat. N-a mai vrut să mai rămână cu compania noastră. A spus că eram cel mai prost grup de soldaţi pe care-l avusese vreodată în subordine şi că nu avea de gând să stea cu noi până la sfârşitul războiului. Am fost rănit la şold pe 30 august şi la braţ, pe 9 septembrie. Mă aşteptam să fiu trimis acasă, dar iată-mă rămas aici.

Capitolul 1

NOFORN ULTRASECRET
CONTROL ACCES AVIZAT nr.7769
PAROLA: LITTLE BOYBLUE
Aprobare specială: OPERAŢIUNEA URANGUTANEVAL

Locotenent Mary Damico, 557783021, Corpul de infirmiere militare, Banda 1, transcriere

Nu ştiu dacă am fost pentru sau împotriva războiului atunci când am plecat, domnule maior. Nu cred că mai contează acum. M-am înrolat şi am devenit infirmieră ca să ajut. Nu asta le face pe femei să devină infirmiere? Ni s-a spus că e un lucru bun, aşa cum e bine să fii învăţătoare sau mamă. Când aveam zece ani, am fost nevoită să o văd pe bunica mea — mama tatălui meu — murind în urma unei crize cardiace în dormitorul ei, care se afla chiar lângă al meu, şi mi-am spus că asta n-are să se mai întâmple niciodată. Mi-am pus în gând să nu mai stau niciodată în preajma unui bolnav şi să privesc neajutorată. Aveam zece ani. N-am să uit niciodată. De ce nu-ţi spune nimeni că sunt situaţii în care *nu poţi* să ajuţi?

Într-o bună zi îl auzim pe directorul nostru vorbind la staţia de amplificare despre băieţii de pe tot cuprinsul ţării, care pleacă acolo pentru noi şi sunt răniţi sau mutilaţi. Noi ne aflăm în sala de studiu iar eu stau chiar în spatele lui Little Boby Carter, băiatul care m-a invitat la Waimea Romance — un bal dansant *foarte* important. Directorul ne spune că Tony Fischetti

şi încă un băiat sunt morţi, „ucişi în misiune", cum au primit ei decoraţiile Purple Heart, şi aşa mai departe. O mulţime de fete încep să plângă. Kathy Rosenbaum plânge, la fel şi Donna Renaldo, care a fost prietenă apropiată cu Tony Fischetti în clasa a zecea. Şi eu plâng. Toate plângem. La fel am plâns şi în 1963, când a fost ucis preşedintele Kennedy.

Mă gândesc la John F. Kennedy, la Tony Fischetti şi la toţi ceilalţi băieţi care sunt ucişi sau răniţi acolo. La faptul că fratele meu Jerry, prietenii lui, Little Boby Carter şi alţi băieţi pe care-i cunosc s-ar putea să ajungă acolo mâine. A doua zi sun la armată şi le spun că am note destul de bune, că vreau să urmez o şcoală de infirmiere şi pe urmă să plec în Vietnam. Ei zic că nici o problemă, or să-mi plătească şcoala, dar pe urmă eu voi fi obligată faţă de ei. Eu le zic perfect, asta şi vreau. Nu ştiu dacă şi alte fete de la Poly au facut-o. La drept vorbind, nici nu m-ar fi interesat. M-am gândit pur şi simplu că trebuie s-o facă cineva.

M-am dus acolo şi am semnat documentele — aveam optsprezece ani — şi taică-miu s-a înfuriat grozav. Lucra ca sculer-matriţer la Şantierele Navale şi era un om foarte sever şi foarte „italian". Parcă-l văd în sufragerie cum îmi zice că nu vreau altceva decât să fiu o târfa sau o lesbiană, fiindcă asta o să zică lumea dac-am să mă duc. Asta or să-şi închipuie alde Perotto. Asta o să-şi închipuie *familia.* Dintotdeauna am fost un copil obraznic, aşa că îi spun: „La fel credeţi şi tu şi mami?" N-a lipsit mult să mă pocnească. Aşa sunt părinţii. Ce crede lumea din jur e mai important decât ce cred ei, dar nu poţi să le spui asta.

Am crezut că maică-mea o să spună ceva. Eram apropiate. Dar n-a spus. Nici ea n-a vrut să plec.

N-am văzut niciodată o infirmieră în Vietnam care să fie târfa şi n-am întâlnit .una în vreun loc în care cealaltă chestie să conteze. Şi cum ar putea să conteze? Erau câteva, puţine, care se purtau mai uşuratic, care se îmbătau şi mergeau la prea multe petreceri, care ajungeau să se îndrăgostească de bărbaţii însuraţi, de doctori, dar asta puteai să înţelegi. Toată lumea bea. Toată lumea avea nevoie de cineva care să înţeleagă.

Dar aşa gândeau unii oameni în State. Dacă plecai, erai ori lesbiană ori târfa. Altfel, de ce-ai mai fi plecat?

Am crescut în Long Beach, California, un oraş de marinari.

Uneori uit asta. Uneori uit că mergeam în Catalina (insulă în imediata apropiere a localităţii Long Beach) ca să particip la balurile de acolo, că-mi purtam părul tapat şi-mi plăceau fustele mini şi pantofii negri cu toc înalt. Uneori uit că multă vreme nu mi-au plăcut Beatles. Uneori nu pot să-mi mai amintesc decât de spitale.

Am urmat vreme de trei ani şcoala catolică de infirmiere de la St.Mary şi, când am terminat, am plecat cu maşina, împreună cu alte două fete, la Fort Sam Houston, unde urma să facem instrucţia militară de bază. Tot drumul am „tăiat" curbele, am făcut gălăgie şi am râs. Una dintre fete era din Louisiana, cealaltă din California, ca şi mine — ea era glumeaţa grupului. O vedeai plină de sânge în salonul de urgenţe, unde noi eram cele tolerate, şi te pomeneai că trânteşte un banc la fel de porcos ca orice banc spus de băieţii de la Poly. Făcea pe toată lumea să râdă, chiar şi pe pacienţi, şi nu te puteai abţine. Chiar dacă erai baltă de sânge de la o rană de glonţ sau de cuţit, tot făceai pe tine de-atâta râs. Datorită ei, călătoria până-n Texas a fost nemaipomenită.

La Fort Sam am fost tratate ca nişte regine. Nu erau prea multe femei acolo şi lucrurile au cam scăpat de sub control. Ne-au arătat cum se foloseşte o puşcă şi pe urmă nu ne-au lăsat să tragem. Fran, fata din California, a luat o coadă de mătură, a scurtat-o şi a venit cu ea la poligonul de trageri. Dacă nu mă lăsaţi să trag cu ale voastre, am să trag cu a mea, a zis ea, după care s-a lungit pe burtă, a luat linia de ochire cu coada de mătură şi a-nceput să scoată nişte sunete, aşa cum fac băieţii când se joacă de-a războiul. Sergentul i-a aruncat o privire de parcă n-ar mai fi întâlnit pe nimeni aşa de nebun, de parc-ar fi vrut să-i spună: tu eşti ultima persoană căreia i-aş încredinţa preţioasele *mele* fluide vitale. Ne-am făcut rost toate de cozi de mătură. Nu ştiau ce să se mai facă cu noi. Noi nu ştiam că ne pregătim pentru un război. Credeam că e o glumă, un joc. Ei n-au ştiut cum să ne descrie ce se întâmpla de fapt acolo. Ar fi trebuit să ne lase să tragem cu armele. Ar fi trebuit să aducă nişte trupuri, nişte cadavre, şi să ne lase să vedem ce pot să facă gloanţele şi grenadele noastre.

Am fost repartizată la Walter Reed, unde am stat două luni, dar le spuneam întruna că vreau să merg în Vietnam. Mi-au zis că nu se poate, eşti prea tânără, iar eu le-am spus că o să

fac douăzeci şi unu de ani când o să ajung acolo, aşa că daţi-mi voie să merg, pentru numele lui Dumnezeu. Lucrul ăsta l-am repetat întruna şi l-am scris pe toate foile de hârtie care mi-au picat în mână şi până la urmă au zis: în regulă. Dacă asta vrei, atunci fie.

Fran şi cu mine am cerut să fim repartizate în acelaşi loc, şi aşa a fost. Auzisem că la Cam Ranh Bay au o mie trei sute de paturi şi nişte plaje nemaipomenite. Acolo puteam să fim nişte infirmiere într-adevar utile şi, în acelaşi timp, aveam ocazia să fim nişte femei „cu ochi rotunzi", care să petreacă de minune pe acele plaje grozave. Ăsta era planul nostru. Atâta ştiam. Sherry, fata din Louisiana, a vrut la Long Binh. Prietenul ei se afla acolo împreună cu Divizia 11 de blindate şi ea era hotărâtă să ajungă să-l vadă, chiar dacă pentru asta trebuia să se urce pe un tanc. I-am spus o stupizenie, ceva de genul „în dragoste şi în război totul e corect, iubito", am îmbrăţişat-o şi de-atunci n-am mai văzut-o.

Am rămas preţ de o lună la Cam Ranh Bay,la Spitalul de Evacuare 21, pe urmă am fost transferate la Saigon, la Spitalul General de Campanie nr.8, după care am fost aduse înapoi la 21. N-a ajutat la nimic faptul că am fost mutate aşa de colo-colo, dar asta a fost. Lucruri de felul ăsta se-ntâmplă tot timpul. La 21 am fost cazate într-o baracă din imediata apropiere a complexului spitalier. Într-o parte îi aveam vecini pe cei de la marină, în cealaltă pe cei de la forţele aeriene. Toată noaptea auzeam mortierele, iar a doua zi aveam ocazia să vedem consecinţele.

A început să mă afecteze cam după o săptămână. Doar atât mi-a trebuit. Întotdeauna e greu în primele câteva zile, când vezi trupurile alea şi nu ştii ce să faci — fiindcă nici saloanele de urgenţe din ţară, nici măcar cele văzute la Walter Reed nu te pregătesc cu adevărat... toţi băieţii ăştia care plâng după mamele, prietenele sau surorile lor, spunându-ţi cât de bine arăţi, când ei sunt tăiaţi în bucăţi. Dar îţi ţii simţămintele în frâu şi-ţi faci treaba. Îţi spui că *nu se poate* să continue aşa, că restul săptămânii trebuie să fie mai bine, că nu peste multă vreme ai să porţi din nou o uniformă albă şi curată. Ne spunem una alteia că trebuie să se sfârşească şi ne *impunem* să credem asta. Dar nu se sfârşeşte.

Elicopterele sanitare aterizau necontenit şi brancardele nu

începeau să sosească. Noi eram cele care încercam să-i ţinem în viaţă şi, dacă nu mureau sub ochii noştri, îi trimiteam mai departe.

Când în sfârşit s-a întâmplat, n-a semănat cu nimic din ce mai trăisem până atunci. M-am gândit mult la asta de atunci. O asemenea întâmplare te pune pe gânduri multă vreme după aia, şi încerci să înţelegi cum a început. Vi s-a-ntâmplat vreodată, de exemplu, să visaţi ce-o să primiţi de Crăciun, în copilărie, şi visul să se adeverească întocmai, chiar dacă era vorba de o surpriză, chiar dacă *nu aveaţi* de unde să ştiţi? Aţi visat vreodată când şi cum o să se accidenteze fratele dumneavoastră, pe vremea când se mai accidenta la fotbal? Lucruri de felul ăsta. Eu nu-mi amintesc să fi avut vreodată în copilărie astfel de visuri.

Eram peste tot pline de sânge, de urină şi de toate cele. Aveam un tânăr fără braţe sau fără picioare, ori poate că picioarele lui erau întinse lângă el, pe brancardă. Aveam băieţi care rămăseseră fără feţe. Aveam un altul cu o faţă perfectă, dar fără nimic sub piept, doar cu cearşaful. El vorbea cu tine şi, în timp ce vorbea, tu nu te uitai decât la faţa lui. Îţi ţineai ochii pe acea parte a trupului său până când murea. Îmi amintesc că pe băiatul asta îl chema Paul. N-am să-l uit niciodată. Vorbiţi cu orice infirmieră şi-o să vedeţi că are un pacient, un nume, un chip pe care nu poate să-l uite.

Aveam acolo stomacuri pe care le puteai ţine în mâini. Aveam trupuri pe care le puteai îndoi ca pe o foaie de hârtie, fiindcă aveau coloanele vertebrale secţionate, iar oamenii încă mai trăiau. Aveam coloane vertebrale atât de infectate încât le puteai scoate afară ca pe nişte funii, şi oamenii aceia încă mai respirau. Aveam cranii deschise, cu pământ, frunze sau bucăţi de metal înăuntru, şi oamenii ăia respirau şi ei. Am avut parte de toate lucrurile astea, domnule maior.

Îi bandajam şi le făceam perfuzii şi strigam la ei: *Rămâi treaz! Să nu adormi. Ţine-te tare. Te iubim, dragule.* Foloseam pompe de absorbţie ca să-i curăţăm de secreţii şi de sânge. Făceam treburile astea zi după zi, de dimineaţa până seara.

Dacă nu rezistau, îi puneai în saci funerari. Schimbai pansamentele de pe membrele amputate şi aveai înţelegerea asta cu infirmierii de la trupă, ca la fiecare patru zile să cureţi latrinele în locul lor, ei ocupându-se în schimb de schimbarea pansamentelor. Ei ştiau ce înseamnă asta.

Îţi aduceau un băiat cu nişte ochi căprui frumoşi şi abia apucai să te uiţi la el, să aduci perfuzorul şi să-i faci incizia pentru introducerea cateterului. El îţi zicea: „Domniţă, nu-i aşa că n-am nimic grav?" şi, în patruzeci de secunde, murea. Sângele lui se revărsa pe brancardă, trecând prin pansamente. Unele răni sunt atât de rele încât nici nu poţi să opreşti hemoragia. Omul se stinge pur şi simplu sub ochii tăi.

Vroiai să ajuţi, dar nu aveai cum. Nu puteai decât să te uiţi.

Într-o zi am spus: „Nu mai fac faţă la chestia asta, Fran." Ea mi-a răspuns: „Ba poţi, fetiţo." A doua zi am spus acelaşi lucru, iar ea mi-a zis: „Pe zi ce trece...e...mai...bine." A spus-o cântând, exact ca în melodia aia a Beatles-ilor. Nu vroiam s-o repet întruna, nu vroiam să cobesc, dar aşa simţeam. I-am spus: „Nu, n-o să fie mai bine niciodată", iar ea şi-a văzut de-ale ei, încercând totodată o glumă obscenă, numai ca să mă facă să zâmbesc. La început nu o deranja când auzea ce vorbeam, dar în a doua sau a treia săptămână a început să mă ocolească. Se supăra, îmi întorcea spatele şi nu vroia să mai asculte. Eu nu înţelegeam de ce. Mă simţeam îngrozitor iar ea ştia asta. Trebuia să spun *cuiva.* La cine puteam să mă duc?

Am încetat să mă mai exprim în cuvinte. Mă uitam la ea, iar ea ştia la ce mă gândeam. Şi iar îmi întorcea spatele, pentru că *ştia.* Zicea:. „Uluitor ce poate să facă o coadă de mătură, nu?" Sau. spunea o glumă, dar nu mie. I-o spunea altcuiva, vreunui infirmier de la trupă, sau vreuneia din colegele noastre. La *mine* nu vroia să se uite. Reuşea să-şi păstreze cumpătul atâta timp cât nu trebuia să se uite la mine. Acum înţeleg de ce.

Izbucnesc în plâns şi nu mă pot opri. Asta durează zile în şir. Aştept până mi se termină schimbul şi mă duc la mine în cameră, dar uneori, când vin mulţi răniţi, nu mai am răbdare să aştept şi mă duc într-o magazie. Ei nu-i spun ce se-ntâmplă, dar ea ştie. Ştie că am plâns la baracă. Într-o zi intră în magazie, mă găseşte acolo şi se-nfurie. Îmi zice: „Îţi închipui că *tu* ai probleme, Mary? Dar noi... *eu* crezi că n-am probleme?" Îi spun că *nu-i* vorba de mine, că nu din pricina *mea* plâng — ci din pricina a ceea ce trebuie să facem, a cadavrelor care nu mai contenesc să sosească, vin şi nu se mai termină niciodată. Nu din pricina *mea,* îi zic, dar eu sunt cea care plânge, aşa că e ca şi cum eu aş fi pricina. Ea nu scoate o vorbă măcar. Iese ca o

furtună din încăpere şi primul lucru pe care-l aflu dup-aia e că s-a transferat la sala de operaţii. Ne vedem noaptea, la baracă, dar nu vorbim prea mult şi o văd cum mă evită. Acum ştiu prin ce a trecut, ştiu că de fapt amândouă treceam prin aceleaşi lucruri, numai că atunci nu-mi dădeam seama. Am crezut că ea e cea puternică. Am crezut că singurul lucru care o deranja era plânsul meu.

Când au început visurile, am crezut că-nnebunesc. Era cam prin a cincisprezecea săptămână iar eu nu puteam să dorm. Săptămâni în şir n-am vorbit cu nimeni — nici cu Fran, nici cu o infirmieră din Cleveland pe care am cunoscut-o, nici cu sanitarii de la trupă şi nici cu infirmiera-şefa. În ziua precedentă mi se repartizaseră patru pacienţi şi, când i-am visat în noaptea aia, toţi aveau faţa lui Paul, aşa cum se întâmpla întotdeauna. Aveau trupuri diferite, desigur, dar faţa era a lui Paul — zâmbetul, gropiţele din obraji, tenul bronzat. Toate visele de dinaintea acelei nopţi fuseseră la fel. Când mă trezeam, era şi mai rău. Îmi închideam ochii după câte o operaţie şi mă gândeam la bombe-capcană. Îmi închipuiam că până şi de sutienul meu erau legate nişte fire ataşate de vreo bombă. Stăteam pe scaunul veceului şi-mi închipuiam că cineva leagă un fir detonator de zăvor şi că o să rămân fără faţă şi fără mâini când o să ies de acolo. Dar noaptea următoare visele s-au schimbat.

Am început să visez răni, de diferite feluri, şi a doua zi apăreau rănile pe care le visasem. Am crezut că era doar un concurs de împrejurări, o coincidenţă. Până atunci văzusem o mulţime de răni. Toată lumea, toate infirmierele şi toţi sanitarii aveau coşmaruri. Doctorii susţineau că n-aveau, dar aveau. Visam despre o rană deschisă la piept şi un tip care încerca să ţipe, deşi nu putea, iar a doua zi trebuia să bandajez o rană la piept şi să ascult un individ care încerca să ţipe. Nu m-am gândit cine ştie ce la asta. Nu puteam să dorm. Ăsta era lucrul important. Ştiam că am să înnebunesc dacă nu dormeam.

Noaptea le scriam părinţilor mei. Compuneam nişte scrisori aşa cum îmi închipuiam c-ar vrea ei să primească. Scriam „Dragă mamă şi tată", dar de fapt mă adresam mamei. Atunci când scriam nu vedeam decât faţa ei, aşa că ştiam că ei mă adresam. Îmi amintesc de una dintre scrisori... cred că am

copiat-o de şase sau şapte ori. Timp de o săptămână, am scris câte o scrisoare în fiecare noapte, apoi m-am oprit.

Uneori visele conţineau toate detaliile. L-au adus odată pe un tip care arăta de parcă fiecare părticică a trupului îi fusese înţepată cu o unealtă ascuţită. Braţele şi picioarele lui semănau cu nişte cârnaţi înţepaţi cu furculiţa. Cam ăsta e efectul schijelor de bombe. Sufli puţin şi sângerarea încetează. Ştiam cu toţii că are să moară. Nu poţi să treci cu bine de aşa ceva. Nu-ţi rezistă organismul. *El* ştia că are să moară, dar nu zicea nici pâs. Avea faţa ciuruită de nişte găuri mici, în jurul obrajilor, şi arăta ca o mănuşă de base-ball. Ochii lui erau foarte frumoşi, albaştri ca sticla. Ştiţi, cum îi are câinele ăla, Weimar şi nu mai ştiu cum. Am început să tremur pentru că el apăruse într-unui din visele mele... găurile alea, ochii şi faţa lui. Am tremurat ore-n şir, dar nu puteai să vorbeşti nimănui despre asemenea vise.

Omul ăla avea să moară. Eu nu puteam să fac nimic în privinţa asta.

N-am înţeles. Nu vedeam care e justificarea acelor vise. Nu făceau decât să înrăutăţească lucrurile.

Fotocopie, Scrisoare din 12.04.1971 (Interceptată), Locotenent
Mary Damico, 557783021, Dosarele de comandament,
Operaţiunea Urangutan, Tiger Cat, Vietnam

Dragă mamă şi tată,

E greu să descrii lucrurile de aici. Nu vreau să vă spun poveşti triste, dar cam asta e situaţia pe aici. Vin la noi oameni cu toate problemele imaginabile şi, dacă trăiesc, îi trimitem mai departe, dar nu ştim niciodată ce fac după aia. Probabil că un film despre asta v-ar arăta exact cum este, dar ăsta ar fi un film pe care nu v-aş dori să-l vedeţi. Viaţa mea socială? Mă mai duc din când în când la câte-o petrecere cu celelalte infirmiere şi cu cei de la Regimentul 18 de genişti, unitatea pe care se poate spune că am adoptat-o, dar de obicei suntem atât de obosite încât nu rezistăm nici la petrecerile care încep mai devreme. Da, tată, bărbaţii de-aici sunt nişte gentlemeni desăvârşiţi. Ai zice că noi suntem mamele sau surorile lor ori că Dumnezeu i-a ameninţat c-o să-i lovească peste mâini dac-or să-ndrăznească să ne atingă. Băieţii abia dacă au ieşit din liceu, numai că aici nu

e la liceu şi toată lumea o ştie. Lucrăm împreună, ca o echipă, ceea ce e foarte important. Învăţ foarte multe despre medicină şi despre oameni, după cum vă puteţi da seama, şi ştiu că toate astea or să-mi prindă bine indiferent de ce-am să fac când am să mă întorc în State; băieţii îi zic „ţara marelui PX (abrevierea pentru Post Exchange, termen ce denumeşte un magazin rezervat militarilor, situat în incinta unei unităţi militare) — chestie care ar trebui să-ţi spună câte ceva despre război, tată. Ei, şi-acum trebuie să sting lumina ca s-apuc măcar câteva ore de somn. Nu vă faceţi griji pentru mine. Cam Ranh Bay e un loc cât se poate de sigur — n-o să renunţăm niciodată la plajele astea minunate. Baci şi abbracci pentru toată lumea.

Cu dragoste,

Mary

P.S.Să-i spuneţi lui Jerry să nu întreprindă nimic categoric în privinţa vieţii lui amoroase până când nu primeşte sfaturi de la sora lui mai mare.

Capitolul 2

Am ajuns să nu mai vreau să dorm pentru că nu mai vroiam să am visurile alea. Nu vroiam să mă trezesc şi să fiu nevoită să-mi fac griji din pricina lor toată ziua, întrebându-mă dacă au să se-ntâmple în realitate. Nu vroiam să fiu nevoită să tremur toată ziua, întrebându-mă.

Am avut un vis despre un băiat — numele lui începea cu T — o rană urâtă la cap şi o convorbire telefonică, iar a doua zi l-au adus cu targa pe un tânăr căruia îi dispăruse o mare parte din craniu, scalp şi creier, iar ce mai rămăsese din creier era infectat. S-a răspândit zvonul că tatăl lui, colonel „plin" repartizat la o unitate din Okie (prescurtare de la Okinawa), dăduse telefon şi amândoi părinţii băiatului urmau să vină să-l vadă. Cu toţii am sperat ca el să moară înainte ca ei să ajungă acolo, şi a murit.

Am avut un vis în care apărea el. Îl chema Tom. Am visat chiar că noi vroiam ca el să moară înainte ca mămica şi tăticul lui să ajungă acolo şi a murit; în vis, a murit.

Când a murit, am început să ţip şi sanitarul ăla negru, care era venit la noi de vreo săptămână sau două, m-a luat de braţ şi m-a dus la toaletă. Mi se făcuse rău, dar el m-a ţinut aşa cum m-

ar fi ţinut maică-mea şi nu mă puteam gândi decât la ce belea eram eu pe capul oamenilor, cum mai putea el să aibă grijă de mine când eu eram aşa o belea? Am început să plâng şi nu mă mai puteam opri. Ştiam că toată lumea se gândea că înnebunisem, dar nu mă puteam opri.

După asta, lucrurile s-au înrăutăţit. Nu puteam să vorbesc cu nimeni despre asta. Nu vedeam numai o faţă sau nişte răni. Vedeam unde locuia tipul respectiv, unde era oraşul lui natal şi cine avea să plângă după el dacă murea. La început, n-am înţeles —nici măcar nu-mi dădeam seama că se întâmplă. Nu făceam decât să recepţionez imagini în vis, ca- înainte, iar a doua zi sau mai târziu era adus tipul cu pricina şi, dacă putea să vorbească, aveam ocazia să aflu dacă ceea ce văzusem era adevărat. Un băiat era pe moarte şi nu scotea nici un cuvânt, iar eu îmi aminteam de el dintr-un vis şi îi ziceam: „Mie mi se pare că semeni cu un băiat din Georgia." Dacă morfina îşi făcea efectul şi reuşea să vorbească, îmi zicea: „Cine ţi-a spus asta, locotenente? Să ştii că noi ăştia nu suntem toţi din Georgia."

Câteodată trebuia să ghicesc ce vroia să spună, iar dacă vedeam şi alte lucruri în vis — cum ar fi prietena, soţia sau mama lui — îi spuneam şi despre asta. Nu mă întreba de unde ştiu pentru că nu conta. Cum ar fi putut să conteze? Ştia că urma să moară. Ei ştiu întotdeauna. Vorbeam cu el de parcă-l cunoşteam de-o viaţă şi peste o oră sau până dimineaţă, murea.

Mai primeam câte-o scrisoare de la părinţii mei. Maică-mea o scria şi o semna pentru amândoi. Scrisoarea semăna cu cele pe care le trimiteam eu lor şi o puneam în sertar, dar n-o mai reciteam. Scrisorile de la Jerry erau altfel. Mai glumea, însă punea şi întrebări. Vroia să ştie cum stăteau lucrurile cu adevărat.

Am avut un vis despre un tip din trupele de comando, îmbrăcat în uniformă de camuflaj, nimeni din tabără nu sufla o vorbă despre el — chestii secrete, de spionaj, ICEX, MAC-SOG (abreviere de la *Military Assistance Command-Special Operation Group,* Comandamentul pentru asistenţă militară-Grupul pentru operaţiuni speciale), chestii de felul ăsta — şi i-am văzut prietena din Australia. Avea părul la fel ca al meu, semăna puţin şi la ochi cu mine şi îl iubea. In seara aceea ieşea în oraş cu un

alt tip, dar îl iubea, îmi dădeam seama de asta. În vis, l-au adus la urgenţă fără jumătatea de jos a trupului. Ştiu că vine. Ştiu că nu pot să fac nimic în privinţa asta. Mă duc la un bar împreună cu doctorul ăsta care e însurat, are şi doi copii, şi mă-mbăt. Dacă mă-mbăt suficient de tare, îmi spun eu, doctorului o să i se facă scârbă de mine şi o să plece. Dac-o să mă-mbăt, n-o să trebuiască să-l văd pe tip atunci când or să-l aducă. Dac-o să mă-mbăt îndeajuns de tare, nici măcar n-am să-mi amintesc că l-am visat atunci când or să-l aducă.

A doua zi de dimineaţă, la prima oră, l-au adus cu brancarda pe tipul ăsta şi iarăşi s-a întâmplat ca-n vis. Abia mai puteam să stau în picioare de rău ce mi se făcuse, dar el era. De la talie în jos, nu mai rămăsese nimic din trupul lui. Delira şi încerca să vorbească, dar falca nu-l ajuta. Mai era încă îmbrăcat cu cămaşa —nu sunt sigură de ce — şi a trebuit să i-o tăiem. Eu am fost cea care l-a luat în primire şi toată lumea ştia că n-are cum să scape. De îndată ce l-am văzut, am început să tremur. Nu vroiam să-l văd, nu vroiam să mă uit la el. Nu aveţi de unde să ştiţi cum e să vezi pe cineva într-o stare ca aia şi să ştii. Nu vroiam să moară. Niciodată n-am vrut ca vreunul dintre ei să moară.

Am spus: „Prietena ta din Australia te iubeşte...zău că te iubeşte." El s-a uitat la mine şi ochii lui aveau privirea aia din care pricepi că morfina nu e de ajuns. Îmi dădeam seama că se gândea că semănăm cu ea. Îmi vedea părul şi se gândea că semănăm cu ea.

M-a apucat de braţ şi falca a început să se mişte şi am ştiut ce vroia să fac. Întotdeauna ştiu. I-am spus despre părul ei lung şi negru, despre plajele din Australia, despre cum erau oamenii de acolo şi ce se putea face în locurile alea.

De frică să nu tac, continua să mă strângă de braţ. I-am spus ce făcuseră el şi prietena lui pe o plajă de lângă Melbourne, plaja lor preferată, şi ce băuseră în seara aceea.

Pe urmă — era pentru prima oară când făceam asta cu cineva — i-am spus ce-aş face pentru el dacă aş fi prietena lui şi dac-am fi în Australia. I-am zis: „Te-aş băga sub duş şi te-aş spăla bine de tot. Aş stinge luminile şi aş pune nişte muzică frumoasă. Pe urmă, dacă te-ai mişca prea încet, te-aş ajuta."

Ştiam că aşa obişnuia să facă mereu prietena lui. Nu era greu să-ţi dai seama.

Am continuat să vorbesc, el a continuat să mă ţină de braţ şi deodată m-a părăsit. Aşa se întâmpla mereu. Apucam să stau cu ei câteva minute sau ore, după care mă părăseau, întocmai ca în vis.

Deveneam tot mai pricepută. Imaginile erau din ce în ce mai clare şi puteam să le spun ceea ce vroiau să audă; iar asta uşura lucrurile. Nu era vorba numai chipuri, arsuri sau cioturi, erau amănunte legate de ei. Le spuneam ce ar face prietenele sau soţiile lor dacă ar fi lângă ei. Uneori erau chestii de natură sexuală, alteori nu. Câteodată le ciufuleam părul cu mâna şi le spuneam cum arăta Colorado vara, sau cum fusese ultimul concert Doors pe care-l văzuseră, sau ce puteai să faci în Newark după ce se lăsa întunericul.

Într-o zi am început să plâng în sala mare, în faţa tuturor, şi un sanitar mă ia de braţ, după care mă pomenesc că stau pe scaunul veceului iar el are în mână o seringă cu o soluţie de 2% morfină. Nu vrea să mă vadă că sufăr atât de mult. I-am spus că nu trebuie. Nu se cuvine să faci chestii de felul ăsta. Acasă, aşa ceva făceau drogaţii din Pike — toată lumea de la Poly ştia asta — dar nu doctorii, sanitarii sau infirmierele. Ştiam că nu era corect. N-ar fi trebuit să am nevoie.

Două zile mai târziu, mă bufneşte iar plânsul — în aceeaşi încăpere — şi doctorul ăsta, un chirurg din Texas, mă ia de braţ şi mă trage pe coridor. Are pe faţă o expresie scârbită şi-mi zice: „Dacă n-am avea nevoie de ajutorul tău, chiar mâine dimineaţă te-aş expedia acasă, locotenente. Înţelegi ce-ţi spun?" încuviinţez din cap. Continui să dau din cap. Încerc să-mi stăpânesc plânsul. „Dar totodată, îmi zice el în continuare, n-am chef ca personalul meu să fie nevoit să-ţi suporte din nou una din micile tale scene. Mă înţelegi, locotenente?" Scrie o reţetă. Mi-o întinde cu aceeaşi expresie pe faţă şi-mi spune: „Să iei hapurile astea şi să te-ntorci când eşti în stare să munceşti."

Mă duc şi-mi iau medicamentul: iarăşi o soluţie de doi la sută. Iau o seringă şi-mi fac injecţia în braţ — aşa cum ar vrea el. Deşi tremur, mi-o fac şi, după aia, îmi dau seama de ce amândoi au vrut asta. Mă ajută. Îmi îngăduie să mă achit de obligaţii.

Mai târziu, injecţia mi-o face sanitarul. Îi spun doar să mărească concentraţia de morfină, iar el se conformează. Ştie

ce urmăresc şi ştie şi de ce.

După asta, încerc locuri de pe corpul meu care să nu se vadă aşa mult. Ştiu că şi el ar vrea ca eu să fac asta.

Vreau să vă povestesc despre un tip. Steve — îl cheamă Steve.

Vin într-o dimineaţă în salonul mare de urgenţe şi tremur atât de tare încât nu sunt în stare să ţin în mână ce mi se dă să ţin. Mă gândesc că ar trebui să am pregătită deja o seringă şi-l văd pe tipul ăsta şezând lângă draperie. E îmbrăcat în uniformă de camuflaj, are capul înfăşurat în pansament şi stă foarte ţeapăn pe un scaun. Abia mă mai ţin pe picioare, dar am în faţă un om care pare că suferă, aşa că-i spun:

— Vrei să stai întins?

Se întoarce încet ca să se uite la mine şi nu-mi vine să cred. Îl cunosc pe tipul, pe locotenentul ăsta dintr-un vis. Văd apa de culoare cafenie, ca un râu noroios, şi nişte uniforme pe o stâncă nu prea înaltă, uitându-se în jos. Văd un trup întins în nămolul de sub ei, tresărind spasmodic în mâlul roşcat.

Pe scaunul din faţa mea stă acest om nesupravegheat, de parcă ar putea să plece de acolo dintr-o clipă în alta, dar eu am avut un vis despre el, aşa că ştiu că o să moară undeva, pe malul unui râu.

Spune că nu-i nevoie, a venit aici doar ca să-şi vadă un prieten. Dar nu-l ascult. Ştiu totul despre el. Ştiu despre prietena lui, ştiu de unde este el şi că n-a fost crescut de părinţii săi, ci de mătuşa şi de unchiul lui, dar singurul lucru la care mă pot gândi e că are să moară. Nu ştiu când, dar are să moară şi eu nu pot să fac nimic în privinţa asta. Mă gândesc la magazie, la seringi şi la faptul că n-ar fi nevoie de prea mult ca să scap pentru totdeauna de toată povestea asta. Îi spun:

— Lui Katy îi e dor de tine, Steve. Ar vrea ca tu să poţi merge în seara asta la Branding Iron în Merced, unde cântă formaţia care-ţi place ţie. A făcut nişte modificări la apartamentul ei şi-ar vrea să ţi le arate.

El se uită la mine vreme îndelungată şi ochii lui nu sunt ca ai celorlalţi. Nu vreau să mă mai uit la el. Îl văd oricum — în vis. E tare tânăr. Are un trup bine făcut, nişte umeri frumoşi, iar sub bandajul ăla curat are un păr blond şi creţ. Are nişte gene ca de fată şi îl văd că râde. Ştiu că râde ori de câte ori are ocazia. Pe

un ton foarte liniştit mă întreabă cum mă cheamă, iar eu mă uit în jos. Ecusonul mi-a dispărut de la piept. Nu ştiu pe unde-o fi.

Bănuiesc că-i răspund, fiindcă-mi zice:

— Poţi să-mi spui cum arată, Mary?

Totul e aiurea. Tipul nu lasă impresia că are să moară. E la fel de viu ca oricare altul, deşi tresare, tresare în nămol. Spun ceva de felul:

— E înaltă. Are părul blond.

Dar abia mai pot să gândesc. El continuă să mă privească stăruitor iar eu continui să-i evit privirea. Încerc să-mi aduc aminte. Cu multă blândeţe, îmi zice:

— Cum sunt ochii ei, Mary?

Nu ştiu. Tremur atât de tare încât abia mai pot să vorbesc, abia mai pot să-mi amintesc visul.

Pe neaşteptate, vorbesc:

— Sunt verzi. Se machiază abundent, dar are sprâncene închise la culoare, aşa că de fapt nu-i blondă, aşa-i?

El râde iar eu tresar.

— Nu, ai dreptate, nu e, zice el şi zâmbeşte.

Îmi ia mâna într-a lui. Tremur rău de tot, dar îl las, aşa cum îi las şi pe ceilalţi. Nu spun nici un cuvânt. Îmi spun că mâna lui e exact ca a lui Jerry.

Ţin totul în mine. Sunt speriată de moarte la gândul că şi el o să moară şi-am să-l pierd ca pe ceilalţi. Sufăr din pricina nevoii de drog, dar îl las să-mi ţină mâna pentru că are să moară.

El îmi strânge mâna de parcă ne cunoaştem de multă vreme şi-mi spune:

— Faci asta pentru toţi?

Eu nu spun nimic. Foarte liniştit, îmi zice:

— O mulţime de băieţi mor sub ochii tăi, nu-i aşa, Mary?

Nu mă mai pot abţine. Încep să plâng. Vreau să spun cuiva, ceea ce şi fac. Îi spun tot ce pot să-i spun, iar el mă ascultă, îmi strânge mâna şi mă ascultă.

Când termin, el nu spune nici o idioţenie, şi nici nu pleacă. Nu mă părăseşte. Începe să-mi spună o poveste pe care, la început, n-o înţeleg.

Era în timpul unei misiuni de recunoaştere peste graniţă, spune el, cu plecare din tabăra de la Cam Lo, trecând peste Potecă, unde copacii sunt morţi şi din trei în trei metri dai de

câte-un crater de bombă, apoi peste Ben Hai, care şerpuieşte ca o panglică argintie sub noi, în noapte. Manevra de „infiltrare" decurge fără dificultăţi, iar eu sunt în fruntea formaţiei, întotdeauna- merg în frunte, zice el. Când se crapă de ziuă, ieşim din regiunea muntoasă şi ajungem în mica deltă de unde cărarea unchiului Ho se îndreaptă spre vest. Trecem peste digurile de orezărie ca nişte adevăraţi infanterişti şi intrăm într-un pâlc de pădure. Asta e o operaţiune secretă, acţionăm incognito, nimeni n-ar trebui să ştie că suntem aici, dar cineva ştie. Ca din senin, blestemaţii de copaci se umplu de gălbejiţi. Întreaga lume se colorează în albastru — mai bine zis, numai pentru mine devine albastră — şi totul începe să se mişte foarte încet. Văd primele gloanţe de AK venind spre mine şi mă dau binişor la o parte, pur şi simplu, aşa cum fac întotdeauna. Trei băştinaşi şi transmisionistul sunt doborâţi, iar eu nu pot să fac nimic, fir-ar să fie. Nu pot să fac nimic.

Îmi zice că, atunci când are el nevoie, lumea devine întotdeauna albastră. De-aia îl pun să meargă în fruntea formaţiei de fiecare dată, de-aia îl tot folosesc în operaţiunile speciale de determinare a infrastructurii ori în patrulele de recunoaştere cu rază lungă de acţiune pentru obţinerea de informaţii. Fiindcă lumea se colorează în albastru. Şi-mi mai spune cum a fost chemat de două ori la discuţii despre ce-ar vrea el să facă după războiul ăsta şi că ei vor ca el să devină un ucigaş cu simbrie. Evidenţele militare vor consemna faptul că el a murit în războiul ăsta iar ei îi vor da o identitate nouă. El n-are familie, zic ei. El o să fie unul din ucigaşii lor, aflat oricând la dispoziţia lor. Pentru că totul devine albastru. Nu-mi vine să cred ce aud. E ca-ntr-un film, ca-n *Candidatul din Manciuria,* şi nu-mi vine să cred. Pe ei nu-i interesează cum reuşeşte el să facă asta. Nu-i interesează deloc. Se poate ca lumea să devină albastră sau să auzi nişte voci în mintea ta ori să simţi că ţi se-ncordează măruntaiele sau, dacă vrei, poate să fie Dumnezeu ori Diavolul, ori „micii marţieni verzi",pentru ei nu contează ce crezi. Atâta timp cât chestia funcţionează iar tu continui să te-ntorci din misiuni, ăsta-i singurul lucru important pentru ei. El le-a spus că nu acceptă, dar ei insistă în solicitarea lor. Uneori se gândeşte c-or s-o ucidă pe Cathy, astfel ca el să nu mai aibă pentru ce să se întoarcă în Statele Unite. Îmi spune că sunt în stare să facă astfel de lucruri. Mie nu-mi vine să cred.

Deci totul devine albastru, zice el, iar eu mă desprind de trupul meu şi plutesc peste orezăria asta, la douăzeci de kilometri de zona demilitarizată, blestemaţii ăia de lunetişti sunt de un albastru mai închis şi, după ce mă întorc, mă mişc prin această frumoasă lume albastră şi ştiu unde sunt, îi văd pe toţi cei ascunşi în copaci. Pe toţi îi văd.

Dar nu contează, zice el. E un sergent de artilerie uşoară, un tip pe care-l porecliseră Dogman, fiindcă e cam nebun şi latră ca un câine, făcându-i pe toţi să râdă, chiar dacă sunt răniţi şi sângerează sau le atârnă maţele afară. Când latră, îi sperie pe viet-congi. În patrule pune osul la bătaie cot la cot cu toată lumea şi oamenii îl iubesc.

Când lumea devine albastră, Dogman e la adăpost şi totul e perfect, dar deodată el scoate capul din ascunziş, tâmpitul îşi scoate capul ca să se uite după gălbejitul cel mai apropiat de el —nu era nevoie s-o facă, pur şi simplu n-avea de ce — şi aşa încasează un glonţ în cap. Nu văd cum îi zboară partea din spate a craniului şi-mi închipui că mai trăieşte. Mă duc la el, în locul unde zace cu jumătate din trup ieşit din pădure şi jumătate într-un canal plin cu apă clocită. Încerc să-l scot din calea gloanţelor, dar ăia sunt meseriaşi, fac parte din trupele speciale NVA *(North Vietnamese Army* — Armata nord-vietnameză) şi gălbejitul expediază următorul glonţ exact în subsuoara mea. Eu îl ţin în braţe pe Dogman şi glonţul îmi intră în subsuoară, urmând să ajungă drept în inimă. Îl simt că vine, simt curentul de aer. Mie îmi este destinat. Totul se petrece lent şi devine albastru, iar eu tresar doar un pic — nici măcar nu ştiu că o fac — iar glonţul se strecoară pe lângă mine şi intră în el. Pe *mine* nu mă nimeresc niciodată.

Întotdeauna pot să mă salvez pe mine însumi — îl cheamă Steve şi nu mai zâmbeşte acum — dar nu pot să-i salvez pe alţii. La ce bun? La ce bun că *tu* poţi să rămâi în viaţă şi toţi cei la care ţii sunt morţi? Chiar dacă tu obţii ceea ce vor *ei* ştiu ce vrea să spună. Ştiu acum de ce stă pe un scaun şi e gata-gata să plângă, ştiu unde e cadavrul, după care draperie stă ascuns, cât de aproape a fost tot timpul şi cât de plin de noroi.

Nimănui nu-i place să moară singur, spune Steve. Exact aşa cum a spus şi în vis.

Nu după mult timp, zic:

— A fost un râu?

El nu pricepe. Răspunde:

— Da, râul Ben Hai.

— Nu. Vreau să spun, a fost vreun râu aproape de tine când s-a întâmplat?

— Când ne-au atacat?

— Da, zic eu.

— Nu, acolo n-a fost, răspunde el.

— Dar a fost un râu undeva. Aţi trecut la un moment dat peste un râu, nu?

— Da, rosteşte el liniştit şi nici unul dintre noi nu mai tremură.

Uite asta fac visele, îmi zic eu în gând. Spun adevărul chiar şi atunci când mint. A existat un râu, dar l-au traversat, Mary. N-a fost *Steve* lângă malul râului, ci un tip pe care-l cunoştea. Steve era cel pe care urma să-l întâlnesc, aşa că i-am visat pe amândoi. L-am visat pe Steve pentru că urma să-l întâlnesc, cu toate că nu el a fost cel care a murit.

El mai rămâne şi stăm de vorbă. Discutăm despre vise şi despre lumea lui albastră, vorbim despre ce-o să facem când o să scăpăm din locurile astea şi-o să ne întoarcem în Marele PX, despre cât de nemaipomenit o să ne distrăm. Începe să-mi povestească despre ceilalţi ţipi pe care-i cunoaşte, ţipi exact ca şi el, de care se interesează grangurii ăi mari, dar deodată se opreşte. Văd că se uită dincolo de mine. Mă întorc.

La capătul holului e un tip îmbrăcat în civil, care stă acolo şi se uită la noi. Mă salută înclinând din cap, apoi îi face lui Steve un semn cu capul, iar Steve zice:

— Trebuie să plec.

Foarte grăbită îi răspund:

— Ne vedem la ora şapte fix, locotenente.

El se uită la individul de pe hol.

— Da, sigur că da, zice el.

Când ies din tură, îl găsesc acolo. Nu m-am gândit la o injecţie toată ziua şi se simte. Îmbucăm câte ceva şi mai stăm puţin de vorbă şi asta-i tot. Noua mea colegă de cameră — fata din Cleveland — zice că, dacă vreau, poate să-mi lase camera vreo două ore, dar sunt într-o stare mizerabilă. Tremur atât de tare încât nici măcar nu pot să mă gândesc să mă simt şi eu bine cu bărbatul ăsta. El se uită la mine de parcă ar şti, zice că-l doare capul şi că ar trebui să dormim puţin.

Mă îmbrăţişează o dată. Asta-i tot.

Acelaşi individ în civil îl aşteaptă şi cei doi pleacă de-a lungul străzii căreia noi îi zicem Abbey Lane.

A doua zi a plecat. Îmi spun că a avut o permisie de două zile şi că a trebuit să plece, dar asta nu ajută la nimic. Ştiu o mulţime de tipi care se plimbă prin ţară fără nici un fel de învoire oficială şi nu păţesc nimic. Ce-ar putea să le mai facă? Să-i trimită în Vietnam?

Am crezut că poate o să dea un telefon după câteva zile, sau că o să-mi scrie. Mai târziu mi-am zis că poate a fost ucis, poate s-a lăsat ucis. Realmente nu ştiam ce să mai cred, dar m-am gândit foarte mult la el.

Zece zile mai târziu am fost transferată. Nici măcar nu mi s-a înmânat un ordin scris, n-am primit nici foaie de drum şi nici permis de deplasare în interiorul ţării. Nimeni n-a vrut să-mi spună nimic — nici infirmiera-şefă, nici comandantul, nimeni. Mă duc la MacIntyre, directorul spitalului, iar el îmi spune că realmente nu poate să vorbească despre asta, aşa i s-a cerut.

— Fă aşa cum vor ei să faci, zice el.

Mă sperii fiindcă cred c-o să fiu trimisă înapoi în State, din pricina injecţiilor sau a viselor — au aflat despre vise — şi-am să ajung într-unui din spitalele VA *(Veterans Administration* — Agenţie federală a Statelor Unite însărcinată cu administrarea facilităţilor şi privilegiilor conferite prin lege veteranilor militari americani), unde-o să zac până lâ sfârşitul vieţii. La asta mă gândesc.

Nu mi se spune decât că trebuie să mă prezint la pista de decolare a doua zi, la ora 06:00, în uniformă şi fără acte de identificare.

În noaptea aceea îmi fac o doză şi abia reuşesc să ajung la timp.

Transcrieri, Dosarele de comandament (Personal), Operaţiunea Urangutan, Tiger Cat, Vietnam

Specialist cl.4 Harold Crosby, 576336754, Divizia 25 infanterie,
Banda 1

Când aveam doisprezece ani, mi s-a întâmplat ceva foarte

ciudat, care nu m-a părăsit niciodată, nici măcar astăzi. Stăteam pe verandă şi mi se părea că am o revelaţie nemaipomenită. Am văzut două lucruri. M-am văzut pe mine pe un zid, clar ca lumina zilei. Clar de tot, dom'le. M-am văzut pe mine într-un război. Pe urmă m-am văzut într-o închisoare unde urma să stau cinci ani. Numărul era chiar acolo. Cinci. Ştiţi ce s-a întâmplat după aia. Aţi vorbit cu şefii.

Specialist cl.4 Dale Tuttle, 590913437, Divizia America, Banda 1

Până să plec în Vietnam, am avut trei vise care mi-au arătat locuri de acolo. Când am fost repartizaţi într-una din zone, era exact la fel ca-n primul vis. Am simţit că mai fusesem acolo şi-altă dată, însă n-am dat prea multă importanţă lucrului ăsta. Dar când am văzut al doilea loc, mi-am dat seama că era ca în al doilea vis. La vreo cinci metri de mine, spre stânga, ar fi trebuit să fie un adăpost individual, cu o cutiuţă de tablă înăuntru. Când am plecat din punctul de aterizare, eu am mers în fruntea formaţiei şi m-am dus direct în locul unde ar fi trebuit să fie adăpostul. Era acolo. Şi cutia era la locul ei. Al treilea vis zicea că, în timp ce traversam un lan de orez, urma să fiu împuşcat în piept, căpătând o rană de pe urma căreia n-aveam să-mi mai revin niciodată.Unul dintre camarazii mei mă ţinea în braţe şi-mi zicea că totul o să fie în regulă când o să vină medevacul. Dar n-am rezistat până atunci. Primul şi al doilea vis s-au adeverit. Atunci am ştiut că-n-am să mă mai întorc în junglă.

Lt. James Torres, 735985039, Divizia 101 aeropurtată, Banda 1

În dimineaţa aia i-am spus comandantului de grupă al tipului: „Spune-i să rămână în urmă cu echipamentul şi mai târziu o să-l aducă elicopterul." Dar el a vrut să meargă cu noi. Până-n ziua de astăzi tot mă mai gândesc că poţi să-ţi dai seama dinainte când cineva are să moară. Indiferent dacă ei ştiu sau nu, eu sunt convins că pot să-mi dau seama. Nu e ceva conştient. Pe chipurile lor se aşterne un soi de îngândurare. Nu e ca şi cum ar fi deja morţi. Apare un soi de distanţare şi

trăsăturile li se îmblânzesc.

Sergent de stat-major Richard Mello, 483305678, Batalionul 1,
Regimentul 27 infanterie, Banda 1

Plutonul 1 a ajuns să fie cunoscut pentru faptul că atrăgea focul inamicului. Şi nu numai pentru asta, dar şi pentru faptul că ieşea mereu basma curată, fără să piardă vreun om. Veneau diverşi inşi la noi ca să ne spună: „Hei, cum fac să intru şi eu la voi în unitate? Vreau să am parte de ceva palpitant, să omor câţiva gălbejiţi." Noi îi răspundeam: „Nu, nu-i adevărat. Tu vrei să rămâi în viaţă. Oi fi vrând tu să omori gălbejiţi, dar totodată vrei să-ţi salvezi pielea." Dacă nu ne plăcea individul, ne luam toate măsurile ca să n-ajungă în plutonul nostru. Dat fiind că nu pierdeam oameni, nici nu era greu. N-aveam prea multe locuri libere. Nu discutam despre asta. Nu ştiu cum se făcea de aveam parte de atâtea ciocniri cu inamicul şi nu pierdeam pe nimeni. Nu discutam niciodată serios despre asta.

Capitolul 3

Aprobare specială: OPERAŢIUNEA URANGUTAN EVAL

Locotenent Mary Damico, 557783021, Corpul de infirmiere militare, Banda 7, transcriere

Elicopterul Huey se apropie foarte repede şi la joasă înălţime, iar curentul stârnit de rotor îmi aruncă nisip în ochi. Cam la douăzeci de paşi de mine, un tip cu un blocnotes în mână îmi face semn iar eu mă urc în aeronavă. Nu am de la cine să-mi iau rămas bun şi de atunci n-am mai văzut Spitalul 21.

Elicopterul e gol, în afară de cei doi piloţi care nu se uită decât în faţă, mitraliorul de lângă uşă care stă cu picioarele atârnate în afară şi încă un tip care şade împreună cu mine pe prelată. Mă gândesc că poate el e cel care-o să-mi explice lucrurile, dar tipul se uită în gol o vreme şi nu scoate un cuvânt. E sergent şi cred că face parte din trupele de comando. Se află în Vietnam de multă vreme.

Se zice că e periculos să zbori noaptea prin „ţara

indienilor", dar uite că zburăm noaptea. Ne oprim de două ori şi ştiu că ne aflăm în ţara indienilor. Cel de lângă mine coboară, un alt tip se urcă, pe urmă se mai urcă încă doi inşi. Par să se cunoască unii pe alţii şi încep să râdă. Încearcă să mă facă să vorbesc. Unul din ei zice: „Eşti cumva o Donut Dolly? Iar celălalt îi spune: „Ei, pe dracu', nu vezi, tâmpitule, că e din armată? Ia uite ce băţoasă se ţine." Al treilea individ îmi zice: „Nu-l băgaţi în seamă, domniţă. Ăştia din Mississippi sunt lipsiţi de educaţie." Se străduiesc să se poarte frumos, dar eu n-am chef să intru în joc.

Nici să dorm nu vreau. Stau însă cu capul rezemat de peretele din oţel şi mă trezesc întruna, încercând să-mi amintesc dacă am visat despre oameni muribunzi, dar nu reuşesc. La un moment dat adorm pentru un timp mai lung şi, când mă trezesc, îmi amintesc de nişte oameni care mor, însă nu pot să le văd feţele.

Mă trezesc o dată, când sub noi se aud focuri de arme automate şi se pare, doar dacă nu cumva visez, că elicopterul nostru e lovit o dată sau de două ori. Altă dată când mă trezesc îi văd pe cei trei ţipi cum discută liniştit şi foarte serios, dar eu sufăr de lipsa injecţiilor şi nici măcar nu-i ascult.

Când aerul se schimbă, mă trezesc. Abia se crapă de ziuă, e răcoare, iar noi ne apropiem de o poiană mare, unde totul e frumos şi învăluit în ceaţă. E o junglă cu coronament triplu, pe care n-am mai văzut-o până acum, şi ştiu că suntem atât de departe de Cam Ranh Bay sau de Saigon încât nu mai contează. Nu văd nimic care să arate ca o tabără, numai poiana care seamănă cu un decor pentru filmări. O puzderie de indivizi mişună prin zonă, se văd şi multe maşinării, dar nu arată ca o armată regulată. Arată ca lucrurile alea de care auzi, dar nu trebuie să le vezi, iar eu tremur ca un prunc.

Când aterizăm, cei trei indivizi nici nu-şi mai amintesc de existenţa mea şi abia reuşesc să mă dau jos din Huey de una singură. Nu văd nimic din pricina cetii şi deodată un sanitar cu beretă verde (ca militarii din Forţele Speciale americane) pe care nu l-am mai văzut niciodttă — un sergent — mă ia de braţ şi mă duce undeva. Îmi spun în sinea mea că nu mă întorc în Marele PX, nu mă duc nici într-un spital VA pentru tot restul vieţii, că ăsta e individul la care-am să fiu repartizată — au nevoie de o infirmieră în locurile astea, sau ceva asemănător.

E clar că gândesc aiurea. Sanitarii din Forţele Speciale nu au infirmiere în subordine.

Mă uit în jurul meu şi nu-mi vine să-mi cred ochilor. Perimetrul e împânzit de buncăre, amplasamente de mitraliere M-60 şi montagnarzi care fac de santinelă şi peste tot se vede pământul ăsta roşu şi frumos. Toate soiurile de uniforme de camuflaj la care te poţi gândi s-au adunat aici — în dungi, cu pete neuniforme, „pijamale" negre, cum poartă viet-congii, şi câte şi mai câte. Peste tot văd soldaţi şi subofiţeri din Forţele Speciale şi ştiu că asta nu e cine ştie ce tabără A prăpădită. Văd o duzină de inşi în uniforme foarte curate, care nu umblă aşa cum umblă soldaţii. Văd un maior din Forţele Speciale care discută în contradictoriu cu ei.

Un căpitan mă prinde de braţ, fără să scoată o vorbă. Mă duce la un buncăr mic, care are plasă împotriva ţânţarilor şi o bucată de prelată la intrare, şi mă bagă înăuntru. Înăuntru e un pat de campanie. Zice:

— Comandantul vrea ca mai întâi să te odihneşti, locotenente. Imediat o să vină cineva care-o să-ţi aducă ceva.

După cum o spune, *mi-e limpede* că ştie despre injecţii.

Nu ştiu cât timp stau în buncăr până când vine cineva la mine, dar sunt într-o stare jalnică. Apare un tip îmbrăcat în civil, îmi dă să înghit ceva cu nişte apă într-un mic pahar de carton şi asta şi fac. În starea în care sunt, n-am de gând să mă împotrivesc. Visez, continui să visez, şi în unele din vise cineva vine cu un pahar cu apă iar eu mai iau nişte pastile. Nu pot să mă trezesc. Nu pot decât să dorm, dar nu dorm cu adevărat şi am nişte vise care de fapt nu sunt chiar vise. O dată sau de două ori mă aud ţipând, sufăr tare mult, şi pe urmă visez despre un mic pahar din carton şi alte pastile.

Când revin la realitate, nu mai tremur. Ştiu că n-ar trebui să se întâmple atât de repede, că ceea ce mi-au dat ei nu e ceea ce primesc pacienţii de la dezintoxicare în State, şi iarăşi mă sperii.

Cine sunt oamenii ăştia?

Stau în micul buncăr toată ziua, mănânc şuncă şi tot felul de rahaturi din cutii de raţii C şi-mi zic că Steve trebuie să aibă o legătură cu toată povestea asta. Sunt speriată, dar e tare bine să nu mai tremuri. E grozav să nu te mai gândeşti tot timpul la injecţii.

A doua zi de dimineaţă aud o hărmălaie mare şi-mi dau seama că plecăm, că toţi cei din tabără pleacă. După zgomotul de afară, ai zice că sunt cel puţin o sută de elicoptere. Mă ridic şi mă uit pe lângă paravanul din prelată. N-am văzut niciodată atâtea elicoptere: Chinook, Huey, Cobra, Loach şi un Skycrane pentru maşinile celor de la SeaBee (unităţi de geniu ale U.S. Navy). Toate acestea decolează, aterizează şi iarăşi decolează neîncetat. Eu continui să mă uit după Steve. Încerc să-mi amintesc visurile avute în zilele acelea când n-am ştiut de mine, dar nu reuşesc.

În cele din urmă, sanitarul de la beretele verzi apare din nou. Nu scoate nici o vorbă. Mă duce la zona de aterizare, unde aşteptăm până când coboară un elicopter transportor de trupe. Alături de noi se îngrămădesc o mulţime de inşi în uniforme de camuflaj, dar nimeni nu spune nimic. Nimeni nu glumeşte. Nu înţeleg de ce. Nu suntem atacaţi, nu facem decât să ne mutăm, dar nimeni nu glumeşte.

Ne stabilim într-o vale dintr-un ţinut muntos, situată la nord-vest de locul de unde am plecat. Aici jungla e mai deasă, dar nu are coronament triplu. În jur pluteşte aceeaşi ceaţă frumoasă şi mă întreb dacă nu cumva ne aflăm în altă ţară, în Laos sau în Cambodgia.

Buncărul meu e gata în circa o oră şi intru în el cam cu treizeci de minute înainte să apară individul ăsta. M-am tot uitat după Steve, întrebându-mă de ce nu l-am văzut încă, şi în general m-am simţit destul de bine. E bine să nu mai tremuri, să scapi de dependenţa de droguri, şi sunt gata să mulţumesc *cuiva.*

Individul dă la o parte paravanul de prelată. Rămâne pe loc preţ de o clipă şi ceva din înfăţişarea lui îmi pare familiar. Are în jur de treizeci de ani şi poartă o uniformă foarte curată. Pe fruntea lui se vede scris de la o poştă „doctor în medicină", dar e dintr-ăia care niciodată nu se murdăresc de sânge. Mă gândesc la spitalele VA, la saloanele de psihiatrie, şi iarăşi sunt speriată.

— Cum te simţi, locotenente?

— Minunat, zic eu, dar nu zâmbesc.

Îl ştiu pe individul ăsta din vise — micile pahare din carton, pastilele — şi nu-mi place ceea ce simt.

— Mă bucur. Remarcabil drogul ăsta, nu-i aşa,

locotenente?

Încuviinţez din cap. Nimic din ceea ce spune nu mă surprinde.

— Cineva doreşte să te vadă, locotenente.

Mă ridic, cuprinsă de un sentiment de groază. Ştiu că nu vorbeşte despre Steve.

Între timp au terminat de săpat toate buncărele şi mă duce într-un loc care trebuie să fie punctul de comandă. Nici unul din cei de acolo nu poartă altceva decât uniforme foarte curate. Sunt trei sau patru indivizi care au aceeaşi înfăţişare ca şi cel care m-a adus — doctori care nu se murdăresc niciodată pe mâini — şi nişte tipi de la contrainformaţii, care arată ceva pe nişte hărţi şi mută nişte chestii pe două mese ce conţin machete ale unor zone. Mai e un tip întors cu spatele şi toţi ceilalţi lui îi dau raportul.

E înalt. Are capul acoperit de un păr des, care nu-i încărunţeşte. Nu e nevoie nici măcar să se întoarcă cu faţa, pentru că ştiu.

Este tipul îmbrăcat în civil, care stătea în capătul coridorului la Spitalul 21, tipul care a plecat împreună cu Steve în noaptea aceea.

Se întoarce iar eu îi evit privirea. Mă priveşte, zâmbeşte şi porneşte spre mine. În urma lui vin doi indivizi iar el are pe buze un zâmbet care se vrea fermecător.

— Cum te simţi, locotenente? întreabă el.

— Toată lumea îmi pune întrebarea asta, îi răspund şi mă întreb de ce sunt atât de curajoasă.

— Asta pentru că suntem interesaţi de dumneata, locotenente, spune el.

E îmbrăcat într-o uniformă de camuflaj cu nişte cute superbe şi nişte ghete din prelată care răspândesc un miros plăcut. Arată ca scos dintr-o revistă de reclame, dar ştiu că nu e o caricatură, că nu e un apevist dintr-ăia preocupaţi de regulamente. Poartă echipamentul ăsta pentru că-i *place,* atâta tot. Ar putea să poarte orice, pentru că nu face parte propriu-zis din armată, dar el e ofiţerul comandant al acestei operaţiuni, ceea ce-nseamnă că poartă un război despre care nu ştiu nimic.

Îmi spune că deocamdată are de pus la punct nişte chestii dar, dacă mă-ntorc în buncărul meu, o să vină şi el acolo peste o oră. Mă întreabă dacă vreau să mănânc ceva. Când îi spun că

da, cum să nu, îi spune „doctorului" să-mi aducă ceva de la popotă.

Mă întorc. Aştept. Când se întoarce, are în mână un dosar şi cu el mai sunt doi inşi. Unul din ei e un tânăr care zâmbeşte şi ţine în mână un pachet cu şase sticle de Coca-Cola rece. Pot să-mi dau seama că sunt reci fiindcă sticlele sunt aburite. Nu-mi vine să cred.

Ne aflăm aici la capătul pământului, probabil că nici n-ar trebui să fim aici, iar ei îmi aduc Coca-Cola rece.

Celălalt individ e mai vârstnic. E înalt şi uscăţiv, poartă un combinezon militar şi pare a fi bolnav. E firav, aşa cum ajung oamenii după o boală îndelungată... Ştiţi cum e, li se văd venele prin piele. Mă priveşte fix preţ de o secundă, apoi se uită în altă parte. Îşi ţine capul aplecat într-o parte, de parcă ar asculta ceva. E căpitan — aşa sugerează emblema de la guler — dar nu reuşesc să-mi dau seama cum îl cheamă. Rămâne afară. Nu scoate o vorbă cât timp stă acolo.

Tânărul pleacă, dar uscăţivul mai bătrân rămâne. Pot să-i văd silueta prin prelata de la uşă şi-ncep să mă întreb de ce se află aici — în definitiv nu e nici paznic, nu spune nici un cuvânt — şi pe urmă comandantul se aşează la celălalt capăt al patului şi-mi zice:

— Vrei o Coca, locotenente?

— Da, sir, răspund, iar el desface dopul cu o cheie.

Nu-şi desface una şi pentru el şi dintr-o dată îmi doresc să nu fi zis da. Mă gândesc la vechile filme în care ofiţerii japonezi le ofereau prizonierilor lor o ţigară, ca să-i îndatoreze. N-am unde să pun sticla jos, aşa că o ţin între palme.

— Nu prea ştiu cu ce să-ncep, locotenente, zice el, dar dă-mi voie să te asigur că te afli aici pentru că aici este locul dumitale. (O spune cu multă blândeţe în glas, dar îmi dă un simţământ straniu.) Eşti ofiţer şi ai venit în ţara asta de o anumită perioadă de timp. Nu e nevoie să-ţi spun că noi desfăşurăm aici un gen foarte special de operaţiune. Ce trebuie într-adevăr să-ţi spun e că dumneata faci parte din cei trei sute pe care i-am identificat până acum în acest război. Mă înţelegi?

— Nu, sir, îi răspund.

— Eu cred că înţelegi, dar nu eşti sigură, aşa e? Ai acceptat această deosebire — darul, blestemul, talentul sau cum vrei să-i spui — dar nu poţi să accepţi la fel de uşor faptul

că atâţia alţii s-ar putea să aibă acelaşi lucru, am dreptate, Mary... pot să-ţi zic „Mary"?

Nu-mi place felul cum o spune, dar îi răspund că da.

— Am identificat trei sute ca tine, Mary. Asta vreau să-ţi spun.

Îl privesc stăruitor, fără să ştiu dacă să-l cred sau nu. Îl aud pe uscătivul de afară tuşind. Mi-aduc aminte de un bărbat pe care-l cunoştea taică-miu şi care tuşea exact la fel. A supravieţuit nu ştiu cărui marş îngrozitor în timpul celui de-al doilea război mondial. Şi acum tuşeşte la fel.

— Nu-mi pare rău, Mary, decât că ai intrat în atenţia noastră atât de târziu. Să fii singur atunci când ai un dar ca al tău nu e uşor, sunt sigur, şi să găseşti o comunitate de oameni care îl împărtăşesc — acelaşi dar, acelaşi „blestem" — devine esenţial pentru rezolvarea cu succes a problemelor care uneori îl însoţesc, am dreptate?

— Da, sir.

— Am fi putut să te pierdem, Mary, dacă nu te-ar fi găsit locotenentul Balsam. În ziua aia era cât pe ce să nu facă acea călătorie, din motive care vor deveni evidente mai târziu. Dacă nu te-ar fi întâlnit, Mary, mă tem că cei de la spitalul tău te-ar fi expediat înapoi în State pentru abuz de droguri, dacă nu chiar pentru ceea ce ei percepeau ca fiind nevroza ta disfuncţională tot mai gravă. Te surprinde asta?

Îi spun că nu.

— Nici nu mi-am închipuit altfel. Eşti o fată deşteaptă, Mary.

Vocea lui e blândă şi totodată nu e.

Aşteaptă şi nu ştiu de ce.

Spun:

— Vă mulţumesc pentru ceea ce...

— Nu e nevoie să ne mulţumeşti, Mary. Daca drogul acela —acel inhibitor — ar fi disponibil în ţară chiar în momentul de faţă, nu ţi s-ar mai părea aşa un cadou, nu-i aşa?

Are dreptate. E felul de om care are întotdeauna dreptate şi nu-mi place senzaţia pe care mi-o creează.

— Oricum, vă mulţumesc, spun eu.

Mă întreb unde-o fi Steve. După o clipă, zice:

— Probabil că te întrebi unde-ar putea să fie locotenentul Balsam, Mary.

De data asta nu mă mai ostenesc să încuviinţez din cap.

— O să se-ntoarcă în câteva zile. Aplicăm aici practica de a nu discuta despre misiuni — nici măcar despre cele încredinţate gradelor inferioare — şi, în calitate de comandant, vreau să ofer un exemplu bun în sensul ăsta. Sunt sigur că înţelegi.

Zâmbeşte iar şi pentru prima oară observ cum la coada ochiului i se formează laba-gâştei, şi ce dantură îngrijită are, şi faptul că pe obraji are nişte mici capilare sparte.

Se uită la sticla de Coca-Cola din mâna mea şi zâmbeşte. Pe urmă deschide dosarul cu care a venit.

— Dac-ar fi să facem treaba asta cum se cuvine, Mary, ne-am afla acum într-o clădire fainâ cu aer condiţionat, înapoi în lumea civilizată, şi am analiza împreună toate problemele. Din păcate, nu prea suntem în postura în care am putea să facem aşa ceva. Nu ştiu cât eşti de informată în privinţa darului tău, Mary, dar oamenii care studiază astfel de lucruri au propriul lor limbaj. Astfel, pe-al tău l-ar denumi „TPC hibrid probabil, însoţit de nevroză traumatică, cu caracteristici disociative". Zâmbeşte. Asta nu-i aşa de rău precum pare la prima vedere. La drept vorbind, e chiar foarte normal. Psihicul uman reacţionează întotdeauna la aptitudini speciale ca aceea pe care o ai tu, iar nevroza nu e decât un asemenea mecanism de reacţie. De n-ar fi aşa, n-am mai fi oameni, nu?

— Nu, n-am mai fi.

Îmi zâmbeşte şi ştiu ce vrea să simt. Mă simt ca o fetiţă care stă cuminte pe un scaun, ascultă şi îi place ceea ce aude, iar el asta vrea.

— Aceiaşi oameni, Mary, ar denumi visurile tale „informaţii anecdotice spontane", iar talentului tău „cunoaştere anticipată în stare REM (somnul REM — de la *Rapid Eye Movement* — mişcare rapidă a ochilor — este o stare de somn corelată cu o mişcare rapidă şi conjugată a ochilor, care apare la intervale de aproximativ 90 de minute, fiind caracterizată de modificări în activitatea electrică a creierului, schimbări ale ritmului activităţii cardiace, relaxări ale muşchilor şi vise). Termenii ăştia nu ne sunt de prea mare folos. Sunt cuvinte ale unor oameni care n-au trăit niciodată ei înşişi aşa ceva. Numai tu, Mary, ştii care e senzaţia reală. Am dreptate?

Îmi amintesc că mi-a plăcut cum m-am simţit atunci —

numai tu. Ştia că am nevoie de aşa ceva.

— Fireşte, nu toţi cei trei sute de inşi sunt visători ca tine. Unii fac parte dintre cei pe care aceiaşi oameni i-ar numi „generatori de fenomene cinetice". Alţii posedă proprietatea de „releu cu declanşare tactilă" sau „clarviziune OBE". Unii îşi părăsesc trupurile în timpul unei confruntări armate şi dobândesc informaţii care nu pot fi obţinute pe căi obişnuite, şi aşa ştim că talentul lor e autentic. Alţii văd nişte nimburi atunci când camarazii lor sunt pe cale să moară şi, dacă reuşesc să facă acele nimburi să dispară, prietenii lor vor scăpa într-adevăr cu viaţă. Unii trăiesc doar o vagă senzaţie viscerală, un soi de „instinct" care le spune unde se află minele şi firele de declanşare ale bombelor-capcană. Ei ştiu, de exemplu, când o să tragă o capcană-arbaletă şi sunt în stare, deşi pare incredibil, să pareze săgeţile acelea fără să fie răniţi. Mai sunt şi alţii care recepţionează imagini, ca atunci când visezi cu ochii deschişi, despre ce-o să se întâmple în luptă peste o clipă, peste o oră sau peste o zi. Cu foarte puţine excepţii, Mary, nici unul dintre aceşti indivizi nu a trăit ceva de felul ăsta în viaţa de civil. Aceste episoade sunt consecinţe ale războiului, ale anomaliilor metabolice şi psihologice pe care par să le genereze condiţiile de luptă pe viaţă şi pe moarte.

Se uită la mine şi vocea i se schimbă acum, ca la un semnal. Vrea ca eu să simt acelaşi lucru ca el şi simt. Simt. Nu pot să-mi desprind privirea de a lui şi ştiu de ce el este comandantul.

— Este aproape imposibil să reproducem aceste fenomene în condiţii de laborator, Mary, şi astfel aceste aptitudini remarcabile rămân doar nişte anecdote, evenimente care se întâmplă o dată sau de două ori în viaţă... unui frate, mamei, unui prieten^ unui camarad în război. Un băiat e ucis în Kwajalein, în 1944. In aceeaşi noapte, mama lui visează despre moartea lui. N-a mai avut niciodată un astfel de vis, iar visul e mult prea exact ca să poată fi doar o coincidenţă. Băiatul moare. Ea nu mai are niciodată după aceea un astfel de vis. Un reporter de la un ziar important priveşte pe fereastra terminalului la avionul Boeing 707 pe care urmează să se îmbarce. A zburat cu avionul de o sută de ori până atunci, îi place să călătorească şi în această zi nu are nici un motiv să fie neliniştit. Dar în timp ce se uită pe fereastră, avionul explodează

chiar sub ochii săi. Aude zgomotul răsunându-i în urechi şi sirenele urlând în depărtare; simte pe faţă căldura combustibilului aprins. Clipeşte. Avionul e bine mersi la locul lui: nici vorbă de incendiu, de vuiet de sirene sau de vreo explozie. El începe să tremure — n-a mai avut până atunci parte de o asemenea experienţă. Nu se mai urcă în avion şi a doua zi aude că rezervorul de combustibil al aparatului a explodat la sol, într-un alt oraş, omorând nouăzeci de oameni. Omul cu pricina nu mai are iarăşi o viziune ca aceea. În lunile şi anii care urmează se bucură din plin de plăcerea călătoriilor aeriene şi moare în urma unui stop cardiac pe un teren de tenis, douăzeci de ani mai târziu. Aşa că vezi şi tu ce dificultăţi întâmpinăm, Mary.

— Da, răspund eu cu glas domol, impresionată de spusele lui.

— Dar dificultăţile noastre nu înseamnă că visurile tale sunt mai puţin adevărate, Mary. Nu înseamnă că ceea ce tu şi cei trei sute asemenea ţie trăiţi în acest teatru de război e mai puţin real.

— Da, spun eu.

El se ridică.

— Dacă. n-ai nimic împotrivă, am să-l pun pe unul dintre colegii mei să te intervieveze. O să-ţi pună întrebări despre visurile tale şi o să înregistreze ceea ce ai să-i spui. Benzile vor rămâne în grija mea, aşa că n-ai nici un motiv să te-ngrijorezi, Mary. Încuviinţez din cap.

— Sper că vei privi şederea ta aici ca pe un concediu binemeritat şi ca pe un prilej de a intra în contact cu alţii care înţeleg cum este. Ca să respect fromalităţile birocratice, te-am repartizat în Echipa Golf. Cred că i-ai cunoscut pe trei dintre membrii ei în timpul zborului încoace. Poţi să le scrii părinţilor tăi, atâta timp cât te vei referi la o unitate de medevacuri din Pleiku şi nu la operaţiunea noastră reală de aici. Ai înţeles?

Zâmbeşte asemenea unui prieten şi-şi face vocea cât mai blândă cu putinţă.

— Am să-ţi las şi restul sticlelor de Coca-Cola. Şi o cheie de desfăcut. Permiteţi să mă retrag?

Rânjeşte. E o glumă, îmi dau seama. Ar trebui să zâmbesc. Când o fac, îmi zâmbeşte din nou şi ştiu că ştie totul, se ştie pe el, mă ştie pe mine, ştie ce cred despre el, la ce m-am gândit în fiecare clipă de când a venit aici. Un *astfel* de doctor e el şi e

bun.

Îl cheamă Bucannon.

***

Subiect: Am continuat şi după aia să visez râul noroios. Îl visam la fiecare două sau trei nopţi, visam numai râul şi nu ştiam ce înseamnă.

Anchetator: Nu puteai să vezi unde se îndrepta, locotenente?

Subiect: Asta nu-i corect. Visam un râu, dar pe malul lui nu zăcea nici un *cadavru.* Nu era decât râul. De unde să ştiu ce putea să însemne asta?

Raport 13.01.64, Consiliul Reunit al şefilor de State Majore către secretarul apărării

Copie explicativă pentru preşedinte 27.01.62

3. Consideraţii militare:

b.Eventualităţi posibile: De egală importanţă pentru pierderile imediate sunt eventualităţile care ar putea să urmeze pierderii părţii continentale a Asiei de Sud-Est. Întreg arhipelagul indonezian ar intra sub dominaţia şi controlul URSS şi ar deveni o bază comunistă ce ar exercita o ameninţare împotriva Australiei şi Noii Zeelande. Blocul chino-sovietic ar dobândi controlul asupra accesului estic în Oceanul Indian. Filipinele şi Japonia ar putea.fi forţate să adopte în cel mai bun caz un rol neutru, eliminându-se astfel două dintre bazele noastre principale din Pacificul de Vest.

Liniile noastre de apărare ar fi împinse astfel spre nord, către Coreea, Okinawa şi Taiwan, cu consecinţa suprasolicitării liniilor noastre de comunicaţie într-un război limitat. Capacitatea Indiei de a rămâne neutră ar fi primejduită şi, o dată cu succesele repurtate de bloc, ne putem aştepta la amplificarea activităţilor sale de pătrundere şi control al Africii...

Notă internă 25.04.71, director-adjunct planificare către director-adjunct operaţiuni

Nu văd care-i problema. Şeful îi vrea pe Le Duan şi pe

Pham Van Dong la masa de negocieri mai mult decât ar vrea să se descotorosească de Cronkite, aşa încât trebuie să fie o invitaţie din partea JCS (Joint Chiefs of Staff — Consiliul reunit al şefilor de state-majore). Pe Wheeler îl interesează să punem capăt bombardamentelor (în mod onorabil) şi să-i dea un ultim ghiont lui Henry. Dac-am putea să blocăm Hanoiul cu ceva care să semene cu un caz de forţă majoră — şi s-o facem mai jos de nivelul JCS-ului sau al NSC-ului (National Security Council — Consiliul Securităţii Naţionale), — aşa am promis, adu-le aminte de asta — toţi or să poată să se spele pe mâini şi să apuce totodată şi câte o felie de tort. Mai adu-le aminte de asemenea că dansul ploii pe care-l practică Compania s-ar putea să umfle apele râului şi să ude grozav de tare castronul ăla frumos cu orez, dar că Mama Natură face acelaşi lucru de ani de zile şi digurile rezistă bine mersi. Dacă e vreo problemă, Dave, să ştii că e legată de SACSA (Strategic Air Command of Southeast Asia — Comandamentul Strategic al Forţelor Aeriene pentru Asia de Sud-Est). Află cine, de ce şi ce vrea ca să vadă lucrurile la fel ca noi. Dacă e Waller sau Childress de la cabinetul Secretarului Apărării, procedează la fel. Dacă apare vreo problemă la Camera 52 sau (Doamne fereşte!) la Cercul E, ia-l pe Finney şi jucaţi-vă de-a poliţistul bun/poliţistul rău — sau roagă-l pe La Mora. Nu sunt încă pregătit să cred că bunul doctor s-a înşelat în privinţa disponibilităţii lor de a ne lăsa frâu liber în chestia asta.

Capitolul 4

Bărbatul care a venit era unul dintre ceilalţi doctori din cort. El a întrebat iar eu am răspuns. Întrebarea cea mai lungă a fost: „Cum erau visurile dumitale? Descrie cât mai amănunţit posibil atât conţinutul visurilor cât şi relaţia dinte ele şi realitate, respectiv, cât de precis reuşeau visurile să prezică ceea ce urma să se întâmple? Descrie în ce fel visurile şi relaţia lor cu realitatea (respectiv, precizia lor) te-au afectat atât psihologic cât şi fizic (de exemplu, insomnie, coşmaruri, incapacitatea de a te concentra, anxietate, depresiune, accese de furie necontrolată, gânduri sinucigaşe, abuzul de droguri)."

Totul a durat şase ore şi s-au înregistrat şase benzi.

Am terminat după căderea întunericului.

Am făcut ceea ce se aştepta de la mine să fac. M-am aciuat pe lângă Echipa Golf. Erau şase ţipi, printre care un locotenent pe care-l chema Pagano şi un sergent genist mai vârstnic, Christabel, care era „talentatul" lor. Din câte-am aflat, el era un „clarvăzător OBE cu anomalii electroencefalografice", ceea ce însemna că în timpul unui schimb de focuri putea să-şi părăsească trupul exact aşa cum putea şi Steve. Putea să-şi părăsească corpul, să se uite în urmă la el însuşi — cel puţin, asta era senzaţia — să vadă ce făceau toţi ceilalţi şi, probabil, să salveze pe câte cineva. Ei alcătuiau o echipă bună. Umbla vorba că sergentul avea probleme cu băutura, dar cine n-avea? Dacă cineva îşi făcea griji, nu era din cauza băuturii. Îl iubeau pe sergent şi lucrul ăsta se vedea într-adevăr. Avea patruzeci de ani. Era ca un tată pentru ei.

Am vorbit despre Saigon şi despre ce puteai să faci rost de pe piaţa clandestină. Am discutat despre misiuni, cu toate că n-am fi avut voie. Cei trei tipi din elicopterul cu care venisem m-au făcut chiar să vorbesc despre visuri, atât de bine mă simţeam, şi când am auzit că a doua zi, la ora 03:00, urmau să plece într-o altă misiune, fără sergent — o misiune mai neînsemnată, în care n-aveau nevoie de el, a spus cineva — nu m-am gândit la nimic în privinţa asta. N-am ştiut că asta se datora faptului că el nu vroia să plece în misiune.

Îmi plăcea de el şi cred că şi lui îi plăcea de mine. Niciodată nu mi-a trecut prin cap că se întâmpla aşa fiindcă-i era teamă.

În noaptea aia m-am trezit din somn ţipând pentru că doi dintre tipii din elicopter erau morţi. I-am văzut murind în junglă, i-am văzut cum au murit, şi dintr-o dată am ştiut despre ce era vorba, de ce mă vroia Bucannon acolo.

A trecut pe la buncărul meu de cum s-a crăpat de ziuă. Încă mai plângeam. A îngenuncheat lângă mine şi mi-.a pus mâna pe frunte. Cu o voce blândă, mi-a spus:

— Despre ce era visul tău, Mary?

Nu vroiam să-i spun.

— Trebuie să-i chemaţi înapoi, i-am spus.

— Nu pot, Mary. Am pierdut legătura.

Minţea, aşa cum am aflat mai târziu. Ar fi putut să-i cheme înapoi — nici unul nu murise încă — dar nu ştiam asta atunci. Îi trimisese în misiune fără un „talent", să vadă ce-o să se-

ntâmple, dar nu ştiam asta atunci. Aşa că am început să-i povestesc despre cei doi pe care-i visasem, cel din Mississippi şi cel cu maniere alese. El şi-a făcut însemnări. Eram într-o stare jalnică, plângeam şi transpiram, iar el mi-a dat la o parte părul de pe frunte şi a spus c-o să facă ce-o să poată.

Nu vroiam să mă atingă, dar nu l-am oprit.

N-am părăsit buncărul vreme îndelungată.

Nimeni nu mi-a spus că cei doi ţipi erau morţi. Nici nu era nevoie. Era visul care trebuia să fie, exact ca înainte. Numai că de data asta îi *cunoscusem.* Îi întâlnisem. Râsesem cu ei în timpul zilei şi când au murit eu nu eram acolo, nu s-a întâmplat pe vreo targa din cine ştie ce încăpere. A fost altfel.

Începea să se întâmple din nou, ştiam.

Nu m-am dat jos din pat până la prânz. M-am gândit la injecţii, atâta tot.

Vine din nou în cort în jurul orei 19:00, intră pur şi simplu şi spune:

— Ce-ar fi să vii să mănânci şi tu ceva, Mary? Trebuie să-ţi fie foame, de bună seamă.

Mă duc la popota pe care au amenajat-o într-un cort mare. Mă gândesc că indivizii de acolo or să afle despre ţipete, dar ei nu fac decât să se holbeze la mine ca la singura femeie din tabără, asta-i tot şi nu-i nici o problemă. N-au mai văzut de multă vreme o femeie albă şi nu mă deranjează.

Şi deodată îl văd pe Steve. Stă împreună cu alţi trei indivizi şi am sentimentul că nu vrea să mă vadă, că dac-ar fi vrut ar fi venit deja să mă caute, că ar trebui să fac stânga-mprejur şi să plec de acolo. Dar unul dintre indivizi îi spune ceva, Steve se întoarce şi-mi dau seama că n-am dreptate. Mă aştepta. E îmbrăcat într-o uniformă de camuflaj murdară — s-a-ntors de curând — şi-mi dau seama după felul în care se ridică şi vine spre mine că într-adevăr vrea să mă vadă.

Mergem afară şi stăm într-un loc unde nu poate să ne audă nimeni. Zice:

— Dumnezeule, îmi pare rău. Nu ştiu sigur ce vrea să spună.

— Eşti bine, sănătos? îl întreb eu, dar el nu-mi răspunde

În schimb, zice:

— Nu eu i-am spus despre vise, Mary, îţi jur. N-am făcut decât să cer o prelungire de două ore a învoirii, ca să te pot vedea, dar lui nu-i plac chestiile astea — nu-i plac „variabilele". Când m-a dus înapoi la tabără, a pus să te verifice, să vadă ce-i cu tine. Ăia de la spital i-au zis ceva despre vise şi despre cât de aiurea te comporţi iar el a dedus restul. E deştept, Mary. E *tare* deştept...

Îi spun să tacă din gură, că nu e el de vină, că prefer să fiu aici decât în State, în cine ştie ce program sau salon VA. Dar el nu mă ascultă:

— Te-a adus aici dintr-un motiv anume, Mary. Pe toţi ne-a adus aici dintr-un motiv sau altul, şi dacă nu i-aş fi cerut orele alea nici n-ar fi ştiut că exişti...

Mă-nfurii. Îi spun că nu vreau să mai aud nimic despre asta, că nu e el de vină.

— Bine, spune el în cele din urmă. Bine.

Îmi zâmbeşte fiindcă ştie că am nevoie de aşa ceva.

— Vrei să-i cunoşti pe băieţii din echipă? zice el. Tocmai am fost aduşi din misiune...

Îi spun că da, fireşte. Ne întoarcem în cort. Îmi aduce ceva de mâncare şi pe urmă mă prezintă. Sunt murdari şi obosiţi, dar nu se plâng. Sunt încă prea surescitaţi în urma misiunii ca să poată mânca şi n-or să poată adormi decât peste vreo două ore. Împreună cu echipa e un sanitar SF *(Special Forces* — Forţele Speciale) şi doi ţipi din trupele SEAL, pentru că misiunea a avut de-a face şi cu nişte ape noroioase, şi mai e un tip pe care-l cheamă Moburg, un puşcaş marin din Quantico. Steve e şeful echipei şi nu mă gândesc decât la cât este el de tânăr. Toţi sunt foarte tineri.

Reiese din discuţie că şi Moburg e un talent, dar de tipul „subliminal anticipativ", adică îl ajută doar să ochească mai bine atunci când trage cu puşca şi nu prea le e de folos altora. Dar din acest motiv e al naibii de bun.

Băieţii îmi oferă mâncare din tăvile lor şi pentru prima oară astăzi simt că mi-e foame. Mănânc împreună cu nişte oameni care sunt vii şi adevăraţi şi mi-e realmente foame.

Deodată observ că Steve nu vorbeşte. Are aceeaşi expresie pa chip şi mă întorc să văd despre ce e vorba.

Bucannon se uită la noi. Căpitanul înalt şi uscăţiv e cu el, la vreo doi paşi în spatele lui, şi mă urmăreşte pe *mine.*

Bucannon zâmbeşte şi simt un fior rece pe şira spinării pentru că *ştiu* — ca din senin, *ştiu* — de ce stau la această masă, cine şi de ce vrea asta. Mă ridic iute în picioare. Steve nu înţelege. Zice ceva dar eu nu-i răspund, nici măcar nu-l aud. Continui să merg. El vine după mine şi vrea să ştie dacă am păţit ceva, dar eu nu vreau să mă uit la el, nu vreau să mă uit la nici unul din băieţii care sunt cu el, pentru că aşa vrea Bucannon.

El are de gând să-i trimită din nou în misiune, îmi zic eu. Abia s-au întors, sunt obosiţi, iar el are să-i trimită iarăşi în misiune — astfel ca eu să pot visa despre ei.

N-am să mă duc la culcare, îmi zic: Mă plimb prin perimetru până când mi se spune că nu mai pot să fac asta, e prea periculos. Steve vine în urma mea şi încep să ţip la el, dar spusele mele n-au nici o noimă. Mă urmăreşte din priviri o vreme şi pe urmă vine cineva să-l ia, iar eu ştiu că i s-a spus să plece din nou în misiune cu echipa lui. Cer nişte benzedrină de la sanitarul cu beretă verde, care mi-aduce aspirină atunci când vreau, dar el spune că nu poate, că i s-a dat dispoziţie să nu-mi dea. Încerc să le scriu o scrisoare părinţilor mei — n-am mai făcut asta de mult — dar e patru dimineaţa şi înnebunesc încercând să rămân trează pentru că de două nopţi n-am dormit mai mult de patru ore iar temperatura mea corporală scade în timpul zilei.

Cer nişte bere şi mi se aduce. Cer nişte scotch. Ei îmi aduc iar eu cred că am învins. Când beau nu pot să adorm niciodată, dar Bucannon nu ştie asta. Am sa rămân trează şi n-am să visez.

Dar băutura mă doboară fulgerător şi am un vis. Unul dintre tipii de la masă, unul dintre cei de la SEAL, pluteşte pe apa unui râu. Sângele care-i ţâşneşte din cap se împrăştie în jur pecum părul unei femei. Nu-l visez pe Steve, ci numai pe tipul ăsta de la SEAL, care pluteşte în josul unui râu. E pe la începutul misiunii. Într-un fel sau altul, ştiu asta.

Nu mă trezesc ţipând, din pricina chestiei pe care mi-au pus-o în băutură. Mi-l amintesc de îndată ce mă trezesc, când nu mai pot să fac nimic în privinţa asta.

Bucannon intră în cort de cum se luminează de ziuă. Nu spune: „Dacă nu ne ajuţi, ai să te întorci la Saigon sau în State, cu Secţiunea Opt." În loc de asta vine şi îngenunchează lângă mine, ca un nenorocit de preot, şi zice:

— Ştiu că e dureros, Mary, dar sunt sigur că poţi să

înţelegi.

Îi zic:

— Pleacă dracului de-aici, scârbă împuţită ce eşti!

De parcă nici nu m-ar fi auzit, îmi spune:

— Ne-ar fi de folos să cunoaştem amănuntele oricărui vis pe care l-ai avut azi-noapte, Mary.

— Oricum o să-l laşi să moară, îi zic.

— Îmi pare rău, Mary, dar deja a murit. Ni s-a confirmat vestea că avem un KIA *(Killed In Action* — ucis în misiune) în echipa Echo. Nu ne interesează decât detaliile visului şi o oră aproximativă, Mary. Ezită. Cred că el ar fi vrut ca tu să ne ajuţi. Cred că ar fi vrut să simtă că moartea lui a însemnat ceva, Mary.

Se ridică în picioare.

— Am să-ţi las nişte hârtie şi ustensile de scris. Sunt în stare să înţeleg prin ce treci, mai mult decât îţi închipui, Mary, şi cred că dacă ai reflecta un pic — dacă te-ai gândi la oameni precum Steve şi la ce ar putea să însemne pentru ei visele tale — te-ai apuca să pui pe hârtie amănuntele visului tău de azi-noapte.

Ţip ceva către el. După ce pleacă, plâng o vreme. Pe urmă m-apuc şi scriu ce vrea el. Nu ştiu ce altceva aş putea face.

Bucannon mi-a adus mâncare în buncăr, dar n-o mănânc. O arunc în peretele buncărului şi mai scot nişte ţipete. Christabel încearcă să mă viziteze, dar nu i se dă voie. Stă afară îmbrăcat în tricoul lui murdar, cu burta lui proeminentă, ca un beţiv, şi zice:

— Trebuie s-o văd, sir.

Îşi iţeşte capul pe după ei, îmi zâmbeşte şi-mi zice „salut, locotenente", dar ei îi spun să se ducă înapoi la buncărul lui, altfel or să-i tragă pe cocoaşă. El mai aruncă o privire către mine şi zice:

— Noapte bună.

În vocea lui se simt o bere sau două, nu mai mult. Nu e beat, îmi zic. Cu tot întunericul, îi văd faţa roşie şi dinţii albi.

Cer să vină sanitarul „beretă verde" şi acesta vine. Îl întreb unde e Steve. S-a întors? Zice că nu poate să-mi spună. Îl rog să-i trimită lui Steve un mesaj din partea mea. Zice că nu poate să facă asta. Îi spun că nu-i decât un lingău nenorocit şi că ar trebui să i se smulgă de pe umăr tresele de paraşutist, dar

asta nu-l afectează câtuşi de puţin. În orice alt loc, îi zic, ai fi ceea ce ar trebui să fii —un millitar din Forţele Speciale şi un sanitar priceput — dar Bucannon te-a prins de coiţe, aşa-i? Nu scoate nici un cuvânt.

Rămân trează toată noaptea aia. Cer cafea şi mi se aduce. Cerşesc nişte cafea de la doi tipi de pe perimetru şi o beau şi pe-aia. Nu-mi vine să cred că mă lasă să o beau. Mă gândesc că echipa lui Steve o să se întoarcă în curând — e o echipă de „vânătoare şi ucidere", nu o LRRP *(Long Range Recon Patrol* — Patrulă de recunoaştere cu rază mare de acţiune) — şi, dacă nu adorm, n-am cum să visez.

Fac la fel şi noaptea următoare şi e mai uşor. Nu-mi vine să cred că-i atât de uşor. Mă plimb întruna, decolo-colo. Fac rost de cafea şi dau de santinela asta căreia îi place să joace pocher, şi jucăm cărţi toată noaptea. Îi spun că sunt un talent şi am să ştiu dacă cineva încearcă să se furişeze prin împrejmuirea de sârmă ghimpată ca să pătrundă în tabără, aşa că putem să jucăm cărţi fără nici o grijă. E venit de curând şi mă crede.

Steve o să se întoarcă mâine, îmi zic eu. Încep să văd diverse chestii şi nu mai gândesc limpede, dar n-am de gând să mă las doborâtă de somn. N-am de gând să pun capul pe pernă până nu se-ntoarce Steve. Nu vreau să-l visez pe Steve.

A doua zi, pe la şapte, suntem atacaţi cu mortiere. Elicopterele transportoare de trupe din interiorul perimetrului îşi pun în mişcare rotoarele, aparatul Skycrane începe să-şi ancoreze tractoarele cu şenile şi plugurile Rome şi întreaga tabără se pregăteşte de decolare. Aud apeluri făcute prin radio pentru chemarea mai multor elicoptere transportoare şi Skycrane. Dacă nord-vietnamezii ar fi avut un batalion, ne-ar fi luat ca din oală până acum, îmi zic eu, aşa că trebuie să fie o unitate mult mai mică — companie sau pluton — şi nu fac decât să ne hărţuiască, dar s-a primit de la cineva de sus ordinul de mutare.

Obuzele de mortiere şuieră şi cineva de lângă mine zice:

— Vin obuzele, dar-ar dracii!

Pe urmă aud un alt sunet. Parcă ar fi un bâzâit de muscă, dar foarte puternic. E ca o şoaptă stranie. E un obuz flechette (proiectil din oţel aruncat din avion) nenorocit, îmi dau seama, care împroaşcă schije, şi nu mai înţeleg. Pot să-l aud, dar e ca o amintire, ca o străfulgerare din trecut. Toată lumea aleargă în

jurul meu, iar eu rămân încremenită pe loc şi cineva ţipă. Schijele proiectilului flechette trec prin mine — prin piept, prin faţă, sunt tăiată în bucăţi. Mor. Dar alerg către elicopter, către cel de colo, şi alerg, dar de fapt nu alerg. Sunt întinsă pe pământ, pe solul junglei, cu schijele de flechette în trupul meu şi nu am nume, ci o poreclă, „Bătăuşa", şi mă gândesc la un oraş din statul Wyoming, aproape de graniţa cu Montana, unde toată lumea călătoreşte în camionete cu rastele pentru puşti de vânătoare şi toţi oamenii se salută între ei. Acolo am crescut, în fiecare primăvară se organizează un rodeo şi un bâlci, iar eu mă gândesc la o fată cu codiţe, mă .gândesc la cum o să mor aici în inima acestei jungle, că noi ne aflăm aici într-un *recondo* oarecare de care nimeni nu se sinchiseşte, că Charlie nu are proiectile flechette şi că Bucannon nu

greşeşte niciodată.

Alerg şi ţip şi, când ajung la elicopter, sanitarul „beretă verde" mă apucă de braţ şi, ajutat de alţi doi inşi, mă saltă la bord. Mă uit în jur. E elicopterul lui Bucannon. Vorbeşte cu cineva prin staţia radio. Stau lungită pe o stivă de dosare chiar lângă el, am ajuns acum deasupra junglei, mutăm tabăra în altă parte, într-un loc unde să se poată lua totul de la capăt.

Mă uit la Bucannon. Căpitanul slăbănog e lângă el. Am senzaţia că dintr-o clipă-n alta or să se întoarcă spre mine şi-or să-mi spună: „Care dintre ei, Mary? Care dintre ei a murit din pricina proiectilelor flechette?" Dar nu se-ntâmplă aşa.

Mă uit în jos şi văd că cineva aşează lângă mine pe podea nişte foi de hârtie şi creioane. Nu mai pot suporta. Încep să plâng.

Fotocopie, Schiţă pentru o conferinţă, Dosarele de comandament (Bucannon), Operaţiunea Urangutan, Tiger Cat, Vietnam

Un model de „predispoziţie la supravieţuire" pentru Psi

John W. Bucannon
Departamentul de psihiatrie
Centrul medical universitar John Hopkins
Bazându-se în mare măsură pe modelele psihoanalitice,

Ehrenwald (1969) a propus — şi cei mai mulţi dintre noi au acceptat — simbioza timpurie mamă-copil ca sursă evolutivă şi model al GESP (General Extrasensorial Perception: percepţie extrasenzorială generală). În lumina anumitor fenomene şi chiar a unor întregi modalităţi GESP, care ar apărea incompatibile cu acest model, aş dori să propun un model nou — unul care circumscrie şi subsumează nu numai modelul Ehrenwald, dar şi toate fenomenele şi modalităţile psi, în afară de psihokinezie, care rămâne problematică. Acest model, pe care, din lipsa unui termen mai adecvat, am să-l numesc „predispoziţia la supravieţuire ", este la fel de fundamental în termeni evolutivi ca şi cel al doctorului Ehrenwald şi, ca o consecinţă, intensifică în egală măsură senzaţia de necesitate în manifestarea sa psihodinamică.

Partea I

Funcţia nondirecţională şi nonpoziţională

Aşa după cum au arătat Karmen şi Johnson (1968), cele cinci exosimţuri universale cuprind un sistem senzorial articulat destinat ca, prin intermediul unor grade crescânde de poziţionare şi direcţionare, să poarte o vertebrată ameninţată de la starea iniţială de alarmă senzorială la pregătirea pentru „luptă-retragere" şi, în caz de necesitate, la contactul fizic ai ameninţarea propriu-zisă. Extinzând acest model şi pornind atât de la modalitatea cât şi de la dislocarea spaţio-temporală a ameninţării, GESP poate fi privit ca un „pre-simţ" de alertare, de focalizare şi de substituire, respectiv, un al şaselea simţ, care (1) prin alarmarea iniţială pregăteşte sistemul exosenzorial universal pentru comportamentul de reacţie la ameninţare, (2) ajută ca unul sau mai multe dintre cele cinci simţuri universale să se „focalizeze" în timpul acelui comportament, sau (3) în timpul acelui comportament substituie unul dintre cele cinci exosimţuri convenţionale. În acest model, GESP, cel mai puţin direcţional şi poziţional dintre simţurile sistemului, îşi asumă rolul de simţ care, pe parcursul evoluţiei, prin intermediul unor ASC-uri dobândite natural, a acţionat în sensul aducerii organismului — fie ca individ, ca membru al diadei mamă-copil ori ca membru al „grupului altruist" al lui Belstein — la starea de predispoziţie la supravieţuire.

Deşi visurile telepatice ale pacienţilor aflaţi în terapie pot

părea incompatibile cu acest model, când sunt privite ca rezolvări ale ameninţărilor exercitate asupra psihicului de către evenimente din cadrul relaţiei pacient-doctor (terminarea terapiei, exces de transfer afectiv, chiar vindecarea) ele pot fi observate ca funcţionând în unul sau mai multe dintre cele trei roluri de „pre-simţuri". La urma-urmei, un salon de terapie nu diferă de o junglă; fie că este ameninţat psihicul ori organismul fizic, comportamentul de autoapărare prin intermediul sistemului defensiv exosenzorial-universal este fundamental, iar „înarmarea " acelui sistem este inevitabilă...

Capitolul 5

Dorm preţ de vreo douăzeci de minute pe podea şi am două visuri. Alţi doi băieţi mor undeva, în misiune, loviţi de schijele unor proiectile fléchette. Alţi doi oameni din echipa lui Steve au murit, iar eu nici măcar nu i-am cunoscut.

Mă uit în sus. Bucannon îmi zâmbeşte. Imediat în spatele lui, căpitanul stă în picioare, rezemat de peretele din oţel, cu capul aplecat într-o parte, ascultând.

— S-a întâmplat, nu-i aşa, Mary? spune Bucannon cu blândeţe. De data asta s-a-ntâmplat la lumina zilei, nu-i aşa?

La noua tabără am rămas trează încă o noapte, dar era greu şi nu mai avea nici o importanţă. Nu făcea decât să înrăutăţească lucrurile. În ziua următoare s-a întâmplat de încă trei ori şi m-au văzut tot felul de indivizi. Ştiam că cineva o să-i spună lui Steve. Ştiam că echipa lui Steve era încă în misiune — echipa Echo nu venise când au început bombardamentele — dar că el era teafăr. Stau întinsă pe pământ ţipând şi plângând, cu schijele trecând prin mine, picioarele mi-au dispărut, globul ocular stâng îmi atârnă pe obraz şi bucăţi din trupul meu sunt împrăştiate peste tipul de lângă mine, dar nu sunt Steve şi ăsta-i singurul lucru care contează.

A treia oară, un glonţ de AK îmi străpunge gâtul, astfel că nici măcar să ţip nu pot. Mă prăbuşesc la pământ şi nu pot să mă ridic. Cineva îngenunchează lângă mine, eu cred că e Bucannon şi încerc să-l lovesc. Încerc să ţip, cu toate că nu pot, dar nu e Bucannon, e unul din băieţii care stăteau la masă cu Steve, la popotă. S-au întors, s-au întors, gândesc eu, dar încerc să-i spun tipului ăsta că undeva acolo, sub un banian frumos, e

sanitarul ăsta care încearcă să mă salveze, dar eu n-am să rezist, am să mor în braţele lui, iar el o să-şi amintească de asta toată viaţa lui, o să se trezească plângând din somn, ani la rândul după aceea, iar soţia lui n-o să înţeleagă de ce.

Vreau să spun: „Să-i zici lui Steve că trebuie să plec de-aici", dar nu pot. Beregata mi-a dispărut. Mă sting din viaţă sub un banian, la treizeci de kilometri depărtare, în mijlocul Laosului, într-un loc unde n-ar trebui să ne aflăm, şi nu pot să rostesc nici un cuvânt.

Tipul ăsta, care a împărţit cu mine la popotă porţia lui de şuncă şi alte rahaturi, tipul ăsta se uită în jos la mine iar eu mă gândesc: „Doamne, Dumnezeule, am să-l visez într-o noapte, într-o zi, o să am un vis despre el şi, din pricina asta, el are să moară."

El nu spune absolut nimic.

El e cel care vine să mă ia din baraca mea, două zile mai târziu, când încearcă să mă scoată de acolo.

Îmi dau ceva destul de puternic. Până la venirea lor, visez fără să adorm, dar mu mai ţip. Sunt aici, dar nu sunt. Sunt în acelaşi timp în toate aceste locuri, păşesc într-o Lumină de Arc, bombardiere B-52, urechile îmi sângerează, eu sunt cel mai aproape de locul unde explodează o mină Claymore chinezească, braţul meu mai stă atârnat de un tendon, mor în toate aceste alte locuri şi nici măcar nu ştiu că am înghiţit pastilele pe care mi le-au dat. Sunt ca o marionetă atunci când Steve, împreună cu individul ăsta şi alţi trei inşi, vin şi paznicul îi lasă să intre. Zâmbesc ca o tâmpită şi spun: „Mulţumesc foarte mult" — ceva drăguţ, care ar fi stat bine pe buzele unui tip de la USO *(United Service Organizations)* — şi cineva mă susţine ca să nu cad pe burtă. „Vine şi Steve?" întreb. „Vine şi sergentul nostru beţiv?" zic. „Mulţumesc foarte mult."

În faţa noastră se află acest Jolly Green Giant. E în zori, totul în jur e frumos, iar elicopterul ăsta e splendid. E din dotarea Forţelor Aeriene. E o nebunie. Sunt aici nişte tipi pe care nu i-am mai văzut niciodată. Au berete verzi, sunt curaţi şi îngrijiţi şi nu fac parte din trupele de uscat. Mă gândesc: un comando aerian! Chicotesc. Sunt de la Forţele Aeriene. Nişte tipi unul şi unul. Ei or să fie salvatorii, precum John Wayne la Iwo Jima. Simt cum un glonţ îmi trece prin braţ, pe urmă altul îmi străpunge piciorul, iar partea din spate a craniului îmi zboară

cât-colo, dar nu ţip. Am numai nişte senzaţii, ca acelea pe care le ai cu puţin înainte să mori, dar nu ţip. Forţele Aeriene mă vor salva. E de-a dreptul amuzant. Îmi spun mie însămi că Steve are prieteni în trupele de comando aeriene şi că odată l-au luat şi l-au plimbat prin toată ţara vreme de o săptămână întreagă, fără nici un fel de permisiune oficială, dar poate că nu-i adevărat, poate că visez toate astea. Continui să chicotesc şi să spun: „Mulţumesc foarte mult."

Am ajuns la vreo cincizeci de kilometri de tabără şi nu ştiu încotro mergem. Nu-mi pasă. Chiar de mi-ar păsa, n-aş şti cât de departe ar trebui să ajungem ca să fim „în siguranţă". „E şi sergentul Christabel aici?" întreb eu. Cineva spune: „Nu în călătoria asta, drăguţă." Aud vocea lui Steve în cockpit şi nişte tipi care râd, aşa că-mi închipui că nu-i nici un pericol. M-au răpit din tabără pentru că Steve ţine la mine, iar acum suntem *în siguranţă.* Continui să spun mulţumesc şi nu ştiu care individ zice: „Cu plăcere, drăguţă." Oamenii râd şi asta mă face să mă simt bine. Dacă râd cu toţii, nimeni n-a fost rănit, îmi spun eu. Dacă râd cu toţii, suntem în siguranţă. Vă mulţumesc. Vă mulţumesc foarte mult.

Deodată, în cockpit se întâmplă ceva. În ciuda vuietului, aud. Cineva înjură: „Dar-ar dracii!" Un altul zice: „Cobra." Altcineva spune: „Dumnezeule, ce mama naibii!" Mă uit afară pe uşa deschisă şi văd două elicoptere de asalt negre. Nu seamănă cu nimic din ce-am văzut până acum. Nimeni nu mai râde. Spun „Mulţumesc foarte mult", dar nimeni nu râde.

Aflu mai târziu că erau unul în spatele nostru, unul în faţă şi unul deasupra noastră. Erau frumoase. Se înălţau asemenea unor şerpi în timp ce te atacă. Aveau mini-tunuri M-l34, care în câteva secunde puteau acoperi cu gloanţe fiecare centimetru pătrat al unui teren de fotbal. Mi se spune că aveau fiecare câte cincizeci şi două de rachete cu fosfor alb şi proiectile TOW teleghidate. Mai aveau detectoare de poziţie cu laser şi senzori cu infraroşii orientate frontal. Erau negre ca noaptea şi nu purtau nici un fel de însemne. Erau de tipul AH-IG-X şi nu aparţineau nici unuia dintre corpurile armatei regulate de atunci. N-aveai cum să le vezi până la sfârşitul războiului.

Îmi amintesc cum mă gândeam că în elicopterul acela nu eram decât doi inşi cu talente, aşa că de ce n-a vrut el să ne lase să plecăm? De ce n-a vrut să ne lase pur şi simplu să

plecăm?

Am încercat să mă gândesc la toate lucrurile pe care putea să ni le facă, dar nu ne-a făcut nimic. Nu a avut de ce.

Nu l-am văzut pe Steve vreme îndelungată. În continuare am încercat să dorm noaptea, pentru că era mai bine aşa. Dacă tot urma să visez, era mai bine aşa. Nu mă mai înnebunea în halul ăla. Nu mai eram ca o marionetă care trebuie sprijinită ca să stea în picioare.

M-am apucat să scriu despre visurile avute într-un carneţel pe care mi l-a dat Bucannon şi am stat de vorbă cu el. I-am arătat că realmente vroiam să înţeleg, că vroiam să fiu de ajutor, pentru că astfel era mult mai uşor pentru toată lumea. Nu s-a arătat surprins şi nici n-am crezut c-o să se arate. El ştia întotdeauna. Poate că n-a ştiut de tipii cu berete negre, dar a ştiut că Steve are să încerce. A ştiut c-am să rămân trează. A ştiut că, dacă rămân trează, visele or să treacă de la „somnul discontinuu din starea REM" la starea de veghe. Şi a ştiut c-o să ne aducă înapoi.

Am discutat despre felul în care se transformau visele mele, despre faptul că le aveam mult mai devreme decât „evenimentele în timp real". Probabil că acelaşi lucru se întâmplase la Cam Ranh Bay, a spus el, dar eu n-am ştiut. Talentul devenea tot mai puternic, a spus el, deşi încă nu-l puteam controla. Nu mai aveam nevoie de „stimulul focal", mi-a spus. De „corespondentul fizic". Nu mai era nevoie să-i cunosc pe oamenii care aveau să moară ca să-i visez.

— Când o să încercăm? am întrebat eu în cele din urmă.

Ştia ce vroiam să spun. A spus că nu trebuie să ne pripim, că să acţionăm prematur era mai rău decât să nu înţelegem, că „fixitatea viitorului" era ceva ce nimeni nu înţelegea deocamdată şi că nu trebuie să riscăm încetarea visurilor încercând să ne jucăm cu viitorul.

— Asta n-o să oprească visele, am spus. Chiar dacă împiedicăm moartea cuiva, domnule colonel, visurile n-or să înceteze.

N-a vrut să asculte. El vroia ca ei să moară. Vroia să facă însemnări despre felul cum mureau şi cum se potriveau visele mele cu moartea lor, şi nu avea de gând să cheme pe nimeni înapoi până când el nu era pregătit.

— Ăsta nu-i un război adevărat, Mary, mi-a spus el într-o zi. E un soi de ştiinţa, care are propriile sale reguli. Va trebui să ai încredere în mine, Mary.

Mi-a dat părul la o parte din ochi, pentru că plângeam. Căpitanul slăbănog nu era acolo. Nu mai fusese prin preajmă de multă vreme.

Bucannon vroia să mă atingă. Ştiam asta.

Am încercat să trimit un mesaj în exterior. Am încercat să descopăr cine erau cei pe care-i visam. Mă trezeam în toiul nopţii şi discutam cu cine puteam, încercând să lămuresc problema. Spuneam: „Cunoşti pe un tip care are părul roşu şi e din Alabama?" Sau: „Îl ştii pe transmisionistul ăla mărunt şi negru, care mai are puţin până termină şi nu mai poate să asculte de nimeni, în afară de Sam Cooke?" Uneori dura prea mult. Câteodată nu reuşeam să aflu cine era, dar dacă aflam, încercam să-i trimit un mesaj. Uneori era deja plecat în misiune, dar eu tot încercam să găsesc pe cineva care să-i transmită un mesaj — numai că nimeni nu făcea lucrul ăsta.

Am aflat mai târziu că Bucannon le intercepta pe toate. Oamenii ziceau, da, sigur, or să aibă grijă ca mesajul să ajungă la tipul respectiv, dar Bucannon era mereu pe fază. El le-a spus oamenilor să spună da când îi rugam. Ştia. Î*ntotdeauna* ştia.

Dar nu am avut nici un vis despre Steve şi ăsta era lucrul important.

Când în sfârşit am visat că Steve a murit, că a fost nevoie de mai mulţi indivizi în uniforme kaki decât ai crede că e posibil — cu mai multe arme decât ai crede că ar avea vreodată nevoie şi în valea unui râu îngrozitor de îndepărtat — era visul pe care-l cunoşteam. Îl ştiam de la Spitalul de evacuare nr. 21 şi îl ştiam din buncărul meu. Steve era omul din noroi, nu Dogman. Steve fusese dintotdeauna. Numai că eu pur şi simplu n-am ştiut. Nu i-am spus lui Bucannon. Nu i-am spus cum se zvârcolea Steve pe malul unui râu departe, în nord, străduindu-se din răsputeri să evite gloanţele cu fiecare muşchi al trupului său, cu toate că erau prea mulţi — prea multe uniforme care se uitau în jos la el, lângă apa vijelioasă a râului, trupul lui continuând să tresară spasmodic, deşi viaţa se scursese din el.

Am plâns o vreme şi deodată m-am oprit. Vroiam să simt

ceva, dar nu puteam.

N-am cerut pastile sau băutură şi n-am rămas trează în următoarele două nopţi, speriată că am să-l visez din nou. Simţeam nevoia să fac un anumit lucru.

N-am ştiut cât timp a durat. N-am ştiut dacă echipa lui Steve — cea din vis — plecase deja în misiune sau nu. N-am ştiut absolut nimic, dar m-am tot gândit la ceea ce spusese Bucannon despre „fixitate", despre faptul că poate viitorul nu poate fi schimbat, şi chiar dacă Bucannon n-ar fi interceptat mesajele alea, altceva ar fi păstrat viitorul neschimbat, iar oamenii ăia ar fi murit oricum.

L-am găsit pe sanitarul „beretă verde" care mă dusese la buncărul meu în acea primă zi. Am stat la o masă cu el, la popotă. Unul dintre oamenii lui Bucannon ne urmărea, dar eu m-am aşezat oricum la masa lui. Am spus:

— Steve Balsam a fost trimis până acum în misiune?

— Nu am voie să-ţi spun, mi-a răspuns el. Ştii asta, locotenente.

— Da, sergent, ştiu. Mai ştiu totodată că, întrucât în ziua aia m-ai dus la buncărul meu, am să visez probabil despre moartea ta înainte ca ea să se întâmple, dac-o să se întâmple aici. După cum ştiu şi că dac-o să le spun despre vis oamenilor care conduc proiectul ăsta, n-or să facă nimic în privinţa asta — deşi ei ştiu cât de exacte sunt visele mele, aşa cum ştiu cât de exacţi sunt Steve Balsam, Bingham, Clipper şi toţi ceilalţi, numai că nu mişcă nici măcar un deget în privinţa asta.

Am aşteptat. Acum mă asculta.

— Sergent, eu mă aflu în postura în care pot să dau de veste cuiva atunci când îl visez.

Nici n-a clipit măcar.

— Da, a spus el.

L-am întrebat din nou:

— A fost trimis în misiune locotenentul Balsam?

— Nu, a spus el.

— Ştii ceva despre misiunea în care urmează să plece?

N-a vrut să-mi răspundă, dar după o clipă s-a hotărât şi mi-a spus:

— Digurile.

— Nu înţeleg.

Nici asta n-a vrut să-mi explice. Faptul că trebuia s-o facă

îl înfuria. S-a uitat la doctorul de lângă uşă şi pe urmă s-a uitat iarăşi la mine.

— Poţi să distrugi Digurile Roşii cu un dispozitiv nuclear de o kilotonă, locotenente. Toată lumea ştie asta. Dacă o faci, Hanoiul e inundat şi Nordul e la pământ pe toată durata războiului. Balsam şi încă patru inşi vor fi infiltraţi pe timp de noapte pornind din Laos cu armament DOD *(Department of Defense* — Departamentul Apărării Naţionale) special de pe un portavion de la Yankee Station. Toţi cinci sunt talente. Pricepi ceva din ce-ţi spun, locotenente?

N-am scos nici o vorbă, mă uitam doar la el.

În cele din urmă, am spus:

— E o misiune sinucigaşă, nu-i aşa? Dispozitivul nici n-o să fie adevărat. E una din ideile lui Bucannon... vrea să vadă cum se comportă, atâta tot, numai despre asta-i vorba tot timpul. Niciodată n-or să folosească un dispozitiv nuclear în Asia de Sud-Est, sergent, iar tu ştii asta la fel de bine ca mine.

— Nu se ştie niciodată, locotenente, a spus el.

— Nu. Câteodată se ştie.

Am pronunţat cuvintele rar, astfel încât să poată înţelege.

El s-a uitat într-o parte, stânjenit.

— Când pleacă echipa?

Nu mi-a răspuns. Doctorul de lângă uşă lăsa impresia că are de gând să vină la noi.

— Sergent?

— În treizeci şi opt de ore. Aşa se vorbeşte pe-aici.

M-am apropiat de el şi i-am spus:

— Ştii în ce stare eram când am ajuns aici, sergent. Am nevoie din nou de chestia aia. Am nevoie de atât de multă încât să mă facă să suport locul ăsta o săptămână întreagă, altfel n-am să rezist şi n-ai să poţi afla niciodată ceea ce ai nevoie să ştii ca să scapi de-aici viu. Ştii de unde să faci rost, sergent. Am nevoie de ea în noaptea asta.

În timp ce treceam pe lângă doctorul de lângă uşă, mă întrebam cum are să moară *el,* cât timp o să dureze, cine-o s-o facă şi *când.*

Fotocopie, Scrisoare din 28.04.71 (interceptată), Jerry Damico către locotenent Mary Damico, 557783021, Dosarele de comandament, Operaţiunea Urangutan, Tiger Cat, Vietnam

Salut, mândră Mary!

Îţi trimit o poză a lui Dickie, făcută cu noul Polaroid al lui tata. Dickie zice că tot vrea să se-nsoare cu tine, dar eu i-am spus să-şi pună pofta-n cui, fiindcă tu nu te-ncurci cu puştimea.

Şi zici că a-nceput să te şucărească povestea asta? Fratelui tău poţi să-i spui. Dac-o să vrei vreodată să încerci un apel pe canalul ăla militar, dă-mi de veste. Pe-aici, băieţii vorbesc întruna cu gagicile lor.

Aş vrea să fiu şi eu acolo să te ajut să cari toate sculele alea medicale. (Hei, să ştii că s-ar putea să ajung acolo mai curând decât crezi. Bobby şi Hank sunt în categoria I-A, iar eu sunt în aşteptare. Să-mi păstrezi şi mie ceva din plaja aia!!!)

Te iubesc,

Jerry

Capitolul 6

Am făcut-o în singurul fel pe care-l ştiam.

Am început să ţip de cum s-a luminat de ziuă şi, când Bucannon a venit la buncărul meu, m-a găsit plângând. I-am spus că am avut un vis despre el. I-am spus că am visat cum propriii săi oameni, nişte ţipi în uniforme de camuflaj, toţi fiind talente, l-au ucis, l-au ucis pentru că el nu se folosea de visurile unei infirmiere ca să le salveze viaţa prietenilor lor, fiindcă el avea cunoştinţă de visurile mele dar nu făcea nimic în privinţa lor, şi toţi prietenii lor mureau.

M-am uitat în ochii lui şi i-am spus cât de speriată eram pentru că ei au ucis-o şi pe ea, au ucis-o pe infirmiera care-l ajuta.

I-am spus cât de mari păreau găurile din uniforma lui, de la gloanţele de calibru 0,45, cum cineva îi trăsese un glonţ în gură —doar o singură împuşcătură — şi cum i s-a desprins partea din spate a craniului. I-am spus că a fost expediat cu elicopterul de îndată ce s-a putut şi că l-au pus sub perfuzie şi i-au aplicat o pompă aspiratoare de cum a ajuns la Saigon, dar n-a fost suficient, i-am zis cum a murit înecat cu propriile fluide.

Nu m-a crezut.

— Era şi locotenentul Balsam acolo? a întrebat el.

Încercând să nu plâng, i-am spus că nu, nu era. Nu ştiam

de ce, dar nu era, i-am spus.

Privirea i s-a schimbat. Acum se uita la mine. Mi-a zis:

— Când crezi că se va întâmpla asta, Mary?

I-am răspuns că nu ştiu — vreme de două zile nu, dar nu puteam fi sigură, cum puteam să fiu sigură? Aveam senzaţia că în trei, patru zile, dar nu puteam să fiu sigură. Am început iar să plâng.

De data asta m-a crezut.

Ştia că era exclus să se poată întâmpla dacă Steve se afla aici — dar dacă Steve pleca, dacă oamenii aşteptau până când Steve pleca?

Steve urma să plece în două zile şi infirmiera asta, care plângea speriată, n-avea de unde să ştie acest lucru.

M-a mutat în buncărul lui şi a pus pe cineva să atârne nişte prelate, improvizând un culcuş pentru mine acolo. A dublat gărzile, i-a schimbat pe oameni şi pe urmă a dublat încă o dată gărzile, dar ştiam că nu credea că are să se întâmple înainte de plecarea lui Steve.

În noaptea aia am plâns. A venit la culcuşul meu. Mi-a spus:

— Să nu-ţi fie frică, Mary. Nimeni n-o să-ţi facă nici un rău. Nimeni n-o să facă nici un rău nimănui.

S-a uitat la mine iar eu mi-am spus: „Nu e sigur. N-a încercat să împiedice transformarea unui vis în realitate — deşi eu i-am cerut s-o facă — şi nu ştie dacă poate sau nu."

I-am spus că vroiam să mă ţină în braţe, că vroiam să mă ţină în braţe cineva. I-am spus că vroiam ca el să-mi mângâie fruntea aşa cum o mai făcuse, să-mi dea părul la o parte, cum mai făcuse şi altă dată.

S-a uitat la mine de parcă n-ar fi înţeles, dar pe urmă a făcut cum îi cerusem.

I-am spus că vroiam să facă cineva dragoste cu mine în noaptea aia, pentru că nu se mai întâmplase de mult lucrul ăsta, nici cu Steve, nici cu altcineva. Mi-a spus că înţelege. Mi-a zis că dacă ar fi ştiut, ar fi putut să-mi uşureze situaţia.

A tăcut. S-a asigurat că paravanul de la intrarea în culcuşul meu era închis bine, apoi s-a dezbrăcat pe întuneric. I-am ţinut mâna exact aşa cum le ţinusem mâinile şi celorlalţi, la Spitalul 21. Am făcut în aşa fel încât să-i *simt* mâna ca pe a celorlalţi.

Chiar şi în întuneric, am putut să văd cât de palid era, ca un vis. Părea să strălucească în întuneric, deşi nu era nici un fel de lumină. M-am dezbrăcat şi eu. I-am spus că vroiam să fac ceva deosebit pentru el. Mi-a zis că e perfect, dar că nu putem să facem prea mult zgomot. L-am asigurat că n-o să se audă nici un zgomot. I-am spus să se întindă pe pat, cu faţa-n jos. Păream excitată. Am şi râs, chiar. I-am spus că figura se numeşte „în jurul lumii" şi că cel mai mult îmi plăcea s-o fac cu bărbatul lungit pe burtă. A făcut cum i-am cerut, iar eu m-am întins deasupra lui.

Am ridicat seringa cu doza fatală, întrebându-mă cât timp o să trebuiască s-o ţin înfiptă, dac-o să fiu în stare să ţintesc suficient de bine pe întuneric, dac-o să fiu îndeajuns de puternică pentru a-l ţine imobilizat.

O voce în întuneric a spus:

— Are s-o facă *acum,* sir.

Am ţipat. Ar fi trebuit să-mi continui mişcarea cu seringa, ar fi trebuit să i-o înfig în ochi, în gât, oriunde, dar n-am făcut-o. Vocea era chiar acolo cu noi, în întuneric, de cealaltă parte a prelatei, şi am simţit ceva atingându-mi ochii. M-a făcut să vreau să ţip. Nu ştiu cum altfel să o spun. Era ca şi cum ceva îmi atingea gâtul şi ochii.

Bucannon mi-a găsit încheietura mâinii în întuneric şi mi-a luat seringa. A luat-o de parcă aş fi fost un copil, de parcă ar fi ştiut tot timpul că o să mi-o ia şi că n-o să fie greu.

Nu m-am împotrivit. Simţeam prezenţa altcuiva în întuneric, alături de noi, aşa că nu m-am ostenit să mă împotrivesc. Ar fi trebuit s-o fac, acum ştiu asta.

Am auzit o tuse. Senzaţia de pe gât, din ochii mei a revenit şi pe urmă a încetat.

Capitolul 7

Bucannon îmi ţine încheietura mâinii în întuneric. Lumina se aprinde. Mă uit în altă parte. Nu vreau să-l văd dezbrăcat, cu braţul lipit de al meu. Nu vreau nici ca ăla care e cu noi să ne vadă aşa.

Bucannon se ridică. Îmi dă drumul la mână şi aud foşnetul scos de haine, zăngănitul metalic al cataramei de la curea. Îşi pune pe el pantalonii şi pe urmă cămaşa. Nu mă uit la el, dar

ştiu că asta face — îl aud. Pe urmă se ridică şi aşteaptă până mă îmbrac. Eu mă gândesc întruna la seringă şi mă-ntreb unde-o fi, unde-o fi dispărut. Mă tot gândesc că tusea aia o să se audă din nou şi că în momentul ăla o să ţip.

Nu ştiu dacă Bucannon m-a privit în timp ce mă îmbrăcam. Nu m-am uitat la el aşa că nu ştiu. Când termin, m-apucă din nou de încheietura mâinii şi ieşim din culcuşul de prelată la lumină.

Cealaltă persoană e acolo. Nu l-am auzit niciodată vorbind, nu l-am văzut nicicând atât de aproape, dar îl cunosc. Stă în picioare lângă trepte şi acum nu e îmbrăcat în uniformă de camuflaj. Nu are deloc o ţinută de război. E-atât de slab încât uniforma de culoare măslinie, cu tresele de căpitan la guler, e largă pe el. I se văd oasele feţei, are pielea transparentă, ţesuturile adipoase au dispărut cu totul — aşa cum se întâmplă cu cineva care suferă de mult timp de o boală. Îmi spun încă o dată că de bună seamă e bolnav de multă vreme.

Lumina vine de la felinarul agăţat pe peretele din pământ. Lui nu-i place. Şi-a întors faţa de la ea, de parcă l-ar fi durut, de parcă ceea ce-l slăbise atât de mult îi dăduse şi fotofobie. O să se uite la mine, îmi spun eu. O să-şi întoarcă faţa înspre lumină şi o să se uite la mine. Eu sunt motivul pentru care el e aici, nu-i aşa? Eu sunt cea pe care el trebuia s-o supravegheze în tot acest timp, nu-i aşa? Vreau să-i văd ochii.

Dar el nu se întoarce. Îşi ţine privirea îndreptată într-o parte, ferită de lumină, spre întunericul de pe peretele celălalt. E ca şi cum eu n-aş fi aici deloc, ca şi cum nimeni n-ar fi aici, doar el şi ceea ce gândeşte — ceea ce aude, ceea ce vede în întuneric.

Caut din priviri nişte ochelari cu infraroşu, un binoclu cu vizualizare nocturnă, orice obiect pe care l-ar fi putut folosi ca să mă vadă. Are la centură un Browning automatic, dar toată lumea poartă aşa ceva. Nu e nici un aparat lângă el, pe podea, pe perete, nimic. Mă întorc. Chiar şi cu felinarul aprins, micul adăpost din prelată pe care mi l-a amenajat Bucannon e învăluit în umbră. *Nimeni* n-ar fi putut să vadă seringa din mâna mea, ştiu asta.

Când trecem pe lângă căpitan, Bucannon nu scoate nici un cuvânt. Locul e atât de strâmt încât ne frecăm de el când trecem, dar căpitanul continuă să nu ne privească. Începem să

urcăm treptele şi, când ajungem sus, am iarăşi senzaţia aceea... pe gât, înăuntrul ochilor. Îmi spun că el e chiar în spatele meu...*cineva* este. Mă proptesc în Bucannon şi mă întorc.

El nu e acolo. Nu e nimeni. Aud o tuse şi văd o umbră mişcându-se aproape de felinar, la baza scărilor, şi senzaţia dispare din nou.

Când ajungem la buncărul meu, Bucannon nu-mi dă drumul, îmi ţine mâna într-a lui şi, ca un tată dezamăgit, ca un părinte care se aştepta la ceva mai bun din partea copilului său, spune pe un ton foarte liniştit:

— Ce-ai crezut tu, Mary? Chiar ţi-ai închipuit că, ucigându-mă, ai să poţi să-ţi opreşti visele, că ai să poţi să-i ţii aici, în siguranţă şi pentru totdeauna, pe Steve şi pe ceilalţi?

Se uită la mine iar eu nu pot să-i susţin privirea. Vrea ca eu să mă simt ruşinată şi mă simt.

— Dacă nu s-ar afla aici, Mary, îmi spune el, ei ar fi în altă parte a acestui teatru de război. Ar muri într-un loc sau altul, Mary — cu sau fără mine. La fel cum ar muri cu sau fără tine, Mary. Asta înseamnă războiul.

Se opreşte. Îl aud respirând, îi simt mirosul respiraţiei, mirosul de pastă de dinţi. Vocea lui devine blândă, aşa cum se întâmplă întotdeauna.

— Nu sunt supărat pe tine, Mary, dar *sunt* dezamăgit. N-am să raportez chestia asta la Saigon — nu văd nici un motiv pentru care-aş face-o — dar în schimb sper c-ai să faci ceva pentru mine. Nădăjduiesc c-ai să dormi bine în noaptea asta. Sper că te vei gândi la ce era gata-gata să se întâmple în noaptea asta. (Se opreşte.) Ai să faci asta? *Te rog.* (Se opreşte din nou.) În noaptea asta o să fim bombardaţi, Mary, şi dacă vrei ceva care să te ajute să dormi bine, nu ai decât să ceri. Fie maiorul DuRall, fie maiorul Miller sunt în măsură să te servească.

Nu mă mai ţine de mână şi nu-mi amintesc că aş fi încuviinţat din cap. Dar mi-aduc aminte că am zis:

— Cine e el, colonele? Cine e individul ăla?

Ştie despre cine vorbesc, dar nu-mi răspunde. Nu mă mai ţine de încheietura mâinii, aşa că cobor în buncăr, în întuneric, şi când dau de pat cu genunchii mă întind şi încerc să adorm.

Unul dintre doctori vine în buncărul meu pe la ora nouă.

Căpitanul cel slăbănog e cu el, dar rămâne iarăşi afară şi nu spune nimic. Dacă intră, am să ţip, îmi spun eu. Am să ţip şi n-am să mă opresc din ţipat. Ştie...aşa că nu intră.

N-am putut să dorm din pricina mortierelor. Nu l-ăm visat pe Steve, n-am visat pe nimeni şi nu sunt sigură de ce. Ei sunt acolo, afară, şi mor, *ştiu* asta. Niciodată nu încetează să moară, Mary. Am plâns mult — visuri vechi, Bucannon ţinându-mă de mână, vocea din întuneric spunând: „Are s-o facă acum, sir." N-am vrut să plâng, dar am plâns, şi nu vreau ca indivizii ăştia să mă vadă plângând acum. N-am să mai plâng niciodată în faţa lor, îmi spun eu.

Mă gândesc: *De ce ai mai încercat? N-ai- avut un vis. Ştiai că n-are să se întâmple, şi totuşi ai încercat.*

Mă ridic din pat. Miroase. *Eu* miros. Nu vreau ca individul ăsta să stea aplecat aşa deasupra mea, simţindu-mi mirosul.

El stă acolo îmbrăcat în uniforma lui călcată şi spune:

— Colonelul a făcut nişte modificări în misiunea viitoare a locotenentului Balsam şi e sigur că vei sesiza înţelepciunea acelor modificări. În lumina celor întâmplate astă-noapte, locotenente, colonelul crede că ar trebui să petreci mai mult timp alături de cei de seama ta şi bănuieşte că n-o să ai vreo obiecţie la asta. Pot să-i comunic că are dreptate?^

Tipul zâmbeşte. Împărtăşim o mică glumă. *Tu poţi să ai încredere în mine. Eu pot să am încredere în mine,* spune el. E ca şi cum mi-ar vorbi Bucannon. E Bucannon curat, ce mai.

Tipul zice mai departe:

— Colonelul Bucannon mi-a cerut să subliniez din nou, locotenente, că *nu* e supărat,că înţelege cu adevărat stările prin care treci, că „proiecţia" — un fenomen pe care-l trăiesc toţi oamenii — e un mecanism natural. Cu toate acestea, el e încredinţat — şi convins că vei fi de acord, locotenente — că ar fi mult mai sănătos pentru toţi cei interesaţi ca dumneata şi el să petreceţi mai puţin timp împreună.

Se opreşte. Aşteaptă, vrând să-mi audă recunoştinţa, vrând să fie în măsură să raporteze despre ea. Văzând că nu scot nici o vorbă, continuă:

— Colonelul mi-a mai cerut să te anunţ că vei lucra cu căpitanul Kelly, pe care l-ai cunoscut astă-noapte. Căpitanul Kelly va fi şeful dumitale de echipă, iar locotenentul Balsam va fi adjunctul lui. Colonelul i-a ales cu mare grijă pe toţi membrii

echipei şi speră că vei ţine cont de asta.

E nebun, îmi spun eu. Eu am încercat să-l omor iar el îmi trimite pe cineva să-mi vorbească atât de frumos, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Nu, nu-mi place căpitanul slăbănog — nu-mi place nici măcar să mă gândesc la el — dar dacă asta înseamnă că am să-mi petrec mai mult timp cu Steve, de ce nu? *Ai dreptate, colonele. Sesisez înţelepciunea. Nu am nici o obiecţie.*

Încep să zâmbesc. Mă cuprinde ameţeala. Încep să simt cum e când *învingi.*.

Tipul continuă să vorbească:

— Colonelul a cerut să fie aduse din ţară nişte medicamente pentru dumneata, locotenente. Eu ţi le voi administra. Sper că te vei simţi liberă să întrebi tot ce te interesează despre ele. Drogul este un inhibitor al lobului temporal, un supresor ASC, care, te va bucura să auzi, ar trebui să împiedice darul dumitale să-ţi afecteze eficienta.

Îmi vede zâmbetul şi crede că înţelege. *Am de raportat un zâmbet. Am obţinut recunoştinţă.*

— Ia câte una la fiecare douăsprezece ore, pe stomacul gol. Dacă simţi vreo greaţă sau ameţeli, anunţă-mă.

Iau pilula de faţă cu el. Nu-mi pasă ce e. Ar trebui să cred că Bucannon vrea să mă ajute, că vrea să-mi dea ceva care să oprească visele? Nu-mi pasă. Am învins. Individul pleacă. Îi spune ceva slăbănogului, căpitanului Kelly, şi pleacă amândoi.

Rânjesc ca o idioată. Sunt ameţită de succces ca o regina balului. Îmi zic: *Ai reuşit, Mary! N-ai ucis un om, dar ai împiedicat transformarea visului în realitate.* Dacă Bucannon a schimbat misiunea, înseamnă că Steve nu poate să moară în cursul ei, nu? Steve nu poate să moară pe un mal de râu, tresărind şi iarăşi tresărind în noroi. Nu poate să moară într-o misiune la care participi şi *tu,* pentru că tu nu mori cu el în visul acela, nu? Tu nu zaci pe malul râului cu el, nu eşti nicăieri în apropierea lui, cu uniformele care să se uite în jos la tine, în vreme ce râul, noroiul, toate trec vijelios prin apropiere. Tu nu eşti în visul ăla pentru că Steve nu mai pleacă în misiunea aia, voi vă veţi duce în altă parte, iar el n-are să moară. E logic. Totul e logic, nu-i aşa?

Vreau să-i spun lui Steve. Vreau să simt cât e de bine să spui cuiva, să-i faci şi pe *alţii* să simtă şi, simţind-o, să păstrezi

vie senzaţia. Nu m-am mai simţit atât de bine de multă, multă vreme, colonele. Mulţumesc. *Ai reuşit,* îmi zic eu. *Nu l-ai ucis pe Bucannon* — nimeni *nu-l poate ucide pe Bucannon — dar l-ai oprit, nu-i aşa? Ai împiedicat visul să se transforme în realitate.*

Christabel coboară treptele buncărului la ora douăsprezece. Ei îl lasă să treacă. Nu-mi vine să cred. Vreau să-l îmbrăţişez şi să-l sărut, dar mi-aduc aminte cum miros, cum miroase tot buncărul. N-am să-l îmbrăţişez până când nu ajungem afară, pe urmă am s-o fac. Am să-l sărut de parcă n-am purta nişte uniforme, am să-i fac faţa şi mai roşie decât e şi-am să râd tot timpul. Am de gând să-i spun despre Steve şi despre vis — el nu ştie de vis — şi cum a. schimbat Bucannon misiunea, misiunea lui Steve, am să-i. spun că acum particip şi eu la ea, pentru că, reţine te rog, Bucannon crede că o să-mi facă bine.

Zâmbesc. Am să-l fac pe uriaşul ăsta, fost membru al infanteriei marine şi al Forţelor Speciale, care nu mai zâmbeşte, să zâmbească şi el.

— Trebuie să ta iau la masă, locotenente, zice el.

Îi simt damful de bere stătută şi-mi place. *Amândoi* mirosim urât, sergent. N-o să-l deranjeze. Îl sărut iar el mă îmbrăţişează, dar e o îmbrăţişare înceată, slăbită. Abia dacă mai zâmbeşte, iar eu nu pot să-l fac să spună... aşa cum obişnuia să spună, aşa cum echipa lui se aştepta întotdeauna s-o facă: „Nu-i aşa că-i o zi nemaipomenită? Nu-i aşa că merită să-i anunţăm pe puradeii unchiului Ho că-i iubim?"

— Mie mi se pare o zi nemaipomenită, sergent, îl tachinez eu, încercând să-l scot dintr-ale lui.

Ce-ai zice de un zâmbet, sergent? Mă gândesc: *Oare cât o fi băut astăzi?* Îmi zic: *De ce-l lasă Bucannon să stea acolo în buncăr şi să facă ceea ce face?* Mă gândesc: *De ce l-a trimis Bucannon să mă ia la masă? Are vreo importanţă?*

Ştiu de ce stă în buncăr şi ştie şi el. Îmi aduc aminte că cineva a spus: *La ce bun, talentul ăsta, dacă nu poţi să-i salvezi pe alţii? La ce bun că tu poţi să rămâi în viaţă şi toţi cei la care ţii mor?* Poate că Steve a spus-o, poate că nu. Nu contează.

Ştiu că are o soţie în Virginia, o fată la liceu, că bea, că întotdeauna a fost un băutor, dar acum e şi mai rău. Că nu mai vrea ca din echipa lui să moară cineva. Crede că ar trebui să fie în stare să spună lucrul ăsta, dar când o face, creează o senzaţie

nepotrivită — ca o scuză. Ar trebui să fie simplu de rostit cuvintele pentru asta: *Nu mai pot să plec în misiune cu ei, sir. Dacă o voi face, am să mai pierd pe cineva. Dacă nu de data asta, atunci data viitoare, sir.* Cuvintele ar trebui să fie simplu de rostit, la fel ca şi visurile. Dar nu sunt. Să bei e mult mai uşor.

Ştiu că e un clarvăzător OBE, ca şi Steve, că poate să-şi părăsească trupul ca şi Steve, să plutească deasupra unui lan de orez sau peste o zonă de aterizare din munţi, să vadă lucruri pe care n-ar trebui să fie în stare să le vadă şi să-şi salveze — numai lui —viaţa.

Nimeni n-a spus vreodată că darul ar fi pentru alţii.

Ştiu de ce n-a fost în elicopterul ăla cu noi. E îngrozitor să-ţi fie teamă, colonele.

Ca o tâmpită, spun din nou:

— Pare a fi o zi nemaipomenită, sergent.

El nu spune nimic şi ştiu că ceva nu e în regulă. Mergem prin tabără şi el ar trebui să spună: „Trebuie să fii atentă la piersicile conservate şi la prăjitura conservată, locotenente. Charlie nu poate să suporte femeile albe frumoase şi-o să găsească el o cale să strecoare un mic şerpişor krait în piersici sau un păianjen veninos în prăjitură, care să te muşte de buza aia frumoasă a ta, iar noi n-o să mai avem parte până la sfârşitul războiului decât de o ceată de *mamasane* bătrâne.Te rog să-mi scuzi insubordonarea, domniţă." Asta ar trebui să spună, iar eu aş râde. Mi-ar prinde bine, nu-i aşa, colonele? „Pastila asta e o chestie mişto", aş vrea eu să spun.

El zice:

— Ai tras vreodată cu un AK, locotenente?

Nu vrea să se uite la mine.

— Ai tras vreodată cu un AK-47, locotenente?

Îi spun că nu, că n-am tras decât cu un 0,45. Vreau să-i spun despre puşca M-l4 de la Fort Sam — cea pe care nu ne-au lăsat să o folosim — dar mă gândesc: *Spune-i acum. Spune-i ce-ai încercat să faci astă-noapte, Mary, că Steve n-are să mai plece în misiunea aia, că tu nu o să mai ai niciodată un vis despre chestia asta. O să-l facă să zâmbească, Mary. O să-i alunge starea care-l înnebuneşte acum.*

Dar n-o fac.

El se uită acum la mine şi-mi dau seama că *ştie.* Ştie totul despre noaptea trecută. Ştie mai multe despre asta decât mine

şi nu zâmbeşte.

— De ce aş avea nevoie să ştiu cum se trage cu un AK-47, sergent?

Îmi ţin respiraţia în aşteptare. Iarăşi îşi fereşte privirea.

—Comandantul zice că trebuie să fac rost de un AK pentru dumneata, domniţă, şi că trebuie să facem nişte exerciţii de tragere. Asta-i tot ce ştiu.

Minte. Se uită la mine din nou, pe urmă în altă parte. Ştie că ştiu că minte. *Toţi mint...chiar şi cei buni, Mary,* îmi spun eu.

— Colonelul zice că în următoarele două zile trebuie să te antrenezi şi cu revolverul Makarov. Makarovul are calibrul de nouă milimetri...

— Ştiu ce e un Makarov, sergent, zic eu, minţind.

Încep să mă supăr. Nu pot să păstrez vie fericirea. El mi-o ucide. Nici măcar nu se străduieşte.

Vrea ca eu să-l iert pentru ceea ce face, dar n-am să-l iert.

Nu spune nici un cuvânt. Am ajuns aproape de popotă şi, deoarece nu se uită la mine, nu poate să vadă ce e în ochii mei, deci nu pot să-l fac să simtă ceea ce el nu vrea să simtă, corect? Asta-i jocul, nu-i aşa?

— L-ai văzut pe Steve? întreb eu.

Deşi nu vrea să-mi răspundă, zice:

— Ultima oară l-am văzut acum două zile, locotenente. Era într-un elicopter care mergea la Vientiane. Şi adaugă din nou: Asta-i tot ce ştiu.

E aceeaşi minciună.

Vientiane e în Laos, îmi aduc eu aminte. Capitala politică, aşa că toţi sunt acolo — chinezii, ruşii, thailandezii, nord-vietnamezii, francezii, americanii, toţi care sunt *cineva. Îmi* amintesc că e teritoriu neutru şi că tot ce se află sub soare, toate operaţiunile imaginabile, se desfăşoară trecând prin acest oraş. Ştiu lucrul ăsta — toată lumea din războiul ăsta îl ştie — dar nu înţeleg ce înseamnă. Eu ar trebui să fiu împreună cu Steve... iar el e în Laos?

— Ba nu, nu este, îi spun eu.

Ştie ce vreau să spun. Nu mai vorbim nimic până când terminăm de mâncat, iar liniştea e atât de apăsătoare încât îi auzim pe ceilalţi mestecând.

— Nu ştiu de ce Steve pleacă în Laos, Mary, spune el în sfârşit, cu un oftat de om vârstnic. Eu nu ştiu *nimic.* Nu-mi place

ceea ce văd şi aud, dar asta nu înseamnă că ştiu într-adevăr ce se întâmplă. Tot ce ştiu, Mary, e că trebuie să te familiarizez cu AK-ul şi cu Makarovul, că trebuie să te duc la nişte WIA *(Wounded In Action:* rănit în misiune), să pun un sanitar să te urmărească, să vadă cum te descurci, şi cu asta basta. Nu *ştiu* de ce Steve se află în Vientiane. Nu *ştiu* cu adevărat de ce trebuie să te pun să faci lucrurile astea, Mary.

— Dar poţi să-ţi *închipui,* îi spun eu,la fel cum i-am spus-o sanitarului „beretă verde" în urmă cu trei zile — în acelaşi cort.

Cred că o să-mi dea o replică de genul: „îmi pare rău, zău că-mi pare rău", sau: „Probabil că cel mai bun lucru pe care pot să-l fac pentru tine în momentul ăsta e să te familiarizez cât mai bine cu puşca sovietică de asalt — indiferent ce părere ai despre asta". Dar nu spune. Se uită la uniformele de camuflaj şi la armele care zăngănesc la mesele din jurul nostru şi nu scoate nici un cuvânt.

— Am încercat să-l ucid pe Bucannon, îi spun eu.

— Ştiu, locotenente.

— Bucannon zice că nu e supărat din pricina asta.

Aştept, dar nu vine nici un răspuns.

— Ar urma să lucrez cu căpitanul ăsta pe care-l cheamă Kelly, sergent. Ar urma să-mi petrec timpul cu Steve în echipa acestui căpitan. Până la urmă, Steve n-o să mai plece în misiunea aia de la Digurile Roşii, nu-i aşa, sergent?

El se uită în sfârşit la mine şi în ochiul lui drept se întrevede o pată de galben, e în albastrul de acolo, ca o tristeţe, ceva care nu poţi ascunde. Pe urmă, zice:

— Trebuie să pricepi ceva, locotenente. Bucannon nu se supără *niciodată.* Chiar când e supărat, nu e. Nu e felul lui. În lumea lui nu există decât *scopuri* şi *metode.* Dacă un om moare într-o misiune, asta nu e o pierdere, ci ceva din care se poate învăţa. Un nou *scop,* o nouă *metodă* căreia i se pot aduce ajustări de fineţe.

Se uită în ochii mei şi simt că mă cuprinde un fior rece. Ştiu că vrea să schimbe starea lucrurilor. Vrea ca ele să stea altfel pentru mine — pentru noi *toţi* — dar e neputincios. Apare şi un mic zâmbet acum, care reflectă însă alte simţăminte şi, dintr-o dată, ştiu de ce nu s-a aflat în elicopter în ziua aceea. *Ai ştiut. Ai ştiut că n-o să scăpăm, nu-i aşa?*

— Dacă un om se poate salva pe el însuşi, dar nu şi pe alţii

— dacă trebuie să privească neputincios cum pier oamenii din subordinea lui — ăsta nu-i un motiv pentru tristeţe sau regrete, nu-i aşa? Nu e decât ceva *din care se poate învăţa.* Chiar dacă o femeie, o infirmieră, încearcă să te ucidă pe întuneric, orice supărare — şi orice teamă — pe care le-ai putea simţi nu înseamnă nimic prin comparaţie cu ceea ce ai putea învăţa păstrând-o, urmărind ce va face...

Simt din nou fiorul acela. El se uită la mine. Îmi spune ceva important, ceva ce realmente trebuie să înţeleg. Şi n-o să se uite în altă parte până când n-o să înţeleg.

Copie, Telegramă din 05.07.71, DDO către col. John W. Bucannon, CCN, MAC-SOG, Saigon

Foc verde. Valabil până pe 20/11. După asta pierdem controlul.

Capitolul 8

Face rost de un AK de la un tip numit Clipper şi ne ducem în colţul sud-estic al taberei, dincolo de împrejmuirea de sârmă concertina, de canistrele cu amestec incendiar şi de minele Claymore. Lamele de buldozer împinseseră jungla înapoi cam cu o sută de metri, dar jungla rămâne în continuare prezentă, uitându-se la noi. Nu trebuie să-l întreb. Ştie la ce mă gândesc.

— Avem în spatele nostru un turn cu o mitralieră M-60, locotenente, zice el, şi un post de observaţie la o jumătate de kilometru în faţă. Dacă nu tragi în cei din postul nostru de observaţie, nici ei n-or să tragă în tine.

Zâmbeşte. Vrea ca eu să râd. Vrea ca amândoi să râdem —chiar dacă trebuie să ne prefacem — dar eu rămân ţeapănă ca o scândură.

— Charlie n-o să tragă, locotenente. Ştie că n-am ieşi afară din perimetru numai pentru nişte exerciţii de tragere. Ştie că n-am ieşi afară în felul ăsta dacă n-am încerca să-i atragem tirul. Astfel încât una dintre patrulele noastre să-l poată lovi pe la spate, corect? Charlie nu e *prost.*

Arată către pâlcul de copaci, spre un ciot lăsat în urmă de buldozer şi zice:

— Încearcă în buşteanul ăla.

Bagă un încărcător în AK şi-mi întinde arma. E grea. Un M-l6 e uşor, o jucărie pentru copii ca mine, dar chestia asta e *grea.*

— E o armă bună, locotenente, zice el. Automatul M-l6 se blochează. Şi toţi mocofanii lipsiţi de experienţă îşi termină muniţia în cinci secunde dacă trag pe foc automat. Eu nu m-aş atinge de un M-l6 nici dacă m-ai plăti pentru fiecare glonţ tras, locotenente. (Aşteaptă un zâmbet de la mine, iar eu zâmbesc.) Una din astea valorează două mii cinci sute de dolari la bursa neagră a infanteriştilor din Saigon. Du o ladă dintr-astea unse cu vaselină înapoi în State şi-ai să poţi să te pensionezi de pe-acum, să-ţi găseşti un bărbat şi să faci câţi prunci vrei.

Nu asta vreau eu să aud, dar sergentul e cel care vorbeşte şi-l las în pace. Nu-i spun: „Ai auzit vreodată de arsuri provocate de sutien, sergent?" Nu spun „Ce-s ăia prunci?" sau „N-o să reuşim să ne întoarcem, nu-i aşa, sergent?" îl las în pace. Mă bucur că s-a întors.

Dă să-mi pună vată în urechi, ca să le protejeze, dar vata sare afară. Încearcă din nou şi pe urmă zice: „Dă-o-n mă-sa", ca şi cum ar spune, cui îi pasă, nu vata o să ne salveze viaţa. Zice:

— Dă-i bătaie, locotenente. Foc cu foc.

Mut pârghia selectorului şi trag. Recul nu e *chiar aşa* de puternic.

— Ai să tragi până la urmă în postul ăla de observaţie, locotenente. Trage piciorul stâng înapoi şi ţine ţeava jos.

Foloseşte-ţi mâna stângă.

Încerc din nou şi-mi prind degetul în apărătoarea trăgaciului, am impresia că am rămas fără el, nu pot s-o fac.

— Ajutor, zic eu, încercând să-mi trag degetul afară, iar el râde. De data asta e amuzant. Poate că de vină e pastila. Poate că nu. Trag din nou, fiind atentă la degetul meu mare şi la bărbie.

— Acum vreau să văd o rafală, locotenente, zice el şi încep să trag pe foc automat.

— Cinci focuri! strigă el, dar eu continui să împrăştii la gloanţe, rafala de foc automat sfâşie lianele şi coronamentul jos al junglei, care se dezintegrează de-a dreptul.

Când în sfârşit mă opresc, el zice ceva, dar eu nu-l aud. Liniştea e atât de intensă încât nu mai aud absolut nimic. Pluteşte un miros incredibil şi-mi închipui că jungla a luat foc. E cordită, îmi spun eu. *Jungla nu poate să ia foc.* El repetă ce-a

spus înainte şi urechile mele încep să funcţioneze.

— Nu m-ai auzit, locotenente? Numai tâmpiţii de răcani *împrăştie* gloanţele în halul ăsta.

Încerc din nou.

— Nu de lângă cap! strigă el, iar eu cobor arma la nivelul pieptului şi trag o nouă rafală de cinci gloanţe. Mă doare, iar ciotul aflat la o sută de metri împrăştie aşchii de lemn.

Zice:

— Locotenentul Balsam m-ar ucide dac-aş lăsa să se întâmple ceva cu faţa aia frumoasă a ta. Ar trebui să ştii asta.

— Şi cu pieptul meu cum rămâne? replic eu, iar el râde.

Îi place de Steve la fel de mult ca şi de tine, îmi zic eu. Gândul mă face să mă simt bine şi trag o nouă rafală de cinci, simţindu-mă bine.

— Charlie nu stă nemişcat, locotenente. Dacă tu stai nemişcată, o să te-mpuşte. Şmecheria e să tragi de la şold. Alergi, te arunci la pământ, te răsuceşti, te târăşti, cazi, te ridici — faci toate lucrurile astea şi, în timp ce le faci, *tragi. Nu* tragi din poziţie fixă decât dacă eşti într-o ambuscadă, locotenente. Ai înţeles?

Încuviinţez din cap. Dau din cap ca un copil dornic nevoie mare să înveţe.

Ne apropiem de copaci şi iarăşi înţepenesc. Jungla e ca o faţă imensă şi verde, o piele verde prin care nu poţi să vezi absolut nimic. Vezi numai până la vreo jumătate de metru prin ea, atât, şi ştii că *ei te urmăresc.* Stau în frunziş, la vreo doi, poate trei paşi distanţă şi *te urmăresc.* Mă pocneşte pe spinare şi nu lipseşte mult să ţip.

— Dacă ţi-e atât de frică, locotenente, de ce nu faci nimic în privinţa asta?

Nu ştiu ce vrea să spună.

— Ai de gând să mergi aşa spre ei, să-i laşi să te repereze şi să te capseze când le vine lor mai la-ndemână?

Ca din senin, inima începe să-mi bubuie precum o chitară bas în boxa unei instalaţii stereo.

— Ce *vrei* să faci, locotenente?

Deschid gura, dar nu iese nici un sunet. Mă cuprinde cu braţul pe după umeri şi mă trage aproape. Mă strânge atât de tare încât mă sperie.

— Aşa e... vrei *să. fugi.*

Deodată îl aud ţipând:

— Atunci de ce nu fugi, locotenente?

A ţipat atât de tare încât mă desprind de el, sunt nevoită, mă dor timpanele, m-a speriat de moarte. Dar nu pot. Mă ţine strâns, eu încerc să scap — cu AK-ul într-o mână şi mâna lui în cealaltă —dar nu pot.

— Singura diferenţă, locotenente, între ceea ce *vrei* să faci şi ceea ce *ar trebui* să faci e direcţia. Vrei să fugi *de ei,* dar nu poţi. Trebuie să fugi *spre* ei, exact ca şi cum i-ai iubi cu adevărat. Eşti mai în siguranţă alergând spre ei ca o nebună, decât dacă fugi de ei. Înţelegi asta? Dacă înţelegi, ai să trăieşti. Dacă nu, ai să mori.

Tremur ca varga. Inima-mi bate nebuneşte, niciodată-n viaţa mea n-am fost atât de speriată, omul ăsta ţipă-n urechea mea, mă ţine aici, în bătaia puştilor *lor,* ca să mă poată ucide când le-o fi mai la îndemână...

— Atunci *fă-o,* locotenente. *Fugi.* Tu vrei să-i îmbrăţişezi, iar ei nu te vor. Dacă tu-i îmbrăţişezi, locotenente, dacă-i ţii în braţe ca o iubită, nu pot să te-mpuşte, nu-i aşa?

Îmi dă drumul, în sfârşit îmi dă drumul la mână şi eu mă desprind de el, împleticindu-mă înapoi.

— *Către ei,* locotenente! Ei sunt în junglă, între copaci. Or să te-mpuşte dacă nu-i îmbrăţişezi tu mai întâi!

O iau la fugă. Aud gloanţele, sunt sigură. Le simt cum trec pe lângă mine, înfigându-se în pământul proaspăt arat, trecând cu puţin pe lângă picioarele şi braţele mele, pe lângă craniul meu. Eu alerg, am puşca asta în mână şi nu ştiu ce să fac cu ea.

Când mă opresc, am ajuns la copaci, la marginea junglei acoperită de pluguri cu pământ, şi ştiu că nu pot să mă opresc. Mă întorc şi alerg înapoi, alerg înapoi printre gloanţe, peste pământul arat, la Christabel, care spune:

— *Acum* foloseşte-ţi arma, Mary. Cu cât ucizi mai mulţi, cu atât vei avea de îmbrăţişat mai puţine din trupurile lor slăbănoage şi împuţite.

Îmi folosesc arma, merg în zig zag, inima-mi urlă ca un mic elefant, în ritm de *bossanova,* trag rafale de câte cinci focuri în direcţia copacilor, unde ştiu că sunt — cu cât e mai întunecat locul, cu atât sunt mai *sigură* că sunt acolo — focurile de la gura ţevii luminează în întunericul din jur (mulţumesc), încă o rafală de cinci focuri şi încă una. *Nu* e un vis. Nu am senzaţia că ar fi

un vis. Pastila îşi face efectul, îmi spun eu. Îşi face efectul. Maiorul a avut dreptate — nu poate să fie un vis acum. *E numai teama.*

Îmi găsesc ritmul. Alerg după el. Alerg înapoi, întorcându-mă şi trăgând şi, când ajung înapoi la Christabel, îi întind arma şi-i spun:

— E rândul tău, sergent.

Pe urmă mă aplec într-o parte şi vomit.

— Nu e ceva la care să te *gândeşti,* nu-i aşa, locotenente? încearcă să fie serios, pentru că treaba *este* serioasă. Nu vrea să râdă, pentru că am făcut cum am putut mai bine şi dacă asta nu-i de ajuns, atunci am să mor.

— Începi cu ceea ce *simţi* — teama, nevoia de a fugi — pe urmă o transformi în altceva, ceva care să semene un pic cu *dragostea...* Am dreptate?

Se opreşte. Lecţia s-a terminat. Acum o să mă facă să râd, ştiu asta. M-am descurcat bine, m-am comportat ca oricare dintre băieţi, chiar dacă sutienul m-a ros de mi-a făcut o rană, iar el e mândru de mine.

— Ştii ce mulţi nemernici d-ăia a trebuit să ucid, locotenente, numai ca să nu fiu nevoit să-i îmbrăţişez?

Vreau să râd$_t$ dar nu e prea amuzant. Vreau să mă întind la pământ şi să mor. Îmi curg balele ca la un câine turbat şi fiecare muşchi mă arde din pricina acidului lactic. Nu m-am mai simţit aşa de rău de pe când făceam instrucţia de bază, şi nici atunci, pentru că excesul de adrenalină nu era ca acum... teama nu era aceeaşi.

— Ar trebui să te-nvăţ să faci chestia asta şi-n somn, locotenente. Ar trebui să vin noaptea la tine în buncăr şi să trag în patul tău, să vedem dacă poţi s-o faci, în ce direcţie ai să alergi şi dac-ai să-ţi aduci aminte să-ţi iei şi arma cu tine. Arma aia, locotenente, e ceea ce te face să fii *bărbat.* Ar trebui să trag în porţia ta de şuncă şi alte rahaturi la masa de seară, să vedem dac-ai să alergi spre mine ca o femeie înnebunită care-mi vrea trupul, dar ştie că mai întâi trebuie să mă ucidă, altfel n-am s-o las niciodată să-şi facă mendrele cu mine. Chiar *trebuie* să fac asta, locotenente?

Mă aplec în faţă, cu mâinile pe genunchi. Scutur din cap: *Nu, nu trebuie, sergent. Nu cred c-am să uit.*

Nu aud strigătul, dar el îl aude. Se uită în jurul lui. Încerc

să mă uit şi eu de jur-împrejur. Tipul ăla în uniformă de camuflaj ne face semn cu mâna din cel mai apropiat turn de mitralieră şi strigă din nou. Christabel mă ia de braţ.

— Dick şmecheraşul ne cheamă, zice el.

Eu râd, încep să-mi pierd şirul din nou şi-l las să mă conducă spre casă.

Trecem prin poartă şi trei sau patru tipi ne salută dând din cap, cu zâmbetul pe buze.

Tipul din turn e acolo şi Christabel pleacă cu el, lăsându-mă de izbelişte. Eu mă aplec iarăşi ca să-mi trag sufletul şi sunt fericită, foarte fericită, pentru că n-am să vomit în faţa lor. *Femeile sunt în stare de mai mult decât să plângă şi să vomite,* vreau eu să spun. *Femeile pot să facă mai mult decât să plângă, să ţipe, să vomite sau să spună tâmpenii, căcănarilor.*

Îmi îndrept spatele. Ofer lumii un zâmbet de reclamă de pastă de dinţi, ştiţi de care, şi încep să merg înapoi către poartă. Fiindcă nimeni nu mă opreşte, încep să merg mai repede, ies pe poartă, trec de gardul de concertina, de canistrele incendiare şi de minele Claymore. Încep să alerg, să merg în zig zag, să mă răsucesc şi să strig şi când ajung înapoi la locul cu pricina, încep să exersez din nou. Rânjesc ca proasta. *Femeile pot să facă mai mult decât să plângă şi să vomite, colonele.*

Te schimbi, Mary, spune liniştit o voce. *Vorbeşti exact ca ei.*

La naiba, da, îi răspund eu.

Trimit rafale de gloanţe în pădure şi privesc cum cad lianele şi crengile, cum se dezintegrează jungla. Haide, spun eu, trageţi în mine. Haide, daţi-mi de ştire unde sunteţi ca să pot avea şi eu clipa mea de nebunie, să vă pot găsi şi îmbrăţişa până vă fac fărâme. Ei sunt oamenii care l-au ucis pe Paul, cel pe care n-am să-l uit niciodată. Ei sunt oamenii care au umplut paturile de la 21 şi de la 8 cu tipi care au murit sub ochii tăi, Mary. Acum e momentul revanşei.

Împrăştii gloanţe pe pământ la cincizeci de metri distanţă. E ca un furtun de apă care, într-un fel sau altul, îţi face rău. E ca o coasă, ca o foarfecă mare, ca o seceră de oameni răi. Zâmbesc.

Deodată văd un trup, cum ar fi să loveşti un trup cu furtunul ăla, şi mă uit în altă parte. Încetez să trag. Tu nu faci asta, îmi spun eu. Tu nu loveşti un trup. *Ei sunt cei care l-au ucis*

pe Paul. Ei i-au ucis pe Tony Fischetti şi pe toţi ceilalţi — pe toţi ceilalţi din visele tale. Trag în frunze şi în pământul roşu. Sunt în galeria de tir de la Disneyland, atâta tot. Împuşc prepeliţe sau raţe în Iowa. *Şi chiar de n-ar fi aşa, Mary, ei sunt cei care au făcut-o. Slavă Domnului că nu ţi s-a cerut niciodată să tratezi pe vreunul dintre ei la Spitalul 21. Slavă Domnului că n-ai avut niciodată ocazia să laşi pe vreunul dintre ei să moară.*

Mă gândesc la ceva despre care-am auzit, la tunelele Cu Chi, la micile spitale subterane, la kilometrii de tunele, la faptul că acolo e un doctor viet-cong care face chirurgie pe creier cu un burghiu obişnuit, că soţia lui a murit din pricina propriilor ei răni, cum strălucesc micile felinare în pământul umed şi jumătate din cei cu amputaţii mor din cauza şocurilor, deşi ceilalţi trăiesc într-adevăr. Văd un trup şi nu ştiu al cui e. *Are vreo importanţă?* întreabă vocea aceea. *Are cu adevărat vreo importanţă?*

Nu, îi răspund eu şi încetez să mai trag.

Mă întorc la poartă, unde băieţii se uită la mine ca la o nebună *(Tu ai fi în stare să te duci aşa la copacii ăia, James? La naiba, nu, nenică! Asta-i* dinky-dau, *fără doar şi poate.)* Mă gândesc la Fran, lungită pe burtă cu coada ei de mătură, dar nu e acelaşi lucru. Ar fi trebuit să ne facă să tragem în cadavre. Ar fi trebuit să ne arate ce pot să facă gloanţele *noastre.*

Ştiu că medicamentul îşi face efectul. Maiorul a avut dreptate. Îmi face viaţa mai uşoară pentru că ştiu unde mă aflu, nu mai sunt cine ştie pe unde, sângerând şi murind prin alte părţi. Dacă iei pastilele, Mary, n-ai să mai visezi. Ai să fii în stare să zâmbeşti. Dacă nu visezi, ai să fii în stare să... cum a zis?...să *execuţi.* Ai să fii în stare să *zâmbeşti* şi să *execuţi.*

Mă opresc din mers. Nu mă mai mişc. Încerc să fac să vină un vis. Încerc să mă simt de parc-aş fi în altă parte, sângerând, privind cum îmi atârnă braţul de o bucăţică de piele, artera de la coapsă împroşcând sângele ca într-un foc de artificii, orice, orice care să-i aducă mai aproape de mine — ca să pot *simţi* — dar nu pot. Nu pot deloc să aduc înapoi sentimentul.

A spus oare maiorul: *I s-a demonstrat eficacitatea în laboratoarele din S.U.A....?* A spus el: *...în teste despre care n-ai să auzi niciodată...?* A spus el: *...ca ăsta, locotenente...* ?

Îi găsesc lângă cortul popotei: Christabel, tipul care a strigat din turn şi un alt ins, pe care nu pot să-l văd prea bine

pentru că stă în umbrele de lângă stâlpul cortului. Christabel se întoarce ca şi cum unul dintre ei ar fi zis „uite-o că vine" şi se uită la mine. Nici lui nu pot să-i văd faţa — e prea departe — dar se uită la mine vreme indelungată. Pe urmă începe să păşească spre mine.

Eu îmi mijesc ochii. Cred că de vină e imaginaţia mea. Cred că faţa îi arată aşa de obosită din pricina luminii, a unghiului sub care cad razele soarelui. În timp ce se apropie, mă dau într-o parte, ca să schimb imaginea, dar nu se schimbă. Arată palid. Arată bolnav.

Mă uit din nou la ceilalţi doi. *Ştiu* că nu-l cunosc pe tipul care a strigat la noi, e un tinerel în uniformă de camuflaj. Dar celălalt...îmi mijesc ochii iarăşi, uitându-mă la individul din umbră. Aşa cum stă rezemat de stâlp, fără să se mişte, cu capul aplecat la un unghi nefiresc, ştiu cine este.

O voce spune: *L-ai pierdut pe Bucannon, Mary, dar acum îl ai pe tipul ăsta. Îl ai pentru totdeauna, Mary.*

Nu ştiu de ce, dar încep să tremur.

El nu se mişcă. Nu iese la lumină ca să vorbească cu noi, ca să facă un gest, ceva. El nu face nimic. Stă în umbra cortului popotei, în uniforma lui prea largă, urmărindu-ne. Soldatul aşteaptă la lumină, gata să facă ceea ce căpitanul lui — căpitanul ăsta slăbănog şi tăcut — îi cere să facă.

Închid ochii. *Oare-am să simt? Am să-l simt iarăşi atingându-mi ochii, gâtul şi craniul?*

Nu simt nimic. Aud bocancii lui Christabel, atâta tot.

— Am terminat, sergent? întreb eu, deschizând ochii.

— Nu, răspunde el liniştit, fără să se uite la mine.

Înghite în sec cu greutate, trage aer adânc în piept. Mi-aduc aminte că are un ulcer la esofag. E dureros. Asta-l deranjează oare?

— Ce mai urmează? zic eu.

Încerc să fiu optimistă, dar mă tot uit la silueta din umbra, la soldatul care stă în lumină, amândoi aşteptând.

El ar trebui să-ţi spună ceva, Mary.

Da, ştiu.

Şi spune:

— Trebuie să facem o mică excursie cu elicopterul, Mary, zice Christabel.

Vocea lui e lipsită de orice sentiment. E seacă. E moartă.

Trag o rafală în aer, dar Christabel abia dacă se mişcă. Eu aproape că nici nu ştiu c-am făcut-o. Oamenii sar brusc din buncăre, din amplasamente, de sub corturi, armele clănţănesc preţ de o clipă, pe urmă totul se stinge. *N-a fost decât femeia aia, sir, care a tras cu un AK lângă popotă. Da, Simmons, ştiu.*

Un sergent precum Christabel ar fi trebuit să-mi pună pielea pe băţ pentru asta. Nu se trage în halul ăsta cu o armă, cu o puşcă rusească folosită de NVA şi de VC şi uşor de recunoscut după sunet, în mijlocul unei tabere. Aici nu e *Gunsmoke,* şi nici Dodge City vineri noaptea, Mary. Dar el nu spune nimic. Se uită la copaci şi văd că i se mişcă beregata.

Dau să-l întreb ce-i mai face ulcerul, dacă-l îngrijeşte, dar ştiu că nu despre asta-i vorba.

Începem să mergem către pistă şi când mă uit înapoi, silueta de lângă stâlp nu mai e. *Da' tare mult îi place întunericul, nu-i aşa,* îmi spun eu.

Simt ceva pe gât şi mă întorc brusc, gata să ţip, gata să trag din nou cu arma.

E Christabel. El nu se dă la o parte — nici măcar nu pare să bage de seamă. Mi-a pus mâna pe gât, aşa cum vezi pe la televizor că face antrenorul în timpul unui meci, puţin masaj pentru unul din jucători. Ţeava AK-ului e îndreptată spre faţa lui, dar el nu pare să observe. Mă cuprinde cu braţul pe după umeri şi eu îl las. Mergem aşa un timp.

— Înveţi repede, locotenente, spune el, dar nu asta vrea el să spună.

— *Cine e el?* întreb eu.

Mai mergem încă vreo sută de paşi şi spune:

— Nu e bine să ştii, locotenente. Zău că nu e bine.

Sau *cred* că o spune. Poate că spune cu totul altceva. Simt un damf de la respiraţia sa şi berea a dispărut. Acum e respiraţia tatălui meu, a unchiului meu, respiraţia unui bătrân, braţul lui mă cuprinde... Şi ştiu cât de mult îşi doreşte ca berea să nu fi dispărut.

Fotocopie, Scrisoare din 24.07.71 (interceptată), Dosarele de

comandament, Operaţiunea Urangutan, Tiger Cat, Vietnam

Dragă mamă, tată şi Jerry,

Viaţa e plină de surprize. Am fost repartizată la o mică unitate de evacuare din munţi, dar nu pot să vă spun unde. (Comandantul zice că pot să vă spun că suntem aproape de Pleiku, dar asta nu v-ar lămuri prea mult. După standardele americane, totul în Vietnam e aproape — cu elicopterul, în orice caz.) După cum vă puteţi închipui, munca de-aici e foarte diferită de cea de la Spitalul 21. De fapt, sunt mai mult un sanitar. Facem ce putem cu resursele limitate pe care le-avem, apoi trimitem cât mai repede posibil răniţii cu elicopterul la un spital adevărat. Uneori, elicopterul abia apucă să aterizeze, noi tratăm răniţii şi-i trimitem la spital.

Ar mai fi o noutate, dar Jerry trebuie să promită că n-o să se apuce să cânte „la-ţi mireasă ziua bună". Am cunoscut un bărbat pe care-l cheamă Steve (să nu te-aud cu „oo-la-la ", Jerry). Nu pot să vă spun numele lui de familie sau cu ce se ocupă, pentru că face parte din Forţele Speciale, dar dac-o să citiţi cartea Beretele verzi a lui Robin Moore, o să vă puteţi face o idee destul de adecvată. Felul cum l-am cunoscut e una dintre acele coincidenţe despre care auzi mereu că se întâmplă într-un război. Un prieten de-al lui Steve fusese grav rănit (într-una din acele misiuni despre care nu pot să vă vorbesc) iar comandantul lui i-a dat voie să-l însoţească pe prietenul ăsta la Spitalul 21, unde eu am dat peste el într-un hol, dintre toate locurile posibile. Prietenul lui tocmai murise (lucruri dintr-astea se mai întâmplă), Steve era mâhnit şi am avut prima noastră discuţie mai lungă chiar acolo, în hol. Amândoi aveam nevoie de aşa ceva, credeţi-mă. Cum am făcut de-am ajuns într-o tabără din munţi, care va trebui să rămână anonimă? Câţiva dintre noi, cei de la 21, cerusem să fim repartizaţi pe front, iar tabăra lui Steve avea nevoie de o infirmieră de triaj. Steve a vorbit cu comandantul lui, eu am vorbit cu al meu şi iată-mă aici. E greu de crezut, ştiu, dar după cum vedeţi, nu mă plâng. Steve e un gentleman perfect şi exact tipul de om cu care ai fi de acord, mamă: arătos, dar nu arogant, inteligent, dar fără să facă pe deşteptul. Şi, Jerry, e un fan Green Bay! Hip-hip uraa! Îmi fac griji pentru el — îţi faci griji pentru toţi indivizii pe care-i cunoşti aici, pentru că pleacă mai tot timpul în misiune — dar ştiu că e mai bine antrenat decât nouăzeci la sută dintre soldaţii din războiul ăsta şi, dacă cineva o să scape de-aici fără nici o

zgârietură, apoi el o să fie. (Citeşte capitolul despre antrenament din cartea lui Robin Moore, tată. Ai să-nţelegi ce vreau să spun.)

Auzim pe-aici că tot mai mulţi americani sunt împotriva războiului şi, ca să fiu sinceră, e un pic cam demoralizator. Nu v-ar veni să credeţi ce expresii capătă feţele militarilor noştri când aud că ţara lor nu-i mai susţine, când văd că ei îşi riscă viaţa şi prietenii lor mor pentru o ţară care nu mai e alături de ei. Mamă şi tată, poate că războiul ăsta nu e întru totul drept, dar unele lucruri legate de el sunt bune. Există programe de asistenţă medicală MEDCAP, proiecte de orfelinate, saloane pentru vietnamezi în spitalele noastre militare, proiecte pentru agricultură — strădanii care ajută realmente poporul vietnamez să stea pe propriile picioare, chiar dacă unele dintre misiunile la care participă soldaţii noştri sunt cam dubioase. În acest război se face de asemenea mare risipă de curaj şi de căldură sufletească şi astea sunt lucruri pe care noi, infirmierele, avem ocazia să le vedem. Vă rog să le spuneţi celor din familia Perotto şi altora cu care aveţi ocazia să discutaţi că o fi el războiul ăsta nedrept, dar în momentul de faţă nu e lucrul pe care soldaţii au nevoie să-l audă.

Dacă n-am să vă scriu un timp, o să ştiţi de ce. În fiecare zi în care nu primiţi veşti de la mine, nu trebuie decât să vă spuneţi că mă gândesc la voi cu mai multă dragoste decât vă puteţi închipui. Vă rog să le spuneţi lui alde Perotto, alde McLelland, unchiului Carl şi lui Zia Puppa că mă gândesc şi la ei, chiar dacă nu scriu prea des.

Cu linguri pline de dragoste (ca formaţia celebră de muzică pop — Lovin' Spoonful),

Mary

P.S.Fotografia e grozavă, Jerry. Am arătat-o
la toată lumea. Te rog să-mi mai trimiţi.

Fotocopie, Scrisoare din 01.07.71, Sergent de stat-major George Christabel, 980774852, către Dorothy Christabel, Dosarele de comandament, Operaţiunea Urangutan, Tiger Cat, Vietnam

Dragă Dot,

În ultimele săptămâni, m-am gândit mult la scrisoarea ta.

Se pare că-ţi vine foarte greu să pricepi cum se poate ca un bărbat să-şi prelungească termenul de serviciu într-un război care-i atât de important pentru ţara lui şi pentru lumea liberă. Eu sunt un militar de carieră şi ai ştiut lucrul ăsta când te-ai măritat cu mine. Trăim în timpul unui război şi ăsta-i momentul când sunt chemaţi la datorie militarii de carieră. Eu personal nu cred că am dat uitării viaţa de familie mai mult decât ceilalţi 15000 de militari de carieră — mulţi dintre ei căsătoriţi, cu copii acasă — din războiul ăsta. Ştiu că lui Kristy i-e dor de tatăl ei. Şi mie mi-a dor de ea. Sper să nu ai sentimentul că trebuie să iei o hotărâre în legătură cu oricare dintre aceste lucruri până când n-o să putem discuta despre ele, ca să ştim fiecare din noi ce simte cealaltă persoană. Ştiu c-o să ţi se pară asta greu de crezut, dar te iubesc la fel de mult ca şi acum douăzeci de ani. De asemenea îţi respect sentimentele şi nu vreau să te fac să suferi, chiar dacă las impresia asta. Niciodată nu m-am priceput prea bine să pun pe hârtie ceea ce. gândesc şi chiar în momentul ăsta sunt unele lucruri pe care trebuie mai întâi să mi le limpezesc mie însumi —despre mine şi despre războiul ăsta — înainte de a putea să ţi le spun şi ţie. Sunt încredinţat că vei fi bucuroasă să le auzi.

Cu toată dragostea mea,

Clopoţelul

P.S. Te rog să-i spui lui Kristy că o iubesc şi că am să-i scriu foarte curând.

Capitolul 9

Locotenent Mary Damico, 557783021, Corpul de infirmiere militare, Banda 21, transcriere

Subiect: Aş fi putut să ucid pe cineva cu arma, desigur. Aş fi putut să-l ucid pe Christabel sau pe oricare dintre cei de pe pistă. Aş fi putut să trag în elicopterul Huey care era acolo. Aş fi putut trage câteva gloanţe şi să provoc ceva stricăciuni înainte să mă poată opri cineva. Dar n-am văzut nici un motiv. Dac-aş fi împuşcat pe cineva, pe urmă altcineva ar fi trebuit să tragă în *mine,* aşa că trebuia să fie un motiv. Eu n-am văzut nici unul.

Anchetator: [neinteligibil]

S: E-adevărat. Aş fi putut să mă duc să-l omor pe

Bucannon sau pe căpitan, ori măcar să încerc. Îmi amintesc că m-am gândit şi la asta, după care mi-am spus: Christabel o să te oprească, *cineva* o s-o facă, şi n-o să realizezi decât un nou eşec. Dar nu ăsta a fost motivul principal. De-acum nu-l mai visam pe Steve... datorită pastilei. Nu mai visam despre misiunea în care urma să plec, despre oricine din misiunea aia sau despre orice altă misiune, aşa că nu prea mai aveam un motiv ca să-l ucid pe Bucannon. Cel puţin aşa *simţeam,* oricum. N-are nici o noimă, ştiu. [Râsete] Acum pot să văd o mulţime de motive pentru care să-i fi ucis pe amândoi.

A: Putem să revenim la antrenament?

S: Fireşte. [Pauză] Când am ajuns la pista de decolare, ne aştepta un elicopter Huey, cu o grupă de montagnarzi înăuntru. Erau dintr-unul din triburile Rhade, Jarai sau Muong, nu ştiu exact din care. Nu fusesem niciodată în viaţa mea atât de aproape de montagnarzi. Nu semănau cu vietnamezii — arătau ca aborigenii australieni, sau poate ca un amestec între indienii americani şi aborigenii australieni. Mi-aduc aminte că Steve a spus odată că erau nişte omuleţi nemaipomeniţi, că luptau ca nişte tigri, că erau loiali şi Beretele Verzi îi iubeau. Steve avea o brăţară de bronz, primită de la o căpetenie de montagnarzi, şi la fel aveau şi Christabel şi câţiva dintre ceilalţi. Însemna că erau fraţi, că erau acceptaţi, că yarzii (adică montagnarzi) îi iubeau. Vietnamezii îi urau pe montagnarzi, zicea Steve. Îi urau de moarte şi sentimentul era reciproc. Era ceva care se perpetuase de-a lungul a circa două mii de ani. Mi-amintesc gândindu-mă, încercând să-mi aduc aminte, de răzmeriţa asta de undeva din munţi, Jarai sau Rhade împotriva trupelor ARVN, o mulţime de capete mici de vietnamezi pe punctul de a fi tăiate cu macetele, până când nişte Berete Verzi i-au oprit. Păcat, a spus Bothwell. Asta era un locotenent de la Forţele Speciale pe care-l cunoştea Christabel. A spus aşa: „Dacă s-ar termina războiul ăsta, aş trăi printre yarzii ăia. M-aş însura cu fata căpeteniei — mi-a zis că fi-sa m-aşteaptă — şi aş trăi aici cu ei, ca să fiu Dumnezeul lor alb şi, Isuse, n-ar trebui s-o mai văd niciodată pe Phillie!"

Când Bothwell spunea chestia asta, nimeni nu s-a uitat la el chiondorâş. El spunea ceea ce o mulţime dintre ei gândeau şi chiar erau două Berete care lucrau la Air America în Laos şi care făcuseră chiar aşa. Yarzii cu care se duseseră să trăiască erau Yeh sau Hmong, nu Rhade, dar era acelaşi lucru. Tipii ăştia doi

nu s-au mai întors niciodată. La fel ca Huck, am spus eu. Bothwell s-a uitat la mine nedumerit. Vrea să spună Huck Finn, a zis Steve, dar nimeni n-a râs. [Pauză] Chiar îţi vine să te întrebi câţi dintre războinicii din Corpul Păcii al lui John Fitzgerald Kennedy, cu micile lor berete verzi pur şi simplu n-or să se mai întoarcă acasă după ce-o să se termine războiul ăsta? [Râsete] MACV înalţă rugăciuni pentru vreo câteva sute, fără doar şi poate.

A: [neinteligibil]

S. Aşa e. Scuze. [Pauză] Eram aşteptaţi de un Huey, în care se afla o grupă de montagnarzi. [Pauză] Montagnarzii stăteau pur şi simplu înăuntru...

Montagnarzii erau mărunţi, chiar mai mărunţi decât vietnamezii, şi de mişcat se mişcau altfel. Aveau pe ei nişte bluze care semănau cu nişte cămăşi Arrow, cu nimic pe dedesubt în afară de nişte şorturi. Aveau carabine şi puşti M-l6 şi mai era acolo un vietnamez, un ARVN îmbrăcat în uniformă călcată, dar ăsta nu vorbea cu ei. Nu avea să le vorbească decât dacă n-avea încotro, ştiam asta. Ei sunt *moi,* îmi spusese cândva Steve. Pentru vietnamezi ei erau nişte nenorocite de animale, şi la fel stăteau

lucrurile şi în Nord. Triunghiul de Aur este acea intersecţie splendidă a trei ţări, unde lanurile de opiu arată ca-n poveşti, iar băştinaşii din tribul Hmong cultivă plantele astea pe dealuri în vreme ce etnicii Tai (thailandezi) le comercializează, uneori cu ajutorul bătrânilor tâlhari din Guomindang, iar bieţii comunişti înverşunaţi din nordul Vietnamului nu mai pot să controleze totul. Şi *ei* îi urăsc pe yarzi. Situaţia nu are să se schimbe multă vreme de acum încolo, a spus cineva, şi nu Steve a fost acela. Era un tip pe care-l chema Bingham, un bătrân sergent „Beretă Verde" care fusese în Laos de două ori, înainte ca războiul din Vietnam să fi început. Unchiul Ho nu poate să-i pună capăt, a spus el. Nimeni nu poate. Yarzii or să lupte pentru noi dacă-i plătim, pentru că ei îi urăsc pe vietnamezii de la şes, şi-or să lupte pentru NVA în Laos sau Cambodgia sau Champa, cum îi zicea altădată, împotriva noastră — a trupelor ARVN — pentru că uciderea etnicilor vietnamezi e pentru ei o chestie nemaipomenită, indiferent de ce parte se află viitorul cadavru şi, la naiba, dacă mai pică şi ceva zornăitori la afacerea asta,

sunt bine primiţi. De două mii de ani, etnicii vietnamezi şi-au bătut joc de munţii lor şi de ţara lor. Aşa e, locotenente? Şi Bothwell spune: „Aşa e, onorată instanţă... eu nu-mi doresc decât să rămân aici şi să trăiesc cu ei după război." „Ai luat-o razna, locotenente, zice Bingham. Nu vezi în faţa ochilor decât ţâţoance de Rhade. Nu-ţi pasă c-o să miroşi ca rădăcina de manioc prăjită fi'n'c-o să ai pe altcineva care să-ţi spele boarfele pentru totdeauna, o s-ajungi s-auzi în fiecare dimineaţă clinchetele brăţărilor de bronz de pe braţele ei mici şi-ntr-o noapte o să faci un atac de inimă şi-o să mori călare pe ea. Te pierdem, locotenente. Îl pierdem, băieţi. Aduceţi-i imediat un *Playboy!"*

Aşadar, stăm lângă Huey. Unul dintre yarzi, un tip cu pieptul solid, răspunde de ceilalţi. El e şeful lor şi rânjeşte cu nişte dinţi stricaţi şi cu o şapcă de base-ball în cap. Îşi duce rapid mâna la cozoroc, ca să-l salute pe Christabel, şi zice:

— *Mon capitaine.*

Aşa vorbesc ei cu cei din ARVN — care n-ar prea trebui să se afle aici, fiindcă Bucannon nu foloseşte niciodată soldaţi ARVN, ştiu asta. Toţi vorbesc franţuzeşte. O fac şi acum iar eu mă gândesc: Oare tipul ăla cu şapcă de base-ball — trebuie să aibă patruzeci sau cincizeci de ani — o fi luptat *alături* sau *împotriva* francezilor? A făcut parte din Viet Minh sau a luptat de partea francezilor? Pe urmă mă gândesc: cui îi pasă? De două mii de ani, oamenii şi-au bătut joc de munţii lui. Yarzii şi ARVN-ul în uniforma lui foarte călcată continuă să trăncănească în franţuzeşte iar eu fac o numărătoare. Sunt şapte yarzi, ARVN-ul „apretat", Christabel şi cu mine, şi doi americani în uniforme de camuflaj care ţin în poală nişte chestii mai mici decât un M-l6 — nişte puşti semiautomate poreclite Swedish K. Eu îmi pun selectorul AK-ului pe poziţia de siguranţă şi ne urcăm în elicopter. E înghesuială, rotoarele n-au început încă să se mişte şi dintr-o dată mă îngrijorează felul în care miros, cu toate trupurile astea strânse laolaltă în halul ăsta, ce-or să creadă oamenii? La urma-urmei, sunt femeie. Pe urmă îmi trec pe la nas damfurile răspândite de ceilalţi. Unul miroase a sos de peşte rânced, *nuoc mam,* altul miroase a tămâie, altul a carne afumată, şi *toţi* miros a ciorapi de sport vechi, a putregai de junglă, a ulei de mecanisme, a traspiraţie. Nici măcar nu-mi mai amintesc cum miros *eu.* Cu toate că sunt la ciclu, cu toate că n-

am mai avut tampoane Tampax de o săptămână, nimeni n-ar putea să-şi dea seama de diferenţă aici.

Yarzii se holbează la mine, e prima femeie cu ochi rotunzi pe care-au văzut-o vreodată, iar eu nu ştiu ce-ar trebui să fac. („Să nu le atingi copiii pe creştetul capului", spuneau circularele. „Să nu le arăţi tălpile picioarelor. Să nu porţi pantaloni scurţi. Să nu râzi zgomotos. Să nu fii *femeie.")* Americanii nu se uită la mine şi mă gândesc că aşa le ceruse Christabel — *lăsaţi-o în pace* — sau poate că sunt pur şi simplu drăguţi. *Toţi* vor să se uite la o femeie cu ochi rotunzi. Poate că toţi vor s-o şi pipăie — vietnamezii, montagnarzii, americanii, toţi ăştia. Dar nu-mi pasă. Am puşca asta rusească de asalt, luată de la un cadavru de undeva din junglă, şi port uniformă de camuflaj aşa cum poartă bărbaţii adevăraţi şi de bună seamă că arăt ridicol. Toată lumea vrea să se uite. Toată lumea vrea să pipăie. Hai, nenişorilor, faceţi asta şi-am să vă-mpuşc drept în cocoşel.

Rotoarele încep să duduie acum şi dintr-o dată nu-mi mai pasă de mirosuri. Elicopterul n-are nici un fel de uşi şi curentul provocat de rotor aruncă totul afară, aducând în loc un aer rece şi dulce, şi nu mai rămâne nici un miros omenesc. Mă-ntreb dac-am să pic jos când aparatul o să se-ncline într-o parte, dac-o să mă salveze careva — muierea asta nebună cu AK-ul — şi mă mai întreb unde mergem. Nu visez — nu simt că mă străpung nişte gloanţe —aşa că sunt gata să râd. Dar întrucât nu mai râde nimeni, mă abţin.

Poţi să simţi gheaţa dintre yarzi şi militarul ARVN, care stă ţeapăn ca o scândură, de parc-ar şti că stă într-o grămadă de gunoi şi cum o să miroasă după aia. Yarzii rânjesc la mine, ARVN-ul îmi zâmbeşte şi el, dar *nu* se uită în ruptul capului unii la alţii. Americanii stau proptiţi în armele lor ciudate ca nişte agenţi federali, prefâcându-se că de fapt nu există vreun ARVN în elicopter — fiindcă MAC-SOG nu foloseşte *niciodată* militari ARVN. Iar Christabel continuă să se uite pe fereastră. *Isuse Cristoase,* spune o voce. *Am putea fi loviţi de vreun proiectil, care să ne arunce în aer, şi toată mizeria asta ar dispărea pentru totdeauna de pe faţa pământului.*

E doar o voce — nu e un vis — şi în cele din urmă coborâm într-un sat mărginit de o parte şi de alta de nişte lanuri de orez perfecte. E un sat vietnamez, un sat de câmpie, şi e plin deja de americani şi de montagnarzi care fac curăţenie. A avut loc un

raid — poţi să-ţi dai seama de asta- şi e momentul când se face curat. N-am văzut niciodată, dar sigur că am auzit. Auzi o groază de chestii.

Văd o grămadă în mijlocul cărării dintre colibe şi realmente nu ştiu ce este. Coborâm într-acolo şi-mi închipui că sunt haine sau obiecte personale, lucrurile sătenilor, fiindcă noi îi mutăm pe săteni de-acolo — ca sa ajungă în trupele Viet-Cong. Nu aşa merge treaba? Nu asta facem noi în zilele astea — îi mutăm pe ţărani din satele lor? Nu văd nici un sătean, aşa încât de bună seamă că au fost mutaţi.

Mai e acolo un Huey la sol, cu motoarele pornite, gata de pleare în caz de nevoie. Aterizăm chiar în spatele lui.

Christabel îi spune ceva ofiţerului ARVN, care se holbează la el, pe urmă atingem solul şi sărim cu toţii afară. Scap din mână AK-ul în timpul săriturii, Christabel ridică arma fără să-njure —fără măcar să se uite la mine — iar eu o recuperez cu un mulţumesc care se pierde în hărmălaie. Alergăm către grămada de cine ştie ce-o fi acolo — facem orice ca să ne îndepărtăm de Huey. N-ar trebui, colonele, decât un proiectil de LAW, de RPG sau de M-79 (diverse tipuri de arme antitanc) tras dinspre copaci şi gata, te-ai dus o dată cu elicopterul. Poţi să ştii cine stă de veghe? Cine poate să ştie vreodată?

Fugim şi ofiţerul ARVN vorbeşte în franceză cu căpetenia yarzilor. Yardul rânjeşte neîncetat sub cozorocul şepcuţei, arătându-şi doi sau trei dinţi înnegriţi de betel şi cerceii mici, iar tu ştii ce fel de rânjet e ăla. Se întoarce spre doi dintre oamenii săi şi le spune ceva în Rhade, sau naiba ştie în ce dialect, iar ei râd. Ofiţerul ARVN nu râde. Nici măcar nu zâmbeşte şi tu ştii de ce. În tot acest timp alergăm spre grămadă.

Doi dintre yarzii din primul Huey târăsc ceva afară din colibe. Eu mă opresc din alergare. Nu mă mai mişc deloc.

E un cadavru.

Ei îl târăsc spre grămadă şi dintr-o dată totul e foarte limpede. Vocea aceea spune: *Cum se poate să nu fi ştiut, Mary? Cum se poate să fi crezut că alea erau nişte* haine? Cineva mă plesneşte puternic pe spinare, mă înşfacă de mână, iar eu trebuie să alerg din nou, deşi nu vreau, către grămadă.

Cadavrele sunt îmbrăcate în pantaloni largi negri sau albi. Sunt îmbrăcate în cămăşi largi şi în bluze cu modele mici perfecte pe ele — toate din acelaşi material, bucăţi mari de

ţesătură, vopsite şi lăsate să se usuce undeva la soare, aşa cum am auzit că se face întotdeauna. Au pălării conice pe cap, dar nu chiar identice cu cele din filmul ăla, *The Good Earth.* Au asupra lor coşuri din paie de orez împletite şi toţi sunt îmbrăcaţi.

Vietnamezii sunt mici de statură. Sunt o mulţime de trupuri mici în grămada aia şi-mi spun în sinea mea: Copiii sunt în altă parte. *Yarzii* nu urăsc copiii. *Americanii* nu urăsc copiii. Pe copii i-au dus undeva, în altă parte, iar copiii stau acolo — n-are importanţă unde — şi plâng. Pur şi simplu nu poţi să-i auzi din pricina zgomotului ăsta blestemat.

Nu, domnule maior. Nu m-am dus să verific. Nu pot să spun decât ce-am văzut şi ce-am gândit.

Cineva a dat foc la două dintre colibe — numai la două. Atunci n-am ştiut de ce. Elicopterele fiind destul de aproape, curentul de aer aţâţa flăcările, iar acestea se împrăştiau în direcţia juglei ca nişte plete roşcate de femeie. Îl vedeam pe Christabel discutând cu un tip care avea o brichetă Zippo. Individul încuviinţa din cap — „da, da, sigur că da" — dar nu puteam să-i aud din pricina zgomotului.

Mergem acum la pas în direcţia grămezii iar eu mă gândesc: *De ce faci asta, Mary? De ce ţii arma aia în mână? De ce te afli aici, în definitiv?*

Încerc să-l fac pe Christabel să se uite la mine, dar el nu vrea. E palid, arată şi acum suferind. Cu cât ne apropiem de grămadă, cu atât mai puţin chef are să se uite la mine. Aş vrea să spun: „De ce mergem spre cadavrele alea, sergent Christabel?" Dar ştiu că s-ar preface că nu mă aude din pricina zgomotului asurzitor.

Yarzii care târau cadavrul s-au oprit, deşi nu i-au dat drumul la braţe. Căpetenia, tipul cu şepcuţa de base-ball, zice ceva. Doi dintre yarzii din elicopterul nostru au înhăţat de braţe un alt cadavru din grămadă şi îl trag de acolo. Un yard pe care nu-l cunosc a apucat picioarele unui al treilea cadavru şi-l trage de-a lungul cărării, către una din colibele care nu ard.

Privesc cum un cadavru este dus la o colibă şi alte două cadavre sunt duse la altă colibă, după care, cu coada ochiului văd o mişcare. Mă întorc. Cei doi yarzi au luat un al patrulea cadavru în pantaloni largi şi negri din grămadă şi-l leagă de un copac, petrecându-i sârma pe la subsuori, ca să-i susţină

pieptul, apoi îi trec sârma în jurul beregăţii, ca să-i ţină capul sus, iar picioarele rămân larg depărtate.

Privesc cum un alt cadavru este tras din grămadă şi nu-mi place cum toată lumea se uită la mine acum. Cum unii dintre yarzi râd, uitându-se la mine. Aud cum cineva îşi încarcă puşca şi mă întorc. Îl văd pe montagnardul ăsta aflat cam la cincisprezece metri de cadavrul legat de copac. A încărcat un cartuş pe ţeava puştii sale vechi şi ţinteşte către copac.

Căpetenia montagnarzilor se răsteşte la el şi yardul lasă puşca jos, dar râde. Toată lumea se uită acum la *mine.*

Ofiţerul ARVN se apropie de Christabel şi-i spune ceva. Christabel porneşte în direcţia mea, cu ochii în pământ şi, când ajunge lângă mine, se uită în sfârşit în sus şi nu-şi găseşte uşor cuvintele.

— Comandantul vrea să capeţi ceva mai mult antrenament, locotenente. Zice că antrenamentul trebuie să fie cât mai realist posibil, altfel n-o să-ţi fie de folos — n-o să te ajute cu adevărat în ceea ce ai să faci. Zice că trebuie să ai încredere în el şi că dac-o să ai, o să vezi înţelepciunea acestei acţiuni...

Pare ceva înregistrat pe o bandă de magnetofon. Nu seamănă deloc cu vocea lui Christabel.

— Îmi pare rău, zice el, şi vocea e diferită acum.

Mă uit în jurul meu. Toţi aşteaptă. Yarzii s-au retras de lângă copacul de care au legat cu sârmă cadavrul. Capul îi atârnă în jos, picioarele-i stau îndoite în afară, de parc-ar fi Omul de Paie din Oz. Yarzii care-au târât la colibe celelalte cadavre stau şi ei acum prin preajmă, şi toată lumea aşteaptă.

— N-o să aibă, zice Christabel, cu vocea lui de data asta, nici o valoare dacă n-o faci *rapid,* locotenente. (Abia dacă e-n stare s-o spună. Faptul că e nevoit s-o facă îl îngreţoşează, ştiu.) într-o luptă reală n-o să ai timp să te holbezi la inamic şi să *gândeşti,* locotenente. (Se opreşte. Nu poate s-o facă.) Dă-i drumul şi termină odată, zice el.

— Nu, spun eu. N-am s-o fac.

— Nici mie nu-mi place asta mai mult decât ţie, zice el rar şi iarăşi cu vocea de mort. Omul mort din el.

— Nu, spun eu.

— Sunt *morţi,* Mary, zice vocea. Ei nu mai simt nimic. Tu nu-i mutilezi doar aşa, *de-amorul artei.* Tu tragi în ei pentru că

aşa or să arate când va trebui s-o faci chiar tu. Feţele lor vor arăta la fel, Mary.

Mă uit la el şi mă cuprinde ameţeala.

— Nu-ţi lasă prea mult timp să te pregăteşti, locotenente. Câteva exerciţii de tragere, câteva cadavre... Şi-atât. (Vocea lui Christabel rosteşte vorbele astea, dar este o voce care pluteşte şi în altă parte, şi mă face să mă simt ameţită.) Lui nu-i *pasă* dacă eşti pregătită — aşa cum trebuie să fie pregătiţi soldaţii. Pe el îl interesează alte lucruri, Mary. Tu ştii asta acum.

Vocea lui Christabel se aude de la mare distanţă. Spune nişte lucruri despre a fi pregătit, despre a nu avea mult timp la dispoziţie, despre ce-l interesează pe Bucannon, iar eu sunt foarte ameţită.

— Tu ştii ce vorbesc, zice din nou vocea.

Şi deodată totul devine limpede. Pastila îşi face efectul, aşa că ştiu că nu e un vis. Şi totuşi *este* un vis; pământul roşu, râul şi nămolul şi eu, care nu pot să scap, ferindu-mă de gloanţe, cu toate că am acest minunat dar albastru, care-ar trebui să-mi salveze viaţa chiar şi atunci când ceilalţi mor. Zac în nămol pe un mal de râu... Nu e un vis, nu, e *amintirea* unui vis, domnule maior, şi sunt ameţită pentru că *ştiu,* pentru că Christabel a ghicit şi el — *ştiu* că a ghicit — pentru că Steve o să meargă totuşi în nord, iar *eu* am să merg cu el, o să mergem cu toţii împreună cu căpitanul ăla slăbănog în nord, spre malul ăla de râu, spre pământul ăla roşu roşu, la nămolul şi uniformele despre care am visat... acolo unde-o să murim cu toţii. *Colonelul a făcut nişte modificări ale misiunii, locotenente.* Parcă aşa a spus maiorul, nu?

Ştiu, îi spun eu acum. *Sunt unul dintre ei, domnule maior.*

— Eşti infirmieră, spune vocea îndepărtată. Ai văzut lucruri mai urâte decât ăsta, Mary.

Stau în genunchi în mijlocul satului şi am în mâini un pat de lemn şi o ţeavă metalică rece. Nu mai e mult până să mi se facă rău şi vocea, mai apropiată acum, spune:

— Trebuie s-o faci, Mary. Nu putem pleca până n-o faci. Astea sunt ordinele lui.

Mă gândesc la Bucannon, la cum a minţit, aşa cum mint taţii întotdeauna, la faptul că va trebui să încerc din nou, cu *această* armă, pentru că dacă n-o fac, dacă Bucannon trăieşte, Steve şi noi ceilalţi o să murim cu toţii...

— Te rog, Mary, spune vocea.

Încep s-o fac, ca să ştiu cum. Ca să fiu în stare să i-o fac lui Bucannon, dac-am să pot... sau, dacă n-am să pot, ca să fiu în stare să le-o fac celor de pe malul râului, de lângă apa roşie roşie, care încearcă să ne ucidă pe toţi.

Încep s-o fac. Pentru Christabel şi pentru Steve.

Nu trag în cadavrul legat cu sârmă de copac. Îl las pentru la sfârşit. Stau în uşa celei mai apropiate colibe şi trag în cadavrul pe care l-au proptit acolo. Preţ de o secundă, acesta poartă o uniformă albastră — întreaga lume e albastră — şi mă străduiesc să rămân în viaţă, să-i salvez şi pe ceilalţi, cu toate că nu pot, cu toate că uniformele se întind la nesfârşit, râul curge vijelios pe lângă noi, iar nămolul e la fel de albastru cum va fi mereu. Dar deodată albastrul dispare şi nu rămâne decât un cadavru care se zvârcoleşte iarăşi şi iarăşi pe podeaua de lut a unei colibe, alunecând în josul pereţilor din trestie.

Stau în spatele colibei următoare, întrebându-mă dacă pot lovi un cadavru fără să mă uit, trăgând pur şi simplu o rafală de gloanţe. Trag, şi în cealaltă parte yarzii se feresc din cale.

— *Nu!* strigă vocea. Nu aşa. Stai în uşă.

Am greşit. Sunt două cadavre în coliba asta şi unul dintre ele a fost lungit la pământ. Nu l-aş fi nimerit niciodată. Trag în amândouă. Îmi spun mie însămi că sunt îmbrăcate în uniforme „stoc" NVA, că trăgând în ele am să-i salvez viaţa lui Steve şi poate c-am să-i salvez şi pe alţi câţiva. Trag în rafale de câte cinci gloanţe, exact aşa cum m-a-nvăţat Christabel, şi bubuiturile cartuşelor sunt ceva de care-am să-mi amintesc întotdeauna. Nu merge. În vis, în visul albastru, Steve tot moare.

Ştiu că în colibele care nu ard sunt cadavre. Mă duc acolo unde nu se vede nici fum, nici foc, şi trag cu rafalele mele de cinci gloanţe. Încerc să mă mişc cât mai uşor pe picioare, cât mai rapid, astfel încât Christabel să fie mândru de mine.

Mi-aduc aminte că am întors AK-ul şi l-am îndreptat spre yarzi. Mi-aduc aminte că m-am întrebat cum ar fi dac-aş trage în ei. Nu-mi amintesc să fi dorit ca ei să moară, numai întrebându-mă ce efect ar avea gloanţele asupra trupurilor lor.

Tu eşti infirmieră, Mary, spune o voce.

Christabel îmi dă puşca la o parte, o îndreaptă înapoi spre intrare şi eu încep să trag pe foc automat în interiorul colibei, de

parc-aş vrea să spun: *Du-te dracului, Bell Man! Eu merg pe rock and roll!* (denumirea argotică dată de militari focului automat) *Uite-aşa... uite-aşa, dar-ar dracii!* Nimeresc cadavrele, pe toate, până la unul. Gloanţele mele sfâşie pereţii în bucăţi.

Mi-aduc aminte că am stat la vreo treizeci de paşi de copacul cu cadavrul legat de el şi, după ce am trecut selectorul pe foc cu foc, am tras în stomacul cadavrului. În timp ce făceam asta, îl aranjam. Mi-am amintit cum e când ai de aranjat răni în pântece, intestine pe care le poţi ţine cu mâna, şi l-am aranjat L-am împuşcat în cap şi mi-am amintit cum e când faci o debridare, când fixezi tuburile înăuntru, când scoţi afară fragmentele de os, aşa că l-am aranjat. L-am împuşcat în piept — pentru că urma să-l ucidă pe Steve — şi mi-am amintit rănile de piept deschise de la 21 şi am luat de jos un celofan de la un pachet de ţigări, am astupat gaura şi l-am aranjat. *Trăia.* Efectiv trăia, pentru că eu l-am aranjat.

L-am împuşcat şi l-am aranjat după care l-am lăsat să moară. Nu respira, aşa că l-am lăsat să moară. Urma să ucidă cel puţin unul dintre noi, ştiu asta, aşa că l-am împuşcat Dar de data asta nu l-am salvat. L-am lăsat să moară.

Îmi amintesc de ofiţerul ARVN care stătea lângă mine — nu ştiam cum ajunsese acolo. Când m-am uitat la el, a zâmbit, ca şi cum ar fi vrut să spună: „Te descurci bine, ai ţintit mai bine acum", dar pe urmă s-a oprit. Cred că a văzut ceva pe faţa mea —aşa am avut senzaţia, că a văzut ceva pe faţa mea — şi s-a oprit, şi pentru asta mi-a fost mai simpatic. Ţin în mână AK-ul, încărcătorul e gol (uluitor ce poate să facă o coadă de mătură, Fran) şi am sentimentul că m-am înşelat, că ofiţerul ăsta nu stătea în Huey aşa cum am crezut eu că stătea, că nu e deloc ceea ce am cezut eu că e, că nu-i urăşte pe yarzi şi că o să ajung să-l cunosc teribil de bine.

Îmi amintesc cum m-am gândit că nici unul dintre cadavrele pe care mi le-au dat nu era al unui copil — *ştiam* că nu erau — şi că probabil undeva exista cineva căruia trebuia să-i mulţumesc pentru asta.

Nu-mi amintesc drumul înapoi spre tabără. Nu-mi amintesc cum, în elicopter, mi-am curăţat bucăţile de piele şi aşchiile de os şi cum i-am împins cât colo mâna lui Christabel,

cum spune el că aş fi făcut. Nu-mi amintesc că am îngenuncheat într-una dintre colibe şi am strâns în braţe unul dintre cadavre, cum zice tot el că aş mai fi făcut.

Îmi amintesc că, atunci când am coborât din Huey, Christabel mi-a luat AK-ul, şi ştiu că aşa îi spusese cineva să procedeze. *El ştie ce-aş vrea eu să fac.*

Mi-aduc aminte că m-am gândit: *Ei te pregătesc pentru ceva, Mary.* Îmi amintesc că mi-am zis: *Ei au un motiv pentru toate astea.*

Capitolul 10

Fruntaş John Tull, 455639237, Divizia 82 aeropurtată, Banda 1, transcriere

Mă numesc John W. Tull, dar băieţii mă strigă „J.W." În noaptea de 29 august plecăm cu un avion C-l23 şi, după ce aterizăm, pornim de pe un aerodrom mic spre punctul nostru de control. Suntem în tranşee, la adăpost. Eu fac parte din echipa de trăgători, care merge în fruntea unităţii. Pot să-i simt pe ceilalţi în jurul meu chiar dacă nu-i văd şi nu-i aud. Aşa se-ntâmplă întotdeauna. După vreo zece, cincisprezece minute, încep să simt o mişcare afară — vreau să spun, dincolo de soldaţii din echipa noastră. Nu aud nimic, dar mă întorc — spre stânga — pentru că simt ceva mişcându-se acolo. Nu e nici un sunet, nici o lumină, dar eu *simt* un corp. Trec vreo două secunde şi senzaţia devine mai puternică. Continui să mă întorc spre stânga, fiindcă de-acolo vine. Dintr-o dată, o voce spune: *Eşti un om mort.* Aşa gândeşte el. El e acolo, eu sunt aici şi ştim fiecare ce gândeşte celălalt. Îmi ridic arma, trag trei gloanţe şi-l nimeresc. Puţin după aia se duc şi-l găsesc în locul unde l-am ucis, fără ca el să tragă, fără nici o lumină.

Fruntaş Harold Woodley, 309573120, Brigada 2, Divizia 25 infanterie, Banda 1, transcriere

S-a-ntâmplat numai o dată şi nu ştiu dacă asta căutaţi. A fost un vis. Mă aflam într-o patrulă împreună cu fruntaşul James Burrows şi cu alţi doi tipi.De dimineaţa se trăsese în noi în apropiere de Ciocul Papagalului şi cerusem instrucţiuni de la

bază prin radio. Ni s-a spus că în zonă se află Batalionul 4023 NVA şi că probabil intrasem în contact cu avangarda lor. Nu se aştepta nimeni ca noi să radem ditamai batalionul, aşa că am pornit-o înapoi. Pe drum ne-am oprit într-un sătuc, pe care l-am verificat, ca-ntotdeauna. Căutam depozite de orez sau prea multe oale de mâncare pe cuptor pentru câţi oameni erau în colibe, chestii de felul ăsta. Am început să avem o presimţire rea. Auzi ce li s-a întâmplat altora şi ştii că ţi se poate întâmpla şi ţie. Nu erau destui oameni în sat. Ăsta era un lucru. Nu era nici un bărbat de vârsta încorporării, şi asta întodeauna te face bănuitor. Aşa că sergentul nostru înhaţă un moş, îl zgâlţâie niţel şi zice: „VC! VC!" şi, bine'nţeles, moşu scutură din cap şi zice: *„Nu VC! Nu VC!"* Chiar în clipa aia începe să se tragă în noi dintr-o colibă, aşa că tragem şi noi. Fruntaşul Moffet a aruncat două grenade de 40mm, coliba sare în aer şi de-acolo iese în fugă o siluetă. Era un copil. Un adolescent. Îi luaseră foc hainele, dar tot mai avea în mâini puşca M-l6. Noi ne holbam la el. Fruntaşul James Burrows pierduse doi amici la Lai Khe cu două zile în urmă şi nu era într-o dispoziţie prea bună. Ştiam toţi asta. S-a apropiat de puşti şi am ştiut ce-are să se-ntâmple. Puşca M-l6 provenea de la un american mort. Viet-congii făceau rost de arme în felul ăsta sau „de la negru", iar puştiul ăsta, acolo, la dracu'-n praznic, avea un M-l6. El fusese cel care trăsese în noi. Burrows s-a dus aproape de băiat şi l-a privit în timp ce se zvârcolea încolo şi-ncoace pe pământ. *Willy Peter (White Phosphorus* — fosfor alb) era încă în el şi puştiul ţipa.

Willy Peter îţi pătrunde prin piele şi arde până la os. Trebuie scos de acolo pe cale chirurgicală, altfel îşi croieşte drum până la os. Burrows s-a lăsat într-un genunchi şi l-a împuşcat pe puşti cu propriul său M-l6. Oricare dintre noi ar fi făcut la fel. Băiatul ar fi murit oricum, era VC şi, în plus, avea puşca aia. Poate că dacă n-ar fi fost viet-cong am fi făcut-o din milă, pentru că şi aşa avea să moară, dar nu ăsta era motivul acum.

La început, felul ăsta de lucruri te surprinde. Vrei să crezi că eşti un om bun — aşa suntem crescuţi — cineva care nu ucide civili ori împuşcă femei, nu împuşcă pe nimeni, care nu e soldat în uniformă, într-o situaţie clară de LUPTĂ, cum vezi prin filme sau pe la televizor. La început îţi spui că nu poţi să condamni cu adevărat un copil care a fost educat să gândească

precum un VC, să-i urască şi să-i ucidă pe americani, sau unul care ştie că, dacă n-o să tragă în tine, viet-congii or să-i facă rău familiei sale. Dar pe urmă vezi atât de multe încât oboseşti să-i vezi murind pe oamenii pe care-i cunoşti şi-ţi sunt dragi, te-nfurii şi în cele din urmă începi s-o faci tu însuţi. După asta, nu mai poţi da înapoi, aşa încât continui s-o faci.

Se-ntâmplă înăuntrul tău. Nu mai eşti tu pentru că ai făcut ceva ce n-ai fi făcut niciodată înainte. Lumea în care n-ai fi putut s-o faci e foarte departe de tine. Nu mai e lumea *ta.* Lumea aceea,cea în care ai fost crescut şi educat, nici n-ar mai vrea să te cunoască acum, n-ar vrea nici măcar să ştie ce faci.

De fapt, nici nu mai ai o lume care să-ţi aparţină. Asta, fără doar şi poate, nu e a ta. Cum poţi să treci de la o lume ca aceea, în care femeile şi copiii sunt veneraţi şi protejaţi, la una ca asta? Dacă nu te-ai schimba, ar fi altceva, dar te schimbi. Te schimbi într-atât încât ajungi să faci lucruri pe care nu le-ai fi putut face înainte. La început, îţi spui: Cum poate *Dumnezeu* să îngăduie să se întâmple aşa ceva? Cum poate *Dumnezeu* să îngăduie existenţa unei astfel de lumi? Cum poate El îngădui ca aceste două lumi să existe împreună? Pe urmă, începi să spui: Cum pot eu să mă mai întorc? Cum pot eu, Doamne, să mă întorc şi să fiu acelaşi vreodată? Cum pot să mă întorc fără să înţeleg ce se întâmplă aici, ce se întâmplă cu *mine?*

Fruntaşul Burrows l-a împuşcat pe copil în cap aşa cum ar fi făcut-o oricare dintre noi, după care a rămas în genunchi. S-a uitat în jur la colibele care nu ardeau şi şi-a ţinut mâinile acolo unde erau, cu palmele sprijinite de coapse, ca şi cum se odihnea. Părea a fi netulburat şi calm, îmi amintesc asta. L-am privit un timp, încercând să ne dam seama ce făcea, şi în sfârşit a trebuit să ne ducem să-l luăm. Am fost unul dintre cei care s-au dus, aşa că i-am văzut faţa. Pur şi simplu, el nu era acolo.

Nu vroia să se ridice. A trebuit să-l luăm pe sus şi să-l ajutăm să meargă la elicopter.

După ce-am ajuns înapoi la tabără, nu m-am gândit prea mult la asta. Ştiam că nu era într-o stare prea bună, dar vezi tot timpul oameni ca el şi până la urmă îşi revin. Nu spunea absolut nimic. Stătea retras, închis în el. Ne-am dus să dormim vreo două ore. Atunci am avut visul. Faptul că i-am văzut faţa atunci, în sat, a avut o legătură cu asta, sunt sigur. În vis, Burrows stătea în faţa mea şi spunea: „Eu nu mă mai întorc, Woodley. Nu

mă mai întorc acasă." Am încercat să discut cu el — în vis, vreau să spun. I-am spus că mai avea puţin, doar câteva săptămâni până la plecare. Mi-a spus că nu puteam să-l conving să se întoarcă, *nimeni* nu putea, şi că avea un motiv să rămână. Dacă s-ar duce, a spus, s-ar lăsa pe el aici. Aşa s-a exprimat. Dacă ar pleca, n-am mai şti ce era el, ce însemnau toate astea, de ce se întâmplau, cum am putut să ne schimbăm atât de mult. A spus că nu putea să plece până când nu înţelegea totul.

I-am spus — în vis — că ştiam exact ce spunea, dar că trebuia să se-ntoarcă acasă, că nu putea să rămână.

A spus: „Acolo nu e acasă, Woodley."

Plângeam când m-am trezit şi n-am vrut să mă audă cineva. Nu prea ştiam de ce plângeam. Nu-l cunoşteam pe Burrows atât de bine. Alţi băieţi îl ştiau mai bine. Nu-mi dădeam seama de ce l-am visat pe el, când erau atât de multe lucruri pe care le-aş fi putut visa.

Îmi amintesc unde stătea el în vis. Ne aflam undeva, într-o sufragerie. Erau acolo o canapea purpurie, o măsuţă şi, lângă uşa de la bucătărie, o pasăre într-o colivie. Era sufrageria cuiva, de undeva. El spunea: „Nu mă mai întorc acasă, Woodley", dar uite că se afla — în mijlocul sufrageriei cuiva — înapoi, în Lumea Adevărată. Chestia asta nu avea nici o noimă.

O săptămână mai târziu, l-au „medevacuat". L-au dus de acolo cu elicopterul. Nu vorbise cu nimeni vreme de trei sau patru zile şi ştiam că vor fi nevoiţi să-l ducă de-acolo. Comandantul l-a tot avertizat, dar noi ştiam cu toţii. Stătea jos cu palmele sprijinite de coapse, de parcă se odihnea, şi se gândea. Făcea asta chiar şi atunci când comandantul ţipa la el. Era periculos pentru toată lumea să-l păstrăm într-o stare ca asta, spunea mereu comandantul. Chiar dacă era un nemernic, comandantul avea dreptate. Când eşti în junglă, n-ai voie să ţii pe cineva incapabil de luptă, din pricina căruia să-ţi moară oamenii.

Le-am scris părinţilor lui. Nu ştiu de ce. Am auzit că ajunsese înapoi în State, într-un spital VA, aşa că m-am hotărât să le scriu. Ne-am scris vreo câteva scrisori, fără să vorbim propriu-zis de James, ci de alte lucruri. Am făcut asta vreme de şase luni. La sfârşitul scrisorilor, ei spuneau întotdeauna: „James e bine. Ne ducem să-l vedem des şi zice să-ţi trasmitem toate cele bune." Pe urmă am primit fotografia. Venise acasă. Îl

aduseseră acasă şi l-am văzut în poză stând în mijlocul sufrageriei, încadrat de mama şi de tatăl lui. Se vedeau canapeaua purpurie şi măsuţa. Se vedea şi colivia cu o pasăre în ea, într-un colţ în spate, lângă o uşă. Mai am şi acum fotografia aia.

N-a fost o chestie de supravieţuire fizică, visul ăsta. Nu mi-a salvat viaţa. Dar cred că a fost important prin altceva. Aici ajungi să te apropii de oameni mai mult decât oriunde. Ţi se întâmplă aici lucruri care pur şi simplu nu se întâmplă acolo. Când te întorci, pierzi ceva, ceva din tine care e important. Cred că asta încerca el să spună. Laşi o parte din tine aici şi nu mai eşti niciodată acelaşi.

L-am văzut când m-am întors după prima înrolare. Nu e acolo cu adevărat. E tot aici. Asta încerc să vă spun.

Căpitan Herman Malik, 956703457, Divizia 1 cavalerie, Banda 1, transcriere

Am spus-o şi-nainte, colonele. Se întâmplă ceva acolo, pe care noi îl luăm ca atare şi în privinţa căruia nu facem de ajuns. Ştiţi că eu sunt apropiat de oamenii mei. Poate că aşa a fost tot timpul, dar nu asta e esenţial. Ar trebui să facem mai mult în privinţa asta. Am o înregistrare pe bandă în care unul din oamenii noştri cei mai buni, un tip foarte stabil, care se întoarce din toate patrulele de recunoaştere în care îl trimitem, zice... o am aici. Zice: „Sunt unii, don' căpitan, care pot să facă nişte chestii cu timpul. Îi vezi cum le fac chiar în toiul unei misiuni. Vreau să spun că sunt cu vreo doi, trei paşi înainte de punctul unde-ar trebui să fie, adică unde-ar trebui să le fie mintea. Dacaţi vedea, aţi înţelege. Ii vezi că fac un pas fără absolut nici un motiv şi după vreo trei, patru secunde pricepi de ce, pentru că atunci aterizează grenada, sau începe să tragă mitraliera. Un om ori poate, ori nu poate să facă asta, dar când poate, atunci e un zeu. Toţi vor să fie cu el. Se înscriu voluntari pentru patrulele de recunoaştere, numai ca să fie cu el."

Banda originală o am la postul de comandă. Băiatul a înregistrat-o de bunăvoie. Nu vrea să spună că e unul dintre ei, dar este — am dovezi în acest sens.

Am avut o discuţie prin radio cu el, în timpul unei infiltrări dificile, şi făcea chestia asta chiar atunci. Probabil că nici nu-şi

dădea seama. Spunea ceva şi se-ntâmpla... indiferent despre ce vorbea, se-ntâmpla după vreo două, trei minute. Vi se pare că are vreo logică treaba asta? Descria ceva, care încă nu se petrecuse. Am păstrat legătura timp de zece minute şi el continua s-o facă. După spusele lui, se retrăgeau spre un crater, fiind supuşi unui tir puternic. Au început să-şi folosească minele Claymore, iar el a spus: „Primul elicopter a fost doborât." La început nu m-am prins. Spusese să primul elicopter a fost doborât, dar elicopterul *nu* fusese doborât. Nu încă. Trei minute mai târziu, am auzit cum a fost lovit. A spus că minele li s-au terminat, dar eu le auzeam în continuare explodând. A spus că soldaţii NVA i-au atacat după ce li s-au terminat minele, şi exact asta s-a întâmplat — dar nu înainte de terminarea minelor Claymore, lucru care încă nu se petrecuse. Aveau nevoie de un raid aerian, a spus el. A zis: „Staţia noastră radio a fost distrusă." Eu vorbesc cu tipul ăsta prin radio, pentru numele lui Dumnezeu, iar el îmi spune că un RPG i-a scos din funcţiune staţia şi că are nevoie de sprijin aerian. Dumnezeule!

El mi-a înregistrat banda pentru ca eu să fiu pregătit, colonele, pentru ca eu să-l cred când o să vină momentul. A vrut ca eu să fiu gata să chem aviaţia înainte de distrugerea staţiei, ca eu să cred ceea ce aud. Nu cred că a ştiut cu adevărat ce face. Nu cred că a ştiut cu adevărat de acele zece minute. Nu încerca decât să funcţioneze, să-i ţină pe-ai lui şi pe el însuşi în viaţă.

Dac-aţi dori să discutaţi cu el, sunt sigur că ar fi dispus.

Pot să-i spun că vă interesează?

Sergent-major Joseph Parmentier, 897191833, Divizia 4 infanterie, Banda 1, transcriere

Experienţele trăite de mine nu sunt cine ştie ce. N-am avut parte de strigoi, de citirea gândurilor sau de altceva de felul ăsta. Comandantul meu îmi spune că sunt cel mai ilogic pui de lele pe care l-a întâlnit vreodată. Îmi zice că sunt într-o ureche, dar de obicei am dreptate, iar el zice că e ilogic pentru că nu se încadrează în regulamente. Când tabăra urmează să fie atacată, am o presimţire. Şi bineînţeles, în noaptea aia suntem atacaţi în valuri. Trebuie să mă aflu în tabără; la faţa locului, dar când sunt acolo văd un fulger luminos. Eu sunt subofiţer de

operaţiuni şi nu umblau de colo-colo după cum am chef, ceea ce înseamnă că lucrez pentru comandant,pentru plutonierul-major şi pentr plutonierul-adjudant. Prima oară când am fost rănit, a fost destul de ciudat...un atac cu rachete pe care l-am văzut venind. Eram în alergare şi am văzut-o în aer venind spre mine. M-am oprit, fireşte, când a explodat în faţa mea. Când am văzut explozia de lumină, maică-mea a văzut şi ea explozia acasă. Trebuia să spun asta mai înainte. Uneori maică-mea ştie când mi se întâmplă ceva. Am scrisorile, dacă vreţi să le vedeţi. Ea a văzut acasă explozia luminoasă şi a ştiut că am fost rănit. Am primit scrisoarea în care-mi spunea chestia asta în aceeaşi zi în care eu am trimis-o pe-a mea.

A doua oară când am fost rănit, am ajuns până la ROC Toipir. Am sunat acasă şi până să apuc eu s-o anunţ că eram în concediu, ea m-a întrebat dacă mă doare şi de ce stau într-o cameră de hotel dacă sunt rănit. Mă aflam într-un pat de hotel şi fusesem lovit de nişte schije pe când eram la Tay Ninh. Nu am raportat despre rănile de la picior şi de la spate pentru că a doua zi trebuia să plec în concediu.

Şi lui taică-miu i s-au întâmplat nişte chestii dintr-astea în timpul bătăliei de la Bulge (ultima contraofensivă germană din cel de-al doilea război mondial). Pe vremea aia, mama îi spunea în scrisori unde se afla el şi ce se va întâmpla. L-a văzut când era internat într-un spital din pricina unor degeraturi şi i-a scris că o să se facă bine. A avut dreptate.

Locotenent Glenn Bottvell, 3345668497, Grupul de comandă şi control nord, MAC-SOG, Banda 1, transcriere

Oamenii cu care ar trebui să vorbiţi sunt morţi. Dumneavoastră vă închipuiţi că trebuie să vorbiţi cu cei care au" avut aceste experienţe şi au supravieţuit, dar vă înşelaţi. Pur şi simplu n-aţi auzit de ceilalţi. Au dispărut. Mi-aduc aminte de un montagnard din tribul Jarai, pe care-l poreclisem Virgin. Avea douăzeci şi trei de ani. Cu o zi înainte de a pleca într-o misiune, i-am văzut privirea din ochi. Era sergentul meu, omul meu de legătură, pentru că ştia puţină engleză, şi mersesem în vreo douăsprezece-treisprezece patrule cu el, din care jumătate cu contacte grele cu inamicul. Nu-i văzusem niciodată privirea aia. Habar n-aveam ce putea să însemne. Am crezut că poate-l

supără iarăşi ficatul sau că e îngrijorat de nevastă-sa, care era gravidă pe atunci. Pe toată durata misiunii a avut privirea aia. Dacă vreţi să ştiţi adevărul, cred că era deja dus, şi el ştia asta. Nu s-a mai întors din patrula aceea. A fost singurul om pe care l-am pierdut într-o ambuscadă în care am căzut încă de la început. Cred că ştia. Asta s-a întâmplat acum cinci ani, sir. În primul meu tur de serviciu. Am cunoscut zece sau doisprezece oameni care şi-au văzut propria moarte. În operaţiuni ca ale noastre vezi o mulţime de chestii dintr-astea. Jumătate din prietenii tăi sunt morţi. Ai ocazia să-i auzi vorbind despre asta. Uneori râd, alteori fac pe ei de frică, aşa cum ar păţi oricine, şi pe urmă pleacă în misiune şi mor exact aşa cum ştiau că se va întâmpla. E foarte straniu, sir.

Nu auziţi despre chestiile astea pentru că toată lumea vrea să uite. E ghinion. S-ar putea să te lovească şi pe tine. S-ar putea să-ncepi să-ţi vezi şi tu moartea cu ochii. E o statistică adevărată, dar nu auziţi despre ea. Aş putea să vă povestesc despre vreo zece-doisprezece inşi, dar nici eu... nici eu nu vreau să am de-a face cu chestia asta. Ai senzaţia că, dacă vorbeşti despre asta, începi să *crezi* în ea, şi pe urmă o să ţi se-ntâmple şi ţie.

Ăia sunt oamenii pe care-ar trebui să-i intervievaţi, domnule maior. Nu pe cei care trăiesc, ca mine.

Căpitan Roger Hoskins, 908172455, Grupa 5 a Forţelor Speciale, Banda 1, transcriere

Am avut un prieten bun, care n-ar fi trebuit să se întoarcă în Vietnam, dar s-a întors. Avea o soţie minunată şi o fetiţă tare frumoasă. L-am întrebat: „De ce te întorci?" Vroia să fie învăţător. A spus: „Trebuie să merg. Au nevoie de noi acolo. Ştii asta." Făcuse colegiul, făcea parte dintr-o familie bună, ştia cum se puneau problemele. Nu credea în felul în care luptam, dar s-a dus oricum. Şi-a iubit ţara. A iubit-o mai mult decât mulţi dintre noi, ăştialalţi. Când a fost ucis, am visat că s-a dus acasă, că era cu nevastă-sa şi cu fetiţa aia frumoasă şi că războiul se terminase. Era un vis frumos, din alea care-s atât de frumoase încât sunt triste şi te trezeşti din somn plângând. Am fost rănit în cursul aceleiaşi misiuni, dar n-am ştiut că era mort. Eram acoperit de bandaje şi ştiţi ce vise ai sub acţiunea morfinei. Sunt

ciudate. Ăsta era altfel. In el, prietenul meu se întorsese în America, la soţia şi copilul lui, iar războiul se terminase. A zis aşa: „Iubito, nu trebuie să mai plec de acasă." Ea plângea, îl îmbrăţişa şi-i spunea: „Sunt atât de fericită, Roger." Aşa a spus: Roger. Pe el îl chema Howard, dar ea i-a zis „Roger", care era numele meu. „Nu trebuie să mai plec de acasă", spunea el întruna. Nu părea să-l deranjeze deloc numele.

Când m-am întors — trei luni mai târziu — m-am dus să le văd în Tucson. Le trimisesem o scrisoare scurtă, nu cine ştie ce. M-am dus să le văd pentru că am auzit mereu că unei femei îi place să audă cum a murit soţul ei, dacă a spus ceva despre ea, care au fost ultimele lui cuvinte, chestii de felul ăsta. Nu ştiam dac-aveam să mint — să-ncerc s-o fac să se simtă mai bine — sau dacă aveam să-i spun adevărul: că nu ştiam ce spusese pentru că nu fusesem lângă el atunci când murise.

La prima vizită n-am prea vorbit despre el. Am spus lucruri care se cuvin spuse, ca: „Îmi pare rău, zău că-mi pare rău." „Cum merge războiul?" „Ştiu că Howard punea mare preţ pe prietenia dumitale." şi „Îţi mulţumesc, domnule căpitan, pentru că ai trecut să ne vezi." Am revenit după aia şi, după un timp, am început să vorbim despre el — să vorbim cu adevărat despre el. Fetiţa mai venea în cameră şi-mi punea şi ea întrebări şi-mi dădeam toată silinţa să le dau un răspuns. Când eram în oraş mai făceam şi alte lucruri împreună — mergeam la film, în parc. Dar în principal am început să vorbim.

Şi acum mă mai văd cu ele. Se cam fac presiuni asupra mea să mă întorc, pentru că echipa din care-am făcut parte era o raritate, fiindcă echipe ca a noastră, care acţionează în teren, nu au de obicei succesul pe care-l aveam noi. Puseserăm la punct nişte tehnici de capturare destul de bune, nişte metode contestabile pe care nimeni nu părea în stare să le folosească. Cu Nixon, care-şi face treaba, cu negocierile astea, presupun că e nevoie de noi. Dar pur şi simplu nu pot s-o fac. Dacă mă duc, am să-ncep să visez din nou visul ăla. Atâta timp cât eu sunt aici, şi *el* e aici, iar visul a devenit realitate. Războiul s-a terminat atâta vreme cât sunt aici, cu ele. Poate că eu sunt cel care trebuia să moară. Uneori mă gândesc şi la asta. Poate că asta a vrut să spună de fapt visul. Nu ştiu. Ştiu însă că atâta timp cât sunt aici, cu ele, visul s-a transformat în realitate.

Ea ştie, cred. Pare fericită. Fetiţa pare şi ea fericită.

Pentru nimic în lume nu m-aş întoarce, sir.

HM2 Frederick Luther, 453698081, Echipa de asistenţă N-2 a
Spitalului Militar de Provincie, Banda 1, transcriere

Am citit undeva că atunci când îţi părăseşti trupul, apare un fir de legătură. În primele două rânduri când s-a întâmplat, n-am căutat nici un astfel de fir. Vedeam sub mine un râu de argint şi nu aveam nici o părere despre el. Data următoare am văzut că râul era ataşat de mine, ca o lesă, că nu puteam să mă duc mai departe decât îmi dădea voie lesa cu pricina. N-am văzut prea multe atunci. Mă tot uitam la râul argintiu, la lesa argintie, care nu-mi dădea voie să mă duc mai departe...

Capitolul 11

Mi-au dat ceva ca să pot dormi şi am dormit. Am avut un somn sănătos în noaptea aia. De dimineaţă, omul cu pastilele, maiorul căruia îi place să raporteze diverse chestii, mă trezeşte cu o nouă pilulă.

— O să ai nevoie de una din astea azi, zice el, punându-mi-o în mână împreună cu o ceaşcă de apă.

Nu-l întreb de ce. Mă gândesc: *De câte ori am mai făcut asta? De câte ori am s-o mai fac?* El stă lângă mine şi aşteaptă, aşa că o-nghit. Mişc din beregată. Îi spun:

— Vezi? Acum poţi să raportezi superiorilor tăi că mi-am luat pastila.

Îi fac cu mâna în semn de rămas bun când pleacă şi pe urmă o scuip. E umedă, e crăpată, dar cred c-am s-o pot salva. O pun în plic alături de celelalte.

Când îşi fac socoteala că pastila funcţionează, mă repartizează în cortul „medevac", exact aşa cum a spus Christabel, cum le-am scris părinţilor mei. Acum sunt un *sanitar.* E vorba de triaj şi de urgenţe, nimic altceva. E o echipă care s-a întors din Tonle Sap, din Cambodgia, cu doi inşi într-o stare foarte gravă. Mă ocup de ei. Mai e acolo şi chirurgul batalionului, care pare bucuros să mă vadă. Are trei infirmieri de trupă care-l ajută, dar nici o infirmieră. Mai sunt şi alţi doctori în tabără, dar sunt ai lui Bucannon. Ei nu pun mâna pe chestii dintr-astea, i s-a

spus chirurgului. El nu pricepe ce dracu se-ntâmplă pe-aici, dar se bucură că mă vede. Zice:

— Avem aici un edem pulmonar, locotenente.

Încuviinţez din cap. Încerc să spun „Am să te-ajut cât am să pot, dar nu ştii cu adevărat ce se-ntâmplă pe-aici, nu-i aşa... nu ştii cu adevărat de ce m-au adus să te-ajut în felul ăsta, nu?" Dar avem inima asta pe care încercăm s-o salvăm, iar doctorul are treizeci, treizeci şi doi de ani, e blond şi serios. Are ochii larg deschişi, de parcă tocmai a primit o palmă peste faţă. Se străduieşte să fie ceea ce ar trebui să fie un doctor într-un loc ca ăsta şi ştiu dintr-o singură privire că e detaşat aici temporar, că nu ştie nimic despre vise, despre cadavre sau despre lanuri de orez care devin albastre ca să-i poţi ucide pe alţii. Se întreabă de ce sunt *eu* aici, o infirmieră specializată în urgenţe, o femeie albă aici, în junglă. Îşi spune în sinea lui că şi ea e detaşată temporar, de bună seamă, ceva s-a pus la cale. În tabăra asta se-ntâmplă ceva important, altfel comandantul n-ar fi avut influenţa asta incredibilă, nu-i aşa?

A mai avut de îngrijit două echipe în dimineaţa asta, îmi spune, tăind şi bandajând. Amândouă căzute-n ambuscadă. Nu ştie de ce au adus aici un chirurg când nu au dotările de care-ar avea el nevoie. Doar dacă nu-i vorba de o încurcătură birocratică. Ce alt motiv ar putea să fie? Nu aduci un chirurg aici, în condiţiile astea. (Nici pe o infirmieră nu o aduci aici, în condiţiile astea, domnule maior.) El e maior şi n-ar trebui să vorbească cu mine astfel, şi n-ar vorbi, dar suntem amândoi în aceeaşi situaţie şi, la naiba, sunt femeie, aşa că nu-l paşte nici un pericol. Se-aşteaptă de la el să-şi facă meseria şi aici nu poate. Vrea ca eu să ştiu asta. Nu-i spun: *Bucannon are întotdeauna un motiv, domnule maior.* Nici măcar nu-ncerc.

— N-am văzut niciodată aşa ceva, spune el, şi nu se referă la rană, la glonţul pe care-ncearcă să-l găsească în timp ce amândoi ne străduim să oprim sângele care-l împiedică să vadă. N-am văzut niciodată două grupuri de oameni măcelăriţi în halul ăsta.

Eu ştiu de ce. *Întotdeauna există un motiv.*

Echipele n-au fost însoţite de talente, nu-i aşa, colonele? Nici una dintre ele n-a avui în componenţă un talent, pentru că n-ai *vrut* să aibă, ca ăia care-au murit lângă banian. Chiar şi un talent mai mărunt, ca al lui Lancaster sau Shaffer, poate c-ar fi

putut să-i salveze, dar tu n-ai vrut asta. Altceva vroiai tu să afli şi, dacă supravieţuiau, n-aveai cum să afli, nu-i aşa, colonele?

Poate să afle tot atât de mult dacă mori, Mary, spusese Christabel.

Îl ating pe pacientul nostru, care stă întins pe pat. Urmăresc cu speranţă picurarea perfuziei şi, ca din senin, încep să ţip. Nu-i văd faţa pacientului. El nu mi-a spus absolut nimic. Dar nu contează. Îl ating — îi simt braţul tremurând pe masă — şi ţip din nou.

Mă loveşte ca un tren. Sunt la pământ. Sunt întinsă la pământ şi scot un sunet, iar doctorul habar n-are ce se-ntâmplă. O fi leşinat? S-o fi tăiat cu ceva? O fi fost împuşcată iar eu n-am auzit nimic? O fi vreo drogată? ţipă la sanitari şi încearcă să înţeleagă. Se aude o voce care strigă undeva.

Apare ceva întunecat. Mă prăbuşesc într-acolo. Cât a durat drumul cu elicopterul până la tabără, am fost tot timpul sigur, mamă, am fost cât se poate de sigur că am să reuşesc. Când am văzut tabăra şi am simţit că răbufnim — stomacul întorcându-mi-se pe dos — am fost sigur şi atunci, pentru că ştiam că avem un chirurg, care-o să fie în stare s-o facă, o să fie în stare să facă ceea ce sanitarii nu puteau. Dar alunec, mamă, alunec în întuneric şi nu mai sunt sigur. Mai am două săptămâni, mamă — mai am de desenat paisprezece pătrăţele pe calendarul pe care mi l-ai trimis — şi trebuie să reuşesc, oricine mai are atât de puţin trebuie să reuşească, dar nu cred c-am să pot, mamă. Alunec, alunec în întuneric...

Îlpierdem! strig eu. Doi sanitari mă ridică şi mă duc la buncărul meu. Chirurgul urlă, e furios, e furios că singura infirmieră pe care i-au dat-o aici a căzut pe jos ţipând ca o nenorocită de narcomană. Vreau să spun: *O să moară sub ochii tăi, domnule maior.* Murea încă în elicopterul care l-a adus aici —fiindcă Bucannon a avut nevoie să afle ceva — şi nici măcar tu, un chirurg de batalion, n-ai să poţi să-i salvezi viaţa.

Deşi el crede că ai să poţi.

Maiorul loveşte cu pumnii în piept, un piept care e ca un burete, atâta-i de plin. El nu ascultă, domnule maior. *Se duce.* Şi eu mă duc o dată cu el, domnule maior, dar maiorul nu ascultă. Cine sunt eu ca să-i spun asta, o infirmieră care a căzut gemând la pământ, murdară de ţărână, escortată de doi sanitari la buncărul ei, ce drept am eu să-i spun cine-o să moară şi cine

nu? *Asta se-ntâmplă aici, domnule maior. Asta se-ntâmplă de fapt.*

Încerc să le spun toate astea sanitarilor, dar ei nu pricep cu adevărat. Ei trebuie să mă ajute să ajung la buncărul meu, să mă ducă departe de chirurgul ăsta venit din altă parte, asta-i tot ce ştiu, asta-i tot ce vor să ştie. Ei nu-i spun maiorului care pacienţi or să moară pornind de la vorbele unei infirmiere isterice care-i la fel de *dinky-dau* ca toate talentele de pe-aici, care beau, trag aiurea cu puşca, plâng, ţipă şi nici nu ştii de ce naiba-i ţine comandantul pe oricare dintre ei, nu-i aşa, doar dacă nu cumva şi el e *dinky-dau.*

Nu mai pot să respir. Fiecare gură de aer mă doare. Plămânii m-au lăsat. Membrana pleurală e lipicioasă ca benzina congelată. Respir. Încerc, dar nu pot. Fluidele nu-mi dau voie. Coastele rămân înţepenite. Pur şi simplu, inima nu vrea să bată.

— N-ai înghiţit pastila, nu-i aşa? întreabă omul cu pastilele, stând în picioare lângă patul meu, în buncăr.

De data asta, îmi vâră pastila în gură şi se folosesc de degete. Unul din ei zice:

— Am s-o împing în jos, locotenente. Dacă mă muşti, te pocnesc, e cât se poate de simplu.

Nu-l muşc. Îi las s-o împingă pe gât cu degetele lor dolofane şi sărate şi când îmi vine să vărs, nu mai contează. N-are importanţă. Important e să-mi recapăt respiraţia, să-mi simt inima cum începe să bată din nou în întunericul ăsta. Înţelegi?

Când pastila îşi face în sfârşit efectul, ei îmi dau din nou drumul. Mă duc la cort.Îl ajut pe chirurg. Se uită la mine iar eu nu scot nici un cuvânt.

— L-am pierdut, spune el, de parc-ar fi vina mea.

Labagiule, vreau eu să-i spun. *Ticălos înfumurat ce eşti. Habar n-ai de nici unele.* Dar îmi văd de treabă. Îl ajut. Îl ajut la două răni în pântece şi o amputare de tibie. Mă gândesc la Fran şi la glumele ei, cele despre amputări. Îl ajut pentru că pastila îşi face efectul şi nu-i cunosc pe tipii ăştia de stomacurile cărora ne ocupăm. Nu-l cunosc pe tipul căruia îi amputăm piciorul pentru că osul e zdrobit şi, după o lună de boală, de gangrenă, oricum ar trebui să i-l tăiem, nu-i aşa? În felul ăsta (ne spunem noi) putem opri hemoragia, corect? În felul ăsta nu riscăm pierderea unei *vieţi.*

Nu-i cunosc pe indivizii ăştia de care ne ocupăm — nu-mi amintesc nimic despre ei din vreun vis — aşa că-mi văd de treabă. Îl ajut pe chirurg să-i îngrijească.

Când vânzoleala se mai domoleşte, apare Christabel. Mă duce la poligon, dar nu rămânem pe loc. Dinspre copaci se trag vreo două gloanţe de puşcă iar el spune:

— Astăzi nu, locotenente.

N-a auzit de ţipete. N-a auzit despre infirmiera îngrozitoare care se prăbuşeşte la pământ ca o narcomană. A fost în buncărul lui, desigur, bând ceea ce i se dăduse.

Ne ducem la buncărul lui şi îmi întinde ceva. Mă uit la copertă. E un mic dicţionar de expresii ruseşti.

— Eu nu ştiu o boabă de ruseşte, locotenente, spune el domol. Va trebui să te descurci singură.

Mă uit la el de parc-aş vrea să-i spun: *Nu mi-ar strica să-mi ţii companie, sergent,* dar el nu scoate nici un cuvânt. Eu vreau să-mi ţină de urât, iar el nu vrea.

— E vreo şansă să iau un AK, sergent, să-nvăţ să-l demontez, să zicem?

— Nu, locotenente.

Ştie că n-am să-l curăţ. Ştie ce-aş face cu el. Dacă ar fi altcineva lângă mine, aş spune: „Hei, am o idee. De ce nu-l ucizi *tu,* sergent? Ţu eşti genistul trecut prin ciur şi prin dârmon. Trebuie să existe o mulţime de moduri, mai mult sau mai puţin explozive, prin care să fie ucis ticălosul ăla."

Simt mirosul de whisky — asta i-au dat să bea — şi nu spun nimic. Nu vrea să mai fie un ucigaş. Nu vrea nici măcar să fie acolo unde ucid oamenii, acolo unde mor. De ce trebuie să fie mai complicat decât asta? De ce nu poate Bucannon să-l lase pur şi simplu în pace?

Iau dicţionarul ăla de la el şi plec.

Iau o carabină de la unul din yarzii care fac de santinelă pe perimetru şi, până s-apuc să mă îndrept spre postul de comandă, două Berete Verzi mi-o iau înapoi. Se poartă frumos, dar mi-o iau.

Îi cer tipului ăsta nou revolverul 0,45, dar el se uită la mine de parc-aş avea vreo boală, şi-şi vede de drum.

Mă ocup de micul dicţionar de expresii. Ne vom duce spre nord, fireşte. Ştiam asta. Cu toţii o ştiam. Nancy Drew are

indiciile ei. Chinezii sunt pe lista neagră a Nordului, aşa că acum e vorba de *ruşi.* Locul fojgăie de ruşi, care sunt foarte, foarte utili cu toţii. O să avem nevoie de AK-uri şi pistoale Makarov şi-o să fie nevoie să ştim un pic de rusă.

Nu ăsta-i planul, colonele?

Învăţ din carte: *Ia hatel bîpazavtrakati. Aş dori să iau micul dejun.* Şi *Gde daroga iz goroda? Unde e drumul dinspre oraş?* Revin la prima pagină, o întorc şi citesc: „Copyright 1954, Institutul de lingvistică al apărării, Monterey, California." Aşa se explică treaba. Eram foarte agitaţi în privinţa ruşilor în 1954, nu-i aşa? Mă chinui cu *Na bartu esti ubornaia?* Şi *Dobroe utro* şi *Vaşa familia* şi deodată mă doboară somnul.

Visez ceva, dar nu e foarte clar. Nici nu mă face să ţip în întuneric, pentru că pastila încă îşi mai face efectul. Dorm vreme de o oră şi, când mă trezesc, mă duc afară să caut un pisoar. Întind mâna să-mi desfac fermoarul şi deodată-mi amintesc că nu sunt Steve, că femeile nu procedează astfel, că nu mai sunt în vis.

Un sergent de la Forţele Speciale, specialist în artilerie uşoară, vine să mă ia. Are două cicatrice pe faţa lui splendidă, de vedetă de cinema. Are la el AK-ul meu şi mai are şi un Makarov, dar poţi să-ţi dai seama că nu-şi face decât datoria. Nu ştie de ce trebuie să înveţe o infirmieră cu hachiţe să folosească armele de foc sovietice şi zău c-ar prefera să facă altceva.

— Unde e sergentul Christabel? întreb eu.

— E indisponibil.

Aştept, dar nu mă învredniceşte nici măcar cu un „domniţă".

Mergem la liziera de pădure şi de data asta nimeni nu trage în noi cu nimic. Tirul de hărţuire se desfăşoară azi în partea de est a taberei şi stăm acolo ca doi adolescenţi la întâlnire, adulmecând aerul, bucurându-ne de peisaj. Jungla e o minunăţie, ca una din pălăriile fistichii pe care le-ar purta Carmen Miranda, şi ultimele rămăşiţe de ceaţă se înalţă în spirală către soare.

Fac o încercare. Să vedem dacă pot scăpa basma curată. Zic:

— Îţi sunt realmente recunoscătoare că m-ai adus aici, sergent MacAvoy, dar aş prefera să exersez de una singură,

dacă sergentul Christabel nu poate fi de faţă. Ai ceva împotrivă?

Ochii i se îngustează. Nici o femeie nu i-a spus vreodată nu, îmi dau seama. *Preferă să rămână singură?* se gândeşte el. Dar spune:

— Locotenente...Sergentul Christabel e cel care m-a rugat să te aduc aici. Dacă te deranjează chestia asta, lămureşte-te cu el. Sunt sigur că-l găseşti în buncărul lui.

Îmi întinde amândouă armele atât de repede încât aproape că le scap pe jos. Încep să tremur de îndată ce le ating. Are ocazia sa rămână liber şi profită de ea. Nu ştie ce vreau să fac.

Plecăm în direcţii diferite iar eu mă gândesc: „Cum pot să fie atât de proşti?" Simt într-o mână AK-ul, iar în cealaltă revolverul. Mă îndrept spre buncărul lui Christabel şi, când Troy Donahue nu se mai vede, fac rapid stânga-mprejur.. Mă duc mai întâi spre postul de comandă, gândindu-mă că am să văd armele îndreptate spre mine, gândindu-mă că am să aud tropăit de bocanci în urma mea şi nişte voci spunând, ca-ntr-un film prost: „Ne pare rău, locotenente, dar avem ordin să vă ducem înăuntru."

Nimeni nu mă opreşte, nici măcar santinela de la intrare. Înăuntru e un doctor, ca întotdeauna, şi un căpitan în uniformă de camuflaj, şi amândoi se-ntorc spre mine.

— Da, locotenente, zice cu amabilitate doctorul.

El e şeful. El e locţiitorul de comandant, îmi dau seama, şi dintr-o dată înţeleg. Ştiu răspunsul înainte să pun întrebarea.

— Unde-i Bucannon?

Doctorul se uită la mine fără măcar să clipească şi zice:

— La Vientiane. De ce?

Mă gândesc să-l ucid *pe el* în schimb şi mă întreb dac-am visat despre moartea lui — dar nu-mi amintesc. Pe câţi i-am visat şi nu-i mai ţin minte. *Nu ne amintim decât o parte din visurile noastre, Mary,* a spus cândva Bucannon. *Ni le amintim doar pe acelea de dinainte de trezire. Pe celelalte, le uităm. Sunt ascunse pe undeva, dormind...*

Dacă i-aş ucide pe amândoi, cu AK-ul pe foc automat, o să-mi amintesc oare — peste câteva zile, luni sau ani de acum încolo — că am visat despre moartea lor dar că, aşa cum s-a întâmplat cu atâţia alţii, i-am uitat?

Plec.

Mă duc la buncărul lui Christabel şi îl găsesc stând beat pe patul lui.

Spun:

— Bucannon e în Laos.

El încuviinţează din cap. Nu vrea să vorbească. Nu vrea să vorbească *cu mine.*

— Ce se întâmplă? întreb.

După o vreme, spune:

— Ştii bine.

Are dreptate. Ştiu. Am un AK. Am un mic dicţionar de expresii ruseşti. Merg la Vientiane împreună cu ei, nu? E doar o echipă restrânsă, Bucannon, Steve, eu, câţiva prieteni buni pe care se-ntâmplă să nu-i cunoaştem încă.

— Nu te-a minţit...de fapt, zice Christabel nedesluşit, cu un pahar mic în mână.

Ar fi amuzant dacă m-aş afla în altă parte, într-un bar din Long Beach, incognito şi cu o matahală de bărbat ca ăsta, care ţine în mână un pahar micuţ şi drăguţ, spunându-mi că Bucannon nu m-a minţit, *de fapt.*

— La urma-urmei, ai s-ajungi să fii împreună cu Steve, corect? zice el, pronunţând cuvintele cu tot mai multă dificultate. Aşa cum a spus Bucannon. Tu şi Steve o s-ajungeţi să fiţi împreună un timp. Aşa a spus, nu?

Vocea i se schimbă. Împleticeala din vorbire rămâne acolo, dar probabil că e o problemă cu cuvintele, un soi de sufocare. Zice:

— Of, Doamne. Îmi pare rău, Kristy. Zău că-mi pare rău.

E atât de beat că nu mai ştie cine sunt.

— Sergent, vrei să fii amabil să mă ajuţi să mă pregătesc pentru călătoria asta? Vrei, te rog, să mă ajuţi să exersez mai mult cu armele astea? Am mare nevoie de aşa ceva şi aş prefera ca tu să fii cel care mă învaţă.

El se uită la mine. Face o gură ca de clovn, de parcă s-ar abţine să vorbească.

— Îmi pare rău, spune el într-un târziu şi pe urmă începe să plângă.

A cedat nervos şi plânge, iar eu ştiu că n-a mai plecat într-o misiune de multă vreme, pentru că nu l-a trimis Bucannon, pentru că e ceva de învăţat chiar şi de la un om atât de plin de teamă, care se teme atât de mult să nu-şi piardă încă unul

dintre oameni, încât nu mai vrea nici măcar să plece, chiar dacă are un dar care *lui* i-ar salva viaţa.

Christabel ştie unde mergem şi de ce. Trebuie să ştie.

Nu avem nici o şansă, nu-i aşa, sergent? Chiar şi un talent ca Steve şi o infirmieră care visează moartea altora nu au nici o şansă acolo unde se duc. Nu vrei să priveşti adevărul în faţă. Nu vrei să auzi, peste o lună, peste un an, că ne-au pierdut, că am dispărut pentru totdeauna şi, în noapte, când eşti singur, să simţi că ai fi putut face ceva ca să împiedici asta.

Eu sunt în stare să înţeleg, sergent.

— N-am să-i spun lui Kristy dacă n-ai s-o faci, îi spun.

E o cruzime şi, de îndată ce-o spun, regret.

Mă duc la liziera de pădure şi aştept gloanţele să vină. Când văd că nu se-ntâmplă nimic, trag trei încărcătoare fără nici o ţintă anume şi mă întorc. Îl găsesc adormit. Buncărul miroase şi mai urât.acum. Cunosc mirosul ăsta la fel de bine ca şi el.

Mă duc lângă el şi-i pun mâna pe frunte. E lipicioasă, rece şi plină de pistrui, dintr-aceia care apar la bătrâneţe. Mă gândesc la tatăl meu dormind pe canapeaua de acasă şi-mi spun: *Dacă e beat, nu poate să moară, nu-i aşa? Dacă e aici în tabără, beat şi adormit, cum poate să moară?* Dar nu e adevărat. Un obuz de mortier, un proiectil de RPG sau de LAW, o grenadă trimisă de un M-79 poate trece prin tabla ondulată a acestui buncăr nenorocit şi-l poate ucide la fel ca un atac de inimă acasă la el. *Ştie* asta. Îşi spune, probabil, că nu i-ar păsa în nici unul dintre cazuri. Cu atâta whisky băut s-ar putea ca talentul lui să nici nu funcţioneze, s-ar putea să nici nu-i salveze viaţa când obuzul ar pătrunde prin acoperiş. Dar nu i-ar păsa. Singurul motiv pentru care i-ar păsa e o fată brunetă, elevă în primul an la un liceu din Richmond, Virginia, şi uneori, când bea îndeajuns, o uită şi pe ea şi atunci nu-i mai rămâne absolut nici un motiv.

Ăsta nu-i un vis pe care-l visez. E doar o închipuire din mintea mea — nu e ceva foarte important — pentru că pastila încă mai funcţionează.

Fotocopie, Capitol de carte, Beretele Verzi şi oponenţii războiului — Un studiu despre angajament, de David Mark Mantell, Dosarele de comandament (Bucannon), Operaţiunea

Urangutan, Tiger Cat, Vietnam
Beretele Verzi: Copilăria şi viaţa de familie
Cazul 213 '

Reporter: Părinţii tăi se înţeleg bine?
Subiect: O, da, păi...ăă, sunt căsătoriţi de peste douăzeci şi doi de ani şi, în afară de certuri şi de ciondăneli, nu-mi amintesc decât o singură dată când... când tata i-a tras o palmă maică-mii. O singură dată, bănuiesc că dac-ar fi să...mă rog, eram foarte mic pe atunci. Nu ştiam care-au fost circumstanţele dar dacă aş putea să revăd întâmplarea aia — poate...poate că ea a căutat-o cu lumânarea, nu ştiu. Poate. Ştiţi cum li se năzare din când în când femeilor. Începe să le turuie gura iar tu eşti exact în starea în care nu mai suporţi, aşa că le potoleşti. Adică, bine'nţeles că nu se cuvine, dar...ăă...şi cine poate să ştie ce poate o...o...o persoană care are atâtea pe cap, mă rog, care-o să fie reflexul când izbucneşte o chestie ca asta — îi face să explodeze, ştiţi cum e.
R: Erai de faţă când a pocnit-o?
S: O, da...
R: Şi ce-a.făcut mama ta, îţi aminteşti?
S: A plâns un pic şi-atât.

Capitolul 12

De dimineaţă, constat că a plecat. Apare un sergent tânăr pe care nu l-am văzut niciodată şi zice că e noul meu coleg de buncăr, că bătrânul e pe-aici, pe undeva — n-am nevoie decât s-arunc o privire — dar nu cred. L-au trimis în misiune oare? L-au trimis în starea aia, numai ca să vadă ce se întâmplă? Sau se ascunde de mine?

Nu-mi amintesc de vreun vis, dar asta nu înseamnă nimic.

Urmează să plec într-o patrulă, îmi spune tipul ăsta de la Forţele Speciale, şi ştiu că n-am să-l văd pe Christabel până când nu se termină, şi poate nici atunci. Ştiu asta chiar şi fără să am vreun vis.

Suntem opt inşi cu toţii. Ne întâlnim lângă postul de comandă, din care nimeni nu iese ca să ne spună ceva. Nici locţiitorul de comandant, nici doctorul, nici măcar căpitanul cel slăbănog căruia îi place întunericul. Ofiţerul vietnamez, cel de

ieri, e singurul pe care-l cunosc şi azi e îmbrăcat în uniformă de camuflaj. Are un aer foarte pedant, o expresie foarte curtenitoare pe faţă şi arată foarte ridicol cu petele alea de leopard de pe uniformă, cu pantalonii bufanţi vârâţi în bocancii de front şi un pistol la şold. Sunt cinci indivizi de la Forţele Speciale, îmbrăcaţi şi ei în uniforme de camuflaj, în vreme ce eu port doar echipamentul verde-oliv. Dar ceea ce mi-a atras cu adevărat atenţia este copilul ăsta negru — un tânăr soldat negru care e imposibil să aibă *optsprezece* ani — şi câinele lui. Poartă o uniformă obişnuită, ca şi mine. Câinele e un ciobănesc german, cu blana foarte închisă la culoare, aşa cum se recomandă pentru misiuni. Nici unul dintre noi nu scoate un sunet.

Unul din cei de la Forţele Speciale face prezentările.

Ofiţerul vietnamez — îl cheamă Van Bach — îmi strânge mâna şi zâmbeşte. Îi zâmbesc şi eu. Poate să aibă oricât între douăzeci şi cinci şi treizeci şi cinci de ani (niciodată nu poţi să-ţi dai seama ce vârstă au oamenii ăştia, Jerry), şi am sentimentul că, *de fapt,* nu e un militar adevărat, că n-ar trebui să se afle aici, că nu face cu adevărat parte dintre ei.

Nu reţin numele celorlalte uniforme cu dungi de tigru, dar nu contează. Tipul care face prezentările e Romaine, un locotenent Beretă Verde detaşat de la o tabără A din apropiere de Pleime! Puştiul negru e caporalul Cooper. Câinele lui e cercetaş, nu câine de pază. Cooper are o vorbă foarte domoală — nu seamănă deloc cu un negru — dar vorbeşte atât de încet încât abia-l aud. Pare să ştie chiar mai puţin decât mine despre tărăşenia asta. Celorlalţi, cu excepţia locotenentului Bach, pare să nu le pese.

Caporalul se lasă jos lângă câinele său şi se uită în sus — amândoi se uită în sus — la locotenentul de la Pleime, care ne spune când o să plecăm, traseul, câţi viet-congi se presupune că ne aşteaptă la poalele acestui mic munte calcaros, toate amănuntele. Stă pe vine lângă câinele lui, ca un băştinaş, aşteptând.

Locotenentul de la Pleime se uită în sfârşit în jos şi spune:

— A, da. Avem cu noi în patrula asta şi un reprezentant al rasei canine. Îl cheamă Crusoe şi e un câine cercetaş. A văzut destule chestii palpitante de când face parte din Plutonul 42 de Câini cercetaşi, aşa-i, caporale?

— Da, sir, zice caporalul, mai tare acum şi vocea *este* de negru. Nu e din Sud, nu e din Detroit, dar e de negru.

— Însoţitorul câinelui este caporalul Wallace Cooper, anunţă rânjind locotenentul. Şi însoţitorul a văzut o mulţime de chestii palpitante, aşa-i?

Caporalul nu vrea atâta atenţie. Se uită în pământ şi mormăie ceva care conţine în el un alt „sir". Se reazemă puţin de câine. Câinele se reazemă de el.

— Mi s-a spus, zice mai departe locotenentul, că această echipă canină are un renume deosebit, că ne putem aştepta de la ei la adevărate minuni. Ce părere ai, caporale?

Tânărul negru tot nu vrea să-şi ridice privirea. Locotenentul nu face asta din bunătate şi puştiul o ştie, aşa că nu vrea să se uite în sus. Ştiu că nu din teamă. Nu vrea să-i arate celuilalt ce e în ochii lui. Mângâie părul de pe gâtul câinelui cu mâna şi câinele e cel care-l urmăreşte pe locotenent, care ne urmăreşte pe toţi —numai ochi şi urechi.

Nimeni nu se deranjează să-ntrebe de ce avem printre noi un câine. *Adevărate minuni,* a spus locotenentul.Auzi tot felul de chestii, cum armata şi infanteria marină se folosesc de ei, dar numai uneori, cum viet-congii sunt speriaţi de moarte de ei, cum au învăţat să se spele cu săpun american, ca să nu-i mai miroasă câinii, cum însoţitorii sunt mutaţi de la o unitate la alta şi rămân destul de independenţi, dar tot mă întreb de ce. *Să fie numai pentru mersul în fruntea formaţiei?* vreau să-i întreb eu. *Mai e şi pentru altceva? Ne putem aştepta la ceva destul de deosebit din partea ta, nu-i aşa, caporale?*

Caporalul stă tot ghemuit lângă câinele lui foarte negru, şi nici măcar nu-l ţine de lesă. Locotenentul de la Pleime spune:

-Locotenent Damico,tu eşti sanitarul grapei. Va trebui să-ţi alcătuieşti singură trusa medicală din proviziile disponibile, dar avem o trasă T-l2 cu care să începi, dacă-ţi e de vreun folos. Vom rămâne pe teren şi peste noapte. Vă puteţi aştepta la ceva acţiune.

Nici el nu e prea sigur de ce participă la patrula asta o infirmieră, dar se duce la o stivă de armament, trage de deasupra două uniforme de camuflaj, controlează mărimile şi ne aruncă mie şi caporalului câte una. Pe urmă scoate din stivă un AK şi i-o întinde caporalului. Caporalul se ridică în sfârşit în picioare.

— Ai tras vreodată cu o puşcă de-asta, Cooper?

— Nu, sir, zice caporalul.

Câinele priveşte. Se uită la locotenent. Se uită la armă, pe care caporalul nu e sigur că vrea s-o ia.

— Poate cu un M-l6?

Locotenentul e nemulţumit.

— Da, sir.

— Mă bucur, zice locotenentul, dar un M-l6 nu e ca un AK.

Întinde din nou AK-ul spre băiat, spunând:

— O cheamă „Anna Karenina", caporale. Trebuie să ajungi s-o cunoşti *foarte* bine.

Cu mişcări încete, caporalul ia puşca. Câinele continuă să privească. Caporalul nu ştie de ce trebuie să ia puşca, dar o ia.

O să meargă cu noi, spune pe neaşteptate o voce. *O să meargă în Nord cu noi. Oricine are un AK, Mary, o să meargă cu noi.*

Mă întorc şi mai văd o puşcă AK.

O ţine locotenentul vietnamez. Nu l-am văzut când a luat-o, dar uite că acum o are şi-i spune locotenentului de la Pleime:

— Îl ajut eu să se obişnuiască cu ea, locotenente, dacă vrei.

Engleza lui e *foarte* bună. Cuvintele sunt corecte, n-are nici urmă din accentul păsăresc al animatoarelor de bar. *Ca şi tine,* spune o voce, *el n-ar trebui să se afle de fapt aici, Mary. N-ar trebui să meargă... dar o să meargă.*

— Ai la dispoziţie trei ore pentru asta, *Trung Uy,* îi răspunde tipul de la Pleime.

Locotenentul Bach se uită din nou la mine, zâmbind din nou, de parc-ar spune c-o să mă ajute şi pe mine... dac-o să vreau.

Caporalul îngenunchează iarăşi la pământ lângă câinele lui — cu AK-ul proptit în pat — şi ştiu că n-am văzut niciodată o fiinţă omenească şi un animal care să stea aşa, umăr lângă umăr, fără ca vreunul din ei să scoată vreun sunet. Caporalul nu-i vorbeşte peltic aşa cum ar face o mătuşă cu un prunc. Nu-i spune: „Haide, Crusoe, hai să adulmecăm nişte Omuleţi pentru camarazii noştri de treabă de-aici." Nu-i spune: „Hai, căţeluş, să căutăm ceva cărniţă de gălbejit." Nu-l alintă, nu-i zbârleşte blana de pe ceafă ca în cine ştie ce reclamă de hrană pentru câini, nu face nimic altceva decât să-i mângâie uşor ceafa cu

palma, cu palma sa rozalie. Câinele nu scheaună. Nu ţopăie de colo-colo ca un pudel. Stă doar rezemat de el şi ai sentimentul că dacă unul dintre ei ar fi rănit, dacă vreunul dintre ei ar zăcea undeva pe malul unui râu, în nămolul roşu roşu, nimeni altcineva n-ar mai fi în stare să-i ajute, ar rămâne îmbrăţişaţi pe vecie, băiatul ar ţine câinele în braţe, câinele l-ar lăsa, şi ar face asta fără să scoată nici un sunet, până când unul sau altul dintre ei n-ar mai putea s-o facă.

Mă cuprinde un fior şi mă uit în altă parte.

Tipii de la Forţele Speciale pleacă să-şi pregătească raniţele. Locotenentul Bach se uită din nou la mine. Îmi adresează acelaşi surâs delicat şi zice:

— *Vî zacem prişli na reku?*

Mă simt ca o idioată. Habar n-am ce spune, dar trebuie să fie în ruseşte, nu-i aşa? E o expresie pe care ar trebui s-o ştiu — e ceva de care-o să am *într-adevăr* nevoie — şi eu n-o ştiu.

Sunt atât de mici, îmi zic eu. Au nişte trăsături ca de pasăre, au vocile ca de pasăre — exact aşa cum se spune despre ei.

Scutur din cap şi ridic din umeri dar el continuă să zâmbească. Nu vrea să-l înţeleg greşit. Zice:

— Îmi cer scuze, locotenente. Expresia nu se găseşte în dicţionarul nostru. De fapt, locotenente, e o frază pe care nu ne putem permite s-o folosim acolo unde mergem. Înseamnă: „Aţi vrea să veniţi cu noi?" De fapt, fraza la care se face referire înseamnă „Ce căutaţi pe râul ăsta?"

Probabil că e o glumă, dar eu nu mă prind. Ştie atât de multe omuleţul ăsta, ştie atât de multe despre unde ne ducem şi ce-o să facem acolo, încât o expresie rusească precum asta poate să fie o glumă? Trec peste asta. Surâd, e o glumă, fireşte, dacă tu zici aşa, domnule Bach. Spun:

— Mulţumesc, locotenente, dar cred c-ar fi mai bine să-mi pregătesc trusa medicală.

— Da, fireşte, zice el.

Se întoarce spre caporal, care ţine blestemăţia aia de puşcă la fel cum am ţinut-o şi eu prima oară. Nu vrea să-şi părăsească câinele, asta e limpede. Trebuie să plece undeva afară din tabără ca să se antreneze un pic cu blestemata asta de armă şi nu vrea —realmente nu vrea — să-şi lase câinele singur acolo. Dar ştie că nu poate nici să-şi ia animalul cu el.

Orice guţan din junglă şi-ar da şi degetul arătător ca să tragă un glonţ în câinele ăsta.

Dintr-o dată înţeleg. Ştiu ce înseamnă, ce face Bucannon, ce sunt în realitate câinele şi caporalul. Mă apropii de băiatul negru şi picioarele îmi tremură un pic. Îngenunchez lângă el şi continui să tremur. Locotenentul vietnamez ne urmăreşte.

Caporalul se uită la mine. Se întreabă cine sunt, cine dracu' e locotenenta asta „faţă palidă"...

— Eşti un talent? întreb eu.

— Poftim?

— Eşti un talent şi Bucannon se interesează de tine, aşa-i? Nu spune nimic. Se uită iarăşi în pământ, aşa cum a făcut cu locotenentul de la Pleime. Nu vrea să-mi arate ce e în ochii lui. Eu nu vreau să văd. Fac acelaşi lucru pe care l-a făcut locotenentul şi îmi pare rău, caporale, dar trebuie să ştiu. Mă uit la el şi pot să jur că e chiar mai tânăr decât mine, cel mult nouăsprezece ani. Are o faţă ca de copil. Are acea faţă de copil pe care întotdeauna o pierzi până la urmă.

— De cât timp eşti aici, caporale — în tabăra asta?

El se uită la mine. *Eşti albă,* spun ochii lui. Clipeşte şi în sfârşit spune:

— De vreo săptămână, domniţă.

— Ţi-au pus întrebări? Te-au înregistrat pe bandă?

Aşteaptă puţin, continuă să se uite la mine şi spune:

— Da, domniţă.

Trebuie să spună „domniţă" fiindcă „sir" ar fi o tâmpenie.

Şi eu continui să mă uit la el. Mă uit la câinele lui şi e *acolo,* se vede în felul cum stau împreună, lipiţi unul de celălalt, fără să scoată un sunet.

— E animalul tău, aşa-i? îl întreb eu. E ceva în legătură cu animalul tău, aşa-i?

Expresia de pe faţa lui se înăspreşte.Acum spune *Doamne, Dumnezeule.* Niciodată n-a crezut c-o să fie nevoit să vorbească despre asta, dar *a vorbit* — ore în şir, înregistrate de magnetofonul ăla mare, întrebare după întrebare, spunându-le — în cuvinte puţine, singurele cuvinte pe care le poate găsi — lucruri care pur şi simplu nu pot fi spuse în cuvinte. Asta-l sperie, desigur. *Cum de-au aflat?* se-ntreabă el. Niciodată n-a spus *nimănui.* Nu e chiar cel mai nimerit lucru pe care să-l *spui* într-o armată a albilor. Cineva i-a văzut pe cei doi împreună, i-a

auzit pe martorii la vreun eveniment şi a *ghicit,* aşa a fost? Cum altfel să se fi întâmplat? Iar acum uite-o şi pe fetişcana asta albă, pe infirmiera asta care vrea să ştie, care crede că are dreptul...

— Eu am vise, îi spun şi aştept.

Când văd că nu-nţelege, îi zic:

— Îi visez pe oamenii care mor, înainte să moară, caporale.

El se holbează la mine. Ochii îi sunt un pic altfel. Câinele face o mişcare, dar se linişteşte din nou. În cele din urmă încuviinţează din cap, ca şi cum ar fi înţeles, ca şi cum ar fi reţinut chestia asta, dar ce poate să *spună,* de fapt? *Asta e. Asta-i Vietnamul, locotenente.*

— Caporal Cooper, dacă vrei, îi spun eu, am să-ţi ţin eu câinele un timp până când te duci cu locotenentul Bach. Dac-o să se-mpace cu mine, vreau să spun.

Caporalul se uită la mine şi arată din ce în ce mai tânăr. Are o faţă de mic heruvim negru, desenat în colţul cine ştie cărei hărţi. Tipul pe care nu poţi decât să-l îmbrăţişezi.

Nu e un heruvim, Mary.

Ştiu.

El nu vrea *ca tu să-l îmbrăţişezi.*

Ştiu...

— Vă mulţumesc, domniţă. V-aş fi recunoscător, zice el în cele din urmă, se ridică în picioare, nu-i spune nimic câinelui — nu-i face decât un semn cu mâna şi cu piciorul — şi câinele se aşează din nou, uitându-se la mine. *Rămâi cu ea,* spun mâinile. Iar câinele face întocmai.

Mă ridic şi eu în picioare iar el îmi întinde lesa.

— Asta-i tot? întreb eu. N-o să-mi tragă braţul din umăr dacă trag de lesă?

— Nu, o să se ţină de dumneavoastră.

Mă întorc pe călcâie şi văd că locotenentul ARVN e tot acolo. El nu e dintr-ai noştri. E-adevărat, merge cu noi în Nord, dar nu e un talent, ştiu asta acum. Nu ştie nimic despre vise, despre orezarii albastre sau alte chestii de felul ăsta. El este dicţionarul nostru ambulant, interpretul nostru. Atâta tot. Pentru c-o să avem nevoie de-aşa ceva.

— Fii atent la devierea pe stânga, îi spun băiatului. E criminală.

El încuviinţează din cap. Chiar zâmbeşte. Locotenentul vietnamez zâmbeşte şi el şi se duc de-acolo împreună. După plecarea lor, câinele se uită în sus la mine, cu gura căscată,cu limba scoasă din pricina căldurii,mai lungă decât ar trebui să fie orice limbă adevărată. Lesa atârnă moale între noi. Trag uşor de ea şi câinele se ridică. Trag ceva mai tare şi câinele face un pas atunci când şi eu fac un pas.

Mă îndrept spe cortul cu provizii şi câinele merge lângă mine. Mă tot gândesc că o să se comporte în mod deosebit, c-o să-nceapă să vorbească ca domnul Ed, să latre şi să salveze pe cineva, precum Lassie, să facă *ceva,* dar el nu face decât să meargă lângă mine ca un câine, mare şi prietenos.

Când fac rost de ce-am nevoie, mă întorc la postul de comandă, vâr lesa sub un sac cu nisip şi încep să împachetez. Ce naiba am să fac dacă e rănit cineva? Eu nu sunt sanitar de front, colonele, sunt o infirmieră de evacuare-triaj. Asta-i o deosebire *esenţială.* Parcă-l văd pe unul din cei de la Forţele Speciale, sau chiar pe locotenentul ARVN, stingându-se din viaţă lângă micul lor munte calcaros, aşteptând ca eu să-i salvez — când eu de fapt nu pot. Nu e un vis, colonele. E doar teama. Cunoşti sentimentul?

Încep să plâng. Nu vreau asta — n-are nici un rost — şi totuşi plâng. *E un câine care priveşte,* îmi spun eu. *E un câine care te priveşte.*

Izbucnesc într-un râs zgomotos şi câinele se uită în altă parte. Mă întorc şi eu, ca să mă uit acolo unde priveşte el, dar nu e nimeni acolo. Ascult cu *mare* atenţie. Nu aud nimic. Mă uit la câine. E doar un câine, un ciobănesc german, ştii, filmele cu nazişti şi Rin Tin Tin, se înmulţesc peste măsură şi au displazie la şold, cea mai populară rasă de câini din California, după cockeri şi boxeri. Tipul *ăla* de câini, îmi spun eu. *Poate că te-ai înşelat, Mary. Poate că nu-i deosebit. Poate că lui Bucannon îi plac pur şi simplu câinii.*

Nimeni nu vine să-mi dea vreo pastilă înainte să plecăm şi nu-mi trebuie mult ca să mă prind de ce.

Mi-au dat însă un mic manual ca să-l citesc. Ştiţi care, domnule maior.

U.S.Army, Manualul militar FM 30-574-73, Secţiunea 73-02 Deplasarea ca membru al unei patrule

Standarde:

Deplasează-te ca membru al unei patrule în conformitate cu indicaţiile date în parametrii de performanţă, astfel încât:

1. Să nu fii văzut sau auzit cu uşurinţă în timpul deplasării.

2. Să faci o demonstraţie corespunzătoare a tehnicii de folosire a punctelor de adunare, de traversare a zonelor periculoase, de depăşire a stărilor de epuizare.

3. Să rămâi în mod adecvat atent şi sensibil în orice moment la prezenţa inamicului.

Parametri de performanţă:

1. Caracterul secret: Ca membru al unei patrule, este extrem de important să fii capabil să te deplasezi nevăzut şi neauzit pe teren, atât ziua cât şi noaptea. Foloseşte următoarele tehnici ca să maximizezi caracterul secret al unei patrule:

a. Asigură-ţi un camuflaj adecvat, conform celor discutate la sarcina numărul 051 —202-l0001 ...

Capitolul 13

Plecăm la ora 01:00 şi avem tot echipamentul legat şi înnegrit cu bandă adezivă neagră şi mată, grenadele înfăşurate cu bandă astfel încât cuiele percutoare să nu fie trase afară de crengi, gamelele şi plăcuţele de identificare astfel încât să nu facă gălăgie, încărcătoarele aşezate perechi ca să poată fi schimbate uşor. Am asupra mea (1) pistolul-mitralieră AK, (2) şase carabiniere, (3) o raniţă sanitară de nouă kilograme încărcată cu tot felul de şmecherii şi (4) patru gamele pline. Asta-i tot ce m-au pus să car şi le sunt recunoscătoare. După zece kilometri, cele nouă kilograme or să cântărească patruşcinci, păpuşico, şi e suficient. Unul dintre cei trei tipi de la Forţele Speciale este transmisionistul nostru şi poartă staţia în spinare, mica antenă iţindu-se în sus astfel ca băieţii în „pijamale" negre din junglă să ştie unde să tragă. Locotenentul de la Pleime, cel căruia-i place să facă prezentări, este şeful nostru de echipă pentru această mică ieşire în natură şi nu are nici un analog ARVN. Nici măcar nu se *uită* la Bach. Amândoi sunt locotenenţi, dar el nici nu se uită la celălalt, şi ştiu de ce. Locotenentul vietnamez este detaşat temporar pentru această operaţiune MAC-SOG, aşa cum suntem şi noi ceilalţi, şi SF-iştii

lui Bucannon dirijează spectacolul.

Bach poartă o raniţă cu provizii pentru două zile, o armă şi muniţie, ca toată lumea. Doi dintre SF-işti cară mine Claymore, grenade şi muniţie suficientă pentru un mic război. Al treilea, un individ solid care seamănă cu Hoss — fratele cel mare din filmul *Bonanza* — are în primire arma grupei, o mitralieră M-60, cu cartuşierele petrecute pe după umeri, ca un *bandito* veritabil. Caporalul Cooper are câinele, rucsacul, arma, o grenadă-două şi nişte hrană specială pentru câini, fabricată de trustul Gaines-Burger, într-o centură încinsă în jurul taliei. În echipă nu sunt decât trei AK-uri şi mi se strânge inima când mă gândesc că eu şi caporalul suntem singurele *două* talente din grup — că mai multă siguranţă decât atât n-avem.

Ne deplasăm pe timp de noapte în şir indian — la distanţe de nici doi metri între noi — aproape atingându-ne, ne urmăm unii pe alţii după sunet şi ştiu că nu e o misiune, e doar o patrulă, numai că *cineva* vrea să ştie cât de bine ne putem descurca — noaptea —noi trei. *Cum e noaptea în Nord, colonele?* îmi vine să întreb. *Să ne luăm un pulover la noi?* aş vrea să spun. Indiferent că aude despre asta în Laos sau în tabără, când se întoarce, o să vrea să ştie exact cum ne-am comportat. Aşa e el, caporale. Atât de multe de aflat şi atât de puţin timp. *Dacă noi murim, o să trebuiască să găseşti pe altcineva să meargă în nord, John.*

Mă întreb cât de priceput e caporalul. E tânăr, dar asta n-ar trebui să conteze la un talent, nu-i aşa? L-au pus să meargă în fruntea formaţiei. E însoţitorul unui câine cercetaş, aşa că trebuie să meargă în frunte, chiar dacă ăla-i locul cel mai rău — mai rău decât să fii transmisionist cu staţia Prick-25 şi cu mica antenă, mai rău decât să fii cel care merge în faţa transmisionistului, unu-zero, ofiţerul, adevărata atracţie. Într-adevăr, în frunte avem nevoie de talentul nostru.

Închid ochii. Încerc să văd — cine-o să fie rănit, dac-o să fie cineva rănit — dar nu văd nimic. Îmi strâng pleoapele atât de tare încât văd fosgene, culorile alea frumoase provocate de presiune, sfere roşii de foc, capilare negre în ochi, culorile transformându-se într-o imagine pe care nu vreau cu adevărat s-o văd. Văd foc, apă şi pământ roşu, în culori stinse. Văd cadavre înnegrite de ceva... Şi e o amintire. Amintirea unui vis. Un vis care doarme.

Mă ciocnesc de cineva în întuneric şi corpul acela înjură.

— Păstraţi distanţa, spune o voce.

Mă desprind cu greu de lianele care mă înhaţă. Totul devine din ce în ce mai des. Rămân în urmă şi ştiu. *Fir-ar să fie!* Mă opresc ca să ies din încâlceală, sunt lovită de trupul din urma mea, aud un "'tu-i Dumnezeii mă-sii" şi pe urmă Bach îi spune ceva în şoaptă cuiva.

E lângă mine acum, locotenentul vietnamez, şi începem să ne mişcăm din nou. Stă acolo, chiar în faţa mea, încât pot să-i ating raniţa pe întuneric — ca să fiu sigură că e acolo. Mă întreb de ce nu mergem pe o *cărare,* pe un întuneric ca ăsta, dar ştiu de ce. Cărările pot fi minate. Dar nu poţi să minezi toată jungla, corect?

Continui să cred că ochii îmi sunt închişi şi nu sunt. Atât e de întuneric, îmi ţin respiraţia şi când apare prima lumină încep să respir din nou. Piciorul drept mi-e amorţit, celălalt ţipă, umerii îmi sunt secţionaţi în trei de nişte sârme fierbinţi, cineva şi-a pus colecţia de roci în raniţa mea, dar cel puţin *respir* din nou.

Dacă ceva nu e-n regulă, câinele o să latre, îmi spun eu. Dar asta-i o prostie. Câinii cercetaşi nu latră. Ei dau un semnal oarecare, cuiva, fără nici un zgomot. Chiar şi atunci când mor, cu trupul străpuns de gloanţe, undeva, pe vreun mal de râu, nu scot nici un sunet.

Dar în *întuneric?* Ce fac ei în întuneric, Mary?

De cum se crapă de ziuă, ieşim din desişul junglei şi mergem în sfârşit pe o potecă. Locotenentul Bach e tot acolo, în faţa mea, şi rămânem separaţi de câte zece metri în timp ce şerpuim de-a lungul potecii, astfel încât dacă picăm în vreo ambuscadă sau explodează vreo mină, să nu murim cu toţii. M-au adăpostit la mijloc, departe de extremităţile formaţiei, acolo unde se moare destul de frecvent. M-au pus la adăpost împreună cu Bach şi nu-l văd pe caporal, *niciodată* nu-l văd pe caporalul din fruntea formaţiei. Încerc să-mi imaginez cum e să te afli în capul unui câine, mirosind ceea ce miroase şi el — mai mult decât pământul reavăn, mai mult decât aerul fierbinte şi umed, decât frunzele putrezite, chestiile pe care le mirosim *noi* — *auzind* mai mult decât paşii, trosnetul nuielelor, smuciturile frustrate ale lianelor şi foşnetul hainelor. Dar *nu pot.* Realmente nu pot să-mi imaginez.

Spinii pătrund fără probleme prin ţesătura uniformei. În câmp deschis, iarba elefantului îţi taie mâinile. E mai cald decât ţi-ai închipui vreodată că ar trebui să fie, ca-ntr-o mansardă vara, într-un loc unde nu se ştie cum dar mai şi plouă, o seră de unde n-ai să poţi scăpa vreodată. Nu poţi să respiri şi te gândeşti întruna la lipitori — nu poţi să nu te gândeşti la lipitori. Eşti prea sus pentru ele, speri — jungle de munte, pampas de munte — dar tot te gândeşti cum or să-ţi cadă pe ceafa, cum o să ţi se strecoare pe sub bluză, pe piept, şi n-ai să simţi absolut nimic. Or să stea acolo, cu micile lor capete înfipte în carnea ta, şi n-o să le găseşti decât când ai să-ţi dai jos hainele şi-ai să te priveşti într-o oglinăd.

O să vă udaţi, a spus locotenentul de la Pleime. Musonii se pregătesc de atac şi o să vă udaţi foarte tare, cu toţii. N-o să fie mai multă răcoare acolo, Damico, n-o să fie decât mai umed, şi dac-ai să încerci să-ţi păstrezi trupşorul ăla dulce *uscat,* ai să-nnebuneşti. Asta nu e o patrulă cu rază mare de acţiune, Damico. N-ai să fii plecată atât de mult cât să-ţi putrezească hainele pe tine, aşa că nu-ţi mai face griji. Udă-te şi las-o baltă. Încearcă mai bine să te gândeşti la lipitori.

Aud ceva zăngănind şi habar n-am ce-o fi. Zăngănitul continuă, mă opresc în loc şi tipul din urma mea, cel cu mitraliera — care nu arată *chiar* ca Hoss — aproape că dă peste mine. Mă înşfacă de centură, sub raniţă, unde nu pot să le văd, şi face ceva cu gamelele. Îmi aruncă un zâmbet larg, de frate — de parc-ar vrea să spună: ar trebui să fii infirmieră într-un spital drăguţ şi curat din Japonia, păpuşă, departe de toată mizeria asta, ar trebui să fii acasă, să te duci la cinema cu prietenul tău, să te uiţi la televizor într-o casă frumoasă şi curată dintr-o suburbie drăguţă, nu să baţi coclaurile cu noi, dar o să facem tot ce putem ca să te protejăm. Aşa cum ar trebui să spună fraţii mai mari, după care îşi reia locul în formaţie. Îmi vine să-l împuşc. Îmi vine să folosesc AK-ul pe el şi nici măcar nu ştiu de ce.

AK-ul a devenit cea mai mare rangă pe care ai ţinut-o vreodată în mână, iar pietrele din raniţă s-au transformat în greutăţile alea babane folosite de pescarii din Redondo. E de necrezut. Mă gândesc: *Poate că are dreptate.* Poate că n-ar trebui să mă aflu aici. Îmi vine ciclul o dată pe lună, plâng din orice, nu pot să fac flotări. Nu pot nici măcar să car apă.

Singurul lucru pe care pot să-l fac este să-i visez pe oamenii care mor şi poate că asta nu-i de ajuns. Poate că Bucannon n-o să înveţe nimic din cazul meu pentru că am să mă prăbuşesc, am să mor chiar în această mică patrulă iar el o să trebuiască să găsească pe altcineva să meargă în Nord — vreo altă infirmieră, altă visătoare. Am să fiu atât de obosită când în sfârşit o să fim atacaţi, încât n-o să mai pot nici măcar să ridic AK-ul, asta p să se întâmple. Am să mă întind aici pe pământ şi-am să spun: „împuşcaţi-mă, vă rog. Sunt *femeie.* N-ar trebui de fapt să fiu aici."

Nu mai gândeşti limpede, Mary.

Ştiu.

Totul se învârteşte. Nu mă forţez aşa în Long Beach şi mă-ntreb de ce. Mă întreb cum se face că femeile astea mărunte pot să care atât de mult pe prăjinile lor, cum reuşesc bărbaţii să pună peste două sute de kile de orez, armament sau bandaje pe bicicletele lor rablagite şi să le-mpingă mai bine de două mii de kilometri pe Cărarea Ho şi Min, după care fac cale întoarsă. Cum pot să lupte femeile cu aceeaşi răutate ca şi bărbaţii, cum de sunt animate de tot atâta înverşunare, fiecare din ele fiind o luptătoare de comando apucată de pandalii, o Florence Nightingale cu puşcă automată, salvând vieţi, luând vieţi, cum se face că trebuie să fiu *eu* — trupul *meu,* fir-ar să fie, oasele astea firave de civil, coafura Miss Clairol, tampoanele Tampax şi parfumul Zest — nu *femeile în general,* corect, Fran? Cum să fie *femeile în general,* când *ele* au iubiţi, surori şi fiice care trăiesc, respiră şi câştigă acest război în tunelele astea umede şi întunecoase?

Mă-mpiedic. Fără doar şi poate că m-am împiedicat pentru că mă ridic de jos. *Totul e să gândeşti într-un fel anume,* îmi spun eu, *până când trupul devine ceea ce mintea crede că este. Asta-i tot, Mary.* Aş putea să fiu ca ele, Fran. Aş putea, dar am stat prea mult timp pe canapeaua din sufrageria părinţilor mei, uitânu-mă la televizor şi mâncând hamburgeri. Am fost fiica cuiva în Long Beach, California, mult prea mult timp. Transpir. Muşchii parcă mi-au luat foc. Nu-mi pasă dacă mă capturează viet-congii, nu-mi pasă de ce-or să-mi facă, sunt prea obosită ca să mai fac vreun pas. Am nevoie de o canapea. Toţi ceilalţi se descurcă excelent, fireşte. *Bărbaţii* se descurcă excelent.

Ne oprim brusc şi inima începe să-mi facă treişpe-paişpe.

Îl văd pe caporal printre frunze. Ţine o mână ridicată. Face încă un semn, apoi încă unul, fără nici un sunet. Gâfâi ca un câine. Gâfâi atât de tare încât n-aş putea să aud nici dac-ar începe să se tragă în noi. Nu pot să *văd* câinele, atât e de deasă jungla. Nu-l mai văd nici pe caporal acum, pentru că am făcut un pas, mă pregătesc de fugă, ce altceva ar mai fi de făcut?

Locotenentul Bach se întoarce şi se opreşte alături de mine. Nu mă ia de braţ, aşa cum ar face un american. Doar zâmbeşte şi-mi spune în şoaptă:

— Au găsit o mină.

Ascult şi nu aud nimic. Nimic nu explodează. Nimeni nu ţipă. Închid ochii şi spun o rugăciune scurtă. *Ave, Maria. Pater et filius sunt...* Nu m-am mai rugat de mult. *Te rog, Doamne, nu lăsa să fie rănit cineva ca să fiu nevoită să-l îngrijesc.* Ştiu *ce poate să facă o mină-capcană. Ştiu.* Am curăţat cu peroxid răni provocate de parii *pungi* ascuţiţi, am injectat antibiotice cu spectru larg în braţe albe şi negre, împotriva tetanosului. Am suturat artere, am folosit garouri pneumatice când îşi pierdeau degetele de la picioare sau picioarele şi piciorul mai era acolo, osul cenuşiu ieşindu-se din bocanc. Am stat şi m-am holbat la schije mari ca nişte boabe mari de piper în pieptul vreunui bărbat, pe o faţă, înfipte adânc în os, incapabilă să fac altceva decât să scormonesc. Nu vreau să fiu nevoită să fac asta aici. Doamne. Nu vreau să folosesc puţinele medicamente din raniţă şi să-mi doresc să fi avut mai multe. *N-ar trebui* să fiu nevoită *s-o fac, Doamne.*

Nu i-am visat pe indivizii ăştia, pe nici unul dintre ei, dar asta nu înseamnă nimic, fireşte. Eu nu visez despre *chestii mărunte,* cum ar fi răni deschise lungi de treizeci de centimetri, degete lipsă, un picior fără labă, găuri mici şi negre care nici măcar nu sângerează. *Chestii mărunte* cum ar fi cineva care ţipă, care rămâne fără un ochi, fără o falcă, fără nas. *Chestii mărunte,* precum băieţii care nu mai pot să gândească fiindcă au pierdut deja prea mult ţesut cerebral. *Chestii mărunte,* precum băieţii care respiră, dar nu ştiu că trăiesc. Eu nu visez decât chestii mari...

Ca moartea.

Nu aud nimic. Nu aud nici un câine scheunând sau scărpinându-se după vreun purice. Nu aud oameni vorbind în şoaptă. Nu aud o mină explodând şi voci care să strige *"Bac si!",*

„Leucoplast!" sau „Infirmier!" Pornim din nou la drum.

Când ajungem la locul cu pricina, caporalul şi câinele nu mai sunt acolo şi nu se vede nimic care să-l marcheze. Mă gândesc: *Dumnezeule, chiar n-au de gând să ne spună unde e, ca să ne prevină măcar?* Dar ei au luat-o de acolo, ştiu,au pus-o în altă parte fără s-o detoneze,au„returnat-o" inamicului, au salvat următoarea patrulă. Ce drăguţ. *Nu gândeşti prea limpede.*

Ştiu.

Nu e nevoie de un caporal sau de un ciobănesc german cu talent ca să facă asta, să găsească o mină-capcană. Orice nas de câine cu antrenament adecvat poate s-o facă.

Arată-mi ce-ai recepţionat, caporal Cooper, şi poate că n-am să-mi mai fac griji despre nici unul dintre noi.

Ne oprim din nou. Alte semnalizări făcute cu mâna şi cred că locotenentul Bach o să rămână în urmă, să-mi spună ce se întâmplă, dar nu o face. Se duce rapid la cei doi SF-işti şi le face semne cu mâna. Toată lumea se mişcă mai repede acum, în linişte dar iute, şi simt adrenalina inundându-mi pieptul. Zburăm.

Cineva din spate mă atinge şi sunt gata-gata să ţip. Mă întorc şi Hoss şopteşte:

— Stai *jos*, domniţă.

Jos? Mă uit la AK-ul din mână şi înţeleg. Tot timpul a fost o glumă. Rahatul o să se-mpută curând şi ei nici măcar nu vor ca eu să folosesc arma asta. Ei vor ca eu să stau *jos,* la adăpost, acolo unde ar trebui să fie orice femeie.

Hoss mă apucă de mânecă şi mă trage de pe potecă. Văd cum toată lumea dispare. Nu se duc departe, dar dispar. Sunt acolo — şi totodată nu sunt. Uniformele de camuflaj — fondul verde, cu imprimeul în care luminile şi umbrele alternează — fac minuni.

Hoss mă ia departe de potecă, mă duce în susul unei pante şi-mi arată o depresiune mare în solul junglei. Acolo se văd nişte umbre. Nu vreau să mă duc. Se uită la mine cu asprime şi redevine fratele mai mare, care se-nfurie. E spre binele tău, surioară. Aşa că pornesc din loc. Mă-ndrept către umbre. Ceilalţi rămân lângă potecă şi privesc, ţinându-şi respiraţia. Sunt ultima care se culcă la pământ. *Aici eşti cu mult*

mai în siguranţă, îmi spun eu. *Eşti cu mult mai în siguranţă în umbrele astea, surioară.*

Mă întind la pământ. Ceva se mişcă lângă mine şi aproape că ţip din nou. E mare şi păros şi pentru o fracţiune de secundă mă gândesc *laphi,* acei strigoi de animale în care oamenii aceştia cred. In toiul acestui război, infirmiera este ucisă de un „tigru cu pene" pentru că spiritele sunt supărate pe America — ceva de felul ăsta. Sau, dacă nu e un *phi,* atunci un tigru *adevărat,* un lup *adevărat,* un urs, oricare din dihăniile care trăiesc prin junglele astea şi despre care nu te-nvaţă la Fort Sam.

Dar nu e decât Crusoe. Caporalul e în cealaltă parte a câinelui, culcat în depresiune la fel ca şi mine. Trag aer în piept.

Mă uit la caporal, el se uită la mine şi mă gândesc: *Râzi de mine şi mori, găgăuţă.* Dar nu râde. Nici măcar nu zâmbeşte şi-mi doresc s-o facă. Se uită la potecă, unde ceva are să se întâmple, deşi nici unul dintre noi — băiatul negru sau infirmiera cu ochi rotunzi — nu participă. El e însoţitorul câinelui cercetaş. Are de apărat un animal valoros, i s-a spus, iar ea — *infirmiera* cu coadă de peşte — cu siguranţă că nu ştie să tragă nici de doi bani, băieţi.

Câinele e cald. Rămâne lipit de mine. Priveşte şi el poteca, cu capul plecat într-o parte ca bătrânul câine de pe discurile companiei RCA, de parc-ar putea s-o audă pe Hanoi Hannah bălmăjind la un radio viet-cong undeva, acolo, cântând şlagărele preferate ale Petulei Clark. Ştii, cam aşa e războiul ăsta.

Nu văd pe *nimeni* acolo şi preţ de o secundă îmi trece prin cap că au plecat şi ne-au părăsit. Simt nişte aripioare care-mi fâlfâie în gât. E adrenalina, cred. Nu-s decât nişte palpitaţii. Că doar n-oi avea o pasăre *adevărată* în gât, Mary. Fii pe pace, nu te-au părăsit. La ce crezi că foloseşte camuflajul ăsta?

Cineva ţipă „Foc!" — sau mi se pare că ţipă — şi toate puştile alea pe care nu le mai văd încep să tragă deodată. Las AK-ul lângă mine şi-mi acopăr urechile. Îmi vine să ţip din pricina zgomotului. Grenadele explodează — asta trebuie să fie, dar de unde să ştie o infirmieră cu ochi rotunzi ce zgomot scot grenadele, corect? Aud ţipete — şi nu sunt eu aia care ţipă, e cineva acolo cu unul sau două gloanţe în el şi nu i-a mai rămas altceva de făcut decât să ţipe. Închid ochii. Nu-mi *pasă* ce văd. Văd deja pe cineva care ţipă. Îmi ţin mâinile acolo unde sunt,

mă tot gândesc că, până la urmă, câinele o să-nceapă să tremure şi el lângă mine, o să-nceapă să schelălăie de frică, la fel ca mine. Mă tem c-o să se ridice şi-o s-o rupă la fugă, o să urle ca un lup, o să facă ceva isteric, ca şi mine. Dar nu face. Rămâne cald lângă mine. Nu se mişcă nici un centimetru. Îmi iau mâinile de la urechi şi încep să ascult acel *sunet* incredibil.

Ăia de la Hollywood nu *ştiu,* domnule maior. Fumul se înalţă, frunzele sunt sfârtecate şi crengile zboară, şi totul se întâmplă în urechile *tale. În* capul *tău.* E ca şi cum, copil fiind, eşti rostogolit de un val care-i prea mare pentru tine. E ca şi cum Dumnezeu îşi lasă mâna pe inima ta: nu-ţi dă drumul şi ţipă. Tu eşti culcată la pământ. Pământul se zguduie şi el, ca şi tine, grenadele, rachetele, sau ce-or fi alea, aterizează lângă tine, împroşcând frunze, liane şi pământ către tine, ca un câine uriaş care scormoneşte solul în faţa ta. Te-nnebuneşte. Tremuri, Câinele tremură. De fapt e pământul, dar pământul e totul. *Noi, care trăim pe pământ,* spune o voce, *ne cutremurăm atunci când el se cutremură.* Mă gândesc la Lumina de Arc, la avioanele B-52, la bombele de 300 de kilograme care albesc aerul cu unda lor de şoc, care-ţi fac urechile să sângereze dacă te afli la mai puţin de un kilometru distanţă, care sapă cratere uriaşe umplute la apusul soarelui de o splendidă apă de ploaie. Napalmul care absoarbe aerul, nemailăsându-ţi nimic de respirat. „Secerătoarele de margarete" care cosesc păduri întregi, fiindcă de-aia sunt făcute —dacă nu ca să omoare lucruri. Dacă nişte chestii atât de mici —grenadele M-33, rachetele mici pe care le tragem unii în alţii — pot să facă lumea să se cutremure în halul ăsta, Fran, cum trebuie să fie ceva ca Tunetul Cutremurător? Pijamalele negre prinse în capcana kilometrilor de tunele săpate în solul moale, îmbătrânind cu fiecare zi, mâncând şi dormind în nişte încăperi mici, până când pământul se înalţă ca un *montaigne-russe* din Belmont Park şi-i îngroapă pentru vecie.

Tremur şi de vină nu-i pământul de aici. Stau lipită de trupul ăsta cald şi păros şi e singurul lucru de pe lume care-ţi dă o senzaţie de bine. Nu pot să respir. Vidul a furat aerul — nu pot să respir deloc — pământul se leagănă, sângele îmi curge din nas —poate că e un vis, poate că nu e — poate că sunt aici, poate nu. Nu contează. Tremur. Tremur în toate felurile pe care

le-ai putea dori, colonele, şi uite câinele ăsta, blestematul ăsta de Rin Tin Tin care stă culcat lângă mine, pistruii ăia de pe faţa lui Rusty, la fel ca ai lui Huck Finn, ca puştii roşcaţi care primesc toate slujbele de la Disneyland, precum câinii — collie, ciobăneşti, de vânătoare — toţi câinii, care-şi riscă viaţa pentru toţi eroii din toate filmele alea de demult, toţi acei câini care-or să te salveze pentru că infirmiera nu poate — pentru că visele ei nu te pot salva *cu adevărat* — pentru că ea nu poate să salveze nici măcar un câine.

Capitolul 14

Nu ştiu cât timp durează, dar dintr-o dată nu mai e o clipă de nebunie, nu-s decât vreo două turaţii de motor care se opreşte din mers. Liniştea e densă, ca vata, dar poţi să gândeşti. Poţi să auzi pe cineva pe care l-ai cunoscut cândva cum începe să gândească din nou.

Câinele nu mişcă. Caporalul nu mişcă. *S-a terminat?* aş vrea să întreb pe cineva.

Oamenii încep să se ridice acum — SF-iştii, Hoss, Bach. Jungla se schimbă şi oamenii noştri se ridică în picioare. Da, s-a terminat. Vor să vadă ce-au prins, homari în capcanele din Coronado Island, iepuri în cleştii de oţel de lângă Slater's Fork, un căprior de douăsprezece puncte în Munţii Stâncoşi, un somn de două sute de kilograme în năvoadele din Mekong, cine ştie la ce se gândesc, cine ştie ce au făcut tipii ăştia dintre cele pe care băieţii şi bărbaţii le fac împreună cu taţii, unchii, fraţii şi prietenii lor în orăşelele şi satele de acasă. Se duc să vadă ce-au prins. Or să afle cât de *buni* au fost.

Crusoe gâfâie, dar se mişcă şi el. Eu stau lipită de el, aşa că simt când o face. Îl simt cum se ridică şi mă întorc. El se uită la mine. E un sentiment dintre cele mai stranii. Câinele ăsta care se uită în jos la mine iar eu mă uit în sus. *Ce părere ai, Rin Tin Tin? A pus mâna Rusty azi pe căpriorul de douăsprezece puncte?.*

Când în sfârşit se întâmplă, nu aud nimic. Nu *văd* nimic, dar câinele îşi întoarce brusc capul într-o parte, iar eu mă uit spre locul unde se uită el şi tot nu văd nimic. Jungla din spatele nostru e ca o pictură, mari pete de vopsea verde pe o pânză, despărţite de mari spaţii umbrite. Cu coada ochiului îl văd pe

caporal cum întinde mâna după AK. Adrenalina îmi inundă brusc pieptul şi totul începe să se *încetinească.* N-am văzut nici un semnal, de nici un fel, schimbându-se între cei doi — om şi câine — dar caporalul se-ntinde după AK-ul lui — o armă de care nici măcar nu-i place —iar câinele se uită încremenit în susul pantei din spatele nostru. Mă gândesc: *Ne paşte o belea mare de tot. Î*mi iau şi eu arma, dar mă mişc lent, ca într-unui din visele alea în care picioarele refuză să te ajute. E chiar aici, în mâna mea, numai că n-o simt. Gura caporalului, dinţii lui albi, obrajii ca de copil, totul se deschide încet iar el foloseşte obiectele alea care nu-i plac, pentru că n-are pe ce să pună mâna acum. Foloseşte cuvinte:

— *Viet-congii în flancuri!* ţipă el.

AK-ul meu a ajuns sus, în sfârşit. Şi al lui, la fel. Se uită în direcţia în care priveşte Crusoe.

Ştie ceea ce ştie câinele, spune o voce şi dintr-o dată înţeleg.

Pentru o clipă mă aflu într-un scuar — ştii, o *piaza,* dintr-ace-lea pe care le vezi în Europa sau America de Sud. Pe un ecran mare din spatele meu se vede o faţă, timpul şi-a încetinit curgerea, aerul, întreaga lume sunt albastre. Apar jeepuri cu arme care nu se ştie cum scuipă fascicule albastre de lumină şi studenţii — tineri care arată ca nişte studenţi — mor. E real, dar totodată nu e. Încă nu s-a întâmplat. Se *va întâmpla,* dar încă nu s-a întâmplat. Se sfârşeşte ca un film rulat pe un proiector vechi, cu lumina pâlpâind la terminarea rolei. Sunt din nou în junglă, totul se petrece mai repede, caporalul trage cu AK-ul, băieţii noştri de lângă potecă se întorc către noi, se întorc să vadă cum flancul unităţii de „pijamale negre" iese din junglă, năpustindu-se pe pantă spre noi — iar eu ştiu, ştiu că dacă-mi ridic capul am să dau ortul popii o dată pentru totdeauna, fie din pricina armelor *lor,* fie din pricina alor *noastre* —ori unele, ori altele, nu contează care. *Tu trebuie să mori în Nord, cu Steve,* îmi spun eu. *Nu să mori aici împuşcată de vreun american alături de care ai umblat toată noaptea sau de vreun omuleţ care aleargă pe pantă în jos către tine, vreun individ murdar, care miroase a ţigări Marlboro, sau a sos de peşte, sau a amândouă — aşa că este absolut exclus ca tu să te ridici în picioare, Mary, sau în genunchi şi să tragi cu puşca aia blestemată, ai înţeles?*

Cooper trage. Câinele se culcă iarăşi la pământ. Cei de lângă potecă nu pot să tragă fără să ne lovească iar eu mă uit din nou la inamic — nouă sau zece inşi care coboară pe pantă într-o mişcare pe care noi am denumit-o „fulger greu", aceeaşi manevră de asalt pe care-am învăţat-o la instrucţia de bază, sar în sus, se aruncă la pământ, sar iarăşi în sus de pe solul junglei ca nişte marionete, ca Howdy Doody, ca Prinţesa Vară-Toamnă-Iarnă-Primăvară şi Clarabelle. Ridic AK-ul şi-l simt din nou ca pe o rangă grea. Tremur, dar de vină nu mai sunt grenadele sau rachetele, şi nici Lumina de Arc. Mă gândesc: *Vrei o injecţie, este? Nu-i aşa că asta ţi-ar face bine, Mary?* Nu. Nu vreau. Nu vreau o injecţie şi ştiu că oricum nu mai e acelaşi lucru. *Aici nu mai eşti la spitalul 21 sau la 8, unde oamenii* mor *sub ochii tăi şi tu nu poţi să faci absolut nimic.*

Aici poţi...

Aici poţi să le faci altora...

...înainte ca ei să-ţi facă ţie.

Îi aud trecând în goană pe lângă mine, prin ambele părţi, către potecă, către restul echipei, crezând că i-au prins în capcană —să-i prinzi în ambuscadă pe cei care-au pus la cale ambuscada — şi oare nu asta înseamnă manevra de învăluire prin flancuri? Cu toţii învăţăm aceleaşi lucruri, nu-i aşa? Atât că unii dintre noi le învaţă ceva mai bine.

Ei nu ştiu că suntem aici, îmi dau seama. Nu ne-au văzut pe noi trei cum stăm culcaţi în umbrele astea, în depresiunea asta. Nu ne-au văzut deloc. Câinele stă întins de parc-ar dormi, fără profil, doar o umbră pe solul junglei — aşa cum căpitanului cel slăbănog i-ar fi tare *drag.* Stau întinsă chiar lângă el şi Cooper stă în cealaltă parte — şi el ascuns în umbră. Amândoi sunt *închişi* la culoare. *Nu ne văd pe nici unul dintre noi, nu-i aşa?*

Băieţii de pe potecă se pun în sfârşit pe treabă şi deschid focul, rugându-se la Dumnezeu ca noi, cei trei de-aici din mijloc, să nu fim prinşi în tirul încrucişat. *Terenuri de luptă. Zone de tragere. Foc încrucişat.* Cuvinte care te pot ucide. Cooper nu trage nici el. Ştie că nu poate să se ridice.

Clipesc din ochi. Clipesc din nou. Un individ aleargă-n josul pantei direct către mine. Eu continui să clipesc către el. Vreau ca el *să se ducă-n altă parte.* Se opreşte la doi metri de mine şi se uită la mine clipind din ochi. E mic de statură şi îmbrăcat în

negru — exact aşa cum te aştepţi să fie. Faţa lui e în umbră, îmi spun eu. E aşa de intunecat la culoare pentru că e-n umbră. Dar mă-nşel. *Pielea* lui e-nchisă la culoare. Înţeleg. E cambodgian, îmi dau seama — are sânge de khmer în el, păr negru şi aspru, pielea ca a unui soldat american negru, o faţă care nici măcar nu e orientală. Are un AK la fel ca al meu şi stă acolo preţ de o secunda uitându-se la câine, un câine care nu se mişcă, uitându-se la o matahală de american în uniformă de camuflaj, care arată în mod ciudat ca o femeie, uitându-se la un soldat care e la fel de negru ca şi semenii lui şi lui i se pare că e un vis nebunesc. *Ştiu* că aşa este. Ţi se pare că e doar un vis nebunesc, domnule maior.

Când vede ce am în mâinile *mele,* cum ridic în sfârşit AK-ul, îşi ridică şi el arma — şi tehnica lui e mult mai bună. Ţine corect patul, ţeava spre mine, de parcă mi-ar arăta cum se face. Dar a întârziat.

Trag în el. Trag cu foc automat, aşa cum am tras în toate cadavrele din satul ăla de care-mi amintesc. Gloanţele îi perforează pieptul, îl aruncă spre stânga, departe de mine, şi cade cu spatele între doi copăcei. Ţin strâns AK-ul care continuă să tragă, arcuindu-se spre stânga, iar câinele stă culcat şi priveşte, în veme ce caporalul începe să tragă şi el. Când termin, arunc arma cât colo, de parcă mi-ar arde mâinile.

Ţip acum, pentru că am voie — s-a terminat.

Stau pe spate şi mă uit la coronamentul junglei, care nu-i atât de straniu. Am mai văzut jungle ca asta în Sud, pădurile Camau şi U Minh, pline de sânge khmer ca al mamei mele, cătunele unde trăiesc familia mea, soţia şi fraţii mei, mlaştinile cu manglieri de pe coastă, fanaticii Hoa Hao ascunşi în locurile întunecoase ale peninsulei, micile bărci — o lună de miere, da — ce se-ndreptau spre Vung Tau, cea albită de soare, locul unde m-am însurat cu ea, toate sărbătorile Tet (Anul Nou vietnamez) pe care le-am petrecut cu ea, arătându-i poporul de acelaşi sânge cu mama mea. Zac aici sub acest coronament de junglă, care nu-i aşa deosebit pentru că aşa vrea Cerul, pentru că într-adevăr asta-i Voinţa Cerului. Ştiu că tatăl meu, care a fost un Viet Minh, a murit la fel, în 1954. Mor aici la trei zile după ziua lui de naştere — Anul Câinelui — cu patru maimuţe, patru tigri în urmă. Mă doare. E Voinţa Cerului. Este voinţa lui Cuoc Cach Mang, lupta cu multe capete a poporului — cu un singur trup.

Dac-aş putea îngenunchea la racla familiei mele, n-aş ţine seama de *phi* şi le-aş spune mamei şi tatălui meu cât de *diferit* e războiul ăsta — un război cu câini mai mari decât tot ce-am mai văzut până acum, prea mari ca să fie mâncaţi, cu africani mai palizi decât oricare dintre cei aduşi de înfumuraţii *frangais,* şi femei solide, cu ochii rotunzi, care ţin în mână arme ca ale noastre, mânuindu-le la fel ca femeile noastre.

Niciodată nu ni s-a vorbit despre aceste lucruri, *Dai uy.* Dac-aş putea, aş îngenunchea împeună cu soţia şi copilul meu şi aş spune: „Dacă asta este, dacă asta a devenit noul război, s-ar putea să venim cu toţii în curând la voi, mamă şi tată. Pământul vostru va trece la cei care nu sunt vrednici să-l stăpânească. Gardul vostru va fi distrus. Lanurile voastre de orez vor rămâne nelucrate. Spiritele voastre vor fi uitate iar noi nu vom putea să împiedicăm asta. Va fi o domnie de o sută de ani, voi veţi fi uitaţi, mamă şi tată, dar până la urmă, aşa cum ştim, veţi primi totul înapoi, ca-ntotdeauna, invadator după invadator, stăpânitor după stăpânitor, Buddha şi Cerul fie binecuvântate. Aşa vă făgăduiesc, căci eu sunt fiul vostru iubitor."

Zac întins pe covorul de frunze. Un câine uriaş stă întins lângă mine. Nu pot să mă ridic. Încerc, dar nu pot. *Căci eu sunt fiul vostru iubitor.*

Africanul îmi spune ceva, dar nu pot să-l văd. Văd nişte umbre înalte şi un gard din bambus, mica voastră raclă, mamă şi tată, unde îngenunchez. Aud alte voci care se amestecă, precum sângele, cu a lui. El vorbeşte o altă limbă şi se roagă de mine. Nu ajută la nimic. Eu nu vorbesc graiul lui.

Când nu se mai aud decât vocile care vorbesc limba lor, încearcă să mă ridice. Îmi pun întrebări. Nu vor să mă atingă, pentru că sunt femeie. Sunt felcer, un *bac si.* Eu sunt cea care ar trebui să-i ajute *pe ei.* Ce se-ntâmplă, *Dai uy,* când însuşi felcerul e rănit? Asta i-aş întreba.

Îl ascult pe Tranh, dar el nu mai plânge. Nguyen Pau şi aroganţa lui de Hue, accentul lui imperial, i-au dispărut şi ele. L-am văzut murind, dar nu l-am auzit. Noi, fraţii şi surorile care purtăm această luptă, nu scoatem nici un sunet. Noi suntem nişte peşti într-o mare de oameni, tăcuţi. N-am fost destui, ştiu asta acum. Locotenentul care a spus „Încearcă!" e mort. L-am văzut prăbuşindu-se şi americanii, aşa cum ştim, fac lucruri îngrozitoare răniţilor noştri — le taie penisurile şi le vâră în

gurile morţilor, ca să-i împiedice să ajungă la Cer. Americanii caută sânge pe trupul meu. E aici, pe pieptul meu — *eu* îl văd, dar ei nu. Sunt orbi, tată. Văd ceea ce vor să vadă. *Cau duoc — voc thay.* Ei cred că n-am păţit nimic, când de fapt mor. Nu pot să vadă nici măcar *asta.* Nu pot să vadă că sunt mort deja, tată, şi nu mai contează ce-mi mai taie acum.

Îngenunchez la o raclă — o raclă mică, mamă. Îngenunchez acolo pentru totdeauna.

Capitolul 15

Scrisoare, Lloyd Moore către locotenent Stephen Balsam, 505628831, Dosarele de comandament (Personal) Operaţiunea Urangutan, Tiger Cat, Vietnam

Dragă locotenente Balsam,

Mă numesc Lloyd Moore. Locuiesc în orăşelul Brown Mills, din partea centrală a statului Ohio. Am şaptesprezece ani şi sunt în ultimul an la Brown Mills High School. În iunie 1970 mă voi înrola în armata Statelor Unite. La început mi se vor da hainele militare, mi se vor face controalele medicale, voi fi tuns etc. la Fort Jackson, Carolina de Sud. Pe urmă mă voi duce la Fort Benning, Georgia, pentru instrucţia de bază urmată de pregătirea avansată de infanterie şi, în sfârşit, de antrenamentul pentru trupele aeropurtate. Reprezentanţii armatei mi-au spus că, după aceea, voi pleca acasă în permisie înainte de faza finală a pregătirii mele: antrenamentul pentru Forţele Speciale la Fort Bragg, Carolina de Nord. După patru luni de pregătire în cadrul Forţelor Speciale şi dacă o închei cu succes, voi fi repartizat la Fort Bragg, în Grupa 3 sau 7 a Forţelor Speciale.

Ţi-am scris această scrisoare pentru că vreau să aflu mai multe despre ce ar trebui să aştept de la experienţele mele în cadrul Forţelor Speciale. La început, aş vrea să te întreb despre experienţele tale ca membru al trupelor de elită, Beretele Verzi. Ţi-am văzut fotografia în ziar şi sper să ajung şi eu specialist în armament uşor. Ce antrenament trebuie să facă după primele patru luni cineva care vrea să fie specialist în armament uşor? De asemenea, ce comparaţie ai face între junglele în care ai luptat şi pădurile de la noi, din Ohio? E antrenamentul chiar aşa

de dur cum susţine toată lumea? Am alergat opt kilometri pe zi ori de câte ori mi-a permis timpul, adică, în medie, patru sau cinci zile pe săptămână. De asemenea, în fiecare seară am făcut câte 30 de tracţiuni, 105 flotări şi 105 genuflexiuni. Am să continui aşa până când voi pleca la armată. Crezi că e suficient?

Fotocopie, Capitol de carte, Capcana războiului, de Bruce Bueno de Mesquita, Dosarele de comandament (Bucannon),

Operaţiunea Urangutan, Tiger Cat, Vietnam

Teoria utilităţii aşteptate

După ce am schiţat supoziţiile teoriei, ne putem îndrepta atenţia asupra formei teoretice a modelului utilităţii-aşteptate, despre care s-a emis ipoteza că face deosebire între cei care se aşteaptă să câştige de pe urma unui război şi cei care, în mod raţional, se aşteaptă să sufere o pierdere netă în cazul în care ei l-au declanşat. Dimensiunea câştigului sau a pierderii aşteptate depinde de (a) raportul dintre puterea agresorului şi cea a apărătorului; (b) valoarea pe care agresorul o atribuie schimbării politicii apărătorului, relativ la posibilele schimbări de politică pe care agresorul ar putea fi silit să le accepte dacă pierde; şi (c) forţele şi interesele relative ale tuturor celorlalte state care ar putea să intervină.

Utilitatea aşteptată a unui război bilateral

...Utilitatea aşteptată de naţiunea i de la un *război bilateral* cu j. [E(Ui)b] poate fi calculată ca:

$$E(U_i)_b = [P_i(U_{ii}-U_{ij})_{to}(1-P_i)(U_{ij}-U_{ii})]_{to}$$
$$P_{ito}[A(U_{ii}-U_{ij})]_{to}\text{---}>tn\,(1-P_i)_{to}[A(U_{ij}-U_{ii})]_{to}\text{---}>tn \quad (1)$$

unde:

Uii = viziunea preferată de i asupra lumii. Prin definiţie,

U.. = 1

U_{IJ} = utilitatea lui i pentru politica lui j. Uij poate varia între 1 şi —l.

$(Uii-Uij)_{to}$ = percepţia lui i despre ce s-ar putea câştiga prin angrenarea într-un conflict bilateral cu j în care i poate apoi impune o nouă politică lui j. Acest termen reflectă evaluarea curentă de către i a diferenţei dintre politica pe care i doreşte în prezent ca j s-o menţină şi percepţia pe care i o are despre

politica curentă a lui j (prin urmare, este evaluată la momentul to). Astfel, cu cât e mai mare similitudinea percepută între politica pe care i o doreşte pentru j şi politica curentă a lui j (respectiv, Uij— >Uii), cu atât mai mică este utilitatea pe care i se aşteaptă s-o extragă din modificarea politicii lui j.

Fotocopie, Articol de ziar, Dosarele de comandament (Bucannon), Operaţiunea Urangutan, Tiger Cat, Vietnam

Inechitate şi revoltă
Un studiu statistic despre Vietnamul de Sud
de Edward J. Mitchell

Noi concepem controlul guvernamental ca depinzând de un număr mic de factori importanţi şi un număr mare de influenţe minore. Acestea din urmă, dat fiind că sunt de o importanţă individuală neglijabilă şi sunt dificil de măsurat, sunt considerate aici colectiv şi privite ca introducând doar o eroare aleatorie în relaţia dintre exercitarea controlului şi factorii importanţi. Din punct de vedere formal, lucrăm cu o ecuaţie care leagă o variabilă de control de un număr de variabile explicative şi o variabilă aleatorie. Pentru simplitate, presupunem ecuaţia ca fiind liniară, respectiv, poate fi pusă sub forma:

$C = b_0 + b_1X_1 + b_2X_2 + ... + b_nX_n + e$

unde C, controlul, depinde de n variabile explicative, X1 până la Xn iar e reprezintă eroarea aleatorie...

* * *

Fotocopie, Informare din 03.07.71, col. Charles S. Narda către
col. John W. Bucannon, Dosarele de comandament (Bucannon),
Operaţiunea Urangutan, Tiger Cat, Vietnam

Aş recomanda evaluarea pacientei în mai multe domenii evidente: (1) istoricul psihosocial cu accent pe relaţiile de familie din copilărie şi relaţia de după adolescenţă cu terţi importanţi; (2) factori de stres semnificativi în istoricul resurselor de adaptare; şi (3) evaluarea psihologică formativă

obişnuită, inclusiv MMPI, Rorschach şi TAT.

Bineînţeles, aş anticipa că, în vreme ce MMPI-ul ei ar fi doar în mică măsură valabil, pacienta ar prezenta un model distinct de elevaţii pe scările 2, 3, 4 şi 8. Bănuiesc că un astfel de model ar sugera folosirea extinsă a reprimării şi negării ca mecanisme de apărare psihologică, care nu o ajută decât cu un succes temporar să-şi abordeze nivelele semnificative de anxietate. Mă tem că un astfel de model ar apărea, de asemenea, la un consum uriaş al energiei sale psihice, producând (1) oboseală şi depresiune psihică şi (2) retragerea şi izolarea socială.

Din informaţiile sumare pe care mi le-aţi dat despre istoricul ei psihosocial aş anticipa într-adevăr o problemă cu fanteziile de salvare legate de pacienţii ei şi, în consecinţă, o identificare exacerbată cu respectivii pacienţi în scopul compensării propriului ei deficit în funcţionarea personalităţii. Aş merge mai departe, totuşi, şi aş prezice de asemenea că efectul cumulat al (1) implicării ei continue în caracteristicile de personalitate şi nevoile pacienţilor ei şi ale altora aflaţi în aceeaşi situaţie cu ea şi (2) incapacitatea ei de a delimita acele caracteristici şi nevoi de cele proprii va fi o deteriorare continuă a structurii ei de personalitate.

Înainte de a mai spune altceva, aş dori mai multe informaţii despre trecutul ei şi despre relaţiile ei curente. De exemplu, înainte de experienţele din Vietnam, a avut prietene de sex feminin cărora să li se confeseze? Cât de apropiată a fost şi este acum faţă de membrii familiei sale? A apelat şi apelează la resursele disponibile? După întoarcerea din Vietnam, s-ar putea foarte bine să se închidă în sine faţă de prieteni şi familie. Aş dori să am cel puţin o idee despre cum vor reacţiona faţă de ea în timpul acestei perioade şi cum vor reacţiona la început. Aş dori să ştiu mai mult despre relaţia cu fratele ei. Este această relaţie o sursă de sprijin social real? Sunt ei frecvent în contact? Este aceasta o relaţie care ar putea fi dezvoltată pentru a o ajuta să se adapteze cu succes acum şi mai târziu?

Fotocopii, Extrase, Dosarele de comandament (Bucannon),

Operaţiunea Urangutan, Tiger Cat, Vietnam

STRATTON: *,,(t-r/v)* conduce la un moment de timp avansat, implicând faptul că respecitvul câmp poate fi observat înainte de a fi fost generat de către sursă. Succesiunea normală cauză-efect este astfel inversată şi această soluţie alternativă ar putea fi eliminată ca fiind logic incompatibilă. Cu toate acestea, aplicarea principiului cauzalităţii logice oferă o bază foarte nesigură în astfel de probleme, şi am face mai bine să restrângem teoria la acţiunea retardată, pornind doar de la faptul că numai această soluţie este conformă cu informaţiile fizice prezente."

TARG şi PUTHOFF: „Ipoteza prezentată aici afirmă că evenimente semnificative creează o perturbaţie în structura spaţio-temporală în care se produc, iar această distorsiune se propagă înainte şi, într-o mică măsură, înapoi în timp. Întrucât fenomenele precognitive sunt foarte rare, această distorsiune trebuie să se anuleze rapid în direcţia —*t.* Unda care se deplasează în direcţia —*t* este asociată cu cauzalitatea, aşa cum este ea de obicei trăită."

EHRENWALD: „Visele telepatice ale pacientei exprimau dorinţa ei de a se muta într-un apartament nou despre a cărui existenţă ea nu ar fi putut să aibă cunoştinţă prin mijloace cognitive obişnuite. Visele au arătat un transfer afectiv asupra terapeutului ca surogat de tată. Visul doamnei D., care scoate în evidenţă identificarea ei cu terapeutul, este o variaţie a aceleiaşi dinamici. Visele din această categorie, care includ elemente telepatice întreţesute în conţinutul visului manifest, sunt în mod esenţial determinate de nevoi."

TARG şi PUTHOFF: „În aceste experimente am ataşat de scalp electrodul EEG de interes, pe linia mediană a capului. Când importanţa specializării emisferice a devenit evidentă, am desfăşurat experimentul de încă trei ori, de data asta cu monitorizarea separată a emisferelor dreaptă şi stângă. Fiecare din aceste experimente bilaterale a constat din douăzeci de teste: zece teste fără flaşuri şi zece teste cu 16 flaşuri pe secundă, intermixate aleatoriu. Reacţia de excitare indicată de o

reducere a activităţii alfa a apărut pentru cazurile cu flaşuri, ca şi în experimentele precedente, dar au apărut numai în emisfera dreaptă (cu o reducere alfa medie de 16 procente în emisfera dreaptă, 2 procente în emisfera stângă). Aceasta vine în sprijinul ipotezei că funcţionarea paranormală poate implica specializarea emisferică a părţii drepte, dar eşantionul a fost prea mic ca să ofere o confirmare."

Scrisoare, dr. Michael Collins către col. John W. Bucannon, Dosarele de comandament (Bucannon), Operaţiunea Urangutan, Tiger Cat, Vietnam

309 Ravenswood Court
Falls Church, Virginia
Col. John W. Bucannon
DOD. Box 7573
APO New York 09058

Dragă John,

Bănuiesc că ai dreptate. Fenomenul psi în stare de criză, cu apariţie spontană, pe care-l constaţi, dacă e să fie diferenţiat, *trebuie* să opereze fie din cauza (1) ASC-urilor induse de oboseală, accidente sau alţi factori de stres, acţionând asupra personalităţii, fie (2) a aceleiaşi extrovertiri urmate de încrederea în percepţiile ASC, pe care le tot observăm în condiţii de laborator. Ceea ce mi-ar *plăcea* să ştiu este dacă credinţa cercetătorului sau relaţiile interpersonale din cadrai grupului pot juca rolul unor factori de pondere şi, de asemenea, dacă „ameninţarea" de precondiţionare poate fi manipulată. Poţi să-mi spui că nu-ţi pui şi tu aceleaşi întrebări? Ai vreo idee?

Vestea bună e că lui Joan îi place la Falls Church iar copiii se adaptează excelent. Mi-au spus că toţi colegii lor de clasă au stilouri „Proprietatea Guvernului S.U.A.", aşa că se simt ca acasă. Mi-au mai spus că au de gând să facă scandal dacă n-ai să vii să iei masa cu noi la următoarea ta trecere prin zonă. Ce părere ai? Să ştii că şi Joan mă ameninţă.

Toate cele bune,

Mike

P.S. Catalina ar trebui să fie gata până-n vară. E vreo şansă?

Capitolul 16

— Poţi să mergi, locotenente?

Plâng. Acum sunt o femeie care plânge şi încerc să mă opresc. Picioarele îmi sunt ataşate de gât, de corzile care emit sunetele, şi când plâng picioarele nu mă ascultă. Nu vreau să plâng aici, în halul ăsta, de faţă cu toţi aceşti bărbaţi, dar nu mă pot opri.

— Conroy, ţine-o tu în picioare până ieşim la liman.

Încercăm să plecăm de aici. Trebuie să plecăm pentru că o unitate de flancare de mărimea aia poate să însemne avangarda unui batalion, asta trebuie să însemne. Cei de la contrainformaţii s-au înşelat, spune cineva, şi dacă mai zăbovim pe-aci o să dăm de belea.

N-a fost, încerc eu să le spun. N-a fost avangarda unui batalion. *Ştiu.* Am fost cu ei. Încerc să păşesc, încerc să le vorbesc, şi tipul care mă sprijină miroase a junglă, miroase ca fratele meu după un joc de fotbal. Încep să mă obişnuiesc cu situaţia, îmi spun eu. AK-ul e uşor, raniţa sanitară e uşoară. Nici nu le simt. *Fără doar şi poate* că încep să mă obişnuiesc.

— *N-a fost,* spun eu, dar nimeni nu ascultă.

— Ai câştigat, locotenente, zice tipul de lângă mine, rânjind, cu o sclipire în ochi, încercând să îndulcească lucrurile. Un căprior de douăsprezece puncte, vrea să spună.

— Ai să primeşti un pachet cu şase beri Coors când ajungem în tabără, locotenente. Aşa facem cu răcanii.

Aş vrea ca, în loc de asta, el să spună: *Ucigând bărbatul ăla cu pielea tuciurie, locotenente, ai salvat pe unul dintre noi — pe cineva care poate-ar fi murit mâine, pomâine, chiar pe un pat de spital la Cam Ranh Bay.* Dar el nu spune asta. Nu ştie ce simt eu nevoia să aud.

— Ăştia n-ajung în rai dacă-s omorâţi de o femeie, zice el şi cineva din spatele nostru râde.

E o glumă, dar eu nu mă prind — niciodată nu mă prind. Mă uit din nou la tipul care mă ajută. E uriaş. E Hoss. Are atâta echipament pe el încât pare că poartă în spate un cadavru. (Noi nu le luăm cadavrele — nu le furăm cadavrele — nu-i aşa, *Dai u*y?)

Pe urmă văd — văd ce poartă el de fapt. E echipamentul

meu — AK-ul, raniţa sanitară, restul. Eu nu mai car nimic. Abia mă car pe mine.

Africanul şi câinele lui sunt în altă parte. Locotenentul vietnamez e şi el în altă parte. Încep să cad în genunchi, să îngenunchez undeva, lângă o raclă, dar americanul — uriaşul american — pe care-l simt întrucâtva ca pe un frate — mă tot ridică de jos.

Se schimbă, Mary, ar spune Bucannon dac-ar fi aici. *Ceea ce a început în saloanele de la Cam Ranh Bay te va însoţi oriunde te vei duce, Mary. Spitalele tale nu vor mai avea ziduri. Pacienţii nu vor mai fi numai ai tăi. Vei visa despre moartea oamenilor din echipa ta şi vei visa despre oamenii la moartea cărora ai contribuit. Ei sunt la fel. Aşa după cum ştim.*

Doi dintre membrii echipei sunt răniţi, dar eu nu mă ating de ei. Nimeni nu-mi cere s-o fac. Sunt răniţi care se pot ţine pe picioare, altcineva îi bandajează şi nimeni nu-mi cere s-o fac. *Eu* merg. Sunt capabilă să merg înapoi spre tabără şi asta e ceea ce contează. Căpitanul uscăţiv căruia îi place întunericul ne aşteaptă acolo în soare, cu ochii mijiţi, nerăbdător. Ştiam c-o să ne aştepte. Bucannon se duce la Vientiane, iar căpitanul rămâne. Ca să ne-ajute să ne pregătim. Să vadă cât de bine ne descurcăm într-o patrulă scurtă.

Cineva ţine ridicată o mină Claymore chinezească, o chestie mare şi urâtă, şi ştiu că e cea de care era cât pe ce să fim loviţi. Altcineva spune ceva despre răniţi, despre ambuscada dejucată de inamic, iar eu continui să merg spre buncărul meu. Căpitanul se uită la mine — îi simt privirea în ceafă — dar eu continui să merg. Nu am AK-ul la mine. N-am nici Makarovul. Nu am nimic pe care să-l pot folosi asupra lui.

Cred că e adevărat, domnule maior. Ei au ştiut că mă schimbam. Ei *vroiau* ca eu să mă schimb. Vroiau să vadă cât de departe se va ajunge, dar nu vroiau ca eu să-mi dau seama. Aşa erau ei. Amândoi.

Aş fi putut rămâne cu Cooper sau Bach, desigur. Aş fi putut să rămân şi să discut cu oricare dintre ei, încercând să aflu mai multe despre misiune, dar în loc de asta am continuat să merg. Mă gândeam la Steve. Mă gândeam foarte mult la el. Îmi spuneam: *Hei, în curând ai să fii cu el, Mary.*

Nu m-am oprit din mers.

Am un vis în noaptea aceea, dar nu ştiu ce fel de vis. E despre un bărbat ciung, care vrea să meargă acasă, care n-ar trebui să se afle aici, în războiul ăsta, dar este. Lumea lui e stranie. E plină de nimburi. Îngerii sunt pe cale să coboare la el. Cooper e şi el acolo, cu el, are o aură în jurul capului — o aură în jurul capului lui Crusoe — şi toţi aşteaptă să coboare îngerii. Se aude un cântec, un cântec minunat. Ciungul, Cooper, câinele, chiar şi *eu* — în vis sunt şi eu — murim cu toţii — asta înseamnă nimburile. Dar îngerii *cântă* — ceea ce înseamnă că coboară. E în regulă. Acum zburăm —*noi* suntem îngerii acum şi zburăm deasupra unui râu mare şi roşu. Putem vedea lumea întreagă acum, pentru că suntem morţi, pentru că *în sfârşit suntem liberi.* E un vis de felul ăsta, domnule maior. Visul pe care-l ai în copilărie, îl ai ani şi ani de-a rândul, iar când îmbătrâneşti ai vrea să-l mai visezi măcar o dată.

Nu e real, îmi spun eu. Nu e felul *ăla* de vis, Mary. În *război* n-au ce să caute ciungii.

Mă trezeşte o voce şi sunt în altă parte. E o voce înaltă — a unui bărbat, a unei femei — şi sunt undeva în Saigon.

— Locotenent Damico, spune vocea cu blândeţe, de departe. Dar se înşeală. Eu *nu* sunt infirmieră. Nu sunt femeie acum.

Nu mai sunt în războiul ăsta şi-mi trebuie mult timp ca să mă trezesc din somn. Vocea spune *totul e-n ordine,* nimeni nu mai urlă, nu mai ai de ce să te temi. Spune *Hom nay anh co den di choi voi me con im khong?* Ştiu ce înseamnă. *Anh van yeu,* îi răspund.

Vocea strigă din nou e a unei femei, iar eu sunt un bărbat. Ea stă afară, ştiu.Nu vrea să intre.Rămâne, din politeţe, la uşa căsuţei, aşteptând ca eu s-o invit. *Bong hoa xinh dep cua anh.* Vocea ei e minunată. De ce-o fi trebuind să aştepte o invitaţie, nu ştiu. Asta face parte din misterul pe care-l reprezintă...

— O clipă, *Im Than Yeu,* îi spun eu, şi nu sunt sigur unde mă aflu.

E întuneric, ca în camera mea de lângă râul Saigon. Visez despre bluze *ao dai* ca ale mamei sale, bluze ao dai ca ale lui Kieu, cu cinci dinastii în urmă. Ea n-ar trebui să se afle aici, îmi spun eu. O studentă n-ar trebui să vină la locuinţa profesorului

ei, indiferent cât de mult îl iubeşte — *Kim Van Kieu.* O să aibă necazuri cu familia şi prietenii ei. Îşi va pierde poziţia socială. Nu vreau să cadă în dizgraţie — s-o văd nefericită. Vreau să fie ceea ce este şi totuşi să nu sufere din pricina asta. Vreau ca amândoi să fim ceea ce suntem — împreună — dar numai după răbdarea cerută de viaţă.

E o voce a cărei frumuseţe n-am s-o uit niciodată, o faţă pe care n-am s-o uit niciodată.

Sunt din nou în buncăr — cu mirosurile lui — şi se-aude acum vocea înaltă a unui bărbat. *Nguoi chong tre.*

— Locotenent Damico, spune el din nou, de afară, în bătaia soarelui umed — prea timid ca să intre.

Îmi trag bocancii, îmi dau cu nişte parfum din sticla cumpărată de la PX, încercând să nu râd (ce-o să creadă despre mine admiratorul meu de afară, profesorul meu de lângă micul iaz din apropiere de râul Saigon?) şi urc în grabă scara.

E Bach, fireşte, şi imaginile dispar, frumuseţea dispare, ca să-şi înceapă aşteptarea. *Să-nsemne asta c-o să moară, Mary? Că, fiindcă l-ai visat în timpul zilei, o să moară?*

— Ai luat masa, locotenent Damico? întreabă el şi vocea lui e subţire, ca a unei femei. Dacă nu, îmi dai voie să te însoţesc? După masă, poate că ai să mă însoţeşti la o mică lecţie de rusă.

Zâmbesc. Nu mă pot abţine. Stau aproape de el acum şi parfumul îl izbeşte puternic, se strâmbă fără să vrea, se străduieşte din răsputeri să nu se trădeze, iar eu chicotesc îndărătul mâinii făcute căuş. *El a fost?* spune o voce. *El să fi fost cel care a auzit vocea iubitei sale aproape de râul Saigon? S-a întâmplat acum un an, sau acum o mie de ani? Al cui vis a fost, Mary? Cine-o să moară — cine a murit* deja *pentru că tu ai visat visul?*

— Ai să mergi cu noi. nu-i aşa? îi spun eu pe drum.

Îi ofer o lamă de *Juicy Fruit* iar el o ia,fără s-o vrea,dar mulţumindu-mi totuşi. *(Să nu le mângâi copiii pe creştetul capului. Să nu le arăţi tălpile picioarelor. Să nu rupi crengi din copacii lor. Să nu le oferi ceea ce, din amabilitate, sunt nevoiţi să primească, Mary.)*

— Da, locotenente. Şi aştept cu nerăbdare să călătoresc împreună cu tine. Totuşi, avem de învăţat mai întâi multe

expresii.

Nu-mi spune nimic. Ori i-au cerut să nu-mi spună, ori o face din proprie iniţiativă, din bunătate. *E o femeie,* şi-a spus el. *O să moară împreună cu noi în Nord şi ar fi o cruzime să-i spun asta.*

— Toţi bărbaţii din Saigon sunt la fel de amabili? întreb eu.

— Numai pentru femeile care sunt într-atât de amabile încât să creadă asta, răspunde el.

E dintr-o carte, dintr-un film — orientalii curtenitori şi bandiţii tainici din Şanhai. Oamenii Întunericului. Oamenii Luminii.

— E o replică de undeva? întreb eu.

Nu înţelege, dar zâmbetul îi rămâne. (Un zâmbet e lucrul cel mai neînsemnat pe care-l putem oferi celorlalţi, *Im Than Yeu.)* Pe urmă îi pică fisa, râde şi spune:

— Da. O *replică.* E o *replică,* într-adevăr. Te rog, locotenente, dă-mi o replică.

Aşa că spun:

— *Tu* zici: „Numai pentru femeile care sunt într-atât de amabile încât să creadă asta." Iar *eu* spun: „De cât timp foloseşti replica^asta, locotenente?"

Îi trebuie o vreme să priceapă, şi se străduieşte din greu. E lucrul care-i place: să se străduiască din greu cu cuvintele. Când în sfârşit se prinde, râde iar:

— Bineînţeles! Replica *ta* are nevoie de replica *mea!* Asta e bine, locotenente.

Spune ceva despre femei, despre glasurile lor, despre cum le văd bărbaţii, cum aşteptarea poate să semene cu o pierdere , sau *cred* că asta face. S-ar putea ca eu să fiu cea care vorbeşte, amintindu-mi de căsuţa de lângă râu şi vorbind despre asta.

Capitolul 17

Mâncăm. Ne întoarcem la buncărul meu şi-l conving cu greu să coboare treptele.

— N-ar fi mai bine să rămânem afară, la soare? spune el ca un băiat cuminte, la prima lui întâlnire.

— Nu, răspund eu. Nu vreau să mă duc acasă arsă de soare. De data asta nu-i mai trebuie mult până să râdă, coboară şi incepem cu *Pacemu s sabakoi?* Învăţăm *Paşli?* şi *Tvoi rang?* Şi

Moi rang ne imeet znacenia. Când Cooper apare cu câinele în capul scării, căutându-ne — fiindcă i-a spus cineva s-o facă — Bach îi spune repede:

— Vino jos, caporale, te rog. Avem loc destul aici pentru mulţi alţi câini.

E o glumă, aşa că râd, dar habar n-am ce vrea să-nsemne. *Găseşti orice motiv să râzi. E bine pentru tine, Mary. E bine şi pentru tine, colonele.* Când aud asta — când aud cum râdem, fără să ştim de ce râdem — văd un mic iaz şi mă-ntreb ce înseamnă.

Să fie al lui Bach? E oare iazul unde se duce cu ea? A dus-o acolo cândva, demult? Sau a fost altcineva... cu o mie de ani în urmă?

— Ştii ce înţeleg americanii prin „câine"? îl întreb eu.

Spune că nu, iar când îi explic se simte teribil de stânjenit. Îşi cere scuze. Îşi cere mii de scuze. E alb la faţă ca varul de ruşine iar Cooper rânjeşte în vreme ce eu mă străduiesc din răsputeri să nu râd.

— Ştii ce înseamnă „a tachina"? îl întreb.

— Da, zice el. Aşa cred.

— Ei, să ştii că tocmai te-am tachinat, îi spun eu.

— Mă bucur mult să aud asta, locotenente.

Lucrăm la *Mî ruskie, veziom ris* şi *Vaşi dokumentî?* când, pe neaşteptate, Cooper şi Crusoe se întorc într-o parte. Crusoe ar fi trebuit să se întoarcă primul, dar nu o face. Cei doi se-ntorc împreună.

Eu n-am auzit nimic. Nici locotenentul n-a auzit, dar ne uităm în direcţia în care se uită Cooper şi câinele şi vedem nişte bocanci care încep să coboare treptele. *Acum* îi auzim.

Când apare tot corpul, Bach se ridică şi ia poziţie de drepţi. Cooper face şi el la fel. Câinele rămâne culcat lângă el. Eu nu mă ridic.

Căpitanul uscăţiv — pantaloni bufanţi şi ochii duşi în fundul capului — stă şi se uită la mine. Când vede că tot nu mă ridic, spune:

— N-ai putea cel puţin să te ridici atâta timp cât şi eu stau în picioare, locotenente?

E aceeaşi voce, cea din întuneric, din noaptea aceea, e răguşită, ca a cuiva care încearcă să-şi tragă sufletul. Eu nu mă grăbesc. Spun:

— Da, sir.

După care, foarte încet, mă ridic.

— Eşti liber să pleci, locotenent Bach, spune el.

Locotenentul ARVN ezită, se uită la mine şi, în sfârşit, pleacă, uitându-se încă o dată în urmă din capul scării.

Aud un scheunat dinspre podea, de lângă bocancii lui Cooper, şi pe urmă simt ceva pe gât. Îmi mişc mâna fără să vreau şi nu găsesc nimic acolo. Scheunatul se aude din nou şi ştiu că astfel de câini n-ar trebui să scoată vreun sunet — *nici un fel* de sunet. În junglă, pur şi simplu nu scoţi sunete.

N-a-ntâlnit niciodată pe cineva cum e căpitanul, nu-i aşa, Mary?

Cooper îi spune ceva câinelui, apoi zice:

— Îmi pare rău, sir.

Dar vocea lui e altfel, de parc-ar minţi, de parcă nu i-ar părea rău deloc, fiindcă ştie al naibii de bine ce a simţit adineauri câinele în capul lui, ştie aşa cum ştiu şi eu.

Căpitanul se uită fix la câine.Câinele se agită, dă să scoată un nou sunet, se foieşte un pic şi tace. Îşi dă toată silinţa. Realmente îşi dă toată silinţa. Pe urmă căpitanul spune:

— Mi s-a spus că animalul tău este antrenat EOD, caporale.

— Da, sir.

— Toate generaţiile artificiale, seria RC *(Reserve Corps* (Contingentul de rezervă), pulbere neagră?

— Da, sir.

Căpitanul îşi duce mâna la gură ca să tuşească şi se uită la amândoi.

— Eşti la primul tău animal, caporale?

Nu avea nevoie să întrebe, dar a întrebat.

A *ascultat.* Deja *ştie.*

— Nu, sir, spune Cooper şi se opreşte, vrea să spună mai multe, începe cu: E cel mai bun animal cu care-am avut prilejul să lucrez, sir. Vreau să spun...

— Da, caporale.

Cooper nu vrea să mai vorbească — nu cu omul ăsta — aşa că în loc de altceva, spune:

— E un animal bun.

— Aşa sper şi eu, caporale. Ne bizuim pe voi amândoi.

Cooper vrea să spună că-l iubeşte pe nenorocitul ăsta de

câine. Ştiu că îl iubeşte. E un copil, ca şi noi ceilalţi, şi asta vrea să spună cu adevărat. Vrea să spună că între ei doi se întâmplă ceva deosebit — ştie asta mai bine decât oricine — ceva mai aparte chiar decât între Lassie şi Timmy, între Rin Tin Tin şi Rusty — o adevărată magie de felul „băiatul şi câinele". Numai că pur şi simplu nu te-apuci să spui aşa ceva unui ofiţer, mai ales unui ofiţer alb. *Un câine e un instrument, caporale, unul valoros,* ar spune ofiţerul. *Dacă-l iubeşti, dacă-l iubeşti aşa cum îţi iubeşti puşca, băiete — nu pentru că e viu şi-i bate inima, şi-l simţi cald lângă tine, ci pentru că e un instrument de mare fineţe — o să te tină în viaţă — precum oţelul rece.* Iată ce-ar spune un om ca ăsta, care e-n stare să te facă să simţi furnicături pe ochi, pe gât şi pe pielea capului numai uitându-se la tine, în vreme ce te *ascultă. Chiar dacă la sfârşit, caporale, va trebui să distrugem instrumentul ăla fin reglat, decât să te lăsăm să-l iei cu tine acasă.*

Cooper dă să pună o întrebare. Niciodată nu pune prea multe — ştiu asta — dar inima-i bate cu putere acum, întrebarea-l înnebuneşte şi *trebuie* s-o pună.

Căpitanul i-o ia înainte:

— Vei fi informat despre detaliile misiunii atunci când va fi absolut necesar, caporale. Informaţiile privind operaţiunile sunt eşalonate pe faze, caporale, după cum ar trebui să ştii.

— Da, sir, zice Cooper, şi amândoi credem că s-a terminat, că asta e tot ce vrea de fapt căpitanul.

Numai că el nu pleacă. Cu aceeaşi voce de om care abia îşi trage sufletul, începe să vorbească din nou:

— Caporale, în această misiune vei avea acest câine cercetaş din seria Markham Process, antrenat pentru funcţii multiple, cu patru luni de experienţă sub comanda ta, precum şi ceea ce am menţionat în dosarele noastre operaţionale şi de personal ca fiind „darul" tău special. Vei folosi amândouă resursele pentru a te menţine în viaţă pe tine, pe câinele a cărui responsabilitate o porţi şi pe tovarăşii tăi de misiune. De asemenea, le vei folosi pe amândouă ca să-ţi ajuţi echipa în îndeplinirea obiectivului. Rolul tău îţi va fi explicat mai limpede pe măsură ce derularea fazelor tactice o va cere. Pentru că eşti afro-american iar echipa va opera sub o acoperire incompatibilă cu originea ta etnică evidentă, nu vei fi în măsură să rişti acelaşi profil de personalitate superior ca şi ceilalţi membri ai echipei.

Cu toate acestea, vei avea aceleaşi responsabilităţi în ceea ce priveşte sprijinirea echipei şi obiectivul misiunii. S-a înţeles?

Nu-l aud pe băiat când spune „Da, sir", dar îmi închipui că a spus. Căpitanul se întoarce spre mine şi spune:

— Locotenent Damico, în această misiune vei dispune de experienţa medicală acumulată de când eşti aici, în Vietnam, şi de pregătirea teoretică din ţară, după cum vei dispune şi de ceea ce am menţionat în dosarele noastre operaţionale şi de personal ca fiind „darul" *tău* special. Le vei folosi pe amândouă ca să-ţi îndeplineşti responsabilităţile individuale şi de echipă legate de misiune. Deşi cei trei membri cu pregătire SERE ai echipei au şi calificare de sanitari, tu vei fi sanitarul oficial al echipei. Ai înţeles *asta"?*

Asta e omul, spune o voce, *care te-a împiedicat să-l ucizi pe Bucannon, care a ştiut că ridicai seringa aia în întunericul ca smoala.*

Începe din nou. Ochii, gâtul, pielea. Nu-i dau nici un răspuns. Vreau ca el să fie nevoit să-l *asculte.*

Ticăloşiile — faci mişto de inima unei târfe saigoneze cu rozeta lărgită. Ce rahaţi vrei tu să ne plasezi nouă acum? Ce aiureală de adormit copiii vrei să ne plasezi? Tu ştii *ce fel de misiune are să fie asta.*

El tresare dar nu spune nimic. Câinele scheaună. *Eu* sunt cea pe care el o atinge acum.

— Da, sir, spun eu într-un târziu, gândind în schimb: *Nu, sir. Al dracului să fie care-a-nţeles, sir.*

Se uită la mine cu ochii mijiţi, cu pleoapele lăsate-n jos, de parcă i-ar fi somn. Abia pot să-i văd ochii, atâta sunt de duşi în fundul capului. *Întotdeauna au fost aşa, Mary? Pot nişte ochi să* devină *aşa?* Duce din nou mâna la gură şi tuşeşte. *Mă aude,* bineînţeles. *Ştie* la ce mă gândesc. *Ai ştiut de mult că ştie, Mary.*

Da, am ştiut.

Pe neaşteptate, îmi spune:

— Ceea ce ar putea părea o acţiune explicabilă sub influenţa stresului într-o tabără militară, locotenente, ar putea foarte bine să însemne sfârşitul unei întregi echipe aflate pe teren, în misiune, înţelegi ce vreau să spun?

Bineînţeles că înţeleg. Se referă la seringă. La faptul că am încercat.

— Bineînţeles, spun.

Dar am să-ncerc din nou, îi spun. *Am să-ncerc cu oricare dintre voi, căpitane — daţi-mi numai o nouă şansă.*

Senzaţia e acum mai puternică decât oricând. E în craniul meu, coboară pe spinare, pe vertebrele cervicale, pe trapez şi pe plex. Mă ţine strâns, ca un amant, şi sondează. Îmi vine să ţip. *la spune, căpitane, ce-avem trecut în dosarele noastre operative şi de personal pentru tine? Avem cumva un* om? *Avem acolo suflet? Avem torazină, 300 miligrame per doză? Avem pe cineva care-ar fi trebuit să moară la hotelul Hilton din Hanoi, la Hao Lo, în Gaura Neagră, dar care nu se ştie cum — nu se ştie cum a trăit? Avem pe cineva care vrea,* foarte *tare, să se întoarcă, să sfârşească totul, în cele din urmă? Avem un cadavru viu, căpitane? Asta avem?*

El aude fiecare cuvânt. Dar ce poate spune?

— Vom pleca poimâine, către prima zonă de tranzit, spune el şi îmbrăţişarea îngrozitoare — degetele, mâinile ei — slăbesc. Vocea i se schimbă pentru că a terminat acum. Dacă doriţi ca interpretul echipei noastre să se întoarcă, am să-i spun. Veţi avea la dispoziţie cel mult o săptămână ca să învăţaţi expresiile de care-o să aveţi nevoie.

După ce pleacă, Cooper se uită la mine şi nu e nevoie să întrebe.

— S-a referit, caporale, la încercarea mea de acum câteva zile de a-l ucide pe comandantul nostru.

El se uită la mine, aşteptând.

— Serios, spun eu.

Ochii i se schimbă un pic. Ştiu ce înseamnă asta şi îmi face bine.

— Mi-a recomandat, caporale, îi spun eu, să nu cumva să-ncerc — când om fi acolo, la dracu'-n praznic — să-l omor şi pe el. S-ar putea ca moralul echipei să aibă de suferit dac-am s-o fac. Fac o pauză şi rânjesc. Sunt o adevărată maniacă.

De ce un negru? mă întreb. *De ce să rişti din cauza pielii lui? De ce nu un* alb *şi, câinele* său?

Din pricina talentului *lor, Mary.*

Asta-i tot? Eşti sigură *că asta-i tot?*

Cooper continuă să rânjească. Clatină din cap, ca şi cum ar spune: *Nemaipomenit... pur şi simplu nemaipomenit.*

Şi pe urmă, tânărul nostru profesor de limbi străine se întoarce, coborând treptele.

Plouă în ziua în care plecăm şi ştiu că o să plouă multă, multă vreme de-acum încolo. Ne-ndreptăm spre Nord, unde ploaia nu încetează niciodată. Asta face parte din plan, nu-i aşa? *Trebuie* să facă. Suntem în octombrie, în toiul musonului de iarnă, o ceaţă albă cu aromă de ghimbir a cuprins toate văile muntoase — numai bine pentru cei ce vor să se furişeze nevăzuţi — deşi probabil c-o să ne înecăm. Îi spun asta lui Cooper, care astăzi merge mai aproape de mine, şi râde. I se pare că sunt amuzantă. Să-l ucizi pe comandant şi să te îneci în Nord. Eu sunt o fată albă caraghioasă şi asta e în regulă, nu e o slugărnicie, totul e în regulă.

Încerc să-l găsesc pe Christabel. Cooper. vine după mine, ceea ce e drăguţ din partea lui. Sergentul e în altă parte — e tot ce mi se spune. El ştie că-l caut — e ziua în care plecăm — şi nu e prin preajmă. Nu vrea să mă vadă. Nu vrea să mă audă spunând: „O să ne înecăm acolo, sergent." Şi, serios vorbesc, n-are nimic. Dar, în acelaşi timp, nu vrea nici să-l îmbrăţişez în amintirea vremurilor de altădată — şi asta doare.

Stau în buncăr, în faţa aceluiaşi sergent tânăr, şi-i spun:

— Ei bine, sergent, când ai să-l vezi pe bătrânul ticălos, te rog să-l îmbrăţişezi şi să-l săruţi din partea mea, bine?

Cooper rânjeşte, eu însă nu.

Tânărul sergent nu ştie despre ce naiba vorbesc. Cine *e* femeia asta, cine e caporalul ăsta negru care stă acolo şi rânjeşte lângă ea şi câinele ăla, care pare că rânjeşte şi el? Cine *sunt* oamenii ăştia? Ştie că pe-aici sunt oameni într-o ureche — i-a *văzut.* Sunt tipi din SEAL, din LRRP, de la MAC-SOG, ciudaţi care-şi caută moartea cu lumânarea, şi-ar vrea să ştie cu ce a greşit ca să merite aşa ceva, când el e detaşat temporar şi mai are o lună până la liberare, pentru ce au avut nevoie de el aici? Cine *sunt* oamenii ăştia?

— Da, cum să nu, locotenente, zice el.

— Pe buze, sergent. Chiar dacă e beat. Şi pe piept, pe pieptul lui ăla mare şi păros, exact între sfârcuri. Ai înţeles, sergent?

Avem un câine ucigaş şi două AK-uri, iar sergentul ăsta nu ştie *cât* de nebuni suntem, pe cine-am fi gata să facem chisăliţă. Aşa că spune:

— Desigur, domniţă. Cu toată plăcerea!

După ce plecăm de-acolo, Cooper clatină din cap şi zice:

— Ce mai iureş!

Mă uit la el. Iar rânjeşte. E primul lucru de felul ăsta pe care îl aud de la el. Mă simt măgulită.

— Sunt măgulită, îi spun.

— Nu-i cine ştie ce, spune el, accentuând caraghios cuvintele. Vrea ca şi *eu* să râd. Flirtează. E simpatic, aşa că râd.

Profit de ocazie. În cea mai bună imitaţie de Mae West, îi spun:

— Dac-ai spus-o serios, dragule, cântă-mi o melodie.

El se gândeşte o clipă, apoi îmi cântă un vers despre „sora mea Mary Lou".

Are o voce înfiorătoare. Ştie asta.

— Ai o voce nemaipomenită, caporale, îi spun eu, ceea ce-l face iarăşi să râdă.

Îi place. Parc-ar fi într-un scheci cu Mickey Rooney şi Judy Garland, la vreme de război. Ăsta nu mai e băiatul din buncăr, cu căpitanul care îl priveşte stăruitor, cu câinele scheunând lângă el, deşi n-ar trebui, căruia-i displace atât de mult să folosească *cuvinte* în faţa unui ofiţer. Ăsta nu e nici măcar puştiul negru pe care l-ai visat, colonele, *băiatul,* cel care nu se simte în largul său decât printre *ai săi,* cel care-ar prefera să fie pe o păşune sau într-o pădure sau în parcarea din centrul oraşului, alergând cu câinele lui, cântând un blues, fericit cât e ziulica de lungă. Ăsta e celălalt, colonele. Cel pe care tu nu-l cunoşti.

Nu-i aşa că-i minunat, cântă o voce. *Zip-a-dii-duu-daa.*

Hai, caporale, hai să punem în scenă o piesă.

E amuzant şi e frumos. Ne distrăm ca doi copii, ca Huck — dacă Huck ar fi fost fată — şi unchiul Jim pe o plută care merge nu se ştie unde, şi ne place, deşi n-o să dureze prea mult. *Nu pot să-ţi salvez viaţa, Wallace Cooper. Să nu crezi că pot.*

Ăsta-i adevărul, zice o voce.

Zip-a-dii-ei...

Îmi vine să-l îmbrăţişez, zău că-mi vine.

— Nu te deranjează? îl întreb. La nume mă refer.

El nu ştie despre ce naiba vorbesc eu.

— Nu te deranjează să fii Vineri al lui Crusoe? spun.

Se lasă tăcerea. Se uită la mine. Tot nu înţelege şi deodată:

— Oh.

Apoi încă ceva:

— Ai înţeles greşit, locotenente. *Ei* aleg numărul care se tatuează pe urechea stângă a câinelui, dar numele i-l alege însoţitorul. Întotdeauna însoţitorul îi alege numele.

— Eşti un adevărat Dick Gregory, îi spun eu râzând. Şi Lassie ar fi fost destul de amuzantă.

Nu râde. Nu scoate nici un sunet. Mă gândesc: *Oh, Doamne, ce-am făcut?*

Foarte liniştit, îmi spune:

— E o carte bună, locotenente. Zău aşa. Ei sunt prieteni. Se ajută unul pe altul într-o mulţime de chestii.

— Ai dreptate, caporale, mă grăbesc eu să spun. Se ajută. Se ajută într-adevăr.

Scrisoare din 07.10.71, Caporal Wallace R. Cooper către dna Jared A. Coo.per, Dosarele de comandament (Personal),

Operaţiunea Urangutan, *Tiger Cat, Vietnam*

Dragă mamă,

Nu am reuşit să găsesc tipul exact de castron pe care-l vrei tu. Am să mai caut, dar s-ar putea ca pentru un timp să nu mai am ocazia. Dacă nu găsesc nici la Saigon, nici la Da Nang, am să încerc în Bangkok şi Tokyo, în drum spre casă. Te rog să-i spui lui tata că animalul pe care-l am acum e cel mai bun câine cu care am lucrat vreodată. De asemenea, am fost aleşi pentru o activitate specială, despre care n-am voie să vorbesc.

Am făcut cerere la comandantul plutonului să adopt câinele ăsta astfel încât să nu fie ucis împreună cu ceilalţi câini când plutonul nostru o să fie lăsat la vatră.Dar mi s-a spus că nu e posibil. Mă întristează să ştiu ce-o să se întâmple când am să plec.

Vă anunţ cu bucurie că asta ar trebui să fie ultima oară când sunt trimis în misiune, înainte de a fi lăsat la vatră. Nu au voie să te trimită în misiune când ţi-au mai rămas mai puţin de treizeci de zile până la liberare şi, după cum ştiţi, eu mai am treizeci şi cinci de zile.

Mă gândesc tot timpul la voi şi ştiu că vă rugaţi pentru mine în fiecare zi. Îmi voi da toată silinţa să găsesc castronul ăla.

Fiul vostru iubitor,
Wallace Ridley

Capitolul 18

Nu arătăm ca nişte ruşi. Suntem îmbrăcaţi în uniforme de camuflaj, fără nume pe bluze, fără să avem asupra noastră plăcuţele de identificare, fără nimic altceva care să ne identifice —un băiat negru, un alb uscăţiv şi înalt cam cât un baschetbalist, o femeie pe faţa căreia scrie mare de tot „California". Spun *şto vî zdesi delaiete?* Şi Cooper îmi răspunde *la zdesi pa-deluiu,* şi în *o*-urile mele se simte accentul de Long Beach, după cum Sudul e prezent în toate vocalele lui. Bach zâmbeşte şi încuviinţează din cap ca un învăţător de şcoală elementară şi nu seamănă câtuşi de puţin cu un rus. Câinele, fireşte, arată a german.

Cu toate acestea, operaţiunea continuă. Ne-au urcat într-un Green Hornet cu rază mare de acţiune, împreună cu echipamentul —preţioasa raniţă sanitară, hrana specială pentru câinele cercetaş, armele de cea mai bună calitate de la prietenii noştri din Uniunea Sovietică — şi plecăm din blestemata aia de tabără. Plecăm ca să murim *undeva,* dar cel puţin n-o să se întâmple în blestemata de tabără. La urcare, doctorul îmi dă o pastilă dar nu se foloseşte de degete, aşa că reuşesc s-o salvez. *Ei ştiu,* zice o voce. Î*ntotdeauna ştiu.*

Căpitanul şade pe un pat pliant, fără să spună un cuvânt. Ăsta nu e un experiment oarecare pentru el, aşa cum e pentru Bucannon, îmi spun eu. E o chestie adevărată. El *vrea* ca noi să reuşim. *Vrea* ca noi să ajungem teferi acolo, chiar dacă după aia o să murim un pic.

Mă ridic şi, încercând să nu cad, mă duc şi stau pe banchetă lângă el. Rotoarele duduie ca nişte tunete.

— Eu am nişte vise, căpitane strig eu.

— Ştiu! strigă şi el, iar eu tresar. Nu-mi vine să cred că a răspuns.

Suntem la o mie de metri înălţime, vântul pătrunde urlând pe uşă, prin fiecare crăpătură, iar marile motoare Sikorski huruie. Chiar dacă ţip, m-aude el oare?

— Locotenentul Balsam şi cu mine o să murim acolo, căpitane! ţip eu.

Cuvintele nu sunt potrivite pentru ţipete. *Locotenentul* e prea lung. *Balsam* nu e un cuvânt. N-o să înţeleagă...decât dacă *vrea.*

— Mergem în Nord! ţip eu.

El nu se uită la mine. Nu articulează nici un cuvânt. *El nu are nevoie să audă cuvintele, Mary. Te poate auzi şi fără ele.*

— O să vizităm nişte diguri *foarte* mari, căpitane! strig eu.

El continuă să nu spună nimic, dar se uită la mine acum şi ştiu că ştie. Într-un fel sau altul, *ştie.*

— Locotenentul Balsam şi cu mine, strig eu din nou, trăgând aer adânc în piept, luptându-mă cu vântul pentru asta, o să murim lângă digurile alea mari, căpitane!

El ştie...

Împotriva voinţei mele, mă apropii de el şi, cu gura lipită de urechea lui, ţip:

— Or să fie prea mulţi soldaţi NVA, chiar şi pentru locotenentul Balsam, căpitane. El o să moară pe nămolul roşu roşu de lângă digurile alea. *Eu* am să mor pe nămol împreună cu el. Probabil că şi *tu* ai să mori acolo!

Trag aer în piept în mod repetat. Îi transmit mesajul cuvânt cu cuvânt, respiraţie cu respiraţie. Urlu şi faţa lui e atât de aproape încât mă înfior.

— Poate că Bucannon o să obţină ce vrea din asta, căpitane, dar *tu* nu. N-o să-ţi mai rămână nici urmă de echipă.

El mă înşfacă de umăr iar eu nu mă împotrivesc. Îşi lipeşte gura de urechea *mea* — nu suport, dar îl las — şi strigă:

— Ai visat toate astea, locotenente?!

— Da! strig eu.

— Tot aşa cum ai visat şi că prietenii tăi urmau să-l ucidă pe Bucannon?

Nu pricep... Şi deodată înţeleg. *Crede că minţi,* spune o voce.

Mă uit la el cu asprime. Îi transmit gândul: *E-adevărat, ticăloşiile. Tot ce trebuie să faci e să* asculţi. *Doar* să asculţi.

Aştept, dar nu simt nimic. Continui să aştept, dar nu se întâmplă nimic. *Nu ascultă, Mary. Nu încearcă să găsească...*

Înţeleg ce înseamnă asta şi mă simt străbătută de un fior, ca atunci când ceva zăngăneşte în noapte: *El* ştie *deja. A ascultat, ştie ce ai visat. Şi pur şi simplu nu contează.*

Bucannon şi-a găsit un „unu-zero" perfect, un conducător

de echipă perfect, un om care are pregătirea necesară, vrea să meargă şi i se rupe-n paişpe dacă moare sau nu, este?

Ce s-a întâmplat cu tine acolo, în Nord, căpitane? vreau să-l întreb şi o fac: *Ce ţi-au făcut ăia acolo?*

Trebuia să mori, nu-i aşa? Tu vroiai, iar ei nu vroiau să te lase. Digurile Roşii şi inundarea Hanoiului, cadavre întinse pe nămolul roşu roşu, într-un fel sau altul, ai să ajungi să mori, am dreptate?

Ce ai găsit în întunericul de acolo, căpitane? în încăperile în care te-au ţinut? În cătuşe, printre grămezile de orez şi şobolanii care fojgăiesc peste tot, cu fungozităţile care ţi se întindeau pe piele? Ai găsit şi tu ce-am găsit eu pe paturile de spital, lângă plajele alea minunate? Ai aflat într-o zi că poţi să-i auzi *— că dacă asculţi destul de atent, poţi să-i* auzi, *chiar şi atunci când nu se folosesc de cuvinte?*

A fost acolo cineva care te-a ajutat *— mai mult decât oricine — care te-a ajutat să înveţi să* asculţi...

Aducându-ţi durerea...?

Simt nişte mâini peste tot trupul, sub sâni, între picioare, pe gât, atât de dure şi de grele încât nu-mi vine să cred că nu sunt *reale.*

M-a auzit.E supărat.Am dreptate, am ghicit, şi asta-l înnebuneşte.

Ticălosule! strig eu, cu fălcile încleştate, iar el tresare, tresare puternic. Mâinile au ajuns în mine, trag de mine, stomacul mi se-ntoarce pe dos, simt furnicături pe intestine. *Ticălos nenorocit!* ţip eu. El tresare din nou, cu ochii închişi, iar eu mă ridic, fac un pas înapoi, gata-gata să cad. El deschide ochii încet, cu pleoapele întredeschise. Dă să se ridice dar elicopterul se înclină iar el cade la loc greoi — *amândoi* cădem la loc greoi — uitându-ne unul la celălalt. Privim fix. Nici unul din noi nu scoate nici un cuvânt.

Mă târăsc înapoi ca să stau lângă Cooper, care se întoarce spre mine rânjind. E pregătit să audă ceva amuzant — *orice* — dar eu nu-i zic nimic.

Nu-i nimic. O să aştepte. Are un câine şi o infirmieră care-l place şi e bucuros că a plecat din tabăra aia de nebuni. Chiar şi Laos pare a fi în regulă.

Bucannon ne selectează cu grijă, dar ştiu că asta nu-i echipa completă. Steve e pe undeva şi tebuie să mai fie şi alţii.

O echipă A separată e formată din şase inşi, spune Bingham. O echipă reunită ARVN-MACV are şapte-opt membri, îmi spun eu. Cooper e un cercetaş, specializat în depistarea explozibilelor, care trebuie să rămână cât mai în umbră acolo unde ne ducem. Bach e lingvistul nostru, interpretul, aşa că accentul lui ar fi trebuit să fie nordic. Căpitanul e conducătorul nostru, „unu-zero" al echipei. El *a fost* acolo. Steve e omul „unu-unu", dar n-a fost. Eu sunt sanitarul, deşi n-ar trebui să fiu. *Ce-nseamnă asta?* Ne îndreptăm spre Digurile Roşii, asta înseamnă şi ştii foarte bine. O să-i aruncăm în aer. Poate Kelly e specialist în explozibile, dar poate că nu e. Steve nu e, în mod cert. Avem un câine care poate să adulmece materialele explozibile, dar nimeni nu ştie cu adevărat să le detoneze. *Trebuie* să mai fie şi alţii.

De ce ai nevoie, colonele, când arunci în aer Digurile Roşii? Păi, ai nevoie de navigaţie în ape cu aluviuni. Navighezi pe Râul Roşu, fie că intri, fie că ieşi, şi s-ar putea să amplasezi materialul pe care-l ai sub apă. Unde e tipul specializat în operaţiuni acvatice, cel de la SEAL, cu pregătire de scafandru şi specialist în demolări? Kelly e ăla? Steve nu e. Şi mai ai nevoie de comunicaţii, întotdeauna ai nevoie de comunicaţii. Unde e transmisionistul? N-o să ne ducem acolo fără comunicaţii.

Îmi dau seama că am învăţat o mulţime de chestii. Am învăţat fantastic de multe pentru o infirmieră.

N-ai adunat oamenii potriviţi pentru asta, colonele. De bună seamă că *vrei* ca noi să dăm greş — asta e? Inundarea capitalelor, înecarea civililor, încheierea unui război cu atâta uşurinţă — astea-s chestii pentru Biroul Oval al preşedintelui, de la Casa Albă, pentru birourile din lemn de mahon, sacouri şi cravate. Ei nu *vor* ca tu să duci asta la bun sfârşit, nu-i aşa? Dac-ar vrea, dac-ar vrea cu adevărat, te-ar fi lăsat să bombardezi Hanoiul, Laosul şi Cambodgia de la bun început, să-i bombardezi până-i aduceai înapoi la epoca de piatră. Te-ar fi lăsat să trimiţi mici echipe de americani orientali, mici feţe de mongoloizi, care au învăţat vietnameza la Institutul de Lingvistică al Apărării de la Monterey, care seamănă mai mult cu *ei,* te-ar fi lăsat să-i trimiţi în Nord ca să-i ucidă pe Ho, Le Duan, Giap şi Pham Van Dong, pe Truong Chinh şi pe Nguyen Thanh, pe *toţi,* şi să pună capăt războiului în *felul acesta,* capturându-le eroii şi speriindu-i de moarte. Te-ar fi lăsat să-i muţi pe *toţi* oamenii din Sud într-un cătun mare, înconjurat de concertina, pământ pustiu şi cadavre,

să-i treci prin detectorul de minciuni şi să-i ucizi pe cei care nu treceau testul. Te-ar fi lăsat să otrăveşti orezul din Delta Râului Roşu cu praf de propilfluorofosfat cu acţiune lentă, şi să denumeşti acţiunea Operaţiunea „Ovăzul quakerilor". Te-ar fi lăsat să învingi până acum colonele, dac-ar fi vrut într-adevăr asta.

Tu nu *vrei* cu adevărat ca noi să reuşim, nu-i aşa?

N-am de gând să ţip asta în urechea căpitanului, peste huruitul rotoarelor. Nu am nimic pe care să scriu. Nu pot să-i trimit o scrisoare lui Bucannon, împreună cu sărutările mele. Tot ce pot e să *gândesc* lucurile astea şi să sper că or să-l facă pe căpitan să se zvârcolească, iarăşi şi iarăşi, ca un cadavru care zace pe undeva.

Dacă l-aş ucide acum — dacă l-aş ucide pe căpitan chiar în clipa asta — dacă l-aş împuşca în laringe cu AK-ul meu, s-ar sfârşi. S-ar putea să fiu nevoită să trag mai multe gloanţe şi să ţip în timp ce fac asta. Glonţul care nu şi-ar nimeri ţinta l-ar putea lovi pe pilot, pe copilot, motorul, sau vreo altă piesă vitală a elicopterului şi, dacă s-ar întâmpla aşa, ne-am prăbuşi cu toţii. E-adevărat, Steve ar trăi, dar noi ceilalţi ne-am prăbuşi la pământ.

Nu-i mai bine aşa, Mary, să opreşti misiunea înainte de a începe?

Mă uit în jos la AK. Nu am nici un încărcător.

Am ştiut asta. Încărcătoarele sunt la Bach. Am *ştiut* asta. Căpitanul i-a spus să le ia, mi-aduc aminte când i-a spus. Mi-aduc aminte când s-a făcut treaba asta. Eu râdeam atunci cu Cooper, dar îmi amintesc când s-a făcut.

Ai dreptate, gândeşte căpitanul. Mă întorc şi citesc asta în ochii lui. *Dacă încerci să mă ucizi,* gândeşte el, *s-ar putea ca băiatul negru şi locotenentul ARVN, care nu e un talent şi nu pricepe nimic din toate astea, să moară. Dacă încerci să iei un pistol de la locotenentul ARVN, el o să ţi se împotrivească, pentru că nu înţelege. Dacă-i ceri nişte cartuşe, o să dureze prea mult. Am să ştiu dinainte, pentru că tu vei* gândi *asta, şi-am să te opresc. Dacă încerci să mă arunci afară pe uşa deschisă, ca pe unul suspectat a fi viet-cong, am să fiu mai puternic decât tine şi cea aruncată afară vei fi tu — amândoi vom cădea afară — sau pur şi simplu am să te aşez la locul tău, ca pe o marionetă, alături de ceilalţi. Orice ai încerca înainte să*

începă ultima etapă a acestei misiuni, am să ştiu dinainte, locotenente — pentru că tu ai s-o gândeşti. *Ştiu asta. Fie şi numai încercând, ai să ne faci rău la toţi. Vei submina încrederea tuturor şi, prin asta, vei face ca visele tale — cele pe care ştiu că le-ai avut — să devină realitate. Încercând, vei face ca moartea noastră — cea pe care ştiu că ai văzut-o în vis — va deveni realitate în nămolul roşu roşu al digurilor, lângă apa vijelioasă a râului, acolo unde mergem, indiferent dacă tu, locotenente, intenţionezi să vii sau nu cu noi.*

Au adus elicopterul Hornet într-un colţ îndepărtat al pistei, unde nimeni n-avea să-l vadă, nimeni n-avea să spună: „Hei, ia te uită la AK-urile alea, tăticu, uită-te la echipamentul ăla curat, la lopata aia, la câine, la femeie, la gălbejit — trebuie să fie vreuna din operaţiunile alea scandaloase. Mă-ntreb unde-or s-o mierlească."

Ne-au trebuit trei ore la trei mii de metri altitudine, printre nori de ploaie şi vânturi, ca să ajungem la Vientiane (pe calea aerului, orice loc din Asia de Sud-Est e aproape, mamă şi tată) şi acolo am făcut .acelaşi lucru. Am ajuns la Wattay, la nord-est de aeroportul principal. Am stat în avionul încins până la lăsarea întunericului, când un maior cu o ţinută extrem de regulamentară a venit să ne ia. Aveam încă asupra noastră AK-urile. Era ca şi cum ai fi ridicat greutăţi şi ştiam că asta vroia cineva — puţin antrenament cu căratul acelor arme. Am mers împreună cu maiorul pe întuneric, cu luminile oraşului Lutmee în depărtare, mortierele organizaţiei Pathet Lao (mişcare naţionalistă laoţiană) bubuind pe undeva, departe, şi eu am spus cu glasul meu cel mai mieros: „Ăsta nu ştie să *salute măcar?"* Cooper a zâmbit. Nu puteam să greşesc. Eram în vervă. Jack Parr a spus odată: „Sunt în vervă" şi publicul a râs *iarăşi.*

Ne-au urcat într-un Mercedes vechi şi ne-au dus în centrul oraşului. Priveam pe ferestrele bătrânului automobil, ca nişte nazişti dintr-un film de demult — câinele era *perfect* — şi am ştiut, pur şi simplu am ştiut de ce nu ne-au adus îmbrăcaţi în civil, când ar fi fost mai simplu aşa M-am întors către locotenentul ARVN şi i-am spus:

— Ai vizitat vreodată oraşul ăsta minunat, locotenente?

— Nu, a spus el. După care, a adăugat: Cred că este un oraş *deosebit.*

Mie nu mi se părea la fel. Cât de deosebit putea să fie? Arăta ca Saigonul, ca Mia Trangul, ca toate celelalte. Parcă erai în Vietnam. L-am întrebat ce-a vrut să spună şi mi-a zis:

— Laoţienii sunt — cum spuneţi voi? — sunt ca sclavii „lasă-mă să te las" pe care-i aveţi în America.

Mi s-a tăiat respiraţia. Ce-a vrut să spună cu asta? Ce gândea în clipa aia Cooper?

A reieşit că văzuse şi el acelaşi film, cel scos de Disney, Br'er Rabbit cu toţi sclavii fericiţi. Îl văzuse cu prilejul unei informări culturale ţinute la Saigon de MACV pentru ofiţerii ARVN de viitor, care, dacă se purtau cuviincios, urmau să aibă prilejul de a lucra cu americanii. A spus-o cu modestie. A spus că i-a plăcut filmul, în special relaţia dintre bătrânul Negro şi băieţel.

Ca sclavii ăia, a vrut el să spună. Cei din film, săraci dar fericiţi, în afară de perioadele când veneau în vizită cei din Pathet Lao, thailandezii, Khmerii Roşii şi nord-vietnamezii.

— Noi, vietnamezii, suntem prea serioşi, a spus el.

Cooper n-a spus: *Niciodată n-au fost aşa, domnule locotenent Bach. Niciodată n-au fost fericiţi cântând blues. Poate că între băieţelul alb şi unchiul Remus a fost într-adevăr ceva — poate că pe atunci s-au întâmplat cu adevărat astfel de lucruri, pentru că uneori nu-i ai decât pe oamenii de lângă tine, dar restul sunt minciuni, locotenente — minciuni scornite de albituri tâmpite.*

Ar fi putut s-o spună, dar n-a spus-o.

Ne-au trebuit cam douăzeci de minute ca să ajungem la destinaţie. Am trecut printre cocioabele ridicate pe picioroange de la periferie, printre temple budiste, care puteau să fie deschise sau nu, şi kilometri de praf pe care ploaia nu părea în stare să-l facă să stea la pământ. În oraş, am tecut printre lumini de neon licăritoare, pe lângă magazine închise, pe lângă ultimele ciclo-taxiuri care se duceau acasă pentru noapte, şi semăna un pic cu Saigonul, un pic cu Tijuana, dar mai calm decât amândouă. Am aflat mai târziu că am mers pe Pang Kham Road, drumul principal care urma cursul Mekongului, că trecusem de ambasada americană, fără măcar să ştim, precum şi pe lângă ambasada chineză şi cea britanică. La un moment dat, la vreo trei-patru cvartale de noi spre nord se afla chiar şi o

ambasadă Pathet Lao, dar nimeni nu ne-a spus. Era un oraş bizar, dar liniştit. Toată lumea se afla acolo, dar nimeni nu se lupta. Era ca o reverie paşnică, toată lumea în civil, toată lumea politicoasă, ambasadă după ambasadă, în vreme ce în altă parte avea loc un război.

Dac-aş fi sărit din maşină şi-aş fi încercat să fug, în cazul în care aş fi ştiut că trecem pe lângă ambasada americană? Nu ştiu, domnule maior. Zău că nu ştiu.

În cele din urmă, ne-am oprit la o casă. O simplă casă. O construcţie colonială de origine franceză, cu obloane la ferestre, o verandă drăguţă şi un gard din fier în faţă, cu o portiţă din fier —exact ca la Da Lat sau Vung Tau — cu pomi îngrijiţi fără cusur în curtea de după gard, iar acest Mercedes străvechi a tras în faţa casei cu noi înăuntru, de parcă nu trebuia să atragă în nici un fel atenţia asupra sa, şi n-a atras-o. La ora aceea, nu era nimeni pe străzi. Şi, în plus, peste tot erau parcate maşini ca a noastră.

Am aşteptat un semnal făcut cu mâna, dintr-acelea pe care eram sigură c-o să le învăţăm, dar în loc de asta, cineva a spus: „Am ajuns", şi ne-am dat jos cu toţii. Toţi eram îmbrăcaţi în uniformă de camuflaj. Arătam ca nişte mici John Wayne furişaţi prin zonă — şi asta se şi urmărise, ştiam. Dacă am fi încercat s-o ştergem în noapte, ne-ar fi descoperit cu uşurinţă. Am fi sărit în ochi ca Bozo cu părul roşcat. La Vientiane, *nimeni* nu purta haine militare.

— Uniforme ca ale noastre ar fi în mod cert observate într-un oraş ca ăsta, nu-i aşa, căpitane Kelly? am spus eu.

El nu s-a uitat în urmă. El era cel în spatele căruia mergeam, dar nu s-a uitat în urmă.

Am ştiut că, de data asta, Cooper n-avea să mai râdă. Dintr-o dată a devenit serios, de parcă se gândea la alte lucruri, de parcă putea să vadă ce ne aştepta.

Îmi amintesc de Vientiane, domnule maior. Mă gândesc mult la oraşul ăsta. Semăna puţin cu Tijuana, cred — destul de dărăpănat, vreau să spun — şi puţin cu Saigonul, cu toate casele alea franţuzeşti coloniale, arbuşti bougainvillea şi copaci-flacără ornamentali. Domnea o atmosferă de trândăvie, paşnică şi frumoasă, chiar în toiul unui război, în ciuda mortierelor din depărtare. Mi-ar plăcea să mă întorc într-o zi. Zău că mi-ar plăcea. Ştiu că acum nu se poate, dar mi-ar plăcea să mă întorc

cândva.

Îmi amintesc de luminile de pe Pang Kham Road. Îmi amintesc cum arăta faţa lui Cooper în luminile alea, cum arătau feţele tuturor în noaptea aia, şi mi-ar plăcea să mă reîntorc.

Capitolul 19

În casă e un bărbat — ba nu, sunt doi — şi sunt îmbrăcaţi la fel, în cămăşi cu mâneci scurte în culori ţipătoare, ca nişte turişti în Hawaii, cu pete de transpiraţie pe spinare şi la subsuori. Unul dintre ei nu e la fel de serios cum e celălalt şi când spune: „Bun venit la Howard Johnson's", căpitanul îi aruncă o privire şi tipul nu mai spune nimic. Mă întreb ce a simţit când a recepţionat privirea aia — a *simţit-o?* Sau n-a văzut decât un tip înalt, de la Beretele Verzi, privind ţintă la el, iar mai târziu o să-i spună prietenului său cel serios : „Nu putem avea încredere în indivizii ăştia, Smith. Suntem nevoiţi să *ne folosim* de ei, dar nu trebuie să avem încredere în ei. Ăştia sunt nişte.... nu-s decât o gaşcă de cowboy nenorociţi."

Cei doi indivizi în cămăşi Arthur Godfrey ne conduc în camerele noastre şi dintr-o dată mă gândesc la căminul infirmierelor de la St. Mary's, la supraveghetoarea căminului, la interdicţia de circulaţie de după căderea întunericului şi la toate celelalte. Întreb:

— Putem primi bărbaţi în cameră după ora zece, sir?

Îi spun asta celui care mă conduce în camera mea, sperând să obţin un hohot de râs, dar Cooper merge de-a lungul coridorului, cu Crusoe lângă el, şi n-are cine să râdă de gluma mea.

— La orice oră, spune tipul.

El e ăla pontosul, dar nu-mi place senzaţia pe care mi-o dă.

Individul ăsta în cămaşă portocalie cu frunze de hibiscus mari pe ea, zăboveşte în camera mea mai mult decât e nevoie iar eu sunt obosită, nu vreau decât să mă întind în pat. Spune:

— Dacă pot să-ţi aduc ceva, locotenente, *dă-mi* te rog de veste.

Rămâne acolo, de parc-ar aştepta un bacşiş, iar eu mă gândesc: *Numai fiindcă port uniformă de camuflaj, sunt o pradă uşoară? Stă scris asta undeva? Ca, de exemplu: 3. Femeile care*

poartă uniforme de camuflaj, în special modele pentru junglă, în dungi sau pete de culoare, sunt rele de muscă, adică, pică uşor la aşternut. Câte femei în ţinută de camuflaj ai *avut* dumneata, sir? Eu n-aş avea nimic împotrivă, dar nu-mi plac bărbaţii. Ştii, noi suntem ori una, ori alta — curve sau lesbiene — şi, din întâmplare, eu sunt „alta".

— Cum te cheamă? întreb eu, iar el rânjeşte.

— Harry, zice el.

— Măi-măi, spun eu. Harry şi Mary.

Mă apropii de el, cu un aer încrezător, şi zic:

— E vreo şansă, Harry, să-mi faci rost de nişte penicilină? Noi, ştoarfele, nu căpătăm putregaiul de junglă în aceleaşi locuri ca voi, bărbaţii — pricepi ce vreau să spun?

— Dumnezeule! spune el şi pleacă.

Iau o pastilă şi mă întind în pat. Visez despre un cadavru, un râu şi un glob luminos — aşa cum ar arăta lucrurile de la sol privind în sus, aşa cum cineva le-ar descrie dacă ar vrea să fie *crezut,* şi deodată nişte voci mă trezesc. A durat treizeci sau patruzeci de minute, nu mai mult. La parter e agitaţie. Clipesc din ochi, mă ridic şi mă duc jos.

Toţi sunt adunaţi în sufragerie în jurul unei mese, cu excepţia cămăşilor hawaiene, care stau în picioare, ca nişte arbitri. Ferestrele au fost acoperite cu nişte foi de tablă perforată, peste care atârnă nişte perdele mici, iar de tavan e agăţat un bec mare, fără abajur. Îi văd pe Cooper, pe Bach, pe căpitan şi pe un tip foarte solid, pe care nu-l cunosc. E îmbrăcat într-un costum maro şifonat şi stă cu spatele la mine. *El* e cel care face gălăgie şi-mi dau seama că ceva nu e-n regulă cu el, după felul cum se mişcă. E ceva în neregulă cu partea lui stângă.

Se întoarce ca să se uite la mine. Mâneca stângă a hainei e suflecată şi prinsă cu bolduri.

Un ciung...

Îl cunosc. Îl cunosc din vis.

Mă holbez. Nu pot să mă uit în altă parte. El mă vede, dar ce naiba, sunt o femeie în uniformă de camuflaj — ce-i aşa de neobişnuit în chestia asta într-un război nenorocit ca ăsta? — aşa că se întoarce la loc şi începe din nou să urle.

Mă uit prin cameră şi-l zăresc în sfârşit pe Steve.

Şi el e în ţinută de camuflaj, stă în celălalt colţ al camerei

şi, când mă uit într-acolo, se uită şi el la mine. Îmi zâmbeşte şi ochii lui îmi spun tot felul de lucruri — genele alea nemaipomenite, umerii ăia grozavi — şi n-am simţit niciodată o dorinţă mai mare să îmbrăţişez pe cineva, să-l iau de mână şi să plec cu el aiurea, dar ştiu că nu pot să fac asta aici. Căpitanul ne urmăreşte pe amândoi —nici măcar nu se uită la bărbatul în costum şifonat, care continuă să urle, care zice că, dar-ar dracii, n-o să stea jos, că *nu* are de gând să se potolească. Aud un schelălăit, şi un râcâit de gheare pe podea.Ciungul l-a călcat pe câine.Câinele a stat sub masa lânga picioarele lui Cooper în tot acest timp iar ciungul a călcat pe el. Schelălăitul lui nu face decât să-l înfurie şi mai mult pe ciung.

Nu e nici un scaun lângă Steve, aşa că mă aşez lângă căpitan. N-apuc să mă aşez bine, că se şi aude o bătaie în uşa de la intrare. Una dintre cămăşile Godfrey se duce să deschidă. Mă uit la Steve şi el se uită la mine. Mă uit la fiecare trăsătură a feţei lui, încercând să mi-o amintesc, încercând s-o *simt.* Când visezi pe cineva, acesta suferă o schimbare în mintea ta. Ochii devin mai verzi. Zâmbetul nu se mai mişcă la fel pe faţa sa, în memoria ta. Când e în faţa ta, observi cum stă uşor adus de spate, cum îşi ţine mâinile împreunate înaintea sa, nu stă drept, cu un zâmbet încremenit pe buze, ca un manechin dintr-un magazin de confecţii, aşteptând să te duci spre el de-a lungul coridorului ăla de la Spitalul 21 — iarăşi şi iarăşi şi iarăşi — aşa cum face în amintirile tale. E altfel acum şi-ţi trebuie o vreme ca să te obişnuieşti cu el. Cu fiecare secundă care-ţi trebuie pentru asta, îţi vine să plângi. E atât de bine. El e *aici.* Totul e în regulă acum. Eşti atât de fericită. Eşti iarăşi o fetiţă şi-ţi vine să plângi.

Mă gândesc la Spitalul 21 şi la Spitalul 8, cum ar fi să ajung iar *acolo. Aici e mai bine,* îmi spun eu. *E mult mai bine.*

Cealaltă cămaşă hawaiană vorbeşte cu ciungul.

— Ar fi mai bine să şezi, dom' şef. Nu pleci nicăieri.

Ciungul urlă:

— Pe *tine* nu te cunosc! Nu cunosc pe nici unul din ăştia de-aici. Acum sunt un civil.

— Ai fost reactivat, şefule.

— Nu poate fi reactivat un nenorocit cu un singur braţ, ticălosule! Am *un singur braţ,* dar-ar dracii! Mă auziţi? Camera asta e plină de uniforme de camuflaj, e vorba despre operaţiuni secrete, e vorba despre zone interzise. M-aţi minţit, fir-aţi ai

dracu de nemernici! Pot să muncesc pentru un patron civil cu un singur braţ, dar mai mult ca sigur că nu pot să mă-ntorc în junglă pentru tine, ticălosule! Am o nevastă şi copii şi *un singur nenorocit de braţ!* Amiralul a zis *activitate civilă,* am asta în scris, labagiule! A zis *comunicaţii,* labagiule!

Harry nici măcar nu clipeşte.

— Planurile s-au schimbat, şefule, spune el.

— Vreau să vorbesc *imediat* cu amiralul Straub!

— Amiralului i s-a spus să te aducă aici prin orice mijloace, şefule. A făcut ceea ce trebuia să facă.

— Nu *cred* asta. Cer să vorbesc cu amiralul Straub *imediat.*

— Amiralul Straub nu conduce chestia asta. De fapt, nu prea ştie mare lucru despre ce se întâmplă aici.

— Ei, păi atunci, cineva o să trebuiască să-i spună.

— Nu cred.

Pe hol se apropie o siluetă, venind dinspre uşa de la intrare, dar încă nu m-am întors ca să mă uit. Mă uit la Steve şi mă uit la ciung, întrebându-mă dacă într-adevăr e cel din vis. Vocea i se schimbă pe neaşteptate. Nu mai ţipă. Nu ştie ce să mai creadă. Dacă-i adevărat, bătrânul amiral nu poate să-l ajute. Chiar dacă nu-i adevărat, chiar dacă ei îl mint, ce poate să facă? Nu poate decât să spună:

— Vreau să vorbesc cu cel care conduce operaţiunea asta, domnule. Vreau să vorbesc cu el *imediat!*

În sfârşit mă întorc să mă uit spre hol. Nu e una dintre cămăşile hawaiene, nu e un alt membru al echipei în ţinută de camuflaj.

E Bucannon.

Bineînţeles.

E îmbrăcat într-un costum tropical alb şi elegant, curat lacrimă. E ca un vis, un vis pe care *am vrut* să-l am, dar de care n-am fost încă în stare. Am vrut să-l visez şi pe *el* aşa cum i-am visat pe ceilalţi, şi în visul ăla să încerc din nou, şi de data asta chiar s-o fac. În visul pe care-aş vrea să-l visez — dar n-am fost încă în stare — el poartă un costum tropical alb şi elegant. Îngenunchează în cortul lui, din cine ştie ce motiv. Eu mă uit la el, atâta tot. Îi spun ceva, dar el nu e mort *încă.* Vorbim. El vrea să-l ajut. Mă gândesc la cum trebuie să fi fost când era copil şi pe urmă o fac, iar craniul i se dezintegrează.

Ciungul — care e cam de vârsta lui Christabel — se întoarce şi-l vede şi el pe Bucannon.

— Salut, Willie, zice Bucannon.

La început, ciungul nu se prinde. Zice:

— Vrei te rog să le spui labagiilor ăştia ce greşeală tâmpită au făcut, colonele? De paişpe luni n-am mai avut nici un episod —n-am mai văzut *nimic* care să strălucească măcar un pic, ştii bine —şi căcănarii ăştia vor să mă trimită într-o misiune unde aş avea nevoie de două braţe numai ca să ţin scârba aia de staţie radio.

— Iar te subestimezi, Willie, zice Bucannon liniştit. O spune cu blândeţe, ca-ntotdeăuna. Ai fost plecat timp de un an şi nu ţi-ai mai folosit talentul, asta-i tot. O să revină, dar *trebuie* să ai încredere în el, Willie. N-ai avut încredere în el înainte şi ştim ce s-a întâmplat, nu-i aşa?

Ciungul se holbează la el, fără să clipească.

— Am *un singur* nenorocit de braţ, colonele, spune el.

— Şi am auzit că ai învăţat să-l foloseşti destul de bine, Willie. A trecut mai bine de un an, nu-i aşa? Ai exersat cu el, sunt sigur. Bucannon se întoarce către una din „cămăşi". A trecut ceva mai mult de un an, corect?

Amândouă cămăşile încuviinţează din cap. Ciungul continuă să se holbeze la Bucannon, înţelegând în sfârşit a cui e operaţiunea asta, deşi nu-i vine să creadă.

— Colonele, am impresia că eşti cam greu de cap! Nu trimiţi în misiune un om cu un singur braţ... nu-mi pasă *ce* fel de misiune e asta!

— Ba-l *trimiţi,* îi spune Bucannon, când ai încredere în darul omului ăla, când ştii ce poate acel dar să facă pentru el dacă omul ar avea încredere în el, dacă l-ar lăsa să se manifeste... Îl trimiţi în misiune, Willie, dacă asta îl va ajuta să devină ceea ce el are potenţialul să devină...

Ciungul se uită de jur-împrejur, se uită la noi toţi.

— E nebun. L-aţi auzit?

Nimeni nu se uită la el. Nimeni nu spune nimic.

— Ce-ar fi să-i cunoşti pe oamenii ăştia, Willie? spune Bucannon. Cred că vei descoperi că ai ceva în comun cu ei, că, de fapt, dacă eşti dispus să colaborezi cu ei, vei avea toate braţele suplimentare de care ai avea nevoie şi că, de fapt, eşti mult mai important pentru ei decât ţi-ai putea închipui. Cred că

vei mai descoperi totodată că ai aici componenţa unei echipe bune. (Zâmbeşte.) Niciodată nu ştii de unde sare iepurele, Willie.

— *Dar-ar dracii!* urlă ciungul, făcând un pas către uşă. Dacă-ţi închipui că am să stau aici şi...

Unul din tipii în cămăşi hawaiene, glumeţul care nu-i amuzant deloc, îl apucă de braţ, îl apucă din nou când acesta se smuceşte şi-i spune ceva pe un ton potolit — ceva ce eu n-aud.

Ciungul se holbează la el şi pe urmă se aşează pe scaun foarte încet.

Bucannon se uită în jurul lui.

— Bună,Mary, zice el.Steve, zice, salutându-l din cap.Caporal Cooper.

Căpitanului îi spune:

— Salut, Robert.

Nu-i spune nimic lui Bach. Ştiu că acesta nu e cu adevărat unul de-ai noştri. El nu e decât dicţionarul nostru.

Îmi spun în sinea mea că Bucannon o să rămână, că *el* e cel care-o să ne facă instructajul, dar mă înşel. Aşteaptă puţin să vadă ce face ciungul, apoi pleacă fără să mai scoată vreun cuvânt.

Tipul pe care-l cheamă Harry se sprijină cu braţele de masă, aplecându-se deasupra noastră. Când începe să vorbească, nu se adresează căpitanului sau lui Bach, ci nouă, tuturor.

— Doamnelor şi domnilor, veţi rămâne aici în Vientiane timp de patru zile. Vă aflaţi aici în scopul multiplu de, unu, a vă obişnui unii cu ceilalţi, doi, a exersa rusa de care veţi avea nevoie şi trei, de a vă stabili acoperirea... făcându-vă apariţia în oraş în nişte uniforme pe care vi le vom distribui mâine seară. Trebuie să respectaţi câteva reguli. *Nu* veţi vorbi ruseşte dincolo de pereţii aceştia, decât dacă vi se cere. Veţi *vorbi* ruseşte între aceşti pereţi, şi asta cât mai mult posibil. S-a înţeles?

Cineva încuviinţează din cap.

— Dacă ghidul dumneavoastră crede că nu-i nici un pericol să vorbiţi ruseşte într-un bar, în taxi sau în alt loc, vă va semnala asta prin fraza: *Eto prosto straşnîi son.* Puteţi răspunde cu *Nu, eio straşili!* sau *Podaviis tî etim gorodom!* sau *Ciortîi şto!* sau orice altă expresie dintr-o listă pe care va trebui s-o memoraţi. După acest schimb de replici, veţi putea folosi orice

alte expresii pe care le-aţi învăţat. Pe de altă parte, dacă ghidul vă spune: *"Nas zdes ni ocen to priveceaiut",* asta, doamnelor şi domnilor, e semnalul pentru *situaţie nesigură.* Fraza *Eto prosto straşnîi son* va fi folosită pentru a semnala ieşirea din această situaţie. S-a înţeles?

Nimeni nu încuviinţează din cap, dar n-are importanţă.

— Veţi primi câte o foaie cu instrucţiuni, unde sunt trecute toate aceste probleme. Foaia aceea, doamnelor şi domnilor, *nu* trebuie să părăsească această clădire.

— Tony şi cu mine, adaugă el arătând cu capul spre cealaltă cămaşă Godfrey, am absolvit amândoi cursurile de rusă de la Monterey. Am înţeles că interpretul ARVN din echipa dumneavoastră, locotenentul Bach, deţine şi el o licenţă în rusă de la una din universităţile importante din ţara lui. Împreună vom lucra cu dumneavoastră în problemele legate de sintaxă, vocabular, pronunţie, şi în particularităţile de gestică şi mimică facială ale limbii ruse. Acestea din urmă sunt importante ca indicii subliminale pentru orice individ pe care l-aţi putea întâlni şi care a avut contacte îndelungate cu vorbitorii veritabili de limbă rusă, probleme legate de accent, de expresiile argotice, de gesturi, de limbajul mişcărilor...

Cealaltă cămaşă intervine:

— Acum poate-ar fi nimerit, Harry, să le spui cum îi văd nord-vietnamezii pe ruşi.

Harry se zgâieşte la el ca şi cum cei doi nu s-ar înţelege bine tot timpul dar nu e momentul acum să discute problema asta.

— *Mulţumesc,* Tony. Pe măsură ce veţi începe să vă consideraţi ruşi, doamnelor şi domnilor — şi o astfel de gândire s-ar putea să însemne pentru dumneavoastră diferenţa dintre viaţă şi moarte — va trebui să vă simţiţi, unu, nu foarte prietenoşi, adică, nu foarte predispuşi la zâmbet, doi, nu cine ştie ce de generoşi, adică, nu foarte largi la pungă şi, trei, nu deosebit de igienici. Astea sunt percepţiile pe care nord-vietnamezii, dat fiind contactul lor prelungit cu persoanele sovietice, le au despre aliaţii lor. In comportamentul de zi cu zi, asta s-ar traduce simplu prin: nu zâmbi, nu da bacşişuri, nu încerca să-i ajuţi pe băştinaşi şi nu te spăla. Dacă veţi proceda astfel, doamnelor şi domnilor, veţi fi convingători...

Vrea să ne audă râzând. Aşteaptă, dar cealaltă cămaşă

hawaiană strică tot efectul zicând:

— Asta sintetizează frumos problemele.

Glumeţul spune ceva ce noi n-auzim, apoi se adresează căpitanului:

— Ceva de adăugat, domnu' căpitan?

Kelly clatină din cap.

— Doamnelor şi domnilor, începe Harry din nou, sunteţi siliţi să rămâneţi între zidurile acestei clădiri. În Vientiane *nu* există soldaţi sau infirmiere în ţinută de camuflaj şi nici ciobăneşti germani de patruzeci de chile, care să umble brambura pe străzi. Cei din Pathet Lao au o ambasadă la patru cvartale de casa asta şi circulă în voie pe străzile din preajmă pentru că n-au adus războiul în oraşul ăsta — *încă. Nu* veţi ieşi afară pentru o ţigară. *Nu* vă veţi plimba încolo şi încoace pe strada asta, oricât de tare v-ar chinui insomnia, oricât de pustie ar părea strada. Din punct de vedere oficial, noi suntem o sală de lectură a sectei Ştiinţa Creştină, închisă acum pentru renovare. În biblioteca din partea din faţă a clădirii veţi găsi ziare, reviste, cărţi de citit şi cărţi de joc. Ţineţi draperiile trase. Lăsaţi jaluzelele la locul lor. Puteţi da drumul la aparatele de radio. Puteţi să vă uitaţi la singurul televizor pe care-l avem. Puteţi să vă faceţi vizite în camerele dumneavoastră. Vrem să vă simţiţi cât mai confortabil cu putinţă în timpul şederii dumneavoastră aici, dat fiind că veţi trăi împreună în nişte condiţii deloc confortabile în cele două sau trei săptămâni ale misiunii dumneavoastră. Întrebări?

Mă uit la Steve, iar el se uită la mine. Ne gândim la *cele două sau trei săptămâni ale misiunii dumneavoastră.*

— În cazul ăsta, sunteţi liberi să plecaţi, spune în cele din urmă glumeţul şi nici de data asta nimeni nu râde.

Parc-aş fi într-un film. Nu seamănă cu nimic din ce-am mai văzut până acum. Ştiţi, o poveste de aventuri — Tom şi Becky, Mickey şi Judy, toţi în căutarea aventurii. O să se râdă sănătos, desigur, dar o să fie şi câteva sperieturi zdravene — fiindcă americanilor le place asta — iar până la urmă totul o să se termine cu bine. Este o poveste *americană,* un film *american.* Are un regizor *american,* ştiu asta, aşa că totul o să se termine cu bine.

Capitolul 20

Camera lui Steve e mai jos de-a lungul holului faţă de a mea şi, când ajung acolo, îl găsesc aşezat pe pat. Pe noptieră se află o mică vază albă. Un ventilator atârnat de tavan se învârteşte foarte încet. Pe perete, lângă fereastră, se târăsc două şopârle micuţe cu capetele mari. E un film. Unul în care joacă Bogie, ştiu bine. Bacall e şi ea pe undeva, aşteaptă.

Stau în picioare în faţa lui şi nu ştiu ce vrea. Nu ştiu nici ce vreau *eu.* El se ridică zâmbind uşor şi mă sărută. Mă cuprinde cu braţele şi mă sărută, dar nu rămânem aşa prea mult. Suntem ţepeni ca nişte stâlpi.

— Te simţi bine? întreabă el, iar eu îmi amintesc de ultima oară când a spus asta... cu mult timp în urmă, lângă un cort de popotă.

— Mda, îi spun eu. Bucannon a adus nişte pastiluţe.

— Te-ajută?

— Da, mă ajută.

Nu mai spune nimic. Stăm în picioare, la o jumătate de pas distanţă, atâta tot. Îmbrăţişarea s-a terminat şi nici unul dintre noi nu mai ştie ce să spună acum. Aşa că zic:

— Cred c-or să înceteze să-mi mai dea pastilele de îndată ce începe misiunea, Steve. Aşa că am păstrat câteva.

El încuviinţează din cap. Faţa lui e iarăşi familiară, o faţă pe care o ştiu.

— Chiar nu putem face nimic? spun eu.

Vreau să stau aici în încăperea asta mică, în faţa lui — fără injecţii, fără pastile — în această frumoasă vilă colonială franceză, cu mica ei bibliotecă, cu micul ei pachet de cărţi de joc, cu ventilatorul din tavan care se învârteşte, şi să nu am de a face cu nimic mai complicat de atât. Vreau să mă aşez pe pat cu el. Vreau să mă întind în pat cu el, să ne atingem doar, dar mă uit acum la faţa lui şi e cea pe care am văzut-o de prea multe ori — în ploaie, cu digurile întunecate în spatele lui, trupul lui orientat într-o direcţie oarecare, ca o limbă de ceas, tresărind spasmodic sub ploaia de gloanţe, în nămolul roşu roşu.

— Ambasada n-o să ne ajute, spun eu. Aşa e? Chiar dacă am reuşi să ajungem acolo, nu ne-ar ajuta, este?

El încuviinţează din cap.

— N-am putea să plecăm în Thailanda şi *pe urmă* să fugim

de acolo? N-am putea să găsim undeva nişte haine, poate în schimbul AK-urilor, şi să fugim prin Thailanda?

— Fireşte, zice el. Am putea face asta.

Nu-i înţeleg tonul.

El se aşează pe pat cu mişcări încete, de parcă s-ar pregăti pentru un discurs.

— Noi vom arunca în aer Digurile Roşii, spune el. Ştii tu ce înseamnă asta, Mary?

— Da, Steve, ştiu ce-nseamnă, răspund eu, supărându-mă. Înseamnă că n-o să reuşim. Înseamnă că n-o să ne întoarcem.

Lasă impresia că nici nu m-a auzit.

— Dacă putem să aruncăm în aer digurile alea, spune el, putem pune *capăt* războiului ăsta, Mary. Nici mie nu-mi place mai mult decât ţie, dar dacă există o şansă s-o facem, să distrugem Digurile Roşii şi să sfârşim totul, trebuie să merite efortul, Mary. De asta suntem *aici,* nu-i aşa? Pentru asta *credeau* că mor toţi cei pe care-i ştim că au murit aici, nu-i aşa? Am putea să fim noi cei care să-i punem capăt.

E o voce pe care nu i-am mai auzit-o până acum. E băiatul care s-a înrolat. Băiatul care a vrut să fie unul din ostaşii Corpului Păcii al lui JFK, indianul alb care-l cunoştea pe Dumnezeu şi ştia totodată oraşele omului şi pădurea cea mare, care i-ar fi salvat pe sălbaticii din lumea asta de cei care-ar fi vrut să-i transforme în păgâni — sau cel puţin să-i salveze de ei înşişi. Băiatul care nu a găsit aceste lucruri aici, iar acum... acum vrea ca totul să se sfârşească.

Îi spun:

— Ascultă ce-ţi spun, Steve. *Noi n-o să reuşim.*

Dar el nu ascultă. Nu *vrea* să audă. Spune:

— Există o *şansă,* Mary. Ştiu că există. O fi el Kelly scrântit, dar e bun. E un telepat, Mary. Aşa se cheamă cei ca el. Poate să citească gândurile. Însoţitorul câinelui e şi el un telepat, dar e legat de câinele lui. Vede, aude şi miroase la fel ca şi câinele lui. *Eu* sunt ceea ce se cheamă un *GESPer (General Extrasensorial Perception* — Percepţie extrasenzorială generală), Mary, şi încă unul bun. N-am căpătat nici măcar o zgârietură în războiul ăsta, Mary. După cum se vede, şeful de echipaj — ciungul — e un *precognitiv în stare de veghe.* Şi el ar putea să fie *realmente* bun, dacă s-ar ivi prilejul nimerit. În momentul ăsta, nimburile văzute de el în jurul oamenilor care-or

să moară îl *sperie.* Nu poate face nimic în privinţa asta. E un băiat din Carolina de Nord, care se ducea la Şcoala de Duminică, Mary, şi e pătruns de asta până-n măduva oaselor. Dacă merge cu noi, Mary, o să reuşim să-l convingem că e vorba de *un dar de la Dumnezeu,* că nu e nimic rău. *Ştiu* că vom reuşi. Şi Bucannon crede la fel. Interpretul ARVN nu e un talent, dar e nordic prin naştere, ştie ruseşte, vrea să reuşim şi va fi o achiziţie nemaipomenită. M-am gândit mult la asta, Mary. Există o şansă. Trebuie să profităm de ea.

Nu pot să cred ce aud. Îmi vine să-l întreb: *Ce ţi-au făcut, Steve?*

— Avem de asemenea şi visurile *tale,* Mary. Şi să ştii că tenşeli. Bucannon *vrea* ca această misiune să reuşească. Dacă Hanoiul cade, războiul se termină. Cum ar putea el să nu vrea asta? Washingtonul n-o să recunoască, dar toată lumea va şti că echipa *lui,* experimentul *lui* au adus sfârşitul. El îşi va adjudeca meritul, Mary, dar fără să fie blamat. O să ajungă general, toată lumea o să-i ciugulească din palmă, şi cine n-ar vrea asta?

— Ascultă, încerc eu. Avem visele mele, Steve, şi în visele alea...

Dar el continuă să vorbească. Zice:

— Bucannon o să-ţi dea pastilele dac-o să-nţeleagă, Mary, sunt sigur că o va face. Când o să-i spunem că nu eşti de folos nimănui dacă te tăvăleşti pe jos şi ţipi tot timpul, o să-ţi dea şi alte pastile, sunt sigur. *Eu* am să-i spun, şi am să-i spun că nu merg cu ei dacă n-o face. De fapt, eşti mai preţioasă pentru noi ca sanitar. S-ar putea ca o dată ceva dintr-un vis de-al tău să salveze viaţa unuia dintre noi, dar tu valorezi mult mâi mult ca infirmier. Asta am să-i spun. Căpitanul e de acord. O să pună şi el o vorbă ca să-l convingă.

Se opreşte din vorbit iar eu spun:

— Am avut deja visul, Steve. În el, tu mori. În el, tu te afli undeva pe malul unui râu, un râu foarte mare, şi mori.

Aştept o clipă şi adaug:

— Şi eu sunt acolo.

Nici acum n-a auzit nici un cuvânt. Dau să-i spun din nou, dar el mă opreşte şi zice:

— Când ai avut visele alea, luai pastilele, Mary?

Pare a fi vocea altcuiva, a cuiva pe care-l cunosc. Ştiu ce încearcă să spună, ce încearcă să facă, şi nu ştiu dacă să plâng

sau să ţip. *E aici de zece zile — numai zece — şi deja vorbeşte exact ca ei.*

— *Ascultă-mă,* zic eu. Prima oară când te-am visat, cum mureai aproape de Digurile Roşii, cu soldaţii NVA viermuind peste tot, nici măcar nu *ştiam* că există o pastilă. A fost în noaptea de dinainte de a te cunoaşte şi nici măcar nu ştiam ce înseamnă visul. N-am ştiut până când am auzit despre misiunea ta, cea cu dispozitivul nuclear, şi atunci am început să visez din nou. Din cauză că am avut visul, am încercat să-l omor pe Bucannon. Kelly m-a oprit, mă citeşte ca pe o carte deschisă. Când Bucannon a anulat misiunea, am crezut că am învins — am crezut că te-am salvat — şi că visul o să înceteze. Dar n-a fost aşa. Am încercat să-l ucid pe Bucannon şi din pricina asta misiunea s-a schimbat, dar visurile, Steve, *n-au încetat.* Înţelegi ce-ţi spun?

El clipeşte. Nu spune nimic. Eu zic:

— Ce vreau eu să spun, Steve, e că visul *n-a fost* nicidecum despre acea primă misiune. A fost despre misiunea asta, a ta, a mea, a lui Cooper şi a şefului. Eu am visat tot timpul despre misiunea *asta.*

— Ştiu că ai încercat să-l ucizi.

— Cum?

— De la Bucannon ştiu că ai încercat. El şi căpitanul mi-au povestit şi amândoi au spus că au înţeles de ce şi că nu ţi-au păstrat nici un fel de resentimente, pentru că amândoi au înţeles stresul la care ai fost supusă. Ei *vor* ca misiunea asta să reuşească. Ştiu asta. Şi ei vor ca războiul să se sfârşească la fel de mult ca mine sau ca tine. Bucannon e altfel acum, Mary. Crede-mă. Zău că este. Înţelege ce e în joc şi benzile, operaţiunea lui, cercetările lui, pur şi simplu chestiile astea nu-i mai aparţin. O să se-nvârtească printre generali, Mary — printre preşedinţi — dacă misiunea asta reuşeşte.

Steve, vreau eu să-i spun. *Nu se poate să-l crezi. Ăsta n-a spus niciodată în viaţa lui adevărul.*

— Am avut visul fără nici un fel de pastile, Steve, spun eu în schimb, făcând încă o încercare şi încercând să nu aud. Am avut acelaşi vis de nenumărate ori. Dacă plecăm în misiunea asta, Steve, o să se transforme în realitate. Dacă plecăm în misiunea asta, o să murim şi Hanoiul n-o să fie inundat. Steve, dacă plecăm în misiunea asta, războiul n-o să se sfârşească.

— Fixitatea viitorului nu e certă, spune el repede şi e Bucannon. Ceea ce aud e vocea lui Bucannon.

— Tot ce trebuie să facem, Steve, e să fugim de-aici. Dacă fugim, *nimeni n-are să moară.*

El se uită la mine şi faţa i se schimbă. Se înmoaie, de parcă s-ar da bătut, iar eu mă înfior.

A minţit, Mary, se aude o voce, *iar acum are să spună adevărul.*

— Asta am făcut mereu, îmi spune el pe neaşteptate, cu o voce tare obosită. Eu plec şi ceilalţi mor. Gloanţele nu mă nimeresc, minele nu mă ating, aşa că plec acasă. Dar Dogman, Malcolm, şi toţi ceilalţi trebuie să rămână. Ei n-or să ajungă *niciodată* acasă. La ce bun totul, Mary, dacă eu plec mereu, dar ceilalţi trebuie să rămână?

— Dacă noi plecăm, spun eu repede, Bucannon o să renunţe la misiune, Steve.

— Nu, zice el. N-o să renunţe.

Vocea lui e monotonă şi fără viaţă acum, ca a lui Christabel în ziua aia. Nu-şi mai poate aduna gândurile. Ca din senin, fără să mă gândesc, ştiu ce-o să spună.

— O să găsească pe *altcineva,* Mary. O să găsească alţi *cinci* inşi, dac-o să fie nevoie. O să aleagă alţi doi din tabără — alte două talente — ca să ne înlocuiască, şi poate că ei n-or să fie la fel de buni. Misiunea o să meargă înainte şi poate, cine ştie, cele două persoane cu care-o să ne înlocuiască — talentele *lor* — n-or să fie la fel de bune. Şi dacă n-or să fie, atunci şansele lui Cooper, Bach şi ale şefului or să fie şi mai mici...

— Nu poţi să fii sigur de asta, îi spun eu.

— Ba da, zice el. Pot.

Are dreptate. *Poate.* Şi iarăşi, pentru că Bucannon e Bucannon, ştiu ce are să spună: că Bucannon sau Kelly sau amândoi *i-au spus.* Că i-au spus-o chiar zâmbind, cu compasiune, ca de exemplu: „Dacă ceva s-ar întâmpla cu tine sau cu Mary, am fi nevoiţi să vă găsim nişte înlocuitori din tabără. Înţelegi asta, firește. Suntem hotărâţi să realizăm misiunea asta, Steve. Iar înlocuitorii pe care-o să-i alegem s-ar putea să nu fie la fel de buni ca voi. Iar asta ar afecta şansele misiunii, nu-i aşa, ar afecta şansele echipei de a ajunge până acolo şi înapoi, nu-i aşa, Steve?"

Când o spune, o spune aşa cum simte nevoia s-o facă, cu

cuvintele pe care simte nevoia să le foloseaască. Nu mi le amintesc exact, domnule maior. Tot ce-mi amintesc este ce am *simţit* când le-am auzit — ce am *simţit* când mi-am dat seama încă o dată că nici unul dintre noi n-o să scape vreodată de Bucannon...

Ei au folosit cuvinte ca: *De fapt, Steve, dacă cineva din echipă s-ar opune includerii unui alt membru al echipei, să zicem, dacă ar susţine cu hotărâre scoaterea din echipă a locotenentului Damico, pentru că e femeie, am fi nevoiţi să-l înlocuim pe membrul echipei care ne face necazuri, nu-i aşa? De fapt, am fi nevoiţi să-i înlocuim atât pe locotenentul Damico cât şi pe acel membru recalcitrant, iar înlocuitorii pe care i-am găsi s-ar putea să fie nişte talente mai slabe. Iar şansele misiunii — şansele întregii echipe — ar fi diminuate în consecinţă. Poţi să înţelegi asta, sunt sigur.*

Ei au folosit cuvinte ca: *Dacă cineva din echipă ar adopta o poziţie de rezistenţă de orice natură, Steve, am fi nevoiţi să-l ţinem pe el — şi pe oricine ar colabora cu el — într-un loc sigur, fără posibilitatea de a comunica cu exteriorul, pentru o lungă perioadă de timp. N-ai fi şi dumneata de acord, domnule căpitan? Numai pentru binele misiunii, la asta mă refer. Unde şi cât de lungă ar fi acea detenţie, nu ştim. Noi nu ne ocupăm cu astfel de treburi. Am încredinţa sarcina asta altora, sunt sigur. Probabil că nici n-ar fi în Statele Unite. Nu, sunt sigur că n-ar fi. S-ar putea să fie, de exemplu, în Vietnam, sub jurisdicţie locală. Sau poate aici, în Laos, în custodia vreunui subcontractant. Nu ştiu. Tot ce ştiu, Steve, e că va dura cam un an.*

— Fixitatea viitorului nu e certă, spune Steve din nou.

Aş prefera, îmi spune el de fapt, *să-mi asum riscul prezis de visurile tale.*

Aş fi putut să mint, aş fi putut să mint într-o mulţime de feluri, dar n-am făcut-o. L-am auzit pe Cooper râzând, o amintire. L-am văzut îngenunchind lângă câinele lui. Am văzut două fetiţe albe, o soţie stând în picioare lângă ele şi un bărbat ciung care le urmărea cu privirea în timp ce desfăceau cadourile de sub un pom de Crăciun.L-am văzut pe locotenentul ARVN împreună cu o femeie, într-un parc, lângă un iaz, şi am auzit cuvinte vietnameze pe care nu le puteam înţelege.

Bine, îi spun eu. *Bine.*

Mi-am dezbrăcat cămaşa, Steve şi-a dezbrăcat-o pe a lui şi

ne-am întins în pat pe întuneric, fără o vorbă. Am ascultat ciorovăiala celor două şopârle micuţe, trecerea grăbită a unei maşini pe strada umedă de jos, foşnetul scos de rotirea ventilatorului din tavan.

Ştiam că Bucannon putea să ne vadă chiar şi atunci, în timp ce mergea cu maşina prin oraş. Ştiam ce gândeşte: *Ea se gândeşte la mine, căpitane. Se gândeşte la mine cum conduc prin oraş şi mă gândesc la ei. Ei stau întinşi pe patul lui acum, abia atingându-se, în arşiţa umedă a acestei nopţi. Din cauza caporalului, a locotenentului ARVN şi a şefului, el va rămâne în misiunea asta. Fiindcă el rămâne, o să rămână şi ea. Peste o clipă, căpitane, ei nu se vor mai gândi la mine. Se vor atinge unul pe celălalt în întuneric şi vor găsi alte motive să rămână...*

Când Steve a întins mâna spre mine, aşa am făcut... am încetat să mă gândesc la Bucannon. Dorisem asta de-atâta timp, deşi nu aşa aş fi vrut să fie. Nu ne-am grăbit. A fost bine.

Bucannon *ştia.*

O să viseze despre el acum, căpitane. O să se străduiască şi mai mult să-i salveze viaţa.

O să viseze despre toţi. O să încerce să le salveze la toţi viaţa.

Fotocopie, Scrisoare, Dosarele de comandament (Personal),
Operaţiunea Urangutan, Tiger Cat, Vietnam
CARTIERUL GENERAL
ZONA PACIFICULUI DE SUD-VEST
A.P.0 500 16 februarie 1946

Dnei Amanda R. Balsam
1145 Narraganset Street
Baltimore, Maryland

Dragă doamnă Balsam,

Vă rog să acceptaţi sincerele mele condoleanţe pentru moartea soţului dumneavoastră, căpitanul Stephen Robert Balsam. Căpitanul Balsam a slujit cu devotament patria noastră iubită şi, prin moartea lui, am pierdut într-adevăr un brav camarad de arme.

Al dumneavoastră credincios,
Douglas MacArthur

Fotocopie, Grafic, Beretele Verzi şi oponenţii războiului, de David Mark Mantell, Dosarele de comandament (Bucannon), Operaţiunea Urangutan, Tiger Cat, Vietnam

Vârsta la momentul primului act sexual complet
(urmează un grafic minuţios)

Capitolul 21

Cooper dă replica. Steve şi cu mine dăm replica. E dimineaţă devreme, sorbim cafeaua între două replici, iar ciungul nici măcar nu e de faţă. Cămăşile hawaiene — amândoi degajă prospeţime, petele de transpiraţie nu le-au apărut încă — nici măcar nu se uită la Bach. *Ei* sunt acum şefii, cei cu atestate de la Monterey, şi când locotenentul, care stă drept pe scaun, cu mâinile adunate în poală, încearcă să ajute şi el spunând: „Gândiţi-vă că pronunţaţi cuvântul *idiot* fără diftong — *i-diot* — asta mi-a spus-o cândva un căpitan american la Saigon", indivizii se uită la el de parcă tocmai a murit ceva în încăpere şi a început deja să pută. La început am impresia că locotenentul nu ştie, dar după vreo două minute îl văd că se ridică şi zice: „Vă rog să mă scuzaţi", după care pleacă cu dicţionarul lui de expresii cu tot, şi-mi dau seama că ştie.

— Dacă vreţi, n-aveţi decât s-o spuneţi şi ca pe „un idiot fără diftong", spune hawaianul cel glumeţ, dar asta n-o să vă ajute prea mult dac-o să fiţi prea obosiţi ca să vă amintiţi mnemonica, doamnelor şi domnilor. Mai bine *pronunţaţi* cuvintele. *Ascultaţi-le* şi *pronunţaţi-le* până când gura vi se obişnuieşte cu ele.

Pronunţăm împreună cu el. *Idiot dojd! Plouă. Î*n dimineaţa asta n-am luat nici o pastilă. Mi-au dat una, dar n-am luat-o. Am strâns şase, despre care ei nu ştiu, dar mă-ntreb dacă ştiu. *Poate că ei chiar* vor *ca tu să ai şase pastile, Mary. Şase fix.*

N-am luat nici o pastilă şi mi-e greu să mă concentrez. Vorbim în ruseşte. *Oare o să se-ntâmple?* Oare-am să văd în dimineaţa asta ceva ce nu vreau să văd, numai pentru că

vorbim ruseşte, pentru că ei mă fac să ascult toată vorbăria asta în rusă şi-o să plouă, şi-or să fie din nou cadavre şi noroi? Dumnezeule mare şi bun. *Ia o pastilă, Mary. Fă-o spre binele nostru, al amândurora.*

— Locotenent Damico, zice pe neaşteptate glumeţul, cu bărbia lui proeminentă îndreptată spre mine. *Vî zacem prişli na reku?*

— *Ia prişol po proz'be...,* zic eu.

— Se poate şi mai bine, locotenente. Până acum ar fi trebuit să ştii expresia asta. *Ne*-ştiinţa poate să însemne moartea ta şi a câtorva dintre amicii care te-nsoţesc în această căutare de comori.

Ştiu, Harry. Ştiu.

Individul rosteşte din nou, răspicat:

— *Vî. Zacem. Prişli. Na. Reku?*

Cunosc fraza, dar prima oară a pronunţat-o cursiv, ca un *adevărat* rus. *Ce căutaţi pe râul ăsta?*

Mai încearcă o frază, pronunţând-o şi pe asta cursiv, iar eu n-o înţeleg. La liceu, la spaniolă abia obţineam notă de trecere, vreau eu să-i spun. N-am învăţat în familie echivalentele ruseşti pentru *taco* (specialitate culinară mexicană), *olé, Domnul fie cu tine* sau mai ştiu eu ce altceva.

Mă mulţumesc să spun:

— O să avem de vorbit cu nişte *ruşi,* Harry?

— Nu asta contează, Damico, zice el de parc-ar fi aşteptat asta, de parc-ar fi ştiut că o să se găsească vreun cârcotaş care să ridice problema. Important e ce impresie le faci soldaţilor NVA care au auzit *beaucoup* ruşi vorbind. Ei or să ştie ce trebuie să *simtă* când aud un astfel de rus, când îl văd vorbind limba asta, şi dacă *tu* nu le sugerezi acelaşi set de indicii când vorbeşti, atunci eşti un american mort. N-o să fiţi în stare să pătrundeti nici măcar un centimetru în regiunea aia, *nici unul* dintre voi, dacă rămâneţi fără acoperirea asta, mă-nţelegeţi?

Fir-aţi ai dracului de cowboy. Până şi muierea asta e un cowboy nenorocit, gândeşte el.

Seriosul se apropie, îi zice câteva vorbe pe care eu nu le aud, iar Harry exclamă:

— Da, să ştii c-aşa e!

— Harry, zice seriosul, crede că de vină e faptul că nu ţi-ai luat medicamentul azi, locotenente. *Mie* mi se pare că pur şi

simplu nu vrei să înveţi materialul ăsta. Daţi-mi voie să vă subliniez cât e de important să învăţaţi expresiile-cheie, astfel încât să fiţi în stare...

Începe. Cred că e o închipuire şi îmi spun: ţi-e *teamă* c-o să se-ntâmple, Mary. Vezi lucruri pentru că ţi-e *teamă* că le vei vedea. *Frica* poate să te aducă în starea asta, Mary. Imaginaţia e un lucru îngrozitor. Apare un râu atât de larg încât pare un lac. Iată şi o ambarcaţiune greoaie şi cenuşie, cu două mitraliere sovietice de calibrul 0,50 la prova. Ne aflăm la bord. În santină am pus nişte saci, pe care scrie, în limba lor, *Proprietate a Guvernului de la Hanoi.* Am pus saci şi în bărcuţele roşii legate într-un şir în spatele nostru. Din faţă se apropie o şalupă cenuşie, cu o stea roşie la prova, mişcându-se încet ca un vis. Ba nu, sunt *două.* Le vedem cum se apropie şi nu putem face nimic.

E un filmuleţ fără sonor, iar eu gândesc: *Tu născoceşti chestia asta, Mary. Nu se aude nici un* sunet. *Nu* moare *nimeni. Născoceşti totul.*

Prima şalupă cenuşie ajunge şi mai aproape, mitralierele sunt pregătite de tragere, şi în depărtare văd un pod, un pod mare şi întunecat. Ar trebui să-l cunosc, îmi spun eu. *Toată* lumea cunoaşte podul ăla. Noi l-am bombardat de nenumărate ori şi el e tot acolo. În spatele meu, micile sampane roşii, cu încărcătura acoperită de prelată, încetinesc o dată cu noi. Pe punte, peste tot în jurul meu, sunt numai *ruşi...*

Nu. Sunt *ei,* ceilalţi, şi chipurile li se văd deasupra uniformelor, care şi ele au nişte steluţe roşii. Chiar şi fata cea albă, îmbrăcată de asemena în uniformă. Stau undeva jos, pe nişte saci de molton, pentru că aşa mi s-a spus, iar unghiul de perspectivă e ciudat. Oamenii pe care-i cunosc — feţele — sunt adunate către prova bărcii, dar eu stau aici... pe nişte saci de molton...

Pentru că nu trebuie să fiu văzută. Pentru că pielea mea...

— Medicamentul, spune o voce, *nu* va influenţa performanţele ei lingvistice, *Trung Uy.* Nu-i aşa, domnule căpitan?

Vocea mai spune şi altceva — în ruseşte, de data asta. Peste tot în jurul meu se vorbeşte ruseşte. Cei aflaţi la prova acestei nave de patrulare vechi şi cenuşii vorbesc ruseşte. Dincolo de ei, prima şi a doua şalupă cenuşie s-au oprit, cu

mitralierele pregătite de tragere. De pe ele se revarsă o mulţime de indivizi cu feţe mici, cu trupuri firave în uniforme de culoarea nisipului, dar cu aceleaşi steluţe roşii. Se aud şi mai multe vorbe în ruseşte, dar nu vin de la vocile pe care le cunosc. Cea care vorbeşte ruseşte e o voce de pe prima şalupă cenuşie:

— *Vî zacem prişli na reku?* întreabă vocea, mânioasă.

Ce căutaţi aici?

Nu trebuie să mă ridic. Sunt nevoit să stau aici, prefăcându-mă bolnav, astfel ca nimeni să nu-mi vadă pielea. Nu am voie nici măcar să mă uit în sus, fiindcă dac-o fac, ei or să o vadă. Înţeleg asta. Înţeleg că nici n-ar trebui să mă aflu aici, şi nici nu m-aş afla, dacă omul care ne-a trimis n-ar avea *întotdeauna* un motiv. Nu sunt feţe ca a mea în ţara asta — sau în ţara a cărei limbă o vorbesc cu.toţii — dar el are motivele lui.

Aud *A naiomnie soldatî pri vas zacem? Zacem vam arujia?* („Dar mercenarii pentru ce vă trebuie? De ce aveţi arme?") Văd feţele care vorbesc, un ofiţer vietnamez pe care-l cunosc, altul pe care nu-l ştiu, uniformele sunt aceleaşi, dar feţele sunt diferite. Pot să le văd fără să-mi ridic privirea. Câinele se reazemă de mine, urmărindu-i. Îi văd pentru că îi vede el.

Se iscă agitaţie. Cineva se apropie de mine şi inima-mi bate cu putere, simt cum îmi bubuie capul. Mă ţin cu mâinile de stomac. Mă prefac din răsputeri că sunt bolnav, foarte bolnav. Îmi vâr capul între genunchi. Închid ochii şi-i *văd,* aşa cum îi vede câinele. Trei uniforme kaki se apropie de noi. Gulere rigide, stele de un roşu palid, bonete mici care se profilează în lumină. Cerul luminos şi înceţoşat din spatele lor îi face să pară mai închişi la culoare, mărunţi de statură dar siguri pe ei şi mânioşi, un mic film în culori pastel. Sunetele scoase de vocile lor parc-ar fi nişte păsărele agitate. Sunetele navei, nenumăratele scrâşnete şi şuierături, pufăitul motoarelor care merg în ralanti, plesnetul apei pe o carenă, se repetă la nesfârşit. Mirosurile *lor,* de la haine, de la sebumul trupurilor hrănite cu peşte, mirosul de teamă, de mânie. Mirosurile râului, o *mie* de mirosuri. Mirosurile bocancilor lor. Foşnetul slab dar clar al hainelor lor, care se apropie.

— *Vî zăcem prişli na reku?*

— Te rog să repeţi propoziţia, locotenente, spune o voce.

Încerc. Nu-mi iese nimic din gură. Nu trebuie să vorbesc, să-mi arăt faţa. Trebuie să par bolnav, incapabil să-mi ridic

capul. Dizenterie *amoebică* — sau poate ceva şi mai grav. Ca să dovedesc asta, mi-am murdărit pantalonii, am făcut-o cu zile în urmă, fiindcă aşa mi-a zis cineva. Nu recunosc sunetele pe care le scot gurile astea, totuşi cunosc mirosurile *fricii,* aşa cum le cunoaşte şi câinele.

Cineva urlă la mine. Eu nu-mi ridic privirea. Nici măcar n-o caut din priviri pe fata albă. Nu spun nimic. Nu mai stau pe sacii de molton — sunt pe punte — şi gloanţele mă ard precum focul. Mă căznesc să mă ridic, ghearele-mi alunecă, mă ud — şi mă străduiesc cât pot să nu scot nici un sunet în timp ce gloanţele ne lovesc, iarăşi şi iarăşi. Dar nu mă pot abţine — *îmi pare rău* — şi scot un sunet. *Scâncesc.*

Scâncesc din nou.

Spun:

— *Vî zacem prişli na reku?*

Pronunţ fraza cât mai corect cu putinţă, aşa cum a pronunţat-o *el,* cel din faţa mea, bănuitor şi mânios. Aud cum o *spune* insul cu faţă mică în uniformă kaki şi o spun şi eu. O spun perfect, ca un ecou.

După care îi răspund:

— *Mî na speţzadanii. Prokliataia pagoda.* („Suntem în misiune specială. Afurisită vreme.")

Ăsta e răspunsul corect şi pe deasupra îl pronunţ bine, dar chiar şi aşa gloanţele mă lovesc. Ei îmi văd faţa, aşa că gloanţele vin spre mine. Întunericul nu începe în ochii mei, ci într-ai *lui,* în blana lui încâlcită şi plină de sânge, în *scâncetul* pe care nu şi-l poate reţine, şi pe urmă se scurge în mine. Gloanţele ne lovesc pe amândoi. Dau din nou răspunsul — şi e corect — dar nu contează. Simt nişte degete pe gât, ceva îmi pipăie ochii, craniul. Gloanţele ne lovesc iarăşi pe amândoi şi scâncesc. Îmi pare rău, dar scâncesc.

Un bărbat în cămaşă înflorată se holbează la mine. Nu scoate nici un sunet. Ochii lui sunt altfel.

Steve — aşa-l cheamă pe tânăr — se holbează şi el la mine. Puştiul negru — îl cunosc — se uită lung şi tremură, de parc-ar simţi-o şi el. Căpitanul urmăreşte scena.

Ai mers cu mine, Kelly? îl întreb eu. *A mers şi Cooper?*

E ca şi cum tocmai aş fi ţipat, dar într-un fel sau altul n-am auzit, deşi toţi cei aflaţi în încăpere au auzit. Asta se citeşte pe feţele lor.

— A fost *foarte* bine, locotenente, zice insul în cămaşă înflorată. Te-ai jucat cu noi, Damico. Eşti mult mai bună decât ne-ai lăsat să credem.

Tremur. Simt mirosul râului, simt toate mirosurile. Simt cum pătrund gloanţele şi tresar violent.

„Cămaşă înflorată" continuă să se holbeze la mine. Ceea ce am făcut adineauri îl deranjează. Accentul, comprimarea. N-are de gând să treacă mai departe până când nu înţelege.

— Ai exersat cu locotenentul Bach, Damico? zice el.

— Da, răspund eu, încercând să mă ţin pe picioare.

Dac-am să cad, dac-am să mă zvârcolesc pe podea — dac-or să mă vadă zvârcolindu-mă — or să ştie de ce. Or să-mi dea altă pastilă.

— Da! spun eu, prea tare.

Noroc că locotenentul ARVN nu e acolo, altfel s-ar întreba de ce mint.

— Ai urechea formată pentru învăţarea limbilor, locotenente. Reuşeşti să comprimi vocalele chiar mai bine decât locotenentul Bach. Asta chiar că nu pot să-nţeleg. Ai vreo rudă de origine slavă?

Steve se uită la mine la fel ca şi ceilalţi. Nici el nu înţelege.

— Nu, răspund eu.

— Să mergem mai departe, domnilor, spune insul în cămaşă înflorată. Vreau s-aud din nou întrebarea şi răspunsul. Asta-i întrebarea pe care-o s-o auziţi imediat ce-o să treceţi de Moc Song.

Le vorbeşte tuturor, dar se uită la mine.

Steve şi Cooper repetă frazele. Le pronunţă ca la lecţia de spaniolă din liceu, aşezaţi în rânduri mici.

— *Vî zacem prişîi na reku?* spun eu o dată cu ei. Pe urmă răspund: *Mî na speţzadanii. Prokliataia pagoda.*

Ceilalţi repetă frazele, încercând să-şi îmbunătăţească pronunţia.

— A fost mai bine prima oară, Damico, zice tipul în cămaşă înflorată, privind în altă parte, căci şi-a pierdut interesul.

Mă uit la căpitan, iar el se uită la mine. *Ai mers cu mine, nu-i aşa, Kelly? Nu tremuri, dar ai mers cu mine, este? Şi tu ai fost* acolo.

El încuviinţează din cap. Sau mi se pare. Nu sunt sigură, dar nu contează.

Lui nu-i pasă.

Când plecăm la masă, Steve vine după mine în cameră. Îi spun că n-am nimic.

-Eşti sigură? mă întreabă el.

Eu dau din cap aprobativ.

— Nu vreau decât să stau întinsă un pic, zic eu.

— Eşti sigură că medicaţia e bună?

— Da, sunt sigură.

El aşteaptă, de parc-ar vrea să mă întrebe ceva, de parcă nu i-ar veni să creadă că a mea a fost vocea pe care-am avut-o jos — a fost de bărbat, de oriental, de locuitor din sud, *orice* numai a mea nu.

N-am de gând să-i spun.

Stau întinsă pe pat şi mă gândesc c-ar trebui să iau o pastilă.

Dar nu iau. Stau culcată un timp şi încep să plâng. Plâng din pricina câinelui, care e mort acum. Îl ţin în braţe, şi mă murdăresc pe mâini de urina şi sângele lui. Stă nemişcat. Şi eu am un glonţ în trup, nici eu n-am să scap, dar din pricina câinelui plâng, Steve.

Nu mai văd nimic.

Fără el, nu mai văd nimic.

Capitolul 22

Locotenent-comandor Lawrence Ballet, 290183811, Escadrila de avioane de vânătoare 143, Banda 6, transcriere

La început, m-au ţinut timp de o lună la Ap Lao, după care m-au mutat la Son Tay. Nu-ţi dădeau de mâncare decât în jur de o sută de grame de orez şi nişte capete de peşte, care de regulă erau deja uşor alterate. Nu puteai să supravieţuieşti cu atât de puţine proteine. Pierdeai în greutate şi, dacă te îmbolnăveai, nu mai aveai nici o şansă. Dar cel mai rău era să-ţi pierzi voinţa de a trăi. Aşa i-am pierdut pe Daniels şi pe Simons. Pur şi simplu au renunţat. Se simţea după felul cum vorbeau. Se citea pe feţele lor. Într-o zi au hotărât că nu aveau să mai trăiască. N-au mai suportat. Nu eram cel mai mare în grad, ci McLoughlin, dar eram cel mai apropiat de ei fiziceşte, prin proximitate fizică, aşa că am făcut ce-am putut. Daniels a murit în braţele mele. M-au

lăsat să-i dau să mănânce când n-a mai putut s-o facă singur şi a murit în braţele mele.

Am ţinut un jurnal pe mici bucăţele de hârtie de ambalaj, pe hârtie igienică, pe orice găseam. E de necrezut cât de preţioase devin nişte lucruri mărunte ca astea. Renunţam la orez ca să fac rost de orice fel de hârtie. De căpăţânile de peşte nu mă-nduram, totuşi. Gardienii râdeau de se prăpădeau pe chestia asta. Ia te uită, un american căruia-i plac capetele de peşte. Nu asta era cauza. Ştiam că n-am să rezist fără proteine. Te-nvaţă asta la antrenament. Te-nvaţă să urmăreşti şi să înregistrezi *totul.* Scriam de exemplu câtă urină eliminam pe zi, ce medicamente ne dădeau, atunci când ne dădeau aşa ceva, câtă mâncare şi apă, cât de mult s-a întins ciupercile de pe corpul meu. Şi, fireşte, cât de mult s-a agravat beri-beri. Mă umflasem ca o minge de plajă. Penisul mi se umflase îngrozitor iar testiculele semănau cu două portocale mari şi purpurii. Era înfiorător de greu să nu râzi. Nu mai erai în stare să mergi, dar tot râdeai, că nu puteai altfel. Am încercat să evadăm de două ori şi am fost bătuţi de fiecare dată.

Când dizenteria s-a agravat rău de tot — şi totodată imediat după bătăi — am intrat într-o stare foarte periculoasă. Nu ştiam cum s-o numesc, dar era reală. Era ceva ca respiraţia sau urinarea şi nu prea conta dacă aveam sau nu o denumire pentru ea. Mi se pare că i se spune „proiecţie astrală". Foarte periculoasă starea asta. Pur şi simplu îmi separam mintea de corp. Mă duceam oriunde doream —cu senzaţiile fizice. Mă urcam deasupra celulei în care mă ţineau şi mă uitam în jos, sau pluteam chiar în spatele unuia dintre gardieni — cel căruia noi îi ziceam Peter Lorre. El se afla dincolo de uşa celulei, dar uite că eu stăteam imediat în spatele lui, pluteam deasupra lui, fără ca el să ştie. În felul acesta obţineam informaţii. Ştiu că e greu de crezut, dar e-adevărat. Am aflat când urmau să-i mute pe cei de la Stardust Motel la Hilton, şi am aflat că băieţii din bârlogurile maimuţelor primeau medicamente în vreme ce noi nu primeam. N-am aflat lucrurile astea prin intermediul codurilor şi semnalizărilor auditive uzuale. Nimeni nu ştia de ele. Pluteam de colo-colo şi îi auzeam pe gardieni vorbind în vietnameză şi nu ştiu cum se făcea că înţelegeam. Nu cunoşteam limba dar, într-un fel sau altul, fiindcă pluteam probabil, înţelegeam. Când acţionam pe baza informaţiilor se dovedea că erau adevărate.

Vorbeşte cu ceilalţi. Călătorind astfel, eram în stare să fiu de folos pentru toţi ai noştri. Sunt sigur că de-aia s-a întâmplat. Am început s-o fac când situaţia s-a înrăutăţit într-adevăr — imediat după ce i-am pierdut pe Daniels şi Simons, când dizenteria a atins punctul culminant. Când ajungi într-o situaţie ca asta, ceva se întâmplă cu tine, cu mintea ta, cu *sufletul* tău. Nu mai eşti acelaşi individ disciplinat şi la locul lui, care nu crede în chestii dintr-astea.

Era periculos pentru că atunci când mă separam de corpul meu mă uitam în jos şi vedeam trupul ăla dezgustător, acea mizerie înfiorătoare, şi gândeam: „Pentru nimic în lume nu m-aş întoarce acolo. Doar nu trebuie s-o fac, nu?" Dar ştiam că dacă nu mă intorceam, nu puteam trăi şi doream mult să trăiesc.

Sergent artilerist Scott Sands, 369568032, Echipa de puşcaşi nr.2, Divizia 26 infanterie marină, Banda 1

Mă aflu pe nava-spital *Repose* împreună cu doi camarazi din Echipa 2, răniţi în cursul aceleiaşi misiuni, şi tocmai mi-am pierdut cunoştinţa. Sunt dus în salonul de urgenţe pe un cărucior şi am senzaţia că cineva îmi trage o pătură peste picioare, peste trup şi peste faţă. Nu e o pătură adevărată, nu. Mai degrabă e o ceaţă neagră. Dintr-o dată ţâşnesc în cealaltă parte a încăperii. Nu trupul meu, ci o altă parte din mine. Timpul a stat în loc. Nu simt nici o durere, deşi îi văd pe doctori cum mă operează în cealaltă parte a salonului. Am nişte sentimente incredibile, de pace şi de linişte, şi văd pe ceafa unuia dintre doctori un semn din naştere. Deodată nu-l mai văd. Stau undeva în cadrul uşii şi privesc în depărtare la o vale frumoasă. Se văd trei coline de nisip negru fertil. Apare o siluetă întunecată, un bărbat, care merge pe nisip. Nu-mi amintesc să-mi fi spus ceva. Pur şi simplu a plecat peste dealuri. Nu ştiu ce se afla dincolo de dealurile alea, dar ştiu că era ceva incredibil, ceva incredibil de frumos. Când m-am trezit, l-am întrebat pe doctor despre semnul din naştere şi a părut surprins. De atunci, pentru mine lucrurile s-au schimbat. Acum cred în Isus Cristos. Văd şi ştiu lucruri pe care n-ar trebui să le ştiu. De exemplu, ştiu când cineva are nevoie de ajutor, chiar dacă nu l-am văzut niciodată, şi astea probabil că le-aţi auzit de la căpitanul Martinez. Ciudăţeniile astea nu sunt niciodată în folosul *meu.* Sunt în

folosul altora şi ştiu că El vrea asta, că de-aia sunt viu. Acum ştiu asta. Eram arogant, egoist şi puţin cam fanfaron. Acum nu mai sunt. Acum îl slujesc pe *El.*

Căpitan Oliver Moorehead, 590212756, Grupa 5 a Forţelor Speciale, Banda 3

Zăceam acolo lângă buncăr şi un tanc sovietic PT-76 avea tunul îndreptat spre mine. E singura dată când ei au folosit blindatele în războiul ăsta iar eu stau întins chiar în faţa buncărului, aşteptând ca tunul de pe turelă să mă facă bucăţi. Nu se întâmplă nimic. *Absolut nimic.* Nici un sunet. Nici o mişcare. Se aude până şi bătaia vântului. Mă uit în sus şi, la vreo cinşpe paşi de mine văd o siluetă îmbrăcată în alb, care stă aproape pe acoperişul buncărului. Nu-i văd faţa fiindcă are soarele în spate, faţa e întunecată — aşa cum se-ntâmplă când e luminată din spate. Silueta mă priveşte şi totul e complet încremenit. Îmi dau seama că n-o să se întâmple. N-am să mor. Am să zac aici până când tancul ăsta rusesc, cu tunul lui de o sută de milimetri o să se-ntoarcă şi-o să plece, iar eu n-am să mor. Şi ştiu de ce. *Asta se întâmplă pentru ca să ştii că exist,* îmi spune silueta, *că sunt adevărat, că mă voi afla veşnic aici pentru tine.* In schimb, adaugă silueta, le vei spune celorlalţi ce ai văzut azi: că mă voi afla veşnic aici pentru ei.

Celelalte două experienţe asemănătoare le-am avut în Cambodgia, când aceeaşi siluetă m-a botezat în râul Song Ma, în toiul unei lupte, când m-aş fi putut îneca, dar nu m-am înecat, şi la Saigon, când L-am văzut arătând spre o bicicletă-capcană, şi astfel eu şi ceilalţi patru soldaţi cu care eram am scăpat nevătămaţi. Nu ştiu întotdeauna exact ce vrea El de la mine, dar El vrea ca eu să trăiesc, aşa că trăiesc.

Sergent Bobby Ray Peters, 570793420, Divizia 3 infanterie marină, Banda 2

Nu ştiţi ce-nseamnă să visezi chestii de-astea. Eram în închisoare şi mă gândeam la ce se întâmplase anul trecut în Vietnam, iar visurile îmi reveneau ca un amestec prost făcut. Când eram acolo, tăticu, visam despre o faţă — poate că-l cunoşteam pe amărăştean, poate nu — şi pe urmă plecam într-o

patrulă cu individul, iar el o mierlea. Nu conta cât de mult bac-bac vedeam, cât de mult stătea rece gagiul, oricum o mierlea şi eu trebuia să privesc treaba asta. Sau îl găseam undeva, după câte-o misiune, în timpul „curăţeniei". Nu-mi aminteam visul şi nici faţa lui până când nu mă uitam în jos şi-l vedeam pe amărăştean. Uneori nu-i recunoşteam faţa de la început, atât era de terciuită. Mă lua cu frig pe şira spinării, mă holbam la el şi visul se întorcea, uite-aşa. Pe urmă plecam. Nu mai vroiam să mă uit la el. Ca şi cum cineva îmi spunea: *Haide, uită-te până-ţi aminteşti, dar pe urmă fă bine şi pleacă.* Asta a durat cinci luni bătute pe muchie, tăticu. Pe cei mai mulţi dintre băieţii ăştia nu-i cunoşteam, sau dacă-i ştiam, mi se rupea în paişpe de ei. Poate într-o incursiune, în timpul unui contraatac, în orice confruntare serioasă, sigur că da, toţi sunt importanţi pentru pielea ta într-o luptă, dar după aceea, *paştele mă-sii.* Tu îi ţii pe ei în viaţă, ei pe tine, dar când te-ntorci în buncăre, n-auzi decât „du-te-n aia mea" şi „ba pe-al mamii dumitale". Acolo toţi sunt nişte căcănari.

Am ajuns totuşi să-l cunosc pe cioroiul ăsta. Nu prea am eu obiceiul să-mi pierd timpul cu cioroii, dar m-am înţeles bine cu el. Îl chema Roberts şi era un pui de lele dat dracului. Se dădea în vânt după şunca cu rahaţi prăjiţi din cutiile de raţii, aşa că făceam schimb de haleală şi-mi dădea piersicile lui. Poţi să crezi una ca asta? Am petrecut împreună nişte permisii în Vietnam. La dracu, nici nu ştiu *de ce.* Am făcut-o *de două ori* — de necrezut, nu? — o dată în Da Nang şi o dată în Saigon. Bănuiesc că, pentru un cioroi, tipul era în regulă. N-aveam de gând să-i scriu lui taică-miu despre el, dar era un tip ca lumea.

Într-o noapte i-am visat faţa, faţa cioroiului, şi când m-am trezit am ştiut că o să dea ortul popii, în ziua aia sau a doua zi, n-avea importanţă când, el avea s-o mierlească în Vietnam. M-am trezit înnebunit. Îl *cunoşteam* pe gagiul ăsta. Tocmai îl visasem, aşa că ştiam c-o să moară. Am încercat — zău c-am încercat — să-l conving să nu iasă. L-am înşfăcat şi l-am zgâlţâit ca pe-un copil. Ţipam şi-mi agitam pumnul sub nasul lui, iar el nu ştia ce să facă: să râdă de mine sau să mă-mpingă cât colo. *Nu pleca,* ţipam eu la el. *Nu pleca, Luther Roberts!* El râdea cu lacrimi şi zicea chestii de genul: „Tu, Peters, mare iubăreţ de negrotei trebe să fii." Zicea: „Hei, păi dacă mă iubeşti aşa de mult, de ce nu mă iei de nevastă? Nu vrei să fii maşinuţa mea

de regulat când ajungem acasă?" Nu înţelegea ce făceam eu. Nu ştia de ce mă port aşa. Poate că făceam mişto de el, poate că o luasem razna din cine ştie ce pricină. Poate că eram numai bun de Secţiunea 8. Zice: „Am să plec, Peters. *Amândoi* o să plecăm." Eu îi spun: *"Ba* nu *ai să pleci, cioroi nenorocit ce eşti!"* Aşa că tipul se înfurie. Fraţii de suflet stau în jurul nostru, râd, ţopăie şi bat din palme, şi iarăşi râd. Aşa că el îmi zice: „Ai în faţa ta un soldat negru care o să *iasă afară,* 'te-n nară de albitură!" „Nu!" spun eu. „Du-te-n mă-ta!", face el. „Nu!" zic eu încă o dată şi pe urmă o fac, pur şi simplu: îl împuşc în picior. Iau pistolul din dotare, un automatic de calibrul 0,45, şi îi trag un glonţ în laba piciorului. Acum se zvârcoleşte ţipând pe podea iar eu îi zic: „Ai acum o rană de milioane, cioroi urât ce eşti. Ai să pleci, da' *acasă."* Aşa că nu mai pleacă în patrulă în ziua aia, şi nici nu mai dă ortu' popii. E trimis acasă.

La început au crezut că şi-a facut-o singur, aşa că a trebuit să mă duc şi să le spun cine a facut-o. Pe urmă au zis că el trebuie să-mi fi *cerut* asta, să-i fac un serviciu, ca să poată ajunge acasă, şi-mi zic în sinea mea: *Dă-o-n mă-sa, Peters. Dă-i drumul şi spune-le.* Aşa că le spun despre visele mele şi de ce l-am împuşcat în picior pe cioroiul ăsta urât.

Ei nu mă cred, nu cred o iotă din ce le spun eu, dar văd cât e de furios Roberts, cum ar vrea el să mă omoare, aşa că nu se mai gândesc că el mi-a cerut s-o fac. Acum ei zic că trebuie să fie o chestie *rasială.* Am vrut şi eu să fac de petrecanie unui cioroi, iar restul sunt frecţii. Cheamă la ei cinci gagii de la noi din pluton şi ăştia spun toţi: „Da, sigur, are vise. Da, el şi Roberts sunt apropiaţi." A doua zi, vine un apevist la mine, un maior, şi-mi zice: „Ascultă la mine, iubăreţ de cioroi. Prietenul tău, cioroiul, e acum în drum spre casă, cu avionul, dar *tu* n-ai să pleci nicăieri. De la mine n-ai să capeţi o Secţiune 8." [Râsete] El tot crede că am facut-o ca să plec acasă, ca să-i fac să creadă că-s nebun şi să mă trimită acasă.

Sigur că cioroiul ăla mă urăşte de moarte, căpitane. Am primit trei scrisori de la el, pline de oftică. Zice: „De ce nu mi-ai pomenit niciodată de visele alea, ticălosule? Fi'n'că nu le-ai *avut* niciodată, de-aia!" încă nu-i vine să creadă. Îşi închipuie că-s nebun. Umblă şontâc-şontâc prin St. Louie fiindcă un pui de lele nebun l-a împuşcat în picior. Umblă şchiopătând prin tot oraşul fiindcă un *alb* nebun l-a-mpuşcat în picior. La naiba, nu ştiu nici

măcar dac-ar fi mierlit-o sau nu, în cazul în care l-aş fi lăsat să plece în misiune în ziua aia. Poate c-ar fi dat în primire, poate că nu. Eu n-am vrut ca visul ăla să se transforme *vreodată* în realitate, căpitane. Şi cred că el ar fi făcut la fel. [Râsete] Din ziua aia, nu l-am mai visat pe cioroi nici măcar o dată, dom' căpitan, dar pun pariu pe ce vreţi că *el* m-a visat.

Sergent Terrence Mael, 479030278, Divizia 3 infanterie marină,
Banda 2

În martie anul trecut eram comandant de grupă. Acţionam în valea Khe Sanh. Mi-am scos grupa pe teren într-o seară, ca să punem la cale o ambuscadă de noapte. În timp ce ne amenajam poziţia, aflată pe coasta unui deal, am văzut un soldat NVA ieşind din copaci, la vreo patru sute de metri de noi. Traversa un lan de orez şi se-ndrepta spre un alt pâlc de copaci. Era prea departe ca să putem trage în el, aşa că am luat o echipă de trăgători şi m-am dus după el, deşi nu vroiam să ne dăm în vileag poziţia. L-am urmărit cum a ocolit copacii şi am văzut cum se ridică nişte fum de la poalele muntelui de dincolo de copaci. Mi-am zis că acolo se găsea un sat şi că probabil într-acolo mergea soldatul. Le-am spus celor din grupă că o să controlăm zona aceea a doua zi dimineaţă, după răsăritul soarelui, când urma să părăsim ambuscada. În noaptea aia, în timp ce dormeam, am avut un vis. În timpul unei ambuscade, toată lumea rămâne trează până pe la unşpe, după care toţi fac de pază cu rândul. Mă duc la culcare şi încep să visez.

În vis, mă scol cam când se crapă de ziuă şi-mi pregătesc echipa să mergem să controlăm zona spre care se îndrepta soldatul NVA. După ce-am ocolit copacii pe unde-l văzusem ultima oară pe individ, am dat peste un sat pitit într-un pâlc de copaci, chiar acolo la poalele muntelui, unde-mi închipuisem că are să fie. Satul arată tare sumbru. Printre copaci şi în jurul colibelor pluteşte ceaţa. Trebuie să străbatem vreo două sute de metri ca să ajungem acolo. Când ne apropiem, mă duc în faţă, ca să merg în fruntea formaţiei.

Când ajungem la copacii de la intrarea în sat, dăm peste un râu lat de vreo douăzeci de metri, peste care se trece pe o punte din funii. Îmi opresc grupa acolo, ca să putem arunca o

privire. Totul e foarte liniştit. Nu vedem pe nimeni şi nu auzim nimic. E doar o senzaţie pe care nu pot s-o descriu. Le spun oamenilor mei să mă acopere şi trec primul. Când ajung pe la jumătate, văd cum se deschide brusc uşa unei colibe şi drept în faţa mea apar trei soldaţi cu o mitralieră. Pe urmă, totul se desfăşoară cu încetinitorul, ca într-un film. Ei trag şi sunt lovit de trei gloanţe. Le văd cum se apropie foarte încet, dar nu pot să fac nici o mişcare. Mă uit în jos la pieptul meu când pătrund gloanţele şi nu simt nimic. Mă prăbuşesc în apă, alunec în râu cam pe la jumătatea lui. Stau lungit şi văd cum ţâşneşte sângele din cele trei găuri şi se amestecă cu apa. Mă gândesc că viaţa se scurge din mine şi se duce pe apa râului ăla. Nu sunt speriat. Mă simt bine. E ca atunci când ai luat un drog şi ai impresia că pluteşti. Mă simt de parc-aş încerca să plutesc mai departe, dar ceva mă reţine şi nu-mi dă drumul. Mă sperii zdravăn, pentru că nu pot să plec de-acolo. N-am cum să descriu senzaţia aceea. În clipa aia m-am trezit tremurând. Eram ud leoarcă de transpiraţie.

In zorii zilei, îmi pun grupa în mişcare. Continui să tremur. Vreau să uit de soldatul NVA şi să-mi duc grupa înapoi în tabără. Îmi tot spun că n-a fost decât un vis. Sunt neliniştit din pricina asta. Am fost deja rănit de două ori, aşa că sunt neliniştit, dar mergem mai departe. Îi duc spre munte. Pe când ocolim copacii, mă opresc. Avem în faţa ochilor satul acela, exact aşa cum îl visasem. Chiar la poalele muntelui, ascuns între copaci şi învăluit în ceaţa aia ciudată. Nu pot să vă descriu ce am simţit, sir. Le spun oamenilor mei că ne întoarcem, că nu intrăm în satul ăla. Ei vor să ştie de ce. Eu nu vreau să le spun. Ei nu pricep ce s-a-ntâmplat cu mine. Am o poreclă, „Pelerinul",de la filmul ăla cu John Wayne mi se trage, întotdeauna îmi risc pielea pentru ceva, mă ofer voluntar să conduc misiuni periculoase pe timp de noapte, chestii de felul ăsta. Nu m-au văzut niciodată comportându-mă astfel. Îşi dau seama că sunt zguduit dintr-o pricină oarecare, dar nu ştiu de ce.

Dau să mă întorc şi iarăşi mă opresc. Trebuie să ajung mai aproape. Nu pricep de ce. Ceva îmi spune să merg mai departe, că n-a fost decât un vis. Altceva îmi spune că dacă mă duc, am să mor. Înaintez şi ajung mai aproape. Simt nevoia să văd ceea ce trebuie să văd. Merg în fruntea formaţiei când traversăm lanul de orez. Ajungem la copacii de la intrarea în sat. Iarăşi

înlemnesc. Uite râul, uite podul din frânghii şi acea linişte care domneşte peste tot, precum moartea. Eu stau acolo încremenit. Nu pot nici măcar să vorbesc. Nu sunt speriat. Am senzaţia că urmăresc un film, aşteptând să văd ce-o să se mai întâmple. Nu ştiu ce-aş mai putea să fac. Ceva trage de mine să trec podul. Altceva îmi zice întruna: *E decizia ta — dacă te duci, ai să mori.* N-am trăit niciodată în viaţa mea ceva asemănător. Şi-acum mai visez despre asta. Mă văd în râul ăla, sângele mi se scurge din trup şi se amestecă cu apa. Tremur şi-acum, numai când aduc vorba despre asta. Aşa că am dat comanda de întoarcere şi am plecat. Întotdeauna am să mă-ntreb, bineînţeles. Întotdeauna am să mă-ntreb ce s-ar fi întâmplat dacă aş fi trecut podul ăla.

Capitolul 23

Ne-au dat uniformele şi stăm în sufragerie, ajutându-ne unii pe alţii şi râzând.

— În seara asta, eşti numărul unu, tovarăşe Joe, îmi spune Bach, maimuţărind engleza unei pipiţe de prin baruri, dar tipii în cămăşi hawaiene nu gustă poanta. Asta-i o chestie serioasă. Cine-i puţoiul ăsta de locotenent ca să se amuze pe socoteala noastră?

— Pân-acu nu sunt decât numărul trei, locotenente... am nevoie de ajutor, îi spun eu lui Bach, dar Steve e cel care vine să mă ajute la blestemăţiile alea de petliţe.

Arătăm foarte „stoc" în chestiile astea. Steluţe roşii şi întărituri la umeri, cravate şi un postav cât se poate de solid. Dar încă nu avem puse la punct toate detaliile.

— Ce zici, Tony, să fac nişte flotări ca se se-mbibe de transpiraţie? îl întreb pe unul dintre tipii în cămaşă. Sau să vărs nişte vodcă pe mine. Avem vreun pic de vodcă, Tony? Poate c-am să mă ud numai pe pantaloni. Am auzit că ruşii se udă pe pantaloni într-o veselie.

Tony crede că-l iau peste picior, şi asta şi fac. Ar vrea să-mi spună: „Hei, şi tu eşti o scârbă, măi domniţă", dar nu poate. Sunt femeie. N-o fi având importanţă pentru Bucannon, care mă trimite în nord împreună cu toţi ceilalţi, dar individul ăsta nu vrea să vorbească urât cu mine într-o companie mixtă. E teribil de amuzant.

— Sunt o scârbă, este? îi spun eu şi Steve se uită când la

mine, când la el, şi se chinuie în continuare cu petliţa mea stângă. Blestemăţia refuză să stea ca lumea. Atârnă strâmb, ca o placă indicatoare prinsă într-un singur cui.

Căpitanul e în alcov, îşi aranjează vestonul, iar ciungul, care o să fie sergentul nostru de grupă (cum poate un şef de echipaj, un grad important, fost membru SEAL, care are un singur braţ şi nu ţine neapărat să meargă-n misiunea asta, să ne fie *sergent de grupă?* Şi pe-asta ai facut-o pentru mine, colonele, încă unul de care crezi c-o să-mi placă şi-am să visez despre el...dacă nu am şi visat deja?), e tot în camera lui de la etaj. Nu vrea să lase pe nimeni să-l ajute şi îl auzim toţi cum strigă: *"Fir-ai al dracului! Fir-ai al dracului de costum!"*

— Du-te şi adu-l, îi spun eu lui Steve.

Steve se uită la mine.

— Nu vrei să încetezi să-ţi mai faci griji din pricina mea? îi spun eu. El are nevoie de ajutor acum, Steve.

Pleacă şi,când se-ntoarce, vine împreună cu şeful de echipaj, sergentul nostru de grupă, care continuă să înjure, are o mânecă a tunicii întoarsă pe dos, steaua neprinsă încă, iar petliţele stau atârnate ca nişte mici rachete caraghioase. Steve se abţine să nu râdă şi ştiu că dacă mă uit prea mult la el am să izbucnesc în hohote drept în faţa lui şi asta o să-nsemne stărşitul, fîindc-o s-o zbughească pe străduţa de afară, o să intre prin baruri zbierând în englezeşte, pe jumătate îmbrăcat, pe jumătate rus, şi toate ambasadele din Vientiane or să vorbească despre el. Nici una, dar absolut nici una, n-o să fie dispusă să şi-l revendice.

Mă apropii de el. Are una din feţele acelea deschise, care te lasă să vezi fiecare sentiment,şi tenul rozaliu specific, se pare, tuturor irlandezilor. Are nişte obraji trandafirii, ca de Moş Crăciun, un bust de-a dreptul impresionant şi capul acoperit cu un păr ondulat şi sănătos. Se spune că ochii sunt oglinda sufletului, şi omul ăsta are ochi albaştri, ca de sticlă pisată — cum s-ar vedea lumina printr-un caleidoscop bleu — şi la coada ochilor aceia are laba-gâştii, care nu s-a format din pricină c-ar rânji întruna, ci sunt urme ale grijilor. Arată îmbătrânit, are nevastă şi copii şi doar un singur braţ, şi ştie că n-ar trebui să se afle deloc aici. Nu vrea să se gândească la ce i s-a întâmplat în ziua aceea pe Mekongul inferior, aproape de My Tho, micile sfere de lumină de care ar fi trebuit să asculte şi n-a ascultat,

nenorocirea pe care-ar fi putut s-o depăşească fără probleme dac-ar fi ascultat. Nu vrea să se gândească absolut deloc la asta, dar n-are încotro. L-au făcut din nou comandant de grupă, ca de alte o sută de ori înainte în Deltă, ca pe blestematele de râuri ale lui Bucannon din Cambodgia. I-au mai dat încă o echipă.

Uluitor câte poţi citi în ochii cuiva.

— Arăţi ca dracu, şefule, îi spun eu, smulgându-i petliţa din dreapta şi rânjind la el.

Tare mult i-ar plăcea să se-nfurie, să se descarce pe *cineva,* dar nu pe mine. Eu sunt femeie. Îmi dau seama că-mi aminteşte de Christabel. Nu vreau să moară nici el.

Nu veau să moară *nici unul* dintre ei.

Ai ştiut asta când ai ales echipa, nu-i aşa, colonele?

Un băiat negru şi câinele lui. Un profesor vietnamez curtenitor. Un ciung care-i foarte speriat...

Oameni pe care să-i visez sigur, am dreptate, colonele?

— Cine dracu mai eşti şi *tu?*

— Sunt Miss America, dom' şef de echipaj. Folosesc formula de adresare pe care o merită, deşi nimeni altcineva n-o să se deranjeze s-o mai facă. Iau parte la turneul lui Bob Hope. Sunt aici ca să te fac fericit. Nu poţi să pui mâna, dar poţi să te uiţi cât vrei.

Încearcă să se abţină, dar nu reuşeşte. Pe buzele crăpate se aşterne un zâmbet.

—De ce naiba avem o *femeie* în echipa asta? întreabă el, întorcându-se către ceilalţi.

Steve priveşte şi ascultă. Cooper încearcă să-şi îmbrace uniforma. un pic cam mare de el, şi Bach îi dă o mână de ajutor.

— Pentru c-am încercat să-l ucid pe colonel, dom' şef de echipaj.

El se uită la mine o clipă, apoi spune:

— Bravo ţie, locotenente. Ar trebui să-ncerce asta mai mulţi dintre noi.

— N-o să meargă, spun eu, arătând cu capul în direcţia alcovului.

El se uită într-acolo şi-l vede pe căpitan. Încerc să-i vâr ciotul braţului în mânecă, dar vârful de oţel al protezei se tot agaţă de căptuşeală. E de culoarea porcului, unul din cei trei purceluşi —proteza asta roz tâmpită — şi se agaţă de toate alea.

Eu trag, el trage, şi nu ne descurcăm deloc.

— Nu mă surprinde, zice el.

În sfârşit, ieşim la liman şi-i spun:

— Zi-mi te rog cum se spune *Suntem consilieri agricoli.*

Încearcă, dar încurcă rău de tot ordinea cuvintelor.

— Ai studiat dicţionarul de expresii, dom' şef de echipaj? întreb eu.

— Nu, nu l-a studiat, spune din uşă „cămaşă serioasă".

— Plimbă ursu, Tony, îi zic eu, iar Tony se uită lung, se întoarce şi pleacă.

— La naiba, nu, locotenente. Abia am ajuns aici ieri. Nu vezi că nu pot nici măcar să *mă-mbrac* singur? Cum dracu o s-ajung eu să-nvăţ rusa?

Dar zâmbeşte larg. Zâmbesc şi eu.

Petliţele sunt în regulă. Mânecile sunt la locul lor. Postavul îl înnebuneşte — haina îl strânge la piept — dar acum arată bine. Capătul protezei abia dacă iese puţin afară din mânecă.

— O s-ajungă, cred, la buzunar, nu? întreb eu.

Îmi arată că da.

Îi aranjez steaua şi căptuşeala de la umeri şi la sfârşit îi leg şi cravata, iar el nu ştie ce să mai zică. Stăm singuri într-un colţ. Mă simt ca şi soţia lui.

— Mi l-am pierdut acum paisprezece luni şi opt zile, locotenente, îmi spune el. Mi s-a spus că nu te obişnuieşti de tot cu el decât după trei-patru ani. Şi cred.

Îl privesc în ochi şi-i spun pe un ton foarte liniştit:

— Oamenii ăştia n-or să-ţi lase trei sau patru ani, dom' şef. N-or să ne lase la *nici unul* dintre noi trei sau patru ani. Aştept o secundă şi reiau: Dacă încerci să faci totul de unul singur în misiunea asta, fiindc-aşa-ţi dictează bărbăţia, dom' şef Sessions, ai să compromiţi misiunea şi, cine ştie, ai să ne omori pe toţi. Dar, cum spunea bunul nostru colonel, dac-ai să ne laşi să fim braţele şi mâinile tale, o să ne descurcăm.

Pe oricare altul l-ar fi pocnit, l-ar fi ocărât, sau cel puţin ar fi plecat de-acolo, dar eu sunt femeie. Ba chiar l-am ajutat să se-mbrace. L-am şi atins în timp ce se îmbrăca, şi ştim ce înseamnă asta.

El încuviinţează din cap. Ochii i se umezesc, văd asta, şi ştiu că dacă am să continui să-l ating n-am să-i văd numai lacrimile, am să văd chiar şi cum are să moară. Exact aşa cum

ar vrea Bucannon ca eu să fac.

— Nu-i aşa că arată „ştoc", Cooper? spun eu, dându-mă un pas înapoi şi uitându-mă la caporal.

— *Buu-cuu ş*toc, locotenente.

— Numahru unu dom' şăf, zice şi Bach, ceea ce-i scoate din minţi pe tipii în cămăşi.

— Să mergem, zice Harry. Tu, şefule, ai să taci mâlc în seara asta. Ceilalţi o să vorbiţi când însoţitorul vostru vă dă semnalul, şi atunci numai frazele pe care sunteţi siguri. S-a-nţeles?

Noi încuviinţăm din cap, rânjind.

— Să nu scoţi *o vorbuliţă,* şefule, ai înţeles? zice Harry.

— Dom' şef Sessions a înţeles, spun eu.

Cineva soseşte în hol şi mă gândesc: *Bucannon...* Acum aş avea prilejul să-i spun: ,.De unde i-ai scos pe bulangiii ăştia în cămăşi hawaiene, colonele? N-aveai destui ca ei în tabără la noi?"

Dar nu e Bucannon. Tipul ăsta — înălţime medie, păr negru — intră şi văd că poartă şi el o uniformă rusească.

Când ajunge la vreo şase metri şi- se opreşte să vorbească cu Tony, văd nişte ochi cum n-am mai văzut până acum, la *nimeni. Dumnezeule,* îmi spun eu. *Ne-au adus un profesionist.*

— Acest om va fi însoţitorul vostru, zice Tony, fericit că unul din oamenii agenţiei a venit să-l protejeze de labagiii ăştia camuflaţi, pe care i s-a dat ordin să-i strunească. Bineînţeles, nu pomeneşte numele individului, sau gradul lui adevărat, dac-o avea vreunul, sau liceul pe care l-a absolvit, sau orice altceva... iar eu mă uit la Steve. Steve se uită lung şi el. Cu toţii ne uităm lung. *Nici Beretele Verzi n-au ochi ca ăştia,* îmi spun eu.

Ştiu că tipul care stă în hol şi se uită la noi vorbeşte rusa fluent, că se duce oriunde are nevoie să se ducă şi că faţa lui poate nu-i aceeaşi de fiecare dată. Ei se folosesc de vocea lui — şi până acum asta n-a fost o problemă. Poate că-ntr-o zi, când or să se găsească aparate mici, pe care să le ţii în mână şi să identifici vocile cu ele, or să fie nevoiţi să-i umble şi pe la corzile vocale —să i le schimbe de fiecare dată — dar deocamdată numai faţa trebuie să i-o schimbe. E o faţă moartă, artificială. Ochii sunt chestiile care se mişcă.

— Aşteptaţi semnalele, spune Harry. Dacă nu sunteţi complet siguri cum stau lucrurile, nu deschideţi gura. Nu salutaţi

pe nimeni care arată fie şi numai *pe departe* a rus. Nu răspundeţi nimănui care vi se *adresează* în ruseşte. Dacă vi se vorbeşte în vietnameză, în laoţiană sau în engleză, nu spuneţi nimic. Daţi din umeri, uitaţi-vă la escorta voastră şi lăsaţi-l pe el să se descurce, vă rog. Dacă situaţia e clară — dacă aveţi *undă verde* — o să vă dea de ştire cu fraza prestabilită şi puteţi să folosiţi atunci răspunsurile prestabilite în ruseşte. Dacă uitaţi şi scoateţi fie şi o singură vorbă în engleză, şi cineva vă aude, aţi încurcat-o electric! Sunteţi un grup de consilieri agricoli ruşi, specialişti în *cultivarea orezului,* şi urmează să fiţi trimişi în Nord, în perioada musonului de iarnă, spre binele orezului şi al relaţiilor internaţionale — indiferent dacă *vouă,* ca ruşi într-o ţară străină, vă convine sau nu. Întâmplător, vouă *nu* vă convine. Încercaţi să fiţi cât mai convingători, doamnelor şi domnilor. Spre binele tuturor.

În timp ce-l urmăm pe „faţă de plastic" afară din casă, Steve vine lângă mine.

— Ai făcut o treabă bună, Mary, zice el. Altcineva nu putea s-o facă.

Eu nu spun nimic.

— Dacă n-o să fim uniţi, continuă el, n-o să reuşim. Ăsta-i lucrul cel mai important. Ai reuşit să convingi un fost membru SEAL să se alăture unei echipe a armatei de uscat. Un adevărat miracol.

— Aşa e, spun eu, dorindu-mi să fie din nou Steve pe care-l cunosc, şi ştiind de ce nu mai este.

Suntem iarăşi în acelaşi blestemat de Mercedes, toţi în afară de Cooper şi câinele lui, şi parc-am fi poliţiştii de la Keystone, înghesuiţi pe bancheta din spate a acestei matahale bătrâne şi negre, care navighează pe străzile pustii, îndreptându-se spre luminile strălucitoare, târfele, micii afacerişti şi costumele unei nopţi orientale. Nu mergem prea departe. Ne oprim pe o altă străduţă întunecoasă, coborâm din maşină şi, bingo!, ne urcăm într-un taxi.

— *Mnie eto nravitsia svabodî,* zice fericit Bach, şi „faţă de plastic" îi aruncă o privire de gheaţă.

— Cum se spune în ruseşte „007"? îl întreb eu pe căpitan în timp ce ne urcăm, iar el îmi aruncă acelaşi tip de privire.

Ăştia ne strică toată distracţia, îmi spun eu, dar nu mai fac nici o încercare. Mă gândesc c-ar trebui să avem la noi nişte

sticle de vodcă, să dansăm cazacioc chiar aici, lângă taxi, cu nişte căciuli înalte de blană care să stea pe capul nostru fie printr-o minune, fie prinse cu ace de păr, strigând „Hei!" la fiecare lovitură de călcâi în caldarâm, ca să zăcem a doua zi gemând din pricina febrei musculare şi a durerilor de cap. Dar îmi aduc aminte că nu trebuie să zâmbim, nu trebuie să lăsăm impresia că ne-am simţi bine, sau să dăm bacşişuri mari, şi nici să dăm bomboane copiilor. *Comunismul trebuie să fie ceva de mâna a treia,* mă gândesc eu.

Mergem cu maşina în tăcere, fără să scoatem o vorbă, ca o gaşcă de puştani care-au dat de bucluc. Luminile devin mai strălucitoare şi până la urmă nu mai pot să suport. Îi spun lui Steve, care stă lângă mine, cu genunchiul lipit de al meu:

— *Unde dracu' suntem?*

— Pe Tu Do Street, răspunde el fără să stea pe gânduri, şi mă bucur să aud o glumă.

Dar nu pare a fi Tu Do Street. Văd alei întunecoase, la care lumina neonului nu poate să ajungă, şi pe urmă, la nici zece metri distanţă, ca un soare orbitor, cluburile de noapte, cazinourile, bordelurile — Parisul Vesel. Mă gândesc la Mafia în stil franţuzesc, la fete cu ochi oblici şi accent franţuzesc, la acelaşi film despre Şanhai pe care-l vezi mereu la televizor, noaptea târziu.

Însoţitorul nostru e în primul taxi, cu Bach şi cămăşile hawaiene, şi dacă domnul căpitan are de gând să stea ca statuia lângă mine, cine-o să ne fie ghid în excursia asta? Trecem pe lângă Monica's, Lido, Purple Purpoise, Green Latrine, şi nimeni nu scoate o vorbă.

— Hei, uite colo e Rendez-vous des Amis, zice pe neaşteptate şeful, pronunţând toate z-urile şi toate 5-urile.

— Ai mai fost pe-aici? întreb eu.

— Nu.

Aştept.

— E vestit în toată lumea, locotenente, explică el. E condus de Madam Lulu, o matroană franceză bătrână, cu nişte coafuri portocalii şocante, uite-atât de înalte. E *incredibilă.* Ea le învaţă pe toate fetele ei, personal. Locul e specializat în supt măciuci. (Rânjeşte.) Scuze, domniţă.

Eu continui să aştept.

— Nu mă crezi? întreabă-l pe căpitan. *El* ştie.

Căpitanul nu spune nimic. Se uită pe fereastră şi mă întreb la ce s-o fi gândind. Stă cu piciorul lipit de al meu, ca şi Steve, dar al lui nu e cald,e slab, cu cracul pantalonului larg şi nu te face să te gândeşti la piciorul prietenului din liceu, într-o maşină, după balul bobocilor. Nu seamănă cu absolut nimic.

— Hei, Kelly, spun eu. E chiar aşa de celebru locul ăsta cum zice şeful?

După un minut — ochii lipiţi de fereastră, privind afară — spune „Da" şi tuşeşte pentru prima oară în seara asta. Şeful zice:

— Nu se poate să nu ştie. Ia întreabă-l, locotenente, de războiul din '59 şi '60. Cei de la UDŢ şi SEAL n-au fost invitaţi. A fost un mic război al Beretelor Verzi şi au particpat vreo două sute de mii de Hmong. Vang Pao a fost invitat de onoare. Dar băieţii din Pathet Lao i-au zdrobit. *Întreabă-l.*

Căpitanul nu răspunde.

E ceva despre care nu ştiu, dar nu-mi pasă. Mă gândesc la alte lucruri. La aspectul riveran, la partea acvatică a misiunii. Aveam nevoie de un SEAL, nu-i aşa, şi acum avem unul. *Doar n-oi fi şi tu tot transmisionist, şefule?*

— Întreabă-l pe căpitan şi de unde s-a ales cu tatuajul ăla mic de pe gât, zice şeful.

Capul căpitanului se roteşte acum, de parcă tocmai s-ar fi trezit la viaţă. Un şoc electric aplicat undeva şi capul se mişcă. Un braţ începe de asemenea să i se mişte, iar mie mi se taie respiraţia,urmărindu-l. Căpitanul şi şeful se uită unul la celălalt. Nu scot nici o vorbă. Maşina merge mai departe, prin noapte şi printre lumini. *Nimeni* nu scoate o vorbă.

— Hei, dom' şef, spun eu, în cea mai bună imitaţie de Donut Dolly. Unde-ai rămas fără braţ... dacă nu te supără întrebarea.

El se uită la mine, de parcă nu i-ar veni să creadă că eu am vorbit. Dar eu am pus întrebarea — *trebuie* să am un motiv — aşa că spune:

— În Deltă, aproape de My Tho, locotenente.

— Asta-nseamnă pe malul unui râu?

El pufneşte dispreţuitor.

— Da, fireşte că e pe malul unui râu. Un râuleţ care se cheamă Mekong.

Un bărbat ciung. Îngerii cântă. Nimburi pretutindeni.

— Erau acolo *nimburi* peste tot? îl întreb.

El mă priveşte într-un mod ciudat, de parc-ar vrea să spună: *Da, erau, dar cum e posibil ca tu să ştii?*

Nu-l mai întreb nimic. Mă întorc spre căpitan şi spun:

— Căpitane, dacă nu te supără întrebarea mea, de unde te-ai ales cu tatuajul ăla de pe gât?

Şi el se uită la mine şi ştie ce fac, nici măcar nu trebuie să *asculte* ca să ştie. Trebuie să intre în joc, şi o ştie şi pe-asta. Îşi dă seama că el e cel care-ar trebui să unească echipa, nu eu — o femeie, o infirmieră — care joc rolul de arbitru. Şi ştie că ştiu. *Dacă n-ofaci tu, căpitane, am s-ofac eu,* îi spun şi ştie.

— La Ap Lao.

— E un tatuaj de prizonier, nu-i aşa, căpitane? spun eu — ca să egalez scorul.

Şeful dă să intervină, dar se răzgândeşte. *Să nu calci în strâchini, Willie.*

Steve se uită la căpitan, apoi la mine. *Ce faci, Mary?* Nu pricepe.

Îi surâd uşor. *Ai încredere în mine.*

— Da, zice căpitanul. E un tatuaj de prizonier, locotenente.

Acum că s-a terminat ne lăsăm cu toţii pe spătar şi privim cum trec pe lângă noi luminile cochete.

Căpitan Robert Kelly, 206794368, Grupa 5 a Forţelor Speciale, Banda 1, transcriere

La început n-am ştiut ce erau. Am presupus că erau propriile mele gânduri. Am presupus că erau lucruri pe care le inventam pentru mine, în întuneric...

Capitolul 24

Se numea White Rose (Trandafirul alb) şi cred că mai e şi acum pe-acolo. E felul acela de loc care supravieţuieşte oricărui război. Afară stătea atârnată o roată mare de căruţă occidentală, care acolo n-avea nici o logică,şi dinăuntru nu ieşeau decât două feluri de oameni, beţi şi drogaţi. Beţivii erau americani care nu se putea să fie altceva decât piloţi de avioane — cămăşi stridente, glume gălăgioase, cu braţele petrecute pe după umeri ca nişte ocnaşi fericiţi legaţi cu lanţurile. Drogaţii

erau orientali, europeni şi câţiva hippie americani, tăcuţi şi melancolici.

— "Iarba"e legalizată, spune şeful. Opiul nu e, dar şi aşa sunt şaptezeci şi şapte de mici spelunci în oraşul ăsta, după câte ştiu. Una din ele se numeşte chiar Detox Center (Centrul de dezintoxicare).

Nu era ca la Casey's sau la Moonlight, mi-am spus eu — locurile unde mă duceam cu legitimaţiile false meşterite de fratele lui Dickie. Nu era nici măcar ca la Long Bar sau Jane's din Tijuana, unde mă duceam cu Jerry şi Hank, când îmi dădeau voie ai mei, până să încep să am prieteni, şi mai târziu cu Little Bobby Carter sau cu altcineva. Diferenţa se datora distanţei de şaisprezece mii de kilometri. Nu erau doar ochii oblici, ciclotaxiurile, vocile monotone sau filmele vechi cu Bob Hope de care-ţi aduceai aminte. Era altceva, şi am vrut să-l întreb pe şef — el ar trebui să ştie, mi-am spus eu. Dar el plecase. Am fost ultima care m-am dat jos din taxi.

Coborâm tăcuţi ca nişte ciocli, şi mă uit în susul şi în josul străzii, după uniforme ruseşti. *Asta chiar că-i caraghios,* îmi spun eu. Suntem îmbrăcaţi ca nişte ruşi, dar nu vrem să întâlnim vreun „conaţional". Pe *cine* vrem noi să întâlnim, Harry?

Mă uit la însoţitorul nostru, şi-l văd pe laoţianul ăsta mărunt, un peşte, un individ care vinde ceea ce vând peştii, stând aproape de uşă. Peştele încuviinţează din cap. Nu se repede la însoţitorul nostru să-i spună: „Ce-aţi dori, fetiţe, băieţei, pe soru-mea, pe vără-miu, pe unchi-miu? Vreţi heroină sau dexedrină? Vreţi ciorapi de nailon?" Se mulţumeşte să încuviinţeze din cap şi ştiu că treaba e aranjată dinainte. Convenţia spune că, dacă dă din cap aprobativ, înseamnă că înăuntru nu e nici un cazac care să ne pună la incercare rusa. Dacă nu dă din cap, n-avem decât să ne vedem de drum.

Barul e uluitor. Sunt nişte separeuri strâmte şi scaune de răchită, dar nu prea poţi să le vezi din pricina fumului — a fumului scos de oameni. Sunt nişte trepte care duc sus, la micile compartimente învăluite în întuneric. Peste tot mişună fetiţe cu feţe de păpuşă, chicotind şi scoţându-şi hainele de pe ele fără nici un motiv aparent. Sunt fete, sigur că da, numai că n-arată ca vreuna pe care-ai cunoscut-o vreodată. Nu arată ca fetele de la orele de sport, când *toate* vă dădeaţi hainele jos.

Dar singura fată — la drept vorbind, o femeie — de la care nu poţi să-ţi dezlipeşti ochii e chiar aici, la bar: stă dezbrăcată pe tejghea şi fumează o ţigară cu vaginul.

Nu e nevoie să-mi spun: *Nu vorbi englezeşte, Mary. Să nu spui „ Isuse Cristoase!"* Mă foiesc un pic, de parcă şi eu aş fi dezbrăcată, de parcă oamenii s-ar uita la *mine.* Băieţii se uită la mine. Se întreabă cum mă descurc. Sunt uşor îngrijoraţi, drăguţ din partea lor, dar tot îmi vine să ţip, să urlu: *Nu vă uitaţi la mine! Atât vă rog, să nu vă uitaţi la mine!*

Laoţienii rânjesc. Se-ntreabă ce-o fi în mintea rusoaicei ăleia. O fi colonel? I-o fi plăcând să biciuiască bărbaţii? Îi plac oare *femeile?* Ştiu bine că la Moscova sau la Leningrad nu găseşti femei care să filmeze cu vaginele, aşa că faptul că gândesc astfel e realmente o surpriză pentru ea.

Nu pot să le răspund cu un zâmbet larg. Nu am voie. Eu trebuie să par şocată. Trebuie să fiu serioasă, severă, în esenţă nefericită. Comunismul e o chestie de mâna a treia, *compadres,* e cea mai mare dezamăgire pe care v-o puteţi închipui, le spun eu. Vientiane arată de parcă abia a scăpat din puşcărie. Zău aşa. Vă place — vă place mult — dar asta nu înseamnă că trebuie să zâmbiţi. Soldaţii ruşi *pur şi simplu nu zâmbesc.* Consilierii agricoli ruşi sunt soldaţi — *toţi* sunt — aşa că nici ei nu zâmbesc. În plus, o să trebuiască să vă întoarceţi acasă în cele din urmă, în cine ştie ce orăşel din stepă, şi gândul la asta ajută şi el... să vă împiedice să zâmbiţi.

Cum face ea treaba asta? Să fie un dar ca al tău, Mary? E un meşteşug pe care-l poţi deprinde, locuri unde poţi să-l înveţi? Îl descoperi într-o bună zi, când stai în pat cu el, cu peştele tău —fiindcă tu chicoteşti iar el e beat şi-ţi spune „Hai, încearcă, de ce nu?" — iar tu încerci şi-ţi reuşeşte. După care descoperi că oamenii sunt dispuşi să plătească pentru a te privi când o faci — şi în definitiv cam la asta se rezumă viaţa, nu-i aşa?

Când şi când, fumul se subţiază. Într-un colţ, un thailandez cu sprâncene stufoase cântă la pian şi o blondă înaltă — o blondă *adevărată* — îşi scoate hainele lângă el. Mă uit în jur şi văd un model de ONU la scară redusă: laoţieni, thailandezi, vietnamezi, cambodgieni, ba chiar şi chinezi. Văd patru indieni din India şi doi tipi care par a fi coreeni. Îmbrăcaţi în uniformele lor groase, aceştia din urmă stau singuri la o masă. Uniformele împânzesc locul iar femeile fac ochi dulci tuturor. Aud cuvinte

care trebuie să fie un soi de parole universale, *how much, ten dollar* şi *boom-boom no.* Ştiu că Peter Lorre e pe undeva prin preajmă, iar Bogie stă în umbră şi schimbă priviri cu femeia de pe tejghea, cea cu ţigara în vagin, lucru care n-are deloc darul s-o binedispună pe Bacall.

Ştiu că *eu* n-aş putea s-o fac. Mă ia cu ameţeală fie şi numai când îmi pun întrebarea.

Cum se simte ea? Se simte o persoană? Se simte o jucărie? Se simte tot aşa cum s-a simţit întotdeauna?

Însoţitorul se uită la noi şi spune:

— *Eto prosto straşnîi son.*

Noi încuviinţăm din cap. Unii dintre noi exclamă *"PFui!"* şi "*Boje moi!"* Alţii *zic:"Tak vsegda bîvaiet, kogda vrioşi detiam."* Ceilalţi se mulţumesc să încuviinţeze din cap şi transmitem mai departe frazele.

Stăm acum la două mese şi însoţitorul nostru pălăvrăgeşte în franceză cu o femeie cu ochi ca de pisică. Barmanul vine la noi — e un mafiot corsican, aud mai târziu — spune ceva în franceză, rânjeşte, o ţigară îi atârnă între buze. Filmul continuă să ruleze.

Barmanul rânjeşte din nou şi dă din cap aprobativ:

— *Oui, oui, mon colonel,* spune el, iar eu mă gândesc la montagnardul cu şepcuţă de base-ball. Dinţi pătaţi de betel. În timpul războiului, limbile se învaţă foarte repede. Îmi spun că numele lui *trebuie* să fie Jacques sau Francois, dar mă înşel. Aşa se numea micul broscar din vechile filme de comando, nu-i aşa? Sau luptătorul din Rezistenţă, îndrăgostit de fata care-l iubeşte pe erou, care e american, bineînţeles. Se pare că François va trebui să moară, fiindcă e francez şi poate fi sacrificat, şi pentru că eroul e într-adevăr american. Dar asta e în regulă pentru că, după cum ştim, el moare pentru o cauză nobilă — propria lui ţară — şi de asemenea pentru ca eroul să se poată însura cu franţuzoaica, în afară de cazul în care trebuie să plece mai departe...

Reiese că îl cheamă Emmanuel. Drăguţ nume. Un nume de femeie.

Două femei în rochii decoltate până la buric ne aduc băuturile. Ceva mai înfiorător n-am gustat în viaţa mea. Oricine e dispus să bea aşa ceva *trebuie* să fie nefericit, colonele. *Comunismul e o chestie de mâna a treia,* îmi spun eu.

Îmi doresc ca ei să ne fi învăţat cum să bem porcării ca astea, fără să ni se facă greaţă, când îl aud pe însoţitorul nostru spunând un cuvânt precum „agricultură" şi un altul ca „socialist". Sunt cuvinte franţuzeşti, desigur, dar sună cam la fel. Exagerează, dar ce rost ar avea să n-o facă? Aceşti inspectori agricoli ruşi au fost în Vientiane săptămâna trecută, n-ai auzit? Cinci dintre nemernicii ăştia au trecut prin Vientiane, îndreptându-se spre provincia Yen Bay — ştii, chiar la nord de Dien Bien Phu. Trebuie să facă nişte testări cu soiul ăla nou de orez, 1R16, cu tija viguroasă, conţinut ridicat de proteine şi recoltă triplă, pentru ţinuturile muntoase cu regim pluviometric abundent. Sigur că preocuparea lor se îndreaptă spre Vietnamul de Nord, nu-i aşa? În orice caz, tipii ăştia patru şi femeia asta nu zâmbesc *niciodată,* dar niciodată, aşa că nu ştii dacă se simt bine sau nu — nu ştii nici măcar dacă *încearcă.* Le-am dat apă cu pipi de bivol, şi pe urmă iar apă cu pipi de bivol, iar ei au băut chestia asta ca nişte cerşetori Luong Lan. Comunismul — sigur că e o chestie de mâna a treia.

Deodată apare un tip în uniformă kaki, identică cu a lui Bach — steluţă roşie şi aşa mai departe — şi se aşează lângă Steve şi şef. Începe să vorbească.

E vietnamez şi, la naiba, eu nu ştiu vietnameza. Nu se învaţă aşa ceva la Politehnica din Moscova. Bach îi răspunde ceva şi individul se uită acum la noi toţi, la faţa fiecăruia, zâmbeşte, dar e un zâmbet pe care-l poţi ciopli cu o daltă.

Mă uit la însoţitorul nostru — încercând să n-o fac — dar poate că asta *trebuie* să fac. Inima mea execută nişte numere de step a la Shirley Temple, iar tipul în kaki mă întreabă ceva. Repetă întrebarea. Eu dau din umeri. Nu scot o vorbă. Caut să par severă. Mă uit la însoţitorul nostru şi sper din toată inima ca el să fie ofiţerul cel mai mare în grad aici, altfel am zbârcit-o.

Bach îi spune altceva individului şi se lasă liniştea.

Pe urmă tipul începe să râdă. Comandă de băut la toată lumea, un al doilea rând de pipi de bivol, şi mă gândesc: Cât o să mai trebuiască să miros băuturile astea? Oare-o să-mi iasă prin toţi porii la fiecare pas pe care-am să-l fac, în următoarele două săptămâni? O să duhnesc în halul ăsta în junglă, pentru ca inamicul — câinii *lor* cercetaşi — să simtă mirosul? N-o să înnebunească bietul Crusoe, dac-o să fie nevoit să mă miroasă când va merge alături de mine?

Individul continuă să ne vorbească în vietnameză şi ştie că n-o să-i răspundem. La urma-urmei, sunt nişte glume. Da, sunt despre noi. Zâmbim silit, exact aşa cum ar face şi nişte ruşi. Ne arătăm stingheriţi de glumele lui — ne uităm unii la alţii, ne uităm realmente nedumeriţi la însoţitorul nostru — dar nu, nu-i răspundem, zâmbim în silă. Ceva — să-i zicem un al şaselea simţ —ne spune că individul ăsta e un căcănar.

De data asta se spune un soi de anecdotă cu dedesubturi, şi se pare că e una reuşită. Bach şi individul ne râd în nas. Bach râde de-a binelea — doi vietnamezi care râd de cinci ruşi — iar noi nu avem voie să ştim ce se întâmplă. Mamă, da proşti mai sunt ruşii ăştia, *Thieu Ta.* Până şi însoţitorul nostru se uită de parcă n-ar şti ce se întâmplă... deşi fireşte că ştie.

Pe neaşteptate, însoţitorul nostru zice:

— Nu i durak.

E una din expresiile învăţate în ultimul timp, şi nu figurează pe listă. Înseamnă: *Ce tâmpit.* Îi spune asta lui Steve, care-i dă replica, încercând să nu rânjească:

— Niet, ih dva duraka.

*Nu, sunt doi tâmpiţi. Î*nsoţitorul râde. *Eu* râd. Râdem cu toţii. Mulţumim, Harry, mulţumim, Tony, fiindcă ne-aţi făcut să ne învăţăm replicile. Acum râdem de cei doi vietnamezi. E rândul *nostru.* Revanşa. Individul în kaki se uită la noi, zâmbetul îi piere — un zâmbet de „fir-aţi ai dracu' de *moi* împuţiţi şi păroşi", felul ăla de zâmbet care vrea să spună: *Om face noi afaceri cu voi, fiindcă întâmplător vă preferăm marelui nostru vecin flămând de la nord, dar asta nu înseamnă că trebuie să vă* iubim, moi *împuţiţi şi păroşi ce sunteţi.*

Nu avem nevoie de dragostea ta, tovarăşe frate, îi spunem noi. Nu vrem decât să crezi că noi suntem ruşi, ca să tragem o burtă de râs şi pe chestia asta.

— Nas berejot anghel-hranitel. Takie druzia huje liubîh vragov, zice Steve.

Ha, ha, ha, puchinoşilor!

De data asta Bach vine în maşina noastră.

— NVA, zice el.

— Fără mişto! spune Steve.

Şeful s-a dus cu însoţitorul, numai ca să scape de Kelly, şi mă întreb dacă n-ar fi trebuit să-mi iau pastila. Îmi tot spun că

astea sunt doar elementele de finețe ale acoperirii, nu-i așa? Aici nu e vorba de „albastrul care învăluie cadavrele", nici de „sclipiri care semnalizează moartea", nici de „nimburi ucigașe". Dar *pot să fiu sigură?* De unde să știu când o să înceapă totul din nou — când o să-ncep să visez, când n-am să fiu în stare să mă opresc și or să fie nevoiți să mă ducă cu targa? Oare-or să ne salveze talentele noastre aici? Or să *funcționeze* măcar aceste talente aici? Suntem îndeajuns de speriați — bat inimile noastre suficient de puternic —ca să le facem să funcționeze aici? Vai de mine, doamnelor și domnilor, acoperirea dumneavoastră tocmai a fost deconspirată și micile dumneavoastră talente — acele mici blesteme pe care le-am trecut în dosarele operaționale și de personal ca fiind talentele voastre — nu v-au salvat, nu-i așa? Zău că ar fi trebuit să vă gândiți ceva mai mult la *moarte,* la *răni* și la posibilitatea de *a muri.* Acum vom fi nevoiți să încercăm un alt șiretlic cu oamenii ăștia.

— Nu făceam mișto, locotenente, zice Bach zâmbind, maimuțărind jargonul anglo-vietnamez. Avem *mare* noroc.

— Vrei să spui ghinion, spune Steve.

— Nu. Noroc.

Simt cum îmi trece ceva peste ceafa, ca-ntotdeauna. Îl simt, ca-ntotdeauna, în ochi, și tresar. E ceva familiar, dar niciodată nu mă face să mă simt *bine.* Mă întorc. Căpitanul spune:

— Vrem ca toți nord-vietnamezii să știe că suntem aici. Ăsta-i scopul.

Așteptăm, dar nu mai spune nimic. E ca un adevărat fulger albastru. Ne-a părăsit din nou, ca să privească pe geam la lumini, în întuneric, lucru care fără doar și poate îi face bine.

— A crezut că sunt un băiat din Yen Bay, care-i urăște și el pe ruși, zice Bach. Provincia lui, Phu Thd, e vecină cu a mea. Vrea ca programul nostru pentru „regiuni de mică adâncime și intermediare, cu regim pluviometric bogat" să ajungă după aceea și în provincia lui. I-am spus că voi face tot ce-mi va sta în putință, dar că nu pot să-i promit. Ce ziceți, tovarăși frați și surori? Mergem după aceea în provincia lui cu programul nostru de cultivare a orezului?

Steve râde. Ar trebui să râd și eu.

— I-am spus, locotenent Damico, zice Bach întorcându-se

spre mine cu un zâmbet, că eşti soţia unui maior, că eşti în dizgraţie acum din pricina anumitor imprudenţe legate de un ofiţer care nu e soţul tău, şi că ai fost, ca să zic aşa, „pusă pe liber". Că urăşti Vietnamul, că urăşti până şi orezul. Deşi anumite *tije viguroase* îţi plac mai mult decât altele.

De data asta zâmbesc. Nu mă pot abţine. Bach e în vervă. *Haide, Bach, spune: „Sunt în vervă." Spune-o ca să putem râde din nou.*

Ne oprim la Purple Purpoise, unde nimeni nu ne acordă nici o atenţie. O orientală scunăd încearcă să-i imite pe Marianne Faithfull şi Bee Gees, iar eu nu-mi beau băutura. Nu vreau s-ajung să fiu dusă pe braţe de nişte *bărbaţi* dintr-un local ca ăsta. E-adevărat, ruşii beau până cad pe sub mese, dar la sfârşit întotdeauna se ridică în picioare. Uite-aşa ajunge vestea la Moscova că te-ai făcut de rahat, că ai avut o comportare nedemnă de o soră revoluţionară şi familia ta sfârşeşte într-un loc teribil de asemănător cu Siberia. Nu aşa merge treaba? Tu nu vrei să se-ntâmple una ca asta, Măria, chiar dacă soacră-ta e o javră.

Ne oprim la Green Latrine, facem stânga împrejur şi plecăm de acolo foarte grăbiţi. Nimeni nu spune nimic, am senzaţia că suntem pe cale să fim seceraţi pe la spate de nişte arme automate, o grupă de comando e gata-gata să ţâşnească din bar şi să ne ţintuiască fundurile îmbrăcate în postav de zidurile astea strident ornamentate cu stuc. Ştiu că nu putem să *fugim.* Ar lăsa o impresie *proastă.*

— Ruşi, zice Bach în sfârşit, în engleză, când nu mai e nimeni prin preajmă.

— Am picat la tanc, zice şeful.

Mergem de-a lungul străzii, în căutarea unui alt local. *Ultimul din seara asta,* zice însoţitorul în ruseşte, deşi nu-l aude nimeni. Intrăm. Ce mama naibii! Îmi beau băutura. Beau două. Chestia asta e mai bună. E roz şi nu-ţi face degetele să-ţi pută.

— De ce n-a venit şi Cooper cu noi? zic eu când ne întoarcem la „sediu".

Cooper stă la masă cu dicţionarul de expresii în faţă, în vreme ce noi intrăm în încăpere, afumaţi bine de tot şi cu nişte rânjete de americani get-beget pe feţe.

— De ce Cooper a trebuit să stea aici cu dicţionarul de

expresii, în timp ce noi ne îmbătăm pulbere?

Nimeni nu spune nimic. Nimeni nu vrea să aibă de-a face cu o infirmieră beată criţă.

— Haide, Mary, zice Steve.

Şi el clipeşte în lumină. Toţi clipim din ochi în lumina asta blestemată. Ne simţim ca dracu. Nu se face să amesteci pipi de bivol cu apă îndulcită cu zahăr, Tony. Trebuie să le bei pure, ca atare. Şeful se holbează la mine, de parc-ar fi îngrijorat, de parcă dom' căpitan o să facă ceva nasol dacă infirmiera nu tace dracului din gură.

— Nu se poate să-i ţii pe negri în spatele autobuzului! urlu eu. Nu se poate nici măcar să-i ţii în propriile lor băi! Armata a fost integrată în 1950, domnule căpitan Kelly, şi nu se poate să-i faci asta caporalului Wallace Cooper, de ale cărui talente nu-i exclus ca vieţile noastre să depindă în curând. Altă dată *nu* vom mai ieşi în oraş fără el, nu-i aşa, oameni buni?

Mă întorc pe călcâie, căutându-l pe căpitan, şi nu lipseşte mult să cad jos.

El pleacă de lângă mine. Steve mă ţine de braţ.

— Mary...

— N-o să reuşim dacă n-o să fim o adevărată echipă, corect, căpitane? Ştii bine lucrul ăsta. N-o să reuşim decât dac-o să ne putem duce *cu toţii* într-un bar unde femeile fumează cu vaginele, să bem împreună bere Tiger Piss şi să ne facem pulbere de beţi. Am dreptate, băieţi? Nu cred că dom' căpitan îşi face datoria...

În sfârşit, căpitanul se întoarce spre mine. Cooper stă la masă, cu cărticica în mână. Steve mă ţine de braţ iar eu mă ambalez şi mai tare. Acasă, negrii americani mor pe străzi. Incendiază oraşele şi nici unul dintre căcănarii ăştia nu dă doi bani.

— Vi se rupe vouă-n paişpe de oamenii din jur, căcănarilor! Nu vă *pasă,* la nici unul dintre voi.

Mă clatin pe picioare. Mă sprijin de braţul lui Steve, care mă ţine bine.

— Nu-i nici o problemă, locotenente, zice Cooper.

— *Tocmai, că este!* ţip eu.

Ba nu e, zice pe neaşteptate o voce liniştită, care nu-mi aparţine.

Senzaţia îmi apare acolo unde am avut-o întotdeauna şi-

mi ridic privirile. Căpitanul se uită drept în ochii mei. Întunericul e acolo, în ochii lui. Nu e nici pic de lumină.

— *Nu există,* zice el cu o voce guturală, *nici un african în Armata Roşie, locotenente.*

Preţ de o clipă, nu pricep. Îmi vine să ţip: *Bine'nţeles că nu există!*

Şi deodată înţeleg.

Am vrut să-i fac rău, ştiu asta acum. Am vrut să îndepărtez echipa de el şi mai mult decât o făcusem deja, dar eram beată. Eram beată şi uitasem ceea ce ştiam deja.

Faţa mi-e atât de fierbinte încât mie frică s-o ating.

Nimeni nu vrea să se uite la mine. Nici măcar Crusoe.

— Ei bine, *ar trebui* să fie! spun eu şi, fără ajutorul nimănui — fără braţul lui Steve — reuşesc să urc scara spre camera mea, unde mă aşteaptă pastila şi patul.

Capitolul 25

Căcănarii nu ne fac instructajul decât în noaptea de dinaintea plecării. Suntem adunaţi în camera din spate a casei conspirative, unde se află instalată o machetă de nisip a văii Dien Bien Phu —locul unde francezii au pierdut războiul — şi o alta a sătucului Dong Noi de pe Râul Roşu, acolo unde râul începe să ocolească Hanoiul iar Digurile Roşii sunt înalte şi groase. S-a calculat, ni se spune, că douăzeci de tone de TNT sau şapte tone de explozibil „plastic" din generaţia C-2, aşezate la trei metri adâncime sub apă, în apropiere de Dong Noi, legate cu fitil de detonare, vor elibera circa şaptezeci şi cinci de mii de tone de apă cu o viteză egală cu o şaisprezecime din cea a unui glonţ de calibrul 0,45. Ăştia sunt termenii în care le place lor să gândească, ne spun ei.

Nord-vietnamezii trăiesc de o sută de ani cu teama unei asemenea catastrofe. Francezii au construit mulajele de beton pe care vietnamezii le-au umplut cu nisip şi pietriş, bătătorind amestecul cu picioruşele lor. Ei au cărat găleţile alea pline cu nisip şi pietriş, au umplut găurile şi au tasat totui, iar chestia asta le-a luat douăzeci şi cinci de ani, cu francezii în coasta lor, neslăbindu-i din ochi. Nord-vietnamezii s-au temut *întotdeauna* să nu se întâmple ceva cu digurile lor — la Than Loan, Lu Than, Dong Mo, Dong Noi, şi oricare dintre micile sate de pescari

situate în amonte de Hanoi, şi din pricina asta, întotdeauna au avut un milion de oameni în aşteptare, cu găleţi, cu furci, cu picioarele lor mici, cu spinările încovoiate, şi asta de o sută de ani. În fiecare anotimp al musonilor, ei aşteaptă. Iar acum, de când cu americanii şi tehnologia lor, ei sunt şi mai înfricoşaţi. Ce-or să facă americanii? Ce-or să facă americanii cu *digurile* lor?

Aşa cum spune Harry, nu poţi să opreşti cu găleţile şi furcile şaptezeci şi cinci de mii de tone de apă murdară de râu, care se deplasează cu o şaisprezecime din viteza unui glonţ de 0,45. O să fie ceva lent, nu ca valul de maree din filmul *Krakatoa, la est de Java.* O să se reverse pe îndelete şi *nu* o să se oprească. Qamenii or să se refugieze pe dealurile din preajma capitalei lor, or să se ducă acolo şi-or să stea, zi după zi, exact aşa cum îi ameninţau coşmarele lor că or să păţească, şi-or să vadă cum oraşul lor —simbolul şi sufletul lor — este inundat.

Nu poţi trimite pur şi simplu cu avionul douăzeci de tone de TNT şi să le dai drumul la Dong Noi, spun tipii în cămăşi hawaiene, chiar dacă ăla *este* într-adevăr cel mai potrivit loc de pe râu. Nu te poţi duce la aeroportul Hanoi Central şi să spui cu nevinovăţie: „Măi băieţi, n-aţi putea să ne duceţi şi nouă încărcătura asta până la Doig Noi şi, fiindcă tot ajungeţi acolo, s-o şi detonaţi? V-am fi *realmente* recunoscători." Nu poţi să trimiţi nici bombardierele B-52 de la Ubon să arunce nişte bombiţe de trei sute de chile, fiindcă dac-o faci, toată lumea o să ştie şi n-o să mai poţi *nega,* doamnelor şi domnilor. N-o să mai ai cum să spui „Tii, ce ghinion tâmpit, domnule secretar general — cum s-a rupt digul ăla anul trecut, când cu musonii ăia îngrozitori, şi cum a fost inundat Hanoiul. Dacă stai să te gândeşti, clima are în mod cert influenţă asupra istoriei, nu-i aşa? În tot cazul, dacă putem face ceva pentru sărmanii sinistraţi, vă rugăm să ne spuneţi." Posibilitatea de *a nega,* doamnelor şi domnilor, este importantă. Dacă nu poţi să negi, dai de belea. O să te trezeşti cu China şi Rusia — din cine ştie ce motiv, astea două vin cel mai repede în minte, spunând: „Hei, prieteni imperialişti, fiindcă voi aţi făcut asta în Vietnam, o să facem şi noi aceeaşi chestie în *Mexic.* " Şi-o să vină şi ţările mici — ca, să zicem, Marea Britanie sau orice ţărişoară din Africa — să-ţi spună: „Hei, asta a fost o treabă murdară (şi *în plus,* Rusia

şi China or să ne facă acum aceeaşi chestie şi *nouăl)".*

Nu poţi nici să treci şapte tone de „plastic" printre radarele şi antiaeriana NVA ca să le arunci jucăria asta scafandrilor tăi, fiindcă din momentul în care cineva *vede* că ai făcut aşa ceva, nu mai poţi să *negi.* Regulile impun, doamnelor şi domnilor, să nu fiţi *văzuţi* în timp ce o faceţi. E limpede ce vă spun eu? În consecinţă, n-o să aveţi nici sprijin aerian, nici echipe de acţiune, nici reaprovizionare, nici contacte după infiltrare, nici diplomaţi care să încerce să vă scoată din închisorile Hanoiului, *dacă sunteţi capturaţi,* sau cadavrele umflate de apă din Râul Roşu, dacă se-ntâmplă să fiţi lichidaţi. *Dacă* sunteţi capturaţi, doamnelor şi domnilor, *nu* sunteţi americani. Aveţi echipament „steril". Nu purtaţi costume Robert Hall şi fuste verzi. Nu ştim *cine* dracu' sunteţi, dar un lucru ştim sigur: *nu sunteţi americani.*

Sigur, lucrările voastre dentare sunt nord-americane (adaugă Harry) dar regulile spun că asta nu contează. Conform acestor reguli, noi tot vom putea să vă *renegăm* şi dacă se-ntâmplă să daţi în primire cu lucrări dentare americane în gură.

Îi spun că nu înţeleg.

Îl fac să repete.

Pe 13 martie 1962 (zice Harry), un *metis* din provincia Lai Chau, Vietnamul de Nord, a contactat un agent american CAS din nord ca să-l înştiinţeze că la Dien Bien Phu mai stă încă ascuns suficient explozibil „plastic" ca să arunce în aer întreaga vale, dacă, din întâmplare, se găseşte cineva interesat să facă aşa ceva. Au fost verificate arhivele CAT şi Air America, ultimii generali francezi rămaşi în viaţă dintre participanţii la evenimente au fost interogaţi şi zvonul a fost confirmat.

Nu se ştie cum, zice Harry, mai există şi acum nouă tone de explozibil C-2 ambalat în săculeţe şi îngropat în Valea Dien Bien Phu.

Le spun că *tot* nu pricep. Ei zâmbesc şi spun:

— E simplu.

La 15 aprilie 1954, generalul Navarre, aşteptându-se să fie înfrânt şi nevrând să părăsească lumea asta fără să ia cu el cât mai mulţi combatanţi Viet Minh cu putinţă, i-a rugat pe cei de la forţele aeriene CAT americane să paraşuteze la „Claudine" — cea mai sudică poziţie fortificată a francezilor din valea aceea —

nouă tone de explozibil „plastic" din generaţia a doua. Cu materialul ăsta (i-a anunţat el pe toţi cei dispuşi să-l asculte) urma să mineze sistemele de tuneluri de la poziţiile fortificate „Dominique", „Eliane" şi „Juno", astfel încât toţi acei bravi francezi, marocani, nigerieni şi thailandezi negri, care luptau chiar în acele momente pentru apărarea buncărelor comandamentului central, n-aveau să moară singuri în ziua finală a bătăliei. „Cu materialul ăsta, le-a transmis el americanilor prin mica sa staţie radio, în mod sigur vom lua cu noi *braţele* — şi poate chiar o bucăţică din *inima* —armatei lui Giap."

„Plasticul" n-a ajuns niciodată la „Claudine". Din pricina unei erori de comunicaţii, dintr-acelea produse frecvent în ultimele zile ale asediului, explozibilul a căzut în colţul nord-estic al poziţiei fortificate „Isabelle", situată cu opt kilometri mai la sud, cea mai sudică prezenţă franceză în acea vale a nenorocirii, un petic de pământ până la a cărui abandonare completă mai rămăseseră două ore. Numai râul Nam Youm, care, cu mlaştinile sale, împărţea poziţia în două, împiedicase până atunci înaintarea trupelor Viet Minh. Când cele şaizeci şi şase de lăzi cu exploxibil lutos, atârnate de micile paraşute albe, au căzut pe pista aeriană părăsită de la „Isabelle", ofiţerul comandant — un tânăr colonel pe. care-l chema Henri Lanierre — s-a gândit mai întâi să le lase acolo. Pe urmă însă şi-a schimbat planurile şi a ordonat supravieţuitorilor celor patru companii de mercenari thailandezi să le care până la colinele de la est de Nam Youm, acolo unde nişte munţi puţin înalţi despart Vietnamul de Laos. Aici, le-a spus colonelul, în peşterile calcaroase ale colinelor, urmau să ocupe o poziţie de apărare. Aici, dacă şi când aveau să fie găsiţi de trupele Viet Minh, ei urmau să folosească explozibilul în aceeaşi manieră în care l-ar fi folosit şi generalul Navarre: să facă să se prăvălească peşterile şi tunelele străvechii formaţiuni calcaroase peste inamicii lor precum şi peste ei înşişi.

Numai că (aşa ni se spune) nu s-a întâmplat deloc aşa.

Oamenii lui Lanierre au pus miile de săculeţi cu explozibil C-2 în cea mai mare şi mai apropiată peşteră, şi au aşteptat. Lanierre însuşi a fost ucis în ultimele ore ale asediului, sacii nu au mai apucat să fie detonaţi iar thailandezii negri care au reuşit să scape au fugit trecând peste munţii înalţi de o mie două sute

de metri în Laos, în bazinul superior al Mekongului, în junglele de la Cac Tinh, unde au aşteptat ani în şir până când au putut să se întoarcă acasă. Ei au relatat o poveste — *numai pentru urechile thailandezilor* — despre „lutul de foc" lăsat de francezi, dăruit de americani, ascuns în peşterile întunecoase ale bătrânului munte Kha din valea aceea — într-un loc în care cei din Viet Minh nu aveau să-l găsească nicicând, atâta timp cât thailandezii îşi păstrau onoarea. O poveste despre lunganul occidental care a murit până s-apuce să folosească ceea ce se afla în cutiile de lemn scăpate din greşeală de maşinile zburătoare franţuzeşti, aproape de Nam Youm, în acele ultime ore ale bătăliei. Şi o poveste despre retragerea peste munţii Tua Meo, şi despre greutăţile îndurate în Laos în toţi acei ani.

Thailandezii trăiesc şi acum în valea Dien Bien Phu — aşa cum au trăit şi cum vor trăi întotdeauna — relatând în şoaptă aceste poveşti, la ceas de noapte. În 1961, la şapte ani lungi după evenimente, faptul că i se îngăduia copilului nelegitim al unui soldat din Legiunea Străină — un om a cărui mamă era din satul lor, şi care fără doar şi poate îi ura pe cei din Viet Minh la fel de mult ca şi ei — să asculte povestea nu putea să facă rău nimănui. In definitiv, prin ura sa şi prin sufletul mamei sale, nu era şi el un frate?

Veţi lua (ne spune Harry) cele nouă tone de C-2 din valea aceea. Le veţi transporta pe uscat până la Râul Negru, folosind drumurile 41B şi 41A, aşa cum sunt ele notate pe hărţile sovietice pe care vi le-am pregătit cu atâta scrupulozitate. Veţi lua apoi calea apei către Râul Roşu, spre punctul de confluenţă al celor două râuri, situat la cincizeci de kilometri nord-vest de Hanoi. După aceea veţi merge în josul Râului Roşu până la Dong Noi, unde, cât mai rapid cu putinţă, veţi detona explozibilul la adâncimea de trei metri. Vi se va da o grupă de mercenari thailandezi negri sau albi dintr-una din văile muntoase. Aceştia vor fi paznicii şi călăuzele voastre. Ei vă vor face rost de caii thailandezi sau mongoli de care veţi avea nevoie ca să transportaţi sacii până la Râul Negru. Datorită succesului Operaţiunii Popeye — un alt proiect de-al nostru din aceste zile — anul acesta musonii vor dura neobişnuit de mult, fiind deosebit de bogaţi în precipitaţii. Anotimpul se va prelungi până foarte târziu. Cantităţile de precipitaţii vor fi duble faţă de cele

normale. Chestia asta are şi părţi bune şi părţi rele. Deşi călătoria pe „uscat" vă va crea mari dureri de cap, dragi prieteni, drumurile n-or să fie prea circulate. Drumul 41A este inaccesibil autovehiculelor, iar băştinaşii stau pitiţi în case, la loc uscat. Ca de obicei în timpul musonilor, reaprovizionarea şi comunicaţiile cu valea Dien Bien Phu sunt întrerupte în acest moment — exceptând, firește, recepţiile radio răzleţe.

Pe de o parte, doamnelor şi domnilor, râurile vor fi umflate şi violente. Pe de altă parte, nu veţi avea dificultăţi să găsiţi apă destul de adâncă, chiar şi într-o localitate atât de nordică precum Dao Phu, unde ceea ce în anotimpul uscat este Drumul 41 se întâlneşte cu Râul Negru şi unde vă veţi începe călătoria pe apă. Apele umflate ale râurilor vă vor asigura deplasarea rapidă.

Dacă veţi fi opriţi de soldaţi nord-vietnamezi, de Miliţia Populară sau de cadre politice, aveţi un motiv temeinic ca să vă aflaţi pe drum pe o vreme atât de câinoasă. Sunteţi consilieri agricoli detaşaţi din Mama Rusie. De fapt, sunteţi specialişti în cultivarea orezului „pentru regiuni puţin adânci şi intermediare, cu regim pluviometric bogat, cu recolte multiple", adică în recolte care s-ar putea să asigure subzistenţa regiunilor muntoase locuite de triburi, ba chiar să asigure şi un surplus de recoltă — un lucru la care visează cu jind în fiecare noapte cei de la Hanoi şi din Delta Râului Roşu. N-are-a face că aţi cumpărat seminţele de orez 1R16 de la Manila sau că aţi furat ştiinţa cultivării orezului de la Institutul de ştiinţe Agricole din Beijing, fiindcă pe *voi* v-a invitat Hanoiul — dat fiind echilibrul diplomatic pe care Le Duan vrea să-l menţină — şi asta nu e prima oară când băieţi şi fete de la Moscova, care nu ştiu o iotă măcar despre orez, s-au dus la. micile castroane cu orez revoluţionare ca să-i înveţe propriul meşteşug.

Îndura ţi vremea nemiloasă ca să vă transportaţi blestemata de sămânţă de orez „musonic" dintr-o provincie muntoasă în alta. Sunteţi plini de noroi din cap până-n picioare, sunteţi înconjuraţi de mongoli mici de statură, plouă atât de puternic încât abia mai puteţi respira — şi toate astea *nu* pentru că vă place, doamnelor şi domnilor, ci pentru că aşa vi s-a *spus* să faceţi. Pentru că orice marxist-leninist face ceea ce i se cere, corect? Spre binele Revoluţiei Internaţionale... dacă nu al propriei cariere. Dacă vreunul din cei întâlniţi în drum vă face

necazuri, doamnelor şi domnilor, atunci o să aibă de a face atât cu Maica Moscova cât *şi* cu Tuşa Hanoi. Nu şovăiţi să le daţi de înţeles asta.

La Dien Bien Phu se află o academie militară şi o tabără de instrucţie. Chiar dacă au soldaţi în pregătire, aceştia or să prefere să stea la adăpost de ploaie. Să citească ceva din Ho, poate din Giap sau, de ce nu, ceva poezie Ca Dao. Cine ştie? Oricum, or să stea în cazarmă. Profesorii şi instructorii lor or să-i lase pentru că ne aflăm într-o regiune rurală, doamnelor şi domnilor. O fi având loc vreun război *pe undeva,* dar nu aici. Nu-i exclus ca trupele Pathet Lao să fie reaprovizionate pe şoselele 40 şi 8, dar Dien Bien Phu e prea la nord de Cărarea Ho Shi Min,iar bombardierele B-52 nu-şi aruncă încărcăturile prin preajmă. Se poate să fie un trafic aerian american, dar nu se face decât supraveghere electronică sau aparate de patrulare în căutare de avioane doborâte ori mici echipe de recunoaştere paraşutate în Laos. Încă din 1962 Hanoiul a încercat să-i aducă pe etnicii vietnamezi în aceste văi nord-vestice, căutând să-i scoată din deltă, din extrem de aglomeratul Hanoi, dar treaba n-a mers. Thailandezii îi *urăsc* pe vietnamezi, vietnamezii îi urăsc pe thailandezi, şi marxism-leninismul nu poate face nimic în privinţa asta. Thailandezii abia dacă tolerează prezenţa câte unui cadru politic în satele lor şi nu încape nici o îndoială că nu le plac învăţăturile pe care vietnamezii îi obligă să le urmeze. Nu le place să vadă construindu-se sate vietnameze de-a lungul văii Nam Youm, aşa că veţi găsi acolo astfel de sate părăsite de etnicii vietnamezi, care revin neîncetat la verii lor dragi din Song Hong Ha, la acel adevărat muşuroi de furnici care este Hanoiul. Cu alte cuvinte, marele Plan din 1962 n-a funcţionat, iar thailandezii sunt destul de sictiriţi.

Comandantului academiei din Dien Bien Phu nu-i *place,* aşa cum v-aţi putea imagina, să se afle în mijlocul acestei harababuri reciproc distructive, iar acum, ca să pună capac la toate, e cufundat până-n gât în miasma musonului. Dacă aveţi noroc, doamnelor şi domnilor, veţi fi singurii lui musafiri în decurs de opt săptămâni foarte umede şi-o să fie atât de fericit, atât de recunoscător, atât de onorat să găzduiască cinci ruşi adevăraţi vreme de o noapte sau două, încât n-o să se uite pieziş şi nici n-o să se deranjeze să telefoneze la Hanoi ca să se intereseze de voi. Veţi avea explozibilul în saci de zece

kilograme pe care-o să scrie clar: „Seminţe de orez speciale — dar de la fraţii voştri ruşi" pentru orice maimuţoi care-ar vrea să arunce o privire, şi-o s-o ştergeţi cât mai repede cu sacii şi poneii voştri către Râul Negru. Cu fiecare zi, cu fiecare oră în care rămâneţi în plus în teritoriu, cresc şi riscurile ca vreun gălbejit băgăreţ să sune la Hanoi din curiozitate, dacă nu chiar din invidie.

De la Dao Phu veţi lua sampane sau mici barje. Asta veţi decide singuri. În oricare din variante, râul — ţinând cont de starea în care se află — vă va oferi *o mulţime* de distracţii. Acolo unde Râul Negru îşi varsă apele în Delta Hoa Binh şi mai departe, spre nord, unde se întâlneşte cu Râul Roşu, veţi da de cele mai largi cursuri de apă pe care le-aţi văzut vreodată. Nici nu veţi vedea malurile, doamnelor şi domnilor. Apa se întinde la nesfârşit...

Reţineţi, prieteni, că de îndată ce aţi părăsit regiunea calcaroasă Bam Me Tuong şi aţi ajuns în Delta Hoa Binh, populaţia se triplează, apoi se triplează iarăşi şi în sfârşit se cvadruplează în apropiere de Râul Roşu. Veţi ajunge teribil de aproape de Hanoi. Populaţiile Tai, Meo şi Kha au rămas în urmă. Singura minoritate tribală este Muong şi nenişorii ăştia trăiesc printre vietnamezi de atâta timp încât nu mai poţi să-i diferenţiezi. De cum ajungeţi în Delta Râului Negru, populaţia *este* vietnameză şi regula jocului se schimbă. Fiind atât de aproape de Hanoi, tovarăşi, cetăţenii devin *foarte* neliniştiţi. Orice sclipeşte pe cer e o maşină ucigaşă americană. Oricine se apropie de cei o sută optzeci de centimetri ai rasei europene e un paraşutist american, şi ştim ce se întâmplă cu ei, cât de mult şi-ar dori fiecare mic general din satele alea din deltă să pună mâna pe un aviator cu care să se mândrească în faţa consătenilor, cât de mult ar vrea să doboare de unul singur o maşină ucigaşă cu bătrâna lui carabină primită de la apărarea civilă şi cât de mult i-ar plăcea să ajungă Erou al Poporului, de-a pururea şi în vecii vecilor. Cine l-ar putea învinui pentru aşa ceva? Pentru el, doamnelor şi domnilor, nu există decât *orez, familie, Hanoi* şi *musoni.* Atât. Asta-i tot ce-a ştiut, tot ce ştie şi tot ce va şti vreodată.

La o asemenea apropiere de Hanoi, doamnelor şi domnilor, există nave de patrulare — unele mai vechi, altele mai noi — cu instalaţii radar, mitraliere duble de 12,7mm şi

aruncătoare de grenade. Sunt şi sampane cu tunuri de 75mm, fără recul. În fine,tot ce vrei şi ce nu vrei. Dacă aviaţia militară a armatei nord-vietnameze e o glumă, marina riverană nu este. Cum am spus şi mai devreme, Hanoi înseamnă Washington, München şi Roma —cu Vatican cu tot — îngrămădite laolaltă. Aţi scurmat vreodată un muşuroi de furnici cu băţul? Ei, cam aşa o să fie. Sunt furioşi, sunt temători, mişună peste tot, iar *voi* veţi încerca să vă furişaţi înăuntru şi să le ucideţi matca. Rugaţi-vă la Dumnezeu să plouă, tovarăşi. Rugaţi-vă să fie ceaţă, să aveţi parte de râuri fără maluri, să aveţi apă *din belşug* şi s-ar putea să reuşiţi.

Eu nu spun nimic. Încep în sfârşit să înţeleg ce vrea să spună.

Vestea bună (ne spune Harry) e că vom fi ajutaţi să găsim explozibilul C-2 de către caporalul Cooper şi de nasul „cu infraroşii" şi mare sensibilitate olfactivă al câinelui său. Vestea rea e că faţa neagră a lui Cooper ne poate veni de hac oriunde de-a lungul drumului. Chiar dacă la Universitatea Lenin există africani care studiază marxism-leninismul, ei *nu* sunt trimişi în Vietnamul de Nord. Ei sunt expediaţi înapoi în ţările lor, ca să le conducă, dacă au fost deja „eliberate", sau să tulbure niţel apele, dacă n-au fost.

— De ce nu folosim un dispozitiv nuclear? întreabă Steve pe neaşteptate. I se simte mânia din voce. El *vrea* să creadă că vom reuşi, dar nu poate. De ce nu folosim o echipă Greenlight? De ce nu apelăm la un raid fulger, cu infiltrare şi ieşire rapidă din obiectiv?

Harry se uită la el de parc-ar zice: *Glumeşti, locotenente! Ce întrebare idioată, locotenente!* în loc de asta, spune:

— E un pic cam greu să *negi* folosirea unui dispozitiv nuclear, nu crezi, locotenente? Chiar dacă l-ai folosi doar pentru excavarea unor noi canale — cum ai avea nevoie, să zicem, în Panama, dacă s-ar întâmpla să-ţi fure cineva canalul — rămâne un dispozitiv *nu-cle-ar.* Nu ai cum să *negi* aşa ceva. Toată lumea ar *şti.* Toată lumea — iar îmi vin în minte China şi Rusia — ar spune: „Păi dacă americanii pot, noi de ce să nu...?" şi zău, locotenente, s-ar simţi tare ofensaţi dacă nu i-am lăsa să-ncerce şi ei... undeva.

— Nu l-am folosi ca pe o armă, zice repede Steve. Ce motive ar avea ONU să obiecteze? E un dispozitiv de excavare.

Am putea...

— Văd că n-aţi înţeles, îl întrerupe Harry, şi se referă la noi toţi. La fel de bine aţi putea să aruncaţi o bombă de o megatonă asupra Hanoiului, oameni buni. Ascultaţi-mă cu atenţie: e *nu-cle-a-ră.* Dacă foloseşti o chestie *nu-cle-a-ră,* ai încălcat regulile. Aşa — cu ponei, cu sampane, cu explozibil C-2 vechi, cu vrerea Domnului — poţi să *negi,* fiindcă *nu* încâlci regula jocului.

Dau să-i spun că nu înţeleg — şi zău că nu pricep — dar îi văd faţa lui Steve. Ar trebui să se ridice în picioare, ştiu. Ar trebui să se ridice şi să plece furios, dar n-o face. Se gândeşte la misiune, la echipă. Îşi zice: *Dacă plec, or să găsească pe altcineva. Echipa nu va avea nici o şansă.*

— Navigaţia pe râu şi demolările subacvatice, intervine grăbit Tony, sunt motivele pentru care aveţi un specialist în ape cu aluviuni, locotenente. E vorba aici de domeniul de activitate al trupelor SEAL. Şefule, poţi să ne spui la ce se poate aştepta echipa într-o asemenea misiune?

Şeful priveşte în gol ca un om mort, de parcă nici lui nu i-ar veni să creadă ce aude mai mult decât oricăruia dintre noi. De parc-ar vrea să spună: *Nici cei din SEAL n-au auzit de o asemenea nebunie.*

— Şefule, ce părere ai, care-ar fi mai bune, sampanele sau nişte şlepuri mici? îl întreabă Tony.

Şeful se ridică în picioare. Se clatină, dar se ridică. Se uită în jurul mesei, la noi toţi, şi se vede în privirile lui ce gândeşte. *Cum or putea să stea aşa? Cum or putea să* asculte *una ca asta?* Un puşti negru şi câinele lui. O infirmieră albă, nici ea cu mult mai vârstnică. Un translator vietnamez. Un fost prizonier de război care nici măcar nu e vindecat. E mai rău decât şi-a închipuit vreodată. E un coşmar. Nu se poate altfel.

— Ia loc, dom' şef, spune Harry pe un ton liniştit. Avem nevoie de părerea ta de expert acum. Mai târziu n-o să mai avem când s-o aflăm.

Şeful rămâne în picioare.

— *Ia loc,* zice Harry.

Şeful nu-l ascultă. Se întoarce. Iese din cameră.

Mă uit în jur. Căpitanul se uită la mine, dar asta o ştiam deja. Ştiu chiar şi de ce. Mă întreb la ce se gândeşte Steve. Aş vrea să nu mă-ntreb, dar n-am încotro.

Mă ridic, la fel de nesigură pe picioare, şi mă duc după cel

plecat.

Capitolul 26

Stau în uşa dormitorului său, ca să mă poată vedea. Când îşi ridică privirea, scutură din cap şi zice:

— Cumva locotenentul cel neînfricat a trimis-o pe Miss America să-l convingă pe sergentul cel recalcitrant?

Eu nu-i răspund.

— Sunt nebuni cu *toţii,* locotenente, zice el. N-am auzit de când sunt ceva atât de josnic, de tâmpit şi de smintit, şi pot să-ţi spun că am văzut destule chestii *smintite* la viaţa mea. Nu poţi să faci parte din SEAL şi din SOG fără să fii nebun. Am înotat pe apa unui râu negru ca smoala vreme de şaisprezece ore, cu un tub de respiraţie în gură şi fără nici un alt dispozitiv de plutire. Mi-am băgat frunze în gură şi am stat douăsprezece ore pe post de tufiş în nămol până la gât. M-am acoperit cu noroi şi crengi şi am stat ca buşteanul până când. s-a aşezat unul lângă mine, l-am lăsat să-şi mănânce raţia şi l-am omorât cu mâinile goale. Am eliberat cinci inşi în mai puţin de zece minute, chiar de sub nasul unui batalion NVA, fără să scoatem nici măcar un zgomot, dar-ar dracii, după care am mers zece kilometri prin junglă, pe o noapte fără lună, până la locul de unde urma să fim ridicaţi. Dacă eşti un *SEAL, faci* chestii dintr-astea, locotenente, dar *eu* nu m-aş atinge de misiunea asta nici cu un vătrai de trei metri. Nu mi-aş trimite în ea nici pe duşmanii cei mai răi. Şi în mod sigur nu mi-aş trimite *prietenii.*

Eu nu spun nimic. Mă duc lângă staţia lui radio şi îngenunchez. Spun:

— Cum funcţionează asta?

El n-are de gând să-mi spună. Nu vrea, aşa că încep să mă joc cu butoanele şi cu comutatoarele. Fac asta preţ de un minut, până când în sfârşit el se ridică, vine lângă mine şi îngenunchează.

— Termină cu prostiile, locotenente, zice el şi se uită drept în ochii mei.

Eu continui să mă joc cu întrerupătoarele şi cu butoanele. E un adevărat monstru de staţie. Cum poate *cineva* — chiar dacă are două braţe — să lucreze cu ea?

— Dacă noi nu trebuie să fim acolo, spun eu, dacă nimeni

nu trebuie să ştie că suntem acolo, de ce luăm o staţie cu noi?

El se holbează la mine. O simt. Ştie ce fac, dar mai ştie şi că n-are încotro. *O să ai nevoie de cineva, Willie,* spun eu.

— Bună întrebare, locotenente, zice el într-un târziu. Oftează şi îşi impune să vorbească. Bucannon vrea ca noi să transmitem în timpul misiunii. Vor să ne urmărească. Aşa mi-au spus.

— Pot să ne repereze în felul ăsta?

— De ăia de la Hanoi vorbeşti? Sigur.

Trage aer adânc în piept, de parcă s-ar pregăti să se bage sub apă, de parc-ar fi nevoit să vorbească indiferent dacă-i place sau nu. Spune:

— Dar m-au asigurat că dacă ţinem repetorul — pauzele reductorului de zgomot — pe durate de emisie mai mici sau egale cu zece secunde, o să fim în siguranţă. Cei de la Hanoi n-or să aibă suficiente elemente pentru triangulaţie. Tot ce ştiu e ceea ce mi s-a spus, locotenente. Dacă-ţi închipui c-am folosit vreodată un aparat ca ăsta, atunci şi tu eşti nebună.

— Ce-i asta?

— Al naibii dacă ştiu. Are marcaje sovietice. Probabil că e echivalentul lor pentru PRC-77, dar e mai grea cu cel puţin cinci-şase chile.

El vorbeşte, iar eu îl las. Şi ştie că-l las.

— Eram destul de bun, îmi spune el. Am fost unul din cei mai rapizi radiotelegrafişti pe care i-au avut trupele SEAL de uscat, locotenente. Trebuie să fii iute de mână când transmiţi în codul Morse...

— Ce te deranjează cel mai mult? spun eu foarte liniştit, cu ochii pe butoane şi antene. Arată ca o Meduza din oţel, ştiţi, zeiţa aia care te poate transforma în piatră.

El se uită din nou la mine. Eu nu mă uit la el.

— Acelaşi lucru care mă deranjează la *orice* nenorocit de radio, locotenente.

Mă uit în sfârşit şi citesc în ochii lui ceva ce se vede împotriva voinţei lui. *Aşa e, locotenente. Mi-e tare milă de mine însumi. Nu ştii ce-nseamnă.* Nimeni *nu ştie.*

— Nu poţi să apuci de butoane cu cleştele ăla? întreb eu.

Se uită în jos la proteza lui roz, la capătul ei din oţel, cu un aer de parcă niciodată nu s-ar fi gândit la el astfel: un *cleşte.* O pensetă.

— Nu, zice el, uitând de ceea ce fac. Nu cu ăsta. Până să plec am comandat două tipuri de capete. Cei de la VA n-au vrut să le deconteze pe amândouă, aşa că Lizzie, soţia mea, urma să-mi facă o surpriză şi să mi le dea cadou de ziua mea. (Zâmbeşte larg.) Care, întâmplător, e săptămâna viitoare.

Zâmbetul dispare. Nu mai spune nimic. Îşi aduce aminte ce încerc să-i fac şi pentru cine o fac.

— Ce se-ntâmplă, întreb eu repede, dacă înfăşori metalul —partea pe care-ai vrea s-o apuci — cu bandă adezivă sau ceva asemănător?

Nu poate să-şi mai alimenteze supărarea, aşa că zice:

— Devine alunecoasă. Îşi pierde aderenţa, locotenente.

Ţin staţia — blestemăţia aia de staţie — în poală. O trag spre mine înainte ca el să mă-mpiedice. Îmi striveşte coapsele, dar o las acolo, ca să mă pot juca din nou cu butoanele, scalele şi comutatoarele.

— Ce-i *asta?* întreb eu, împingând şi trăgând de o bară culisantă.

E cât pe ce să spună: *Ia-ţi dracului mâinile de pe staţia mea, locotenente!* ştie însă ce ar însemna. Dacă spune asta, am învins, şi o ştie. *Staţia mea.* Da, pentru el o ţin. Încerc s-o înţeleg, ba chiar îl şi tachinez un pic — cum ar face o femeie care ţine la cineva. El se întreabă dacă într-adevăr ţin la el. I-ar plăcea.

— Ăla-i selectorul de reţea, zice el, arătând cu proteza. Iar celălalt e pentru wattaj — wattajul transmisiei. Are o blestemăţie de acumulator nichel-cadmiu, mare cât o halcă de carne, care poate să ţină un an întreg de transmisii periodice... ceva de felul ăsta.

Dându-şi seama că arată cu proteza, o lasă să cadă.

— Ăla de colo e butonul repetorului. Cu proteza în poală, arată acum cu bărbia. Trebuie să-l ţinem conectat şi să trimitem semnale Morse pe frecvenţa noastră tot timpul. Nu cumva am mai spus asta?

Eu încuviinţez din cap, uitându-mă în jos.

— Şi ăia de la Hanoi n-or să fie în stare să ne audă?

— Da, dar n-or să ştie *ce* sau *unde.* Pauzele reductorului de zgomot sunt prea scurte. Sau cel puţin aşa spun ei. Nu sunt sigur dacă asta are sau nu vreo logică. S-ar putea.

— Ăsta-i transmiţătorul? zic eu, comutând cel mai mare

întrerupător pe care-l găsesc. O luminiţă plăpândă — abia se vede —se aprinde, se stinge şi rămâne stinsă, de parc-ar aştepta.

— Exact, spune el. Dar nu la amplificarea asta.

— Da' cum, aşa?

— *Nul*

Se întinde spre mine — exact aşa cum vreau eu — iar eu mă sucesc într-o parte. El *ştie* ce fac. Ştie că spun: *Trebuie să mă înveţi, Willie.*

— Răsuceşte-l spre stânga, fir-ar să fie! strigă el, încercând din nou să pună mâna.

Eu mă conformez şi dau butonul spre stânga. El se lasă pe spate, puţin cam palid, respirând din greu.

— Dar-ar naiba, locotenente. Nu poţi să trâmbiţezi în halul ăsta. Orice Pathet Lao cu un aparat de radio cu tranzistori o să ştie că suntem aici.

— Scuze.

Dar rânjesc.

După o secundă, zice:

— Nu-i nimic.

— Şi *acum?* După ce l-am reglat, ce facem?

Nu răspunde. Se uită la mine şi ştiu ce gândeşte: *Chiar vreau să fac asta? Asta vreau* cu adevărat?

— Împinge cursorul, locotenente, zice el. Da, *ăla* — la stânga, până pe la jumătate — şi acţionează întrerupătoarele alea în acelaşi timp. *Nu, nu aşa!*

Nu mai suportă. Se întinde după staţia lui şi de data asta nu-i mai pasă dac-o apucă cu mâna bună sau cu cealaltă. Cu *orice* —numai s-o ia de la nebuna asta de infirmieră.

Nu-l las s-o atingă. Îi dau drumul pe podea lângă mine, în cealaltă parte, unde nu poate să ajungă. Pe urmă spun rar:

— Spune-mi ce trebuie să fac, Willie. O să dureze un timp, dar dac-o să-ţi dai silinţa, am să mi-o dau şi eu şi, până la urmă, am să învăţ. Sunt infirmieră, sunt în stare să învăţ chestiile astea. În mod sigur am să învăţ destul ca să-ţi fiu de ajutor. O să fim doi care să poată lucra cu ea, Willie.

Se uită din nou la mine. Se gândeşte: *Să fie asta Miss America, sau o femeie căreia* îi pasă?

— S-aduc nişte bandă adezivă? spun eu. Dacă crezi că merge, am putea încerca cu nişte burete peste care punem

bandă adezivă, ca să ţină marginile lipite.

Preţ de o clipă, rămâne tăcut. Pe urmă, zice:

— La naiba. De ce nu?

Nu te deosebeşti cu nimic de Steve, zice întruna o voce. *Ce faci tu nu se deosebeşte cu nimic.*

Ne apucăm să aranjăm staţia Prick-77 sovietică, ca s-o putem folosi amândoi. Ne învăţăm reciproc o serie de lucruri.

Capitolul 27

— Sampane de la Dao Phu, zice Willie, aşezat la masă, ascultat de toată lumea, şi pe urmă şalupe de patrulare, de orice fabricaţie, de orice model. Cu cât ne apropiem de ţintă, creşte nevoia de a avea explozibilul adunat la un loc şi de a ne deplasa cât mai repede cu putinţă. Cu ploile astea grozave, afluenţii lui Song Hong Ha — inclusiv Râul Negru — vor fi foarte agitaţi, ca nişte „brizanţi", dar dacă supraîncărcăm cu nu mai mult de treizeci la sută, ar trebui să stabilizăm sampanele. Avem nevoie de

sampane Vinh Choi. Au carena largă, o chilă rezonabilă şi nu cred că sunt greu de procurat în ţara râului Tai. N-o să reuşim să cărăm cele nouă tone singuri. Ei da, ştiu, îi avem pentru asta pe culii thailandezi, dar planul zice să ne descotorosim de ei înainte de Delta Hoa Binh, nu? Corect. Deci, n-o să meargă. E prea devreme. Tipii în cămăşi aşteaptă. El le oferă ceea ce vor ei, chiar dacă nu le place ce aud.

— E vreo şansă, căpitane, zice Willie, să aducem nişte nungi? Avem nevoie de nişte mercenari care să meargă cu noi tot drumul. Nu putem să-i ducem pe thailandezi în ţinutul Muong, aşa cum nu-ţi aduci la New York verii din Apalaşi. Pe nungi n-avem decât să-i ducem tocmai până la Dong Noi, şi nimeni n-o să se uite chiondorâş. Provinciile de la nord de Hanoi sunt pline de nungi —mercenari, cultivatori de orez, ce vrei şi ce nu vrei. Dac-am putea pune mâna pe o duzină de nungi cu accent nordic — să-i răpim de la ambasada americană din Saigon, de ce nu? — ar fi ca lumea.

Indivizii în cămăşi hawaiene se uită la căpitan, care încuviinţează din cap. *Da. Are dreptate.* Dar în timp ce dă din cap nu se uită la ei. Se uită la *mine.* Eu îmi feresc privirea. Nu

vreau să-i văd gura articulând ceva de genul: *Mulţumesc, locotenente.* Nu vreau să-i văd ochii ăia şi să-l *aud* gândind: *Mulţumesc că l-ai adus din nou în echipă.*

N-am făcut-o pentru tine, îi spun eu.

— În regulă, zice Harry. Nu cred c-o să fie greu. Jumătate dintre nungii din sud au accent de nordici. *Dacă* amândoi credeţi că e necesar...

— Da, credem, zice şeful.

Căpitanul nu spune nimic, dar Harry încuviinţează oricum din cap. O să ni se aducă nungii, acei remarcabili mercenari, care au venit din China în urmă cu o mie de ani şi continuă să emigreze chiar şi acum; care erau atât de pricepuţi în meseria lor încât surorile Trung — cea din Hanoi, cea din Hue — i-au ales ca gărzi de corp personale; care trăiesc pe colinele subalpine şi în văile dintre Hanoi şi graniţa cu China de la nord; care se furişează zilnic din nord ca să ajungă în sud, unde cei din Forţele Speciale americane se îndrăgostesc de ei, pentru că sunt disciplinaţi, loiali şi bătăioşi. O să-i avem tot timpul cu noi pe nungi, ca să mute sacii în şalupe, să fixeze funiile, să navigheze pe râu cu noi — sau să ne însoţească în munţi dacă eşuăm — ori să moară cu noi dacă murim, creând încă o legendă de curaj şi loialitate pentru poporul lor, pentru care, spune şeful, bărbăţia şi datoria înseamnă lucruri foarte diferite.

O să-i avem fiindcă şeful îi vrea, fiindcă dacă nu ne sunt aduşi, el o să *plece.* A lăsat să se înţeleagă limpede asta, în felul său propriu.

S-ar putea ca în perioada infiltrării să avem luna în al treilea pătrar, ne spune Harry, atât cât va lăsa să se vadă lumina ei plafonul de nori. Am sentimentul că Steve, căpitanul şi şeful ştiu deja asta. Obişnuinţa îşi spune cuvântul, numai că Harry e un teoretician al operaţiunilor de comando, aşa că le spune unor Berete Verzi şi unui fost SEAL ceea ce ei ştiu deja. După asta (completează Harry) vă veţi dori cea mai câinoasă vreme posibilă.

Ştim.

— O să amânăm infiltrarea voastră cu şase zile, zice Harry, pentru nungi şi pentru luna în al treilea pătrar.

— Şi ce-o să facem şase zile fără nici o ocupaţie? întreabă cineva.

— Exerciţii suplimentare cu expresiile ruseşti, zice Bach.

Accentul e în continuare la pământ, tovarăşi fraţi.

— Iete curu! spune şeful şi Bach zâmbeşte.

— Hei, Bach, ce-ar fi să ne înveţi câte ceva din limba mingilor, propune Steve. Am o listă de cuvinte porcoase în rhade, vreo trei, patru rugăciuni animiste în jarai, dar n-am nimic în chineză. S-ar putea să ne prindă bine.

Bach scuturã din cap.

— Nu e necesar, zice el. Nungii nu vorbesc. Ei mănâncă, se cacă şi trag cu puşca.

O spune din nou cu cel mai bun accent de animatoare de bar şi noi râdem. Nu-i cine ştie ce amuzant, dar râsul nu face rău nimănui.

Cineva stă sprijinit de piciorul meu şi, când mă uit, văd că e şeful, care stă cu capul plecat, cu coatele pe genunchi, gândindu-se. Îmi trag piciorul. Nu *vreau* să-l ating. Nu vreau să ating pe nici unul dintre ei. Nu vreau să visez despre moartea lui. Nu vreau să mai văd nimburi. Chiar dacă aş auzi îngerii cântând, chiar dacă e *bine* să mori, să pluteşti la o asemenea înălţime, să vezi întreaga planetă măcar o dată, nu vreau să-i visez moartea.

Mă trag încet într-o parte, iar el nici măcar nu-şi ridică privirea.

Cooper îl mângâie pe Crusoe, ca de obicei. Steve se apleacă spre mine şi-mi spune:

— Trebuie să pun la punct nişte detalii împreună cu căpitanul, Mary.

Mă uit la el. Ştiu ce vrea. Vrea să-i acord permisiunea, chiar iertarea, *ceva.* Vrea ca eu să-nţeleg de ce o face.

— Sunt locţiitor de comandant, Mary. *Trebuie* s-o fac, spune el.

— Înţeleg, îi spun eu.

Şi aşa este. Îl înţeleg, într-adevăr.

Sunt aproape adormită când în sfârşit vine în camera mea.

— Bucannon nu e de acord, spune el după un timp.

Scot un sunet şi încerc să mă ridic în capul oaselor.

— Nu vrea să ne dea pastilele.

Mă întind la loc. Închid ochii. Aş vrea să fiu crudă. Aş vrea să-i spun: *Chiar ai crezut c-o să vrea, Steve?* Aş vrea să fiu şi mai crudă decât atât. Aş vrea să-i spun: *A fost mai liniştitor aşa?*

Te-ai amăgit cu gândul c-o să vrea *numai ca să ajungi până aici, ca să poţi colabora cu ei atât de mult fără s-o* simţi *— ca să ai posibilitatea să spui: „ Tii, îmi pare rău, Mary. Nu vrea să ne dea nici una. Dar acum e prea târziu ca să mai dăm înapoi, nu?"*

Dar nu spun nimic. Seamănă cu Christabel şi nu e vorba nici de trupul, nici de ochii lui. E expresia de suferinţă de pe faţă şi spusele mele n-ar face decât să agraveze lucrurile. *Nu e vina lui, Mary,* îmi spun eu. *Noi toţi ne-am amăgit.*

— Mi-au mai rămas cinci, îi spun eu.

Nu dă semne că m-ar auzi. Nu e vorba numai de pastile. *Am avut încredere în el,* gândeşte el în sinea lui, *ca să nu fiu nevoit să o simt...*

Închid ochii şi-i ţin strâns închişi.

— Nu avem decât talentele noastre, Steve, îi spun eu şi nu mi-e uşor să respir. Continui. Trag aer adânc în piept între cuvinte, între gânduri. Bucannon n-are să ne ajute. El nu vrea decât să vadă cât de mult putem să rezistăm aici, să vadă dacă avem în fiinţa noastră talentul pentru *asta* — să rămânem în viaţă, să-i facem şi pe alţii să rămână în viaţă — să vadă dacă ceea ce avem în noi poate fi folosit în războiul ăsta sau în oricare altul, dacă merită încercat. E un test, Steve şi indiferent dacă trăim sau murim, el o să aibă de învăţat ceva. În oricare dintre variante, el învinge. Oamenii ca el învinge întotdeauna, Steve. *Ştii* asta. Trag din nou aer în piept. Asta nu e o misiune *adevărată,* Steve, din alea în care contează dacă reuşeşti sau nu. Nu e un război *adevărat,* Steve. Ăsta e un soi de ştiinţă, unde totul e minunat, fiindcă mereu ai câte ceva de învăţat...

Nu-l mai întreb iarăşi. Nu mai trebuie să respir ca să-i spun: *N-am putea să fugim prin Thailanda? Nu găsim acolo nişte hippies expatriaţi care să fie dispuşi să ne ajute pentru că fugim de război? Ori nişte francezi măcar, pe care să nu-i deranjeze faptul că ne ajută? Sau, de ce nu, nişte turişti „gringo" naivi, care probabil că nici nu ştiu că are loc un război, ar fi oripilaţi să afle una ca asta aşa că, firește, ne-ar ajuta?*

— O să rămânem în viaţă atât cât o să fim în stare, spune el. Sau eu. Ori e lucrul la care ne gândim amândoi, deşi nimeni nu-l spune.

— Realmente, asta-i tot ce putem face.

Stăm aici pe pat, fără să spunem nimic. Mă uit la faţa lui, la felul cum i se gârbovesc umerii în timp ce stă acolo. Spun:

— E posibil să nu mai avem altă şansă, Steve.

El clatină din cap. Dă să spună nu. E încordat ca un resort. E epuizat. E ultimul lucru pe care s-ar fi gândit să-l facă acum, şi e trist. Suntem nişte copii, de-aia e trist. *Suntem nişte copii, dar am îmbătrânit. Nu mai avem chef nici să facem amor pe bancheta din spate a maşinii...*

Poate că *e* obosit, poate că *e* preocupat de întrebarea dacă poate măcar s-o facă, dar nu-mi pasă. Mă uit la el. Îl oblig să mă privească. Îi fixez ochii, genele alea grozave, şi nu-l slăbesc deloc. *Suntem doar nişte copii, Steve. S-ar putea să fie ultima noastră şansă.*

Îmi zâmbeşte timid şi îi zâmbesc şi eu îl lovesc cu pumnul în braţ, iar el râde, aşa cum râdea înainte. Îmi trag pătura peste ochi şi lumina se stinge. Ascult cum se dezbracă şi preţ de o secundă, o fracţiune de secundă, îl văd pe Bucannon dezbrăcându-se în locul lui. Dar alung gândul. Schimb trupul, îl fac mai tânăr, alung imaginea aia.

Are trupul cald. Pielea lui e fierbinte de parc-ar avea febră şi chicotim. De data asta se descurcă mai bine — în toate lucrurile pe care trebuie să le facă — iar eu îmi iau inima-n dinţi şi-i spun asta. A mai avut femei până atunci. Bineînţeles că a avut. A avut pipiţe de prin baruri şi fete de liceu, nu poţi să fii o Beretă Verde şi să nu fi avut aşa ceva, dar mamă ce nasol a fost prima oară. Mă hotărăsc şi i-o spun. *Amândoi ne-am descurcat mult mai bine,* spune el. *Mulţumesc,* spun eu. *Mulţumesc mult.* De fiecare dată când respiraţia, când trupul lui dă să mă părăsească, de fiecare dată când începe să se gândească la amănuntele pe care trebuie să le pună la punct cu căpitanul şi cu „cămăşile hawaiene", ca să avem o cât de mică şansă să rămânem în viaţă, îl trag înapoi spre mine. Ştiu că nu avem nici o şansă şi trag ochii aceia, umerii aceia, pe băieţelul acela înapoi spre mine şi spun: „Hei, iubitule", iar el se întoarce.

Ajungem acolo împreună. Spun: „Oh, Doamne!" — exact cum fac femeile alea din cărţi. Râdem şi gemem. Scoatem toate sunetele pe care băieţii şi fetele le scot atunci când fac treaba asta —mai întâi „prima etapă", apoi „până la capăt" — şi ne străduim să nu râdem. Ne străduim din răsputeri. Nu vrem ca el să spună: „Of, fir-ar să fie, Mary, râd prea tare!" Nu vrem ca *eu* să spun: „Ştii, iubitule, nu-i prea romantic să râzi aşa." Aşa că până la urmă ne potolim. Devenim serioşi, ca nişte amanţi.

Înfierbântaţi şi alunecoşi, cu picioarele strânse pe după şolduri, ajungem acolo —ajungem acolo împreună — şi apoi ne desprindem ca jumătăţile unei scoici. Stăm pe cearşafurile umede şi ne tragem sufletul, până când putem s-o luăm de la capăt.

Când se întâmplă, mi se pare că visez aşa cum visează toată lumea. Un *coşmar,* nimic mai mult.

El e deasupra mea. O facem un pic altfel. El îşi arcuieşte spatele, cum fac bărbaţii, iar eu mă gândesc: *De unde ştii tu cum fac bărbaţii? Cu câţi bărbaţi ai făcut-o, Mary, ca să ştii?*

Începe convulsiile. Preţ de o secundă, nu cred nimic despre asta, îmi spun că aşa e felul lui, să se smucească în halul ăsta. Băieţii au alte senzaţii decât femeile. Mă gândesc: *Nu-s decât nişte mici spasme, atâta tot.*

Dar nu sunt, şi când îmi dau seama despre ce e vorba cu adevărat îmi vine să ţip şi nu pot.

El tresare. Tresare din pricina gloanţelor. *Încerc,* dar nu reuşesc să mă ridic. Nu pot să mă ridic fiindcă fruntea lui, părul lui, pielea lui îmi acoperă faţa, ochii şi gura, braţele lui îmi cuprind capul, greutatea inertă a trupului său, nu pot nici măcar să-mi întorc capul, să scuip părul din gură şi să ţip.

Simt noroiul ca pe un pat ud şi rece care nu vrea să-ţi dea drumul. Mirosul nămolului, al apei noroioase, un râu atât de lat încât nu i se vede celălalt mal — spală lanurile de orez, cară departe peştele, bolborosind ca o furtună la numai câţiva paşi de picioarele noastre — unde stăm întinşi în mâl, pe o pantă, cu uniformele de deasupra noastră profilându-se pe cerul plumburiu, plin de nori. Încerc — încerc din răsputeri — să-mi eliberez braţele, dar mâlul mă împiedică. Se aude un sunet ca de ventuză. Dar mâlul mă ţine strâns. Încerc să ridic un picior, trăgându-l sub mine, ca să pot ridica trupul care mă ţintuieşte jos. Dar piciorul îmi alunecă şi mă cufund din nou în mâl. Împotriva voinţei mele, nu pot să nu mă gândesc: *Dacă. e deasupra ta, Mary, gloanţele or să-l lovească pe el mai întâi.* Împotriva voinţei mele, mă gândesc:*E mort, Mary, aşa că nu mai contează... dacă gloanţele îl lovesc pe el mai întâi.*

Apele râului se umflă. Plouă cu găleata. Apa, încetinită de ierburile din mlaştină, se învolburează tot mai aproape de şalupele noastre. Uniformele năvălesc peste marginea digului ca

un râu, cu steluţele roşii de pe bonete ca nişte pete de sânge, cu trupurile ca un val pe cale de a se sparge.

El e în tine, Mary, spune o voce. *De ce vrei tu să plece?*

E mort!

Mai fac o încercare şi piciorul îmi alunecă din nou. El tresare spasmodic. Nu e viu, dar tresare — din pricina gloanţelor care-l străpung. Încerc cu amândouă picioarele — şi amândouă alunecă acum. Îmi salt pieptul şi, în sfârşit, trupul lui alunecă puţin în jos, între picioarele mele. Mă ridic pe coate şi corpul lui alunecă ceva mai mult — şi deodată mâlul, râul învolburat din preajma şalupelor noastre, râul roşu, toate încep să tragă. *Nu!* Îl înşfac de păr şi mă ţin strâns. Alunecarea încetează. Apa clipoceşte, trăgând de picioarele lui, dar alunecarea încetează.

Părul îi alunecă printre degetele mele — un centimetru, apoi încă unul. Degetele-mi sunt reci, încheieturile mi s-au albit. Părul alunecă iarăşi şi iarăşi. Trupul lui tresare, iarăşi şi iarăşi.

Te rog, Doamne. Nu!

Părul alunecă de tot în sfârşit, printre degetele care abia îl simt. Trupul dispare. Braţele sale se mişcă aproape ca şi cum ar înota. Râul îl poartă departe.

Greutatea de pe pieptul meu a dispărut, iar el se îndepărtează legănat de ape. El stă întins alături de mine, tremurând.

— Dumnezeule, murmură el.

— Ai simţit? îl întreb — cu vocea altcuiva — chinuindu-mă să respir.

— Da. Dumnezeule, da.

Acum ştie ce înseamnă şi asta-l face să se teamă.

Îi ia ceva timp până se îmbracă şi până termină nu spune nimic. Închid ochii, dar văd din nou mâlul, răceala, ceva care trage. Îi deschid repede în întuneric, în foşnetul hainelor lui.

Când în sfârşit pleacă, îmi ţin ochii deschişi. Ştiu ce înseamnă asta.

O să facem cu toţii să se întâmple, colonele. O să ne aducem fiecare mica noastră contribuţie.

Subiect: Dacă cineva nu avea să moară, domnule maior, nu visam din pricina rănilor sale. Nu simţeam nevoia. Ştiu că pare lipsit de sensibilitate, dar ăsta-i adevărul. M-am gândit mult la acest lucru. Chiar am discutat cu Bucannon şi am căzut de

acord: *Oricât de grav e rănit cineva, Mary, n-ai să-l visezi decât dacă urmează să moară.*

Dacă l-aş fi visat pe Willie, ar fi fost ceva de genul:

Osul iese afară din carne. Arată ca un colţ de elefant zdrobit, Lizzie, roz şi cenuşiu şi mult mai mare decât colţul ăla încrustat splendid pe care tati mi l-a adus când a venit acasă în anul acela. Stau în nămol cu picioarele încrucişate, Lizzie, ca un indian, încercând să nu mă prăbuşesc. Prea mult nu mă doare, bănuiesc. Bulgării de pământ şi frunzele au încetat să mai cadă. Se văd chiar şi nişte raze de soare în ploaie. Starea de şoc *e un lucru nemaipomenit, Lizzie. Îmi văd braţul aruncat în frunzele murdare, lângă canal, unde-arfi trebuit să fie simplu, unde n-ar fi trebuit să fie nici un fel de mortiere, altfel eu... ar fi trebuit să fiu atent la felul cum îmi strălucea braţul, la felul cum îmi strălucea întreg corpul, fir-ar să fie. Ţi-am povestit despre asta, Lizzie? Ţi-am spus cum străluceau?*

Î*ntrebarea mea, Lizzie, e simplă: Oare Dumnezeu chiar vrea ca eu să cred în chestii ca astea — în lucruri care strălucesc în felul ăsta? N-ar fi o magie, un păcat, un miracol? N-ar fi ăsta un dar din partea Marelui Mincinos — şi nu a Domnului Dumnezeului nostru? Ce-ar fî spus părintele Acres, Lizzie, într-o dimineaţă însorită, în încăperea aia albă, sub ferestrele alea, când eram tânăr? Ar fi spus: „Nu-i da ascultare, Willie. Ascultarea e primul pas către foc. "Ar fi spus: „Nu e binecuvântarea Lui. Nu e bunăvoinţa Lui. Prinţul Mincinoşilor îţi cere să crezi în lumea lui, a Întunericului. Domnul Dumnezeul tuturor îţi cere să crezi în Lumină. Da, există pe lumea asta o putere pe care n-o putem vedea, Willie, dar e a lui Dumnezeu, nu e pentru oameni ca mine şi ca tine. Cei care* tânjesc *după ea, Willie — cei dispuşi să-i accepte blestemul în schimb — nu fac decât să se vândă Mincinosului, pentru a-şi trăi viaţa în Iadul etern. "Ar fi spus: „E mai bine să-ţi pierzi braţul, Willie, e mai bine chiar să-i laşi să moară pe toţi prietenii tăi, decât să-ţi pierzi sufletul în felul ăsta, Willie."*

Sunt bărbat, ştiu asta, Lizzie. Nu mai sunt copilul din Clayton. Dar întrebările rămân aceleaşi pur şi simplu nu dispar. Părintele, încăperea, ferestrele alea — nu dispar.

Dacă se mişcă, dacă degetele care zac acolo în ţărână încep să mişte, ştiu c-am să ţip. Oricine ar ţipa, Lizzie. Nu din pricina durerii (n-am mai spus asta?). E frica — de a muri, de a

părăsi această lume — şi îndoiala dacă am trăit aşa cum se cuvine. Nu poţi să-ţi pierzi chiar aşa un braţ, să-l vezi cum zace pe pământ —cu sângele care ţi se scurge din ciot — fără să mori, nu-i aşa, Lizzie? Nu poţi să arăţi în halul ăsta fără să mori.

Ştiu că ar fi trebuit să-mi scot bocancii şi să-mi folosesc ciorapii pe post de garou. Numai că nu port aşa ceva. Cei din SEAL nu poartă ciorapi. Când plecăm în misiune nu purtăm ciorapi. Se strâng pe picior. Din pricina lor faci bătături. Numai pifanii poartă ciorapi. Nici un membru al SEAL n-a purtat vreodată ciorapi, sau chiloţi — nici măcar chiloţi. Nu pot să-mi scot pantalonii şi să-mi folosesc chiloţii pe post de garou pentru că nu port aşa ceva. Băieţilor de la SEAL le place aerul. Le place să alerge în pielea goală prin ploaie. De asemenea, ei iubesc apa. Chiar dacă îi îneci, ei o iubesc. Am deptate, Cutter?

Cineva mi-l întinde. La început, nu sunt sigur ce e. N-are nici o noimă. Dar pe urmă văd că cineva mi-a ridicat braţul din noroi, ca pe ceva pe care l-aş fi pierdut, şi mi-l dă înapoi. „Mulţumesc", îi spun eu. El mi-l pune în poală. Ăsta trebuie să fie Honcho. Nu se poate altfel. Îmi leagă furtunul în jurul ciotului, acolo unde osul scrâşneşte când îl mişc, iar furtunul — de la perfuzor — e cu mult mai bun, credeţi-mă, decât orice ciorap sau chilot. Îi spun: „N-ar trebui să-ncercăm să-l punem la loc?" Nu-mi răspunde. Zău că nu ştiu de ce. Aşa că încerc din nou: „N-ar trebui să-l pui la loc când se desprinde? Ştiu c-am făcut asta cu degetul lui Sally, verişoara mea, şi a rămas lipit fără probleme, Honcho. "Într-adevăr, Honcho e cel de lângă mine, dar nu vorbeşte. În coapsa mea sunt nişte găuri mici. Doamne, Lizzie. Îmi dau seama că tot corpul mi-e ciuruit de găurele şi aud pe cineva zicând: „ Of, fir-ar să fie." Eu sunt ăla care o spune. Pe tot pieptul am nişte chestii mici şi negre, şi încerc să le dau la o parte cu mâna. Probabil că sunt nişte găuri. Nu, sunt altceva. Am senzaţia că mă prăbuşesc lateral. Când încerc să scap de chestiile alea, Lizzie, sunt mult mai greu într-o parte. „Opreşte-te", spune cineva. E Honcho. Pot să scot bucăţelele alea din mine dacă le mătur cu mâna. „Opreşte-te", spune el. „Vreau să scot schijele astea din mine", îi spun eu. De-aia fac asta, chiar dacă n-am decât o *mână.*

Îi spun: „Honcho, ţine tu mâna, eu ţin de capătul ciotului şi-o să le lipim la loc, ştiu c-o să reuşim. O să fie nevoie de amândoi, dar ştiu c-o să putem." Dar Honcho nu vrea. Nu vrea

să ţină mâna.

E greu de crezut, Lizzie, că prietenii tăi se pot schimba în halul ăsta, dar aşa se întâmplă. E chiar aici lângă mine, se uită la furtunaşul perfuziei şi-mi zice să mă opresc. Când îi spun: „Ştiu c-o să meargă", el încuviinţează din cap, dar nu face absolut nimic. Nu vrea să ia mâna.

Aşa sunt oamenii, Lizzie. Îşi pierd compasiunea, sentimentele pentru tine, într-o situaţie ca asta... Într-un întuneric care te-nhaţă astfel...

Subiect: Greşit. Asta-i ceea ce a auzit *căpitanul,* ce a văzut şi a auzit *el* în ziua când s-a uitat la Willie — când l-a atins pe Willie cu privirea lui şi l-a auzit. Sau cel puţin asta mi-a spus căpitanul. Asta-i ce mi-a spus el în vis — în visul pe care l-am avut la Vientiane în noaptea aceea.

Se producea o schimbare, domnule maior.

O schimbare în aspecte multe şi mărunte.

Fotocopie, Telegramă, Dosarele de comandament (Personal),

Operaţiunea Urangutan, Tiger Cat, Vietnam

350P CDT 10 IUNIE 1969 NSA24
NS Al A204 (NS WA002) XV OP GUVERN
WASHINGTON DC10 1124P, EDT
DNEI ELIZABETH SESSIONS
323OAKAVENUE
RICHMOND, VIRGINIA

CONFIRMĂM PE ACEASTĂ CALE CĂ SOŢUL DUMNEAVOASTRĂ, ŞEFUL DE ECHIPAJ WILLIAM DEAN SESSIONS, A FOST RĂNIT PE 2 IUNIE 1969 ÎN APROPIERE DE MY THO, REPUBLICA VIETNAM. EL A SUFERIT O AMPUTARE TRAUMATICĂ LA UN BRAŢ ŞI RĂNI MULTIPLE LA PIEPT DE LA SCHIJE DE MORTIERE INAMICE ÎN TIMPUL UNEI OPERAŢIUNI. PRIMEŞTE ÎNGRIJIRI LA BATALIONUL SANITAR 1. STAREA LUI ŞI PROGNOZA SUNT BUNE. ÎMPĂRTĂŞIM PREOCUPAREA DUMNEAVOASTRĂ ŞI VĂ ASIGURĂM CĂ I SE ACORDĂ CEA MAI BUNĂ ÎNGRIJIRE. ADRESA LUI PENTRU CORESPONDENŢĂ RĂMâNE ACEEAŞI.

HENRY M. GREENE JR. AMIRAL USN, COMANDANT AL MARINEI MILITARE (47) (a se expedia prin poştă)

Capitolul 28

Subiect: Am uitat să spun ceva. Cred că e important. Putem să mergem înapoi?

Anchetator: Desigur, locotenente.

S: Mă gândesc că e important să putem vorbi despre evenimente chiar în altă ordine decât cea firească. Dacă nu ne-am întoarce în timp, am pierde nişte aspecte importante, nu credeţi?

A: Ba da.

S: Iar dacă le pierdem, s-au dus definitiv.

A: Da. Zi mai departe.

S: îmi amintesc că eram în a cincea noastră zi la Vientiane. Au adus la casa conspirativă un doctor... un doctor obişnuit. Bucannon nu era acolo când l-au adus, dar nu asta vroiam să spun. Era un doctor obişnuit. Un civil, din ăia la care te duci când ai crampe sau gripă — la care se duce toată familia. Nu era psihiatru, nici chirurg militar. Erai tentat să ai încredere în el. Asta vreau să spun.

Poartă pantaloni largi din catifea reiată şi cămaşă din bumbac. E o apariţie realmente şocantă. *Arată* ca un civil. *Se mişcă* asemenea unui civil. Au făcut curat în bucătărie pentru el, au adus un mic pat iar pe masă, pe o pânză albă, stau nişte instrumente medicale. Ca şi cum ar fi venit să ne scoată negii de la degete, sau poate un precarcinom de pe frunte, atâta tot.

— Să vă ajut cu ceva? spun eu şi Tony îmi aruncă privirea lui dispreţuitoare, pe care încearcă să şi-o perfecţioneze.

— Vorbesc serios, insist eu. Sunt *infirmieră,* Tony. Întreabă-l pe Bucannon.

Doctorul nici măcar nu se uită la mine.

Mă-ntreb cine-o să ne spună ce se întâmplă. Văd că nimeni nu se grăbeşte s-o facă.

— Injecţii cu penicilină? spun eu uitându-mă la Tony, la doctor, la oricine. Negi?

Privim cu toţii cum se face curat în bucătărie, cum este întins pe masă instrumentarul chirugical şi cum doctorul se spală pe mâini în chiuvetă.

— Nu trebuie să răspândim boli venerice în nord, nu-i aşa? Nu trebuie să răspândim vreun virus care-ar putea să provoace

apariţia negilor, corect?

Mă simt destul de bine. În definitiv, suntem la Vientiane. Distracţia nu s-a terminat încă.

— La dreptvorbind, zice doctorul pe neaşteptate, pe un ton serios, ca şi cum chiar ar merita să te gândeşti, n-ar fi o idee proastă. Am putea să vă vaccinăm pe toţi şi să vă dăm ceva ce să răspândiţi acolo. Facem o cavitate într-un molar sau chiar în doi, punem un hibrid de *Pasteurella* (oricare dintre bacteriile din familia *Pasteurella* sunt parazite şi patogene pentru oameni şi animale) într-unui şi o soluţie bacteriofagă în celălalt. La momentul potrivit, aţi sparge dintele şi aţi provoca nişte necazuri pe-acolo. Ar fi un vector de propagare de la rural la urban.O apariţie *foarte* naturală.

Aştept un zâmbet, care să însoţească gluma. Toată lumea aşteaptă. Nu apare. El e un doctor de familie, ca al nostru, nu-i aşa, mamă? A, e o glumă care se spune cu faţa încremenită, asta e. E de un sarcasm serios. E căsătorit, are nevastă şi copii, lucrează la USAID şi-ţi aduci aminte cum la facultatea de medicină era un adevărat Buster Keaton? Colegii îi ziceau: „Măi, Jules, tu eşti un comic înnăscut." Poate că i se trage din familie. Probabil că *nimeni* din familia lui nu zâmbeşte când încearcă să fie amuzant. Nici taică-său nu zâmbeşte, nici fratele lui mai mare, aşa că nici Jules nu zâmbeşte. Dar doctorii de familie n-ar trebui să vorbească precum indivizii de la Centrul Epidemiologie din Atlanta, nu-i aşa, mamă?

Harry, glumeţul, pufneşte. Nimeni altul nu mai scoate nici un sunet.

Mă uit la Steve. Aşteaptă. Până şi tipii în cămăşi aşteaptă, de parcă nici ei n-ar şti sigur ce-are de gând să facă doctorul nostru.

Cine-i ăsta, Harry? Pe cine-aţi mai adus de data asta aici?

Doctorul aranjează din nou cele cinci instrumente chirurgicale de bază şi deodată Tony îşi drege glasul. Aha. Înţeleg. E rândul lui *Tony* să ne dădăcească:

— Nu veţi avea, începe el, acces la farmacii acolo, iar anotimpul umed *este* un anotimp al infecţiilor.

— Ştim asta, Tony, zice Steve, dar Tony se preface că nu-l aude.

— De asemenea, n-o să fiţi prea fericiţi dac-ar trebui să purtaţi grija repetoarelor de impulsuri. Aşa că avem câte o

surpriză pentru fiecare dintre voi.

Se uită la noi aşa cum ar face-o un adevărat „profesor Tony", aşa cum te învaţă să te uiţi la orele de oratorie:. *Cum să captezi atenţia publicului. Cum să pari sincer.*

— Morfina o veţi avea în fiole standard, continuă Tony, şi bineînţeles că o veţi folosi acolo şi când veţi avea nevoie de ea. Totuşi, în timpul unui schimb de focuri — ceea ce, desigur, e ultimul lucru pe care vi l-aţi putea dori — e posibil ca morfina să nu fie ceea ce aţi vrea să folosiţi...

— *Ştim,* Tony, zice Willie.

— Poate că *unii* nu ştiu, şefule.

— Aşa e, Tony, spune Willie.

— În continuare, zice Tony, o să vă rugăm să participaţi la un mic experiment, care s-ar putea să vă salveze viaţa.

Urmează o pauză şi nimeni nu spune nimic. Steve şi şeful se uită unul la celălalt de parcă şi-ar spune: *Poţi să crezi una ca asta?* Foarte repede, Tony adaugă:

— Am dori ca fiecare dintre voi să poarte pe parcursul misiunii o perfuzie cu antibiotic, dar *numai* dacă credeţi că merită. Acolo, o mică tăietură se poate infecta foarte uşor şi nu cred că vreţi să fiţi nevoiţi să luaţi pastile din cauza asta, nu?

— Aşa e, Tony, spun eu.

— Adică voi vreţi, intervine pe neaşteptate şeful, ca noi să târâm după noi o mie de kilometri de furtun de perfuzie, Tony?

— Nu crezi că un furtun atât de lung, zice şi Steve repede, s-ar agăţa de copaci şi tufişuri,Tony Nu crezi că cei din NVA ar putea să-l urmărească prin junglă şi până la urmă să ne găsească?

Tony ar trebui să se înfurie, dar, din cine ştie ce motiv, n-o face. Zâmbeşte şi nu-mi place senzaţia. Înseamnă că l-am *ajutat* —că într-un fel sau altul i-am dat o mână de ajutor. Înseamnă: *Distracţia s-a terminat, băieţi.*

— Nu va trebui să facem asta, doamnelor şi domnilor, spune el, de data asta cu tonul lui Harry. Mai întâi, la subsuoara braţului mai slab vă va fi introdusă o mică fiolă tranzistorizată. Pe urmă, perfuzia va fi autoreglată pe parcursul a până la două săptămâni. Şi în sfârşit, ca să împuşcăm doi iepuri dintr-un foc, tranzistorul va genera de asemenea un impuls de joasă frecvenţă. Cu alte cuvinte, doamnelor şi domnilor, dispozitivul va constitui în acelaşi timp şi repetorul dumneavoastră de

impulsuri.

— N-am auzit în viaţa mea de o chestie ca asta, spun eu gândindu-mă la perfuzii.

Cât despre *repetoare,* n-am auzit niciodată cuvântul.

— Nici n-aveai de unde, locotenente, spune cu un ton îngăduitor Tony. Zâmbetul rămâne. E limpede că are un scenariu, care încă mai e valabil. Autoperfuzoarele sunt. nişte produse de ultimă oră şi vin de la Laboratoarele Bell. Repetorul, locotenente, nu e altceva decât o versiune miniaturizată a ceea ce membrii trupelor SEAL folosesc deja ori de câte ori sunt preluaţi de către un submarin de la Yankee Station. Corect, şefule?

Willie nu încuviinţează din cap. Doctorul nu încuviinţează din cap. El e ocupat cu aranjatul instrumentelor, pregătindu-se să-şi facă treaba.

— Autoperfozorul este un prototip al Laboratoarelor Bell, zice din nou Tony, savurând starea în care ne-a adus. Nici un risc pentru purtător şi o rată de eficacitate de nouăzeci şi şase de procente. În vreo doi-trei ani o să le vedeţi folosite de către diabetici, şi în bolile coronariene. Nu-i aşa, doctore?

Doctorul îşi ridică privirea din tava cu instrumente, dar nu scoate nici o vorbă.

— Sunteţi familiarizat cu chestiile astea, domnu' doctor? întreb eu. Sunt descrise în literatura de specialitate?

— Da, zice el în sfârşit. Pe urmă adaugă: Nu ştiu de ce se face atâta caz, locotenente.

— Cine sunt acei *noi?* întreabă Steve.

— Ce?

— Cine sunt acei *noi* care ar vrea să purtăm chestiile astea în braţele noastre?

— *Toată lumea,* locotenente, zice Tony. Prin consens s-a ajuns la ideea că, dacă tot urmează să faceţi drumul ăsta, de ce să nu vă punem să şi testaţi acest dispozitiv? Pot să vă garantez că nu o să explodeze asupra voastră. N-o să preia controlul asupra creierelor voastre în cine ştie ce modalitate misterioasă. Veţi ajuta ştiinţa, medicina şi armele militare din care faceţi parte. Veţi ajuta toate patrulele cu rază lungă de acţiune care vă vor succeda în războiul ăsta şi oricare altul unde vor fi necesare operaţiuni neconvenţionale. După cum se prea poate să vă ajutaţi pe voi înşivă. Întrebaţi-i pe cei din SOG despre riscurile

de infecţie din patrulele de lungă durată. Întrebaţi-i pe cei din marină ce se întâmplă când îţi pierzi repetorul în Golful Tonkin. Daţi-mi voie să repet, doamnelor şi domnilor: acesta *nu* este un dispozitiv care să comporte un factor de risc. Antibioticele cu spectru larg pe care vi le va introduce în organism sunt cele pe care oricum le-aţi lua oral sau intramuscular, aici *sau* acasă.

După un moment de tăcere, spun:

— Domnule doctor, ne îndreptăm spre o zonă cu risc de infecţie. De ce ne trebuie nişte răni nevindecate pe braţe?

Lui Tony nu-i scapă nimic. E *pregătit.* Orice am spune, îl ajută.

— Mă bucur că ai întrebat asta, locotenente, spune el. Rănile *nu* vor fi nevindecate. O să fie o operaţie în toată regula. Doctorul Langer o să folosească cel mai fin catgut monofilament de pe piaţă, iar copcile vor putea fi îndepărtate în patruzeci şi opt de ore. Găurile se vor astupa după alte douăzeci şi patru de ore şi, în cazul unei respingeri, ea se va produce până în şaptezeci şi două de ore —*înainte* să plecaţi — *sau* aproximativ după trei luni... după ce vă întoarceţi. Nu ne aşteptăm să apară în nici una dintre variante. Plasticul folosit de cei de la Bell are o rată de acceptare de nouăzeci şi şase la sută. Iar dacă ar apărea o respingere, n-ar fi decât o simplă inflamare pe care o poate rezolva chiar autoperfuzorul.

— Întocmai, zice doctorul şi vocea lui sună ridicol.

El ar fi trebuit să ne spună lucrurile astea, dar nu o face. *Poate că n-au încredere în el, Mary. S-or fi temând să nu ne spună chestiile nasoale.*

Sau poate că pur şi simplu nu vrea să-şi bată capul.

Mă uit în jurul meu. Îl văd pe Steve privind fix la Tony, apoi la doctor. Văd că toată lumea se uită lung, încercând să înţeleagă, aşa că încep să vorbesc:

— De ce nu ne-o pui în abdomen, Tony — pentru o mai bună absorbţie? De ce nu e cu mult mai mare — să zicem, cât o cutie de conserve — dacă o să fie nevoie să picure soluţia aia atâta timp?

Dar mă opresc. Willie se ridică. Îi văd expresia de pe faţă şi-mi spun: *Fir-ar să fie! Iar se pregăteşte să plece.* Tony îl vede şi el, îi aruncă o privire fugară doctorului şi spune rapid:

— Vreo întrebare, dom' şef?

— Nu, zice Willie liniştit. Nici o întrebare. Dar nici prin cap

nu-mi trece s-o fac, asta-i tot.

Tony se uită la el o clipă, *crede* că a înţeles şi spune:

— Cred că e o mică neînţelegere aici, dom' şef. N-o să-ţi înfigem o chestie din asta în braţul tău *bun.* O să-l punem unde vrei — orice zonă cu contact redus a corpului, la care să ajungi cu braţul bun, ca să poţi apăsa corect dispozitivul şi să activezi repetorul atunci când e nevoie. Pe antebraţ, pe şale, între coapse —sunt locuri câte vrei. Tu alegi locul, dom' şef.

Doctorul se uită iar în jurul încăperii şi continuă să aştepte.

Willie se ridică brusc şi se îndreaptă spre uşă. O să facă lucrul ăsta de mai multe ori înainte să plecăm din Vientiane, dar noi nu ştim asta încă.

Harry porneşte după el şi-l prinde în sufragerie. Nu-i vedem, dar îi auzim.

— Vreţi să ne lichidaţi! urlă Willie. Ne băgaţi chestiile astea în noi ca să puteţi să ne lichidaţi când aveţi voi chef. Poate să fie cu declanşare întârziată, sau o să fie declanşată dintr-un Buffalo Hunter de la şase mii de metri — n-are importanţă — într-un fel sau altul, o s-o faceţi, iar eu ştiu asta şi o ştii şi tu.

— *Asta,* zice Harry cu o voce calmă, e cea mai mare *tâmpenie* pe care am auzit-o vreodată.

— Ba nu-i deloc! strigă Willie. Voi, nenorociţilor, i-aţi lichidat pe cei din Doom Cats în '62. I-aţi lichidat pe cei din 77 în '66 şi să nu-mi vii mie cu aiureala aia despre vremea nemiloasă. I-aţi lăsat să degere acolo *fiindcă n-aţi vrut să se întoarcă.* Toată lumea ştie. Acum vreţi să puneţi ceva în *noi* ca să puteţi anula misiunea oricând vor muşchii voştri, fir-aţi ai dracu' de bandiţi.

— De ce, zice Harry la fel de calm, să vrem să lichiădm echipa *asta,* dom' şef? Asta nu-i o misiune de recunoaştere SOG sau o incursiune oarecare între liniile inamicului. Misiunea asta e *importantă,* şefule. Contează pentru o mulţime de oameni. Trebuia să-ţi fi dat seama de asta până acum. De n-ar fi fost aşa, n-am fi adus-o într-o fază atât de înaintată, recurgând la atât de multe resurse. E vorba aici de Casa Blanca. E vorba de JCS. Pentru Dumnezeu, de ce v-am trimite într-o chestie ca asta, dacă n-am vrea s-o şi ducem la bun sfârşit? Nu avem nevoie acolo de cadavre cu tehnologie americană în braţe, Willie. Nu vrem să iniţiem o misiune ca asta şi pe urmă s-o oprim fără nici un motiv...

Pare că trece o oră până când Willie îi răspunde. Are o

voce joasă şi blândă, dar e o voce pe care n-ai vrea s-o auzi noaptea, pe întuneric, când stai întins în pat. Vocea spune:

— Eşti depăşit de situaţie, Harry. Stai de vorbă cu un fost SEAL care a pierdut mai mulţi prieteni decât o să *ai* tu vreodată, în misiuni anulate din ordinul nenorociţilor ăia care vă conduc. Sunt mii de motive pentru lichidare — oi fi ştiind tu câteva, dar eu am fost *acolo* şi ştiu mult mai multe, Harry. Poţi să-i spui ticălosului ăla de Bucannon că *n-am nici cea mai mică intenţie* să mă supun la operaţia asta. Mai curând mi-aş reteza şi celălalt braţ.

Fiindcă nu aud zgomot de paşi, ştiu că Willie n-a plecat. Stau încă în sufragerie, fără să se mişte, fără să scoată o vorbă acum. Şeful se uită fix la Harry. Harry se uită fix la el, gândindu-se: *Dacă trebuie să-l aduc pe Bucannon până aici ca să rezolve chestia asta, am zbârcit-o.*

— Căpitane Kelly, zice Harry într-un târziu. Vrei să vii pân-aici, te rog?

Căpitanul se ridică de pe scaun şi se duce în sufragerie. Vocea lui Harry spune:

— Nu-i aşa c-ai să ne laşi să-ţi punem una din chestiile astea în braţul *dumitale,* căpitane?

— Da, zice vocea căpitanului. Am să vă las.

— Dacă *el* e dispus s-o facă, Willie, zice Harry acum, dacă un om cu poziţia lui — un membru al echipei, care a participat la proiectul ăsta de la bun început, care a fost ţinut la curent tot timpul şi cu siguranţă nu e orb — e dispus să facă treaba asta, tu de ce nu vrei, Willie?

Şeful nu răspunde.

— *Iţi jur,* Willie, spune Harry, că dispozitivul pe care vrem să ţi-l punem sub piele pentru misiunea asta *nu* conţine bacterii sau toxine, *nici o* substanţă care-ar putea să-ţi facă rău. *Nu* e un dispozitiv pentru lichidare, Willie. Iţi jur.

Nimeni nu mai scoate o vorbă în nici una dintre încăperi. Doctorul stă în faţa noastră, aşteptând.

Din sufragerie se aude un oftat şi Willie spune:

— Este dispozitivul ceea ce Harry susţine că ar fi, căpitane?

— Da, spune căpitanul, dar nu pot să-mi dau seama ce simte.

— Şi-or să pună în braţul dumitale exact acelaşi dispozitiv

pe care-o să mi-l pună şi mie?

— Da, aşa vor face.

— Putem să amestecăm dispozitivele, Harry? întreabă Willie. Putem să ni-l alegem pe cel care-o să fie pus în noi?

— Bineînţeles, spune Harry.

— În regulă, zice Willie. În regulă.

Doctorul ne aplică un anestezic local, patru înţepături, face incizia cu precizie şi strecoară micul obiect — parc-ar fi cel mai mic creion din lume — sub piele. Pe urmă strânge pielea la loc, o coase de parcă ar face în fiecare zi lucrul ăsta şi ne dă ceva pe bază de codeină, pentru atunci când o să-nceapă să ne doară — ceea ce, spune el, o să se întâmple. Asta-i tot ce spune, de altfel. Pare plictisit, dar poate că-i o trăsătură din familie. S-ar putea să fie *foarte* emoţionat, afectat, preocupat de treaba pe care o face, de şansele noastre de a reuşi în misiunea asta şi de a pune capăt acestui război. Cu oameni ca ăştia, niciodată nu poţi să-ţi dai seama.

Eu sunt ultima. Steve, Bach şi Cooper stau în jurul meu, îngrijoraţi din pricina mea. Willie se uită într-o parte. Nici o problemă, spun eu. Sunt obişnuită cu bisturiele. Sunt infirmieră, băieţi.

Când doctorul termină, mă ridic. Îmi iau o ceaşcă de cafea şi stau alături de ceilalţi. Nu sunt îngrijorată deloc.

Capitolul 29

Subiect: Îmi amintesc că am luat una dintre pastile, dar nu mai ştiu când.

Anchetator: [neinteligibil]

Patru elicoptere ne-au luat de la Wattay, domnule maior. Am plecat chiar de lângă un Lasky Skymover cu piloţi ruşi în civil şi o imitaţie chinezească după C-l30, care avea probabil un echipaj Pathet Lao. Am făcut-o sub ochii a trei linii aeriene civile şi, culmea, eram îmbrăcaţi în uniforme de camuflaj noi. Nu asta era eticheta la Vientiane. Chiar dac-am fi fost nişte agenţi chinezi mici şi îndesaţi porniţi spre Mekongul superior sau o echipă a Forţelor Speciale americane care plănuia să posteze o mie de mercenari Meo supăraţi pe Cărarea Ho şi Min, aproape de Plateau des Bolovens, *tot* n-am fi purtat uniforme de camuflaj

la Vientiane. Am fi purtat cămăşi cu mânecă scurtă, ca Harry, sau pantaloni călcaţi la dungă, precum bunul doctor. Dacă te aflai într-o misiune de război, se presupunea că e vorba de una *secretă.*

Fără doar şi poate, nu era cazul să faci prea mult tam-tam.

Aveam armele şi celelalte elemente de echipament într-un cufăr metalic mare, ca o echipă A a Beretelor Verzi — şi uniformele noastre ruseşti în saci de molton individuali — şi cu toate astea abia dacă umpleam un elicopter Hornet. Celelalte au rămas goale şi eu am fost cea care a întrebat:

— Pentru ce e nevoie de-atâta spaţiu suplimentar, băieţi? Nimeni n-a răspuns. Se presupunea că trebuie să ştiu.

— Hei, am spus eu. Eu sunt infirmieră. Nu ştiu chestiile astea.

Piloţii ruşi treceau pe lângă noi spre masiva lor balenă cenuşie cu stele mari şi roşii pe falcă, iar traficul, în general, se înteţea. O zi mare la Wattay. Soare laoţian. Fără multă ploaie. Momentul pentru *di di.*

Eram singura care spunea ceva.

— Momeală? am spus eu. *Asta* era? Şi dacă le doboară pe toate *patru?*

— Sunt femeie, le-am spus eu. Am un dispozitiv ciudat în braţ, miros ca după o oră de gimnastică, dar totuşi sunt femeie. Hai, băieţi, daţi-mi pace.

— Da, zice Willie. Momeală. Şi ştiu ce-ai vrut să spui.

Din pricina traficului aerian am petrecut noaptea acolo şi am decolat de cum s-a luminat de ziuă. Am zburat de-a lungul văii Mekongului, destul de jos ca să nu fim depistaţi de radar, dar nu într-atât încât să fim doborâţi de vreun AK. Aparatele goale zburau în faţa şi în spatele nostru şi, când se trăgea în noi, executau una din micile lor manevre, punându-şi în funcţiune mitralierele M-60. Mă întrebam dac-o să mergem până în Dien Bien Phu dansând în halul ăsta.

N-am văzut niciodată ceva asemănător. Îmi aminteam că mersesem să văd *South Pacific* cu primul meu prieten adevărat, Craig Norbert, care era tuns milităreşte şi avea părul uns cu briantină, şi cum ne ţinuse din scurt maică-mea. Îmi aminteam de femeia aia solidă şi nebună din film, care iubea viaţa (şi

marinarii), care cânta despre un loc minunat numit Bali Hai. Imaginile acelea cu imitaţii de palmieri şi apa albastră de pe cine ştie ce platou de filmare obscur mi se păruseră nemaipomenite. Verdele fără sfârşit de sub noi era aşa cum îmi închipuisem întotdeauna — Bali Hai. Palmieri şi ananaşi, râuri ca nişte şerpi argintii, pe întinderi nesfârşite. Un loc unde te puteai rătăci fără să-ţi pese, o ceată întreagă de oameni cântând şi râzând în fundal — distrându-se de minune. Nimic nu putea să moară acolo jos, în ţoală verdeaţa aia. Cum să se-ntâmple aşa ceva? Totul era verde şi creştea, precum fasolea lui Jack. Era ca într-un film de Walt Disney — ştiţi, *Jungla vie,* unde şerpii încearcă să le prindă pe păsările şi pe micile mamifere cu blană, cele care ne plac nouă cel mai mult, dar nu reuşesc niciodată. În definitiv, nu vrem ca mamiferele alea mici cu blană să moară, nu? Maimuţica Monica scapă, la fel şi veveriţa Stevie, iar şarpele, care nu seamănă deloc cu noi — şi-o să moară de foame într-o zi din pricina asta — nu se dă bătut, fiindcă aşa vrea Mama Natură. Dar noi ştim de partea cui e de fapt Mama Natură.

Dacă sunt oameni care trăiesc în junglă, desigur că ei respectă întotdeauna animalele. Şi ei ştiu ce vrea Mama Natură. De fapt, Jungla Vie seamănă mult cu Paradisul. Nimeni nu poartă haine. Nimeni nu păcătuieşte. Numai vânătorii, hoţii de diamante şi constructorii — care sunt hotărâţi să distrugă ţinutul — poartă haine sau păcătuiesc.

Oamenii care trăiesc acolo se hrănesc cu fructe şi nuci. Niciodată n-ai să-i vezi ucigând ceva. Animalele cu blană scapă, iar dacă şarpele moare într-adevăr de foame la umbra unui copac mare cu coroana verde şi bogată, nu trebuie să-l privim. Nu prea e o chestie pe care-am vrea s-o privim.

Willie mă vede cum mă uit afară prin cadrul uşii, cu mâinile în poală, şi se trage lângă mine. Elicopterele astea nu-s la fel de zgomotoase ca un Huey, îmi zic eu. Turbina scoate un vuiet mai înalt iar uşile ţin adăpost de urletul vântului de afară. Willie nu trebuie să urle.

— Nu-i aşa că-i frumos? zice el.

Dau din cap în semn că da. Zâmbesc.

Un timp, el nu spune nimic, stă doar lângă mine pe banca de metal. Aştept. Aştept să zâmbească şi el.

Nu zâmbeşte. Mă întreb de ce. Şi pe urmă, ca din senin,

ştiu.

Te rog, Willie, nu strica totul.

Nu mai e mult şi-ajungem acolo. Nu strica totul.

— Acolo jos trăieşte un şerpişor, locotenente, zice el pe neaşteptate. E cam atâta de lung. (Delimitează un segment de-a lungul protezei sale cu degetele mâinii tefere.) Dacă te muşcă, locotenente, mai apuci să faci doi paşi şi mori. Cam aşa e apreciat. De-aici i se trage şi numele.

Aşteaptă. Ştiu că mai trebuie să vină ceva. *Te rog, Willie, să n-o faci.*

— Mai e şi un alt şarpe, locotenente, cam cât braţul tău de lung, de un verde splendid, cum n-ai mai văzut. Se spune că te omoară după un singur pas. Toată lumea glumeşte despre asta, bineînţeles. Ce altceva ar putea să facă, locotenente? E real. E acolo jos, locotenente, şi a fost acolo de tare mult timp.

Te rog, Willie.

— Unii zic că ar exista chiar şi un şarpe „trei sferturi de pas". Piciorul tău e în aer şi nu mai apucă să calce pământul. Eu cred asta, locotenente. Vrei să ştii de ce? Pentru că orice loc care are atâtea metode de a te ucide, poate să aibă şi un şarpe ca ăsta, locotenente. Orice loc la fel de frumos ca ăsta, care ştie atât de multe feluri de a te omorî, poate avea cu uşurinţă un asemena şarpe.

Charlie Doi-Paşi...Chuck Două-Salturi... am auzit de chestiile astea, dar am crezut întotdeauna că-s nişte glume,dintr-acelea pe care le spun oamenii când le e teamă. *De ce faci asta?* aş vrea eu să-i spun.

— Viet-congii îl folosesc pe cel mai mic pe post de dispozitiv-capcknă în tunelele din apropiere de Cu Chi, Hung Than Tich şi Long An. Îi leagă o sfoară la gât şi îl bagă într-o tijă de bambus proaspăt tăiată. Când umărul tău atinge bambusul pe întuneric, şarpele sare afară atârnat de sfoară şi te muşcă. *Nu există* să nu te muşte. Viet-congii ştiu chestia asta. Trăiesc cu şarpele ăsta de mii de ani. Ei *ştiu.* Am văzut trei „şobolani de tunel" — trei americani mici de înălţime — întinşi pe o foaie de plastic, locotenente, toţi trei în aceeaşi zi — înnegriţi şi umflaţi din pricina veninului, cu nişte urme de dinţi că abia se observau.

Işi drege glasul. Trage aer în piept.

— În *National Geographic* apar imagini cu şerpi din ăştia. Poate i-ai văzut. Într-adevăr, sunt nişte şerpi foarte frumoşi,

locotenente.

Nu mă mişc. Nu scot nici un cuvânt.

— E un tip de capcană, locotenente, făcută din pământ şi vreo cincizeci de suliţe din bambus. Când atingi firul de declanşare, sare de jos şi ţi se înfige în pântece. Viet-congii *ştiu* că un om rănit o să dea de lucru la unul sau doi dintre camarazii lui. Ştiu cât de mult se teme oricine să fie rănit în locurile alea. Mai e un dispozitiv-capcană făcut dintr-o cutie de conservă, o grenadă şi nişte sârmă. Doar de-atâta e nevoie. Cutia de conservă şi grenada sunt ale noastre. Uneori şi sârma. Când ai declanşat-o, locotenente, sârma se slăbeşte iar tu rămâi fără un picior sau două, poate chiar fără alte chestii. Poate-ai văzut consecinţele. Sunt peste o mie două sute de astfel de capcane, multe dintre ele făcute din resturile aruncate de *noi,* din metalul aruncat de noi asupra satelor lor, chiar şi din obuzele noastre neexplodate. Tot ce nu folosesc ca să-şi hrănească sau să-şi îmbrace familiile, oamenii ăştia transformă în arme cu care să ne ucidă. O mie două sute de dispozitive diferite, toate destinate acestui scop. Aceşti oameni trăiesc acolo, jos, de foarte multă vreme. Şi-or să mai trăiască mult, foarte mult timp de-acum încolo.

Încuviinţez din cap. Ştiu ce vrea să spună.

— E cel mai frumos loc din lume, locotenente, spune el liniştit, şi vrea să te vadă murind.

De la Nua Than Chu nu s-a mai tras în noi. Motoarele huruiesc ritmic. Corpurile noastre sunt amorţite din pricina vibraţiilor. Unii dintre noi aproape au adormit. Willie e tot lângă mine, tăcut.

— Ca alea, zice el.

La început cred că se gândeşte la junglă, că are să-mi mai spună încă o dată, pentru cazul în care n-am înţeles. Dar pe urmă le văd — nişte chestii mici care se înalţă din junglă ca nişte păsări verzui, cele mai mici păsări pe care le-ai văzut vreodată — zburând în sus dintre copacii de lângă râu.

Zboară drept către noi. Într-adevăr, zboară drept către noi, dar acum virează într-o parte. Seamănă — aş vrea să-i spun — cu nişte păsărele colibri verzi, cu nişte vrăbiuţe verzi, mai mari şi tot mai mari, mai aproape acum, şi pe urmă cotind într-o parte.

— Ai văzut vreodată ceva atât de verde, locotenente? mă întreabă el.

Oraşul de smarald din Oz, îmi zic eu în gând. *„Fata cu ochii verzi" — filmul ăla minunat. Măscăricii lui Robin Hood? Cizmuliţele din copilărie, când nu găseai roz sau albastre?*

Încuviinţez din cap. Sunt foarte frumoase, dar ce sunt?

— Nu e nimic mai frumos noaptea ca şmecheriile alea, locotenente, spune el. Pariez că n-ai văzut niciodată un Spooky. N-ai văzut niciodată ploaia roşie care se revarsă asupra junglei din mitralierele avionului, lumina stranie a rachetelor de semnalizare, lianele verzi de lumină care se înalţă înapoi către el din junglă, străduindu-se din răsputeri să-l tragă în jos...

Când gloanţele — *trasoarele,* cum le numeşte el — încep să ne lovească, se aud pocnituri şi bufnituri. Încep să tremur şi nu mă pot opri. Bărbaţii îşi aranjează sub ei vestele de protecţie antiglonţ, ca nişte babe, apoi mă ajută să mi-o aranjez pe-a mea. Elicopterul se înclină şi nu după mult timp nu le mai văd.

E iarăşi lângă mine, cu proteza proptită temeinic de piciorul meu. Vreau să spun: *Vezi ceva, Willie? Vezi o lumină, ca un nimb, ca de napalm, urcând pe braţele mele, centimetru cu centimetru, cu fiecare minut care trece? Sunt acoperită de el acum, Willie? De-aia ai vrut ca eu să ştiu despre acele lucruri minunate care ucid? Încă nu mi-a apărut nimbul — deşi eşti sigur, absolut sigur că o să apară? E* frumos, *Willie? E îngrozitor, dar frumos, să contempli — ceva precum faţa, precum aureola lui Dumnezeu? E o minciună pusă la cale de către Mincinos, sau e o binecuvântare a Dumnezeului nostru?*

Este vreodată violenţa sacră, Willie? Ucid sfinţii vreodată?

Dar n-o spun. El nu vrea ca eu să mor, asta-i tot. Nu vrea să mor, aşa cum nici eu nu vreau să moară. M-a văzut strălucind —ştiu că m-a văzut. Eu i-am visat moartea. Şi el ştie asta. Încet dar sigur, colonele, devenim ceea ce întotdeauna ai vrut să devenim.

Eram speriată, dar nu vroiam să mă gândesc la asta.

Peste şase ore avea să se înnopteze. Urma să ajungem acolo.

Elicopterele aveau să coboare din întuneric, noi aveam să sărim afară cu cuferele noastre, elicopterele urmau să plece. Aveam să *fim* acolo, să facem un pas. Să începem să umblăm

prin noapte şi să nu ne mai oprim niciodată.

Oare junglele din Vietnamul de Nord arată la fel ca astea? mă întrebam eu. Dar râurile? Dar noaptea?

Orice loc din univers arată altfel atunci când ţi-e teamă, Mary.

Ştiu.

Urma să avem luna în al treilea pătrar, dar n-avea să ne dea prea multă lumină. Norii se adunau către nord. O ploaie, o ploaie cumplită începea să cadă...

Ca orezul rece...

Cum spusese Willie?

Ca orezul rece pe mormântul tatălui tău.

E blestemul lor cel mai vechi, Mary.

Realimentarea am făcut-o la o mică tabără situată la şaizeci de kilometri nord de Luang Prabang, străvechea capitală regală, unde Mekongul face o buclă ameţitoare şi îngustul Nam El i se alătură. Am înţeles de ce aveam nevoie de mai multe elicoptere. La amurg, zece dintre cei mai iuţi orientali pe care i-am văzut vreodată au ieşit în pas alergător dintr-un şopron din tablă ondulată — cărând cu ei cufărul metalic şi sacii din molton — şi s-au urcat într-unui din elicopterele King Bee, în vreme ce noi am sărit în altul. Steve s-a dus cu ei iar eu nu-mi dădeam seama ce simt. *Să mergem. Să rămânem. Să terminăm odată treaba, sau să n-o mai facem deloc.*

Ştiam că piloţii de elicopter n-ar fi trebuit să zboare pe o vreme ca asta, dar ai noştri, a spus cineva, erau cei mai buni piloţi pe timp de noapte şi furtună din cadrul SOG. Ce însemna asta? însemna oare că de fapt *se poate* zbura pe o vreme urâtă, dacă eşti destul de priceput şi nu eşti doborât de pe cer? Că unii dintre piloţi erau talente — fie că ştiau sau nu — şi că asta îi ţinea în viaţă?

Sau însemna că nu era exclus să nici nu ajungem până la Dien Bien Phu?

Unul dintre nungi trebuie să vorbească englezeşte, îmi spun eu. *De-aia s-a dus Steve cu ei, nu?* Steve nu ştie chineza, aşa că unul dintre ei *trebuie* să ştie engleza, nu?

Să mergem...

Să nu mergem.

Reuşim. Vreo două focuri de AK din junglă, în lumina tot

mai slabă — doar ca să ne dea de ştire că sunt acolo, că or să rămână acolo pentru multă, foarte multă vreme — şi elicopterele se înalţă iar mica tabără dispare din vedere.

— Ce visează ei? îl întreb pe locotenentul Bach.
— Cei din nord, locotenente?
— Da.
— *Multe,* multe lucruri, locotenente, zice el. Dar cred că cel mai adesea îi visează pe cei care i-au împilat.

Capitolul 30

La căderea nopţii, ajungem la versantul vestic al lanţului muntos, trecând pe sub nivelul de operare a instalaţiilor radar de la Lai Chau şi Son La. Cele două elicoptere goale se îndreaptă spre nord ca să facă gălăgie — simulând o defecţiune tehnică, o infiltrare ratată — iar noi cădem ca nişte bolovani pe coasta muntelui, în întunericul ca smoala. Spre sud, ştiu, e şoseaua 4l-A, coborând dinspre Dien Bien Phu şi traversând graniţa laoţiană către cursul superior al Mekongului. În spatele nostru, nord-estul Laosului —partea sa din Triunghiul de Aur. Spre nord, o bucăţică din Vietnamul de Nord şi, pe măsură ce munţii se înalţă la trei mii de metri, China, Hymalaia, izvoarele Mekongului — la cinci mii de kilometri de locul unde marele fluviu se varsă în mare. Toate astea poţi să le vezi şi *pe întuneric.*

Spre est, ştiu şi asta, dincolo de acest mic lanţ muntos, este valea *noastră,* care ne aşteaptă în noapte. Sus, în munţii ăştia —dominând Dien Bien Phu, cele patruzeci-cincizeci de sate de acolo şi cele zece mii de oameni care le locuiesc, aşa cum le-au locuit de trei mii de ani încoace — sunt ultimele triburi Meo, cele care cunosc opiul, ştiu să-l cultive şi cui să-l vândă, ca să asigure existenţa satelor lor. Pe fundul văii, lângă râul Nam Youm, lângă Drumul Pavie construit de francezi, lângă şoseaua 4l-A, trăiesc thailandezii negri — copii ai Federaţiei Lai Chau — care cumpără opiul de la triburile Meo şi ştiu, la rândul lor, unde să vândă ceea ce le prisoseşte. Ei sunt aceia care, îmbrăcaţi în negru — nu în alb sau roşu precum verii lor de la est şi nord — l-au ajutat pe ofiţerul francez să ascundă sacii plini cu „lut de foc" în peşterile calcaroase din dealurile subalpine, la sfârşitul acelui lung asediu, în sumbra zi de 7 mai 1954, pe când musonul din

nord-est se pornea din nou. Aceştia sunt thailandezii ale căror prostituate, imobilizate în buncăre alături de francezi, l-au ajutat pe „îngerul de la Dien Bien Phu" — singura infirmieră franceză — să-i ţină cât mai mult în viaţă pe răniţi. *Aceşti thailandezi trăiesc şi acum acolo,* ne-a spus Harry, *neîncrezători, luptă cu armele Hanoiului, iubindu-i pe vietnamezii din câmpie nu mai mult decât i-au iubit vreodată — iar vietnamezii, la rândul lor, nu ştiu ce să facă cu* ei *mai mult decât au ştiut vreodată. Decât să pretindă că nu există deosebiri reale între ei, să-i oblige să se supună şi, în răstimpuri — când un general, un colonel sau un comisar politic poate aranja chestia asta — să-i deposedeze de o parte din opiu.*

Imediat dincolo de valea Dien Bien Phu ştiu că se găseşte şoseaua 4l-B, cea pe care Ho şi Giap au adus zece mii de luptători Viet Minh în vale şi, cu geniul lor strategic, i-au desfăşurat pe dealurile înconjurătoare, ca pe un imens colier întunecat, cu piesele de artilerie atât de bine ascunse încât aviaţia franceză n-a reuşit să-i repereze, cu ţevile orientate *în jos,* spre fundul văii, astfel încât nimic să nu poată să intre sau iasă de acolo; drumul pe care Giap şi-a adus „armata de furnici", pe care, aşa cum i-a spus el cândva unui general francez, nimeni n-o să fie în stare s-o înfrângă vreodată.

Dacă o luaţi pe şoseaua 4l-B spre nord-vest, doamnelor şi domnilor, veţi ajunge într-o zi la 4l-A — şi imediat după aceea, la drumul cu serpentine, circulabil numai în anotimpul uscat, care străbate munţii Tinh Ma, către Râul Negru. Dacă o luaţi de-a lungul râului spre sud prin sud-est, în două zile veţi lăsa în urmă formaţiunile carstice neregulate. Veţi pătrunde în Delta Hoa Binh, împânzită de orezării ce par nesfârşite. Şi pe urmă, dacă mergeţi spre nord de la acel vestit Pod al Păcii, veţi ajunge la Râul Roşu şi, la treizeci de kilometri în josul lui, către mare, veţi da peste un sătuc nevinovat numit Dong Noi...

Şi un dig care s-a aflat acolo de o sută de ani.

Coborâm, ne înălţăm din nou în întuneric, norii fierb deasupra noastră, vântul urlă, ploaia cade în rafale. *Nu* avem o zonă de aterizare, unde cineva să fi fost atât de drăguţ să detoneze o grenadă fumigenă, să lanseze o rachetă de semnalizare, să ne trimită semnale cu oglinda, să ne arate ce avem de făcut. Zona noastră de aterizare e acolo unde piloţii,

ajutaţi de dispozitivele cu infraroşii şi de talentul lor — dacă au aşa ceva — hotărăsc să fie.

— Palele rotorului n-or să aibă loc! strigă cineva din carlingă.

— Ba or să aibă, răspunde cineva de lângă mine, ridicându-se în picioare pe întuneric.

De unde-o fi ştiind? Doar face parte din SEAL. Ştie oare? Poartă şi el ochelari? Nimburile lui funcţionează şi în felul ăsta? Sau a fost „infiltrat" de atât de multe ori încât pur şi simplu *ştie"?*

Pilotul aşa crede. Coborâm şi de data asta nu ne mai oprim. Undeva Steve, locţiitorul de comandant, poartă şi el ochelari pentru vederea pe timp de noapte. Nu e un vis. El e în elicopterul cu nungi, fiindcă într-al nostru e căpitanul, care poartă şi el ochelari.

E întuneric cum am mai văzut de-atâtea ori, mamă, şi mă gândesc: *Nu e nici un fel de lună — ne-au minţit — până şi în privinţa lunii.* Dar nu. E acolo... luna e acolo. E în spatele norilor care clocotesc.

Mă gândesc că mi-ar face bine să ţip, să gem sau să urlu —*orice* ar putea să-mi descarce nervii care îmi îngreunează tot mai mult respiraţia. Dar nu poţi să ţipi aici. *S-ar putea să te audă cineva, Mary.*

În faţă apar nişte luminiţe — roşii, verzi şi albe, un pom de Crăciun minuscul şi o clipă cred că e valea — sau un foc pe un vârf de munte, sau o fabrică inexistentă pe hărţile noastre, dar bineînţeles că nu e. E carlinga. Sunt luminile pe care le văd piloţii. *Astea sunt singurele lumini de pe lume, Mary.*

O să sărim... ştiu asta. „Când atingi pământul cu picioarele, Mary, *apleacă-te",* mi-a spus Steve. Îl aud când îmi spune. El *trebuie* să ştie. Are antrenament de paraşutist. Aş fi o proastă să nu-l ascult, dar..."În momentul când atingi pământul, lasă-ţi corpul să se mişte în voie şi n-ai să păţeşti nimic. O să sari de la cel mult trei metri şi-ţi garantez că solul o să fie moale, noroi şi frunze. S-ar putea să te loveşti de un buştean sau de o creangă, dar nu te-mpotrivi — lasă-ţi corpul să se rostogolească."

— O să te doară, zice Willie. O să-ţi suceşti vreo gleznă, o să-ţi zgârii fluierul piciorului, dar oasele n-o să ţi le rupi.

Cum să fie numai trei metri până la pământ când e atât de

întuneric, mamă... când nu vezi absolut nimic?

— Poate n-ar fi rău, a zis Steve, să iei o pastilă, Mary.

Coborâm, cu botul aparatului în sus, cu coada în jos, balansându-ne într-o parte şi-n alta ca un leagăn metalic uriaş.

— Sari! strigă cineva, acoperind larma ploii şi a vântului.

Cineva a sărit. Întunericul de lângă mine e pustiu.

— Sari! strigă din nou vocea.

— Nu, spun eu.

O mână mă ia de braţ şi vocea strigă:

— Am să aştept până sari, locotenente. Am să te *ajut* să faci asta.

Nu mă clintesc din loc, aşa că vocea strigă iarăşi:

— Elicopterele nu pot să rămână aici, locotenente!

Eu tot nemişcată rămân şi nu scot nici o vorbă.

— Bach şi Cooper au ajuns deja jos, spune vocea.

E a lui Willie, ştiu asta. Pot să-i văd chiar şi faţa. O văd în lumina soarelui, cu laba-gâştii la coada ochilor lui de irlandez, departe de întunericul în care oamenii mor.

— Steve e jos, locotenente. Câinele a sărit şi el. Să mergem.

Încuviinţez din cap. El *simte* asta. Mâna lui mă strânge încă o dată, mă împinge către uşă. Vântul urlă, la câţiva centimetri de faţa mea. Ploaia loveşte în toate direcţiile, numai în jos nu. Întreaga lume se leagănă şi se răsuceşte ca un hamac în timpul unui uragan. Ceva tare mă atinge.

E cleştele lui, atâta tot, îmi spun eu.

El îmi strânge din nou mâna şi-mi iau inima-n dinţi.

Sar.

Îmi doream să nu fi luat pastila, dar acum mă bucur că am luat-o. *O să aterizez pe cineva? O să aterizez pe blestematul ăla de câine? O să-mi sucesc glezna sau genunchiul şi-or să fie nevoiţi să mă care, ca pe-un cadavru fără sac funerar, vreme de două săptămâni?*

Ştiu că dacă Bucannon ar fi fost aici, i-aş fi făcut vânt afară. I-aş fi spus că suntem la o mie de metri înălţime, aş fi ascultat cum îi stă inima în loc şi pe urmă i-aş fi făcut vânt. Sau aş fi aşteptat până când ne-am fi îndreptat în sfârşit spre casă şi aş fi făcut-o atunci — deasupra junglei — când n-ar mai fi fost deloc o minciună.

Piciorul meu stâng atinge solul şi se cufundă în ceva rece şi umed. Piciorul drept loveşte ceva mai alunecos, se suceşte, iar eu îmi dau drumul — îmi las corpul să se prăbuşească, raniţa e prea grea, toate se mişcă atât de repede că nu mai apuc să ţip. Pierd ceva — AK-ul — şi încep să-l caut prin noroi şi frunze, de care *ştiu* că sunt acolo, fiindcă sunt îngropată în ele — nu am nevoie să le *văd* ca să ştiu că sunt *în* ele, în timp ce bâjbâi după AK.

Două trupuri aterizează lângă mine — primul icneşte, de la celălalt nu aud decât zgomotul căderii. Bocancii pleoscăie prin noroi aproape de faţa mea, de mâna mea care bâjbâie şi, în sfârşit, îmi găsesc blestematul de AK. E rece — ca metalul, ca vântul. E la fel de rece ca şi noroiul şi ploaia din locurile unde-o să mergem. *E nordul, locotenente,* mi-a spus Bach. *Un loc te face ceea ce eşti. E frig în nord, locotenente. Mâncarea e puţină. Castroanele de orez sunt mai mici. În ochii celor din sud, nordicii sunt reci. Ei nu glumesc niciodată. În ochii celor din nord, sudicii sunt leneşi şi înceţi — nu mai sunt deloc nişte „vietnamezi"...*

Bocancii mei absorb noroiul. Curentul iscat de rotoare saltă ploaia şi frunzele, totul este prins de vârtej şi, pe neaşteptate, elicopterele dispar. Nu mai rămâne decât liniştea ploii. Elicopterele — cu toată hărmălaia lor — au plecat în sfârşit.

O mână mă loveşte pe spate, pe piept... semnalul... direcţia în care-o să mergem. Fac un pas, dar genunchii nu mă ajută. Rotulele, cartilagiile... s-o fi întâmplat ceva cu ele?

Fac un pas, cad, genunchii mi se afundă în noroi, gambele îmi alunecă pe *ceva* — ceva dur, care mă face să simt durerea ca pe nişte săgeţi. Mă ridic şi picioarele îmi tremură. *Adrenalina, Mary.* De-aia *tremuri.*

— Ridică-te, locotenente, şopteşte o voce.

Oare chiar au fost rostite cuvintele astea? Simt nişte furnicături pe gât. Ceva îmi mângâie ochii — interiorul craniului —şi ştiu cine este, cine-i acolo. O mână uscăţivă — osoasă şi rece — o apucă pe a mea. *Poartă ochelari, Mary. Poate să te vadă. Poate să-i vadă pe toţi cei de-aici.*

Chiar şi fără ei, Mary, el ar şti.

Oare-am să-i visez moartea? Am să-i văd oare şi moartea lui, Steve, pentru că mă atinge acum?

Ai luat o pastilă. Ai uitat?

Am să visez totuşi, Steve?

Altă mână — mai mare de data asta — mă înşfacă de celălalt braţ. Mâna mai slabă îmi dă drumul.

A văzut că Willie m-a apucat de braţ? A văzut asta cu ochelarii lui sau a auzit pe cineva gândind: „O iau acum pe Mary de mână. Starea ei mă îngrijorează." A auzit o femeie gândind: „E Willie. E mâna lui *acum "?*

— Urcăm dealul — cinci minute, spune vocea cu ochelari şi cuvintele aproape se pierd în larma iscată de vânt şi ploaie.

Bocancii se afundă şi alunecă în noroi, ploaia şfichiuie capacele cuferelor ridicate pe braţe şi pe umeri iar noi mergem mai departe, fără să ne oprim. Acum sunt frunze, nu noroi. Le simt sub tălpile bocancilor. Sunt umede şi lunecoase, dar cel puţin am scăpat de noroiul roşu-roşu. În curând vom fi departe de zona de aterizare. Ne vom afla la o distanţă sigură.

Ne oprim. Aud pocnete şi zgomot de balamale, obiecte scoase din cufere în ploaia şuierătoare. O uniformă îmi este împinsă în faţă. *El poate să te vadă, Mary. Cu ochelarii...te vede şi-ţi întinde hainele.*

Acum o să devenim ruşi.

O să mă urmărească oare? mă întreb. *O să mă urmărească în timp ce-o să mă dezbrac în întuneric?*

Încerc să-mi amintesc şi nu reuşesc: Steve? Căpitanul? Willie? Câţi dintre ei au ochelari?

Să-i rog pe *toţi* să se întoarcă cu spatele? Să spun: „Steve, *tu* poţi să te uiţi. Tu ai mai văzut trupul ăsta înainte. Dar tu, căpitane, nu. Şi nici tu, Willie, dacă nu te superi.

Ce e mai rău? mă întreb pe mine însămi. *Să apari goală în ambianţa verde a ochelarilor ăia — cu ochii la trei metri distanţă? Sau un bărbat care poate să-ţi audă gândurile?*

Nu reuşesc să mă împotrivesc. Văd o imagine — propria mea imagine, dezbrăcată în camera de cămin de la St. Mary, îngrijorată că am şoldurile prea mari şi sânii prea mici. În timp ce se întâmplă asta, ştiu ce am făcut

Dacă tu *o vezi, Mary, şi* el o *vede.*

Las totul deoparte şi mă dezbrac pe întuneric.

Pornim din nou la drum. De-acum încolo, am s-o fac numai prin sunete, îmi spun eu. Cel puţin am *să-ncerc.* Fac un pas. Aud ploaia răpăind pe frunze. Nu aud copacii... nu aud buştenii şi crengile. Mai fac un pas, alunec şi-ncerc să nu cad. Îmi aplec capul într-o parte — asta ar trebui să-mi fie de folos, mă

gândesc — alunec din nou şi mă ridic cât de repede pot. De ce nu reuşesc şi eu, Steve? Genunchii îmi sunt ţepeni. Îmi ţin oare greutatea prea mult pe spate? Să fie frunzele de vină... oare oricine ar aluneca pe nişte frunze ca astea dacă le-ar putea vedea?

Nu ştiu — şi acum nu contează. Cineva m-a luat de mână şi cunosc mâna aia. E umedă, e rece, aşa cum sunt mâinile tuturor în noaptea asta. *Degetele* sunt cele pe care le cunosc. Şi ele mă ştiu bine. Mi-au atins trupul din oglindă...pentru că aşa am vrut eu.

La rândul meu, strâng mâna aceea şi nici unul din noi nu spune nimic. Mâna mă trage. Mă las în voia ei. Nu mai cad.

Oare în fruntea formaţiei sunt Cooper şi câinele lui, sau căpitanul? Un câine cercetaş cu nasul, urechile şi ochii mult mai buni decât ai noştri pe întuneric? Sau un om — conducătorul echipei noastre — cu ochelari pentru vederea pe timp de noapte, care aude şi alte lucruri în întuneric? *Cine-i acolo în noaptea asta, Mary?*

Aud trupuri mişcându-se în urma mea şi ştiu că sunt mingii. *Ei ne cară lucrurile, Mary. Dintotdeauna oameni ca ei ne-au cărat lucrurile.*

Aş vrea să-l opresc şi să spun: *Steve, într-un întuneric ca ăsta, e uşor să vezi prea multe.*

Văd o sută de echipe ca a noastră, angajate în infiltrări într-o mie de nopţi diferite. Văd toate *filmele* pe care le-am văzut vreodată. Îl văd pe Bwana, pe hamalii lui, pe prietena lui în pantaloni scurţi kaki, care-şi scrânteşte glezna şi trebuie purtată pe sus. Sunt prietena... şi deodată nu mai sunt. Îl văd pe Kirk Douglas aruncând în aer un dig, aruncându-l iarăşi şi iarăşi...iar eu sunt cu el, îl ajut. Şi deodată nu mai sunt. Îi aştept pe Kirk Douglas şi pe un bărbat care seamănă un pic cu Steve să se întoarcă, dar ei nu mai vin. Îl văd pe John Wayne încercând să salveze un sat vietnamez... alergând dintr-o parte în alta a ecranului. Îşi dă toată silinţa. Dar moare în nămolul roşu-roşu de lângă noi. Moare la nesfârşit, iarăşi şi iarăşi, aşa că trebuie să aibă o semnificaţie. Moare la nesfârşit pentru ca publicul să ştie că moartea lui are o semnificaţie.

Să nu-mi dai drumul la mână, Steve, vreau eu să spun, *şi să nu mori sub ochii mei, te rog.*

Pe întuneric, toate se agaţă de tine. Totul e umed şi

lunecos şi se agaţă de picioarele, de braţele, de gâtul tău. Crenguţe care ţi se-nfig în faţă, pe urmă se desprind brusc...te înhaţă. Te înhaţă iarăşi şi iarăşi. Crăci rupte care te-mpiedică să înaintezi, rezistând prea mult... şi ele te înhaţă. Şi lianele — numite „stai o clipă", fiindcă asta spui atunci când te opreşti, încerci să le desfaci şi nu poţi — te înhaţă şi nu-ţi mai dau drumul. Îţi spui că sunt *vii* —trebuie să fie, gândeşti tu — Valea Adormită, copaci care picură, un cap rânjit la subsuoara unui călăreţ, un cal ridicându-se pe picioarele dinapoi, un glas îngrozitor în ploaie. Astea sunt pădurile pe care prinţul trebuie să le străbată ca s-o găsească — s-o sărute iarăşi şi iarăşi, ca un dig aruncat în aer într-o altă lume — pentru ca ea să se trezească în sfârşit după somnul îndelungat şi teribil.

Cad. Nu *vreau* asta şi totuşi cad, mamă. Dacă la Spitalul 21 am putut să stau în picioare şaptezeci şi două de ore în şir, aici de ce nu pot să mă ţin pe picioare? De ce e nevoie ca bărbaţii ăştia să mă sprijine?

Steve mă ia de braţ şi-i dau mâna la o parte. Mă ridic singură, fac un pas, continui să merg. Când cad din nou, îl las. Nu pot să-i ţin pe ceilalţi pe loc. Aşa că îl las să mă ridice.

Nu departe de noi un alt trup cade. Se grăbeşte să se ridice.

N-ar trebui, dar nu pot să nu rânjesc: *Vezi, mamă? Uite că şi* bărbaţii *cad. Î*mi imaginez cum o mână ridică trupul acela — facându-l să se simtă slab, facându-l să se simtă de parc-ar avea şolduri mari şi sâni mici. Dar asta nu-i adevărat. *El e bărbat, mamă. O să se ridice singur. Şi chiar dacă nu s-ar ridica, n-ar avea aceleaşi sentimente ca şi tine.*

Lângă mine, Steve se împiedică, mă apucă de umăr şi nu lipseşte mult să cadă.

Aici nu-i vorba de bărbaţi *fi* femei, *Mary, ci de întuneric. De noroi şi de ploaie, atâta tot.*

În ţinuturile muntoase jungla e mai deasă, mi-aduc aminte c-am auzit cândva. Nu e la fel de înaltă, dar e deasă. Mergem încet şi în sfârşit ne oprim.

Un corp trece pe lângă noi în întuneric şi, câteva clipe mai târziu, o macetă începe să taie undeva în faţă. *Nimeni n-o s-o audă,* îmi spun eu, vrând să şi cred. *Sunetele se vor pierde în ploaie. Nimeni n-o să le audă.*

Ploaia e mai liniştită acum. Aud paşi pe crengi, pietre şi

frunze. Aud totodată şi cum picături mari, adunate pe nişte frunze mari cât farfuriile, cad pe alte frunze. E un zgomot puternic, îmi spun eu — mai puternic decât ar putea să fie vreodată zgomotul bocancilor, corect? îmi aplec capul într-o parte. Visele unei infirmiere n-au nici o valoare aici. Dar îl avem pe căpitan, care *ascultă.*

Mergem mai repede, apoi mai încet, pe urmă iar mai repede. Jungla se agaţă *întotdeauna* de tine. Ne oprim din nou. O luăm de la început. Un animal o zbugheşte printre copacii din apropierea noastră. O pasăre ţipă — un sunet strident — iar ploaia înghite orice ecou. Bocancii noştri pleoscăie prin noroi, călcând peste beţe umede care se frâng în întuneric. Ploaia se înteţeşte, înecând orice sunet. Tremur. Sunt udă. Nu-mi place deloc treaba asta, dar teama — teama de alte lucruri — spune: *Nu ştii ce poate să însemne o noapte* cu adevărat *urâtă.*

Mâna lui e într-a mea. El aşteaptă, ştiu, ca întunericul acesta să se transforme într-o minunată nuanţă de albastru.

Nu ştiu ce vreau, mamă. Vreau oare — în timp ce mergem prin întunericul ăsta, *către* inamic, în loc să ne *îndepărtăm* de el —să ştiu ce-o să se întâmple, fiindcă mergem *spre* şi nu *dinspre* ceea ce o să fie? Sau mi se pare că-i mai sigur să nu ştiu? Tu ce-ai vrut, mamă, când erai fetiţă şi, mai târziu, femeie? Era război. Mi-ai spus. Au fost vremurile grele ale depresiunii economice. Şi asta mi-ai spus. Ai vrut tu să ştii ce-o să fie după ce-o să se sfârşească războiul? Când *el* avea să se întoarcă acasă? Ai vrut să ştii răspunsul la o întrebare ca: „Va mai fi vreodată lumea simplă din nou?" Care dintre preşedinţi vor muri — şi *când* şi *unde* şi *de ce?* Cât de mult aveai să locuieşti în Long Beach — când aveai să te muţi acolo — şi de ce. Câţi bani avea el să câştige — şi ce avea să însemne asta. Ai vrut tu să ştii, cu atâta timp înainte de a se întâmpla, cum are să fie soţul tău la patruzeci şi cinci de ani — ce fel de bărbat, ce fel de fiinţă omenească — mânios şi nefericit, deşi niciodată nu se va fi gândit să te părăsească? Dac-ai fi ştiut aceste lucruri, mamă, ai fi procedat la fel oricum — te-ai fi măritat cu el în ciuda acelei mânii, ai fi făcut copii cu el, un jucător de fotbal şi o infirmieră, ai fi trăit într-o casă care nu ţi-a plăcut niciodată pentru că asta înseamnă *să trăieşti?*

Tot ce vreau eu, mamă, aşa cred, e ca în noaptea asta să-i

ţin mâna într-a mea, să trecem prin Pike şi să mă prefac speriată, fiindcă aşa le place băieţilor. Vreau — aşa cred, mamă — să-i ţin mâna într-a mea, să râd şi să spun: „Tii, ce-ntuneric e! Crezi c-o să ne atace vreun drogat? Crezi c-o să ne răpească vreun motorist tatuat? Ce zici, părinţii noştri ar fi dispuşi să *plătească?"*

Vreau ca el să rămână *veşnic* un băiat, ca să pot să fiu şi eu o *fată.* Vreau să ajung acasă încă o dată, fără să ştiu că am plecat măcar, şi să fiu sigură că e imposibil să existe o ţară cu râuri roşii-roşii — sau dacă există, că oameni ca noi n-ar putea să trăiască acolo.

Vreau să vă văd pe toţi trei în maşină, mamă, pe Pacific Avenue, cu soarele ieşind dintre norii de ploaie, toţi trei să-mi faceţi semn cu mâna... să veniţi către mine, să mă îmbrăţişaţi şi să spuneţi: „Ai reuşit, Mary! Te-ai întors acasă!" Vreau să aud asta, sau să am celălalt sentiment: *că niciodată n-am plecat de lângă voi.*

Asta *cred* că vreau, deşi niciodată nu sunt sigură.

Maceta latră ca un câine, se opreşte din lătrat, latră din nou, îşi croieşte dram prin întuneric spre o râpă (îţi dai seama după cum sună, mamă) unde torentul ne ajunge până la genunchi. Întunericul *este* apă. Ştiu că ar fi mai înspăimântător dacă am *vedea.* Ar fi o ambianţă perfectă pentru ambuscadă, cu AK-urile şi carabinele aţintite spre cefele noastre. *Unele lucruri sunt mai rele decât întunericul, mamă. De exemplu,* lumina.

Urcăm pe cursul unui alt torent, alunecând pe maluri pe care nu le vedem nici o clipă. Nungii nu scot nici un zgomot. Sunt acolo, dar, dacă n-ai şti dinainte, nu ţi-ai da seama. Mă gândesc că le-ar plăcea la fel de mult ca mie să-şi ia tălpăşiţa, să lase-n urmă această nebunie, dar o mie de ani de mândrie ereditară, de loialitate pătrunsă până-n măduva oselor, visurile strămoşilor lor, îi determină să meargă alături de noi prin întuneric. *Bărbăţia şi datoria,* mă gândesc eu, *înseamnă multe lucruri diferite.*

Începem să urcăm celălalt perete al râpei (simţi panta în picioare, în muşchii gambei, mamă) şi mă gândesc: *Asta o fi ultimul deal pe care trebuie să-l urcăm?* Valea noastră, cu ceaţa ei aromată de iarnă, cu apele umflate ale râului Nam Youm, cel

fără de maluri, cu oamenii ei adăpostiţi în case, unde încearcă să scape de umezeală, e imediat dincolo. Aşteaptă în cealaltă parte.

Mi-aduc aminte că acum i se spune *Diem.*

Locul unde atât de mulţi oameni au murit.

Când ajungem la ceea ce *ni se pare* a fi culmea dealului, constatăm, slavă Domnului, că *este* culmea. Muşchii tăi o ştiu. Urechile tale aud absenţele, văzând mai bine decât ochii. Nu apare nici o lumină — nici o linie de orizont, nici un aerodrom — care să spună: „Asta a fost. Valea e *acolo,* jos." Dar sunetele pe care le scoţi în vânt şi ploaie nu se mai reflectă de nimic — nici de copaci, nici de stânci, e numai aerul — şi nu poţi decât să le *auzi* cum dispar.

Suntem plini de noroi din creştet până-n tălpi. Purtăm uniforme care nu sunt ale noastre. Cum e posibil să credem c-or să ne creadă?

Îi strâng mâna lui Steve. El mi-o strânge, la rândul lui. *E ca la o întâlnire, mamă,* vreau eu să spun.

Mă plimb...cu îngerul meu.

Scrisoare din 18.09.1971, locotenentStephen Balsam către Katherine Narbush, Dosarele de comandament (Personal), Operaţiunea Urangutan, Tiger Cat, Vietnam

Dragă Kath,

Îmi cer scuze că am fost atât de leneş la scris. N-am să mă scuz spunându-ţi că am fost plecat în misiune. Poate că-i adevărat, dar nu-i o scuză.

Cred că ai dreptate când spui că ar trebui să cunoaştem şi alţi oameni. Nu vreau să fii nevoită să te transformi într-o călugăriţă, iar aici sunt câteva americance cu care aş vrea măcar să pot sta de vorbă fără să mă simt vinovat.

Între noi este ceva deosebit, Kath. Nu sper decât să putem fi sinceri unul cu celălalt.

Cu dragoste,

Steve

Capitolul 31

E ceva greu de descris, domnule maior. Erau sunetele şi lucrurile care te atingeau în întuneric, ca într-o excursie cu cortul în natură, dar una care *înspăimântă.* Lucruri care în mod normal n-ar însemna nimic — frunzele, ramurile, ploaia — te *înspăimântă. Î*ntunericul nu face decât să înrăutăţească lucrurile. Vă amintiţi cum, copil fiind, stăteaţi în pat şi vă era frică să vă scoateţi mâinile de sub plapumă pe întuneric, fiindcă *ştiaţi* că ceva era acolo? Că sub pat era şi mai *întuneric* — ca şi în cămară, de altfel — şi că *ceva* era acolo?

Sunt sigură că aţi simţit lucrurile astea, domnule maior.

Fireşte, nu ne era de nici un folos faptul că ne îndreptam către nişte *peşteri.* Către cele mai mari şi întunecoase cămări din lume.

Am coborât pe coasta unui munte de o mie două sute de metri, alunecând cea mai mare parte a drumului. Am coborât pante alunecoase, pe care nu creştea nimic. Râpe unde, dimpotrivă, vegetaţia era excesivă. Valea era acolo, dar n-o puteam vedea din pricina întunericului. Norii acopereau luna. Ceaţa acoperea luna. Lumea se sfârşea la un pas sau doi de bocancii noştri.

Eu mă tot gândeam la machetele acelea din nisip întărit pe care le pregătiseră pentru noi la Vientiane. Umpleam întunericul —şi propria-mi închipuire — cu lucururi ca astea, ca să-mi fie ceva mai bine. Coboram, îmi spuneam eu, pe versantul estic al lanţului Sop Nohm, la nord de şoseaua 4l-A, în locul unde părăsea valea, îndreptându-se spre sud. Peşterile erau imediat la est de locul acela. Coboram, îmi spuneam eu, dealurile subalpine către peşterile calcaroase unde, de zece mii de ani, oamenii ascundeau diverse lucruri — arme, aur, recolte de mac, ba chiar şi pe ei înşişi —de despoţii chinezi, de bandiţii Guomindangului, de thailandezii pribegi şi de triburile rătăcite prin zonă. Către peşterile săpate de apa infiltrată printre straturile carstice, pe care le-a modelat de

cincizeci de milioane de ani, până când unele dintre ele au devenit suficient de mari ca să adăpostească o armată sau o mie de saci plini cu lut.

Mă gândesc întruna la Tom Sawyer şi la Becky, încercând să umplu şi cu ei întunericul. Aşa o să să întâmple oare? O să găsim un *mort,* o comoară, tot soiul de lucruri înspăimântătoare de care-am putea să râdem mai târziu, o poveste pe care să le-o

spunem prietenilor, familiilor noastre peste ani şi ani, când vom fi adulţi, vom avea la rândul nostru copii şi n-o să putem privi spre trecut fără să zâmbim?

Sau visurile mele vor deveni reale?

Vom muri? Nu, nu aici, ci undeva pe malul unui râu.

În noroiul roşu-roşu.

Ne grupăm în întuneric când ajungem la un pâlc de arbori tineri. Se *simte* asta. Scoarţa lor e netedă, trunchiurile ca nişte stâlpi împrăştie ploaia în jurul nostru. Stăm ghemuiţi. Aşteptăm. Aici, aproape de fundul văii, vântul e mai blând. Ploaia s-a oprit. Dacă cineva ar fi pe urmele noastre, l-am auzi. Chiar dacă noi, ceilalţi, n-am simţi nimic, l-ar auzi câinele ori căpitanul.

O mână mă plesneşte pe spinare, tresar, aud lovituri înăbuşite în jurul meu şi ne strângem mai aproape. Dacă avem de gând să discutăm ce-avem de făcut, o s-o facem aici, aproape de fundul văii, la poalele dealurilor, departe de satele unde am putea fi auziţi de nişte *urechi.*

Închid ochii din nou. *Cât timp va dura efectul pastilei? Cât va dura până când am să-ncep să visez iarăşi?*

— Schimbăm planul, şopteşte Willie. Cooper, Kelly, Balsam *înăuntru,* Bach, Damico şi nungii *afară.*

E vreo peşteră? vreau eu să întreb. *Am ajuns aproape de vreo peşteră?*

— Nu, spun eu, gândindu-mă la toate filmele în care bărbaţii încearcă să o ţină la adăpost pe singura femeie, dar ea nu acceptă în ruptul capului. Da, e curajoasă. E la fel de pricepută ca şi ei. Nu *vrea,* dar-ar dracii, să fie ocrotită.

— Nu, repet.

— Nu te-a-ntrebat nimeni de vorbă, locotenente, zice Willie.

N-au de gând să mă lase. Chiar şi Steve ar spune: *Ai să fii mai în siguranţă afară, Mary.*

— Nu, zic eu.

Willie oftează şi spune:

— Căpitane?

Simt cum căpitanul *ascultă,* dar nu-mi pasă. *Te-a văzut într-o oglindă, Mary. Te-a văzut dezbrăcată în întuneric.* Nu spun: *Pleacă din creierul meu, măgarule!* Nu spun: *Sper să te omoare ultimul.* Mă gândesc: El o s-audă inamicul apropiindu-se,

Mary. O să audă ce-or să gândească atunci când or să vină. El o să fie cel care-o să ne ţină în viaţă aici... pentru ca visul cu malul râului să se poată adeveri.

El aude totul. *Ştie.* Aşa că-l las.

— În regulă, zice el în sfârşit, iar asta înseamnă: *Ia să vedem ce poţi să faci pentru noi, locotenente.* Înseamnă: *ştiu de ce vrei să mergi.*

Vreau să fiu alături de Steve. Vreau să fiu alături de toţi încă puţin, până n-apucă să moară.

Ştiu, zice el. *Ştiu.*

Willie oftează din nou:

— Bine. Să mergem.

— Steve? spun eu.

— Da?

— Cred că n-o să păţim nimic aici.

— Mă bucur s-aud asta, spune el.

Începe din nou să plouă cu găleata...

Ca orezul rece pe mormântul unui tată.

*

Ne mai ia două ore până ajungem. Nu era deloc aproape de noi. Nimeni n-a scos o vorbă tot drumul. Când văd în sfârşit lumina, mi se pare că *se mişcă.* Am impresia că cineva ţine o lumină şi se mişcă b dată cu noi printre copaci. Zgomotul paşilor din spatele meu încetează. Mă opresc. La fel face şi lumina. *Nu se mişcă. Nici o clipă nu s-a mişcat.*

O mână din faţa mea îmi găseşte umărul, mă strânge de două ori şi eu fac la fel cu cel de lângă mine, aşa cum ni s-a spus.

Ne mişcăm în linişte, căci ploaia nu ne mai acoperă zgomotele, şi când ne oprim încă o dată, ne aflăm în pâlcul de copaci, unde putem sta ghemuiţi, unde putem urmări lumina asta.

E un foc. E un foc înăuntrul unei peşteri. E atât de uriaşă încât focul nu-i luminează decât o mică parte din deschidere. Fac ochii mari. Suntem ca nişte animale, care privesc ţintă la o lumină.

Trei bărbaţi tineri, în uniforme NVA, stau în jurul unui foc, iar noi suntem mai aproape decât credeam. Focul e plăpând.

Bineînţeles, cei trei tineri ar fi vrut să fie mai mare. Unul stă în faţă — între noi şi foc — în picioare şi cu braţele ridicate, iar flăcările îl luminează din spate ca pe un înger negru. Altul stă ghemuit în dreapta lui, cu şezutul rezemat pe călcâie, aşa cum stau de obicei oamenii ăştia. Al treilea stă lângă gura peşterii, aproape în ploaie. Stau înăuntru, la adăpost de ploaie, atâta tot. *Chiar aşa de proşti să fie?* Un foc prea mic ca să-i încălzească, o peşteră prea mare ca să ţină de cald, cei trei tineri prea aproape de deschidere ca să nu le fie frig. *De ce nu se duc mai înăuntru, Mary?*

Noi stăm ghemuiţi. Aşteptăm.

Bătăile uşoare pe umăr, transmise din om în om, spun „Aşteaptă" şi asta şi facem. Mă aplec în faţă, întinzându-mi gâtul ca să văd mai bine şi un braţ mă opreşte: *Nu. Să nu faci nici o mişcare.*

Tinerii au AK-uri. Mai au şi ceva ce seamănă cu un aruncător de grenade, rezemat de peretele peşterii. *Ce-nseamnă asta, Steve?* aş vrea eu să întreb. *Ce caută ei* aici? *Înţelege cineva?*

Nu au rucsacuri. Rămân aproape de gura peşterii. Unul se şi mai mult de plimbă de colo-colo, altul stă îngenuncheat iar celălalt nu se mişcă deloc. Dar sunt neliniştiţi. Aruncă priviri repetate spre fundul peşterii. Acolo ar putea să le fie mai cald, dar tot acolo e ceva care-i nelinişteşte.

Ies din mica mea cochilie. O deschid doar cu o şoaptă. Iau altă pastilă. *Ajunge,* îmi spun eu. *Nu vreau să mai am în cap mai mult decât atât.*

O adiere de vânt aduce cu ea un miros. Ceva mort.

În peştera aia, spune pe neaşteptate o voce, *e ceva mort.*

Ploaia e prea liniştită. Unul dintre cei trei soldaţi se ridică şi se întoarce, de parcă ne-ar fi auzit, îi vorbeşte celui proiectat ca o siluetă de lumina focului, iar acela dă din cap, spunându-i ceva în chip de răspuns. Un nu? Un da? Un *glumeşti?*

Ei aşteaptă ceva. Se vede după trupurile lor, după felul cum se mişcă.

Ploaia se opreşte iarăşi. E o linişte dintr-acelea în care-ţi auzi inima duduind, iar unul din cei trei vorbeşte din nou. Cel ce stă ghemuit scoate un sunet strident — dac-am fi noi acolo, ar fi o înjurătură — iar celălalt saltă din umeri, probabil căzând de acord cu el. Apa picură din copaci. Ceaţa albă, cu miros de

ghimbir, se rostogoleşte dincolo de gura peşterii. Fără să observe, ei s-au apropiat ieşitura stâncoasă, din care de asemenea picură apa. Acum focul a rămas în spatele lor.

Îmi dau seama că nu aşteaptă pe cineva. Ei aşteaptă *să plece.* Ceva îi nelinişteşte. Mai aproape de plecare nici că se poate să fie, dar nu părăsesc încă peştera. *Cineva le-a fixat postul ăsta. Au stat aici o vreme. Acum vor să plece. Vor să se întoarcă în cazarma aceea uscată din Dien. Sunt neliniştiţi. Nu vor decât să plece, Mary.*

Cel căruia-i place să vorbească se uită la ceas şi zice ceva. Unul din camarazii săi mormăie ceva.

Sunt în misiune de patrulare, Mary, asta-i tot. Au rondurile şi orarele lor — peşterile, drumul, râul Nam Youm, cinci-şase sate —în fine, ce le-o fi ordonat să facă comandantul garnizoanei. Acesta nu e cu adevărat îngrijorat de securitatea zonei, dar aşa are el chef să-i pună la treabă. Sunt cădeţi la o academie militară — la fel de bine putea să-i trimită să facă de serviciu la popotă. Sau poate că pacea şi liniştea văii *sunt* ameninţate — de către thailandezii nemulţumiţi, supăraţi din pricina atâtor vietnamezi strămutaţi, a atâtor sate vietnameze care s-au construit, jumătate din ele părăsite, dar restul rămânând populate de oameni cu priviri posace. Sau de către *moi* (animale, în vietnameză) care trăiesc în munţi. Poate că ofiţerul comandant visează chiar că nişte comandouri americane au ales valea *lui* ca să treacă spre Hanoi, pentru cine ştie ce misiune. E plictisit. Visează la ceva care să-l scoată din amorţeală şi cadeţii lui trebuie să-l ajute. Poate că-i un fanatic al disciplinei militare — ceva necesar în pustietatea asta, nu-i aşa, colonele Ninh?

Tinerii se mai uită din când în când la ceas şi, în sfârşit, râzând, îşi iau armele şi pleacă din peşteră. Noi îi urmărim. Ei o iau pe cărarea — singura care se vede — ce duce spre fundul văii, care e acolo în întuneric, în ploaie şi ceaţă, chiar dacă noi nu putem s-o vedem. Nu ne ridicăm încă. Aşteptăm.

Mă uit şi eu la ceas — unul din ceasurile sovietice Krostu cu cadran fosforescent, pe care fiecare dintre noi le-a primit. Ne ridicăm abia după o jumătate de oră. Ne îndreptăm oasele, simţim furnicături în trup, sângele se pune în mişcare iar noi ne legănam şi ne mişcăm picioarele amorţite. Î*n sfârşit, intrăm.*

O facem alergând aplecaţi, astfel ca focul să nu ne

surprindă în bătaia lui, transformându-ne şi pe noi în îngeri negri. Aplecaţi şi în fugă.

Ajungem la peşteră şi ne izbeşte iarăşi mirosul acela, care umple acum totul.

E ceva înăuntru, spune din nou vocea. *De-aia vroiau ei să plece.*

— Isuse! şopteşte cineva.

E un miros de neînchipuit. Păr ars, răni purulente, pântece sfârtecate, sânge închegat — toate laolaltă umplând aerul. N-ai crede că e posibil un astfel de miros decât dacă ai lucra la un spital, la Graves Register de exemplu, sau dacă ai vizita un mormânt colectiv deschis.

N-ai voie să ţi se facă rău, Mary. *N-ai voie* să te-apleci şi să scoţi zgomotele alea caraghioase aici, de faţă cu toţi. Doar eşti infirmieră, Mary.

Aşa că rezist. Câinele scânceşte o dată, de parc-ar fi pe moarte, nasul i-a luat foc, are acid în el, şi mă simt mai bine. Până şi câinele ăsta, care nu scoate niciodată vreun sunet, scânceşte.

Cineva înghite în sec suficient de tare ca să se audă. Altcineva tuşeşte şi chestiile astea mă ajută şi ele. *Îi afectează, Mary. Şi pe ei îi afectează.*

Chiar şi cei din trupele de comando vomită din când în când.

Ochii ni se acomodează, dar nasurile nu. În lumina slabă a focului, văd alte mâini, acoperind nasuri, atingând gâturi, începând să împiedice fie şi un început de tuse, fiindcă odată pornită, va fi şi mai rău.

Asta e cea mai mare şi cea mai apropiată peşteră de avanpostul Isabelle, spune cineva.

E cea pe care ar fi folosit-o Lanierre.

Capitolul 32

Ne furişăm pe lângă foc, rămânând în umbră. Nu înaintăm nici zece metri şi mirosul devine mai puternic. Ne oprim. Ascultăm. Nu e nici ploaie, nici vânt, nici lumină. Liniştea — liniştea şi întunericul — îl fac să fie şi mai rău. Nu poţi nici să *gândeşti,* atât e de puternic. Nu poţi nici să vezi, nici să *gândeşti.*

— Ce-i asta? Şopteşte cineva.

Nimeni nu-i răspunde. Încerc să respir prin mânecă — prin orice, numai să scap de miros. Mâneca e udă şi îmbibată de noroi. Nu-mi dă voie să respir.

— Da, spune pe neaşteptate o voce.

N-a fost o întrebare, dar vocea spune „da" şi tuşeşte. Nu mirosul o face să tuşească, e vocea care tuşeşte mereu. *Cum de rezişti aici, căpitane?*

— Ei sunt aici, spune vocea şi, pentru prima oară aud teama.

Sunt morţi, spune vocea, o spune cineva sau e numai gândul meu, *dar sunt încă aici. Sunt încă aici.*

Ascult şi eu, încercând să aud sunete de dincolo de gura peşterii şi sunete mai îndepărtate, din întuneric. Mă gândesc la acel şobolan de tunel venit de la Long An, întins pe o brancardă la Spitalul 21, şi mă întreb cum de a rezistat, nouă luni în tunelele acelea, până în ziua când a primit o baionetă în pântece şi două gloanţe de calibru mic în pelvis în timp ce cobora în ascunzătoarea unde era aşteptat, cu atâta răbdare. Mă gândesc la prietenul lui — îi văd faţa destul de limpede în vis — cu semnul păcii şi cu iniţialele lui pe veston, şi la felul cum şi-au ţinut ascunsă dragostea. Cum era pământul acolo jos, Billy? Cum era să nu *vezi,* dar să *miroşi* şi să *auzi* o lume — cea umedă şi întunecoasă în care toate cele ce putrezesc, duşmani şi iubiţi deopotrivă, trebuie să se ducă?

— Mda, aşa e, şopteşte Willie. Aici sunt nişte mortăciuni, dar suntem vaccinaţi cu toţii, aşa că să mergem.

— Dom' şef, zice Cooper deodată, cu glas gâtuit, de parcă nici el n-ar putea să respire. Câinele nu poate face nimic aici, sir, spune el şi asta înseamnă: *Noi* nu putem face nimic aici. El spune, de fapt: *Simt mirosul la fel ca şi el, sir. Îmi pare rău, dar asta e.* Se opreşte. Aşteptăm, ascultând. Când depăşeşte starea de greaţă, noi continuăm să aşteptăm întrebându-ne cine l-a auzit şi dacă o să vină cineva.

— Paştele mă-sii, zice Willie, şi se gândeşte la câine. La toţi ni s-a făcut rău şi acum, *paştele mă-sii,* nici nasul câinelui nu mai funcţionează.

— Tu te simţi bine, caporale? întreabă Steve.

— Da, răspunde Cooper, după care cedează iarăşi.

Dacă mirosul ne face *nouă* rău, cum trebuie să fie pentru

câine, Mary? Pentru nasul lui florile nu înseamnă nimic. Nici metalul şi nici pietrele. Chestiile astea n-au contat niciodată pentru cei din rasa lui. Dar *cadavrele? Carnea? Sângele? Putreziciunea* cărnii, îngropată şi scoasă la lumină, asta are importanţă de un milion de ani. Cum trebuie să fie să miroşi un aer ca *ăsta?* Un aer care te înnebuneşte?

Cum trebuie să fie pentru însoţitorul lui, care simte şi el mirosul?

Pentru că aşa se întâmplă, sir.

Când focul muribund rămâne în urma noastră, întreaga-i lumină pierzându-se în întuneric, ne oprim din nou. Ascultăm. Ascultăm în toate felurile în care ştim. Cineva dă să spună ceva, renunţă şi în sfârşit se aprind lanternele — orbindu-ne. — pentru că cineva a decis că nu-i nici un pericol. Ochii ni se acomodează. Fasciculele de lumină se ridică încet şi vedem ce feţe avem.

Cineva a decis că nu-i nici un pericol. Chiar de-ar fi, tot am avea nevoie de lumină ca să *vedem. Î*ntr-un întuneric ca ăsta, ochelarii pentru vederea de noapte nu fac doi bani. *Nu* există nici un fel de lumină în jur, Mary.

Lanternele sunt ca acelea de prin sălile de cinematograf — cu câte un mic cilindru la capătul „activ" pentru a dirija lumina, pentru a nu-i incomoda pe ceilalţi spectatori. Ne mişcăm. Luminile sunt ca nişte molii strălucitoare, care zboară rapid în faţa bocancilor noştri, pe fundul peşterii, de-a lungul pereţilor — acolo unde ar putea să se afle cablurile sau cuiele de detonare ale minelor-capcană.

Aerul se schimbă, se simte un uşor curent. Când sunt atât de puţine de văzut şi stai cu nasul în mânecă, iar fasciculele lanternelor tresaltă pe fundul peşterii, observi aceste lucruri, domnule maior. Nu le înţelegi. Pătrunzi tot mai adânc în munte. *Cum poate să fie curent?* E vreo încăpere pe undeva? Te îndrepţi spre ea? E vreo fisură, care lasă aerul să pătrundă, vreun canal săpat de aceleaşi ape care au săpat totul?

Ce zici, Tom, curentul ăsta de aer ne duce la comoara mortului?

Ceva zboară pe deasupra, bătând neregulat din aripi. Un liliac. Un altul. Precum acele firicele care atârnă în întunericul din călătoria prin Toady, de la Disneyland. Adierea de la aripile lor —ca să te facă să ţipi.

Nu pot să văd lanternele. Sunt la coada şirului. Cineva se întoarce, îmi atinge partea din faţă — semnalul de întoarcere la dreapta — şi eu îi dau urmare. Mă ţin după peretele care coteşte la dreapta. Aerul se schimbă. Simţi cum se deschide tunelul şi mirosul te izbeşte mai puternic în timp ce păşeşti într-un întuneric care trebuie să fie *mare* — o *cameră,* o altă *peşteră,* cauza curentului? Peretele de stâncă netedă e *rece. Totul* miroase aici. Chiar şi propriile-ţi degete. Până şi stânca. Mirosurile junglei sunt departe de tot, iar acestea — mirosurile de-aici — îţi vor rămâne veşnic impregnate în piele. Unde sunt stalactitele, Steve — cele din care a picurat apa aici vreme de un milion de ani, cele pe care oamenilor le place să le facă din ciment şi vopsea galbenă pe Matterhorn, încă o călătorie prin Tărâmul Fermecat cu o aşteptare de treizeci de minute? Tunelele de la Cu Chi şi Long An sunt altfel, ştiu. Nu sunt de natură *carstică.* Sunt din pământ negru şi lut roşu, fără aer, apăsându-ţi pieptul şi gâtul, până-ţi vine să ţipi. Asta e spaţios — ca un ocean, aşteptând în noapte. *Chiar dacă miroase,* îmi spun eu, *încearcă să te bucuri de el.* Lui Telugo i-ar fi plăcut foarte mult, şi-ar fi adus aici prietenul — cel cu simbolul păcii — şi i-ar fi spus lucruri pe care nu i le-ar fi putut spune afară.

Nu văd nimic. Nici măcar nu încerc. Merg mai repede şi văd din nou lanternele, care acum urmăresc îndeaproape peretele curbat al încăperii. Imaginea fugară a unei formaţiuni calcaroase — în sfârşit o stalactită. O stâncă netedă, topindu-se într-un smârc, fără nici pic de praf. Lanternele cotesc spre stânga, se fac mai mici, iar eu simt *teama.* Merg mai repede ca să nu rămân în urmă. *Nu-i nimic, peretele se curbează,* îmi zic eu repede. *Lanternele urmăresc peretele.*

— Steve? spun eu.

Nimeni nu răspunde. Merg mai repede, încercând să aud o respiraţie care să nu fie a mea.

— Steve?

El răspunde printr-un *şşt,* cum ar fi făcut şi Tom. Paşii lui se opresc, mâna sa îmi apucă umărul, apoi braţul, trăgându-mă după el. Respir din nou...şi regret.

Mirosul e *şi mai rău.* Cum e posibil? *Batiste. De ce nu ne-am luat batiste la noi, căpitane?*

În camera asta e ceva pe care-ar fi trebuit să-l prevezi, căpitane. Tu eşti conducătorul echipei.

Vreau măşti respiratorii cu şaisprezece straturi de tifon, pentru a spori eficienţa echipei. Vreau să mi se aducă imediat de către cei de la intendenţă. Şi, fiindcă veni vorba, aduceţi şi-o botniţă, ca să putem pune una şi la botul câinelui.

Icniturile încetează. Ale mele erau. Se aude un vaiet în sfârşit, o tuse, aşa cum face el mereu, şi ceva îmi atinge gâtul. Ne mişcăm din nou pentru că nu ne putem opri. Peştera e *imensă* —simţi asta în aer.

E ceva aici, Mary.

Ştiu.

E acolo...în mijlocul acestei săli uriaşe.

Ştiu...

Toată lumea simte acum. Toţi ne oprim şi ne îngrămădim în întuneric. Lanternele tremură, şovăind o clipă înainte de a face ceea ce ştiu că trebuie să facă. Nu e *nevoie* să vedem. Ştim că e acolo. Îi simţim *mirosul,* care ne pătrunde în ochi şi pe gât.

Mirosul de bacterii pseudomonas, de gangrene, de sânge închegat. Mirosul mi-este cunoscut, dar de altundeva, de pe holuri, din sălile de urgenţe şi din saloanele postoperatorii. Cum poate să fie un asemenea miros *aici?* Cum poate să fie *de zece ori mai rău?*

E chiar lângă tine, Mary. În mijlocul încăperii.

Ştiu.

Vreau să plec. Vreau să fug, să nu mă mai lupt cu mirosul şi în sfârşit să respir. Una dintre lanterne se mişcă, făcând ceea ce trebuie făcut, şi când fasciculul ei firav ajunge în centrul sălii, iar îmi vine rău. Ce altceva aş putea să fac?

Lumina lanternei trece iar şi iar peste ceea ce se află acolo şi acum e altfel. *Vreau* să văd. Gândul mă duce la Auschwitz sau la Dachau, la fotografiile alb-negru din revista *Life.* La filmele alb-negru făcute de unii soldaţi americani, atunci când americanii au deschis pentru prima oară porţile unor locuri ca acelea. Nu. E altfel.

Aici e *în culori.* Câte o culoare pentru fiecare miros pe care-l simţi.

Seamănă cu nişte păpuşi ciudate, prin felul cum dorm aşa împreună. Un braţ smuls din umăr, atârnând de un tendon alb şi lucios. Un picior sucit înapoi, de parcă n-ar fi avut niciodată oase. Feţe aplatizate, scofâlcite, aşa cum se întâmplă

întotdeauna cu feţele morţilor, de parcă n-ar fi existat nicicând un craniu. Piepturile şi pântecele sunt umflate de gaze, picioarele femeilor sunt răşchirate, mâinile le acoperă organele genitale, de parcă s-ar teme că ceva le-ar putea atinge acolo. În lumina lanternelor, penisurile se văd chircite, ca din pricina frigului. Părul lor e asemenea perucilor — firele sunt lipite şi se desprind cu uşurinţă de cranii. Cadavrele stau cuibărite unele în altele, ca nişte fraţi şi surori, care dorm împreună.

Ochii sunt fie închişi şi adormiţi, fie deschişi şi apatici — ca un geam mat, ca nişte ferestre în ceaţă. Vopseaua neagră e sângele. Chestiile care se mişcă precum nişte boabe de orez sau de porumb pe sub pielea cadavrelor sunt exact nişte *chestii care se mişcă. Î*mpotriva voinţei mele, iar mi se face rău.

La fel păţeşte şi altcineva şi mă gândesc: *E normal. E normal să ţi se facă rău.*

Fasciculele de lumină nu zăbovesc mult în acelaşi loc, dar asta nu e de nici un folos, Nu îmbunătăţeşte cu nimic lucrurile.

Nimeni nu scoate o vorbă. Dacă se aude un zumzet, e pe cadavre, sau în propriul nostru sânge, mişcându-se îndărătul ochilor noştri, pe cefele noastre, în timp ce unul dintre noi *ascultă,* iar ceilalţi privesc.

Cadavrele de deasupra sunt mai colorate. Aşa şi trebuie. Sunt mai slabe, dar mai compacte decât cele de dedesubt. Pământul n-a ajuns încă la ele.

Nu mă exprim corect, domnule maior. Alea nu erau cadavre. Oricât ai fi încercat...oricât ai fi vrut să le vezi astfel, *nu erau.* Erau un tot unitar care se epuiza încetul cu încetul, schimbându-se în întuneric, străduindu-se din răsputeri să devină altceva. Aerul, pământul...

— Căpitane? Şopteşte Willie.

Căpitanul nu răspunde.

— Căpitane? spune din nou şeful.

O lanternă se mută de la o pereche de bocanci noroioşi la alta, căutând o anumită pereche. Nu se atinge de feţe. Ştiu că ar arăta toate la fel.

La cinci-şase metri de mine, lanterna dă peste bocancii căutaţi. Fasciculul urcă puţin pe picioare — pentru mai multă siguranţă — după care coboară din nou. Corpul care ţine lanterna merge pe direcţia fasciculului, mă atinge în treacăt, îndreptându-se spre bocanci şi, când ajunge în sfârşit la ei,

spune:

— Căpitane, ţi-e rău?

— Nu, răspunde o voce. *Da,* spune ea.

Ce auzi, căpitane? aş vrea eu să-l întreb. *E ca şi cum ai* asculta *—pe întuneric, auzind ceea ce ceilalţi nu aud în celulele lor — chiar dacă n-ar fi nici un sunet? Aşa era şi atunci — mirosul de carne transformându-se în lichid, ochi la fel de orbi ca ai noştri, în vreme ce tu învăţai* să asculţi, *pe când ceilalţi nu puteau?*

Ce auzi acum, căpitane?

— Îmi pare rău, zice vocea pe neaşteptate, şi nu vorbeşte cu noi. N-am ştiut. Îmi pare rău.

— Ce anume, dom' căpitan? întreabă Willie.

Glasul nu-i răspunde.

Şi deodată, brusc, vocea ne spune *nouă,* tuturor:

— Vă rog. Vă rog să mă scoateţi de-aici.

Fotocopie, Articol de ziar, Dosarele de comandament (Dosar: Kelly, Robert E.), Operaţiunea Urangutan, Tiger Cat, Vietnam

Epoca Vietnam

Prizonierul de război: Personalitatea în stare de precaptivitate şi evoluţia afecţiunilor psihice

de Robert J. Ursano

În contrast cu sindromul de apatie identificat la prizonierii de război din războiul coreean, subiecţii din studiul de faţă au manifestat o deplasare vădită spre o rigiditate de caracter, o diminuare a asocierilor interpersonale şi o înclinaţie sporită pentru învăţare şi realizare profesională, însoţită de perceperea presiunii timpului. Asemenea modificări nu sunt nici patologice, nici benefice prin ele însele, ci depind de punctul de origine al structurii personalităţii. Ceea ce, la subiecţii normali, ar produce un comportament obsesiv-compulsiv, ar putea să ducă la formarea unui individ esenţialmente dependent, cu o mică motivaţie pentru o personalitate mai productivă (subiectul 4).

Modificările de personalitate reflectă deplasări atât în planul adaptaţional, cât şi în cel intrapsihic. Rigiditatea de caracter (manifestată printr-o izolare de dragul izolării şi o

hotărâre îndărătnică, cu orientare unică) şi diminuarea asocierilor interpersonale au servit în mod evident ca funcţii de adaptare în mediul de captivitate...

Capitolul 33

— Balsam, şopteşte Willie. Vino aici.

Mâna lui Steve îmi dă drumul la mână şi trupul lui se îndepărtează. Lanternele sunt stinse. Nu mai e nici o lumină.

Când zgomotul paşilor săi încetează, vocea lui Willie spune:

— Tu înţelegi ce se-ntâmplă aici?

O lanternă se aprinde, luminează fulgerător o faţă — ochii duşi în fundul capului sunt deschişi şi holbaţi — apoi se stinge.

— *Nu,* rosteşte cu putere o voce, dar nu e a lui Steve. E tot căpitanul, care răspunde la o întrebare pe care noi n-am auzit-o.

Pe urmă, aceeaşi voce răspunde:

— *Nu pot!*

— Ştii cumva despre ce naiba vorbeşte? întreabă Willie.

— Îmi pare rău, spune vocea, aproape plângând.

Îmi vine să urlu: *Cineva o să ne audă. Facem prea multă gălăgie.*

— Probabil că e din pricina sălii, zice în sfârşit vocea lui Steve. Poate că recepţionează ceva din sală...

Bineînţeles că recepţionează ceva, simt nevoia să ţip. *El poate să-i* audă!

— Nu e nimeni aici, spune Willie.

Toţi vorbim mai tare, de parcă nimic nu ne-ar putea face rău într-o sală de peşteră ca asta.

— N-avem de unde să *ştim,* zice Steve.

Nimeni nu comentează şi deodată Willie spune:

— Hai să-l scoatem de-aici. Dacă vrea afară, hai să-l scoatem.

Începe din nou. O simt în găvanele ochilor, ca de fiecare dată, mişcându-se ca un fascicul de lumină pe care nu pot să-l văd. Willie spune:

— Dumnezeule! Ce-a fost asta?

Nu ştii, Willie?

— Când *ascultă,* explică Steve, asta e senzaţia pe care o ai. N-ai fost niciodată...

Nu ştii, Willie? Nu ştii de ce l-a ales Bucannon?

Senzaţia revine, atingându-ne pe toţi, provocându-ne furnicături, mişcându-se tot mai repede de-a lungul micului cerc pe care l-am alcătuit. Glasul lui Willie scoate un „ah!" — de parcă ar fi primit un pumn în stomac. Câinele scânceşte. Băiatul negru scânceşte şi el. Trece prin noi, cu frenezie, încercând parcă să audă, să înţeleagă, fără să reuşească, şi pe urmă glasul căpitanului, aproape plângând, zice:

— Sunt morţi, dar sunt aici. Mai sunt încă aici.

Ne întoarcem în tunel şi mirosul se ţine după noi, dar vocea e mai calmă. Sala aceea — cu toate cadavrele ei — e la o sută de metri în urma noastră. Ea nu mai vorbeşte cu el, nu mai respiră în feţele noastre. Vocea nu spune nimic. Corpul căruia îi aparţine e în sfârşit capabil să meargă cu propriile forţe.

Peretele coteşte iar noi ne oprim. Semnalul este transmis de-a lungul şirului şi facem cale întoarsă spre locul de unde a început bifurcaţia. O nouă bătaie pe spate, un nou semnal — *să vorbim* — şi ne îngrămădim spre lanterna aprinsă.

Fasciculul ne numără bocancii şi mâinile.

— Cum se simte? Şopteşte Steve.

Lanterna rămâne îndreptată în jos şi nu ştiu la cine se referă întrebarea lui Steve.

— Mai bine, răspunde Willie. Ce face câinele, caporale?

Cooper deschide cu mare greutate gura, dar reuşeşte să spună:

— Îl înnebuneşte, sir.

— De n-ar fi aşa, zice Willie, ai fi în stare să funcţionezi pe întuneric, nu-i aşa?

— Da, sir, răspunde Cooper. Aş folosi codul tactil, sir.

— Căpitane? spune Steve pe neaşteptate.

Fasciculul lanternei se mută pe bocancii căpitanului şi aşteaptă. Căpitanul nu răspunde.

— Trebuie să vorbim despre încăperea aia, zice Willie, din nou tare, iar mie-mi vine să ţip.

— N-o să ne-audă cineva, spun eu, dacă vorbim aşa de tare?

— Locotenente, zice Willie — şi-l auzi cum trage aer în piept, spunându-şi, ca să se calmeze: „Ai răbdare cu ea. De unde vrei să ştie chestiile astea?" Este absolut imposibil ca în peşterile astea să fie cineva. Pentru oamenii din valea asta, nu

există nimic aici care să merite să respiri o asemenea duhoare şi, dac-ar exista, garnizoana din apropiere ar fi îndepărtat — sau ar fi ars — cu mult timp în urmă cadavrele astea şi ar fi postat nişte santinele permanente în acest loc. Repet, locotenent Balsam, e sau nu nevoie să vorbim despre încăperea aia?

— Da, răspunde Steve.

— Am văzut brăţările, zice Willie. Cadavrele aparţin unui trib.

— Da, confirmă Steve.

— N-au cum să fie din tribul Meo. E prea mică altitudinea.

— Da.

— În plus, ei nu-şi tratează morţii în halul ăsta.

— Nu.

— Cei din tribul Meo sunt civilizaţi.

— Da.

Îmi vine să strig: *De ce nu-l întrebaţi pe* căpitan? *De ce nu-l întrebaţi pe omul care îi* aude?

Pentru că nu vor să creadă, Mary. Nu vor să creadă că el poate auzi *ceva în încăperea aia. Nimeni nu vrea să creadă una ca asta, Mary.*

— Tu eşti expertul în materie de montagnarzi, zice Willie. Ai auzit vreodată de o înmormântare ca asta?

— Nu, răspunde Steve.

— Să fie o răzbunare?

— Nu cred. Vietnamezii n-ar fi scăpat prilejul să le jefuiască argintul. Şi nu se văd multe răni de luptă.

— Aşa e, nu prea se văd.

— Au murit din cauze naturale, cineva le-a pus acolo şi nimeni n-are de gând să le scoată.

— Pentru că le e *frică,* zice Willie.

— Da. Ăsta-i clenciul, nu? Steve ezită. Trebuie să fie.

Rămânem ghemuiţi în întuneric, aşteptând — fără să fim întru totul siguri — şi în cele din urmă Steve spune:

— Nu par a fi *thailandezi.* Nu aduc deloc a thailandezi.

— Atunci, sunt Meo.

— Nu la altitudinea asta.

— Nu, vroiam să spun că nu-i exclus ca *altcineva* să fi adus cadavrele mai jos de o mie de metri. Cineva care nu se sinchiseşte de superstiţiile tribului Meo. Cadavrele ar putea să fie Meo, nu?

— Îmbrăcămintea nu corespunde, zice Steve. Nici *feţele*.

— Poate că morţii nu sunt gătiţi cu cele mai bune haine, îşi dă cu părerea Willie.

— Ba da, dacă sunt Meo.

— Bine, bine. Atunci, cine sunt indivizii ăştia?

— Poate sunt din tribul Kha.

— Ce?

— N-a mai rămas nici un alt trib.

Nu departe de mine i-am găsit bocancii, picioarele, şi i-am şoptit:

— Căpitane, spune-mi cine sunt. Spune-mi de ce se află aici...

I-am şoptit din nou. El nu mi-a răspuns.

— E mirosul, zicea Steve. Trebuie să fie ceva legat de miros.

Ceea ce căutăm noi, îmi tot spuneam eu, e imposibil de găsit. O ascunzătoare care ar fi putut să-i păcălească vreme de cincisprezece ani pe vietnamezi — soldaţi încartiruiţi în zonă, fermieri din Deltă strămutaţi aici, pe oricare alţii de origine vietnameză. O ascunzătoare care să-i păcălească şi pe thailandezi în toţi aceşti ani. Singurii pe care n-ar fi fost nevoie să-i păcălească ar fi fost cei din tribul Meo, aceştia fiind convinşi că dacă unul de-ai lor ar păşi vreodată mai jos de altitudinea de o mie de metri, în ţinutul celor din vale, ar muri fără întârziere.

Căutaţi modificările de textură ale pereţilor tunelurilor, ne spuseseră tipii în cămăşi hawaiene. Pipăiţi cu degetele sau folosiţi o sursă de lumină. Căutaţi scobituri acoperite cu lemn, tablă şi un strat de pământ. Loviţi fundul peşterii cu bocancii şi fiţi atenţi la diferenţele de sonoritate. Căutaţi lespezi înalte de până la trei metri. Pipăiţi pereţii, poate găsiţi vreo ieşitură (n-o să găsiţi *trepte de scară* în calcar, prieteni). Gândiţi ca un francez. Gândiţi ca un pluton de thailandezi puşi pe fugă. Unde — şi *cum* — l-aţi fi ascuns *voi,* dacă aţi fi vrut ca oameni ca voi înşivă.să nu-l găsească?

Având la dispoziţie între zece şi douăsprezece ore pentru asta — nu mai mult, doamnelor şi domnilor — unde aţi fi ascuns *voi* blestemaţii ăia de saci?

Mirosul i-ar ţine pe oameni la distanţă, îmi spun eu. Fie că le-ar fi teamă de strigoii strămoşilor lor, de *phi,* de mânia unuia sau altuia dintre zei, *mirosul singur* i-ar ţine la distanţă.

Ei încearcă să ţină la distanţă pe toată lumea, spune pe neaşteptate o voce.

— Ei încearcă să ţină la distanţă pe toată lumea, zic eu.

— Corect, spune Willie. Asta e evident. Dar de ce?

Pentru că e ceva acolo, rosteşte vocea.

— Pentru că e ceva acolo, Willie, repet eu cu glas tare.

— Bine, bine, dar ce?

Ce? întreb eu.

Ceva, îmi răspunde vocea, *pe care noi nu trebuie să-l găsim.*

— Ceva, le spun eu, pe care nu trebuie să-l găsim.

Chiar şi pe întuneric simt că Willie se holbează la mine ca la o nebună.

— Fireşte, locotenente.

Ştiu a cui era vocea aceea, aşa că mă hotărăsc şi le spun:

— Căpitanul zice că e ceva acolo.

Willie, care nu l-a auzit pe căpitan scoţând vreo vorbă, pufneşte dispreţuitor. Steve spune:

— Dacă ea zice aşa, să ştii că vorbeşte serios, dom' şef.

Ei ascund ceva, se aude din nou vocea.

— Zice că ei ascund ceva.

— Care *ei?*

Care ei? întreb eu.

Vocea nu-mi răspunde.

— Nu contează, spun eu.

— Ba uite că contează al dracului!

— Taci şi ascultă, spune Steve.

Le e frică să nu-l fure cineva.

— Le e fiică să nu-l fure cineva, le spun eu.

— *Ce* să fure? întreabă Willie.

Ascult, dar nu aud nimic.

— Nu ştiu, zic eu.

— Asta-i o *aiurealã,* spune şeful. Va să zică, eu ar trebui să cred că el recepţionează un mesaj de la încăperea aia. Bun, să admitem c-aşa e. Dar nu poate să fie vorba de nenorociţii ăia de saci. Asta s-a-ntâmplat cu cincisprezece ani în urmă. Cadavrele *alea* sunt moarte de *ieri!*

Eu vorbesc...

— El vorbeşte, spun eu.

...despre aceeaşi încăpere.

— El vorbeşte despre aceeaşi încăpere, spun eu.

— Nu înţelegem, Mary, spune Steve calm.

Ei nu ştiu asta... dar îi au în aceeaşi încăpere.

Tremur ca varga. Nu-mi place să aud lucruri în felul ăsta, nu-mi place senzaţia pe care o am când le *aud,* dar îmi repet în gând: *A avut un motiv să te aleagă pe tine.*

— Ei nu ştiu asta, spun eu în sfârşit, dar îi au în aceeaşi încăpere.

— Ei, cum dracu s-o mai înţeleg şi pe-asta? Scuză-mă, locotenente, dar pur şi simplu nu te cred... nu cred nimic din toată tâmpenia asta.

Nu vrei să crezi, îmi vine să-i spun. *Te sperie şi nu vrei...*

Steve intervine:

— Nu vreau să fac uz de autoritatea gradului, dom' şef, dar avem o problemă. Căpitanul este un *telepat,* indiferent dacă tu accepţi sau nu asta. El *citeşte* gândurile oamenilor, motiv pentru care se şi află împreună cu noi. De fapt, de-aia şi e comandantul echipei. Dacă ţi-e greu să accepţi asta, am să-ţi aduc aminte că tot aşa ţi-a venit greu să accepţi talentul altcuiva cu circa un an în urmă şi ştii ce s-a întâmplat. *Nu* ne putem permite ca problema ta să devină *a noastră.* Cred că ştii despre ce vorbesc.

Willie refuză să răspundă.

— Pe cine recepţionează? mă întreabă Steve.

— Cadavrele, bănuiesc, îi răspund eu. Adică ceea ce-o fi acolo din pricina cadavrelor...

— Nu e altceva, mai de demult? insistă Steve.

Ascult. Nu aud nimic şi spun:

— Nu ştiu. Zău că nu ştiu.

— De ce i se întâmplă asta *aici,* Mary?

Pentru că suntem la Dien Bien Phu, vreau eu să spun. *Valea umbrelor morţii. Francezii au murit aici. Cei din Viet Minh au murit aici. Laoţienii, nigerienii, marocanii şi thailandezii...toţi. Aici sunt mai mulţi strigoi, Steve, decât ai visat vreodată să întâlneşti...*

Dar nu o spun. *Ascult.*

Da, zice vocea pe neaşteptate, *mai de demult, locotenente.*

— Da, mai de demult.

— Mulţumeşte-i în numele nostru, zice deodată Steve.

Apoi îl abordează pe Willie, căruia nu i-a trecut încă supărarea.

— Hai s-aruncăm o privire, şefule.

Încercăm să-l luăm cu noi şi pe căpitan, dar el se împleticeşte, nu reuşeşte să se ţină pe picioare şi renunţăm. Ne oprim.

— Voi trei, mergeţi mai departe, spune Willie. Eu rămân aici, cu căpitanul.

Ei încearcă să ţină la distanţă pe toată lumea, spune vocea.

Ştiu, îi răspund eu.

Morţii vor să fim cu ei, dar cei vii vor să ne ţină la distanţă. Ştiu, căpitane, ştiu.

Începem cu sala mare, ţinându-ne de nas care cum putem.

— O fi sub cadavre, căpitane... chestia aia ascunsă?

Steve e cel care pune întrebarea.

Ascult. Aud ceva. Spun:

— Nu cred.

Încercăm fiecare dintre tunelele care se ramifică spre exterior ca nişte spiţe de roată. Primul se termină într-o sală mică. Al doilea se dovedeşte a fi înfundat. În al treilea găsim nişte lopeţi vechi — cu cozile de lemn crăpate şi părţile metalice ruginite — şi patru grămezi de praf de calcar. *Pentru ce sunt obiectele astea?* îl întreb eu.

El nu răspunde.

— Cărbune, spune Steve pe neaşteptate. Cineva a scos cărbune din peşterile astea.

Aerul e mai curat aici şi vrem să punem câinele să mai încerce o dată.

— Ce zici, poate câinele să-şi folosească nasul? întreabă Steve.

— Nu, sir, răspunde Cooper.

— De unde ştii, caporale?

Cooper nu răspunde.

Trebuie să-l crezi, Steve, dau eu să spun.

Îl cred, Mary, îl cred.

— Bine, spune în sfârşit Steve. Dar hai să-l punem la încercare, caporale, dacă n-ai nimic împotrivă. Să zicem, colo lângă lopeţile alea.

Din pricina mirosului, nu ni se face foame. Totuşi, setea ne încearcă şi bem apă din gamele. Picioarele ne obosesc. Ne oprim acolo unde se sfârşesc tunelele, unde mirosul e mai slab, unde ne putem odihni în timp ce câinele încearcă să adulmece, continuă să încerce şi nu descoperă nimic.

Nu scap de gândul că ar trebui să ne întoarcem, să-i găsim pe Willie şi pe căpitan. Vreau să spun: *Suntem prea departe ca să-l* aud, *Steve. Hai să ne întoarcem.*

Nu ne întoarcem. Ne continuăm căutările.

Abia după patru ore blestemate, domnule maior, reuşim să găsim mica terasă.

Lanterna lui Steve urmăreşte peretele pe muchia de îmbinare cu tavanul, exact aşa cum ne-a spus Harry. Se văd un perete şi un tavan şi, deodată, nu se mai vede peretele.

Aici e, spune vocea — îndepărtată dar prezentă.

— Aici e, spun eu.

Toţi se opresc în loc. Lângă noi e un perete. În lumina lanternei vedem cum, la nici un metru de tavan, peretele dispare.

Da, Harry, e o *terasă* — o terasă înaltă de doi metri şi jumătate, la nici un metru de tavan — exact aşa cum ai presupus tu. O terasă pe care *nimeni* n-ar fi trebuit s-o descopere. *Baterii cu durată de funcţionare nelimitată, doamnelor şi domnilor. Miracolul tehnologiei americane.*

Lanterna urmăreşte conturul terasei, care se termină după trei metri.

O terasă pentru ambuscade, cum ai zis tu, Harry. *Peşterile ar trebui să fie pline de ele. Thailandezii le folosesc de o mie de ani. Când foloseşti ceva atât de mult timp, doamnelor şi domnilor, e foarte probabil să o mai faci o dată.*

Fasciculul luminos parcurge iar peretele, încercând să înţeleagă ce a găsit.

— Nu cred că asta *e* o terasă pentru ambuscade, zice Steve.

— Cum?

Aici e, spune vocea. *Întotdeauna a fost aici...*

Un cuţit apare din întuneric, pătrunde în fasciculul de lumină şi începe să râcâie calcarul.

— Cineva a *făcut* peretele ăsta, spune Steve.

Lanterna se stinge şi, preţ de o clipă, nimeni nu scoate o

vorbă.

— Cine a spus „aici e", căpitanul? întreabă Steve.

— Da, îi răspund eu.

— Simte ceva animalul tău, caporale? întreabă el.

— Nu, sir. Nu simte nimic.

Eu şi Cooper ne împletim degetele în chip de treaptă şi îl săltăm pe Steve. El luminează cu lanterna întunericul de dincolo de zid şi zice:

— E o cameră aici. Poţi să ridici câinele până la mine?

Cooper,care nu şi-a desprins încă mâinile din strânsoare,îşi îndreaptă picioarele. Câinele se foieşte în întuneric.

— Aşa nu pot, sir, zice Cooper.

— Ce-ai zis?

Lanterna aruncă umbre stranii pe tavanul de deasupra noastră, apoi dispare din nou în întunericul de dincolo de zid.

— Trebuie să facem schimb de locuri, spune Cooper.

— Bine.

Steve coboară şi împreună îl ridicăm pe Cooper. Scăpată de sub control, lanterna ne orbeşte preţ de o clipă, apoi luminează tavanul şi faţa lui Cooper. În sfârşit se linişteşte.

— Şi zici că trebuie să *ridicăm* câinele până la tine, caporale? întreabă Steve.

— Da, răspunde Cooper. Va trebui să faceţi asta.

— N-o să facă nazuri?

— Nu, sir. Poate c-o să fie un pic *nedumerit,* dar n-o să facă nazuri.

— Luminează puţin aici, te rog, îi cere Steve lui Cooper.

Steve se apleacă şi-i spune ceva câinelui — aşa cum faci când te-ncearcă un pic teama — şi, pentru mai multă siguranţă, îşi fereşte faţa. Când îşi încolăceşte braţele pe mijlocul câinelui, animalul devine agitat. Cooper îl linişteşte cu o vorbă, Steve se opinteşte şi câinele este ridicat în aer. E prea greu — începe să se încline, să alunece cu dosul în faţa lui Steve — aşa că mă duc să dau o mână de ajutor şi împreună împingem şi tragem până când Cooper reuşeşte să-l înhaţe şi să-l tragă până la terasă.

Ceva cade în întuneric în partea cealaltă, aterizează cu uşurinţă, şi se aude un dupăit de labe pe pământul bătătorit. Cooper întinde mâna spre mine, Steve mă apucă de picioare şi deodată mă pomenesc sus. Peretele e îndeajuns de gros, slavă Domnului, ca să nu cădem cu toţii de pe el. Ajutat de braţele

noastre, Steve se caţără şi el iar apoi, unul câte unul, coborâm în cealaltă parte, în întuneric.

Fasciculul lanternei se fixează pe podea. Câinele se scutură o dată, agitând firele de praf — ca nişte molii în lumină — şi pe urmă fasciculul începe să se târască de jur-împrejurul încăperii.

Nu e o altă încăpere mortuară. Are doar şase metri lăţime, dar e o *cameră.* Îţi dă senzaţia de *cameră.*

Lanterna se mişcă. Praf. Curbele şi denivelările pereţilor de calcar.

— S-a folosit un ciment grosier, spune Steve. Calcarul e perfect pentru aşa ceva. Piatră pisată şi puţină apă. N-ai nevoie de cofraje.

De multă vreme n-a mai fost nimeni pe-aici, îmi spun eu. Praful din tunel — cărat încet de curenţii de aer peste zidul acela făcut de mâna omului — acoperă pardoseala camerei, făcând-o să semene cu suprafaţa lunii. Se văd urme de paşi, dar şi acestea sunt vechi şi acoperite de praf.

— Demult n-a mai fost nimeni pe-aici, zice Steve.

Ştiu, vreau eu să-i spun.

Lanterna se mută mai departe, controlând podeaua, tavanul, pereţii şi se opreşte pe peretele opus. Oprirea se produce la fel ca mai înainte.

Steve se duce într-acolo, iar noi îl urmăm. Lumina pipăie peretele ca un orb care „citeşte" o carte scrisă în alfabetul Braille.

— Şi ăsta e construit de om, spune Steve.

În peşteri ca astea ascunzi opiul. Ascunzi tot ceea ce nu vrei ca alţii să găsească. Îl pui pe fiul tău, pe fratele sau pe vărul tău pe o terasă înaltă ca asta, după un colţ, ca să aibă câmp liber de tragere. Împuşti pe oricine se apropie. Arunci cadavrele într-o grămadă. Mirosul acesteia îi va ţine pe oameni departe. Poţi să iei care încăpere îţi place. Sau îţi faci singur una. Calcarul e moale. Construieşti un zid fals şi te ascunzi în spatele lui. Îl faci să semene cu o terasă pentru ambuscade fiindcă astfel cei care-or să-l vadă n-or să mai aibă chef să-l cerceteze cu atenţie.

Asta să fie oare? Asta am găsit ?

— Adu te rog câinele aici, spune Steve, care continuă să pipăie peretele cu fasciculul lanternei.

Se aude zgomot de bocanci şi labe de câine apropiindu-se.

— Îi e mai bine aici? întreabă Steve.

Deşi nu e la fel de puternic, mirosul se simte încă din plin.

— Nu ştiu. Se comportă ciudat, sir.

— În ce fel, caporale?

— Îşi închipuie că aude oameni.

— Zău? Şi chiar aude oameni?

— Nu sunt sigur, sir. Da. Da, aude.

Da, spune pe neaşteptate vocea. E ca şi cum persoana căreia îi aparţine s-ar afla lângă mine.

Ce? întreb eu.

În cealaltă parte a zidului, spune vocea, *sunt oameni, Mary, iar animalul îi aude.*

— Cumva căpitanul vorbeşte din nou? se interesează Steve.

— Da, îi răspund. Zice că sunt nişte oameni.

— Unde?

— În cealaltă parte a zidului.

— Câinele are dreptate, caporale. Şi zici că poate să-i audă?

— Da, sir. N-are cum să-i miroasă printr-un zid ca ăsta, dar în mod cert poate să-i audă.

— Ce anume aude, caporale?

— Poftim, sir?

— Voci, paşi, sau ce?

— Aude nişte zgomote metalice, sir.

— Nu pricep.

— Aude zgomot de metal lovit de metal, sir.

— Există vreun semnal pentru asta...primeşti de la el vreun semnal care înseamnă metal, caporale?

— Nu, sir, nu există.

— Atunci, de unde ştii?

Cooper nu-i răspunde. Eu intervin:

— N-are nevoie de un semnal.

— Înţeleg, zice Steve.

Trebuie să-l crezi.

— Te cred, caporale. Te cred...

Cooper şi cu mine stăm în întuneric alături de Crusoe, aştep-tându-l pe Steve, care s-a dus să-i aducă pe căpitan şi pe

Willie. Avem o lanternă, firește, dar n-o aprindem. Vorbim cu glas tare, așa cum am face și dac-am fi acasă.

— Ei pot să ne audă, caporale?

— Numai dacă au un câine ca al nostru.

Sau un căpitan, vreau eu să spun.

Când sosesc, îi ajutăm să sară peste perete. Stăm cu toții în întuneric și luminăm la întâmplare cu lanternele. Ne aflăm lângă zidul opus terasei, ciulim urechile, dar nu auzim nimic. Așteptăm să-l auzim pe căpitan spunând ceva.

Cine sunt ei? întreb eu neîncetat. *Cine sunt oamenii de dincolo de zid?*

El nu zice nimic.

Când obosim de-atâta stat acolo, trecem înapoi, peste terasă. Cercetăm tunelele cele mai apropiate.

Găsim două puțuri care duc la un zăcământ de cărbune — de proastă calitate — demult abandonat de către francezi. Alte lopeți și grămezi de calcar pisat pentru zidirea pereților de susținere. Îl punem pe Crusoe să le adulmece. Îl punem să adulmece *totul,* pentru mai multă siguranță. Chiar dacă nu spune nimic, căpitanul stă și el lângă noi, nemișcat ca o marionetă. Procedăm astfel până când Steve și Willie au avut destul timp ca să se gândească.

— Intrarea în încăperea aia, spune în sfârșit Willie, trebuie să fie afară.

Vorbește din nou. Nu mai e supărat. A avut timp să *gândească.*

— Așa e, zice Steve.

Da, spune vocea, trupul de lângă mine. *Dar ei sunt în* același *loc.*

— Căpitanul a zis adineauri: „Da, dar ei sunt în același loc", spun eu.

— Bine, bine, mormăie Willie. Te cred. Dar ce înseamnă asta?

Căpitanul nu mai dă nici o lămurire.

— Ați controlat podeaua încăperii de dincolo de zid? întreabă Willie în timp ce ne întoarcem prin întuneric către intrare, către ploaie, către valea învăluită în ceață.

— Da, am pus câinele să adulmece, răspunde Steve.

— Da' parcă nu-i funcționa nasul.

— Păi nu-i funcționează.

— Grozav.

Căpitanul merge alături de mine. Simt furnicăturile pe gât —pe pielea gâtului.

Dincolo de zid sunt nişte oameni, îmi spune el pe neaşteptate.

Da, căpitane.

Am... am vrut doar să ştii...

Scrisoare din 11.08.1971, Dosarele de comandament (Personal),

Operaţiunea Urangutan, Tiger Cat, Vietnam

Dragă mătuşă G şi dragă unchiule Joe,

Îmi pare rău că sunt atât de leneş la scris. Mă gândesc la voi în fiecare zi şi îmi doresc să fi fost atât de disciplinat încât să-mi aştern pe hârtie sentimentele chiar atunci când le simt. Ştiţi ce vreau să spun.

Vă rog, continuaţi să decupaţi articolele alea. Ultimul a fost foarte reuşit. Autorul n-a surprins corect chiar toate adevărurile despre Thieu, dar a exprimat câteva idei foarte interesante.

Ne aşteaptă o misiune de lungă durată, ceea ce înseamnă că, o vreme, nici unul din echipa noastră n-o să mai aibă ocazia să trimită vreo scrisoare. Aşa că vă rog să nu vă faceţi griji dacă pauza dintre scrisorile mele o să fie ceva mai mare.

Vă rog să vă îmbrăţişaţi unul pe celălalt ca din partea mea. Vă iubesc foarte mult pe amândoi şi vreau să ştiţi că vă sunt foarte recunoscător pentru tot ce aţi făcut pentru mine.

Cu drag,

Steve

P.S. Vă amintiţi cumva dacă tatăl meu a vorbit vreodată despre premoniţii sau ceva asemănător? Sau dacă mama v-a spus despre el că ar fi avut aşa ceva? Aş vrea să-mi scrieţi când aveţi ocazia.

Capitolul 34

Nu ştiu cum am găsit drumul înapoi până la intrare, dar în fond pentru asta sunt făcuţi cei din Forţele Speciale şi din SEAL

—precum pisicile, liliecii şi bufniţele. La „frigiderul" de la Fort Bragg, mi-a spus Steve odată, îi bagă în nişte butoaie pline cu apă, cu capacele închise etanş. Dacă li se face frică, cum mi s-ar face mie sau dumitale, încep să ţipe, sunt scoşi afară, dar nu mai ajung Berete Verzi. *Mai bine să afli aici, decât acolo,* le spune cineva. La Coronado sunt aruncaţi noaptea într-o piscină, cu mâinile legate, după ce camarazii le-au „aranjat" furtunele de la măştile de gaze, ca să vadă dacă-şi ies din minţi — aşa cum s-ar întâmpla cu mine sau cu dumneata. De asemenea, la Fort Bragg sunt şi torturaţi, *doar un pic* — ţinuţi treji, pălmuiţi şi chinuiţi până când le vine să plângă — ca să ştie cum e când nişte *prieteni* îţi fac chestiile astea şi să nu le fie aşa greu când or avea de-a face cu duşmanii. La un moment dat începe chiar să le placă, zicea Steve. *Întunericul. Apa. Jungla. Noaptea.* Mănâncă şerpi iarăşi şi iarăşi până când nu li se mai pare ceva neobişnuit. Învaţă cum să construiască pereţi din calcar şi puţină apă, poduri din plasă de sârmă şi pietre, şcoli din te miri ce. Învaţă cum să arunce în aer podurile şi şcolile, folosind urină şi fertilizator, şi-şi spun în sinea lor: *Am fost în stare să fac asta de când mă ştiu. Sunt* făcut *pentru aşa ceva, de bună seamă.*

Nu după mult timp reuşesc să se strecoare afară dintr-un canal, din duhoarea de lapte stricat familiară a acestuia, şi să-şi croiască drum de-a lungul unei cărări pe care au mai străbătut-o de-atâtea ori, îmbrăcaţi în „pijamale" negre ca şi localnicii, mergând spre un sat ca toate cele în care s-au furişat de când se ştiu. Pot să intre într-o colibă, la fel ca toate colibele, şi să ştie unde dorm funcţionarul provincial şi familia sa, în locul unde au dormit întotdeauna — ba ştiu chiar şi ce simţi când dormi pe rogojinile alea, aşa cum fac funcţionarul şi familia lui. Aud cum respiră cei din familia funcţionarului. Pentru ei e ca şi cum i-ar asculta pe cei din familia *lor* — de acasă — respirând noaptea în camerele *lor.* Pot să prindă cu degetele nasul bărbatului pentru care au venit — cu delicateţe, cum ai proceda cu un copil — şi să ştie chiar fără să vadă că gura se deschide încet în întuneric, din nevoia de aer, fără să se trezească. După care îndeasă căluşul în gura aceea, leagă la iuţeală trupul plăpând, îl saltă ca pe un balot de rufe — inimile le bat calm, în ritmul lor normal, fiindcă totul e atât de familiar — şi o şterg de acolo fără ca cineva să se trezească vreodată. Exact aşa cum ar putea să facă şi acasă — cum îşi amintesc că făceau în copilărie, de când se

ştiu. În timp ce fac cale întoarsă pe cărarea neagră ca smoala, inhalând toate acele mirosuri familiare, ei ştiu că s-a terminat, că într-o oră-două or să bea bere cu alţi camarazi din SEAL pe o barjă familiară şi că, în noaptea următoare, precum şi în cea de după ea, or să iasă pe furiş din acelaşi canal — sau dintr-unul identic — şi de fiecare dată o să li se pară ceva familiar. Ca şi cum s-ar întoarce acasă.

După un timp suficient de îndelungat, orice îţi poate deveni familiar, Mary, mi-a spus Steve. *Chiar şi războiul. Chiar şi moartea.*

Ajungi să percepi chiar şi moartea ca pe o întoarcere acasă, Mary.

N-a fost deloc greu să ne întoarcem la intrarea în peşteră, domnule maior.

Bach şi nungii ne aşteptau chiar acolo unde-i lăsasem. Am stat un timp cu ei, la marginea pâlcului de copaci, trăgând aer în piept cu lăcomie. Tot întuneric era. *Undeva* începea să se lumineze de ziuă, dar nu aici. Norii n-ar fi îngăduit asta.

Nungii fac de pază pe perimetru iar căpetenia lor, individul ăsta scund şi îndesat care vorbeşte vietnameza, se apropie de noi, care stăm adunaţi grămadă, fără să ne vedem la faţă.

— Cât durează până-şi limpezeşte Crusoe nasul, caporale? întreabă Steve.

Nu mai suntem în peşteră. Vorbim în şoaptă şi burniţa abia dacă reuşeşte să acopere zgomotul.

— Nu ştiu, sir. O oră. Poate ceva mai mult.

— Te-au învăţat chestiile astea la Benning? se interesează Willie.

După o scurtă ezitare, Cooper răspunde:

— Pe unele le afli de la ei. Altele le înveţi singur.

Willie dă să râdă, dar se opreşte în ultima clipă.

— Nu putem să aşteptăm atât, zice Steve. Apoi, întorcându-se către mine, adaugă: Crezi că are să ne spună unde e, Mary?

Ai să ne spui? întreb eu corpul aflat undeva, în întuneric.

Nu-mi răspunde.

— Nu, zic eu.

— Atunci va trebui să o găsim singuri.

— Spune-i lui Son Chen, îi zice Steve lui Bach, că imediat

ce se luminează, vom căuta intrarea. Zi-i că e vorba de gropi, de găuri de ventilaţie, ca de obicei. Întreabă-l dacă are vreo sugestie.

Vocea lui Bach turuie şoptit ceva în chinezeşte şi o altă voce îi răspunde ceva în şoaptă.

— Da, zice Bach. A înţeles. A zis: „Sistem de tunele standard".

Willie râde, nu se poate abţine, şi noi toţi îi spunem „şşşt".

— Te pomeneşti că a şi săpat un sistem din ăsta, şopteşte Willie.

— Tu corect, spune Bach, vorbind din nou cu accentul pipiţelor de prin baruri. El zice că săpat, domnu' şef.

— Să nu care cumva, spune Steve repede, să-ncepem să alergăm ca bezmeticii pe dealul ăsta.

— Nu, zice Bach, sigur că nu.

— Atunci să-ncercăm să formăm o reţea şi să împărţim sarcinile. Şi spune-le ceea ce ştiu deja: că n-are nici un sens să piardă timpul cu spaţiile deschise.

Bach intonează un cântecel vesel în chineză iar cealaltă voce îi răspunde tot printr-un cântec.

— Zice că cel mai bine e să căutăm în tufişurile de *co muc,* ne lămureşte Bach. Toată lumea se foloseşte de ele. Pentru pipi, pentru bum-bum, la orice.

— Dumnezeule mare şi bun, şopteşte Willie şi parcă-i auzi zâmbetul întipărit pe faţă. Nenişorul ăsta ar trebui să scrie o carte.

Până să se facă suficientă lumină, nasul lui Crusoe s-a limpezit şi el e cel care o găseşte. Într-adevăr, se află sub un tufiş de *co muc* — bine-mersi — iar tufişul e lângă o grămăjoară de pietre. In definitiv, *Tiensao,* cui i-ar fi dat măcar prin cap să caute acolo?

— *Gură de ventilaţie,* zice cineva. Douăzeci de centimetri diametru. Model standard.

— Nimic nu e nou sub soare, spune altcineva.

Crusoe trage de lesă, cu nasul în gura de ventilaţie, sorbind aerul de parc-ar fi sânge de iepure. Cooper stă cu ochii închişi. Mi se pare că respiră greu. Stau lângă el şi aud cât de grea îi este respiraţia.

— Ştiai, locotenente, îmi spune Cooper pe un ton liniştit, că un câine *vede* ceea ce miroase?

Îmi spune asta mie, numai mie. E pentru prima oară când spune ceva de felul ăsta. Dar Willie e chiar în spatele nostru, aude şi spune:

— Atunci cum arată montagnarzii de-acolo, caporale?

Glasul lui Cooper se schimbă puţin.

— Nu sunt sigur, sir.

Willie pleacă mai încolo. Respirând cu greutate, fără să se uite la mine, Cooper zice:

— Prea multă culoare nu e, locotenente. Culorile sunt şterse. Sunt *doi bărbaţi.* Mirosurile îi spun asta, deci asta e ceea ce *vede.* Sunt de acelaşi fel — sunt *bărbaţi* — şi totodată sunt diferiţi. Pentru el nu au acelaşi *miros.* Nu sunt de *rasa noastră,* şi asta-i cea mai mare deosebire pentru el. Câinele *miroase* deosebirea, aşa că o şi *vede.* Au mâncat. Focul cu care-au gătit a scos fum. Îşi fac nevoile chiar acolo, în încăperea aia, şi el miroase asta, domniţă, şi prin urmare *vede.* Stau aici de *multă vreme.* E *locuinţa* lor, şi câinele ştie. El *vede* lucrurile astea, domniţă, aşa că le şi *miroase.*

Aştept. Mi se pare că ar vrea să mai spună ceva, dar nu se mai aude nimic. Îmi dau seama că niciodată nu mi-a vorbit atât de mult.

— Nu e ceva după care să poţi face un desen, locotenente, spune el.

Nungii se răspândesc în grupuri de câte trei. Şi noi procedăm la fel. Începem să căutăm gaura de la intrare.

— Noi găsim în josul dealului, şopteşte Bach. Zice că intrarea e mereu în josul dealului.

— Ăsta trebuie să fie capitolul cinci al cărţii lui, şopteşte Willie, rânjind.

S-a făcut lumină şi suntem norocoşi. Şaisprezece oameni şi un câine umblând ca la paradă pe coasta unui deal — de parcă toţi şi-au pierdut portmoneele. Dar ceaţa cu aromă de ghimbir e pretutindeni, reflectând lumina precum zăpada. Vizibilitatea e de cel mult cincisprezece metri, suficient ca să vezi, dar nu îndeajuns ca să fii văzut. *Cineva are grijă de noi, căpitane,* îi spun eu. *De bună seamă că cineva îi are la inimă pe ruşi. Şi ceaţa de ghimbir.*

Intrarea o găseşte unul dintre nungi, tot sub un tufiş de *co-muc,* de data asta lângă un copac de esenţă tare. Rădăcinile

copacului au fost tăiate şi date la o parte. În tufiş se poate intra fără să rupi nici o rămurea. Dar gaura, îmi spun eu, e mult prea mică. Nu e posibil să fie pentru *o făptură omenească.*

Nu se poate ca la capătul acestui tunel să fie toate lucrurile alea despre care auzi: bucătării, paturi, depozite secrete de armament, sisteme de protecţie împotriva inundaţiilor, explozibile-cap-cană şi săli de chirurgie. Guri de ventilaţie ascunse ca nişte cuiburi de părăsi. Coşuri de fum ascunse în acelaşi mod. Un mic oraş subteran, aşa cum chinezii, francezii şi toţi ceilalţi care au vrut să-i stăpânească i-au silit să-şi clădească. *Nu ne pot stăpâni dacă nu ne găsesc, nu-i aşa, Tiensao?*

Acestea, ne-a spus Harry în ultima noapte petrecută la casa din Vientiane, *or să ne înfrângă pe toţi. Am bombardat Cărarea Ho Şi Min până ni s-a acrit, doamnelor şi domnilor. Le-am bombardat fâşia de la sud de Deltă, Hanoiul şi Haiphongul. Pare să n-aibă nici un efect. În coşmarurile pe care le avem în zilele astea, vedem tuneluri în sud, tuneluri nesfârşite. Vedem oraşe subterane şi proviziile imense depozitate acolo. Vedem că nu contează cât de mult bombardăm* la suprafaţă. *Nu contează* unde *bombardăm. Pentru că toate acele provizii, toate acele tuneluri, toate acele oraşe subterane stau acolo bine-mersi, iar noi n-o să le putem atinge niciodată.*

Secretul stă în reaprovizionare, doamnelor şi domnilor. Aşa a fost întotdeauna. N-o să citiţi aşa ceva în ziare. N-o s-o auziţi din gura lui Tricky Dick. La urma-urmelor, adevărul e prea îngrozitor ca să vorbeşti despre el. Coşmarurile noastre, ca şi ale dumitale, locotenent Damico, par să se transforme în realitate.

Iată de ce vrem să vedem Hanoiul inundat.

Şi chiar şi atunci, a adăugat Harry, *cine poate şti?*

E cam de mărimea unei vizuini de bursuc, ceva în care un câine s-ar putea strecura cu oarecare efort, scheunând şi săpând înnebunit după animalul ascuns în întunericul de-acolo. În mod sigur nu e ceva pe care o *făptură omenească* l-ar folosi. Iar unui *american* nici prin vis nu i s-ar năzări să se folosească de aşa ceva.

Dar undeva, acolo jos, sunt oameni care fac gălăgie, nu-i aşa, Crusoe? Ştiu că poţi să-i auzi. Şi însoţitorul tău poate. Despre ce e vorba acum? Zăngănit de fiare? Se găteşte mâncare? Se aud *voci?*

— Da, şopteşte Cooper. Acum aude nişte voci.

— Ei ne aud? întreabă cineva.

— Dacă suntem foarte, foarte liniştiţi, nu, răspunde altcineva.

Steve e mai mic de statură decât căpitanul şi decât Willie. Cel din urmă are un singur braţ. Bach, cel mai mărunt dintre toţi, nu face parte din categoria „şobolanilor de tunel". Mă tot gândesc la baionete, la şerpi legaţi de mici secţiuni de bambus. Repet în gând: *Te rog, Doamne, nu lăsa ca Steve să fie cel care intră.*

De ce facem asta? îmi vine să strig. *De ce să riscăm în felul ăsta viaţa cuiva,* oricine *ar fi el?*

Numai că ştiu de ce.

Pentru că acolo, colonele, se află lucrul pe care-l vrem, pentru care am bătut atâta drum, nu-i aşa? Acum ştim asta.

Willie se uită la Bach, mijindu-şi ochii în lumina strălucitoare filtrată de ceaţă. Arată cu bărbia către cel mai mărunt dintre nungi. Acesta se holbează la el, apoi se uită la căpetenia lui. *Nu poate* să spună nu. *Nu poate* să spună: „Să ţi-o bagi în curu' ăla alb ca hârtia, faţă palidă!" La urma-urmei, el e un *nung.* Nu e prima oară când intră într-un astfel de tunel. Ştie mai bine decât noi ce-l aşteaptă acolo. Şi aşa cum, în nemărginita-i înţelepciune, Buddha ştie, un nung face cât cel puţin trei americani într-o luptă —şi în mod cert cât şase vietnamezi.

— Nungii sunt în stare de *orice,* zice Willie rânjind, deşi tare mi-ar fi plăcut să nu fi făcut asta.

În sfârşit, micul nung încuviinţează din cap. Are familie, martori şi, mai presus de toate, propria lui mândrie.

Mă uit la Willie şi îmi spun în gând: *Mare scârbă de om eşti, Willie.* Dar n-am dreptate, pentru că el a mai făcut lucruri din astea. Pentru cei din SEAL şi pentru Beretele Verzi e ceva obişnuit. Alţii au arătat cu bărbia către Willie, iar el a încuviinţat din cap. Ca şi nungul, are o familie, martori şi propria sa mândrie.

— Te rog să-i transmiţi, îi zice el lui Bach, că am auzit o mulţime de lucruri despre curajul nungilor. Spune-i că e un lucru adevărat, fără doar şi poate.

În clipa în care micul nung se întinde lângă gaură şi începe să se vâre înăuntru, căpitanul se apropie, îl înşfacă de picioare

şi-l trage afară. Îi ia lanterna, pe care şi-o pune la subsuoară şi, ţinând revolverul Makarov în cealaltă mână, se lasă la pământ.

Noi ne uităm unii la alţii. Ne uităm la nungi, care ne privesc şi ei, gândindu-se: *în mod sigur americanii ăştia sunt* dinky-dau. *Tocmai* uriaşul *lor — căpitanul cel înalt — vrea să intre în pământ.*

Şi eu gândesc la fel, dar şi de data asta mă înşel.

Ştiu de ce o face. Iar el ştie că ştiu.

O să le audă gândurile, Mary.

Da...

O să-i ucidă înainte ca ei să-ifacă lui de petrecanie.

Da... aşa are să facă.

Aşteptăm lângă gaură, stând pe vine ca nişte *mamasan* sau *papasan* ori cel puţin ca nişte indieni cherokee. Nungii nu fac nici o mişcare. Sunt atât de imobili încât ai crede că s-au ridicat pe nesimţite şi au dispărut în ceaţă.

Steve se uită la Willie, care îi susţine privirea. Nimeni n-are de gând să scoată vreo vorbă.

Când se întâmplă, tresar. Sunetul e slab, dar ştii despre ce e vorba. Dacă te-ai afla la trei metri distanţă, nici nu l-ai auzi, însă *aici* îl auzi.

Ne uităm unii la alţii şi sunetul ajunge iarăşi până la noi — încă o împuşcătură înăbuşită de pământ. Revolver? O armă mai mare? Nu poţi să-ţi dai seama. Două împuşcături. Asta e tot ce ştii.

Aşteptăm alte douăzeci de minute şi ascult, încercând să-l *aud.* Când văd că nu reuşesc, îmi zic în gând: *E mort, Mary. L-au ucis cei din vizuină.*

Şi deodată se iveşte un cap. Acoperit cu lut roşu şi galben, iese afară, zvârcolindu-se ca un copil care se naşte. Urmează toracele şi, într-o clipită — nu mai mult — întregul trup înalt, îmbrăcat în uniforma rusească murdară, e liber. Toată lumea rânjeşte. Şi nungii şi ruşii, deopotrivă.

Ridicat în picioare, căpitanul îşi scutură pământul de pe uniformă, fără să ne arunce măcar o privire, fără să spună nimic. *Ascult.* Nu aud nimic. Căpitanul se apropie de o stâncă, se aşează şi începe să-şi demonteze revolverul, punând piesele componente în poală.

E murdar, bineînţeles, de-aia îl demontează.

— Câţi au fost? întreabă Willie şi se opreşte, aşteptând un

răspuns.

Degetele lui se ocupă în continuare de pistol. Gâtul lui rămâne nemişcat — nu scoate nici un sunet.

Doi, îmi spune vocea.

— Doi, le spun eu.

— Doi, repetă ca un ecou Willie. Bine. Bine.

Ne întoarcem la pâlcul de copaci. Îl luăm pe căpitan, împreună cu componentele pistolului său demontat, şi aşteptăm acolo preţ de o oră. Când vedem că nimeni nu apare — iar ceaţa rămâne neschimbată şi cerul se luminează doar puţin — îl lăsăm pe căpitan să-şi reasambleze pistolul, la umbra copacilor şi ne întoarcem la groapă.

— Care-i planul, Balsam? spune Willie.

— Tu care crezi c-ar trebui să fie?

Willie ştie ce face Steve, dar n-are nimic împotrivă. E sergentul locţiitor de comandant, aşa că n-are nimic de obiectat.

— Tu, caporalul şi câinele, zice Willie, mergeţi jos şi vedeţi care-i treaba. Ia şi doi nungi cu tine, aşa, de dragul aparenţelor. Ciungii au tendinţa să rămână înţepeniţi în astfel de găuri, aşa că am să rămân aici cu căpitanul, ca să fiu sigur că-şi asamblează la loc jucăria. De Damico... nu ştiu ce-ar trebui să facă.

Steve încuviinţează din cap şi mă întreabă:

— Ai luat vreo pastilă, Mary?

— Atunci n-ai mai avea nici un motiv să vii cu noi, jos, nu?

Steve, Steve, vreau eu să-i spun. *L-am auzit pe căpitan în tot acest timp. Se întâmplă chiar şi când iau pastila...*

Când ultimul dintre ei se strecoară înăuntru, eu stau şi privesc ţintă la gaura din pământ. Mă ridic, iau lanterna de la Willie şi mă întorc să stau de veghe.

— Cât de departe e încăperea, Willie? întreb eu.

— Zece metri, poate cincisprezece. Căpitanul a uitat să ne precizeze asta, nu, locotenente?

— Se măreşte cumva?

— *Bineînţeles* că se măreşte. E ditamai încăperea acolo jos, locotenente.

— Ştiu.

Mă las jos. Îmi strecor picioarele în gaură. Simt cum mă trece un fior pe la şolduri.

— Nu se poate să intri aşa, locotenente, mă atenţionează

repede Willie, ridicându-se în picioare. N-ai să poţi să te târăşti *pe spate.* Dar eu zic că, oricum, n-ai de gând să te bagi acolo, nu?

Face un pas. Eu trag aer adânc în piept. Mă întorc. Îmi vâr capul în gaură, încep să mă fâţâi şi mă strecor înăuntru.

Când îi arunc un „du-te dracului", îmi dă drumul la bocanci.

Nu e mirosul cadavrelor intrate în putrefacţie, domnule maior. Sunt alte mirosuri: de metal, de umezeală, de ceva amar. Ceva se mişcă o dată cu mine, chiar sub mâna mea — ceva care e mult mai în elementul lui aici decât mine. Tresar, gândindu-mă: *Să nu cumva să lipi.* Mă lovesc cu coatele de pământ. Pământul cade peste mine. Îl simt pe umeri şi în păr. Obiectul pe care mi l-au pus în braţ e *dureros acum.* E foarte dureros, în timp ce se freacă de pământ. Îndrept lanterna înainte. Îi schimb orientarea. La trei metri în faţa mea pământul se prăvăleşte. Tunelul se prăbuşeşte. *Aici sunt chestii care se târăsc, Mary. Aici e locul unde se ascund tot felul de chestii, ca să nu le putem găsi.*

Respir prea repede. O să fac o hiperventilaţie pulmonară. *O să trag pământ în piept. O să fac o bronhodilataţie. O să mă sufoc din pricina cocoloaşelor de pământ ajunse îm plămâni. Am să mor aici şi n-or să poată să-mi scoată trupul afară.*

Tunelul continuă să coboare şi sting lanterna. Nu merită osteneala. Nu am *nevoie* să văd. *La nici zece metri de-aici,* îmi spun eu, *e o încăpere spaţioasă.*

Dacă, până atunci, nu-mi face felul vreun şerpişor... dacă nu cade peste mine o bucăţică de bambus... dacă o Lumină de Arc nu face să se prăbuşească totul.

Când văd lumina, e neînchipuit de slabă. Îmi zic: *Or să te împuşte, Mary. Dacă nu le spui cine eşti, or să te împuşte.*

N-are nici o noimă, dar la asta mă gândesc.

Aşa că spun:

— Sunt locotenent Damico! Vă rog, nu trageţi!

Când, în cele din urmă, mă ridic în picioare — mă aflu în sfârşit într-o încăpere, şi mă scutur de pământul de pe haine la fel cum ar proceda un câine — le văd feţele şi mi se pare ciudat. Ar trebui să râdă şi nu râd. Feţele lor spun:

Ia te uită, a apărut şi o femeie aici.

Capitolul 35

Nu ştiu ce-am crezut c-o să găsesc în încăperea aia, dar în tot cazul nu era ceea ce am văzut acolo. Nu era mai mare decât camera de zi a părinţilor mei, din Long Beach. Era luminată de patru felinare din răchită, atârnate sub nişte mici coşuri de fum săpate în tavanul jos. Trei dintre pereţi erau din calcar. Al patrulea — cel prin care tocmai trecusem — era din pământ. Toată camera era plină cu baloturi învelite cu frunze mari şi uscate.

Pe peretele din dreapta se vedeau nişte pete albe, de la gloanţele de pistol. Aşa se-ntâmplă cu calcarul, îmi amintesc că a spus cineva. Pe podea zăceau doi montagnarzi rotunzi la faţă, îmbrăcaţi în bluze negre. Aveau şalele acoperite cu nişte fâşii de pânză iar la mâini, brăţări de argint. Nici unul dintre ei nu mai mişca. Până şi sângele de la rănile lor era imobil. Zece până la cincisprezece lopeţi ruginite, la fel celor găsite în tuneluri, stăteau sprijinite de pereţi. Lângă cadavrul cel mai apropiat erau întinse două rogojini împletite, ca nişte paturi fără picioare. Pe a treia rogojină se aflau un coş cu capac şi nişte chestii ce păreau a fi alimente învelite în frunze mai mici, iar alături un ceaun de fontă pe jumătate plin cu orez. Focul de sub ceaun pâlpâia. Orezul nu apucase încă să se ardă.

Unul dintre morţi dărâmase în cădere câteva baloturi. Celălalt stătea întins în mijlocul încăperii, cu braţele şi picioarele răşchirate, ca un grotesc înger al zăpezilor. Lângă peretele îndepărtat — cel construit de cineva din calcar pisat — stăteau în picioare trei orientali în uniforme NVA, un rus tânăr cu o lanternă şi un tânăr african, îmbrăcat şi el în uniformă rusească. Un câine negru, cu înfăţişare de lup, scormonea pământul din spatele baloturilor şi coada abia dacă i se vedea.

Aşa se prezentau lucrurile, siluetele acelea pâlpâind în lumina firavă a felinarelor, întorcând spre mine nişte feţe care spuneau: *Ce caută aici o femeie?*

Îi cunoşteam pe oamenii ăştia, şi totodată nu-i cunoşteam.

Vreme îndelungată, nimeni nu s-a mişcat.

Ştiam ce era cu baloturile alea. Cei din tribul Meo îşi creşteau culturile de opiu cu o precizie de ceasornic. În decembrie începea să curgă sucul. Sarcinile erau împărţite: unii colectau sucul, unii îl uscau şi alţii îl vindeau, astfel încât satul

de hmongi, acei „oameni liberi", să supravieţuiască încă un an.

„ Nu-l mirosi, Dorothy, spuse Omul de Tinichea. Dac-ai să-l miroşi, ai să adormi pe vecie. "

Pentru a-şi depozita produsul, ar fi avut nevoie de un loc uscat şi sigur, în apropierea văii. Ar fi ascuns intrarea la rădăcina unui copac de esenţă tare, într-un tufiş *co muc.* Ar fi...

Nu, asta-i aiurea. Cei din tribul Meo nu...

— Sunt din tribul Kha, Mary, zice Steve, uitându-se la mine... ca şi cum ceilalţi ar şti deja.

— Da, spune pe neaşteptate căpitanul, folosindu-şi corzile vocale, glasul, care e răguşit, ca întotdeauna. Da, sunt din tribul Kha, Mary, confirmă el.

— Acum *vorbeşte?* întreb eu.

— Puţin, zice Steve. Nu dă semne că ar înţelege ce-i cu toată povestea asta.

Ba fireşte că înţelege, aş vrea eu să-i spun. *Fireşte că înţelege.*

În loc de asta, întreb:

— Ce-i cu tribul ăsta, Kha?

— Ei au marfa, Mary, dar nu ei o cultivă, îmi explică Steve. E posibil ca ei să fi construit zidul ăsta, dar nu şi pe cel dinăuntru,cel pe care l-am găsit noi. Lopeţile alea pe care le-am văzut în tunele sunt *franţuzeşti, Mary.* Pe fiecare dintre ele ai să găseşti câte-un nume *defabrique.*

— El ţi-a spus toate astea? întreb eu.

— El ne-a spus că ăştia erau din tribul Kha.

Iar noi am dedus restul, Mary, spune Steve.

Pentru asta există Beretele Verzi, întregeşte el explicaţia.

Î*n nordul Vietnamului trăiesc douăzeci şi trei de grupuri tribale,* îmi amintesc că a spus Steve odată, când am ajuns la Vientiane. *Două săptămâni ne-a luat ca să-i cunoaştem, Mary.*

Pentru asta există Beretele Verzi.

Când termină, *ştiu* cum trebuie să fi fost pentru ei. Dintotdeauna, cei din tribul Kha au fost nişte oameni de nimic. Aşa au fost încă înainte de venirea francezilor, eveniment care n-a făcut decât să înrăutăţească lucrurile. Oamenii mândri din tribul Meo au stăpânit întotdeauna vârfurile muntoase. Thailandezii, mândri şi ei, au stăpânit dintotdeauna văile, luncile fertile ale râurilor. Până şi francezii au privit jos din ceruri şi au judecat în mod corect lucrurile. Membrii tribului Kha au mers pe

singura cale posibilă —în junglele pitice ale dealurile submontane — urând pe toată lumea şi neiubiţi de nimeni. Oameni de nimic au fost când au fugit prima oară din Birmania, acum două sute de ani, şi aşa au rămas şi acum: nişte *moi* de ultima speţă.

Dac-ai fi fost un Kha, Mary, n-ai fi furat opiul de la triburile Meo, ca să-l ascunzi mai jos de o mie de metri, astfel ca ei să nu vină *niciodată* să-l caute? Nu l-ai fi ascuns în peşterile unde armata nord-vietnameză le-a interzis thailandezilor — şi, la drept vorbind, tuturor celorlalţi — să se strângă în adunări neautorizate? Dacă *tu* ai fi găsit-o din întâmplare, n-ai fi preferat o încăpere care avea deja un zid fals? N-ai fi construit şi *tu* un alt zid, imediat după primul, pentru mai multă siguranţă şi pentru ca în încăperea respectivă să nu se poată intra decât din *afară?* Nu i-ai fi lăsat şi *tu* pe morţi să putrezească în sala mare, alungând astfel orice curios, care ar fi simţit mirosul, ar fi găsit cadavrele şi ar fi căutat în sala mare, dacă s-ar mai fi ostenit s-o facă totuşi, şi chiar dacă ţi-ar fi găsit zidul şi încăperea, n-ar fi dat decât de jumătatea ei goală?

Nu ţi-ai fi lăsat şi *tu* morţii acolo, ca să le aducă aminte de ce v-au făcut ei vouă?

N-ai fi procedat la fel?

— Cine a înălţat primul zid? întreb eu.

— Tu cine crezi? zice Steve, luând o lopată de lângă perete.

Atât de vechi sunt strigoii din locid ăsta? întreb eu glasul.

Da, îmi răspunde acesta.

Şi, cu toate că sunt atât de vechi, tu i-ai găsit, căpitane?

Da.

— Francezul şi thailandezii lui, spun eu repede. *Ei* l-au ridicat.

Da, rosteşte vocea.

— Da, zice şi Steve.

Tânărul african şi câinele lui — o uniformă rusească şi o blană neagră precum smoala — sunt în spatele baloţilor de sevă uscată, învelită în imense frunze de junglă uscate. Simt mirosul. Îl simt la fel de intens ca şi câinele — nu e un miros de moarte, ci visuri visate într-un tufiş care arde. O recoltă mai bănoasă decât ar putea fi vreodată cea de orez. *Poţi să-i condamni? Ce altceva ar mai rămâne de făcut?*

Mă las în voia gândurilor mele, deşi nu-mi plac.

N-ai visat despre moartea lor. Te-ai aflat la nici zece metri depărtare şi nici măcar n-ai visat despre moartea lor.

N-aveam cum, argumentez eu. *Luasem o pastilă...*

Asta nu contează, ştii bine. Sunt nişte oameni de nimic, Mary, de-aia nu i-ai visat.

Da...

— Cum se simte câinele? întreabă Steve iar Cooper îi răspunde:

— Excelent, sir. Aici poate să-şi folosească nasul mai bine.

Aerul e curat. Sânge proaspăt, nu din cel vechi. Cadavrele n-au început să se descompună. E-adevărat, e opiul, dar n-are nimic. Nasul lui poate să funcţioneze aici.

Nimeni nu se uită la cadavre.

— Aşa mă gândeam şi eu, caporale, zice Steve. Se pare că săpatul îl distrează, nu?

— Da, sir, îi place.

— Ştie de ce sapă, caporale?

Steve rânjeşte către Cooper, care zâmbeşte şi el bine dispus. Amândoi se distrează de minune.

— Sigur că da.

— Ştie că nu-i nici un pericol să-i explodeze în bot, nu, caporale?

— Aşa e. Ştie că nu e dintr-ăla.

— Ai observat, caporale, cât de jos e tavanul aici?

— Da, sir, am observat.

— Dar tavanul de dincolo de zid o fi la fel de jos?

— Nu, sir. E cu vreo şaptezeci-optzeci de centimetri mai înalt.

— Eşti tare priceput la chestiile astea, caporale, şi nu cred că amicul tău, câinele, are vreun amestec.

— Vă mulţumesc, sir.

Zâmbesc prosteşte unul la altul, ca nişte copii. Nu se uită la cadavre şi nu mă uit nici eu.

— Ia zi, Cooper, întreabă Steve pe neaşteptate, cum e să simţi mirosurile la fel ca şi el... să găseşti lucrurile pentru care am bătut atâta drum şi să le *miroşi* la fel ca şi el?

— E un pic cam greu de descris, sir.

— Nu mă-ndoiesc că-i greu. Sapi tu, Cooper, sau vrei să sap eu? Ori îl lăsăm pe bietul câine să râcâie până face răni pe

labe?

Ai ştiut, colonele, că s-ar putea să-ţi iasă pasienţa în felul ăsta? aş vrea eu să-l întreb. *Talentele potrivite, călătorind împreună, un câine, o peşteră, o încăpere, un zid... puţin noroc?*

Sau e mai mult decât ai visat vreodată, colonele?

Lanierre a găsit o încăpere ascunsă în păienjenişul de tuneluri, a aşezat jos mia de saci cu explozibil şi a început pregătirile pentru detonare. Când şi-a dat seama că era prea departe de locul unde le-ar fi putut pricinui vreun rău celor din Viet Minh şi când a avut tăria să recunoască faţă de sine că, de fapt, *nu vroia* ca thailandezii lui să moară în felul ăsta, le-a ordonat să acopere sacii cu pământ, folosindu-se de lopeţile din galeriile de cărbune abandonate. I-a pus să construiască zidurile micii încăperi din amestecul de praf de calcar întrebuinţat odinioară de mineri. Le-a ordonat să se oprească la înălţimea de doi metri şi jumătate, ca să creeze impresia de postament pentru ambuscadă, ca să fie sigur că nici un luptător Viet Minh nu-l va găsi niciodată... chiar dacă, într-o zi, thailandezii negri din valea lui ar fi putut da de el.

Ceea ce, fireşte, nu avea de ce să-l deranjeze.

Asta e povestea pe care mi-a relatat-o căpitanul, aşa că le-am spus-o şi eu celorlalţi.

Descoperind încăperea, cei din tribul Kha au văzut în ea doar o ascunzătoare bună de folosit, au ridicat încă un zid pentru protecţie sonoră şi apoi au săpat afară un tunel până la locul lor secret. Era ingenios şi, în fond, de ce nu? Aşa trăiseră *întotdeauna,* ascunzându-se ca şobolanii şi furând de la alţii, în vreme ce lumea lor murea.

Toţi oamenii ăştia cred în strigoi, îmi spune Steve. *Toţi* oamenii. Soldaţii din garnizoană se ţin departe de cimitirul unde sunt îngropaţi martirii francezi şi Viet Minh. Thailandezii se ţin departe de orice răspândeşte duhoarea morţii. Nimeni din valea asta — de pe munţii sau de pe dealurile astea — nu se apropie de sala aceea de peşteră, cu excepţia membrilor tribului Kha, atunci când îşi aduc acolo morţii. Sunt nişte oameni *foarte* inteligenţi, Mary. Chiar dacă zeii lor au murit, ei ştiu că zeii altora trăiesc.

Cum e, căpitane? îl întreb eu. *Sunt strigoii morţilor din tribul Kha nefericiţi? Se amestecă cu francezii, cu martirii lui*

Giap, cu oricine a mai murit în valea asta şi o numesc micul lor paradis? Sunt ei, în sfârşit, fericiţi?

Sau aşteaptă — *din dorinţa fierbinte de a pleca?*

Vor ei să-i ajuţi să se elibereze, căpitane? Spun cumva: Vino la noi. Tu eşti, de fapt, de-al nostru. Dai uy. *Eşti deja mort,* Dai uy.

Ţipă la tine în încăperea aia mare fiindcă nu poţi să-i ajuţi? E un pic mai liniştit aici?

Sap cot la cot cu ei. Săpăm cu toţii. Câinele se dă înapoi de la groapa pe care a făcut-o, îşi lasă capul într-o parte, râcâie o dată aerul cu piciorul drept din faţă şi ne lasă pe noi să ne ocupăm de săpat.

Ştiu că nu e nitroglicerină — o fiolă de sticlă cu care eroul vreunui film mai de demult ar umbla în vârful picioarelor, de frică să nu arunce totul în aer — dar încep să tremur când lopata mea îl atinge. Lama lopeţii pătrunde în pământ, îl scoate afară, pătrunde din nou şi deodată atinge ceva diferit. Se agaţă de prelată. Ţesătura veche se sfâşie. Lopata se agaţă iar — de ceva care *nu e* prelată, şi nici pământ — iar eu mă dau înapoi, tremurând din toate încheieturile.

— Nu te muşcă, mă asigură Steve.

— Îmi pare bine, îi spun eu. Dar n-ai vrea să faci tu onorurile?

El se uită la mine. Eu mă uit la el. Îmi ia mâna. E un gest plăcut, drăguţ chiar, şi reuşeşte să-mi oprească tremurul.

— Mulţumesc, îi zic.

— Pentru puţin, răspunde el şi ne ţinem de mână ceva mai mult. Nu ne vede nimeni, fiindcă stăm în spatele baloturilor.

Apoi ne aplecăm şi ne unim eforturile.

Scoatem primul sac afară — prelată putredă pe care abia se mai desluşeşte inscripţia în franceză, miros de pământ, „lutul" fiind uşor crăpat la suprafaţă. Tragem afară încă un sac, apoi încă unul, curăţind pământul de pe ele. Prelata de pe al doilea nu e nici măcar sfâşiată. Îmi spun în gând: *Săpăm înapoi în timp. O să le auzim vocile, Steve — vorbind franţuzeşte, apoi thailandeza? O să auzim lopeţile* lor *săpând şi iar săpând... aşa cum le aude căpitanul?*

Îmi ridic privirea. Steve mă urmăreşte.

— Te descurci excelent, spune el.

— Cred şi eu.

După ce am răscolit fiecare palmă de podea şi am scos la iveală toţi sacii — mutând de colo-colo baloţii ca pe nişte mici cadavre — ne oprim să-i numărăm.

Îi mai numărăm o dată.

— *Paştele mă-sii!* spune Steve, uitându-se la peretele fals. Paştele mă-sii.

— Cu alte cuvinte, zice Willie afară; la lumină, unde ne-am adunat cu toţii, o parte din *blestemaţii* ăia de saci sunt dincolo de *blestematul* ăsta de zid?

— Întocmai, confirmă Steve. Podeaua de pământ se prelungeşte dincolo de el. Zidul a fost ridicat peste ea.

— *Paştele mă-sii!* zice şi Willie.

Avem de muncit toată ziua şi toată noaptea. Trecem sac după sac prin mica vizuină de viezure, în timp ce Willie şi nungii lui se duc din nou la intrarea în peşteră, adunând din mers lopeţile de prin tunele. Ajunşi înăuntru, muncesc ca nişte apucaţi, răscolind podeaua de dincolo de zid, trecând sacii pe deasupra postamentului de ambuscadă fals, cărându-i prin întuneric, înfruntând mirosul, până la intrarea în gura peşterii.

Bineînţeles, patrula e punctuală.

Sunt aceiaşi tineri, sau poate că sunt alţii, nu contează. Fac focul. Stau acolo două ore. Pleacă, bucuroşi să scape de mirosul strigoilor şi al altor lucruri. Willie şi nungii nu scot nici un sunet. Nici noi. *Ai fi mândru de noi, colonele. Ne perfecţionăm pe zi ce trece.*

După ce terminăm de săpat toată încăperea, nu ne mai obosim să luăm şi baloţii.

Nici măcar nu-i îngropăm pe cei doi bărbaţi pe care i-am ucis.

Asta nu e treaba Beretelor Verzi, Mary.

Când am adunat o mie de saci — o jumătate de vagon de marfa, cum bine a remarcat Willie — plus un supliment de cincizeci şi trei, pentru mai multă siguranţă, am mutat totul cam cinci sute de metri mai încolo, în pâlcul de copaci. Abia am reuşit să terminăm înainte de sosirea următoarei patrule. Am stat liniştiţi până la plecarea lor, apoi ne-am hrănit cu raţiile ruseşti. Am atârnat foile de cort de copaci şi, după lăsarea întunericului, am adormit.

— Doamne, Dumnezeule, murmura întruna Willie. Dacă ăia şi-ar fi aprins focul *ceva* mai spre fondul peşterii, locotenente...

Nu-ţi trebuia vreun talent anume ca să înţelegi ce vroia să spună.

— De fapt, nu *explodează,* Mary, adăugă el, dar arde al dracului de repede.

Cu puţin înainte să se crape de ziuă, căpitanul a scos teancul de lovele nord-vietnameze şi i le-a dat lui Son Chem. Însoţit de alţi şase nungi, Son Chem a plecat să ne cumpere ponei de la Muong Tip, localitate aflată la douăzeci de kilometri spre sud. Agenţii CAS din Laos (conduşi de ştiţi dumneavoastră cine) au indicat Muong Tip drept cea mai bună variantă, pentru că: (1) acolo se găseau ponei — din cei mai înalţi, thailandezi; (2) thailandezii albi care locuiau acolo erau izolaţi — n-aveau cu cine să trăcănească prea curând despre o asemenea întâmplare; (3) chiar dacă ar fi trăncănit, Muong Tip se afla la sud-vest, direcţia din care se presupunea că trebuie să vină echipa noastră agricolă.

— Vreţi să luaţi opiul? l-a întrebat Steve pe Son Chem. Bach a tradus. Căpetenia nungilor a spus ceva şi a clătinat din cap.

— Cică e opiu *Kha,* a spus Bach. Strigoi foarte răi, zice. Nungii care au rămas cu noi au început să cureţe sacii cu nişte periuţe scoase din cufere. Dacă vreunul era rupt, îl coseau. Dacă nu puteau să-l coasă, îl înlocuiau cu altul nou — luat tot din cufere. Când sacii au fost gata, au imprimat pe ei cuvintele vietnameze pentru „Orez special — Proprietate a guvernului de la Hanoi" sau, mă rog, ce-o fi înseninând *Nong Nhiep Lua Tan Nhong.* Făceau treaba asta cu nişte truse mici meşterite de cineva de la Vientiane special pentru noi, aplicând înscrisul de câte două ori pe fiecare sac. Nu prea îşi făceau scrupule în privinţa esteticului.

M-am oferit să-i ajut, dar ei s-au holbat la mine, fără să spună nimic, aşa că am plecat de-acolo.

M-am întins pe hamacul meu improvizat, în frunziş, în ploaie şi m-am gândit:

Eşti îngrijorat din pricina noastră, colonele?

Te întrebi cum ne descurcăm?

Tare-aş vrea să fii, i-am spus eu. Exact ca într-o carte poştală. *Tare-aş vrea să fii şi tu aici.*

Capitolul 36

Subofiţer de rangul 2 Leroy Culver, 224632690,
U.S.S. (United States Ship — Navă a Statelor Unite) Forrestal,
Yankee Station, Banda 1, transcriere

O să râdeţi, dar ăsta-i adevărul. În iulie anul trecut mă aflam pe nava *America.* Tocmai făceam întreţinerea unui aparat foto de la un avion de recunoaştere — un OV10 cu cupolă de reperare. La un moment dat, pe nepusă-masă, văd că se apropie în goană nişte gagii în cămăşi roşii — aşa sunt echipaţi ăia de la artilerie. Se uită în urma lor, unde nişte oameni strigă: „Eliberaţi puntea! Fugiţi! Fugiţi" Mă uit şi eu într-acolo şi văd un puşti în cămaşă roşie —n-avea nici o tresă de gradat — care stă cu o bombă de două sute cincizeci de chile în poală. Cum o fi ajuns el în faza aia, habar n-am. Nimeni nu ştie. Întinde mâna după amorsă dar nu ştiu de ce nu poate să o prindă. Măsor din ochi distanţa de la mine până la cea mai apropiată pasarelă şi mi-e foarte clar că dacă bomba explodează, m-am dus şi eu o dată cu ea. Stau nemişcat... mă uit la puşti şi stau nemişcat.

Deodată, peste întreaga scenă se aşterne o lumină albă ştearsă, ca aia din *Cele zece porunci.* Acolo, lumina aia frumoasă cade peste Charlton Heston fiindcă tipu' e foarte pios — sau o chestie de felul ăsta. Brusc, lucrurile îmi scapă de sub control. Ştiu că pare caraghios. Ceva mă înşfacă în lumina asta splendidă şi mă văd pe mine — multiplicat de o sută de ori — aliniat într-un şir ordonat de la locul unde mă aflu până la puştiul cu bomba. Timpul a încremenit în loc. Chestia care a pus stăpânire pe mine — ce-o fi fost, nu ştiu — mă împinge înainte şi eu trec prin toate trupurile alea. Cu alte cuvinte, eu mă mişc de la locul meu spre băiatul ăla, trecând prin toate trupurile alea. Îmi zic: „Ce dracu' o mai fi şi asta?" şi „Ce-ai de gând să faci, Leroy?"

Cu timpul, uiţi cum a fost *exact* — aşa păţeşti mereu în chestii din astea — dar mi-aduc aminte că-mi spuneam în gând: „De bună seamă că aşa vede Dumnezeu lucrurile. Aşa trebuie

că-i apare *Lui* fiecare clipă a vieţii noastre." Nu eram din ăia care se duc la biserică. Nici acum nu sunt. Nu vreau să spun că în ziua aia am devenit religios sau ceva de felul ăsta. Nu spun decât că preţ de o secundă am simţit ceva uluitor şi, cel puţin din punctul de vedere al oamenilor care au fost de faţă, am făcut ceva ce n-ar fi trebuit să pot face. Am ajuns la puşti şi am scos amorsa. M-am mişcat extraordinar de repede. După aia, oamenii au venit la mine şi m-au întrebat: „Cum naiba ai ajuns acolo aşa de repede, Culver? O şi *auzeam* cum începe să buşească." Unii au început să mă ocolească. Nu vroiau nici să stea de vorbă cu mine, se simţeau aiurea de tot.

Uneori mai visez despre asta, domnule maior. Când şi când mi-aduc aminte cum era lumina aia şi aş vrea s-o mai văd o dată, deşi ştiu că n-o să mai am ocazia asta.

Maior Robert Consejo, 729574898, Escadrila 35 — avioane de vânătoare tactice, Banda 3, transcriere

Îţi luau plasa contra ţânţarilor şi-ţi spuneau că trebuie s-o spele. Cu torturi de felul ăsta se ocupau. Nu te băteau. Ştiau că, dacă o fac, analgezicele produse de organismul tău începeau să funcţioneze. După câteva lovituri nu mai simţeai decât apăsarea, atâta tot, aşa că trebuiau să găsească alte modalităţi. Fără plasă, nu puteai dormi. Era un coşmar. Te trezeai şi te-ntrebai ce-o fi chestia asta neagră de lângă faţa ta. Era propria ta mână, pe care mişunau ţânţarii. Un timp, faţa ţi se umfla atât de tare încât nu puteai să mănânci decât dacă te ajuta cineva. Vreau să spun că nu mai vedeai deloc. Îţi luau plasa de ţânţari, spunându-ţi că o fac „din raţiuni umanitare" — „o plasă murdară e purtătoare de boli" şi alte gogoşi din astea — şi aşa obţineau mai mult de la tine decât dacă te-ar fi bătut.

Nu cred că am semnat ceva ce n-ar fi trebuit să semnez. În tot cazul, te străduiai să-i faci să transpire cât mai mult pentru asta. Tocmai când credeau c-ai să semnezi, le ziceai: „Nu, formularea nu e tocmai corectă. Nu vă faceţi griji, am să semnez, dar vreau să fiu sigur că sunt alese *exact* cuvintele care trebuie." Plecau să schimbe cuvintele şi veneau iar. Aşa că lungeai treaba asta cât puteai. Dacă se prindeau de şmecherie — dacă o făceai de prea multe ori sau cereai nişte modificări aiurea — se înfuriau şi te băgau la carceră sau îi lăsau pe

gardieni să te bată ori să-ţi ia plasa de ţânţari. Trebuia să fii atent. Dacă puteai să semnezi ceva — să-i ajuţi într-o măsură cât de mică — fără să le faci necazuri celorlalţi prizonieri sau ţării tale, îţi luai inima-n dinţi şi semnai, fiindcă aşa-i lăsai să creadă că erai sincer. În felul ăsta aveai mai multă influenţă asupra lor. La fel, dacă puteai să aiureşti cuvintele în aşa hal încât să nu mai aibă nici o noimă, ie simţeai îndreptăţit să semnezi. Dacă le puteai da informaţii depăşite sau atât de generale încât nu le erau de nici un folos, n-aveai decât să semnezi. Le ofereai lucruri lipsite de importanţă numai ca să te lase în pace — ca să nu trădezi din greşeală ceva important, dacă se hotărau să aplice metode de convingere mai aspre.

Dacă nu erau supăraţi pe tine, îţi spuneau: „Demonstrează-ne că-ţi recunoşti erorile, că ai înţeles că ai procedat incorect şi o să te lăsăm să pleci acasă." Dacă *erau* supăraţi, spuneau: „Putem să te ţinem aici o veşnicie, căpitane. Avem aici ofiţeri francezi —ştiai asta, căpitane?" Numai aşa ceva nu-ţi trebuia să auzi. Era cel mai înspăimântător lucru posibil: că s-ar putea să existe prizonieri care să fi stat acolo de-atâta timp. Şi ştiai că, dacă reuşeau să te sperie, exista riscul să-ţi smulgă ceva important prin constrângere.

Mi-amintesc că de multe ori am fost atât de bolnav, deliram efectiv, încât aş fi semnat orice dacă nu era cineva care să mă împiedice. De fiecare dată când ajungeam în starea aia, apărea un tip care mă oprea. Despre asta vroiam să vă povestesc.

Când eram gata să semnez orice îmi puneau în faţă şi-mi ziceam: „Hai, Robert, semnează. Dup-aia or să te lase în pace", îl vedeam pe individul ăsta într-un colţ al încăperii. Era un american. Nu făcea decât să stea acolo şi să se uite la mine. Aşa că nu semnam. Prezenţa lui acolo mă împiedica să semnez.

La început, n-am ştiut cine era. De fiecare dată când mi se făcea rău, mă duceau în camera aia şi-l vedeam stând într-un colţ. Era îmbrăcat cu aceleaşi haine de puşcăriaş pe care le purtam cu toţii şi nu pricepeam de ce se afla el acolo — de ce-l lăsau pe americanul ăla să stea în colţul încăperii când se vedea clar ce influenţă avea.

Din câte ţin minte, s-a întâmplat de trei sau patru ori. Ori de câte ori mă îmbolnăveam. O dată am pus chiar mâna pe stilou —eram hotărât să semnez chiar şi cu el de faţă — şi când

m-am uitat într-acolo am văzut cum efectiv clatină din cap. Îl *lăsau* să clatine din cap către mine. După asta, n-am mai semnat. Şi n-am facut-o din simplul motiv că el clătina din cap.

Am aflat cine era abia după ce am fost eliberat. Se numea William Schorr. Fusese capturat în 1964, cred că era unul dintre primii prizonieri de război. Făcea parte din infanteria marină, era de la contrainformaţii, un consilier militar. Ştia franceza, germana, vietnameza şi rusa — o mulţime de limbi. Un adevărat intelectual. Absolvise la Annapolis şi provenea dintr-o familie bună. Chestii de felul ăsta. Totodată era foarte priceput în relaţiile cu vietnamezii şi cu yarzii — tipul de om despre care bagi mâna în foc că o să câştige toate bătăliile din aria sa de operaţiuni. Când în sfârşit a fost prins de către Viet-Cong, se afla în munţi împreună cu alţi doi consilieri. Viet-congii l-au executat pe cel care era rănit, dar i-au lăsat în viaţă pe Schorr şi pe celălalt. Doi ani la rând i-a jucat pe degete. Era atât de deştept încât i-a făcut pe cei din NVA să-i scrie mesaje codificate pe care i le dădeau la semnat — mesaje către familia lui, către comandantul lui — şi după aia ei le expediau închipuindu-şi că-l făcuseră să semneze niscai materiale de propagandă. Habar n-aveau că el cunoştea toate acele limbaje şi că în felul ăsta trimitea coduri prestabilite. Când au aflat, bineînţeles, l-au ucis. Pur şi simplu. L-au ucis în 1966.

În orice caz, aşa mi s-a spus. Când l-am descris pe omul ăsta celor care mă interogau după ce-am scăpat de acolo, ăia s-au ridicat şi au plecat. A doua zi de dimineaţă l-au adus pe un alt tip care fusese şi el de curând eliberat. Era cel capturat împreună cu Schorr. Am descris tatuajul de pe antebraţul tipului, cicatricea de sub ochi şi cred că şi alte două chestii şi omul din faţa mea a zis: „Da, dom'le, ăsta-i Bill".

Chiar în aceeaşi încăpere obişnuia să-şi bată joc de ei, mi-a spus tipul. Schorr era pe jumătate german — tatăl lui era neamţ — şi, cu o săptămână înainte de uciderea lui l-au pus să semneze o scrisoare către preşedintele Statelor Unite, în care îşi mărturisea crimele comise împotriva poporului nord-vietnamez. El le-a spus desigur, cu multă plăcere, numai că scrisoarea trebuia să fie în germană, fiindcă taică-său era neamţ, că era vorba de o chestiune de mândrie germană. Ăsta era un lucru pe care cei din NVA îl puteau pricepe, fiindcă noţiunea de „prestigiu" nu le era străină. Ei ştiau ce înseamnă mândria iar el

ştia că ei ştiau. Le-a spus cum trebuia să sune scrisoarea şi primul lucru pe care l-au făcut a fost să aducă un profesor de la Universitatea din Hanoi ca să le traducă toată acea vorbărie nemţească. Vroiau să evite o nouă şmecherie dar ţineau să obţină scrisoarea aia de la el, înainte de a-l omorî. Scrisoarea a părut să fie în regulă aşa că s-au apucat şi au trimis-o.

S-a dovedit că era plină de expresii argotice — din cele folosite de puştimea din München: cuvinte cu dublă semnificaţie, chestii de felul ăsta — şi că de fapt toată scrisoarea nu spunea decât un singur lucru: „Tu-le muma-n cur". O spunea în vreo zece feluri diferite. La prima vedere semăna foarte mult cu o confesiune, dar în argoul münchenez repeta mereu "'tu-le muma-n cur". Presa s-a distrat mult pe chestia asta. Bineînţeles, nord-vietnamezii n-au tras nici un folos propagandistic de pe urma ei.

Mi-au spus că a murit în 1966.

Eu m-am aflat acolo din ianuarie '69 până în mai 71, domnule maior; iar el s-a aflat în aceeaşi încăpere cu mine de trei sau patru ori. Vă jur.

Nu, nu ştiu dacă l-a mai văzut şi altcineva.

Capitolul 37

Au găsit cincisprezece ponei în primul sat, douăzeci şi doi în al doilea şi douzeci şi trei în al treilea şi mai-mai să nu le ajungă banii. Thailandezii albi aveau darul de a-i recunoaşte pe fraieri de la o poştă, aşa că, pentru ultimii opt cai, nungii au fost nevoiţi să se lase uşuraţi de revolverele Makarov şi de o carabină SKS (bine c-au fost numai arme sovietice!) După cum a remarcat cineva, ar fi trebuit să ia la ei şi opiul.

Aducerea poneilor de la şoseaua 4l-B — care se bifurca la extremitatea sudică a văii Dien şi pe care nungii trebuiau s-o traverseze în drumul lor dinspre teritoriul thailandezilor albi către sud-est — până la peşteri a fost un adevărat chin. Locul cu pricina fiind la teren deschis şi trebuind să acţioneze în plină zi, nungii au fost nevoiţi să împartă poneii în grupuri mici, mânându-i peste drum ca pe puii de găină. O *pereche* de ponei cu gâtul lung mai poţi să ascunzi — dacă nu sunt în călduri — dar o herghelie de şaizeci de animale pune la grea încercare şi bunăvoinţa lui Buddha. De la Bach am aflat că numai

traversarea drumului a durat până la căderea nopţii.

La a treia şi la a patra trecere au avut vizitatori — două familii de thailandezi negri, care au trecut la un interval de o oră. Dar poneii arătau a fi de prin părţile locului, nungii aveau AK-uri —oţel de la tovarăşii din câmpie — şi traversarea părea destul de firească. Tatăl primei *pantai* a vrut să cumpere patru ponei. Un frate din cea de-a doua familie vroia şi el o puşcă. So Chem i-a spus în vietnameză: „Nici o şansă, tovarăşe frate. Proprietate a Hanoiului."

Tot o chestie norocoasă a fost şi faptul că ambele familii călătoreau spre vest, intrând în Laos. Asta ne mai lipsea, o familie care să meargă spre nord, în susul văii, unde puteau sta de vorbă cu verii lor thailandezi sau, şi mai rău, cu vreo patrulă cu chef de vorbă de la garnizoană. Şi nu era exclus ca, în cazul în care condiţiile atmosferice ar fi fost prielnice, comandantul garnizoanei să se hotărască să sune le Hanoi pentru o verificare. O poveste de acoperire e foarte bună, băieţi, cu condiţia să nu fie deconspirată înainte de ajungerea la locul faptei.

Când primul grup de ponei a ajuns la noi, cei doi nungi care-i mânau semănau leit cu Don Quijote şi Sancho Pânza, cum stăteau cocoţaţi pe spinările încovoiate ale căluţilor, AK-urile ţinând loc de suliţe. Încercai să ţi-l închipui pe Genghis Han pe nişte animale ca alea — se spune că aşa ceva călărea — şi-ţi venea greu să nu râzi.

Ploua când am început să-i încărcăm. Operaţiunea avea să dureze toată noaptea.

Cheutorile sacilor erau excelente. Funia de cânepă cumpărată de nungi era excelentă. Poneii însă ne-au creat probleme, fiindcă nechezau şi tropăiau, dând de înţeles foarte limpede că nu le plăcea să fie pipăiţi pe întuneric în felul acesta.

Mă tot gândeam că era o nebunie să aştepţi într-un pâlc de copaci, împreună cu şaizeci de cai pitici, care ard de nerăbdare să scoată un nechezat. *Dacă dă cineva peste noi înainte să se lumineze de ziuă, Willie? De ce nu pornim la drum imediat, să terminăm odată cu bâlciul ăsta?*

— Gândeşte ca un *rus,* locotenente, mi-a şoptit el. Nu-i aşa că, dacă ai fi *rus,* nu te-ai încurca cu drumurile astea pe timp de noapte?

— Păi da, numai zăbăucii din comandourile americane ar fi în stare de aşa ceva, nu? am spus eu.

Când a dat prima geană de lumină, am avut în faţa ochilor o scenă incredibilă. Toată lumea tremura, udă până la piele şi cu uniformele pline de noroi. Şaizeci de ponei, cu capetele lăsate în jos, împovăraţi cu saci îmbibaţi cu apă. „Prefă-te bolnav", îi spune Willie lui Cooper şi, incredibil, caporalul se descurcă de minune. Se lasă moale pe spinarea poneiului — e singurul care merge călare — şi, într-adevăr, arată ca un rusnac foarte ud şi foarte bolnav. Să i se fi tras de la apă, *Trung uy!* Ori poate de la ceva mai rău? Să nu cumva să vă apropiaţi de el, *Trung uy,* să nu vă molipsiţi. *Vedeţi,* i se face şi mai rău acum. Stă moale ca o cârpă pe calul ăla. Şi muierea aia — cea care ţine lesa, *Trung uy* — are lângă ea câinele ăla ucigaş pentru cazul când vreunuia dintre localnici i s-ar năzări să ciupească de fund o sovietică. Toţi ăştia — ruşii, cărăuşii şi paznicii lor *nungi,* interpretul lor nord-vietnamez — alcătuiesc un grup cu care e bine să nu te-ncurci deloc. Sunt uzi până la piele, tremură de frig, e vai de capul lor şi *habar n-ai* ce sunt în stare să facă. În zilele astea, Moscova şi Hanoiul trag la vâsle în aceeaşi barcă, *Trung uy,* şi n-ar fi deloc prudent să zgâlţâiţi barca.

Cu puţin noroc, asta era impresia pe care trebuia s-o creem.

Am ajuns la şosea fără să ne întâlnim cu nimeni, am tras aer în piept şi am rămas acolo preţ de un minut. În sfârşit eram ceea ce se presupunea că suntem: nişte experţi ruşi în cultura orezului, care băteau drumurile de vreme uscată din nord-vest pe o vreme *foarte* umedă, fiindcă aşa impuneau preţioasele seminţe. Acum puteam fi *văzuţi.* Chiar *vroiam* să fim văzuţi. În felul ăsta ar fi fost mai simplu. Pe şosea, uzi leoarcă şi convingători. Fără să mai fim nevoiţi să ne furişăm pe întuneric.

Zău că semăna cu una din piesele jucate în liceu, domnule maior.

După ce am intrat în vale, îmi amintesc că am ţinut-o pe teren înalt. Intrarea în vale era *tot timpul* mlăştinoasă, dar musonii pe care prietenii noştri de la Vientiane îi aranjaseră pentru noi anul ăsta o inundaseră în întregime. Numai ca să pătrundem acolo ne-a luat un timp dublu faţă de cel normal. Podurile de peste Nam Youm erau inundate şi ele, astfel că am umblat două ore până am găsit unul posibil de trecut.

Chestia a avut totuşi şi părţi bune. Apele râului erau atât de umflate încât puteam să călătorim pe lângă liziera pădurii fără să batem la ochi, fără să mergem niciodată pe firul principal al văii. În felul ăsta puteam parcurge aproape toată distanţa până la garnizoană.

Asta a fost una din părţile bune, fără să fie singura...

Vreme îndelungată n-am întâlnit pe nimeni. Satele păreau părăsite, apa clipocind printre stâlpii de lemn pe care erau înălţate casele. Îmi amintesc cum mă gândeam cât de înceţi şi de răbădtori erau poneii noştri, trecând prin noroi, prin apă, peste podurile inundate, în acel potop inimaginabil.

Mi-l amintesc pe Willie, păşind alături de poneiul care-i căra staţia radio şi înjurând în limba care-i venea pe moment la îndemână.

Mi-l amintesc pe Bach. Îmi amintesc cum mergeam şi discutam cu el prin ploaie, simţindu-mă în siguranţă.

Mi-l amintesc pe Bach spunând:

— Ştii, locotenente, ce înţeles dăm noi cuvântului „sincer"?

I-am răspuns că nu, nu ştiu.

— Pentru noi un om este „sincer" atunci când îşi dedică viaţa lucrurilor în care crede, când fiecare acţiune a sa e conformă cu convingerile lui, indiferent dacă ucide sau dă dovadă de milă, dacă luptă sau se predă. Pentru vietnamezi, locotenente, chiar şi pentru cei pe care i-a ucis, Ho Şi Min a fost omul „cel mai sincer", înţelegi ce înseamnă asta?

Am dat din cap aprobativ, dar nu înţelesesem.

— Ştii, locotenente, ce ne-aţi făcut voi, europenii? De la francezii voştri am învăţat să dorim libertatea. Tinerii noştri cei mai străluciţi s-au dus la Paris, la Londra şi în multe alte locuri. Acolo i-au descoperit pe filozofii voştri politici. După care au revenit în ţara lor, aflată încă sub dominaţie franceză. N-au mai putut să suporte. Unul dintre ei a fost Ho Şi Min. În 1945 aţi fi putut să-l aveţi la degetul mic, şi nu v-ar fi costat decât ceya armament şi binecuvântarea publică a ideii unui Vietnam liber. In definitiv, voi l-aţi readus la viaţă după malarie, în junglele din Tonkin, nu? Nu v-a ajutat împotriva japonezilor când i-aţi cerut-o? Dar francezii erau europeni şi ei — la fel ca voi. Erau colonialişti. Cu asta nu eraţi de acord, dar până la urmă a fost

un păcat mai puţin important decât forma ochilor lor sau a ochilor noştri. Cine ştie, locotenente, ce s-ar fi întâmplat dacă l-aţi fi ajutat pe Ho mai devreme, dacă atunci l-aţi fi ţinut departe de Moscova? Dacă l-aţi fi ajutat să fie doar un pic mai „vietnamez" şi mai puţin „comunist". *Sau* înainte de asta, dacă i-aţi fi ajutat ţara să-şi câştige libertatea înainte chiar ca el să se fi născut... Lucrul cel mai trist pentru mine, locotenent Damico, e că şi acum luptaţi împotriva unui popor pe care, într-un alt univers, aţi fi putut să-l iubiţi. Nu mă refer la cei mai cruzi şi mai dementi dintre Viet-congi, ci la cei ce alcătuiesc cu adevărat trupul şi sufletul Sudului: cei mai buni dintre membrii Frontului Naţional de Eliberare, cei mai bravi dintre naţionaliştii celei de-a „treia forţe", adevăraţii patrioţi ai Vietnamului liber... chiar dacă nu vă veţi da seama de asta. Nu veţi înţelege că luptaţi împotriva propriilor voastre legende. *Pădurenii,* cu puştile lor cu cremene, şi teribilele *Tunici roşii* (soldaţii britanici în timpul Revoluţiei Americane), care nu vor să le redea libertatea. Voi sunteţi acum Tunicile roşii şi de aceea nu veţi învinge niciodată.

Bach şi-a dres glasul şi a continuat:

— Dintotdeauna au existat în ţara mea patrioţi din „forţa a treia", locotenente — în Nord şi în Sud. Când Ho Şi Min a început lupta, erau nu mai puţin de treizeci şi şapte de grupuri. Nişte oameni minunaţi: blânzi, romantici, naţionalişti şi, ca toţi oamenii de teapa lor, naivi. Francezii i-au omorât. Ho Şi Min i-a omorât. Diem i-a omorât şi el. Nu sunt oameni care să supravieţuiască unor astfel de tulburări, locotenente. Nu puteau să-şi imagineze de ce un om ca Ho, un *naţionalist* chiar dacă era comunist, ar vrea să-i lichideze. In definitiv, şi ei erau „comunişti", nu? Doreau reforma agricolă. La fel ca şi Ho, doreau un Vietnam liber pentru vietnamezi. De ce să vrea el să-i ucidă? N-au înţeles niciodată că un „comunism" care pune pe planul doi propria patrie nu poate fi cu adevărat vietnamez. Sau că o idee — oricât de frumoasă ar putea să pară — trebuie întotdeauna să se muleze după inima oamenilor care o urmează... Propria noastră tragedie, locotenente, e îndoită. America nu va învinge pentru că, conform propriilor idealuri, luptă cu ea însăşi. Dar nici trupul şi sufletul Sudului — de care veţi fi înfrânţi — nu vor învinge. Ei vor înfrânge America în folosul Nordului, care, în ciuda promisiunilor sale — *fiindcă într-adevăr suntem două popoare* — nu va lăsa niciodată Sudul să se

bucure de ceea ce a câştigat. În noua ordine, Sudul nu va avea nici un fel de poziţie. Nordul va administra Sudul, aşa cum odinioară mandarinii administrau Tonkinul, Cochinchina şi Annamul. Undeva, într-un alt univers, locotenente, eu cred că voi luptaţi alături de cei mai raţionali şi mai iubitori dintre *Mat Tran Den foc Giai Phong Mien Nam.* Luptaţi alături de cei mai bravi dintre naţionaliştii din „forţa a treia". Luptaţi împreună cu noi împotriva tuturor străinilor care au încercat vreodată să pătrundă în ţara noastră. În universul acela, locotenente, voi învingeţi pentru că în acea lume visul vostru e acelaşi cu al nostru.

Îmi amintesc că nu am răspuns. Am aşteptat şi l-am auzit spunând:

— Ai citit vreodată Declaraţia de Independenţă a lui Ho Şi Min, locotenente? începe aşa: „Toţi oamenii se nasc egali. Ei sunt înzestraţi de către creatorul lor cu nişte drepturi inalienabile..." Ciudat, nu? Cred că acum ştii de ce m-am alăturat vouă. Ştii acum de ce această misiune va fi „sinceră", chiar dacă vom muri în încercarea noastră.

Întreb. Îi pun întrebarea pe care vroiam de mult să i-o pun.

— Spune-mi, locotenente, e-adevărat că eşti însurat şi ai un copil?

— Da.

— Şi copilul tău are ochii soţiei tale?

— Da, locotenente. Dar de ce întrebi?

Nu e prost. O vreme mergem în tăcere şi deodată spune:

— M-ai visat?

— Da, te-am visat...

Ea stă întinsă cu el pe malul râului. Iau masa la iarbă verde, pho *şi orez. El o iubeşte pentru frumuseţea ei, pentru lucruri pe care nici o fotografie n-ar putea să le arate vreodată. Copilul se rostogoleşte pe pătură şi scoate un ţipăt. Are ochii mamei ei. Când fetiţa va creşte mare, îi va spune oare tatăl ei povestea lui Kim Van Kieu, minunatele versuri cu rimă despre tânăra femeie care făcându-şi datoria îşi va fi împlinit obligaţiile pe pământ? Îi va povesti despre fata din America — pe un drum, prin ploaie? Care visa despre moartea altora, dar uneori se înşela?*

Va fi măcar lângă ea ca să-i spună astfel de lucruri?

— Şi, în visul ăsta, eu mor? mă întreabă el.

— Nu, îi zic eu. La drept vorbind, e un vis minunat. In el apar un parc, un râu şi un iaz, locotenente. Voi trei luaţi masa la iarbă verde. Râdeţi, locotenente, iar copilul vostru se rostogoleşte pe pătură şi se uită în sus, la tine. Nimeni nu moare. În visul ăsta nimeni nu moare.

— Înţeleg, spune el.

De ce l-a mai visat atunci? se întreabă el. *Dacă nu are nici o legătură cu moartea, de ce l-a mai visat?*

Poate eram obosită, vreau să-i spun. *Poate că obosisem de-atâta moarte şi am vrut să visez ceva frumos.*

Îmi amintesc un sat ca o insulă, domnule maior. Oamenii se holbau la noi prin ploaie, din mijlocul potopului. Îmi amintesc de o familie de thailandezi negri... nu semănau deloc cu siamezii din *Eu şi regele.* Purtau pantaloni şi bluze groase de culoare neagră, coliere din argint şi pălării conice. Primul lucru pe care-l observai pe feţele lor erau sprâncenele groase. Ploaia îi făcea să stea aduşi de spate. Nu vroiau să cumpere nimic. Nu vroiau decât să meargă, să meargă mai departe prin ploaie. Mi-aduc aminte că mi-am spus în gând: *Sunt pe drum de multă, tare multă vreme, Mary.*

O să moară, Mary? O să moară pentru că *ai avut visul ăla?*

Îmi amintesc cum ne-a oprit o patrulă, la puţin timp după ce-am trecut de zona de paraşutare Etienne — locul unde, dacă nu cumva Willie se înşela, legionarii francezi s-au năpustit urlând ca nişte zeiţe ale morţii către luptătorii Viet Minh, de zece ori mai numeroşi decât ei.

O să moară alături de noi? *O să moară pe malul râului, alături de noi?*

Îmi amintesc că n-am fost îngrijorată atunci. Căpitanul se afla chiar în faţă. *Asculta.* Ar fi *ştiut.* Steve era şi el acolo. *Ei or să ştie ce gândesc soldaţii, Mary,* îmi amintesc că mă gândeam. *Or să-i omoare înainte ca ei să ne omoare pe noi.*

Îmi amintesc cât de uşor a fost să-i păcălim pe cei din patrulă. Trei bărbaţi tineri...rusa pe care o vorbeam, mutrele noastre acre... Bach susţinând toată conversaţia. A fost exact ca într-o piesă de teatru jucată în liceu.

Au rămas cu noi tot drumul, bucuroşi să-şi însoţească musafirii ruşi până la garnizoana aflată la câţiva kilometri spre nord.

Rânjeau cu gura pân'la urechi. Se simţeau mândri.

Sunt nişte copii, îmi amintesc că am gândit.
Exact ca noi, a spus o voce.

Capitolul 38

Se lasă seara când ajungem la podul Bailey — podul Nac Tau, „podul victoriei din 1954" — şi comandantul lor, un colonel, iese în întâmpinarea noastră urmat de toată suita lui. Sub norii întunecoşi, par nişte umbre în ploaie. Nici nu-ţi vine să crezi că sunt *reali.*

Bineînţeles, omuleţul ăsta e îngrijorat. Nu pricepe ce s-a întâmplat. Bucuros că i s-a oferit prilejul, şeful patrulei încearcă să-i explice, iar comandantul încuviinţează din cap. Dar se gândeşte: *De ce nu mi s-a spus? De ce nu m-a anunţat Ministerul Agriculturii?*

Or să vrea să rămână peste noapte la noi... poate mai multe nopţi, cotinuă el monologul interior. *Sunt plini de noroi, din cap până-n picioare. Sunt într-o stare mizerabilă. Sunt ruşi şi nu înţeleg ţara asta.*

Noi dăm din cap aprobativ, dar nu zâmbim. Ne holbăm. Îl lăsăm pe Bach să susţină conversaţia.

Ai dreptate, colonele. Suntem uzi, suntem într-o stare jalnică şi o să rămânem peste noapte la voi. Avem şaizeci de ponei, o mie de saci cu orez şi două săptămâni ca să ducem la bun sfârşit sarcina încredinţată. De la şoseaua 4l-B până la Râul Negru şi de-acolo până la Hoa Binh. Toate văile alea muntoase cu minorităţile lor etnice şi cu orezul lor pentru „regiuni puţin adânci spre intermediare, cu regim pluviometric bogat". O să-ţi lăsăm chiar doi-trei saci cu orez *adevărat* — pe care am fost atât de isteţi încât să-l cărăm cu noi de la Vientiane. Nu putem zăbovi pe-aici ca să ţi-l şi plantăm. Ca să te lămurim, colonele, valea dumitale e prea inundată ca să putem lucra în ea. Dacă Hanoiul a neglijat să te anunţe că venim, asta e vina Hanoiului, iar noi ştim că n-ai să te plângi. Ai să faci ceea ce-ţi sugerează interpretul nostru: o să ne laşi pe noi, ruşii cei uzi şi plini de noroi, să înaintăm reclamaţia la întoarcere. Dacă te porţi cum se cuvine, n-o să avem nimic de reclamat la adresa *dumitale.* Fireşte, o să te scuzi faţă de noi pentru omisiunea Hanoiului, invocând condiţiile atmosferice vitrege. Ne vei spune că Hanoiul a făcut tot ce-a putut, că s-a străduit din răsputeri. Vei fi cea mai

bună gazdă cu putinţă, aşa încât atunci când ne vom plânge la Hanoi să nu avem nimic de reclamat în ceea ce te priveşte.

Femeia are gradul de căpitan (îţi spune Bach). E soţia unui ofiţer de la Comisariatul Agriculturii şi, prin această însărcinare, este pedepsită din pricina unor imprudenţe romantice de cea mai ordinară factură. Deşi soţul ei e supărat, trebuie să aibă grijă să nu-şi piardă şi mai mult prestigiul. Aşa încât i-a pus la dispoziţie un câine pentru „protecţie" — sub pretextul că ar avea nevoie de protecţie într-o ţară „înapoiată" ca a noastră. Da, tovarăşe colonel, într-o ţară ca a noastră, în care câinii sunt *mâncaţi,* unde oamenii înşişi nu au ce mânca, iar câinii nu pot fi răsfăţaţi precum copiii. Tovarăşe colonel, nu ştiu dacă acest lucru poate fi considerat o insultă din partea Moscovei. N-aş putea să spun. Totuşi, faptele sunt fapte: câinele cântăreşte patruzeci şi cinci de kilograme şi poate sfâşia cu colţii beregata unui om.

Cu alte cuvinte, tovarăşe colonel, ca atâţia alţi ruşi pe care i-aţi cunoscut, oamenii ăştia nu prea au încredere în noi. Soţul femeii n-are încredere în noi nici măcar în privinţa soţiei sale infidele.

Ar trebui să-i tratăm reţinând în minte acest aspect, tovarăşe colonel.

Ruşii mi-au cerut să vă solicit nişte camioane, tovarăşe colonel, iar eu le-am spus că este imposibil. Le-am explicat că, fără doar şi poate, garnizoana le-ar pune la dispoziţie, dar camioanele ar fi inutile pe un noroi ca ăsta. Nu le-am spus că e foarte probabil să nu existe nici un camion disponibil. M-au mustrat pe *mine,* tovarăşe colonel, pentru eroarea Hanoiului. Ceea ce nu mă surprinde. O ţin una şi bună, că n-au ce să caute pe teren pe o vreme ca asta. Am făcut şi eu ce-am putut. Le-am explicat că republica noastră democratică n-avea cum să prevadă un asemenea anotimp — cele mai abundente ploi musonice din ultimii douăzeci şi şapte de ani — şi că, bineînţeles, dacă Hanoiul ar fi putut să-l

prognozeze, ar fi insistat cu siguranţă pentru anularea acestei deplasări. Am subliniat politicos că şi eu suport alături de ei aceste vicisitudini şi că ar trebui să vadă în asta o dovadă a bunei credinţe a Hanoiului.

Totodată, le-am reamintit importanţa orezului adus de ei, a indicaţiilor pe care trebuie să le dea minorităţilor rurale şi

conaţionalilor vietnamezi strămutaţi aici în privinţa plantării, îngrijirii şi recoltării acestui orez special pentru climă umedă, accentuând deosebita importanţă a unui astfel de experiment pentru o tânără naţiune revoluţionară ca a noastră.

Le-am spus, de asemenea, cât de dornic veţi fi, în calitate de comandant al acestei garnizoane, să compensaţi aceste neplăceri, în măsura posibilităţilor. Oferindu-le o cazarmă uscată pentru noapte şi medicamentele pe care le aveţi la îndemână, pentru un membru al echipei lor, lovit de boală. Prin orice puteţi face pentru ei în noaptea asta, în calitate de gazdă... cu excepţia camioanelor, despre care le spun mereu că ar fi inutile pe o vreme ca asta.

Le-am mai zis că numai un om profund devotat măreţului nostru ideal socialist internaţional ar fi dispus să înfrunte nişte condiţii ca acestea, an după an, într-o vale izolată, cu entuziasmul de care daţi dumneavoastră dovadă, tovarăşe colonel. Şi, firește, având un asemenea om drept gazdă, fie şi numai pentru o noapte, ar trebui să vadă cu alţi ochi — mai favorabili — această călătorie şi, de ce nu, pe cei de la Hanoi...

Deci, maior Bach, dumneata sugerezi să trimit o patrulă până la Son La, ca să-i anunţăm pe cei de-acolo că vin ăştia? Aş putea suna, firește, numai că liniile telefonice de suprafaţă nu funcţionează iar recepţia radio e în cel mai bun caz nesigură.

Nu, tovarăşe colonel Tranh. Am să-i înştiinţez pe oaspeţii noştri ruşi despre oferta dumitale, pe care însă am refuzat-o fiindcă cei de la Son La *ştiu* deja. Au fost contactaţi cu puţin înainte de plecarea noastră, tovarăşe colonel. Am fost de faţă când s-a făcut asta. Regret că nu aţi fost contactat şi dumneavoastră. Sunt sigur că Hanoiul a *încercat.* Nu credeţi c-ar fi posibil ca unul dintre transmisioniştii dumneavoastră, fiind poate mai nou sau tânăr şi lipsit de experienţă...

Nu. Asta nu e cu putinţă, tovarăşe maior.

Desigur, tovarăşe colonel. Mă întrebam şi eu. În tot cazul, Son La ştie despre venirea noastră.

Înţeleg. Voi trimite totuşi o escortă împreună cu oaspeţii noştri ruşi mâine dimineaţă, când vor pleca.

Ara să transmit şi această ofertă, tovarăşe colonel, dar nu e necesar. De fapt, am impresia că ei ar prefera...

Mi se pare, maior Bach. că sunt mai îndreptăţit să decid ce este şi ce nu este „necesar". În fond, sunt gazda lor. Nu vreau

ca ei — sau alţii care ar auzi despre popasul lor în această vale — să aibă sentimentul că i-am lăsat de izbelişte, în voia ploii...

Am înţeles, tovarăşe colonel. Sunt sigur că şi ei vor înţelege.

Îmi amintesc că m-am gândit la Bucannon, la cât de mult ar fi vrut să înregistreze totul: fiecare şoaptă, fiecare minciună, fiecare pas făcut în ploaie şi noroi. Cât de trist ar fi el să n-o poată face. Cum s-ar gândi el în tristeţea lui: *Din fiecare respiraţie, din fiecare bătaie a inimilor lor se pot trage învăţăminte.* Ştiam că la asta s-ar fi gândit.

Tare-aş vrea să fii aici, îi spun eu din nou.

Aş vrea să fii aici să simţi totul.

Îmi amintesc că m-am gândit — poate chiar am visat — că în ochii lor lucrurile stăteau aşa:

I-am cazat pe ruşi şi pe nungi în dormitoare separate. Le-am repartizat cinci şoproane metalice pentru poneii lor, pe care i-au păzit noaptea ca pe opiu.

Pentru rusoaică am amenajat un compartiment separat — o pătură neagră şi groasă, atârnată pe un cadru din lemn, dincolo de care am pus un pat de campanie curat.

Pe interpret, fiind de-al nostru şi maior pe deasupra, l-am invitat la noi în dormitor. A acceptat cu bunăvoinţă. Ne-a spus că ruşii vor dori fără îndoială să fie singuri, fie şi numai pentru a putea să ne înjure clima şi ţara.

Totodată i-am asigurat un compartiment separat şi tânărului rus atât de bolnav şi, prin intermediul maiorului, i-am dat nişte sulfamidă. Maiorul ne-a spus că suferea de o boală contagioasă şi nimeni nu a apucat să-l vadă la faţă.

Rusul cel solid şi beteag la un braţ şi-a adus staţia radio mare în dormitor şi nu părea deloc mulţumit. Rusoaica l-a ajutat. Asta-i tot ce ştim.

Dac-au încercat să-i trezească pe cei de la Hanoi sau din altă parte în noaptea aceea, n-am auzit. I-am urmărit un timp scurt cu echipamentul nostru, pe urmă am renunţat.

Nungii care-i însoţeau au păzit sacii de parcă seminţele alea de orez ar fi fost de o valoare inestimabilă.

Lucru adevărat, desigur.

Camuflăm ferestrele, aşa cum ar proceda nişte ruşi pentru

care ideea de izolare a devenit o obsesie. Lăsăm aprins doar unul din cele trei becuri din tavan. Ne spunem chiar noapte bună, într-o limbă rusă cât mai corectă.

Îmi pipăi obiectul pe care mi l-au pus în braţ. Tăietura e purpurie. Dacă o ating unde nu trebuie, *mă doare.* Cicatricea va deveni roz, apoi albă, îmi spun eu. O să doară când or să mi-o scoată?

Nu pricep de ce-ai făcut-o, colonele. De ce ne-ai lăsat să plecăm în călătoria asta fără nici o posibilitate pentru tine şi ai tăi să ştiţi, zi de zi, cum se desfăşoară. Un stilou, un blocnotes, un magnetofon, un aparat fotografic — acele instrumente de învăţat care-ţi sunt atât de dragi — oricare dintre ele ţi-ar fi făcut mai suportabile surzenia şi orbirea, nu crezi? Oricare dintre ele ţi-ar fi îngăduit să spui, stând acolo, la Vientiane: *Am să învăţ din experienţa asta. Am să învăţ ceea ce poate fi învăţat.*

Te cunosc grozav de bine, colonele. Ştiu de ce ai nevoie cel mai mult şi cum suferi pentru lucrurile pe care le iubeşti.

Willie îşi ţine staţia între picioare. Murmură nişte înjurături, singurele pe care le cunoaşte în ruseşte, încercând să facă staţia să stea drept. Aceasta se înclină din nou, el mai trage o înjurătură, iar eu mă ridic în sfârşit din pat.

Îngenunchez lângă el. Încep să vorbesc. Dar nu găsesc cuvintele ruseşti de care am nevoie.

Ştiu că transmitem, pentru că luminiţele sunt aprinse. Le spunem celor de la Vientiane că suntem *aici,* că am reuşit.

N-ar trebui să fie suficient, colonele. Mesajul ăsta n-ar trebui să fie suficient, prin el însuşi.

Mă gândesc la plastic, la circuitele electronice şi la vibraţiile care ne străbat trupurile în timp ce vorbim. Mă gândesc la relee, la amplificatoare, la toate acele lucruri descrise de Willie. Mă gândesc la o staţie mare cât asta, la pielea care se vindecă peste micii tranzistori, la luminiţele care rămân mereu aprinse.

Mă gândesc la ceea ce-i trebuie lui Bucannon.

N-ar trebui să vorbesc englezeşte, dar spun în şoaptă:

— Există vreo posibilitate ca asta — ating mica umflătură de pe braţul meu — să fie un microfon, Willie? E vreo posibilitate ca noi să transmitem — prin această staţie — ceea ce preiau microfoanele astea mici?

Willie se uită ţintă la mine. Văd în lumina ochilor lui staţia, fiecare componentă minusculă a acesteia în timp ce el o demontează şi o montează la loc. Văd fizica unui *repetor de impulsuri,* modul de lucru al unui releu audio, ce ţi-ar trebui ca să construieşti un emiţător radio atât de mic. Văd cum îl construieşte, cum îi dă viaţă şi apoi îl dezasamblează, piesă cu piesă.

Gura lui se deschide. N-are să vorbească în ruseşte.

— Da, spune el. E posibil.

Nici unul dintre noi nu mai scoate vreun cuvânt.

Mă uit la braţul meu în întuneric, încercând să mă gândesc la toate lucrurile pe care le-a auzit până acum. Stând pe podea, cu picioarele încrucişate, Willie se suceşte, încercând să ajungă cu braţul teafăr la spate, acolo unde se află propriul lui microfon.

Îmi vine să-i zgâlţâi pe toţi din paturile lor şi să le strig: *E aici! El a fost aici tot timpul!*

Dar n-o fac.

În schimb, îi vorbesc englezeşte, îi şoptesc în mâneca bluzei: „Ticălosule! Ticălos nenorocit ce eşti!"

Nu-mi amintesc cine a făcut de planton în noaptea aceea, domnule maior, sau cât de mult am dormit efectiv. Nu ţin minte decât că am zăcut pe patul ăla, ţinând AK-ul la piept şi vorbind în şoaptă cu gura lipită de mânecă.

U.S. Army, Manualul militar FM3l-21, „Războiul de gherilă şi

operaţiunile Forţelor Speciale"

1.2. *Definiţie*

Războiul neconvenţional cuprinde următoarele domenii: războiul de gherilă, misiunile de evaziune şi evadare şi subversiunea împotriva unor state ostile (rezistenţa). Operaţiunile războiului neconvenţional se desfăşoară în teritoriul inamic sau controlat de inamic, de către personal predominant indigen, de regulă sprijinit şi dirijat în proporţii variabile de către o sursă externă.

1.3. *Delimitarea responsabilităţilor*

1.3.1. Responsabilitatea pentru o anumită parte a acestor activităţi a fost delegată serviciului direct interesat. Războiul de

gherilă intră în responsabilitatea Armatei Statelor Unite.

1.3.2. În anumite arii geografice specificate — denumite *zone operaţionale pentru misiuni de gherilă* — Armata Statelor Unite este responsabilă pentru coordonarea tuturor celor trei domenii de activitate interdependente, în măsura în care afectează operaţiunile de gherilă.

1.3.3. Atunci când este necesar, Armata Statelor Unite va

colabora strâns cu agenţiile de informaţii corespunzătoare.

Fotocopie, Transmisiune EGLO 03.11.1971 (transcriere).

Informaţii secrete pentru parola Little Boy Blue, Dosarele de

comandament (Misiunea ARK), Operaţiunea Urangutan, Tiger

Cat, Vietnam

Pagina 1102, 03.11.1971, 12h58:53

Sunet (suprapus): *Foc de armă automată.*
Sunet (suprapus): *Căderea unui corp (?).*
Vocea nr.l: „Dacă poţi, fa-o, Mary!"
Vocea nr.2:(suprapusă): „Da, dacă poţi, fa-o."
Sunet (suprapus): *Continuă focul de armă automată.*
Sunet (suprapus): *Explozie (aer?).*
Sunet: *Explozie (apă?).*
Vocea nr.3: „Ne iubeşte, nu-i aşa?"
Vocea nr. 1: „Bineînţeles că ne iubeşte."
Vocea nr.2: (râzând) „Asta o ştiu...,,
Sunet (suprapus): *Focul de armă automată încetează.*
Sunet: *Căderea unui corp (?) un geamăt (Vocea nr.4?).*
Sunet: *Gâfâit (Vocea nr.3?).*
Vocea nr.4: „Nu-i aşa, Willie, că-i frumos?"
Vocea nr.3: „Da, dar ce e?"
Sunet: *Focul de armă automată reîncepe.*
Vocea nr.3: „Aşa e. Nu contează. Trebuie să facem ceva."
Vocea nr.l (suprapusă): „Trebuie să facem ceva."
Vocea nr.2 (suprapusă): „Trebuie să facem ceva."
Sunet: *Motoare (navă de patrulare?), apă.*
Sunet (suprapus): *Focul de armă automată slăbeşte.*

NB: *Nu s-au recepţionat voci între 03.11.71 13h01:56 şi 05.11.71 05h33:62*

Capitolul 39

Îmi amintesc că am visat. Nu luasem o pastilă, aşa că am visat, despre râul către care ne îndreptam şi despre cadavrele care zăceau acolo, în nămol. L-am visat şi pe Bucannon, îmbrăcat în frumosul lui costum alb, stând în genunchi într-un cort. Urma să-l ajut. Nu aveanici o noimă.

Am avut un vis cum n-am mai avut niciodată, despre un bărbat într-un scaun cu rotile, pe care nu l-am întâlnit niciodată dar nu ştiu de unde îl cunoşteam. Toată lumea îl cunoştea. În visul meu el a murit, dar nu de o moarte violentă. Pur şi simplu a murit. Era bolnav, cu trupul slăbit. L-au auzit la radio — de-acolo îl cunoşteau — şi pe urmă, într-o zi, a murit. Am făcut tot ce-am putut pentru el. Am încercat să-i vindec muşchii, membranele, nervii. L-am îngrijit. I-am povestit despre verişoara lui şi despre ce credea ea despre el în acele momente. Am încercat să-l ţin în viaţă fiindcă ştiam ce ar putea să însemne asta.

Dar a murit. Până la urmă a murit, la fel ca şi ceilalţi.

Când m-am trezit, am avut impresia că ţipasem.

Dar nimeni nu se uita la mine. Nimeni nu a scos nici un cuvânt.

Bach încearcă să argumenteze. Comandantul insistă: ruşii *vor avea* o escortă. Măcar atâta lucru poate să facă şi el. *Să vă amintiţi de asta,* ne spune el, *când veţi ajunge la adăpost, la Hanoi.*

Când ajungem la cinci ore de mers de garnizoană — cinci ore de ploaie şi noroi — unul din cei trei însoţitori tineri începe să se apropie de Cooper şi ştiu — pur şi simplu *ştiu* — cum are să se sfârşească.

Am învăţat două săptămâni întregi despre Vietnam la cursul domnului Laidlaw. Îmi amintesc de asta pentru că s-a ţinut în sala de clasă comună şi aşa ceva nu se uită niciodată. Îl interesa războiul mai mult decât pe toţi ceilalţi profesori. „Deci, e importantă istoria?" ne întreba el. Niciodată nu înţelegeam

despre ce vorbea, dar era un bărbat chipeş şi avea o voce frumoasă, aşa că cel puţin fetele îl ascultau. „Să nu fi fost nimic în trecutul lor, spunea el cu o voce încărcată de dramatism, care să facă ceea ce noi numim *comunism* atractiv pentru ei? Să nu fi existat în trecutul lor un mariaj confucianist între religie şi puterea politică... atât de asemănător cu statul marxist-leninist? Nu există acceptarea budistă a destinului personal în schema generală a lucrurilor? Să nu existe nimic în trecutul lor care să-i facă să simtă că *scopul,* după atât de multă răbdare, ar putea într-adevăr să justifice *orice* mijloace —chiar şi cele oribile precum atrocităţile comise noaptea de Viet-congi asupra copiilor? Este posibil, domnişoară Damico, ca atunci când semeni un ogor cu colţi de dragon să culegi întotdeauna ce ai semănat?"

„Ai putea să te gândeşti, domnişoară Damico, îmi spunea el, la un lucru pe care francezii l-au făcut în Indochina, în timpul dominaţiei lor de o sută de ani, care să ilustreze asta?"

Bineînţeles că habar n-aveam. Nimeni nu ştia. Am auzit mai târziu că era „comunist". Nu ştiam ce înseamnă asta. Tatăl meu nu mi-a spus decât că *ei nu cred în Dumnezeu.* Anul următor n-a mai venit să predea, ceea ce nu ne-a deranjat. Nu era un profesor prea bun. Dar îmi amintesc că mă gândeam: *Comunismul are cu siguranţă un glas grozav.*

N-am să reuşesc niciodată să justific faptele celor din Viet Cong, domnule maior. N-am să înţeleg niciodată modul de viaţă al unui cadru politic devotat cauzei — prizonier al unei idei, în stare să facă orice, absolut orice în numele ei. Dar uneori, domnule maior... uneori, noaptea, în camera mea de aici, încep să văd lucrurile aşa cum trebuie să le fi văzut şi el. Văd un bărbat pe un ogor. Cineva —el sau alt bărbat de dinaintea lui — a semănat colţii de dragon, iar el — bărbatul de pe câmp — trebuie acum să danseze împreună cu scheletele răsărite din acei colţi. E ca în *A şaptea călătorie a lui Sindbad,* dar e mai rău, fiindcă nu se poate opri. Trebuie să danseze veşnic. Ar fi trebuit să ştie asta înainte de a începe, dar n-a ştiut. Realmente n-a ştiut.

Îmi dau seama acum că Bach îmi spunea acelaşi lucru.

Şi uite că asta n-o mai pricep, domnule maior.

Bach nu era *comunist.* N-avea cum să fie.

Dac-ar fi fost, nu l-ar mai fi trimis cu noi, nu?

Drumul e noroios. Pietrele şi prundişul au fost duse de apă, iar bârnele „de stabilizare", dacă au existat vreodată, au dispărut şi ele. Dar poneii sunt fericiţi. Preferă să calce în noroi decât pe nişte bârne ca alea.

Pe marginea drumului se văd grămezi de pietriş pentru reparaţii, dar n-are cine să facă treaba asta.

Cu toată panta pe care ne deplasăm acum, apa noroioasă ne ajunge până la glezne. Poneii abia se mişcă. Câinele nici nu trage de lesă. Tânărul soldat care ne însoţeşte — un copil — trece agale pe lângă mine, îndreptându-se către Cooper — înţeleg asta acum —către rusul bolnav călare pe ponei.

De ce?

E curios, Mary. Vrea doar să vadă faţa rusului bolnav.

Văd o imagine...visez rapid un vis mic.

Băiatul ăla — soldatul vietnamez — zăcând într-o baltă de sânge. Zace chiar pe drumul ăsta, într-o baltă de sânge.

N-am luat nici o pastilă, aşa că *ştiu.*

O să se întâmple...

Trupul mutilat, faţa ciopârţită în dungi ca de zebră. Braţele încrucişate la piept, ţepene ca prinse într-o cămaşă de forţă. Degetele au încheieturile dislocate. Piepţii tunicii sunt desfăcuţi, pântecele e despicat iar maţele-i stau aranjate ca nişte litere în noroi.

O să se întâmple, dar nu din pricina noastră, îmi spun eu. *Nu se poate să fim noi de vină. O să se întâmple după ce-o să se despartă de noi... când n-o să mai fim prin preajmă. Astfel de întâmplări au loc tot timpul prin locurile astea, Mary.*

Căpitanul rămâne în urmă, schimbă o privire fugară cu Steve, care încuviinţează din cap şi încetineşte şi el pasul.

Bach priveşte brusc în jurul său — de parcă l-ar fi strigat cineva — şi începe să vorbească cu ceilalţi doi însoţitori, care acum sunt lângă el şi nu întorc capetele nici o clipă.

Băiatul a ajuns aproape de Cooper când aud vocea familiară din peşteră:

I se pare... i se pare că pielea rusului bolnav e teribil de negricioasă. E curios. Vrea s-o vadă mai bine.

Ştiu, îi spun eu.

Căpitanul e la trei metri de el acum. Băiatul nici nu bagă de seamă. Cooper se apleacă înainte atât cât poate fără să cadă

de pe căluţ, iar Steve, aflat mai în faţă, tresare şi el, de parcă l-ar fi strigat cineva. Porneşte spre cei doi însoţitori care discută cu Bach şi care încă nu şi-au întors capetele.

Willie înţelege despre ce e vorba şi îl însoţeşte.

Nungii se uită înainte, prefacându-se că nu văd nimic.

Se gândeşte la un soldat american negru pe care l-a văzut cândva pe o stradă din Hanoi, în timp ce era arătat mulţimii adunate acolo, spune vocea, adresându-se tuturor de data asta.

În clipa în care căpitanul ajunge la băiat, Steve şi Willie ajung la ceilalţi doi însoţitori. Nungii privesc în altă parte.

Căpitanul spune ceva în ruseşte. Băiatul întoarce capul nedumerit. Căpitanul surâde şi repetă vorbele, ajutându-se şi cu gesturi: *Nu vrei să vii cu mine la interpretul nostru, tovarăşe? Ţin mult să-ţi pun o întrebare... despre viaţa ta, despre garnizoană, despre cariera ta.*

Băiatul e iritat. Nu-i place să aibă un rus atât de aproape de el.

N-o să accepte, spune vocea. *N-o să vină cu mine. De fapt, i se pare ciudat faptul că mă aflu aici...*

Băiatul s-a întors cu spatele şi vorbeşte cu Cooper, încercând să-l facă să întoarcă faţa spre el. Cooper se preface că nu aude.

Pe neaşteptate, câinele trage de lesa din mâna mea.

Se gândeşte, ne spune vocea, *că ceva e în neregulă... că ne comportăm ciudat... că e ceva lipsit de logică în legătură cu rusul ăsta bolnav...*

Cred că nu trebuie să-l omorâm, nu? întreb eu, dar căpitanul deja s-a mişcat. Nu se aude nici măcar un pocnet — aşa cum auzi prin filme. Nu se aude nici cel mai mic sunet în ploaie. Căpitanul îl îmbrăţişează — aşa se vede de la distanţă — iar băiatul se prăbuşeşte.

Mai în faţă, Steve şi Willie acţionează şi ei. Nici unul nu foloseşte vreo armă. Steve atinge beregata victimei sale. Willie îl loveşte pe celălalt soldat în punctul de joncţiune al maxilarului cu craniul. Nungii privesc înainte. Cooper şi-a ridicat în sfârşit faţa şi se uită de asemenea înainte. Câinele scheaună. Poneii îşi văd de mersul lor prin ploaie.

— Dumnezeule, zice Willie, controlându-şi capătul de oţel al braţului.

Ai avut dreptate, Mary, spune vocea. *Visul e corect. Aşa*

vor arăta cadavrele lor, aici, în noroi.

Două dintre cadavre încă mai sunt scuturate de spasme. Deşi îmbibat cu apă, postavul uniformelor scoate prin frecare zgomote puternice. Cadavrul de lângă Steve scoate un sunet din gâtlej şi rămâne complet nemişcat.

Steve şi Willie îşi controlează uniformele, să nu fie pătate de sânge.

Căpitanul se întoarce către Bach:

— Spune-le mingilor că aceste cadavre trebuie mutilate, locotenente. Întreabă-i dacă ştiu vreo metodă *vung ti,* din cele folosite de cei din triburile Meo sau Tai.

Bach şi Son Chem discută cu glas scăzut. Pe urmă Son Chem se duce să vorbească cu ai lui.

—Cunosc stilul de execuţie al thailandezilor, zice Bach,şi ceremonialul laoţienilor. Mi-a zis că pot să facă o combinaţie.

— Excelent. Să treacă la fapte.

Patru dintre nungi primesc cuţite. Se apropie de cadavre. Unul dintre acestea încă mai tresaltă în noroi.

Nu trebuie să privesc, îmi spun eu şi închid ochii.

Chiar şi aşa însă văd. În vis. Îi văd cum le descheie tunicile, le scot cămăşile din pantaloni şi le lasă pântecele arămii în ploaie. Văd cum cuţitele spintecă pielea, mâinile apucă de maţe şi trag. Văd cuţitele apropiindu-se de feţe.

Aud un sunet şi mă întorc. E Willie. Stă cu ochii holbaţi la cadavre.

— O, Doamne, Dumnezeule! spune el.

Ştiu ce înseamnă asta.

El vede şi acum, Mary. Vede flăcările care le mistuie braţele şi picioarele.

Şi el a ştiut că au să moară, Mary.

Atât că n-a vrut *să creadă.*

Căpitanul n-a avut nevoie să *asculte* gândurile băiatului. Acum ştiu asta. N-a avut nevoie fiindcă putea să mă asculte pe mine. Îmi putea vedea visul, ştiind astfel ce avea să se întâmple.

Putea să-l asculte pe Willie, să vadă flăcările văzute de acesta şi să afle şi în felul acesta.

Oricum ar fi procedat, domnule maior, ştia că vor muri.

— O să meargă? întreabă cineva.

— Sigur, zice Willie. Cadavre ca astea apar în fiecare lună. Băştinaşii se supără pe soldaţi sau între ei şi până la urmă

cineva trebuie să plătească oalele sparte. Socotelile se încheie în fiecare noapte, prieteni. N-or să ştie exact *de ce* au murit ăştia trei, dar e sigur că n-or să bănuiască nimic.

— Se întorceau la garnizoană, spune calm căpitanul, privind în gol, în ploaie. Ne-au lăsat la Muong Reo şi au pornit înapoi dis-de-dimineaţă. Noi le-am spus să plece. În afară de asta, nu mai ştim absolut nimic.

— Corect.

Îndemnăm poneii să meargă cât mai repede, ca să ne îndepărtăm cât mai mult de cadavre.

Mă hotărăsc şi vorbesc. Îmi lipesc gura de braţ şi îi spun lui Bucannon ce suntem pe cale să devenim, indiferent dacă el vrea sau nu asta. Îi spun despre visurile stranii pe care le au oamenii, despre copii care ucid, râzând şi chicotind. Îi vorbesc despre monştrii pe care, din teamă, oamenii i-au trimis în lumea largă.

Da, spune el. *Da,* zice el şi glasul abia i se desluşeşte în ploaie.

Capitolul 40

În ciuda ploii, copiii din satele triburilor Tai se ţin după noi pe drum atât cât pot. Femeile sunt îmbrăcate în alb, dacă sunt thailandeze albe şi în negru, dacă sunt thailandeze negre. Oricum ar fi îmbrăcate, sunt cele mai frumoase femei pe care le-am văzut vreodată şi mă gândesc: *Cum e posibil... În noroiul şi potopul ăsta de ploaie? Cum e posibil să fie atât de* frumoase *aici?*

Cu tot sângele lui de mongol, Yul Brynner nu s-ar da înapoi să se însoare cu ele. Soldaţii ar vrea să le scrie scrisori în fiecare zi şi, după terminarea războiului, să le aducă acasă.

Pentru o clipă, mi se pare că mi-a venit ciclul — că tot stresul şi toată tevatura asta mi l-au dat peste cap. Sau că e un cancer, că am să mor şi că *de-aia* mi s-a dereglat ciclul.

Dar nu-i decât o durere de stomac. Probabil o uşoară senzaţie de greaţă de la raţiile de hrană rece ruseşti. O uşoară nervozitate, care aici ar fi întru totul justificată.

Ce fac ele în pustietatea asta, mă întreb, *îmbrăcate în hainele alea albe, când încep să sângereze, lucru care se întâmplă în fiecare lună?*

Un sat care se cheamă Ben Jai trimite o solie în întâmpinarea noastră. Şase bărbaţi cu brăţări din argint, pantaloni şi cămăşi negre merg cu toţii alături de noi, dându-ne de înţeles că ar vrea să ne oprim. Îi ignoră pe nungi de parc-ar fi nişte stafii. La câine se uită cu băgare de seamă iar la mine se uitarea la o ciudăţenie şi mai mare. Cu Bach însă stau de vorbă. În el au încredere. La urma-urmei, el le cunoaşte limba. Le răspunde aşa cum soldaţii NVA n-au făcut-o niciodată. Chiar şi felul cum îşi ţine corpul le spune că el e altfel — că e diferit de militarii NVA pe care îi cunosc ei. Băştinaşii îi spun că ar vrea ca noi să ne petrecem noaptea la ei. Au să ne pună nişte întrebări, cum ar fi: *Sunt americanii atât de deosebiţi de francezi? Cine-o să câştige războiul ăsta, dom' maior? Ce-o să se întâmple la sfârşitul veşniciei?*

Nu le răspundem. Vorbim ruseşte unii cu alţii. Nu zâmbim. Nu vrem să fim grosolani, dar suntem ruşi, la urma-urmei. E un obicei prost.

Îl lăsăm pe Bach să compenseze mitocănia noastră cu stilul lui elegant. Ştim că un soldat nord-vietnamez care se poartă atât de frumos ca el ar putea deveni o legendă.

În ziua aceea nu facem nici un popas, călătorim cât mai mult posibil. Când nu mai suntem în stare să facem un singur pas, găsim un pâlc de copaci cu frunzişul încărcat de umezeală şi încercăm să dormim, tremurând în bătaia ploii.

A doua zi pe înserate ajungem la Khe Vo. Ni se repartizează o baracă şi primim nişte castroane mari cu orez lipicios. Vestea despre prezenţa noastră ne-a precedat şi toată ziua am avut parte de delegaţii de întâmpinare. Cu fiecare sat pe care-l străbăteam, copiii păreau mai obraznici.

Există nişte fructe care miros îngrozitor dar sunt dulci la gust şi le mâncăm împreună cu orezul cleios. Mâncăm de asemenea un fruct cu coaja plină de umflături şi o supă din carne de bivol. Ocolim cât putem *nuoc mam-ul* — nevrând să-i împrumutăm mirosul în timp ce dormim — şi ne străduim din răsputeri să nu zâmbim la oamenii ăştia.

Nungii păzesc poneii, dormind în ploaie, înfăşuraţi în foile lor de cort.

Când ne pregătim în sfârşit să dormim şi noi, încălziţi şi uscaţi, pe rogojinile din baracă, apar copiii. Nişte trupuri ciocolatii, cu ochi mari şi buze senzuale, se caţără ca nişte

şopârle cafenii şi slăbănoage pe stâlpii barăcii sau pe pereţii împletiţi şi ne spionează. Căpetenia satului vine la noi, îi goneşte şi ne întreabă:

— Vă trebuie mâncare? Vă trebuie rogojini? Vă rog să ne spuneţi de ce aveţi nevoie.

După plecarea lui, ochii indiscreţi se întorc, spionând prin găurile din pereţi şi chicotind, transmiţându-şi reciproc impresiile în şoaptă. *Cu ochii ăia în el,* îmi spun eu adormită, *peretele seamănă teribil de mult cu o coadă de păun.* Clipesc din ochi. Mă întind la loc. Ei încep din nou să chicotească. Îmi spun că prefer să-i ştiu *aici* — chicotind şi deranjându-ne — decât în preajma mingilor, unde s-ar putea să dea de bucluc.

Sunt somnoroasă. Abia pot să-mi ţin deschise pleoapele.

În perete e o gaură mai mare decât celelalte şi acolo e o faţă care nu are de gând să plece. Are nasul lat, ca de urs koala. Ochii rasei siameze. E o fetiţă şi chicoteşte.

În cele din urmă o mamă apare prin preajmă şi ochii dispar.

Dimineaţa apar din nou. Vorbim ruseşte între noi şi chiar şi cu ei. Ne îngăduim să le zâmbim. Fetiţa cu nas de ursuleţ koala s-a întors la gaura cea mai mare. Ochii ei alunecă în sus şi dispar. Le ia locul gura fetei, care ne zâmbeşte. Continuă să zâmbească. Asta a vrut să facă de la bun început.

Ochii de la găuri se schimbă. Un schimb de mici ţipete — fraţi, surori şi veri care se bat — şi alţi ochi le iau locul.

Willie îşi flutură proteza şi, îngroziţi, ochii se fac nevăzuţi. Chicotelile încetează. O flutură din nou şi zice:

— *Touket lut.*

O fi în thailandeza vorbită la Bangkok? Altă limbă? încet-încet, ochii apar din nou. Willie apucă cu cleştişorul lui o bucată din fructul acela mirositor — fără grabă, ca pentru o demonstraţie — şi o bagă în gură. Îmi dau seama că a mai făcut-o înainte. *A mai făcut asta cu copiii de acasă.*

Mestecă încet, se strâmbă şi copiii chicotesc. Apucă altă felie cu extremitatea de oţel a braţului său artificial.

— *Vostna met,* se aude de sub pătură vocea lui Cooper.

E în ruseşte şi înseamnă: *Termină cu prostiile, dom' şef. Am obosit să tot stau cu blestemăţia asta de pătură pe faţă.*

Când ajungem la ponei, înapoi în ploaie, devenim din nou neliniştiţi. Şi se vede. Controlăm chingile cu care sunt prinşi sacii

şi stăm cu ochii pe copii. Nungii se descurcă mai bine — *ăştia-s nişte căpcăuni,* le-au spus părinţii copiilor, *aşa că să vă ţineţi departe de ei!* ştiu că n-ar fi trebuit să le zâmbim. Acum au încredere în noi.

Ar fi de ajuns, îmi spun eu, ca un singur copil să apuce de un sac mai putred, hlizindu-se, uitându-se în ochii tăi şi zâmbind, pentru ca totul să se sfârşească. Pentru ca vocea, cea din peşteră să spună:

Trebuie să-i ucidem pe toţi din satul ăsta, Mary.

Doi fraţiori chicotesc. Vor să pună mâna pe poneiul meu. Se-ndepărtează ţopăind când le zic *"Niet!"* Continuă să chicotească. Încearcă să atingă căluţul pe furiş. N-am decât să stau paravan între saci şi mânuţele lor şi să înnebunesc sperând că n-o să se întâmple.

Mă întorc. Căpitanul s-a lăsat pe vine. Mă întind un pic, căutând să văd mai bine.

Deodată încremenesc!

Lângă el e o fetiţă.

Doamne, Dumnezeule...

Vorbeşte cu ea. Vorbeşte în ruseşte şi, cu toate că nu pricepe o iotă, ea ascultă. Zâmbeşte în timp ce-l ascultă vorbind.

De ce?

Fac un pas, încercând să o văd mai bine pe fetiţă. El s-a oprit. Nu-i mai vorbeşte, se uită doar la ea. Pe fetiţă o apucă mâncărimea şi începe să se scarpine. Se scarpină la ceafă.

Dintr-o dată înţeleg.

De ce? De ce îi citeşte gândurile?

Nu-mi place gândul care-mi trece prin minte. Nu-mi place deloc.

Sunt şi bărbaţi dintr-ăştia, Mary.

Ştiu.

In ciuda mâncărimii — în ciuda a ceea ce el o face să simtă —ea nu încetează să zâmbească. Nu ştie decât că se scarpină din pricina unei mâncărimi.

Ce vezi, ticălosule? Ce cauţi în mintea unei fetiţe?

Nu pot să mai fac nici un pas, de teamă că cei doi fraţiori s-ar putea furişa. Aşa că mă înalţ pe vârfuri. Mă întind ceva mai mult.

Vezi cumva o femeie dezbrăcându-se — şi îmbrăcându-se

—în întuneric?

E ceva cu fetiţa asta. Să fie forma capului ei? Maxilarul? Mâinile?

În sfârşit, văd despre ce e vorba.

Nu e thailandeză. *Este... Si nu este.*

Pliurile mongoloide ale ochilor ei mai deschişi la culoare. Buzele mai subţiri. Părul arămiu...

E o eurasiatică, Mary.

Dar de ce?

De ce vorbeşte cu *ea?*

Pe pometii ei se văd nişte pete care seamănă cu pistruii — aşa cum au uneori mulatrii.

Cine e ea, Mary?

E prea mică să fie fiica vreunui legionar francez. Ar fi ajuns la maturitate până acum. O fi *nepoată* de legionar — franţuzoaică pe sfert — fiica unui *metis?*

Ştiu că a avut noroc să găsească un sat unde să stea. *Alţi thailandezi n-ar fi fost atât de îngăduitori.*

Au stat pe vine vreme îndelungată. Au rămas aşa de parcă nimic pe lumea asta n-ar mai fi contat — anii petrecuţi de el la Ap Lao, în întuneric, anii în care ea a fost altfel decât ceilalţi copii de aici...

De ce tocmai ea, *Mary?*

Când în sfârşit înţeleg, mă întreb de ce mi-a trebuit atâta.

E băiat sau fetiţă, căpitane? Are vreo importanţă? S-a întâmplat la Da Nang, la Nha Trang sau la Saigon? l-ai trimis mamei bani? Mai trăieşte oare, chinuită de dorinţa să fi murit demult? Vorbesc rudele ei cu ea? Dar prietenii? Mai are vreunul? Trăieşte pe stradă, cu altele de teapa ei?. A fost o târfă, care s-a străduit din răsputeri, dar nu i-a mers? A fost o „animatoare" de prin baruri, care a visat la ce-ar putea să însemne un copil american? S-a îndrăgostit de tine? A fost o greşeală? Ai iubit-o timp de o săptămână... sau a durat mai mult? O mai iubeşti încă? Ţi-e dor de copil, căpitane... deşi nu l-ai văzut niciodată, sau poate l-ai văzut, dar numai o dată? Ai vrea să...

Când se întoarce spre mine, parc-ar fi un foc de armă. Mi se taie respiraţia.

Te-a auzit, Mary.

Ştiu.

Ochii sunt întunecaţi.

Vocea spune:

Lua-te-ar să te ia, locotenente. E imposibil *să înţelegi.*

Nimeni nu vine din Dien Bien Phu sau Son La să ne ia la întrebări. Cadavrele — mutilările — sunt convingătoare. Dacă în minţile oficialităţilor persistă întrebări, sunt dintre cele obşnuite, care n-au nici o legătură cu noi. Cu siguranţă că nu sunt nişte acuzaţii.

Suntem liberi să ne continuăm drumul prin ploaie.

O ploaie pe care, într-un fel sau altul, noi o provocăm.

Cu cât ne apropiem de Râul Negru, apar tot mai multe sate, tot mai multe delegaţii de întâmpinare cu care trebuie să fim nepoliticoşi.

Când ajungem în sătucul Bao Uyen, ne oprim. Nu avem încotro. Ne-a ieşit în cale un grup de femei, care ne imploră şi ne trag de mâneci. De data asta le lăsăm. Le lăsăm să ne conducă la o casă ridicată pe stâlpi.

Până şi ruşii, ne-ar spune Bach, *ştiu să facă deosebirea dintre mojicie şi cruzime.*

Pe o rogojină împletită, un bărbat de rasă galbenă îşi dă duhul. Îl *cunosc.* Sigur că da. L-am văzut într-unui din acele vise pe care nu le uiţi până nu se adeveresc.

Pe el îl cheamă Khon Sak, iar pe soţia lui Lom Phae. Chiar şi fără să mă gândesc la asta ştiu ce gândeşte despre el fratele lui din Som Long, la două văi de-aici — respectul pe care-l simte, deşi nu i l-a mărturisit niciodată fratelui său. Mai ştiu şi ce sentimente are Khon Sak pentru copilul pe care l-au pierdut cu mult timp în urmă, în anul în care au murit atâţia şi-atâţia copii. Ştiu cât timp —exact câte săptămâni — o să-l jelească soţia lui, care mă trage de mânecă.

Fac un pas, încercând să-mi amintesc ce avem în raniţe.

N-ai voie, zice pe neaşteptate vocea.

Tresar, dar nu mă întorc.

Aici nu eşti infirmieră, locotenente, spune vocea. *Eşti altceva.*

Mai fac un pas. *Sunt femeie şi infirmieră,* îi spun eu. *Asta am să fiu întotdeauna.*

Am să-i spun nişte lucruri, căpitane. Atâta tot. Am să-i descriu ce simte fratele lui, deşi nu i-a mărturisit-o niciodată. Am să-i spun că pentru fiecare copil care moare, alţi zece se nasc în

fiecare dimineaţă. Am să-i redau, cuvânt cu cuvânt, lucrurile frumoase pe care le va spune soţia lui când el nu va mai fi.

Nu cunoşti limba rusă, locotenente, îmi zice vocea.

N-am nevoie de rusă, îi răspund eu. *Aud cuvintele. Cuvintele din limba Tai, pe care fratele lui le-ar folosi,* le-a *folosit în mintea lui, precum şi vorbele pe care soţia lui* le va *folosi, ca să-l laude, după ce el nu va mai fi. Voi folosi cuvintele astea, căpitane, nu limba rusă.*

Nu, spune el. *N-ai s-o faci.*

Ar fi un miracol, locotenente, îmi explică el. *Vestea despre „femeia care ştie" s-ar răspândi precum focul sfânt. Ar auzi-o şi cei de la Dien şi Son La. Şi-ar pune întrebări. Ar trimite patrule. În câteva zile n-am mai fi în stare să mergem deloc pe drumurile astea. Regret, locotenente, dar nu se poate.*

Stau alături de oamenii ăştia. Privesc la omul de pe rogojină, la femeia îngenuncheată lângă el, la chipurile care se uită la *noi. Î*n cea mai stricată rusă pe care o ştiu, spun:

— Te rog, locotenent Bach, spune-le ce *rău* ne pare. Spune-le că dacă unul dintre noi ar fi fost doctor, sau măcar infirmieră — şi nu funcţionari agricoli — i-am fi ajutat, *bineînţeles.* Dar nu suntem...

Mă întorc şi mă uit la căpitan.

Tu *ai putea s-ofaci, Kelly. L-ai putea face să audă ce crede fratele lui despre el, ce-o să spună nevastă-sa după moartea lui... Ai putea să iei de la mine ce ştiu şi să-i transmiţi lui, Kelly.*

Vocea nu-mi răspunde.

Lua-te-ar să te ia, îi spun.

E imposibil *să înţelegi,* zic eu.

La Lang Bieu copiii nu mai vin la găurile din pereţii barăcii. În schimb, jungla — chipul ei negru, trupul ei negru atât de aproape de noi — se uită prin găuri înăuntru.

Am fi putut să săvârşim un miracol pentru ei, căpitane, dar n-am făcut-o.

Lumea e diferită acum.

Nu mi-au spus de la început şi nu ştiu sigur de ce. Un bărbat — un bătrân din sat — s-a finisat printre santinele, a smuls doi saci de pe un ponei şi a fugit cu ei pe drumeagul ce duce la Nha Nam. Ştia ce valoare ar avea „orezul special" pentru *cineva* — pentru fermierii dintr-o vale muntoasă, pentru

cei de la Son La, chiar şi pentru cei de la Hanoi. A mai furat lucruri de la soldaţii care au străbătut drumurile astea. Mânia oficială nu l-a înfricoşat.

Nungii l-au prins la cinci kilometri mai încolo, l-au ucis şi l-au îngropat într-un loc unde să nu mai poată fi găsit de nimeni.

Bineînţeles, căpitanul a ştiut că moşul are să ne fure. L-a *auzit* punând la cale isprava în timp ce stătea aplecat asupra castronului de orez cleios. L-a *auzit* chiar în timp ce o făcea, la adăpostul întunericului. Dar a aşteptat până a ajuns departe de sat...

Mi-a spus că n-a vrut să-l omoare *aici.*

Ce devenim noi, colonele? îl întreb eu pe drum a doua zi, fără să mai ridic braţul.

Ce devin cei cinci copii ai tăi?

Capitolul 41

Fruntaş Gregory Williams, 908924827, Divizia 4 infanterie, Banda 3, transcriere

Subiect: La un moment dat mi s-a dat în pază un prizonier. Nu mă aflasem niciodată atât de aproape de un Viet-cong. Tremuram ca varga. Am douăzeci de ani şi individul avea probabil cincizeci. Nu prea poţi să-ţi dai seama la oamenii ăştia. Hălăduiesc prin junglă sau muncesc de se spetesc în orezării şi încep să arate bătrâni tare devreme.

În tot cazul, mi s-a dat în primire prizonierul până când S-2-ul şi omologul lui de la ARVN reuşeau să ajungă acolo. Nu mai era nimeni prin preajmă. Eu stăteam în picioare. El stătea pe pământ, cu picioarele încrucişate şi cu mâinile legate. Nu cunosc vreun american care-ar fi putut să-i înfrunte privirea. N-a încetat o clipă să mă privească — cu nişte ochii încărcaţi de ură — şi felul cum se uita la mine m-a făcut să cred că ştia la ce mă gândesc. Când stai pe-aici, ajungi să ai şi astfel de senzaţii, căpitane. Altfel de ce s-ar uita la tine de parcă ţi-ar *asculta* gândurile? La concluzia asta ajungi după vreo două săptămâni în care scena se repetă încontinuu, domnule căpitan.

Se uita la uniforma mea, la bocanci, la puşca mea M-l4, la părul şi la ochii mei... *la tot.* Se uita drept prin mine cu privirea aia plină de ură iar eu mă străduiam din răsputeri să-l fac să-şi

lase ochii în jos, dar nu puteam. Era ceva care mă neliniştea, aşa că mă ridicam şi mă plimbam un timp prin apropiere, dar senzaţia se înrăutăţea. De fiecare dată când mă uitam la el, vedeam că mă priveşte fix. Chestia mă înnebunea. Până la urmă n-am mai putut suporta, m-am dus la el şi i-am ars una cu patul puştii. L-am lovit în tâmplă. Nu sunt mândru de ce am făcut, dar pe moment m-am răcorit.

A căzut într-o parte şi a rămas aşa, clipind din ochi. Era viu şi, ca din senin, senzaţia aia stranie a început din nou. Am început să-l buşesc din nou cu arma, dar l-am zărit pe sergent apropiindu-se, aşa că m-am oprit. Sergentul mi-a zis:

— După cum se vede, fruntaş, nu mai avem un prizonier viu.

Mă uitam la el ca tâmpitul. Eram proaspăt venit acolo. Nu ştiam ce vroia să spună, aşa că i-am zis:

— Mă scuzaţi, dom' sergent, da' n-am prea înţeles ce-aţi vrut să spuneţi, sir?

La care el mi-a răspuns:

— Fir-ar să fie, Williams. Ciuleşte urechile: *nu avem un prizonier viu.*

A aşteptat şi până la urmă am dat din cap în semn că am priceput. Mi-a zis:

— Mă întorc în zece minute, fruntaş. Dacă ai nevoie de ajutor să cari coletul, du-te şi mai ia pe cineva. Ai grijă să n-o zbârceşti!

A plecat. Am rămas acolo şi mă întrebam dacă pot sau nu s-o fac. La urma-urmei, era un ordin, nu? Chiar dacă se exprimase astfel, era un ordin şi dacă nu-l executam ajungeam în faţa curţii marţiale.

Prizonierul începuse să tremure. A fost cel mai ciudat lucru pe care l-am văzut vreodată. Eu tremuram şi tremura şi el... de parc-ar fi *ştiut.* Mi-am spus: „Ştie engleza, altfel nu se poate." Dar ştiam că asta n-ar fi de ajuns, fiindcă sergentul n-a spus: "*Omoară-l!"* A spus-o astfel încât un vietnamez să nu priceapă. Poate că şi-a dat seama după felul cum mă purtam, fiindcă n-aveam aerul că urma să plec într-o permisie.

Tremuram.El tremura iar eu nu scăpam de gândul nebunesc că *ştia...* că prizonierul asta ştia ce gândeam şi simţeam. Îmi treceau prin minte tot felul de gânduri aiurea, cum ar fi: Şi dacă tipul ăsta ştia că o să fie prins într-un tunel? Dacă

s-a lăsat prins *intenţionat,* ca să poată să stea aproape de unul dintre noi, cum stătea cu mine acum, şi să-i asculte gândurile, să obţină informaţii importante şi pe urmă să evadeze? Sau: Să presupunem că ar exista un Viet-cong care poate să asculte gândurile celorlalţi. N-ar fi ăsta exact lucrul pe care l-ar face? Ar şti la ce ne gândim, deci i-ar fi foarte uşor să scape.

Cum vă spuneam, încep să-ţi treacă prin minte tot felul de gânduri nebuneşti.

M-am ţinut cât am putut de departe de individ. Stăteam şi mă uitam la el, încercând să-mi adun suficient curaj ca s-o fac. Îmi spuneam întruna: Gregory James, ai fost crescut într-o familie creştină onorabilă, cu Biblia şi cu Cele Zece Porunci. Cum e posibil *să faci* una ca asta? Mă gândeam: N-o fi fost John Wayne un sfânţ, dar cu siguranţă că n-ar fi lichidat un individ în halul ăsta.

Mă certam cu mine însumi. Îmi spuneam: E un ucigaş de prunci, Gregory James. A omorât oameni într-o mulţime de sate. Probabil că le-a tăiat capetele şi i-a spânzurat de picioare. Le-a scos maţele afară până să moară şi a adus pisicile din sat să le mănânce în timp ce soţiile şi copiii lor priveau. Probabil că a făcut astfel de lucruri *îngrozitoare,* Gregory James. *Ştii* că le-a făcut. Faţă de câte rele a săvârşit el, fapta ta o să fie floare la ureche, ştii bine.

Poate că aşa era, dar eu tot nu vroiam s-o fac. Nu vroiam să omor pe cineva în felul ăsta. Asta n-ar mai fi însemnat *război,* ci cu totul altceva.

Ştiu că unii ar fi spus: Neomorându-l, Gregory James, îi omori de fapt pe următorii americani pe care-o să-i ucidă *el.* Violezi următoarea fetiţă pe care-o s-o violeze *el.* Din cauza ta alte familii or să-i vadă pe cei dragi cum sunt mâncaţi de porci.

Poate că şi asta era adevărat, dar nu puteam să cred că aşa ar fi văzut Dumnezeu lucrurile.

M-am apropiat de el şi l-am împuşcat în umăr... În carne, având grijă să nu-i ating osul. Pe urmă l-am împuşcatîn coapsă, departe de locul unde-mi închipuiam că se află artera. În tot acest timp îmi spuneam: Sergentul stă afară şi ascultă, Gregory James. Ai tras două focuri. E suficient.

Bineînţeles, individul ţipa. Ce mai poţi să faci când vine cineva şi te împuşcă în umăr şi în picior? Dar ştiam că dac-o ţinea tot aşa, sergentul s-ar fi întors, ar fi văzut care-i treaba şi

mi-ar fi spus: „Ţi-am spus să fii atent, Williams, şi uite c-ai zbârcit-o. Acum avem un prizonier *viu,* Williams. Avem un prizonier pe care *tu l-ai mutilat!"*

I-am lipit ţeava puştii de frunte. M-am uitat la el cât am putut de dur. Am clătinat din cap încet, ca să priceapă şi, când a înţeles, s-a oprit.

Pe urmă l-am săltat pe umeri. Nu era aşa de greu. Nici unul din oamenii ăştia nu cântăreşte prea mult. Tremura şi horcăia, dar altceva nu făcea. N-avea să mai ţipe. Ştia ce am de gând să fac. Bănuiesc că *auzise* ceea ce voiesem să audă în mintea mea.

Sângele lui curgea pe mine şi ştiam ce-o să trebuiască să spun. Urma să-i zic sergentului ce tâmpit am fost, cum crezusem că trebuia să car singur cadavrul. Sergentul avea să bombăne şi să înjure, dar altceva n-avea să facă.

Santinelele de la poartă au încuviinţat din cap către mine, de parcă totul fusese aranjat dinainte — ca şi cum ei ştiau ce dracu' făceam eu acolo, chiar dacă eu nu ştiam — şi am ieşit cu el afară. Nu mai puţin de zece minute ne-au trebuit ca să ajungem dincolo de poartă, într-un loc unde nimeni nu ne putea vedea. Tot timpul m-am gândit: „Dac-o să fii împuşcat acolo, Gregory James? Dac-o să fii împuşcat din pricina gălbejitului ăsta, cretinule? Dac-o să-nceapă să facă pe nebunul, să se-agite şi să ţipe, uite-aşa, de-al dracului? Ce-o să se-ntâmple atunci?"

L-am lăsat jos lângă un copac şi am tulit-o înapoi cât am putut de repede. Ştiam că ei îşi ridică morţii şi răniţii *foarte* repede. Niciodată nu-ţi lasă la dispoziţie un cadavru pe care să-l mutilezi. Numai dâre de sânge. Or să-l găsească repede şi *nu* o să moară până atunci din pricina sângelui pierdut, este? Ei au modalităţi de comunicare despre care noi habar n-avem, nu? De fapt, probabil că exact în acele momente mă urmăreau şi nu trăgeau de teamă să nu-l împuşte şi pe el din greşeală sau ghiciseră într-un fel sau altul ce făceam şi-mi erau recunoscători, corect?

Ştiu că a fost o nebunie, sir. Dacă din cauza asta voi fi trimis în faţa curţii marţiale, nici o problemă. Dar sunt sigur că Dumnezeu mi-a dat dreptul s-o fac, că El mi-a încredinţat misiunea s-o fac, aşa că sunt dispus să suport orice pedeapsă consideră Statele Unite ale Americii că merit.

Anchetator: Asta depăşeşte sfera noastră de competenţă,

fruntaş. Dacă *tu* vrei să-i spui comandantului tău, perfect. Ce s-a întâmplat în continuare?

Subiect: [Ezitare] Trei zile mai târziu am primit o confirmare, sir. Adică, am aflat că sezaţia pe care am avut-o în ziua aia — în legătură cu vietnamezul — a fost corectă. Cred că Dumnezeu mi-a dat dovada. [Ezitare] Unul dintre bucătari — un tip de la My Tho — a venit la mine la buncăr. Nu mă gândeam la ceea ce făcusem. Bucătarul s-a uitat la mine ca la o stafie. Mi-a spus: „Asta pentru tine, Williams-san." şi mi-a întins o cărţulie ambalată în hârtie groasă. L-am întrebat: „De la cine-i asta, Doan?" Iar el mi-a răspuns: „Nu ştie, sir." Ştia, dar era speriat. Tremura ca frunza în vânt, aşa că mi-am dat seama că ştia. Într-o tabără ca aceea, toţi vietnamezii ştiau cine era Viet-cong şi cine nu.

Cum vă spuneam, era învelită în hârtie groasă. Ambalajul era îndoit în felul figurinelor acelea chinezeşti din hârtie, astfel că stătea strâns lipit chiar şi fără bandă adezivă. Nu l-am lăsat pe bucătar să plece. L-am ţinut lângă mine până când am desfăcut hârtia.

Era o carte. O carte mică, foarte frumoasă. Hârtia nu era de calitate prea bună — ştiţi cum e hârtia pe-aici — dar pe copertă avea desenată o tânără chinezoaică cu adevărat frumoasă. Am aflat mai târziu că cel care o scrisese era considerat cel mai bun scriitor al lor. Se numea *Kim Van Kieu* şi era despre fata asta pe care o chema Kieu şi care-şi face datoria, pentru că ăsta-i cel mai important lucru în viaţă. Ar vrea să se mărite cu un bărbat, dar trebuie să-l părăsească pentru a-şi putea îngriji tatăl. Şi aşa face. Pentru a-şi îngriji tatăl, trebuie să accepte să devină amanta altcuiva. O face şi pe asta. După asta cartea devine şi mai tristă. N-am citit-o... n-aveam cum. Dar mi-a povestit-o mai târziu un tip de la S-2.

Între filele cărţii am găsit o foiţă de hârtie scrisă în vietnameză. Nu-l lăsasem pe bucătar să plece, aşa că l-am pus să-mi citească. Scria aşa: „Sper că darurile pe care le-ai cumpărat pentru părinţii şi surorile tale or să le placă, fruntaş Williams, şi că vei putea să le duci cel mai frumos cadou din tot acest Tet: fiul şi fratele lor întors acasă pe propriile lui picioare. Sper de asemenea ca logodnica ta, Sheila, să se fi vindecat de boala de care suferea şi că veţi duce împreună o viaţă fericită în Louisiana."

N-am înţeles de la cine era. Am crezut că-i vorba de o glumă pusă la cale de vreunul din ceilalţi soldaţi americani. Era semnată „Nguyen Dai Ta". Când l-am întrebat pe bucătar ce înseamnă „Dai Ta", n-a vrut să-mi spună. Deşi l-am ameninţat că o să cer să fie concediat, tot nu mi-a spus. Realmente tremura ca varga.

Când l-am întrebat pe S-2, mi-a zis: „E un grad în cadrul Viet-cong-ului, echivalent cu cel de colonel."

Am înţeles imediat, cu un fior pe şira spinării, cine-mi trimisese cartea. N-am vrut să ştiu, dar ştiam. Îmi aminteam foarte clar la ce mă gândeam în ziua când l-am împuşcat. *Cadouri.* Trebuia să cumpăr cadouri. Şi primisem o scrisoare de la Sheila, din pricina căreia eram îngrijorat.

Scăpase cu viaţă. *A fost* într-adevăr capabil să facă lucrurile pe care mi le imaginasem că ar putea să le facă. Şi chestia asta m-a speriat de moarte. Ştiam cu precizie ce a vrut să spună despre întoarcerea acasă — cu picioarele tefere. Iar asta m-a speriat şi mai mult. Îmi amintesc că m-am gândit: *Un colonel Viet-Cong are să te împuşte în picioare, GregoryJames. Un colonel Viet-Cong o să-şi ia revanşa faţă de tine, tâmpitule. Doamne, de ce n-om putea să ne trimitem unul altuia doar cărţi şi mesaje? De ce trebuie să ne împuşcăm în picioare?*

Nu-mi părea rău pentru ce făcusem. Eram doar speriat.

Am aflat mai târziu cât de bun era şi cât de multe informaţii extrăsese din capul meu în ziua aia, precum şi cum fusese în stare să le valorifice. Nu numai lucruri despre Sheila şi cadouri, ci şi despre tabără, patrule şi amplasarea buncărelor. La patru zile după ce am primit cartea am fost atacaţi violent. Se poate ca la mijloc să fi fost doar ce aflase un bucătar Viet-Cong despre noi — aşa vorbeau oamenii — dar eu nu cred. Sergentul a fost ucis în buncărul lui. A primit un glonţ în frunte până s-apuce să iasă din buncăr. A stat întins lângă mine în medevac, aşa că l-am văzut cu ochii mei.

Eu am fost împuşcat în ambele picioare pe când fugeam din buncărul meu. Ţintaşul a fost al naibii de bun. A ştiut exact unde să tragă ca să nu-mi facă prea mult rău. A ştiut mult mai bine decât mine.

Am putut să merg pe propriile mele picioare, aşa cum spusese el. Când m-am dus acasă, părinţii m-au întâmpinat la aeroportul din New Orleans iar eu am foat în stare să merg pe

pistă până la ei, exact aşa cum sperase colonelul Viet-Cong că voi putea.

Capitolul 42

Războiul nu e ceea ce crezi dumneata, domnule maior. Aştepţi şi iar aştepţi şi, când schimbul de focuri începe în sfârşit, nici nu apuci să-ţi dai seama când se termină. Pe urmă începi din nou să aştepţi. Eşti obosit. Eşti obosit de-atâta *aşteptare.* Eşti obosit de teamă şi te gândeşti cum să faci să scapi de ea. O păstrezi- păstrezi sentimentul acela — pentru atunci când o să conteze *cu adevărat.*

Vreme de două zile nu s-a întâmplat nimic. Cred că asta vreau să spun. Nu mai aveam nici o pastilă, aşa că am visat, numai că visurile erau vechi. Cadavrele de lângă râu, noroiul. Un dig sau un zid lung şi întunecat. Un bărbat în costum alb, stând în genunchi. Trei trupuri mutilate pe un drum.

Vreme de două zile nu s-a întâmplat nimic.

O patrulă de la Dien Bien Phu ne-a prins din urmă în a treia zi, pe când porneam pe drumul spre Loc Nghia şi spre Râul Negru, aflat puţin mai încolo. Patrula era alcătuită din opt bărbaţi înfăşuraţi în foi de cort sintetice, identice cu ale noastre — asemeni celor folosite de toată lumea, chiar şi de soldaţii americani din Sud. Aveau întrebări de pus: *Când v-a părăsit escorta, maior Bach? De ce nu v-a însoţit până la capătul drumului? De ce aţi ocolit Son La? Aţi observat vreun grup de băştinaşi Tai pe drum, înainte sau după ce v-aţi despărţit de escortă?*

Nici acestea nu constituiau nişte acuzaţii. Erau doar nişte întrebări care trebuiau puse, atâta tot.

Le-am dat răspunsurile. Au plecat. Ne-au spus că nu avea să vină nici o patrulă de la Son La. Cei de acolo nici nu fuseseră înştiinţaţi. Ştiam ce însemna asta.

Dien Bien Phu avea să-şi spele rufele murdare „în familie".

Eram obosiţi. La două ore de mers prin dealurile de la poalele munţilor care ne despărţeau de Valea Râului Negru ne-am oprit la un torent atât de umflat încât ne temeam că n-o să-l putem traversa. Exact aşa cum spusese Willie. O să ajungem la vreo trei sute de metri de piscuri, zisese el. Apele torentului de acolo o să fie teribil de umflate. Malurile şuvoiului, făgaşele,

pământul însuşi n-or să poată face faţă la atâta apă. „S-ar putea să ne înecăm acolo", spusese el, iar noi eram siguri că glumise.

Chiar şi la douăzeci-treizeci de metri de albia râului, chiar pe porţiunea cea mai înaltă a drumului, apa ajungea până la jareţii poneilor.

— Vă spun eu c-o să-i ia apa, a spus Willie. O să pierdem cinci-şase ponei chiar aici, fir-ar să fie, şi n-o să mai avem destul explozibil când o s-ajungem. N-ai cum să pierzi un singur animal într-o mizerie ca asta, căpitane.

Am legat cu funii totul — şi pe toată lumea — laolaltă. Dacă poneii se împleticeau, nungii aveau să-i ţină să nu cadă.

Am ajutat şi eu. Chiar dacă n-aveam putere să ţin un ponei, puteam să ţin lesa unui ciobănesc german. L-am ţinut cât am putut de strâns în timp ce intram în apă, el a început să calce apa aşa cum fac toţi câinii, iar eu m-am împiedicat şi am căzut.

Am început să ţip când l-a luat apa. Îmi treceau prin minte lucruri îngrozitoare — la care nu credeam c-am să mă gândesc vreodată.

Mă gândeam:

Te rog, Doamne, lasă-l să moară aici. Lasă câinele să moară aici.

Dacă moare...

...unul din vise n-o să se împlinească...

...şi atunci, poate...

...nici altele n-or să se adeverească...

Am alergat de-a lungul torentului preţ de vreo câteva sute de metri, cel puţin aşa ni s-a părut, bocancii ni se scufundau în clisă şi cădeam în genunchi iarăşi şi iarăşi, încercând să-i vedem trupul în torentul care curgea vijelios printre copaci.

L-am găsit într-un vârtej cu lesa agăţată de o cracă. Înota precum înoată toţi câinii, cu capul deasupra apei, lipăind cu picioarele într-un cerc ca şi cum totul era în perfectă ordine.

L-am tras afară. El s-a scuturat îndelung şi, după ce-a terminat, a rămas nemişcat pe loc.

N-a murit. N-a murit nimeni, domnule maior. Până şi poneii — toţi, până la unul — au traversat cu bine.

Să fie noroc, colonele? îmi amintesc că am întrebat. *Sau ăsta e visul pe care-l visezi?*

Nu-mi amintesc ce s-a întâmplat în continuare.

Nu-i mai ţin minte prea bine pe oamenii din Nghan Son Lap. Nu-mi aduc aminte de câinii sau de copiii lor. Îmi amintesc că Willie a vrut să-mi dea ceva, fiindcă tremuram şi nu mă puteam opri. Steve a fost cel care s-a opus, zicând: „Nu, Willie. Nu-i mai da nimic."

Mi-aduc aminte că m-au dus într-o baracă. De acolo auzeam glasurile de lângă focul de afară, glasuri pe care nu reuşesc să mi le amintesc. Stăteam întinsă pe o altă rogojină, domnule maior, pe o altă rogojină împletită, într-o altă baracă... sau cred că asta făceam. Se poate să fi fost într-un alt sat, mai devreme, într-o altă baracă, pe o altă rogojină. Nu ştiu.

Cred că în timp ce zăceam acolo îmi aminteam de nişte şalupe cenuşii, deşi nu sunt sigură, domnule maior.

Mă gândeam: *„Acolo* o să moară câinele, Mary. Pe una din şalupele alea cenuşii..."

Mi-aduc aminte că într-o noapte m-am trezit şi am stat în capul oaselor, până mi s-au obişnuit ochii cu întunericul. Apoi am mers târâş până la Willie, împiedicându-mă în drum de Cooper, şi i-am şoptit în eglezeşte:

— Unul dintre nungi are să moară undeva, într-un sat. În vis nu apare nici un râu, deci cred c-o să se întâmple curând.

Oare le pasă? îmi amintesc că m-am întrebat. *Chiar le pasă dacă un nung are să moară?*

De bună seamă că da, domnule maior.

Au încercat să-i împiedice moartea.

Căpitanul mă întreabă iar eu îi spun ce am visat — faţa bărbatului care zace lângă stâlpii de susţinere ai unei barăci, undeva. Nu apare vreun râu, aşa c-o să se-ntâmple în curând, îi zic. Beregata i-a dispărut. Nu ştiu cum. Asta-i tot ce văd, căpitane.

El mă întreabă prin viu grai, iar eu îi răspund fără cuvinte: *Asta-i tot ce văd, căpitane.*

Merge cu mine de-a lungul şirului de ponei, în căutarea feţei. Când o găsesc, fac un mic semn din cap către căpitan. Îl luăm cu noi în faţa coloanei pe bărbatul mic de statură, fără să-i spunem nimic. După cum rânjeşte, se vede că-i face plăcere atenţia acordată. Are o faţă prietenoasă, în ciuda cicatricei de la bărbie. E mărunt şi vânos la trup — un adevărat nung.

Willie spune:

— Are dreptate, căpitane. Omul ăsta *arde.*

Sau căpitanul o spune în locul lui Willie, care nu trebuie să spună niciodată nimic. Nu-mi amintesc care din ei a fost, domnule maior.

În satul unde poposim în noaptea aceea îl aduc în aceeaşi baracă cu mine. De asemenea, e adus şi câinele — pentru ca visătoarea şi câinele să fie alături de el şi astfel visul să nu se adeverească.

Cooper rămâne de pază la baza scării de la baracă, ascunzându-şi faţa. Ceilalţi se duc să cineze cu căpetenia satului şi familia acestuia, fiindcă aşa trebuie. *Am să ascult,* îmi spune căpitanul la plecare.

Nu-mi amintesc totul, domnule maior. Mi-aduc aminte că stăteam în baracă împreună cu nungul şi nu vroiam să moară. Am încercat să vorbesc cu el, ajutându-mă de mici gesturi în lumina foarte slabă, râzând când gesturile nu erau de nici un folos, când orice am fi făcut oricare dintre noi nu aducea rezultatele sperate. Îmi amintesc că amândoi am râs, domnule maior. Îmi amintesc că tânărul bărbat rânjea şi eu mă gândeam: *Aşa fac copiii, nu?*

Mi-aduc aminte că m-a apucat de braţ şi nu-mi mai dădea drumul. Ţin minte că *nu* m-a lovit. M-a apucat de braţ şi m-a tras la podea, iar eu nu ştiam dacă să râd sau să ţip. Îmi spuneam: *Ce înseamnă asta pentru el? Ce înseamnă asta,* de fapt?

Nu ştiu dacă şi ceilalţi nungi ar fi făcut-o, domnule maior. Nu ştiu ce reprezintă femeile pentru ei, ce înseamnă *datoria* şi *bărbăţia.* Nu mai ştiu ce înseamnă oricare dintre lucrurile astea pentru oricine, domnule maior.

Îmi amintesc... Îmi amintesc că am vrut să ţip şi n-am fost în stare, iar pe urmă, când am ţipat, am regretat. L-am lovit de două ori... Ştiu că l-a durut. S-ar fi oprit, sunt sigură de asta, domnule maior. *Nu vrea,* îmi amintesc că m-am gândit, *decât să poată spune că a atins-o... că a pus mâna pe americancă. Asta-i tot ce vrea.*

Câinele se afla acolo, în întuneric. Când am ţipat, s-a ridicat. Asta îmi amintesc clar, domnule maior. Mi-aduc aminte că i-am auzit ghearele zgâriind podeaua de lemn, grăbindu-se şi deodată nimic: nici lătrat, nici mârâit, nici dupăit de labe. Iar mâna care-mi strângea braţul mi-a dat drumul.

Am încercat dar n-am putut să-l fac pe câine să se

oprească. Am spus tot ce mi-a trecut prin cap. Am tras de zgardă, de blană. Am încercat să-l *lovesc,* ca să-i dea drumul bărbatului şi să se repeadă la mine. Mă gândeam că ar trebui să ţipe — *de ce nu ţipa?* — bătea podeaua cu braţele şi picoarele, dar nu ţipa. N-aveam de unde să ştiu că nu putea.

Mă întrebam totodată de ce nu vroia câinele să se oprească... de ce Cooper, care stătea acolo la baza scării şi auzise totul, nu urcase ca să-l oprească?

N-a vrut să-l oprească pe câine.

Abia acum am înţeles.

Îmi amintesc cum nungul a mers împleticindu-se până la uşă şi apoi a căzut. Îmi amintesc cum am coborât pe urmă treptele şi i-am găsit cadavrul lângă stâlpii barăcii. Deşi lumina era slabă, am văzut ce se întâmplase cu beregata lui.

Nu prea-mi amintesc ce s-a mai întâmplat, domnule maior.

Îmi amintesc cum plângeam cu gura lipită de braţ, de circuitul electronic, zicând printre sughiţuri: *Ai ştiut, colonele. Ai ştiut c-o să încercăm să salvăm* pe cineva, undeva, *şi că astfel vom face să se adeverească...*

A doua zi de dimineaţă m-am gândit la Christabel. Mi-aduc aminte şi de asta.

M-am întrebat ce mai făcea. Nu, nu ştiu de ce.

Fotocopie, telegramă, Dosarele de comandament (Personal), Operaţiunea Urangutan, Tiger Cat, Vietnam

1106CDT21 NOIEMBRIE 1971 NSA309
NS TIA937 (NS BE005) XVI CP GUVERN
WASHINGTON DC 10 654 EDT

DNEI DOROTHY W CHRISTABEL
323 MAPLE STREET, LAFAYETTE
CAROLINA DE NORD

CONFIRMĂM PE ACEASTĂ CALE CĂ SOŢUL DUMNEAVOASTRĂ, PLUTONIER GEORGE CHRISTABEL, TRUPELE SPECIALE ALE STATELOR UNITE, A FOST RĂNIT PE 15 NOIEMBRIE ÎN APROPIERE DE PLEIKU REPUBLICA VIETNAM. AFLAT ÎN TIMPUL UNEI MISIUNI EL A FOST RĂNIT ÎN URMA UNOR FOCURI DE ARMAMENT UŞOR. PRIMEŞTE ÎNGRIJIRI LA SPITALUL NR. 8. STAREA LUI ŞI PROGNOZA SUNT BUNE. ÎMPĂRTĂŞIM

PREOCUPAREA DUMNEAVOASTRĂ ŞI VĂ ASIGURĂM CĂ I SE ACORDĂ CEA MAI BUNĂ ÎNGRIJIRE. ADRESA LUI PENTRU CORESPONDENŢĂ RĂMâNE ACEEAŞI.

GENERAL WILLIAM R. NOBLE, ŞEF AL STATULUI MAJOR AL ARMATEI S.U.A.

(176). (TRANSMIS PE 22/11/71)

Capitolul 43

Se întinde la picioarele noastre de la vest la est şi e mai mare decât orice râu pe care l-am văzut vreodată. Stau în uşa unei barăci. Mă uit în depărtare la valea râului şi mă frec somnoroasă la ochi. Mă aflu în Loc Mao, primul sat de pe Râul Negru, iar ceilalţi s-au dus să cumpere sampane de lângă coliba căpeteniei satului.

Îmi amintesc de asta, domnule maior.

Au stat în centrul satului toată dimineaţa, tocmindu-se, aşa cum trebuie să facă bărbaţii. O abatere de la acest obicei ar fi o insultă la adresa căpeteniei, una pe care n-ar uita-o curând.

E cea mai frumoasă vale pe care-am văzut-o vreodată, chiar dacă râul i-a inundat malurile. Aş vrea să rămân aici. Aş vrea să rămân lângă aceşti minunaţi oameni cu pielea ciocolatie, cu bluzele lor negre şi bijuteriile lor din argint, cu câinii care latră în ceaţa dimineţii, cu sampanele ce trec iute în josul râului, cu copiii care se întind la soarele vremelnic ivit dintre nori, aşa cum fac şi *eu,* în uşa acestei barăci.

Aş vrea să rămân în Bali Hai.

Acesta e râul, spune pe neaşteptate o voce, şi e numai a mea, *unde vor muri câinele şi băiatul negru, Mary.*

Ştiu...

Am plătit cu toţi poneii plus trei din ultimii saci cu orez *adevărat* din cuferele mari, pe care le-am lăsat ascunse între copacii de la Dien. Şi ne-a mai costat ultima sută de dolari în monedă laoţiană. În schimb am primit zece sampane cu chila lată de nouăzeci de centimetri.

Nu ştiu la ce mă aşteptam. Un foc pe nişte suporturi înalte, ca la indienii apaşi. Cadavrul învelit într-un cearşaf alb şi trimis în josul râului într-o barcă. Cruci. Statuete cu Buddha. *Cineva* care să se roage la... sau *pentru.* Dar nungii şi-au

îngropat tovarăşul pe un deal, nu departe de râu, veghindu-l vreme îndelungată. Băştinaşii Tai şi ruşii s-au ţinut departe.

Nungii ştiu cum să manevreze un sampan, iar Willie, care n-a avut decât de două ori ocazia să călătorească cu aşa ceva, şopteşte:

— E o barcă dată naibii, pe bune! Şi-apoi la bărci, mă pricep.

Sătenii vor să ne ajute la căratul sacilor de pe ponei la sampane, dar Bach spune iute: *Trebuie să-i controlăm mai întâi. E uluitor câtă sămânţă preţioasă se poate pierde şi prin cele mai mici găuri.*

Nefericiţi, nungii controlează sacii, îi peticesc pe cei găuriţi cu micile lor truse, apoi, fără prea multă tragere de inimă, îi aşează, unul câte unul, în braţele băştinaşilor fericiţi, care îi depozitează cu multă băgare de seamă în sampanele vopsite în roşu şi albastru.

E un orez special, îşi spun ei. *E chiar atât de ciudat că sacii sunt atât de grei? E chiar atât de ciudat pentru un orez* special?

Ei ştiu că *adeseori, ceea ce e special, e şi greu.*

Înaintez cu greu prin apa agitată, spre locul unde plutesc sampanele. Sunt ajutată să mă urc într-o barcă şi, după ce mă aşez pe scândură, departe de urechile thailandezilor albi, căpitanul se apleacă spre mine şi zice în engleză:

— Suntem foarte aproape. Trebuie să-ţi văd visele.

— Ca să le putem *ajuta* să se adeverească, domnule căpitan?

— Nu.

De ce te-aş crede? îl întreb eu.

Nu contează ce crezi tu, răspunde el.

Bineînţeles, are dreptate, aşa că îi dau drumul.

Îi povestesc cum or să moară băiatul şi câinele.

Am nevoie de mai mult, locotenente, spune el.

Atunci serveşte-te singur, îi răspund eu.

Nu-i acelaşi lucru. E mai bine dacă mă ajuţi.

Bine, îi spun. *Bine.*

Aşa că îi dau mai mult.

Îi dau fiecare picătură de sânge din toate visele.

Râul e un trup cafeniu care freamătă. Mă ţin de copastie şi stau cât mai jos cu putinţă. Încheieturile degetelor mi s-au albit.

Dacă încerc să slăbesc strânsoarea, mă *dor.*

Sampanele reuşesc să se menţină drepte.

Curentul e iute, mai iute decât s-a crezut că are să fie.

— N-o să ne ia trei zile, zice Willie rânjind.

Nu o dată întâlnim vârtejuri formate la praguri. De asta-mi amintesc, domnule maior. Totuşi, nu mai ţin minte cum se numeau locurile acelea. Sampanele ies cu greu din vârtejuri, dar nu mi-e fiică. Ştiu că n-o să murim aici. *O să murim mai târziu.*

Ştiam c-o să se întâmple, domnule maior. N-aveam ce face, decât să aştept.

Willie ţinea cârma de la barca noastră, evitând cu dibăcie vârtejurile. Toţi ceilalţi stăteau ciuciţi lângă sacii uzi, plini cu lut. Sampanele se legănau ameninţător, se îndreptau, se legănau din nou, alunecând ca nişte ţipari în josul apei. Satele de pe malurile inundate se perindau precum stâlpii de telegraf, ca arborii de pe marginea unei şosele dintr-o ţară îndepărtată, şalupele de patrulare nu ajungeau până în porţiunea asta a Râului Negru. Din pricina ploii, nu apăreau nici avioanele. Norii alcătuiau o cupolă plumburie, atât de joasă încât puteai s-o atingi cu mâna. Ploaia şfichiuia. Râul fierbea ca un banc de peşti *bonita* în largul insulelor Coronado, unde am fost o dată cu Jerry la pescuit.

N-aveam ce face decât să aşteptăm.

Trecem pe lângă Muntele Luminii, în apropiere de Bay Ca, şi satele adăpostite în peşterile de la Me Xuyen. Se văd înceţoşat, ca nişte fotografii neclare: la un moment dat apar, în clipa următoare au dispărut.

Mâncăm cu o mână, ţinându-ne de marginea bărcii cu cealaltă, şi dormim ghemuiţi, cât mai jos. Ploaia încetează. Începe din nou. Râul se lărgeşte şi-şi mai domoleşte fierberea. Cineva scoate la iveală un pachet de cărţi şi rânjeşte. Mă gândesc la Christabel, aflat în tabără.

— Taie, zice nu ştiu cine în engleză şi jucăm până când ploaia începe să cadă torenţial, distrugându-ne cărţile.

Îl întreb pe Bach:

— Se întorc vreodată budiştii pe pământ convertiţi la catolicism?

El zâmbeşte şi stropii de ploaie îi picură de pe bărbie.

— Numai dacă sunt *foarte,* foarte răi, îmi zice el.

În ziua aia am mai visat ceva, domnule maior. Ceva lung şi negru, strălucind în soare. Nu dormeam când am avut visul... stăteam în genunchi în sampan, în ploaie, în lumina ivită pe neaşteptate. Mă ţineam de marginile bărcii, cu genunchii cufundaţi în apa murdară.

Nu era un dig, domnule maior. Aşa am crezut la început, dar nu era.

Era doar un zid lung şi negru.

Îmi amintesc exact cum au murit, domnule maior. Îmi amintesc într-adevăr.

Aşa ceva nu uiţi niciodată.

Am trecut cu bine de Hong Gai şi de garnizoana de pe coasta abruptă.

Am trecut cu bine de Hai Duong şi de podul din cabluri inundat ce ducea spre provincia Xuan Mai.

Am reuşit să trecem de pragurile de la Van Yen Gorge şi n-am pierdut pe nimeni, n-am pierdut absolut nimic.

Când am ajuns la satul de pescari Uong Bi, se însera. Nu ne-au mai rămas decât un sac cu „orez special", câteva bucăţi de săpun, lipsite de valoare pentru oamenii de aici şi două conserve sovietice. Au primit orezul şi conservele, un simplu gest de politeţe, şi ne-au primit cu bunăvoinţă. Am controlat sampanele şi sacii cu lanternele. Am stabilit posturile de pază. Am luat masa cu familia conducătorului satului, ca întotdeauna, şi ne-am străduit să dormim.

Ştiam că nu mai urma nici un sat după ăsta.

Indigenii Tai din Uong Bi nu purtau nici alb, nici negru, ci roşu. Îşi lucrau orezăriile cu pălării roşii pe cap. Peştele lor preferat era micul *chopolet,* de un roşu aprins. Am vrut să-i întreb de semnificaţie avea roşul pentru ei, ce însemna de fapt, dar n-am avut ocazia.

A doua zi de dimineaţă, sampanele noastre sunt singurele care circulă prin ceaţă. Ore în şir nu vedem pe nimeni. Râul Negru a început să-şi lărgească albia, domolindu-şi apele. Suntem aproape de ultimele creste calcaroase ale lanţului muntos Bac Can, dincolo de care se întinde marea Deltă Hoa Binh. Cu toată ceaţa asta, nici n-o să vedem când o să ajungem acolo.

Ceaţa se răreşte. Apucăm să vedem un râu care se întinde

la nesfârşit în toate direcţiile — aşa cum ne-a prevenit Harry — după care ceaţa ne înconjoară iar.

Râul n-are maluri. Apa ajunge până la dealurile verzi, intră în canalele orezăriilor, precum nişte lungi limbi de ceaţă, clipocind pe lângă stâncile de calcar modelate de apă cu mult înainte ca vreo făptură omenească să fi apărut pe-aici. Îmi repet în gând că, de n-ar fi fost curentul, ne-am fi rătăcit până acum. Ne-am fi rătăcit pentru totdeauna...

Râul nu mai fierbe. Dau să-l întreb pe Willie unde sunt bancurile de peşti *bonita,* ce s-a întâmplat cu ele, dar mă opresc. *Aici nu e California, Mary. Ăia nu sunt peşti. Sunt „brizanţi", cum le-a zis Willie. Sunt „valuri care se rostogolesc".*

Îmi scutur capul, încercând să-mi limpezesc gândurile.

Nimeni nu vorbeşte. Nimeni nu scoate nici o vorbă.

Suntem purtaţi de curent pentru vecie, atâta tot.

Pe neaşteptate, Steve rămâne cu privirea aţintită într-o direcţie, iar eu mă întorc să văd despre ce e vorba.

La câţiva kilometri în josul râului se vede: o şalupă care urcă în amonte, aproape de malul opus, lunecând pe apă ca o mână cenuşie uriaşă. *O şalupă mare şi cenuşie, Mary.*

Noi nu suntem pe ea, îmi spun eu. *Nimeni nu poate să moară încă.*

Nimeni nu ţipă. Nimeni nu se repede să pună mâna pe arme de parc-ar fi venit sfârşitul lumii. Râul e lat. Cei de pe şalupă nu ne văd. În fond, nu suntem decât zece sampane mici. E o zi cenuşie. Norii sunt joşi. Dintr-o clipă-n alta o să-nceapă să plouă iar. De ce ne-ar vedea? De ce s-ar sinchisi măcar de noi?

Deodată Steve spune:

— E *albastră.*

— Ce? întreb eu.

Se uită înapoi la căpitan, care stă în genunchi lângă Cooper, imediat în spatele lui. Căpitanul îşi saltă bărbia: *Ce s-a întâmplat?* Steve se uită fix la el, ca şi cum i-ar răspunde la întrebarea nerostită, apoi se întoarce spre ciung şi spune:

— Willie, e *albastră.*

Şeful oftează şi întoarce cârma. Sampanul începe să încetinească. Bărcile din spatele nostru încetinesc şi ele. Curentul trece grăbit pe lângă noi. Pupa noastră se înalţă şi coboară, se înalţă iar, coboară. Sampanele din urma noastră se apropie.

— *E albastră,* repetă Steve şi Willie nu poate decât să încuviinţeze din cap.

Căpitanul, la câţiva paşi în spatele nostru, *ştie.* Câinele, întins pe saci lângă mine, se foieşte, de parc-ar şti şi el.

Caporalul şi câinele nu mor în sampane, îi spun căpitanului, dar el ştie deja. Îşi aminteşte visul pe care i l-am povestit. *Ei mor pe puntea unei şalupe cenuşii.*

Da, spune el. *Aşa mor.*

— Fiecare părticică din ea, spune întruna Steve, e *albastră.*

Când i-am ucis pe cei din escortă, aş vrea eu să-l întreb, *tot aşa albastru a fost totul?*

Şalupa de patrulare încetineşte, stă pe loc o clipă, apoi începe să crească în dimensiuni. *Se întoarce.*

Ştiu.

Cu mişcări încete, întindem mâinile după AK-uri: Sprijinim paturile armelor de marginile bărcilor.

— Dar-ar dracii! înjură Willie.

Nimeni nu râde. Vrea să spună: *N-am ajuns destul de aproape de Dong Noi.*

Mă uit la Steve. Ştie că-l privesc, dar nu se întoarce.

— E tot albastră.

Ştiu, îi spun eu.

— Fir-ar dracu-al dracului! zice Willie, şalupa fiind mai mare acum, tot mai înalta şi mai lată pe măsură ce motoarele ei o poartă spre noi.

Poţi să faci ceva... orice, ca să fii de folos, Mary?

Închid ochii.

Văd un zid lung şi negru.

Şalupa opreşte motoarele şi se lasă în voia apei, care o aduce către noi. În ultima clipă se întoarce, lipindu-şi carena de a noastră, curentul ţinându-ne foarte aproape, ca pe nişte prieteni buni.

Pe puntea din faţă trei AK-uri stau aţintite spre noi. Tot spre noi e îndreptată şi mitraliera cu ţeavă dublă de 12,7 mm, mânuită de bărbaţi în kaki. Nu facem nici cea mai mică mişcare. Avem aerul că nici n-am şti că ţinem nişte arme în mână. *La urma-umielor, suntem ruşi,* Dai uy. *Nu s-ar zice c-am fi nişte inamici, nu?*

Bach strigă ceva către timonier.

Ofiţerul răspunde ceva, tot strigând, şi se duce la staţia şalupei. O voce — care nu e a mea — spune:

Trebuie *să ajungem pe şalupa aia.*

Nu, spun eu. *Dac-o facem, Cooper are să moară.*

Bach îşi ţine echilibrul în sampan cu o mână, se întinde cu cealaltă spre puntea şalupei şi îi înmânează ofiţerului documentele noastre mototolite. Ofiţerul îşi îndreaptă spatele — uniforma i s-a închis la culoare din pricina ploii — şi le cercetează cu atenţie, aşa cum şi trebuie.

Trebuie să ne urcăm la bord, insistă vocea.

Nu! strig eu.

Bach întoarce capul ca să-i arunce o privire căpitanului, apoi se uită din nou spre şalupă. *Da,* spune vocea pe neaşteptate. *Da, Bach, e foarte bine.*

Bach discută cu ofiţerul, care pare iritat. Bach repetă... ceva despre nevoia de a folosi staţia lor, fiindcă *a noastră* s-a stricat. În cele din urmă, ofiţerul încuviinţează din cap, gesticulează, strigă ceva mai tare în vânt: *În regulă, tovarăşe maior, să vină dacă trebuie, dar v-aş ruga să le ziceţi să termine repede.*

Bach şi căpitanul se urcă la bord — ajutaţi de mâini prudente dar respectuoase — şi sunt conduşi în cabina timonei, unde se găsesc şi ecranul radarului şi staţia radio. Mă uit la Steve. Stă la prova sampanului nostru şi e pregătit *Cât de albastră e, Steve?*

Mâna lui Willie abia atinge fusul cârmei, fiind mult mai aproape de AK-ul din poală. *Câţi dintre ei ard acum, Willie?*

Câinele stă din nou lângă mine. Cooper stă ghemuit în sampanul din spate, cu faţa ascunsă ca întotdeauna.

Nu, spun eu. *Nu.*

Simţi mirosul? vreau să întreb.

Simţi cum se apropie?

Le-am luat şalupa, domnule maior. N-a fost deloc greu. Dacă vreţi, pot să vă spun exact cum am făcut.

Când s-a terminat, domnule maior, m-am gândit:

Acum n-or să ne mai poată opri. N-or să poată opri niciodată o echipă ca a noastră.

Toţi ne gândeam la asta...

Fiindcă aşa gândea căpitanul.

Acum înţeleg.

Îi lăsăm pe nungi să încarce cât mai mulţi saci în şalupă. Îi lăsăm să găurească plămânii şi pântecele celor din echipaj, aşa încât cadavrele lor să se ducă la fund. Îi lăsăm să le azvârle peste bord.

N-am păstrat decât trei sampane, în care am pus restul de saci. Sacii de pe şalupă i-am aranjat frumos de-a lungul copastiilor precum şi jos, în santină. Am acoperit cele trei sampane cu prelată şi le-am legat în şir la pupa. Nu i-am lăsat pe nungi să se ocupe chiar de *tot.*

Şalupa înainta încet, îngreunată de sarcina suplimentară. Sampanele se balansau ca nişte leagăne, aşa cum ştiam că are să se întâmple.

L-am văzut pe Willie, cu un cuţit în mâna teafără. Stătea singur pe puntea de la prova, privind ţintă la nungi.

— Nungii ăştia ard, Mary, a spus el. Toţi, până la unul.

— Ştiu, i-am spus. Ştiu.

Subiect: Nu v-am spus adevărul, domnule maior. Am încercat, vă rog să mă credeţi. Am încercat să vă povestesc prin ce-am trecut, dar pentru asta... pentru asta a trebuit să mint uneori. Are vreo noimă ce vă spun?

Anchetator: Poţi să-mi dai un exemplu?

Subiect: [Pauză] Amănuntele alea despre prima şalupă... adică, despre cum am cucerit-o.

Anchetator: Da. Ce-i cu ele?

Subiect: Nu ştiu dacă amănuntele alea sunt adevărate. Nu-mi mai amintesc bine. Tot ce ştiu e ce-am *simţit* când am făcut-o... Şi ce am *simţit* când am terminat...

Fotocopie, Articol de ziar, Dosarele centrale (Narda), Operaţiunea Urangutan EVAL
Mărturisirea represiunii politice folosită ca instrument terapeutic
de Ana Julia Cienfuegos şi Cristina Monelli
Metoda şi procedura

În tratamentul aplicat de noi acestor pacienţi, contactul iniţial constând în unul sau două interviuri cu un terapeut, este dedicat obţinerii de informaţii esenţiale despre trecutul pacientului şi represiunea politică exercitată asupra lui, precum

şi stabilirii unei relaţii terapeutice. Pacienţii sunt încurajaţi să înregistreze pe bandă de magnetofon o descriere detaliată a evenimentelor care au condus la starea lor de suferinţă actuală. Terapeutul îi lămureşte că, deşi rememorarea detaliilor unor astfel de experienţe poate fi extrem de dureroasă, procedura le va permite să înţeleagă mai bine emoţiile asociate cu traumele lor, dându-le totodată posibilitatea să denunţe, printr-un eseu scris, violenţa şi nedreptăţile la care au fost supuşi. Are loc o serie de trei până la şase şedinţe în care sunt înregistrate toate detaliile despre detenţie, tortură (fizică şi psihologică) şi alte suferinţe de natură politică. Istoricul cunoscut al pacienţilor este inclus în mărturie, astfel încât experienţele traumatice să poată fi integrate şi înţelese în contextul vieţii fiecărui individ.

Pacienţii sunt îndemnaţi să-şi relateze întâmplările cu propriilor lor cuvinte şi în stilul lor propriu. Terapeutul poate pune întrebări pentru lămurirea sau obţinerea mai multor detalii legate de evenimente deosebit de semnificative. Când mărturia este transpusă într-o formă scrisă, textul este revizuit de pacient în colaborare cu terapeutul. Versiunea finală este un document revizuit şi redactat în comun, de către pacient şi terapeut. Mărturiile scrise au cuprins între 15 şi 120 de pagini dactilografiate.

Discuţie

S-a constatat că utilizarea mărturiilor a avut o valoare terapeutică semnificativă pentru victimele torturilor şi ale represiunii politice. Pacienţii îşi retrăiesc suferinţele folosind propriile lor cuvinte şi pe tonul lor caracteristic, iar înregistrările pe bandă permit terapeutului să înţeleagă semnificaţiile speciale atribuite de către pacienţi experienţelor lor traumatice. După aceea, când înregistrarea capătă formă scrisă, mărturia joacă rolul de „amintire", care poate fi împărtăşită, revizuită, rescrisă şi analizată în orice moment de către terapeut şi pacient deopotrivă. Ea are calitatea de a conserva trecutul exact aşa cum a fost el memorat şi trăit. Constituie un pas important spre analizarea detaliată a experienţelor trecutului în folosul pacienţilor înşişi şi creează un document cu valoare istorică pentru generaţiile viitoare...

Capitolul 44

Am părăsit Valea Râului Negru la Quy Boum, ultimul dintre masivele calcaroase, „poarta de acces către terenurile agricole ale fericiţilor băştinaşi Muong", cum îi plăcea lui Harry să spună. Înaintam încet; din pricina încărcăturii, apa ameninţa să treacă de copastia şalupei, care mai avea de remorcat şi sampanele. Am intrat în Delta Hoa Binh pe înserate şi, la căderea nopţii, am luat-o pe un canal inundat, unde şeful de echipaj avea mai multă siguranţă în efectuarea manevrelor. Am ancorat după ce am străbătut un kilometru, lângă un pâlc de copaci.

— E o nebunie să navighezi noaptea pe un râu care n-are *maluri,* locotenente, a spus Willie.

N-am răspuns la apelurile repetate recepţionate toată noaptea prin staţia radio a şalupei.

Nici n-am discutat prea mult între noi, cu toate că n-avea cine să ne audă.

O voce venită de undeva spunea întruna:

Încă zece ore şi gata... dacă or să ne dea voie micile şalupe cenuşii.

Cele trei şalupe de patrulare de fabricaţie sovietică, clasa PC, mai uşoare şi mai rapide decât a noastră, ne-au ieşit în cale puţin mai la sud de podul Hoa Binh.

Ştiau ce trebuie să caute.

Noi ştiam că ei ştiau.

Primiseră deja vestea, sub forma unui mesaj care suna cam aşa:

Garnizoana Dien Bien Phu şi informatorii din provincia Tai raportează despre o echipă de consilieri agricoli sovietici porniţi într-o misiune de cultivare a orezului în nord-vestul extrem. Ministerele interesate nu *au putut să confirme respectiva misiune. Efectivul grupei şi volumul încărcăturii sunt incompatibile cu echipele de infiltrare inamice, dar trebuie manifestată prudenţă. Ultima oară s-a raportat prezenţa a patru bărbaţi ruşi, o rusoaică, un ofiţer vietnamez ca interpret şi nouă însoţitori băştinaşi la Van Ban pe Song Da, călătorind spre sud cu ambarcaţiuni fără motor. Să fie localizaţi şi reţinuţi. Prezenţa lor la nord şi la est de Hoa Binh se consideră ameninţare la adresa republicii. Completare: pierdut contactul radio cu şalupa de patrulare clasa PA, Unitatea 76 de poliţie riverană, pe 02/11,*

ora 02:45...

Au apărut pe neaşteptate din ceaţă iar noi i-am lăsat să ne controleze în timp ce mitralierele lor de 12,7 mm erau aţintite asupra noastră.

Am *îngăduit* să se întâmple.

L-am lăsat pe Bach să le facă semne cu mâna. I-am lăsat să se urce pe sampane, să ridice prelatele, să citească inscripţiile de pe saci şi să-şi continue controlul, aşa cum ştiusem că are să se întâmple.

Le-am dat voie să vină la bordul şalupei noastre.

I-am lăsat să se uite *peste tot:* în cabina timonei, în butoaiele cu motorină, în fiecare ungher şi-n fiecare crăpătură, începând cu prova şi terminând cu pupa, unde stătea Cooper. L-am lăsat pe Bach să se plimbe pe puntea noastră împreună cu ofiţerul cel mai mare în grad de pe cele două nave şi să-i relateze povestea noastră.

Ascunsesem le repezeală sacii de pe punte în santină, gândindu-ne că aşa e mai bine. Mica porţiune din punte care se înălţa ca să dea la iveală santina se afla acum la un pas de bocancii ofiţerului.

Or să deschiăd unul din saci, spune pe neaşteptate vocea. *Or să coboare în santină, întrebându-se de ce lăsăm să se ude sămânţa de orez, şi-or să desfacă un sac. Inscripţiile n-or să fie de ajuns ca să-i convingă.*

M-am uitat în urmă. Cooper stătea pe sacii din molton, ţinându-şi capul aplecat, aşa cum trebuia.

E visul, Mary.

Ştiu.

Te rog, am spus. *Te rog...*

Erau derutaţi şi mânioşi, fără doar şi poate. Totodată se simţeau şi stânjeniţi, fără să ştie sigur de ce. Aveau senzaţia că sunt traşi pe sfoară, dar nu ştiau sigur dacă cei care luaseră plasă erau ei, cei de la Hanoi, ori dacă într-adevăr cineva fusese sau nu păcălit. Bineînţeles, vroiau ca noi să înţelegem — fără să fie nevoiţi s-o spună — că problema era *gravă.* Că aşa spusese Hanoiul. Că atâta timp cât ministerele interesate *nu* putuseră să confirme, din punctul lor de vedere, al ofiţerilor de pe şalupa de patrulare, noi *n-aveam cum* să fim ceea ce pretindeam că suntem. Eram rugaţi să înţelegem că, independent de voinţa lor, se vedeau nevoiţi să ne trateze ca pe un element de rac, fiindcă

ministerele interesate *nu* au putut să confirme. Ca soldaţi — ca aliaţi de război — i-am mai respecta oare dacă n-ar face-o? Desigur, vor fi prezentate scuze —verbale şi scrise — mai târziu, când lucrurile se vor lămuri, dar deocamdată erau obligaţi să ne trateze ca pe o *ameninţare la adresa statului.* Aşa li s-a ordonat de la Hanoi. Înţelegem poziţia lor, nu-i aşa? Şi noi am proceda la fel în locul lor, nu?

Nu vroiau să fie oamenii neînsemnaţi care provoacă frământări diplomatice — din pricina cărora Hanoiul să fie obligat să se angajeze cu Moscova într-un dans cu figuri impuse — dar nici să lase să treacă nişte *inamici ai republicii.* De bună seamă că puteam să înţelegem una ca asta. Iar acum că ofiţerul cel mai mare în grad reflectase asupra problemei, trebuiau rezolvate nişte lucruri cu aparenţă neobişnuită...

Ce faceţi cu şalupa asta? l-a întrebat el pe Bach.

Am înnoptat la That Khe, tovarăşe comandant, i-a răspuns Bach. *Am găsit vasul ăsta plutind în derivă pe un canal. N-am văzut pe nimeni în apropiere, căruia să-i raportăm. Observaţi găurile provocate de gloanţe. Şi ele ne-au făcut să ne punem întrebări. Ne-am gândit că unitatea de poliţie riverană de la Hoa Binh ar vrea să ştie despre această întâmplare. Am încercat să luăm legătura cu ei, bineînţeles, dar staţia n-a funcţionat. Misiunea noastră în nord-vest s-a încheiat şi ne întoarcem la Hanoi. După cum vedeţi, tovarăşe comandant, oaspeţii noştri ruşi sunt uzi şi obosiţi. N-a fost plăcut pentru ei. Acum ei vor să se întoarcă acasă.* Deşi îl asculta, ofiţerul n-a încetat o clipă să se plimbe pe punte. Aici erau nişte lucruri *ciudate.* A gesticulat o dată cu mâna, apoi a mai făcut un gest. Membrii echipajului său aveau armele pregătite de tragere în timp ce păşeau gesticulând către pupa şalupei noastre, spre Cooper.

I-am lăsat. I-am lăsat să meargă la pupa.

N-am încercat să-i oprim.

De ce, căpitane? am strigat eu. *De ce-i laşi să se ducă la Cooper?*

Mă duc până la cei doi. Comandantului o să i se pară ciudat, sunt sigură, dar încep să păşesc alături de ei. Mă uit la Bach. Am de gând să spun ceva în cea mai curată rusă de care sunt în stare... am să spun *orice* ar putea avea o cât de mică importanţă, orice l-ar face să nu se mai ducă la pupa.

Ceva mă atinge pe ceafă. Mă uit în jurul meu.

Căpitanul stă lângă copastie. Nimeni nu-i acordă nici cea mai mică atenţie. Se uită la mine şi clatină uşor din cap. Ba nu, o face fără să mişte deloc din cap. *Nu, Mary,* zice el. *Nu.* Automatul din mâinile sale se ridică extrem de încet în sus...

Am să îndrept puşca spre inima comandantului, spune el.

Acum înţeleg. De la bun început a avut de gând s-o facă. De la bun început a plănuit s-o facă în felul ăsta. Numai că eu n-am ştiut.

Fac un pas înapoi: mă dau la o parte din calea lui.

Şalupa se leagănă uşor. Am fi putut să prevedem lucrul ăsta.

Se leagănă exact în clipa în care căpitanul trage. Se clatină, ţeava îşi schimbă direcţia, iar glonţul care porneşte din ea ajunge în altă parte, nimerindu-l pe Bach, lovindu-l în singurul loc unde poate s-o facă.

Acum începe visul.

Comandantul nu ştie de unde a venit glonţul. L-a auzit, dar nu e sigur de unde a venit. O clipă crede că l-a tras unul din oamenii lui. Se uită în jurul lui, se mai uită o dată. Când se întoarce la loc, îl vede pe Cooper — care şi-a ridicat privirea din pricina zgomotului. Îi vede pielea *foarte tuciurie.* Nu e în regulă, ştie asta, aşa că se apropie de faţă şi-i vede din nou *pielea tuciurie.* Se gândeşte la soldaţii americani care au o astfel de piele şi deodată înţelege.

De undeva, marinari îmbrăcaţi în kaki au deschis focul. L-au observat pe căpitan cu arma ridicată. Ştiu cine a tras glonţul. Nu le place să vadă un AK îndreptat spre comandantul lor.

Eu m-am dat la o parte. M-am retras până când am ajuns în faţa căpitanului, aşa că fac un pas lateral. Bach se zvârcoleşte pe punte. Căpitanul trage din nou, dar e târziu. Comandantul şi-a scos din toc pistolul Tokarev din pricina *tenului tuciuriu,* din pricina *câinelui,* care sare acum. Câinele sare fiindcă lui Cooper i-e teamă. Lui Cooper îi e teamă fiindcă nu are nici o armă în mână —bolnavii nu poartă aşa ceva asupra lor — şi pentru că un bărbat în uniformă NVA stă ameninţător în faţa lui, ca un vis, şi strigă: "*Vî zacem prişli na reku? "* iar Cooper se străduieşte din răsputeri să răspundă: *"Ia zdes padeluiu."* Dar nu mai contează. Nu contează deoarece câinele sare, comandantul trage iar câinele, lovit, cade rostogolindu-se. Cooper se ridică în picioare. În clipa în care căpitanul trage, comandantul se întoarce spre

Cooper şi trage şi el. Trage fiindcă un negru, despre care nu se îndoieşte că-i american, s-a ridicat în picioare şi asta-l sperie. Îl sperie fiindcă *e sigur* că negrul are o armă... de ce n-ar avea? Trage, *sperând* că are dreptate. Gloanţele din automatul căpitanului pătrund în capul comandantului, iar căpitanul se apleacă, văzându-şi imaginea în ochii marinarilor care trag şi ei şi, după ce se apleacă şi îngenunchează, căpitanul îi doboară în sfârşit.

Mă uit la Cooper, care zace pe punte. Mă uit la Crusoe, căruia îi zvâcneşte piciorul din spate. Mă uit la Bach şi nu-mi pot înăbuşi ţipătul.

Pe tine nu te-am. visat! îi spun eu. *N-am visat că ai să mori!*

Ba da, şopteşte o voce. *L-ai visat.*

Am un automat. E al meu. Marinarii nu trag în mine până când arma nu ajunge în mâinile mele... Şi-mi aduc aminte ce spunea Christabel, ce-am învăţat în satul cu mormanul de cadavre şi de haine în mijloc. Îmi iau inima în dinţi şi-i *îmbrăţişez. Î*mi duc piciorul înapoi, iau o poziţie cât mai stabilă şi, atentă la devierea spre stânga (e criminală, sergent), *îmbrăţişez* cât pot de mulţi.

Willie trage. Steve trage". Căpitanul s-a ridicat în picioare şi trage şi el.

E foarte greu, domnule maior, să-ţi dai seama care dintre noi i-a ucis de fapt.

Willie primeşte un glonţ în umărul braţului beteag. Pe postavul gros înfloreşte o pată de sânge. O aşchie din punte pătrunde în coapsa căpitanului, care ţipă şi şi-o trage afară. Sângele prelins dintr-o mică tăietură de deasupra ochiului îl orbeşte pe Steve. Bach şi Cooper, cinci dintre nungi — plus câinele — zac întinşi pe punte. Sunt pe moarte.

Pur şi simplu n-ai ştiut că despre asta era vorba, Mary, şopteşte o voce.

Ţin minte că am ţipat chiar şi după ce focurile au încetat. Îmi amintesc că am ţipat o bună bucată de vreme. Mi-aduc aminte de Steve, de felul cum dansa — ca un şarpe, ca o pisică — cum timpul îşi încetinea scurgerea pentru el aşa încât să poată pluti, *văzând* ce avea de văzut ca să nu-l nimerească gloanţele.

Îmi amintesc de asta fiindcă mi-a arătat căpitanul. El mi-a

arătat cum se petreceau lucrurile.

Mi-l amintesc pe căpitanul cel slăbănog, mişcându-se şi el, văzându-şi propriul chip în mintea unui marinar şi ştiind când avea individul să apese pe trăgaci, întorcându-se, rostogolindu-se şi trăgând până când faţa lui nu mai era acolo, până când mintea aceea dispărea de acolo.

Mi-l amintesc şi pe Willie — care ţinea automatul cu braţul teafăr, sprijinindu-l şi cu extremitatea argintie a protezei — trăgând până când nici unul dintre marinarii cuprinşi de flăcări, la fel ca nişte călugări budişti, nu a mai tras în el.

Mi-l amintesc pe Cooper. Mi-aduc aminte că am simţit cum trebuie să fi fost când gloanţele i-au lovit pe *amândoi,* când amândoi au simţit-o, fiindcă aşa funcţiona talentul lor.

Îmi amintesc că am văzut un râu, un parc şi o pătură. Îmi amintesc că păşeam alături de Bach.

Toate aceste lucruri sunt întru totul adevărate.

Îmi amintesc că stăteam alături de Bach, gândindu-mă: *N-am ştiut.* Asta i-am spus. Căpitanul *m-a ajutat.* N-aş avea de ce să mint.

Mi-aduc aminte că i-am ţinut mâna, aşa cum făcusem cu atâţia alţii. Cum se uita nedumerit la propriul său stomac, de parcă s-ar fi gândit: *Ce caută gaura aia acolo, părinte?* De parcă mi s-ar fi adresat mie, derutat: *Ai să mă ajuţi să-mi vâr măruntaiele la loc, locotenente?*

Îmi amintesc că a folosit şi cuvinte. A spus: "E-n regulă "

Mi-aduc aminte că a spus: „Eternitatea ne oferă toate şansele de careavem nevoie, locotenente. Nu-mi doresc decât..."

Îmi amintesc că am văzut ultimele lucruri văzute de el:

Un parc, un prunc şi o pătură.

Iată ce erau acelea, Mary, a şoptit vocea. *Ultimele lucruri văzute de el...*

Îmi amintesc că am îngenuncheat lângă Cooper, i-am luat şi lui mâna şi m-am prefăcut că ştiu atât de multe lucruri despre el. Că îi cunoşteam pe părinţii lui, dar că într-un fel sau altul uitasem de ei. Că ştiam ce *simţeau* ei, ce-şi doriseră întotdeauna pentru el, ce ar fi fost în stare să facă pentru el când ar fi ajuns acasă pe propriile picioare. Că ştiam străzile pe care copilărise, îi cunoşteam pe prietenii lui, ştiam de câinele pe care-l avusese când avea paisprezece ani, cum murise şi ce

avea să însemne mereu moartea pentru el. Că tatăl lui era pastor, că unchiul lui ajunsese până la gradul de plutonier-adjutant — negrul care primise cele mai multe decoraţii în cel de-al doilea război mondial, cel care-i spusese cândva: „Fă o încercare cu armata, Wallace Ridley. Poţi s-o încerci şi cu câinii, numai să încerci." Că înţelegeam chiar şi ce însemna să fii negru, să uiţi lucrul ăsta din când în când şi să râzi la glumele unei fete albe.

Nu *ştiam* lucrurile astea, domnule maior, aşa că a trebuit să mă prefac că le ştiu.

Ai fi putut să-l întrebi, Mary. În toate acele zile petrecute în tabără sau la Vientiane, în junglă, în peşteri sau în bărci... ai fi putut să-l întrebi. Dar n-ai făcut-o. Te-ai mulţumit să-l faci să râdă.

A fost mai sigur aşa, nu, Mary?

Dacă tot urma să moară, a fost mult mai lipsit de pericole aşa.

Îmi amintesc că am îngenuncheat lângă el — şi lângă câine, care continua să respire. Mi-aduc aminte că i-am ascultat respiraţia până când a încetat.

Am încercat să bandajez rănile. Am încercat să-i ajut pe nungi, dar Steve nu vroia deloc să mă lase. L-am lovit — crezând că e tatăl meu — dar el continua să spună:

— Sunt morţi, Mary. N-ai ce să le mai faci.

Cinci dintre nungi erau răniţi. Unul avea să moară în decurs de o oră. Alţi doi urmau să-şi dea duhul înainte să ajungem la Dong Noi. *Ştiam* asta. Ştiam totul fără măcar să mă gândesc.

Rana lui Willie îi afectase muşchiul şi-i făcuse o crestătură mică în os. Nu, n-a vrut să-i injectez morfină. Tăietura lui Steve s-a cicatrizat curând, n-a mai avut nevoie de pansament. Înţepătura din piciorul căpitanului nu sângera, dar el nu era îngrijorat. A spus:

— Sunt pe autoperfuzie, locotenente. Tratamentul la care sunt supus este excelent.

Trebuie să plecăm, spune Willie, pornind motoarele ajutat de căpitan. Ne aflăm acum pe una din şalupele acelea mici şi nu sunt sigură cum am ajuns aici. Nu sunt sigură ce fac ei.

— Nu cred că mai pot s-o fac, le spun eu, dar nimeni nu aude.

Dau să mă întorc, dar mă răzgândesc. Undeva cadavrele sunt împinse în râu. Undeva, nungii rămaşi în viaţă mută sacii în şalupele mai uşoare şi mai rapide. *Ce vrei să faci, Mary, ca să fii de folos?*

Iau un sac. Îl mut.

Iau alt sac.

— Ai văzut albastru, Steve? întreb eu în vreme ce vântul ne răvăşeşte părul iar motoarele huruie solicitate la maxim. A fost lumea întreagă frumoasă şi albastră pentru tine?

Vreau să-l fac să sufere. Vreau să rănesc *pe cineva.*

— A fost albastră, Steve?

— Da...

— De ce n-ai *încercat* măcar?

Nu-mi răspunde, dar nu e nevoie.

Nu aşa merge treaba, Mary. Nu contează ce vreau eu. Pot să mă salvez pe mine, dar nu pot mereu să-i salvez pe ceilalţi... Spun:

— Nu i-ai văzut arzând, Willie? N-ai văzut cum flăcările le cuprind braţele?

Nu-mi răspunde cu cuvinte.

N-am ştiut ce însemnau flăcările, Mary. N-am ştiut că unul dintre noi *are s-o facă.*

Şi nici tu n-ai ştiut, Mary, spune vocea.

Luăm pastilele cu amfetamină oferite de căpitan. Ştiu că trebuie să rămânem treji în următoarele cinci ore. N-avem nici un motiv să ne împotrivim. Nu există nici un motiv să riscăm. .

Şeful de echipaj preia timona la şalupa noastră. Pe cealaltă o pilotează unul dintre nungi.

La un moment dat mă întorc. Îl văd pe căpitan pilotând şalupa, în vreme ce Willie stă în genunchi şi începe să amorseze sacii. *Cum o fi făcând asta?* mă întreb. *Cum reuşeşte căpitanul să navigheze în curenţii ăştia?*

Dar ştiu.

Aşa cum a făcut totul, Mary. Ascultând. *Iscodind ceea ce ştim fiecare dintre noi.*

Willie îmi aruncă o privire, fiindcă aşa i-a spus căpitanul, fără vorbe: *Vrea să ştie cum facem noi treaba asta, şefule.*

— Îl învăţ eu, îmi spune Willie, rânjind. Prinde repede, dar nu-i de mirare asta, nu crezi?

Suntem o echipă, mi-aduc aminte că m-am gândit. *Chiar*

după dispariţia a două elemente, suntem o echipă, colonele. Nu asta ai vrut?

Aş vrea să fî fost şi tu aici, i-am spus eu. *Tare-aş vrea să fi fost aici.*

Steve şi căpitanul au preluat mitralierele de 12,7 mm. Willie are din nou în grijă timona. Nungii răniţi stau sprijiniţi de copastia punţii. Ceilalţi asigură echipajul pentru şalupa din spatele nostru. Eu stăteam în picioare lângă fereastra de la cabina timonei şi ţineam în mână un pistol-mitralieră care nu era al meu.

Îmi amintesc şi alte lucruri, domnule maior, dar nu-s la fel de importante ca astea.

Cine ne arată cel mai bine ce înseamnă să trăieşti, locotenente, viaţa sau moartea? m-ar fi întrebat Bach în acele momente. *Visul despre un parc sau gloanţele care răpesc visul acela?*

Din dosarele USARV USPW/C1 privind persoanele reţinute şi

evidenţele dispăruţilor în misiune ale Grupei 5 a Forţelor Speciale şi MAC-SOG

Situaţia curentă a dispăruţilor în misiune din cadrul MAC-SOG

Shaffer, William, 209085676, fruntaş, Divizia America, detaşat temporar la Unitatea de Comandă şi Control Nord, MAC-SOG. Născut la 12 iulie 1950 în Concho, Virginia de Vest. Încorporat la 16 mai 1969 în Colcord, Virginia de Vest.

Dispărut în misiunea de la 30 noimebrie 1970, la 16 kilometri în interiorul Laosului, la est de Tchepone, în timp ce se întorcea dintr-o patrulă la bordul unui elicopter vietnamez H-34. Aeronava a fost lovită de un proiectil antiaerian de 37mm, a intrat în cădere necontrolată la circa 1000 de metri şi, conform martorilor oculari, a explodat în momentul impactului. Nu a fost iniţiată operaţiunea de căutare la sol într-o zonă interzisă.

Trevino, Anthony, 786539045, sergent, Brigada 173 Aeropurtată, detaşat temporar la Unitatea de Comandă şi Control Nord, MAC-SOG. Născut la 23 martie 1941 în Atlantic

City, New Jersey. Încorporat la 31 mai 1965, în Atlantic City, New Jersey.

Dispărut în misiunea de la 16 ianuarie 1971, când o patrulă de recunoaştere infiltrată la 16 kilometri în interiorul Laosului, la vest de Muong Tip, a fost atacată de inamic la zona de aterizare; supravieţuitorii CIDG (trupe auxiliare de mercenari băştinaşi, angajaţi de către Forţele Speciale americane în războiul din Vietnam) şi LLDB (trupele speciale sud-vietnameze) au raportat capturarea şi executarea lui pe loc, dar nu s-a înregistrat confirmarea decesului său.

Klein, Daniel, 497234094, subofiţer de marină rangul 3, SEAL, Echipa Unu, detaşat temporar la Unitatea de Comandă şi Control Nord, MAC-SOG. Născut la 14 decembrie 1939 în San Diego, California. Încorporat la 17 iunie 1959, în San Diego, California.

Dispărut în misiunea de la 10 mai 1971, după ce o echipă de recunoaştere cu rază mare de acţiune a pătruns în provincia vestică Quang Nam, deplasându-se la sol la trei kilometri est de Cambodgia, pe data de 3 mai; după contactul radio iniţial, s-a pierdut complet legătura radio cu echipa. S-au desfăşurat operaţiuni de căutare la sol .şi aeriene.

Takakuni, Peter, 576892007, fruntaş, Divizia 2 Cavalerie Aeriană, detaşat temporar la Unitatea de Comandă şi Control Nord, MAC-SOG. Născut la 24 iulie 1946 în Northampton, Massachusetts. Încorporat la 22 iunie 1964, în Springfield, Massachusetts.

Dispărut în misiunea de la 24 martie 1970, când elicopterul UH-lH ce transporta patrula din care făcea parte a încercat să decoleze de pe o zonă de aterizare situată în zona de frontieră triplă, la 23 kilometri în interiorul Cambodgiei; aeronava a suferit numeroase explozii în timpul ascensiunii, şi-a continuat înaintarea circa 200 de metri şi, conform martorilor oculari, s-a prăbuşit în junglă. Nu s-a iniţiat nici un fel de operaţiune de căutare la sol într-un teritoriu interzis.

Christabel, George, 980774852, sergent de şţat-major, Grupa 5 a Forţelor Speciale, Unitatea de Comandă şi Control

Nord, MAC-SOG. Născut la 5 septembrie 1930 în Charlotte, Carolina de Nord. Încorporat la 22 martie 1954 în Charlotte, Carolina de Nord.

Dispărut în misiunea de la 16 octombrie 1971, la 2,5 kilometri în interiorul Laosului, la vest de zona demilitarizată, împreună cu o patrulă de recunoaştere angajată de două ori în confruntări cu inamicul pe 29 noiembrie; văzut ultima oară de către supravieţuitorii vietnamezi ai patrulei, care îi dădeau îngrijirile necesare comandantului de echipă rănit.

Capitolul 45

Reuşim să trecem de Podul Hoa Binh, cel pe care americanii — în atâţia ani de bombardamente — n-au reuşit să-l doboare. Acesta s-a aflat tot timpul acolo, ascuns în ceaţă. A fost aproape de noi, la doar câţiva kilometri depărtare, când Bach şi Cooper au murit. *Visurile nu greşesc niciodată, Mary.*

Ajungem în locul unde Râul Negru se lărgeşte cel mai mult, cu puţin înainte de a se întâlni cu Râul Roşu. Aici râul este divizat de lungi insule inundate, adevăraţi monştri marini plutind imediat sub suprafaţa apei, şi trebuie să ştii bine ce faci, iar Willie ştie, fără doar şi poate. Trecem de orezăriile inundate de la Xuan Mai, pe lângă flotilele de sampane transportând fermieri nevoiaşi şi familiile lor spre locurile unde au nevoie să se ducă. Trecem de toate acestea datorită lui Willie.

Soarele îşi face apariţia şi arde prin ceaţă. Willie înjură. Ba nu, căpitanul înjură pentru el. Şi deodată, ca un răspuns la o rugăciune, ceaţa se întoarce cu repeziciune.

S-ar putea să reuşim, spune cineva. N-are importanţă cine. O spunem cu toţii. *Dacă ceaţa se menţine...*

Nimeni nu spune: *Vom avea timp să amplasăm explozibilul.* Şi nici: *Vom avea timp să stăm şi să-l vedem cum sare în aer.*

Numai: *S-ar putea să ajungem până la Dong Noi... dacă ceaţa se menţine.*

N-o să avem nici cea mai mică şansă să-l amplasăm. Navele de patrulare, avioanele de recunoaştere şi puţinele elicoptere deţinute de Nord ne caută deja — nu se poate altfel — aşteptând, ca şi noi, să se risipească ceaţa. Or să ne caute cu şi mai multă străşnicie în cătunele de la nord de Hanoi. De la

Hanoi până ta Son Tay, toate digurile viermuiesc de soldaţi. Nu se poate altfel.

Iscodesc cu privirea prin ceaţă, pândesc cursul râului cu armele pregătite. Ei nu ştiu unde o să ne oprim, dar de acum ştiu cu siguranţă *de ce. Lipsesc patru şalupe de patrulare,* Trung Uy. *Şi o încărcătură de dimensiunile alea...* Chiar dacă nu ştiu *unde,* ştiu cu certitudine *de ce.*

Nu, nu mai avem un interpret, dar nu mai contează, nu-i aşa, colonele? N-o să mai avem *de vorbit.* Nu mai avem nici câine, nici însoţitor de câine, dar nici asta nu mai contează. Lucrul pentru care am avut nevoie de ei s-a încheiat de mult, într-o altă vale.

Dac-am avea nevoie de ceva cu adevărat, colonele, ar fi *sprijinul aerian.* Lucrul pentru care infanteriştii au înălţat dintotdeauna rugăciuni fierbinţi. *Am avea nevoie de avioane Saber, Intruder, Bronco... de orice poate să zboare, colonele.*

Cum ne auzi, colonele? aş vrea eu să-l întreb, dar n-am chef să-mi ridic mâneca. *Sună vocile noastre înăbuşit? Sângele din venele noastre pulsează cumva prea tare? Ai nişte aparate care să înregistreze şi alte aparate care să pună totul pe hârtie? Sunt ele în stare să ne separe vocile, astfel încât să nu mai fim un glas comun... să nu mai fim un ţipăt comun?*

Stai oare noapte după noapte într-o baracă, ascultând şi încercând să deduci toate informaţiile necesare? Încercând să înţelegi *ce înseamnă toate astea, colonele?*

Poate că-i o muncă ceva mai grea decât ţi-ai închipuit că are să fie?

Ce ai auzit când a murit Bach, colonele? Când zăcea pe punte şi spunea: „E-n regulă. Nu-i nimic."?

Ce ai auzit când Cooper şi câinele lui au murit, fără să scoată vreun sunet, nici unul din ei. Ai fi vrut să scoată vreun sunet? Ai sperat?

Într-un alt univers, colonele, reuşim să scăpăm cu viaţă din toată povestea asta. Mai mult chiar, ne întoarcem la tine, colonele. Te găsim. Te ajutăm să vezi, *să* auzi *şi să* miroşi, *aşa cum a fost totul...*

Trebuie să fi fost prevăzut un element de siguranţă, spune cineva, *pentru eventualitatea în care am fi ajuns aici. O modalitate prin care el să ne poată opri, altfel nu ne-ar mai fi lăsat să pornim la drum.*

Stau în picioare lângă Willie. El se sprijină de mine, suferind.

El a vrut-o.

Nu sunt întru totul sigur, spune altcineva. *Se poate să nu-i fi trecut prin cap... Se poate să nu şefi gândit că o să ajungem atât de departe.*

E Steve. Toţi încuviinţăm din cap. Nu scoatem nici o vorbă. Ne mulţumim să dăm din cap. Vântul, zgomotul valurilor plesnind carenele sunt şi aşa destul de puternice. N-am reuşi să ne auzim dacă am folosi cuvintele, aşa că nu le mai folosim.

Trecem de Xuan Tet şi Na Bao. Ştim că pe o ceaţă ca asta ei nu pot folosi decât şalupele. Ne comunicăm reciproc chestia asta. Cădem de acord. *Avem noroc,* spune cineva. N-are importanţă cine.

Suntem cea mai norocoasă echipă de pe faţa pământului, spune altcineva.

O să dureze?

Tu ştii mai bine decât noi, Mary.

Aşa că îi spun lui Dumnezeu:

Când în sfârşit ne vom opri, când în sfârşit vom coborî, ne vom ţine respiraţia şi ne vom cufunda în râu, pipăind digul cu picioarele, amplasând încărcăturile alea la trei metri sub apă, ne vei lăsa să o schimbăm, *Dumnezeule? Ne vei lăsa să schimbăm lumea făcută de tine?*

Vei îngădui ca norocul *nostru să continue aşa?*

La două ore după ce am luat pastilele de amfetamină, mă prăbuşesc. Văd cadavrele pe malul râului de parcă aş zăcea întinsă în apropierea lor. Văd un mic drapel roşu fluturând într-un sat aflat la trei sute de metri în amonte. Cadavrele — cele lângă care zac —sunt scuturate de spasme, aşa cum au făcut-o şi cum o vor face întotdeauna. În nămol. În nămolul roşu-roşu.

Nu, spun eu, şi nu sunt singura care o spune. La fel fac şi ceilalţi, deşi nu serveşte la nimic. Înaintăm prin ceaţă. Înaintăm *către* vis. Nici n-am ajuns acolo, domnule maior, dar zăcem deja în nămol.

Cineva care are un braţ roz şi dur mă ajută să mă ridic. Nu înţeleg ce se întâmplă. Spun: *Cine pilotează şalupa asta, Willie?* El îmi răspunde: *Robert o pilotează, Mary. El îmi comunică ce se întâmplă acolo iar eu îi spun ce să facă. Mă duc unde vreau pe*

şalupă şi mă simt excelent, fiindcă vă ştiu pe toţi aici. Te ajut să te ridici dar în acelaşi timp îi spun lui Robert cum să conducă nava asta. Totul e îri ordine.

Cad din nou la zece kilometri de Râul Roşu, de locul unde Râul Negru îşi varsă lacrimile în fratele lui, care, spune legenda, le face să devină roşii din dragoste. Willie a preluat timona. Căpitanul stă lângă butoaiele de motorină şi priveşte ţintă înainte, povestindu-ne despre el însuşi. Îl aud folosindu-se de cuvinte lăsându-le pradă vântului.

Steve e cel care mă ridică de jos. Zac pe punte, scuturată de spasme — din pricina gloanţelor — iar el mă ţine în timp ce o fac, în timp ce-i spun *prin viu grai* ceea ce el ştie deja.

Amănuntele importante despre viaţa căpitanului.

Încep să ţip în vreme ce înaintăm pe marele cot de intrare în Râul Roşu, unde toate insulele sunt acoperite de apa roşie-roşie. Văd cum Willie este lovit de glonţ în partea dinspre braţul teafăr a trupului, făcându-l să se rotească până când cade în nămol lângă noi, scuturat de spasme.

Willie vede şi inima i se opreşte în loc — simt cum i se opreşte — după care începe din nou să bată.

Dumnezeule, spune el. *Doamne, Dumnezeule, Mary.*

Î*ntoarce şalupa,* îi spun eu, *şi n-o să se întâmple. N-o să se mai întâmple dacă întorci şalupa, Willie.*

Nimic din toate astea nu se va adeveri, le spun eu, *dacă întoarcem şalupa chiar acum.*

Dar mă înşel.

Dacă ne întoarcem din drum, Mary, o să se întâmple pe un alt mal de râu... În altă parte. N-o să fie la Dpng Noi, dar o să fie pe unul din malurile acestui rău...altundeva. Întorcând şalupa vom face să se întâmple... În altă parte... dacă nu în lumea asta, atunci într-o alta...

Steve stă pe punte. Mă ţine de parc-aş fi bolnavă. Crede că era mai bine dacă n-aş fi luat amfetaminele. Spune:

E prea târziu, Mary. Căpitanul îi aude. Îi aude cum ne caută la numai doi sau trei kilometri în urma noastră. Îi aude gândindu-se *la noi, Mary. Ne văd pe radarul lor, deşi nu sunt întru totul siguri. Ţin morţiş să ne găsească şi sunt mai rapizi, mai rapizi decât noi, aşa încât ne vor găsi până la urmă. Ei nu sunt nevoiţi să care încărcătura pe care o avem noi, Mary.*

La timonă, undeva în ceaţă, Willie spune: *Clasa PC.*

Mitraliere RPG. Şi, probabil, singurele două minitunuri pe care Nordul le are în dotare. Ai dreptate, Robert. Ei ştiu că suntem aici. Spune toate astea privind fix, fără să clipească, la ecranul radarului, la ceaţă.

Nu se aude nici un sunet de nicăieri, în afară de motoare, de apă şi de vânt.

Îmi amintesc că ceaţa s-a menţinut. Ţin minte că unul dintre noi, nu contează cine, a spus: *Sunt trei nave acum. Noi arătăm exact ca şi ei, aşa că nu sunt siguri... nu-s întru totul siguri cine suntem.*

Să fie noroc? îmi amintesc că l-am întrebat pe un tânăr care şedea lângă mine. *Sau e ceva care se întâmplă datorită nouă?*

Asta ai vrut? îmi amintesc că l-am întrebat pe colonel, care stătea undeva şi asculta. *Asta ai vrut să devenim?*

Când mai aveam zece kilometri până la satul unde vroiam să ajungem, am tras spre malul nordic. *Zece kilometri,* a spus cineva, iar timona s-a întors. Toată lumea a dat o mână de ajutor. N-avea importanţă ale cui erau mâinile.

În sfârşit, ceaţa se împrăştia.

Vedeam satele de pescari, perindându-se unul după altul, micile drapele roşii şi deodată, când digul începea să cotească, cel care trebuia să fie Dong Noi. Satele aflate la est şi la vest de el *viermuiau* de soldaţi, dar acesta — digul lui — era şi mai plin.

Da, Mary, îmi spunea Robert. *Poţi să-i auzi cum se întreabă în gând: oare vin aici? Are de gând comandoul american să vină în micul nostru Dong Noi, unde începe să cotească Marele Dig?*

Şalupa a cotit. Pe timonă se aflau mâinile lui Willie şi ale căpitanului, dar la manevră am participat cu toţii.

Navele de patrulare sunt pe urmele noastre. Îi auzim pe ofiţeri cum gândesc. Fiindcă poate să-i audă căpitanul, putem şi noi. Acum nu mai e nici o diferenţă. Vedem ce văd şi *ei* în ceaţa care se împrăştie. Şalupe de patrulare sunt şi în josul râului, acolo unde ceaţa se răreşte. Când ceaţa va dispărea cu totul, or să ne vadă — n-o să se poată altfel — ca pe un fascicul de lumină solară, ca pe un spot luminos pe un uriaş zid negru. *O să-i* vedem *cum ne văd, Mary.*

Bineînţeles c-o să-i vedem.

Ţărmul se apropie cu repeziciune de noi, valurile izbesc

carena, iar combustibilul e mai mult decât suficient ca să ajungem până acolo. *Să fie un noroc, colonele?*

Sau e altceva?

Pe marele dig din pietriş, a cărui formă întunecată se apropit rapid de noi — de ani de zile apele râului n-au mai fost atât de umflate — siluete colorate în kaki se mişcă asemenea unor insecte, ca nişte fire scurte de iarbă de culoarea nisipului în bătaia vântului. Fuioare de ceaţă plutesc între noi şi ţărm. Siluetele dispar, fuioarele continuă să se mişte, siluetele reapar — mai mari de date asta, mai apropiate.

Trebuie să scufundăm şalupele! strigă cineva, un tip din trupele SEAL, aşa că trebuie să ştie. *Altfel nu se poate,* strigă el şi două Berete Verzi îl aprobă. *Numai aşa,* strigă ei, *pot ajunge saci, acolo unde trebuie să ajungă.*

Willie îşi ridică braţul, îl flutură către timoneria de pe şalupa din spatele nostru, iar nungul de acolo îi răspunde la fel, printr-o fluturare de braţ.Willie măreşte la maximum viteza şalupei noastre. Nungul procedează la fel.

Ţărmul se apropie grăbit de noi, ca un vis.

Ei ştiu că suntem aici, spune cineva, o glumă, ecoul unei glume. *E un batalion,* spune altcineva. *Un ditamai batalionul...*

Mă aflu în timonerie. Eu sunt cea care pilotează nava, mărind viteza la maxim. Într-un fel sau altul, ştiu cum se face.

Mă uit în jos.

Staţia radio — din locul unde a pus-o Willie — clipeşte. Luminiţele ei nu s-au stins nici o clipă.

Dacă un mincinos minte, mă gândesc eu, *poate el să se oprească vreodată? Poate vreodată un mincinos să înceteze să mintă, mamă?*

Dacă Bucannon ne-a minţit, îi spun eu lui Willie — numai lui. *Dacă emisia a fost constantă sau mai frecventă decât ne-a spus el c-o să fie, puteau nord-vietnamezii să ne repereze? Au putut ei să ne urmărească de multă, multă vreme? E posibil ca ăsta să fie elementul de siguranţă de care pomeneai tu, Willie?*

Nu ştiu dacă mi-a răspuns. N-are importanţă. Undeva, într-un alt univers, mi-a dat un răspuns.

Sigur că da, Mary, mi-a spus. *Sigur că e posibil.*

Când şalupa se întoarce în ultima clipă — condusă de mâinile mele, ale lui Willie, ale căpitanului sau ale lui Steve — când ne îndepărtăm de malul de pe care se dezlănţuie în sfârşit

focul armelor automate, unde siluetele de pe ţărm nu mai sunt nişte furnici, ci nişte *oameni,* iar aerul se umple de pocnete — mă prăbuşesc şi mă lovesc de copastie. Nu mă pot împotrivi.

Mă ridic, ţinându-mă de copastie. Mă uit din nou la ţărm.

Trecem acum zburând pe lângă o mlaştină, un vârtej, altă mlaştină, alt vârtej, căutând — ştiu asta — un loc unde siluetele să nu fie atât de numeroase. A treia mlaştină, a patra... Şi digul din dreapta noastră e un zid lung, închis la culoare.

Îmi întorc privirea spre punte. În timonerie, Willie îşi trage palme şi plânge. Încearcă să lovească obiectul pe care i l-au vârât sub piele. Vrea să ajungă la el. Vrea să-l sfărâme, să vadă dacă va sângera.

Mă uit la propriul meu braţ... la cel teafăr. Pipăi mica umflătură de sub postavul murdar şi spun: *Te văd îngenunchind pe pământ. Te văd în frumosul tău costum alb, îngenuncheat pe pământ. Undeva, într-un alt univers, ne întoarcem acasă, la tine, John Bucannon.*

Căpitanul trage în punte cu AK-ul, apoi aleargă la pupa. Îi face semn cu mâna nungului să tragă şi el în puntea lor, să-şi scufunde barca aşa cum o scufunădm şi noi pe a noastră, fiindcă numai aşa vor putea ajunge sacii acolo unde trebuie. Puntea se face ţăndări. Şi cu a lor se întâmplă acelaşi lucru. Bucăţi din ambele punţi se ridică în aer şi plutesc purtate de vânt. Motoarele huruie strident, ca la o manevră de întoarcere. Îmi dau seama că, în sfârşit, am ales o mlaştină din apropierea unui vârtej.

Căpitanul sare în santină şi începe să tragă în carenă. Nu-l văd dar îl aud: *Nu-ţi face griji, Mary. N-o să sară în aer din pricina gloanţelor.*

Alunecăm în vârtej, scufundându-ne tot mai mult, apa umple santina, motoarele chinuindu-se să ne asigure o cât de mică înaintare. Avem un minut, poate două, ca să coborâm sacii ăia la trei metri sub apă, lângă dig, acolo unde vor putea să reprezinte un pericol — dac-ar fi să reprezinte cât de cât un pericol. Trag împreună cu el. Trag în punte, apoi în carenă, în vreme ce siluetele mişună neîncetat pe ţărm. Toţi tragem, toţi ţinem timona, toţi verificăm fitilul de detonare pe care *trupul* căpitanului îl aranjează dedesubt.

E o zi tare frumoasă. Zău că este. Ceaţa a dispărut complet.

Când în sfârşit auzim huruitul rotoarelor — două la număr —acesta e însoţit de un zumzet monoton, ca un ferăstrău, ca un fermoar acţionat la nesfârşit, iar bucăţile de punte care se înalţă în aer sunt mai mari acum. Dar nici unul dintre noi nu este lovit. Căpitanul *ştie.* El îi aude pe mitraliorii din elicoptere cum ţintesc de la o sută de metri înălţime. Ne spune unde să păşim, noi îi urmăm indicaţiile şi astfel gloanţele nu ne nimeresc.

Ăsta da ajutor, spune cineva şi nu e o glumă. Orice ne înlesneşte scufundarea e un ajutor pentru noi. Şalupa noastră coteşte, începe să scape de sub control asaltată de atâtea lovituri, sub ferăstrăul gloanţelor care cad de sus ca o grindină. Mai avem puţin şi ajungem la malul mlăştinos. Râd. Cineva mă imită. Râdem pentru că într-adevăr e o glumă. *Nu îndrăznesc să arunce cu grenade, nici cu rachete şi nici cu mortiere, fiindcă nu sunt siguri că n-o să-i aruncăm în aer şi pe ei.*

Ne izbim de dig, într-un loc unde valurile sunt înalte şi lacome. Cad, la fel ca şi ceilalţi. Prova se împotmoleşte în pietriş şi nămol şi o voce, propria mea voce, spune: *Aici o să se întâmple.*

Ştiu, îi răspund. *Ştiu.*

Pupa se scufundă. Întreaga şalupă se scufundă. Nungii au ajuns şi ei la dig lângă noi şi trag neîncetat în punte. Ambele şalupe se scufundă.

Mă ridic. Iarăşi şi iarăşi mă ridic. Unul din mingii care nu s-au prăbuşit întinde fitilul pe puntea lor — la şase metri distanţă de noi. Elicopterul de deasupra noastră atacă *ambele* şalupe, bucăţi de plastic şi de lemn înălţându-se în aer. Un nung ţipă. Siluetele înaintează spre noi ca un val, trăgând focuri de armă. Copastiile sunt sfărâmate în bucăţi care se înalţă în aer.

Steve se află în câmpul lor de tragere. Nici unul dintre noi nu mişcă. El termină de întins fitilul detonant şi tresare spasmodic, astfel încât gloanţele pe care le vede în lumea lui albastră să nu-l nimerească. Văd gloanţele. Toţi le vedem — pentru că el le vede —şi îi spunem când să se ferească, încotro să se mişte.

Corpul care îi aparţine căpitanului e în timonerie, unde-l ajută pe Willie să se ridice. Ascultă. Ascultăm cu toţii. Ne spunem unul altuia *totul.*

Îi aud, spune Robert. *Îi aud mai clar decât orice am auzit până acum. Îi aud când ţintesc... Îi aud cum gândesc înainte să*

ţintească...

Şi într-adevăr îi aude. Îmi spune în ce direcţie să mă mişc şi îi dau ascultare. Îmi mai spune o dată. Îl ascult. Îmi spune mie, îi spune şi lui Willie şi ne mişcăm amândoi. Se mişcă şi el împreună cu el fiindcă aşa trebuie.

Uniformele sunt aproape de noi. Tirul lor sfărâmă acoperişul cabinei şi radarul, distrugând totodată carena.

Părăsiţi şalupa! ţipă Robert. Ţipă la mine, iar eu păşesc către copastie şi alunec. Puntea e înclinată la patruzeci şi cinci de grade şi ne scufiinădm în trei metri de apă, unde trebuie să ajungă sacii cu orezul nostru *special.* Trebuie să fugim, ne spune el. Trebuie să fugim.

Nu! îi spun eu.

Steve e jos, în santina care se umple cu apă, şi leagă sacii cu orez special cu fitilul detonant. *Nu,* spun eu.

O să vină, Mary, îmi zice Robert. *Nu-ţi face griji, c~o să vină şi el.*

Văd ceea ce vede Steve: o lume albastră, albastră... *simt* ceea ce simte şi el, mâinile reci şi ţepene în apă, ţinând fitilul. *Simt* ceea ce simte el în timp ce se strecoară — cu muşchii solicitaţi peste măsură — prin gaură.

E lângă mine. Putem pleca.

Simt mâinile căpitanului, mai calde, care-l ajută pe Willie să se ridice, ţinându-l de subsuori. *Aud* ce aude căpitanul. Aud ce gândeşte mitraliorul de deasupra noastră: *Acum ţintesc.*

Apa din santină îi ajunge lui Steve până la piept.Cu muşchii încordaţi la maxim se ridică prin gaura din punte. *Mă ridic împreună cu el.*

Se ridică prin gaură pe punte. Se ridică de mai multe ori, iar eu o fac împreună cu el. Îl văd cum se ridică şi îl imit. Visul continuă.

Sari, Mary! strigă el în sfârşit, stând în picioare lângă mine.

Sar. Sare şi el. Sărim împreună în apa mlăştinoasă, lovim apa cu braţele, reuşim să ne strecurăm printre gloanţele armelor automate până la ţărm. Ne ridicăm în picioare. Steve mă trage de braţ, mă trage neîncetat.

Ne ridicăm din nou în picioare, pe mal. Continuăm să stăm în picioare. Eu nu mă mişc. El trage de mine în continuare.

O să se întâmple, Steve. Nămol şi pietriş bătătorit de un

milion de picioare. Nămolul e roşu. Râul e roşu. Uniformele sunt uneori kaki, alteori albastre. Ştii ce înseamnă asta, Steve.

I-o spun din nou, dar el continuă să mă tragă după el.

Ştii ce înseamnă asta, Steve.

El îmi smuceşte braţul. Cad în faţă. Mă ridic.

El mă smuceşte iar cu brutalitate, iar visul începe.

Alergăm, Steve. Alergăm în nămolul roşu-roşu.

Cel puţin avem asupra noastră AK-urile. Îl tragem pe Willie după noi iar el scoate un sunet îngrozitor. Încearcă să se descotorosească de obiectul pe care i l-au vârât în spinare. Se chinuie să ajungă la spate cu ţeava puştii. *N-avem nici o şansă, nu-i aşa?* spun eu.

E albastru, spune Steve.

Îi aud, spune Robert.

Îi văd cum ard, spune şi Willie.

Văd şi eu — cum flăcările încep de la ochi, le cuprind braţele, devenind nimburile pe care Willie le-a văzut şi le va vedea mereu. Willie e cel care le vede primul, căpitanul le vede şi el, aşa că vedem cu toţii flăcările care izbucnesc, ca întotdeauna, în ochii şi pe braţele lor.

Nu contează. Nu contează, Mary.

Vor să ne prindă vii, spune Robert. *Ca să ne pună ţara într-o postură jenantă. Ca să ne plimbe pe o stradă din Hanoi...cum au făcut cu soldatul acela negru. Ar prefera să ne prindă vii, dacă e posibil.*

Îi ajutăm cât putem. Steve tresare şi micile gloanţe albastre nu-l nimeresc. Willie ne arată *flăcările* pe care le vede. Robert îl ajută. Eu le arăt tuturor — cu ajutorul lui Robert — fiecare clipită a visului. Robert ne găseşte feţele într-o sută de perechi de ochi, ni le arată, ca să ştim mai bine *unde* şi *când* să ne mişcăm, astfel încât micile gloanţe albastre să nu nimerească pe nici unul dintre noi, ca să ştim unde să trimitem gloanţele *noastre,* astfel încât trupurile acelea să înceapă să ardă şi Willie să le *vadă* arzând, iar noi o să facem să se întâmple şi feţele noastre vor dispărea din ochii lor.

Ne aplecăm, înaintăm, ne rotim. Vedem ceea ce am văzut deja şi vom vedea mereu. Ne îndepărtăm de şalupe, de râu, de iarba din mlaştină, ne apropiem de uniforme — uneori kaki, alteori albastre — şi facem ceea ce trebuie ca să împiedicăm arderea trupurilor noastre, chiar dacă astfel transformăm visul

în realitate.

N-am ştiut cât de slab poate fi un trup. Nu m-am gândit niciodată prea serios la asta. *Vedeam* ceea ce aveam nevoie să vedem — îi *auzeam* pe toţi cum ţintesc şi *ştiam* ce trebuia să facem, cum trebuia să ne mişcăm — să continuăm să ne mişcăm — astfel încât gloanţele lor să nu ne nimerească. Dar trupurile noastre nu se puteau mişca aşa întruna, nu puteau să se ferească, să tresară şi iar să tresară... *la nesfârşit.* Muşchii noştri începeau să fie cuprinşi de crampe. Bocancii ne alunecau chiar şi acum în nămol. Nu reuşeam să ne întoarcem suficient de repede. E-adevărat, gloanţele nu ne nimereau, dar se apropiau tot mai mult şi ştiam că peste o clipă sau două aveam să zăcem acolo, domnule maior, tresărind spasmodic în nămol, până când gloanţele aveau să-şi găsească în sfârşit ţinta.

Mă gândeam întruna la nungi, domnule maior. Îmi spuneam că ar trebui să facem ceva pentru ei. Nu ştiam că muriseră.

Stau în genunchi şi plâng. Willie — care a fost lovit din nou de un glonţ — plânge împreună cu mine. Robert priveşte ţintă la uniformele care înaintează spre noi asemenea unui val. Steve se ridică şi face un pas. Tresare, tresare din nou şi cade. Cele trei minute ale fitilului fixat de noi au trecut. Fitilul...

Acum, spune pe neaşteptate o voce. *Acum...*

Şi lumea — întreaga lume — se înalţă spre cer, într-un amestec de lumină, pietriş şi ceaţă. Râul se înalţă ca o fântână arteziană. Pământul se cutremură sub picioarele noastre ca un preş uriaş tras brusc de cineva, iar unda de şoc — o ceaţă cafenie acum —ajunge la noi şi ne ia pe sus.

Uniformele din jurul nostru au încetat să tragă. Un râu transformat în ploaie începe să cadă. Toţi patru stăm ghemuiţi laolaltă ca nişte copii, încercând să ne tragem sufletul, tresărind deşi nu mai are nici un rost acum. Nu auzim absolut nimic. Nu putem să respirăm, dar aşteptăm al doilea sunet.

Stăteam ghemuiţi în nămol exact ca nişte copii, domnule maior.

Sunetul nu vine.

Vuietul digului care se prăbuşeşte nu vine.

Ştim că nu se va produce niciodată.

Willie plânge, eu plâng, iar Steve stă ridicat într-un genunchi, cu ochii închişi, dar privind. Robert face la fel. Privim

fix cu toţii... la dig. Plini de noroi şi apă, ochii noştri sunt închişi, dar noi privim fix. Vedem ceea ce vede Robert, pentru că asta văd uniformele:

Digul rezistă. Explozibilul C-2 a fost insuficient. *Binecuvântat fie Buddha,* gândeşte una dintre uniforme. *Binecuvântat fie Buddha.*

Fir-ar dracu'-al dracului! ţipă Willie.

Ce cifre ai folosit, Willie, la calcule?

Alea pe care i le-au dat, răspunde Steve.

Of, Doamne, spune un bărbat ciung.

A avut *două* elemente de siguranţă, îmi amintesc că m-am gândit în acele clipe.

A avut *două* elemente de siguranţă de la bun început, Mary.

Undeva, într-un alt univers, ne întoarcem acasă, colonele.

Putem să continuăm, îmi amintesc că mă gândeam. *Putem continua să stăm întinşi aici când ei reîncep să tragă. Putem să stăm întinşi şi să tresărim, ferindu-ne de gloanţe aşa cum face Steve, aşa cum ne-a spus Robert... până când trupurile noastre obosesc şi nu se mai pot mişca. Putem continua să facem asta... Şi să ne asigurăm că visul se transformă în realitate.*

Putem continua să stăm aici ca nişte copii, cu mâinile în şolduri şi picioarele răşchirate, tremurând ca nişte excursionişti dezamăgiţi, surprinşi de ploaie afară. Putem sta aici aşteptând ca acidul lactic să se acumuleze în muşchi, ca sinapsele să obosească, iar gloanţele să ne nimerească în sfârşit... astfel încât să tresărim scuturaţi de spasme în nămol, aşa cum am crezut că o să se întâmple.

Şi astfel să ne asigurăm că visul se transformă în realitate.

Sau, le spun celorlalţi, *să ne ridicăm şi să fugim.*

Mă înşelasem. Acum ştiu asta. Am crezut — în vis — că zăceam acolo fiindcă nu aveam încotro. Am crezut că tresăream fiindcă gloanţele ne loveau, fiindcă gloanţele ne izbeau trupurile şi ne făceau să tresărim în nămol. Nu am ştiut că tresăream ca să nu ne nimerească.

Ne-am ridicat.

Ne-am ridicat din nămol.

Ai crezut că o să murim în visul tău, nu-i aşa, Mary?

Da, aşa am crezut.

N-ai ştiut că gloanţele nu ne-au atins, că ne-am ridicat până să ne nimerească... că ne-am ridicat din nămol.

Nu, n-am ştiut.

N-ar trebui să ajutăm adevăratul vis — cel pe care nu l-ai înţeles niciodată cu adevărat, Mary — să se transforme în realitate?

Ba da.

N-ar trebui să ne ridicăm şi să fugim?

Ba da, aşa trebuie.

Undeva, într-un alt univers, domnule maior, ne-am ridicat. *Deja* ne ridicam şi plecam, întotdeauna ne ridicasem, întotdeauna aveam să ne ridicăm — dar acum făceam asta în visul meu, ne ridicam şi ajutam visul să se transforme în realitate.

Trebuie să facem ceva, spunea o voce. *Cu toţii* o spuneam. N-am mai fi putut să spunem nimic acum fără ca toţi să o spunem.

Trebuie să facem ceva, am spus noi.

Când ştii că trebuie să faci ceva, nu zaci în nămol aşteptând ca gloanţele să te lovească, domnule maior.

Capitolul 46

Tot mai vrei să mori? îmi amintesc că l-am întrebat pe căpitan. L-am întrebat numai *pe el. Ai murit o dată, Robert. Mai vrei şi acum?*

Nu, mi-aduc aminte că a spus. *Nu, nu vreau.*

Nu prea ştiu cum să descriu ce-a fost. Nu există nici o posibilitate. Am încercat — pentru mine — dar n-am găsit nici o modalitate. Cooper ar înţelege. *Unele lucruri nu sunt făcute pentru a fi descrise în cuvinte,* ar spune el. *Uneori cuvintele mai mult te încurcă.*

Suntem tare strălucitori, spune şeful de echipaj atunci când se întâmplă. *Ne mişcăm.* Pur şi simplu nu mai suntem acolo. Nu prea ştiu cum să vă spun. La un moment dat, zăcem în nămol, nu vrem să murim, şi pe urmă o voce spune: *Ticăloşilor!* Altă voce spune: *Poţi s-o faci, Mary.* A treia voce zice: *Trebuie să facem ceva...o* spunem cu toţii... Şi deodată plutim în aer, privind în jos la toate cele, exact aşa cum ar face

şi Steve. Ne uităm la trupurile noastre, care continuă să respire şi stau ghemuite în nămol. La uniformele care înaintează spre noi, cu ţevile aţintite asemenea unor ciocuri de păsări... ca nişte ace... sau orice alt termen de comparaţie care să nu fie prea drăguţ.

Suntem tare strălucitori, spune şeful, iar noi suntem de acord cu el. Ne vedem pe noi aşa cum ne văd *ei.* Ne uităm în sus, la cer, şi ne vedem aşa cum ne văd uniformele:

Cerul a luat foc. Aerul a luat foc. Aşa se vede. Uniformele se opresc în loc. Se holbează în sus la noi. Păcănitul armelor automate slăbeşte. Feţele lor se tot uită în sus la noi, iar noi ne uităm în jos. Noi suntem focul, domnule maior, care priveşte în jos. Nu avem feţe. Nu avem trupuri. Noi suntem aerul şi cerul şi suntem cuprinşi de flăcări.

Colo jos în nămol sunt patru cadavre. Le vedem. *Ştim* ale cui sunt cadavrele. Le spunem să se ridice în picioare, să se scoale din nămolul ăla blestemat. *E jenant,* le spunem noi, *să vă vedem în halul ăsta.* Le spunem să ajute trupul lui Willie să se ridice, fiindcă el e cel grav rănit. Lucru pe care îl fac, fireşte. Ştiu ale cui *trupuri* sunt.

Ne uităm în jos la uniforme, la feţele îndreptate în sus. Dintre toate acele feţe, doar zece, maxim douăzeci continuă să tragă...către cer, unde ardem noi. Dar nu le spunem celor patru trupuri: *Ei, fîr-ar să fie, dac-or să tragă, o să tragem şi noi.* Nu le spunem acelor trupuri să-şi ia puştile şi să tragă. Noi nu suntem de fapt cerul. Nu prea avem cum să fim răniţi aici sus.

Numai cele patru corpuri pot fi rănite.

Rotoarele de deasupra sunt *înăuntrul* nostru, ca nişte bătăi de inimă încete. Elicopterele văd flăcările, aerul care arde, şi se îndepărtează. *De ce vă aflaţi aici astăzi?* vrem noi să le întrebăm. Unul dintre mitraliori trage în sol, în nămol, în cele patru trupuri de acolo. N-ar trebui s-o facă. Îi spunem trupului care-i aparţine lui Steve — sau lui Robert — ce să facă. Îi spunem să-şi ia AK-ul, unde să ţintească, îi arătăm locul unde glonţul va avea un efect semnificativ. Ni se pare că-i amuzant. Unul din cele patru trupuri acoperite cu nămol o să doboare elicopterul numai cu un foc de puşcă, aşa cum ar trebui să facă orice Erou al Poporului adevărat.

Vedem cum trupul lui Steve — sau al lui Robert — doboară elicopterul.

Îmi amintesc totul din vis.

Ştim unde ar trebui să ajungă glonţul şi îl ajutăm pe Steve —îl ajutăm să ochească. *Poţi s-o faci,* îi spunem noi. Glonţul pleacă din ţeavă, pluteşte frumos prin aer, loveşte rezervorul de combustibil aflat acolo unde pilotul ne-a spus că are să fie.

Scânteia pe care o face e *albastră.* Floarea frumoasă pe care o face scânteia e *albastră.* Trupurile dinăuntru devin *albastre.* Aeronava se prăbuşeşte într-un râu care-i la fel de *albastru.*

Pe râu sunt trei şalupe... toate albastre şi ele. Nu trag în cerul cuprins de flăcări, dar trag în cele patru trupuri înnămolite de pe ţărm... pentru că unul din acele biete trupuri tocmai a doborât un elicopter.

Cineva oftează. *Ăştia trag* întotdeauna *în cadavre, Robert.*

Da, şi aşa or să facă mereu.

Cele patru trupuri încep să danseze şi să tresară. Ştiu cum să procedeze. Tresar în lumina soarelui, se feresc, iar gloanţele trase de toate acele arme trec şuierând pe lângă ele.

Căpitanul se pune pe treabă. Noi *toţi* ne punem pe treabă. Nimeni nu se opune. Nici n-ai avea *cui* să te opui. Le spunem marinarilor din prima şalupă o mică minciună. Le arătăm lucruri care nu sunt adevărate — o insulă inundată care nu-i acolo, cinci sampane cu motor care nu-s nici ele acolo — şi prima şalupă se ciocneşte cu a doua, în vreme ce a treia coteşte spre ţărm.

Ticăloşilor! strigă Willie,dar nu la adresa marinarilor sau a uniformelor. Nici a digului. Şi nici la adresa celor două gloanţe din corpul său care-l dor îngrozitor.

Trebuie să facem ceva, spunem noi.

Am văzut viitorul, domnule maior.

Am văzut micile minciuni pe care aveam să le născocim pentru toate uniformele de acolo, precum şi efectul acelor minciuni. Am văzut prima şalupă izbindu-se de a doua chiar înainte ca ciocnirea să aibă loc. Am văzut a treia şalupă cotind brusc ca să se împotmolească la ţărm. Şi *pe urmă* am văzut cum se întâmplă cu adevărat.

Când am făcut asta, totul s-a deschis dintr-o dată, ca o fereastră, domnule maior. Am văzm locurile unde unele lucruri începuseră şi locurile unde aveau să se sfârşească. Le-am văzut ca printr-o fereastră care s-a deschis dintr-o dată.

Iar după ce ne-am uitat, fereastra a dispărut fiindcă nu mai aveam nevoie de ea.

Îmi amintesc că pluteam. Nu eram *eu.* Eram *noi,* fireşte.

Îmi amintesc că priveam la trupurile noastre — după ce ne uitasem la ele de-atâtea ori până atunci — şi simţeam: *trebuie să facem ceva.*

Fiindcă lângă cele patru trupuri continuau să zăbovească prea multe uniforme, le-am ajutat să vadă *alte* lucruri. Pe drum, camioanele aduceau alte uniforme, cu nişte arme care puteau să ridice anumite probleme, dar şi asta era în ordine. Puteam să rămânem pe malul râului şi să ajutăm uniformele care soseau pe drum să vadă alte lucruri, rezolvând astfel situaţia.

Sau, pur şi simplu, puteam să ne ridicăm şi să plecăm.

Pe râul albastru-albastru am găsit o şalupă de patrulare — ştiţi ce culoare avea — şi ne-am asigurat că nu avea nici un fel de stricăciuni. I-am ajutat pe căpitanul şalupei şi pe marinari să vadă un foc, unul care ar fi putut în mod cert să le incendieze nava, cel puţin într-un alt univers. De îndată ce l-au văzut au ştiut ce trebuiau să facă. Au sărit de pe punte. Au început să înoate şi au ajuns cu bine la mal.

L-am păstrat pe timonier fiindcă aveam nevoie de el. Lui nu i-am arătat focul. Nu i-am arătat pe prietenii lui înotând spre ţărm, cu ochii cât cepele. I-am arătat doar cum se împrăştie ceaţa şi i-am spus câteva glume — pe una deja o mai auzise, dar într-un fel sau altul (fiindcă l-am ajutat noi) o uitase. A îndreptat şalupa spre ţărm şi ne-a adus-o. Pe urmă l-am lăsat să plece.

L-am lăsat să vadă cele patru trupuri pline de noroi, pe care le-a ajutat să ajungă pe şalupă, apoi i-am dat voie să plece.

Le-am spus celor patru trupuri să se urce la bord. I-am spus unuia dintre ele — era al lui Willie sau al lui Robert, nu mai contează acum — să preia timona, exact aşa cum făcusem şi înainte. Toate trupurile ştiau ce trebuie să facă. Vedeam — văzusem deja —cum unul dintre trupuri avea să preia timona şi să scoată şalupa de acolo.

Cât a ţinut drumul în josul râului, noi le-am *ajutat* pe uniforme. Le-am ajutat pe uniformele de pe dig, din cer şi de pe şalupele acelea să vadă *alte lucruri.* Ştiam că n-avea să fie la fel de simplu la Haiphong, dar urma să ne descurcăm şi acolo. Văzusem asta în vis. Văzusem atunci când se deschisese

fereastra.

În vis am văzut că totul se desfăşurase cu bine.

Ştiam cum avea să se sfârşească atâta timp cât nu ne opream, atâta timp cât continuam să ajutăm transformarea visului în realitate.

Funcţionează repetoarele astea? a întrebat cineva.

Are vreo importanţă? a răspuns altcineva. *Într-un fel sau altul or să ne audă că sosim, Willie.*

Am fi putut să găsim la Hanoi nişte camioane, pe care să le aducem la noi, pline cu tot felul de arme. Am fi putut să ajungem sus cu o imagine sau două, ca să doborâm unul dintre avioanele noastre B-52, cu încărcătură cu tot — sau patru-cinci MIG-uri, la fel, cu încărcăturile lor de bombe. Am fi putut să *încercăm,* să vedem dac-ar fi mers. Am fi putut să sporim solicitarea şi presiunea exercitată asupra digului, să vedem dacă ar fi funcţionat.

Am fi putut să sporim presiunea până ar fi cedat, până când râul ar fi apăsat cu atâta forţă încât digul să cedeze.

Undeva — într-un alt univers, domnule maior — am facut-o.

Proviziile erau la locul lor, exact aşa cum spusese un bărbat îmbrăcat cu o cămaşă hawaiană. Ca o comoară îngropată în peşteri. Ca un cancer ce nu poate fi extirpat. Îngropate pe fiecare kilometru al Cărării. Într-un sistem de o mie de tunele, săpate cu răbdare în Sud. Ambalate în lăzi pe docurile de la Sihanoukville şi Kompong Chang, apoi luate de acolo şi îngropate pretutindeni.

Chiar şi atunci când am facut-o, domnule maior — chiar şi când digul a cedat, iar oraşul denumit Hanoi a fost inundat, proviziile erau îngropate pretutindeni şi războiul nu s-a oprit.

Cincizeci de mii de oameni din oraşul acela au murit — atunci sau mai târziu, dintr-o pricină sau alta — dar războiul nu s-a oprit.

Vreau să vă spun, domnule maior, că în ziua aia am fi putut să aruncăm în aer digul. Nu ne-ar fi fost greu s-o facem.

Dar am ştiut ce-o să se întâmple — văzusem deja — şi nu ne-am mai bătut capul.

Altceva trebuia să facem.

În ziua aia am văzut multe lucruri, domnule maior.

Plângeam pe punte când s-a întâmplat. Mă îndreptam spre mare. Eram obosită, rănită şi plină de noroi, şi plângeam din pricina a ceea ce văzusem deja, a ceea ce vedeam şi aveam să vedem întotdeauna. Nu eram singura care plângeam. Noi alcătuiam o echipă, domnule maior. Nu eram numai *eu.*

Aveam să ajungem în port. Sau ajunsesem deja şi aveam să ajungem mereu. Datorită lucrurilor pe care aveam să le facem marinarilor, soldaţilor şi piloţilor de elicoptere întâlniţi în cale, urma să ne reuşească ieşirea în largul golfului. Mai târziu, cineva aflat în cabina unui portavion, folosindu-se de cuvinte englezeşti, avea să spună: *Ştiu. Nu le funcţionează repetoarele, dar aşa se pare că stau lucrurile, sir.*

Stăteam îngenuncheată pe punte când am văzut lucrurile pe care le-am văzut. Trupul lui Steve a îngenuncheat lângă mine. M-a ţinut în braţe. Eu plângeam. El a urmărit tot ce-am văzut eu.

Am văzut acelaşi bărbat într-un scaun cu rotile, care vorbea într-o încăpere unde se afla un frumos birou din lemn. Putea să stea în spatele lui, dar nu să se ridice în picioare. Îi auzeam vocea cu accent newyorkez, tipic păturii sociale prospere. Era o voce pe care o cunoştea întreaga naţiune. L-am auzit spunând: „Francezii sunt nişte proşti, Cordell. Colonialismul a murit, aşa cum trebuia să se întâmple." Visul s-a schimbat. Pretutindeni era întuneric. O voce a spus pe neaşteptate: „E plecat la Warm Springs, doamnă." Visul s-a schimbat iar. Bărbatul în scaunul cu rotile era pe moarte acum. Nu prea mi-a plăcut de el — nu mi-a plăcut cum se purta cu femeile — dar nu vroiam să moară. Deşi arogant, era inteligent, iar slăbiciunea lui legată de picioare l-a făcut să se *străduiască.* Nici lui nu i-am dorit moartea.

Stătea întins în pat, vedeam asta acum. Verişoara lui nu se afla lângă el, fiindcă el n-a vrut. În schimb, era acolo altă femeie. Nu-i vorbea pentru că nu putea. Gura lui refuza să se mişte. Am încercat să-i vorbesc — *în numele lui* — dar nici eu n-am reuşit.

A murit, la fel ca toţi ceilalţi.

El e acela, spune o voce... patru voci, sau una. *Dac-ar fi trăit...*

Vedem cum se întâmplă într-o altă lume. Bărbatul din

scaunul cu rotile trăia. L-am auzit spunând: „Nu mai suntem în stare să vă sprijinim poziţiile în Cochinchina, Tonkin sau Annam, generale. De fapt, generale, şi-mi pare rău că trebuie s-o spun, suntem incapabili să mai sprijinim poziţiile francezilor de oriunde din Indochina. Sper că vă daţi seama de poziţia noastră." în timp ce spunea asta, universul s-a schimbat.

Generalul şi oamenii lui n-au mai rămas în Tonkin, Annam sau Cochinchina fiindcă nu a mai vrut să-i sprijine bărbatul în scaunul cu rotile, care era convins că sistemul colonialist îşi trăia ultimele clipe, aşa cum trebuia să se întâmple. Întrucât generalul şi oamenii lui n-au rămas, un bărbat pe care-l chema Nguyen That Thanh a devenit mai devreme preşedinte al ţării sale. Din această cauză — pentru că a ajuns preşedinte mai devreme şi ţara lui era în sfârşit o naţiune — a făcut ceea ce plănuise dintotdeauna. A cerut ajutorul unei naţiuni nord-americane. Pentru că a facut-o, fiindcă francezii nu mai guvernau această ţară, deoarece acea naţiune nord-americană nu mai sprijinea colonialismul şi nu vroia ca omul ăsta, care se numea Ho, să ceară ajutorul unei alte naţiuni — din toate aceste motive, naţiunea nord-americană a spus da. Pentru că a spus da, ţara acelui om n-a mai apelat la altă naţiune pentru ceea ce vroia şi avea nevoie. N-a apelat la Rusia. N-a apelat la China. De ce-ar fi facut-o? De ce să apeleze la est-europeni, cu toate temerile lor legate de frontiere şi imperialism? De ce să se roage de chinezii pe care-i urau — de uriaşul care îi dominase întotdeauna. De ce să mai apeleze la altcineva când acea naţiune nord-americană, întemeiată pe baza unui document foarte asemănător cu al lor, era dispusă să-i ajute?

În universul acela, domnule maior, acea naţiune nord-americană n-a luptat în două războaie. N-a luptat într-o ţară numită Coreea — fiindcă naţiunea bărbatului numit Ho a făcut-o în locul ei, la îndemnul acelei naţiuni nord-americane. N-a mai dus un război într-o ţară care-i aparţinea lui Ho, pentru că războiul acela n-a mai avut loc.

Cu toate că nordul şi sudul ţării sale au fost *întotdeauna* învrăjbite, în *acest* univers războiul n-a mai avut loc.

Pentru că bărbatul pe care-l chema Ho era altfel.

Pentru că bărbatul din scaunul cu rotile a trăit.

Am văzut şi alte lumi, domnule maior. Am văzut lumi în care bărbatul numit Ho a murit de tânăr, ucis de francezi în

Triunghi, în apropiere de Yen Bay, ucis de malaria care a bântuit în vara aceea, lumi în care naţionaliştii din „forţa a treia" au făcut o coaliţie, în care naţiunea nord-americană nu a *perceput* nici o clipă drept „comunism" acea coaliţie, aşa că ajutat-o — tot aşa cum, într-un alt univers, l-a ajutat pe bărbatul numit Ho. Deoarece i-a ajutat pe aceşti naţionalişti, învăţătorul Van Bach nu s-a mai născut. Iar fiindcă nu s-a născut, n-a mai murit pe puntea unei şalupe. Şi, pentru că el n-a murit, un copil pe care-l chema Cooper n-a mai murit o dată cu el.

Am văzut — *noi am văzut* — multe lucruri, domnule maior. Am văzut felul în care muriseră, mureau sau aveau să moară, unul câte unul, oamenii în războiul în care luptam. Le-am văzut pe rând feţele — ca nişte flori ce pluteau pe apa neagră a unui iaz lung — şi am schimbat starea lucrurilor. Bărbatul în scaunul cu rotile a trăit. Generalul şi oamenii lui au plecat. Florile nu au mai căzut nicicând pe apa întunecată.

Le-am văzut *numele,* domnule maior. Am *simţit* cum era să fi avut — unul câte unul — noi înşine numele acelea şi să le scriem —unul câte unul — pe un zid lung şi negru.

Am văzut, domnule maior, cum aveam să murim toţi patru —în acest univers şi în atâtea altele. Cel mai adesea nu se întâmpla aici — în nord, pe râul ăsta — dar câteodată se întâmpla. Am ştiut asta. Am ştiut-o din capul locului.

Ai uitat, Mary, asta-i tot.

Da.

În universul *nostru,* domnule maior, nu avea să se întâmple aici, în acest golf, în acest larg de mare. Nu avea să se întâmple în ţara asta mică, nici măcar în războiul ăsta. Pentru cei mai mulţi dintre noi nu avea să se întâmple vreme îndelungată, deşi undeva, domnule maior, chiar în clipa aceea, muream, bineînţeles. Eram deja morţi. Eu vedeam asta. Cu toţii vedeam, domnule maior.

Atâta doar c-ai uitat, Mary. Ai uitat că ştiai.

Da, am uitat.

N-am încercat să-i salvez pe cei care eram noi. Nu avea nici un rost.

Le-am arătat celorlalţi. Eu eram cea care vedea, aşa că tot eu le-am arătat. Le-am arătat cum are să fie pentru fiecare dintre noi,cine-o să stea lângă paturile lor, dacă se întâmplase în pat, cine-o să fie pe stradă, dacă acolo căzuseră, sau în maşină,

dacă aşa se petrecuseră lucrurile. Câţi dintre prietenii lor mai trăiau atunci, cum aveau să arate copiii lor, dacă aveau vreunul, şi ce aveau să *spună* — dacă vor spune ceva — *sau* ce aveau să simtă *ori* să gândească în acele ultime clipe.

Mi-au dat voie să le arăt şi pe urmă, domnule maior, au făcut ceea ce era necesar ca să uite.

Am văzut viaţa lui Cooper, pe mama lui, pe tatăl lui — un pastor — pe unchiul lui, plutonier adjutant, negrul cu cele mai multe decoraţii din armata Statelor Unite, omul care i-a spus lui Cooper „să facă o încercare cu armata". Câinele acela — primul dintre ei — şi cum a murit, deşi undeva, chiar în acel moment, domnule maior, mai respira încă. Cărţile acelea — *Robinson Crusoe, Frumosul Joe, Marele Roşu* — pe care le-a citit, deşi n-a găsit în ele pomenindu-se despre un copil negru. Am ajuns să-l cunosc în sfârşit pe Cooper, domnule maior. Am ajuns să-l cunosc aşa cum îl cunoscusem întotdeauna, iar el a spus: „Era şi timpul, domniţă", după care a râs.

L-am văzut pe fiul căpitanului. În Vung Tau, unde vindea diverse mărunţişuri pe plajă, cu degetele la fel de lungi ca ale tatălui său, cu bărbia identică, Ştia vreo sută de cuvinte englezeşti, iar mama lui, da, trăia încă. L-a dus să-şi vadă bunicii, care nu erau nişte oameni răi şi s-au străduit din răsputeri să simuleze că au înţeles. Ştiam că zece ani mai târziu ea avea să moară de cancer. Am văzut asta. Le-am arătat şi celorlalţi. Am urmărit-o când murea. *Niciodată nu dezvălui totul, nu-i aşa?* a spus cineva. Am urmărit cum, la doisprezece ani, băiatul îşi pierdea vederea. Avea nevoie de o operaţie. *Cine să plătească?* a întrebat cineva.

Ce vrei să faci în privinţa asta? l-am întrebat pe Robert.

Vreau să-l găsesc, Mary, mi-a spus el. *Vreau să-i găsesc pe amândoi.*

Ea n-o să vină cu tine, i-am spus.

Ştiu...

Şi într-adevăr ştia, la fel de bine ca şi mine.

O să poţi să-i găseşti, Robert, îi spun eu, *când vom fi terminat ceea ce trebuie să facem.*

Am văzut femeia şi copilul de pe pătură. Am văzut parcul, iazul, râul şi cerul, am auzit un râs atât de familiar încât am crezut că-i al meu.

Ce vrei să faci în privinţa asta, Mary? m-a întrebat Robert,

fiindcă cineva simţea nevoia s-o facă.

Vreau să-i găsesc. Vreau să-i spun femeii adevărul.

Vei putea să-i găseşti, Mary, a spus el, *de îndată ce vom fi terminat ceea ce trebuie să facem.*

Le-am văzut locuinţa de lângă râul Saigon.Am văzut-o deschizându-mi uşa. M-am văzut pe mine, stând în prag. M-am auzit vorbindu-i, în vietnameza pe care-ar fi folosit-o el. Am văzut-o ducându-şi mâinile la gură, copilul era înăuntru pe o rogojină, pătura era diferită. Când a început să plângă, am rămas cu ea. N-am plecat.

L-am văzut pe Christabel zăcând pe un pat de la Spitalul 87. I se coseau rănile şi era bine, i se coseau rănile iarăşi şi iarăşi şi era bine. Am văzut raportul în dosarele lui Bucannon. L-am văzut pe Bucannon scriindu-l cu mâna lui, ştiind că era o minciună. L-am văzut când îl punea acolo, iarăşi şi iarăşi, în eventualitatea că ar fi fost nevoie de el vreodată. L-am văzut scriindu-l, punându-l în dosar şi scriindu-l din nou. Am văzut telegrama către Dorothy, pusă pe comodă, în întuneric. Am văzut-o pe Kristy, fiica lor, dormind în camera învecinată.

M-am văzut pe mine cum îi povesteam unui maior tot ce ştiam. L-am văzut cum mă asculta, străduindu-se să înţeleagă. L-am văzut trecând relatarea mea într-un raport, fiind încredinţat că era ceva important.

L-am văzut într-o încăpere împreună cu un alt maior, mai apoi cu un colonel, încercând să ia o hotărâre. Şi pe urmă, în sfârşit, hotărând. Am văzut ce avea să însemne acea decizie.

Am văzut o femeie în tunele. O chema Mai Van Vo. Am văzut-o murind în urma rănilor, pe cincisprezece mai. Am văzut-o cum a petrecut şapte ani încercând să-i salveze pe alţii de la moarte. Am văzut altă femeie, într-o altă perioadă de timp — găsirea ei m-a ameţit — într-un port, unde navele de oţel se scufundau în apa care şi ea luase foc, un oraş frumos care se chema Pearl. Şi ea era infirmieră. În exact acelaşi război am văzut o fată care nu era infirmieră, dar ar fi putut să fie, şi scria scrisori la o sută de bărbaţi, ca să-i împiedice să ajungă la disperare. Şi în sfârşit l-am văzut pe înger. I-am auzit chiar şi numele: *Galard-Terraube.* I-am văzut faţa rotundă ca luna. Gingăşia ca de copil chiar şi în urma unui marş obositor. Le-am văzut pe prostituatele Tai care au muncit cot la cot cu ea până când şi ele au fost gonite de acolo. Am văzut-o pe cea care a

fost îngerul de la Dien Bien Phu.

Am văzut un băiat pe care-l chema John şi felul cum trăia. Lucrurile din copilărie pe care avea să le uite. Oamenii care aveau să-l ierte. El nu avea cum, dar *eu* puteam să văd casele unde urma să trăiască la maturitate. Îi vedeam prietenii pe care urma să-i aibă: un alt colonel, un profesor de colegiu, un congresman şi un om de ştiinţă, posesorul unei frumoase ambarcaţiuni cu pânze. Le vedeam pe femeile care aveau să-l dorească în calitate de amant şi de tată al copiilor lor. *Simţeam* ce simţeau şi ele. Le-am văzut pe cele două femei cu care avea să se căsătorească ,pe cea care urma să-i dăruiască un fiu.

L-am văzut într-o junglă stând de vorbă cu o fată albă, care era prea tânără să fie infirmieră. El vroia să înţeleagă. Am văzut seringa ridicată de mâna ei şi ceea ce s-a întâmplat, şi nu s-a întâmplat, mai târziu.

Am văzut aşa cum vedeau *ei,* domnule maior, în timp ce stăteau acolo pe dig, nu departe de trupurile noastre, sub cerul care luase foc, un miracol pe care pur şi simplu nu erau pregătiţi să-l creadă. Am văzut cum a scris *el* — cuvânt cu cuvânt — aşa că am scris şi eu acelaşi lucru. Am tradus totul pentru dumneavoastră, gândindu-mă că s-ar putea să vă fie de folos.

Veţi avea nevoie de material pentru raport, domnule maior.

Ştiu că veţi avea nevoie.

Fotocopie, Raport întocmit după încheierea misiunii, Colonelul

Truong Doan Nhu către generalul Nguyen Dinh Hoa,

Regimentul 135, Armata Republicii Democrate Vietnam.

Consemnat şi tradus din limba vietnameză de către locotenent

Mary Damico, Operaţiunea Urangutan EV AL

Către: General Nguyen Dinh Hoa, Cartierul general al Regimentului 135

De la: Colonel Truong Doan Nhu, Batalionul 2

Subiect: Atacul unui comando inamic asupra satului Dong Noi

La sugestia generalului Toi Lan Bay, înaintez către cartierul general al regimentului un raport detaliat însoţit de

documentele sprijinitoare aferente, privind recentul act de agresiune al inamicului de la Dong Noi, cuprinzând infiltrarea comandoului inamic prin provinciile That Khe şi Thuan Chau şi utilizarea tactică a diferitelor ambarcaţiuni de la Song Da şi de pe cursul râului. Sunt nevoit să fac apel la răbdarea cartierului general cu privire la ritmul lent al acestui raport precum şi în legătură cu anumite caracteristici neortodoxe ale sale.

(Material şters.)

De la sol, acest fenomen — sau „apariţie" — semăna, în cuvintele multor martori, cu „o sferă de foc palid". Dimensiunile şi distanţa au fost dificil de stabilit, dar fenomenul a părut că pluteşte în aer la circa trezeci de metri înălţime, având un diametru de douăzeci de metri. Una din primele impresii a fost că fenomenul trebuie să fi fost legat de detonaţia însăşi. Atmosfera a luat parcă foc şi efectul de ansamblu a fost acela al unei nopţi lunare ceţoase. După cât au putut să-şi dea seama martorii, nu a produs nici un sunet; şi fiindcă se mişca, mulţi dintre cei de faţă au crezut că reprezintă o ameninţare la adresa vieţii. Mă tem că divergenţele de opinii la nivel de comandă privind natura fenomenului (produs secundar al detonaţiei, de natură chimică sau fizică, o armă chimică, o iluzie de natură chimică sau o diversiune banală) au influenţat negativ promptitudinea reacţiei.

Cei şaptezeci şi cinci până la o sută de ofiţeri şi subofiţeri din imediata apropiere a celor patru membri ai comandoului de pe malul râului au raportat de asemenea un fenomen ulterior. În timp ce observau trupurile celor patru militari inamici — care încetaseră să se mai mişte — toţi patru au „dispărut". Oricine ar fi tentat să explice acest fenomen într-o manieră convenţională, de exemplu, uşurinţa cu care nişte soldaţi atât de bine pregătiţi s-ar putea face nevăzuţi în timpul unei diversiuni de o asemenea amploare; numai că martorii au depus mărturie că cel puţin trei din cei patru soldaţi inamici erau răniţi, că se aflau la douăzeci de metri de râu şi la teren deschis, că în loc de echipament de camuflaj purtau uniforme ale Armatei Roşii (sau imitaţii ale acestora) şi că au fost supravegheaţi în permanenţă de câte cel puţin cinci-şase oameni.

(Material şters.)

Trebuie precizat că elementele de diversiune au inclus, pe lângă „sfera de foc", şi explozia unui elicopter SV Hova şi ciocnirea dintre trei şalupe de patrulare riverană, clasa PC, sosite la faţa locului în ultimul moment.

(Material şters.)

Anexa 1 cuprinde lista ofiţerilor şi subofiţerilor apţi să confirme afirmaţiile şi interpretările avansate în acest raport. Anexa 2 cuprinde o descriere a reacţiilor isterice la aceste evenimente. (Rog a se observa că totalul acestor cazuri nu a depăşit 11%.)

Dacă şi alte informaţii se vor dovedi folositoare pentru investigaţiile dumneavoastră, vă rog să nu ezitaţi să le solicitaţi.

Anexa 2. „ Van Menh Trong Tay Ta.

So luong linh mac chung ixteri ca trong va sa cuoc thi dan Khong Khi nao vuot qua 11%. Hanh vi cua nhung nguoi mac chung ixteri duoc Ke Tu Luc Khoc van ban sung. Danh Sach nhung nguoi da bi loai Khoi...

Capitolul 47

Nu ştiu cum am ajuns pe portavion, domnule maior. Îmi amintesc că stăteam pe puntea şalupei — pe care o pilotau căpitanul şi şeful de echipaj — şi că ne aflam în portul Haiphong. Nimeni nu a tras în noi. Nimeni nu s-a apropiat de noi ca să ne ordone prin portavoce să ne oprim şi să depunem armele. Îmi amintesc că îmi spuneam în gând: *Ei nu pot să ne vadă, din pricina a ceea ce am făcut.*

După ce-am reuşit să ieşim din port, s-a întâmplat ceva cu şalupa. Nu ştiu ce anume. Îmi amintesc doar că Steve stătea pe punte şi îndreptase ţevile mitralierei de 12,7 mm către un MIG, râzând în hohote. După aceea, mica noastră şalupă nu s-a mai aflat acolo, iar eu mă tot chinuiam să ţin deasupra apei capul lui

Willie, care risca să se înece. Apa era straşnic de rece. Îmi amintesc că m-am gândit: *Nu cumva rana lui Willie o să atragă rechinii? Oare* toţi *suntem răniţi?*

Eram — şi totodată nu eram — eu cea care gândea lucrurile astea. Le gândeam *cu toţii,* în timp ce pluteam undeva deasupra valurilor, privind cu atenţie în jur. Cel puţin asta era senzaţia, întrebaţi-i şi pe ceilalţi.

Ne uitam în jos, la valuri. Şalupa de patrulare dispăruse. Nu se vedeau decât cele patru trupuri, care se înălţau şi coborau o dată cu valurile, în apa teribil de rece din Golful Tonkin.

Cum om fi ajuns noi pe portavionul ăla, nu ştiu, domnule maior. Ne aflam pe punte şi doi sanitari militari îl întinseseră pe şef pe o targă, urmând să-l ducă jos. Eu eram rănită la picior şi le spuneam tuturor să plece, să plece de lângă mine, fiindcă şeful şi căpitanul aveau mai multă nevoie de ajutorul lor. Dar am făcut asta strigând, ceea ce nu i-a convins deloc. Mi-au făcut o injecţie, lucru de care-mi amintesc. *E o chestie rezonabilă,* mi-aduc aminte că am gândit.

După cum îmi amintesc că mi-am zis: *Dar oare nu trebuia să facem ceva?*

Am spus-o cu toţii, folosindu-ne pentru asta de cuvinte. Am spus:

— Mergem acasă, doamnelor şi domnilor, dar mai întâi trebuie să facem ceva.

Sanitarii, infirmierele şi doctorii au clătinat din cap, de parc-ar fi avut de-a face cu nişte nebuni, şi şi-au văzut de treabă în continuare.

Steve avea un braţ sfâşiat. Lui Willie îi pătrunseseră în umăr două gloanţe. Dar cel mai rău era la spate, în locul de unde-şi scosese dispozitivul, scobind cu ţeava puştii. Căpitanul avea tibia sfărâmată iar eu aveam glezna zdrobită. Doctorii şi sanitarii erau pricepuţi şi se purtau foarte frumos. Erau exact felul de oameni de care ai nevoie la vreme de război.

Dar au făcut o prostie: au încercat să ne despartă.

Au vrut ca eu să stau într-un salon separat numai fiindcă eram femeie, lucru care pentru noi n-avea absolut nici o logică.

Nu mai ştiu exact *ce anume* am făcut. Nu ştiu dacă am făcut ca aerul din încăpere să ardă cu adevărat sau dacă doar i-am „ajutat" pe cei de acolo să creadă că ardea. Indiferent ce-am

făcut, doctorii şi sanitarii s-au tras înapoi, s-au holbat la tavan şi imediat au chemat pe cineva să stingă incendiul. Am început să râdem, fiindcă era foarte amuzant. Au venit unii şi au încercat să-l stingă, dar când n-au reuşit toată lumea a început să ţipe.

După care au plecat cu toţii.

În timpul nopţii am stat de vorbă,deşi ne îndopaseră cu medicamente. Din cine ştie ce motiv, tratamentul aplicat părea să nu-şi fi făcut efectul. O, nu, n-am început să plutim afară, peste puntea portavionului, ori peste valurile golfului, nimic atât de fantastic. Dar am fost în stare să facem alte lucruri pe care,probabil, n-ar fi trebuit să le putem săvârşi. Ca de exemplu, să discutăm în timpul nopţii cu toate medicamentele alea în noi, ori faptul că am făcut-o fără cuvinte.

Bănuiesc că rămăsesem ceea ce devenisem în apropierea digurilor. Numai că nu ne gândeam la asta.

Am fi putut să-i comunicăm lui Bucannon că venim. Am fi putut să-i spunem chiar atunci, pe loc, iar el ne-ar fi auzit, cu siguranţă.

Sosim, tată. Venim acasă, la tine.

Dar n-am făcut-o.

Trei zile mai târziu ne-au tranferat pe nava-spital *Repose.* Noi am cerut asta. Am spus: „Acolo am vrea noi să fim duşi, comandante", drept pentru care am fost mutaţi pe *Repose.* Ei n-ar fi vrut s-o facă, dar noi i-am convins. Bănuiesc că am făcut câteva lucruri. Adevărul era că nu vroiam să fim expediaţi în Okinawa sau în Japonia. Vroiam să fim cât mai aproape posibil de o anumită tabără. Vroiam să-l luăm prin surprindere.

Îmi amintesc de doctorul care s-a opus. A spus că cei de la MACV îl înştiinţaseră că eram nişte pasageri „susceptibili" — îi plăcea să folosească acest cuvânt — aşa că ne întocmise documentele pentru Japonia.

Eram în continuare burduşiţi de medicamente aşa că am început să râdem din nou. Un mic şir format din patru trupuri, toate zguduite de hohote de râs. Willie a zis:

— Hei, comandante, poponeţul tău a început să *ardă.* Iar Steve a precizat:

— Vrea să spună, sir, că cineva o să te-mpuşte în *cur.*

Nu era *chiar* aşa de amuzant, dar nouă aşa ni se părea, fără doar şi poate. Am ţinut-o tot într-un râs. Doctorul s-a

înfuriat. Ştia să recunoască un caz de insubordonare, aşa că a început să vorbească despre tranchilizante şi poliţia militară, ba chiar şi despre *privarea de libertate.*

Ne-am oprit din râs. Robert s-a uitat la el şi, cu cea mai calmă voce pe care-aţi auzit-o vreodată, i-a spus:

— Ascultă, comandante Echison. De luni de zile te regulezi cu însoţitoarea aia de bord de la Forţele Aeriene. Ai nevastă şi copii şi totuşi o regulezi de-ţi sar capacele. Ai cheltuit cu ea sume de bani pe care nici prin cap nu ţi-ar trece să le cheltuieşti cu nevastă-ta. Ai ştiut, comandante, că anul trecut n-a lipsit mult ca soţia dumitale să moară din pricina unei sarcini extrauterine? Fireşte că n-ai ştiut. Erai prea ocupat să regulezi personalul de la Forţele Aeriene, iar nevastă-ta n-a vrut să-ţi mai faci griji pentru ea. Ar trebui să-ţi fie *ruşine* de tine, comandante. Ruşine! Doctorul s-a tras înapoi. Nici nu mai clipea.

— Ai făcut *asta?* am spus eu şi am aruncat cu perna în el, după care l-am făcut albie de porci, folosind epitetele cu care-l blagoslovea amica lui de la Forţele Aeriene atunci când *era. foarte* furioasă.

— Unde mi-e puşca? a zis Willie. Nu vreau să scap ocazia să-l împuşc pe individul ăsta în *cur.*

N-a mai fost nevoie să ajungem în Japonia.

Iată că soseşte un tip de la Vientiane. Facem ceva manevre imediat sub tavan, plutim puţin, ne furişăm şi ne strecurăm, ca să vedem cum îi aterizează elicopterul pe punte. Deşi nu l-am întâlnit niciodată pe individul ăsta, îl cunoaştem. Îl cheamă Pete. Doar atât: Pete. Intră în salonul nostru şi, de cum deschide gura ca să zică ceva, noi ne folosim cele mai frumoase glasuri ca să-i spunem:

— Dacă ne atingi, Pete — dacă laşi pe vreunul din oamenii tăi să pună mâna pe noi — o să te urmărim peste tot ca nişte căţeluşi. O să-ţi găsim familia şi o să-i ucidem pe toţi, Pete. După ce-ai cheltuit atâţia bani cu dinţii lui Debbie şi Cari, zău c-ar fi o adevărată pagubă.

O spunem la unison, cu o voce preluată dintr-un film horror văzut de Pete, unul despre bărbaţii care-şi doreau drept soţii nişte roboţi supuşi.

De data asta ne-au lăsat în pace o săptămână întreagă.

Când vine vremea să plecăm — când rănile ni s-au

vindecat şi într-adevăr suntem gata de plecare — vine de la Vientiane un alt individ în haine civile, care aduce cu el chiar şi nişte infanterişti marini. Vă vine să credeţi? Soldaţii sunt înarmaţi cu automate M-l4 şi au o ţinută extrem de regulamentară, asemenea tipilor de la protecţia ambasadelor. Parc-ar fi o gardă de onoare. Omul în civil a auzit de noi şi nu vrea să rişte nimic. Semnalizează cu mâna. Infanteriştii îşi armează automatele, cu mişcări sincronizate.

Parc-ar fi o echipă de dans. După care îndreaptă armele spre noi.

Isuse Crisîoase, zice Willie.

Suntem echipaţi. Suntem pregătiţi de plecare cu toţii, aşa că nu înţelegem ce-i cu toată povestea asta?

— Să mergem, zice tipul în civil, şi să n-avem necazuri. Vorbeşte ca Harry, dar se îmbracă mai bine.

Îi lăsăm să ne ducă la elicopter, pentru că de un elicopter avem nevoie.

Îmi amintesc că stăteam între copaci şi mă uitam spre tabără, întrebându-mă câţi răcani sosiseră şi dacă între timp Christabel se întorsese. Deşi încercam întruna, nu reuşeam să-mi amintesc *tot* ce văzuserăm în timp ce pluteam pe deasupra digurilor — lumile diferite, adevărurile şi minciunile. Am închis ochii, dar pur şi simplu n-am reuşit să-mi aduc aminte. Bănuiesc că începeam să ne pierdem însuşirile... ne transformam. N-am ştiut atunci.

Îmi amintesc că am făcut un pas şi-am început să merg. Îmi amintesc că elicopterul rămăsese în urma noastră, undeva în junglă. Şi-mi mai aduc aminte că mă întrebam dacă tipul în civil şi infanteriştii lui aranjaţi la patru ace mai stăteau acolo, în frunziş, încercând să priceapă ce se întâmplase, de ce aterizaseră, dac-ar trebui să rămână nemişcaţi, în locul unde se aflau — adică ceea ce le sugeraserăm noi.

Aveam pe noi haine civile. Nu ştiu de unde le-am procurat, dar asta purtam. Era mai confortabil aşa.

Au adus un cort nou pentru popotă, a spus cineva... sau am spus-o cu toţii. *Ia uitaţi-vă ce dichisit e,* a remarcat altcineva.

Hei, şi Bucannon are un cort nou.

Ne continuăm înaintarea.

Ajungem la mai puţin de o sută de metri de împrejmuirea

din sârmă când un tip aflat într-un locaş de mitralieră M-60 începe să strige la noi. E nou-venit. Nu i s-a luat caşul de la gură. Strigă nişte chestii pe care le auzi mai curând în filme, cum ar fi:

— Stai! Cine-i acolo? Care-i parola? Cine-i aruncător anul ăsta în echipa Yankee?

Exact ce trebuie să strigi ca să-ţi dai seama cine-i american şi cine nu. Nu-i vine să creadă ceea ce vede şi nu ştie ce altceva ar putea să facă. O situaţie ca asta nu apare foarte des.

Trei bărbaţi şi o femeie, îmbrăcaţi în civil, care aduc mult a americani, se îndreaptă spre porţiunea lui de gard. *Şi dacă ăştia nu ştiu numele aruncătorului?* se întreabă el. *Dacă sunt americani şi totuşi se întâmplă să nu ştie cum îl cheamă?*

Robert închide ochii şi *ascultă. Nu, tipul nu e un talent,* ne spune el.

Strigăm „Sandy Koufax!", „Marilyn Monroe", „pasta de dinţi Ipana" şi tot ce ne trece prin cap ca să-i dăm de ştire cât de americani suntem. Nefiind un talent, n-are cum să-şi dea seama altfel.

De asemenea, îl ajutăm să *vadă...* pentru mai multă siguranţă. Steve îşi aminteşte cum arată echipamentul celor de la Yankee, eu mi-aduc aminte ce purta Gidget, aşa că ne îmbrăcăm la repezeală. Tipul vede deodată trei bărbaţi în tricourile echipei Yankee şi o femeie îmbrăcată ca Gidget din *Gidget merge la Roma.* Îşi dă seama că e o chestie suspectă la culme. *Ar vrea* să tragă — atât de mult ar vrea să tragă o rafală de gloanţe încât simte că-l trec năduşelile — dar în acelaşi timp n-are nici un chef să intre în vreun bucluc.

— Stai că trag! strigă el.

S-a şi gândit cum să procedeze. Dacă cei patru din faţa lui *nu* se opresc — dacă nu se opresc nici după ce i-a somat — n-o să fie vina lui.

Vede acum echipamentul celor de la Green Bay Packers — favoriţii lui Jerry — şi e un miracol, un adevărat miracol, fiindcă unul dintre ei e femeie — o femeie cu întăriturі de protecţie la umeri.

— *Sunteţi americani?* ţipă el.

Înaintăm foarte încet acum. Spre el aleargă tot felul de indivizi. Coreeni, montagnarzi şi răcani albi şi negri aleargă cu

toţii, întrebându-se ce-o fi cu toată agitaţia asta. Încă nu se trag gloanţe — nici grenade, nici mine Claymore, doar cineva care strigă replici dintr-un vechi film de război. Staţia lui radio păcăne în sfârşit... a prins pe cineva de la postul de comandă. *Care-i parola, domnule maior?* zbiară el.

Pentru numele lui Dumnezeu, caporale, te crezi în al doilea război mondial? Dacă arată *ca nişte americani, dacă poartă haine civile ca americanii, dacă seamănă la fizic cu nişte americani, caporale, atunci asta sunt!*

Dar, pentru mai multă siguranţă, plecăm.

Dispărem din nou.

Capitolul 48

Abia trecuserăm de poartă când le-am dat voie să ne vadă din nou.

Să nu începi să străluceşti, Willie, a spus unul dintre noi. *Or să creadă că-i cine ştie ce scamatorie chinezească şi spectatorii nevinovaţi riscă să fie împuşcaţi. Ştii asta, aşa că abţine-te.*

Nu trebuie decât să mergem şi să zâmbim, Willie. Nişte zdrahoni de chinezi, palizi la chip şi cu operaţii estetice la ochi n-ar face *aşa ceva.*

Mai întâi ne văd două dintre santinelele de pe perimetru. Mai mult decât să se holbeze n-au ce să facă. *Dumnezeule, Carmine, ăştia nu* seamănă *cu nişte chinezoi.* Am trecut de poartă. Mergem. Zâmbim. Purtăm nişte haine de la magazinul militar care arată înfiorător. De bună seamă că suntem în permisie, aşa-i? Atât doar că am aterizat unde nu trebuia. Râdem, ţopăim şi spunem nişte chestii *realmente* nostime, cum ar fi: „Nu ţi se pare că versurile din perioada de început ale lui Bob Dylan sunt profund influenţate de rezonanţele politice ale baladelor celtice tradiţionale?" Sau: „Ai auzit? Jackie O şi Timothy Leary trăiesc împreună deocamdată, dar au de gând, desigur, să se căsătorească."

Dacă era cazul să-i împuşcăm, îşi zic în sinea lor santinelele, *cineva ar fi tras deja, corect?*

Larry — tipul din locaşul de mitralieră — e unul dintre ultimii care se întorc spre noi. Mă hotărăsc şi-i fac semn cu mâna. Rămâne cu gura căscată. Noi ne vedem de drum. Suntem

de la CBS. Suntem Cronkite. Facem un tur de inspecţie al bazei pentru ştirile de la ora şase. Oamenii se aliniază la stânga şi la dreapta noastră, ca la o ceremonie matrimonială. Pe unii dintre ei îi cunoaştem. La urma-urmelor, e tabăra *noastră.* E ca o întoarcere acasă.

Toată lumea vrea să ştie ce se întâmplă. Îi *auzim* cum se întreabă. Sunt roşi de curiozitate.

Apare un ins mărunţel, pe care nu l-am mai văzut până acum. E roşcat şi urechile îi ies în afară ca nişte toarte. Pe el maică-sa îl anunţă *unde* şi *când* or să lovească rachetele şi mortierele iar în clipa asta e un pic drogat cu marijuana. Se gândeşte: *Tipii ăştia arată într-adevăr grozav în costume de base-ball.*

Îi zâmbesc şi fac un mic pas, la fel ca Gidget, apoi mă folosesc de cuvinte pentru a-i spune:

— Fii pe pace. Paul, o să-ţi cumperi un GTO cu roţi cu spiţe. O să supravieţuieşti acestei lumi a suferinţei, dar mai presus de toate, o să faci rost de blestemăţia aia de maşină.

Se uită la mine de parc-aş fi Sfânta Fecioară. Apoi rânjeşte.

Nimeni nu încearcă să ne oprească.

Nici. măcar Bush, locotenentul negru care are acelaşi dar ca şi căpitanul nostru, dar nu e nici pe departe la fel de priceput. Stă şi se uită la noi când trecem, întrebându-se dacă într-adevăr ar trebui să facă ceva.

Ştie ce-avem de gând să facem.

Potoleşte-te, Carl, îi spunem noi. *Fii fericit. Vezi-ţi de viaţa ta.*

La intrarea în cort stau nişte santinele, dar nu-i nici o noutate. *Nu e prima oară când facem asta,* zice unul dintre noi. *Şi-o s-o mai facem. O lume fără sfârşit, amin.* Santinelele au asupra lor puşti Swedish K, acele mici arme semiautomate care-i plac atât de mult lui Bucannon. Totodată, băieţii sunt cooperanţi. Le arătăm câteva chestii. Unul leşină iar ceilalţi doi se dau la o parte.

Bucannon aude agitaţia. Ştie ce înseamnă. Ştie că suntem aici şi trebuie să ştie de ce. Intrăm în cort iar el se ridică de la masă, ţinând în mână un Browning automatic. Un doctor se ridică o dată cu el. Tipul pe care-l înregistrau pe bandă — un sergent de stat-major din New Jersey, pe care-l cheamă Rose şi

regretă că le-a povestit despre candelabrul ritual evreiesc — rămâne aşezat. Bucannnon e îmbrăcat în costumul lui de culoarea îngheţatei.

— Ce-aveţi în cap de-aţi intrat aici? întreabă doctorul.

E un prost. Nu pricepe, spre deosebire de Bucannon, care înţelege *foarte* multe lucruri. Nu-i este teamă cu adevărat — e doar surprins. Ca şi cum: *N-aş zice că mă aşteptam să vă văd aici...*

— Ne cerem scuze că n-am dat mai întâi un telefon, dom' colonel, îi spune Willie cu glas tare.

Ai ştiut că eram acolo, pe navă, colonele, îi spun şi eu. *Ai ştiut tot ce se întâmpla, nu-i aşa?*

Numai că nu ţi-a trecut prin cap c-o să trecem pe-aici, este?

— Adu-i te rog pe Christabel şi pe Pagano, îi spune Bucannon calm medicului.

Crede că ei or să ne facă să ne răzgândim, nu-i aşa? zice Robert.

Da, îi răspund eu, *fi undeva, într-un alt univers, ei* încearcă. *Şi în universul acela noi plecăm de-aici...*

Crede că lor nu le-am face nici un rău?

Se teme c-o să-l rănim pe locţiitorul lui favorit.

Da. Şi are dreptate.

— Nu, sir, zice medicul militar. Nu plec de-aici, sir.

Ne uităm la el — la peferatul lui Bucannon. Îl cheamă Andrew. Are treizeci şi cinci de ani. Îşi închipuie că se comportă cum se cuvine. Deschidem gurile simultan şi ne folosim de vocea tatălui său ca să-i spunem că dac-o să se mai masturbeze în debara o să afle maică-sa. Că dacă nu încetează, o să-i apară nişte băşici îngrozitoare pe mâini.

Îi prezentăm apoi o imagine cu părinţii lui în dormitor, aşa cum i-a văzut el o dată, dar un pic altfel. În acest filmuleţ, tatăl lui o bate pe maică-sa şi *ăsta-i* motivul pentru care ea geme. O bate până când ajunge să fie satisfăcut şi, la sfârşit — când ea zace pe pat lângă el şi abia dacă mai poate să scoată un sunet — îşi face treaba singur. Se masturbează. Copilul stă în uşă şi priveşte. Pe mâinile tatălui său cresc nişte băşici.

Andrew, locţiitorul de comandant, se tăvăleşte pe podeaua de pământ bătătorit a cortului, cu ochii închişi şi palmele la urechi, halatul lui alb umplându-se de praf. Mergem

mai departe şi-i povestim cu vocea mamei lui cum a fost în noaptea aia — cum a pătruns-o el cu atâta duritate, cum a bătut-o peste faţă până când n-a mai putut să-l vadă, ştiind în sufletul ei că asta a vrut el dintotdeauna.

— *Lăsaţi-l în pace,* spune Bucannon.

Ştie ce facem. Nu e prost.

Ne uităm *la el* şi-i spunem:

— Ai face-o din nou, John?

Vorbim împreună — un singur glas — fiindcă asta suntem, asta a vrut el să fim de la bun început.

Da, spune el.

Nu e ceea ce vrea el să ne spună. El ar vrea să ne spună cât suntem de *buni* — că am devenit un adevărat miracol, o echipă pe care nimic nu o poate opri. Ar vrea să spună: *N-am crezut cu adevărat c-o să reuşiţi. Să călătoriţi atât de departe, să găsiţi explozibilul, să navigaţi pe Râul Negru şi pe Râul Roşu, să ajungeţi până la capăt şi să nu pierdeţi decât doi membri ai echipei, în afară de nungi, fireşte.*

Ar vrea să ne spună ce *mândru* e de noi, cum nu s-a aşteptat deloc să simtă aşa ceva — un sentiment asemănător cu cel al unui *tată* — dar iată că simte. *E minunat,* ar vrea el să ne spună. *Voi patru aţi schimbat felul cum se va lupta în războaie — într-un anumit gen de războaie. Arătându-ne tot ce se poate face, aţi schimbat însuşi viitorul.*

Dac-aş fi bănuit ce dureros are să fie, ar vrea el să ne spună, *aş fi găsit o cale mai uşoară pentru voi...*

Dar nu poate.

Nu ne poate minţi.

Nu poate să mintă folosindu-se de cuvinte.

Da, îşi zice el în sinea lui. *Aş face-o.*

Continuăm. Îi arătăm ceea ce trebuie să vadă.

Undeva, într-un cort, un bărbat ţipă în ţărână. Gura i se umple de praf în timp ce se tăvăleşte ca un câine, ca un om cuprins de flăcări, ca un băiat negru care se scarpină până-şi jupoaie pielea.

Îi arătăm ceea ce trebuie să ştie. Îi arătăm *totul.*

Îi arătăm cum au murit Cooper şi Crusoe, ce au *simţit* — *amândoi* — când au murit. Îi arătăm ce-o să *simtă* mama lui Cooper când o să audă. Îl facem să *simtă* la fel, tot atâta timp cât va simţi şi ea.

Nu lăsăm să înceteze simţământul acela.

Îi arătăm cum a murit Bach şi similitudinile — atât de interesante, după părerea noastră — dintre ce va *simţi* tânăra vietnameză din parcul de lângă iaz când vestea va ajunge la ea şi ceea ce va *simţi* mama lui Cooper. *Interesant, colonele, nu ţi se pare?*

Sunt atât de multe lucruri de învăţat, nu-i aşa? spunem noi.

Îi arătăm un zid lung şi negru, care-o să fie construit abia peste câţiva ani. Îl lăsăm jos în apropierea lui, în soarele strălucitor. Îl lăsăm să citească *numele* de pe zid. Îl facem să le memoreze, astfel încât să şi le amintească veşnic, cu sau fără voia lui.

După ce-a reţinut numele — şi pentru asta îi trebuie multă, multă vreme — îl lăsăm să *simtă* ceea ce a însemnat fiecare nume pentru bărbatul — sau femeia — care l-a avut.

Apoi facem să dispară numele.

Îl facem să *simtă* lucrul ăsta.

Îl facem să-l simtă veşnic.

Îi arătăm cum fiul lui, Patrick, o să moară în Willamente, Oregon, la vârsta de douăzeci şi cinci de ani. Cum el, tatăl copilului, n-o să fie de faţă şi ce-o să gândească soţia lui. Îl lăsăm să vadă asta aşa cum noi *am văzut-o* de nenumărate ori. Îl lăsăm să *simtă* ce înseamnă şi cât durează suferinţa... pentru un tânăr care moare. Şi pe urmă îl lăsăm să fie din nou tată, unul căruia i-a fost luat fiul.

Îi arătăm la ce decizie vor ajunge doi maiori şi un colonel care o ascultă pe o femeie, fostă infirmieră. Şi ce semnificaţie va avea acea decizie.

Când în sfârşit îl lăsăm în pace, cineva aflat la intrarea în cort trimite după un sanitar, un tub de oxigen şi o seringă plină cu o substanţă care să regenereze bătăile inimii.

Se simte bine. Nu pleacă cu avionul la Saigon. Stă în cortul lui, îmbrăcat cu frumosul lui costum alb, cam murdar acum, şi lasă impresia că se gândeşte.

Eu am fost cea care s-a întors în cortul lui în noaptea aceea, domnule maior. M-am întors ca să fiu *sigură.*

Din cauza a ceea ce văzuserăm.

Capitolul 49

Ceea ce am văzut în timp ce pluteam deasupra satului Dong Noi a fost un filmuleţ, bănuiesc. Nu ştiu cum să-l descriu altfel. După toate câte le-am văzut, cel mai important era acest filmuleţ,ceva ce vezi seara la televizor, împreună cu prietenii. N-am ştiut ce înseamnă de la început, dar asta nu ne-a făcut să nu-l mai urmărim. L-am urmărit până când am înţeles ce înseamnă.

Am văzut o piaţă — din acelea pe care le întâlneşti în Europa sau în America de Sud. Era piaţa despre care visasem, cu jeepuri şi copaci albaştri, cu arme albastre care trăgeau gloanţe de lumină albastră pură.

Am văzut un bărbat. Stătea într-o cameră de hotel cu vedere la piaţa aceea. Nu era în Vietnam. Nici măcar în Asia de Sud-Est nu era. Bărbatul privea la o lumină din tavan. Doar atât făcea. Era îndesat, ca Jerry, şi avea nişte muşchi ca de halterofil — la fel ca Jerry, pe vremea când făcea sport. Avea ochi albaştri, ca ai lui Steve, dar părul său era mai închis la culoare, iar pe unul din obraji se vedeau nişte cicatrice fine — aşa cum au băştinaşii din Africa. In urechea dreaptă avea un cercel — mai exact, un fel de ştift ornamental — cum poartă marinarii din unele ţări. Încăperea se zgâlţâia şi nu ştiam de ce. Nu era în Asia de Sud-Est. Nici nu ne-am gândit măcar la un război.

Stătea în mijlocul unei vechi camere de hotel şi-şi ţinea capul plecat într-o parte, ca un câine, ascultând ceva — aşa lăsa impresia — în vreme ce încăperea continua să se zgâlţâie. Era din pricina rachetelor şi mortierelor, dar încă nu aflaserăm.

Avea ambele braţe, dar unul din ele scotea un sunet, ca o pisică atunci când toarce. Nici asta nu înţelegeam când, deodată, Willie a spus: *E o proteză, din cele care-or să existe cândva.*

Era veche şi uzată, dar nu mai văzuserăm niciodată aşa ceva. Ca o astronavă ruginită... *veche,* dar nu şi pentru noi. Torcea şi se mişca iar bărbatul o folosea de parcă nu vroia să-şi folosească mâna teafără pentru ceea ce făcea acum. A înşfăcat lustra din tavan cu mâna care torcea şi a început să o desfacă. În timp ce desfăcea lustra, îşi ţinea capul într-o parte, *ascultând.*

Ştiu ce face, Mary, a spus Steve. *Aşteaptă ca lumea să se coloreze în albastru... ca totul să devină albastru.*

Ştii cine e el, Mary, mi-a şoptit Robert, iar eu i-am răspuns:

Da, ştiu cine e.

Ceva se întâmpla în afara clădirii, dar n-am prea înţeles ce era. Aveam în faţa ochilor un bărbat, pe care într-o zi urma să-l cunoaştem, care desfăcea o lustră dintr-o cameră de hotel, aşteptând ca încăperea — sau lustra — să se coloreze în albastru. Nu ştiam de ce. Nu ştiam nici măcar *unde...* sau *când.* Cu toate acestea, am continuat să privim, fiindcă aşa trebuia.

Bărbatul îndesat a găsit o cheie în interiorul lustrei. Am văzut-o între degetele albe ca varul ale mâinii sale artificiale, apoi a dispărut iarăşi atunci când i-a dat drumul în sticla pe care o ţinea cu mâna teafără. Am observat că mâna teafără n-a atins nici o clipă acea cheie. Clădirea a început din nou să se zgâlţâie. *De la mortiere sau rachete, nu-i aşa?* a spus Willie şi am ştiut că-i adevărat.

Bărbatul s-a întors spre fereastră. Am văzut ce vedea el. Ne-am uitat afară o dată cu el — la piaţă, la micul scuar pe care-l visasem deja, la peretele unei vechi clădiri din cărămidă, care de fapt era un ecran, un uriaş ecran de televiziune. El a privit stăruitor, şi noi împreună cu el, la chipul care fusese acolo, pe ecran, tot timpul. Faţa s-a mişcat. A deschis şi a închis gura. Cu toată hărmălaia produsă în piaţă de rachete şi de tirul armelor automate, nu puteam s-o *auzim,* dar cu siguranţă o vedeam: capul lăsat în spate, cuvintele ieşind cu mare încetineală. Era un cântec. Numai că nu-l puteam auzi.

Era şi nu era o faţă de asiatic. O cunoşteam căci o văzusem în timp ce pluteam deasupra unui râu, cu mulţi ani în urmă, pe vremea când aparţinea unui copil. Acum era o faţă de bărbat. Părul lung avea culoarea alamei, iar ochii aveau reflexe de chihlimbar, ca la mulţi dintre copiii amerasiatici. Pliurile mongoloide ale ochilor te duceau cu gândul la un asiatic. Dar la bărbie şi la degete semăna cu tatăl său.

Faţa reflecta o intensă trăire sufletească. Ochii ridicaţi în sus sugerau compasiunea. Credea, credea cu adevărat în ceea ce cânta. Ştiam că mai cântase cântecul înainte.

Cunosc faţa aia, mi-a şoptit Robert.

Da, i-am spus. *O cunoşti.*

Într-adevăr, era în America de Sud. De-acum ştiam. Am înţeles totodată şi alte lucruri. Studenţii şi acei *campesinos* din piaţă — care veniseră să asculte chipul acela, veniseră la cântecul acela şi la ceea ce-i făcea acesta să simtă — nu mai

ascultau acum pentru că nu mai puteau. Studenţii aruncau bombe artizanale. Trăgeau cu *puşti pneumatice fabricate acasă, care lansau proiectile cu cianură de sodiu.* Trăgeau cu puţinele *arme FN FALS pe care le aveau.* Cineva gândea toate aceste lucruri, aşa încât le gândeam şi noi.

Soldaţii din jeepuri, dotaţi cu arme care trăgeau cu lumină pură, au început riposta. Studenţii şi *campesinos* — cei veniţi să-l audă pe *cântăreţ,* să-l audă cum îşi interpretează cântecele — au început să moară.

Bărbatul îndesat urmărea totul fără să simtă nimic, şi la fel urmăream şi noi.

Vedem ceea ce vede bărbatul îndesat: un vis, o amintire. În acest vis sau amintire vedem un băiat şi un bărbat vârstnic, suficient de bătrân ca să-i fie tată sau bunic, deşi nu-i este nici una, nici alta. Bărbatul poartă haine civile, cu toate că nu se îmbracă mereu la fel. Şi faţa lui ne este cunoscută: laba-gâştei de la ochii lui, care rămâne veşnic neschimbată, capilarele sparte de pe obraji, capul acoperit de un păr bogat chiar şi acum. Băiatul, deja îndesat, are zece sau unsprezece ani. Bărbatul îşi ţine mâna pe umărul lui şi-i spune ceva, ca întotdeauna. „Ştiu că e dureros, zice el, dar e mai bine decât să nu ştii, nu crezi?" Băiatul dă aprobativ din cap o dată şi încă o dată. Vrea să se întoarcă în lagăr, alături de ceilalţi copii. N-o să-şi mai vadă tatăl o lună, poate două, şi-i pare bine. Nu se mai simte fericit în casa tatălui său. Ştie că tatăl lui e un laş. Bărbatul mai în vârstă — acum e general — l-a ajutat să înţeleagă cât de laş a fost tatăl lui.

Visul,sau amintirea, se estompează.Sentimentele lipsesc cu desăvârşire.

Bărbatul cu braţul care toarce coboară pe scara de incendiu şi porneşte pe o alee. Nimic nu s-a colorat în albastru. E calm. *Nu e îngrijorat,* spune Steve, *decât dacă lumea devine albastră.*

Calcă apăsat până la colţ şi, când coteşte, dă iar peste micul lor război, căruia el îi zice *carnavalul.* Aşa gândeşte el despre ce se întâmplă: micile lor războaie, micile lor *carnavaluri.*

Îşi aminteşte de un *carnaval* — de alt soi — dintr-un oraş care se chema Ixtla. Se gândeşte la femeia care a rămas cu el în timp ce aştepta să-i vină confirmarea. Se gândeşte la aceste, lucruri în timp ce aleargă, fără să simtă nimic. Nici noi nu simţim

nimic.

Îşi aminteşte că avea ochii unei consumatoare de *meta..* Îi văzuse cicatricele de pe faţă, ştiftul din lobul urechii şi crezuse că el putea să-i dea ceea ce-i trebuia ei. În fond, era un *traficante,* nu? Îl recunoşteai după înfăţişare.

Când a părăsit-o, ea se zvârcolea pe podea într-un acces de „foame de mamă", cum o numeau oamenii din ţinuturile astea. Vreme de trei zile fusese inepuizabilă, făcând tot ceea ce dorise el.

Ne amintim aceste lucruri o dată cu el.

Încercăm să le înţelegem şi nu reuşim.

Confirmarea a venit (îşi aminteşte el, aşa că ne amintim şi noi). Ei vroiau să fie eliminat *cântăreţul* — bărbatul cu ochii oblici, care putea să atragă două sute de mii de oameni la un concert, care avea puterea să-i facă să *simtă* ceea ce le impunea el. Până nu apuca să mai facă şi alte rele, până nu-i instiga pe *campesinos,* pe unionişti şi pe studenţi chiar mai mult decât o făcuse deja — înainte ca situaţia să scape în întregime de sub control. Cântăreţul îşi băga nasul unde nu-i fierbea oala. Asta nu era ţara lui. Se amesteca în treburile altora, aşa cum fac mulţi dintre ai voştri, au spus ei.

I-au spus că, dacă o vroia, misiunea era a lui. În domeniul lui de activitate, el se număra printre cei mai buni trei oameni din această emisferă, fiind antrenat de către generalul care era totodată şi doctor, antrenat ani de-a rândul împreună cu ceilalţi copii dotaţi şi ei cu darurile lui. Lucrul acesta — faptul că se număra printre cei mai buni — îl spuseseră oamenii din oraşul florilor de vişin şi al monumentelor albe şi curate din nord, şi vorbiseră în cunoştinţă de cauză. Căci chiar ei se folosiseră de el, nu-i aşa — exact aşa cum se folosiseră şi de *cântăreţ,* înainte ca el să se sălbăticească, înainte să devină o problemă pentru ţărişoare ca aceasta, unde se amesteca, creând situaţii jenante şi pentru propria lui ţară.

Banii aveau să-i permită să se retragă vreme de cinci ani, să-şi cumpere o locuinţă în Kalki, o femeie, dacă-şi dorea aşa ceva, şi un braţ nou, dacă vroia să-şi cheltuiască „onorariul" astfel.

Era un simplu contract, nimic mai mult.

Gândea aceste lucruri în timp ce alerga, domnule maior, prin urmare le-am gândit şi noi împreună cu el.

Cântăreţul se află într-o casă din chirpici, pe dealurile din apropiere de San Andreas. El ştie asta. Mâine seară pe stadion va avea loc un concert şi ăsta e evenimentul a cărui producere trebuie s-o împiedice. În cazul în care *cântăreţul* apare, dacă face cu cele trei sute de mii de oameni de aici ceea ce a făcut cu mulţimile din Uruguay şi Peru, Garda Naţională şi poliţia nu vor fi în stare să se opună. Asta va însemna sfârşitul multor lucruri, *Labrador. Ăştia sunt termenii, dacă vrei să acţionezi.*

Habar n-are cât de bine o să fie păzit *cântăreţul,* dar nu contează. Lumea se colorează sau nu în albastru. Ori aşa, ori aşa, nimic nu contează. Nimic de când cu Tibesti... nici măcar braţul lui. Singurul care ar fi în stare să-l oprească ar fi *cântăreţul* — cel care-i face pe oameni să simtă ceea ce *vrea* el să simtă şi al cărui dar s-a amplificat cu timpul. Generalul (care cândva a fost colonel) i-a spus odată că *e un om care îi* ajută *pe oameni să simtă ceea ce vrea el ca ei să simtă...*

Dar nimic din toate astea nu contează. Nu contează absolut deloc.

Soldaţii din piaţă, înarmaţi cu noile arme israeliene Tamirin, încep să tragă şi vedem cum proiectilele smulg cioburi din marele ecran de televiziune. Vedem cum armele montate pe jeepuri —laserele chimice cu scuturi din aliaje nobile — pivotează şi trag, iar *campesinos* şi studenţii, care au venit să-l audă pe *cântăreţ,* mor.

Vedem aceste lucruri pentru că le vede el, domnule maior, dar nu contează.

Lumea se colorează în albastru.

Ştiu cum e, Mary, spune Steve.

Da, Steve, ştii.

Vedem bărbatul îndesat înaintând. Are ochii închişi dar aleargă. *Îmi amintesc,* spune Steve, *cum e să alergi când trupul nu-ţi mai aparţine, când ceva te înşfacă şi te poartă printr-o lume albastră, albastră.*

Bărbatul îndesat trage adânc aer în piept, scoate un sunet ca de animal şi începe să alerge printre trasoarele albastre lansate de puşti, fasciculele de lumină albastră ale *laserelor* şi printre ţipete...

Un alt vis, sau o altă amintire, fără sentimente. Băiatul e în casa tatălui său. E mai matur acum.

— Nu pricep, zice tatăl lui.

Îl cunosc, spun eu. *Cunosc umerii ăştia, deşi sunt mai firavi. Cunosc aceşti ochi, genele alea.*

Noi toţi le cunoaştem, Mary.

— Ce ţi-a făcut omul ăla? îi spune tatăl său.

Băiatul îşi ridică privirea. La ochi seamănă cu tatăl lui, dar braţele şi pieptul sunt ale unchiului său. Cu glasul încărcat de un dispreţ amar ca fierea, băiatul îi răspunde:

— Nu mi-a făcut nimic. Decât mi-a spus adevărul: de ce ai renunţat... ce eşti.

— Şi ce *sunt* eu? întreabă tatăl. Ce ţi-a spus el că *sunt?*

— Un laş, răspunde băiatul. Nu de-aia te-a părăsit ea?

Tatăl lui, mai slab acum, îmbrăcat într-un halat decolorat, îl loveşte. Faţa lui se schimonoseşte din pricina plânsului.

— Iartă-mă. Tu nu pricepi cum a fost. Întreabă-l pe Bucannon. *El* a fost acolo.

Dar băiatul a plecat, s-a întors la bază, în tabăra unde trăieşte împreună cu ceilalţi copii, la omul care e îndeajuns de bătrân ca să-i fie tată sau bunic, fără să-i fie nici una, nici alta. Peste ani şi ani, când înţelege ce i-a făcut generalul, îşi aminteşte de acest moment ca fiind ultimul: *tatăl lui, în halat de baie, plângând.*

Nu simţim nimic. Nu simţim nimic deşi ar trebui.

Îl urmărim pe bărbatul îndesat cum aleargă prin piaţa plină de studenţi, care se străduiesc din răsputeri să scape cu viaţă. Când o fată e tăiată în două de un fascicul de lumină, capul şi pieptul ei rostogolindu-se pe lângă el, de parc-ar fi fost ale unei păpuşi, nu simţim nimic. E mânjit pe piept de sângele ei, dar nu simţim nimic. Fasciculul nu i-a fost destinat lui. Lumea nu s-a colorat în albastru.

Jeepul cel mai apropiat se opreşte derapând la douăzeci de metri depărtare. Arma pivotează.

Acum o să se-ntâmple, spune Steve.

Bărbatul îndesat simte cum calmul îi inundă trupul asemenea unui drog. Piaţa clipeşte într-o lumină albastră... Şi rămâne aşa. Jeepul nu se urneşte din loc, stă cu roţile din spate pe bordura trotuarului. Umbrele frunzelor de palisandru sunt *albastre.* Faţa tânărului mitralior din jeep e *albastră.* Faţa şoferului e *albastră.*

La stânga bărbatului îndesat — care e şi stânga noastră —

un student coteşte brusc spre dreapta, pantofii lui ţăcăne pe pavaj, iar mitraliorul îi retează picioarele cu un şuier de lumină albastră. Alt student, care aleargă alături de bărbatul îndesat, scoate de undeva o bombă artizanală şi o aruncă. Bomba şi capul lui dispar într-un nor de ceaţă albastră, sub un cer şi mai albastru.

Se opreşte din alergare. Se uită la mitraliorul din micul jeep. Mitraliorul se uită şi el în ochii lui. *Laserul Dupont, cântărind şaptezeci de kilograme — tuburile, sistemul de amorsare, scutul din aliaj metalic* — se întoarce în sfârşit spre el. Mitraliorul rânjeşte şi dă din cap, făcându-i parcă în necaz. *Acum!* spune Steve, şi are dreptate.

Bărbatul îndesat îşi părăseşte trupul. Şi noi ni le părăsim pe ale noastre.

Steve — sau cel puţin vocea care cândva a fost Steve — plânge. Nu se poate opri. Ştie cine e bărbatul îndesat. *Amândoi ştim.*

E clădit ca Jerry, aşa cum sunt clădiţi bărbaţii din familia Damico. Dar are ochii tatălui său.

În acest vis sau amintire apare o încăpere familiară undeva, la o bază militară. Cei şapte copii — cinci băieţi şi două fete — au ajuns aproape de maturitate iar el, băiatul îndesat, nu mai e conducătorul lor. Bărbatul care a fost colonel — iar acum e general- i-a spus cândva că el va fi întotdeauna conducătorul, căci era cel mai grozav talent pe care l-au avut vreodată, darul lui *albastru* fiind deosebit chiar şi printre toate aceste talente. Bărbatul care a fost colonel — acum e general — l-a luat sub aripa lui ocrotitoare, asemenea unui tată, l-a făcut conducător de echipă şi i-a spus că aşa va rămâne mereu.

Celălalt băiat — cel cu trupul slab şi musculos, pielea şi părul de culoarea alamei, ochi orientali — nu era *nimic* la început. Darul lui abia dacă se întrezărea. Tatăl lui fusese valoros, firește — un telepat care putea să stabilească punţi de legătură cu ceilalţi — dar fiul nu reuşea decât cu chiu-cu vai să audă gândurile altora. *Întotdeauna* vei fi conducătorul lor, i-a spus colonelul. Eşti al naibii de bun."

Toată lumea îl îndrăgea pe băiatul amerasiatic, fiu al unui telepat, care şi-a descoperit însuşirile într-o închisoare din Asia de Sud-Est, şi a cărui mamă fusese animatoare într-un bar din

Chu Lai. Aşa încât colonelul l-a păstrat şi, treptat, talentul băiatului a evoluat.

În acest vis sau amintire, băiatul cu înfăţişare de amerasiatic

- cu ochii ca ai mamei sale — este conducătorul lor, pentru că aşa vrea acum colonelul, pentru că toată lumea vrea, pentru că toţi îl îndrăgesc pe băiatul cu ochi de oriental al cărui talent constă în *ajutor,* ajutorul dat celorlalţi să simtă ceea ce le impune el.

La un moment dat, în visul ăsta au apărut nişte sentimente —*gelozie* sau *furie* — dar acum au dispărut. Bărbatul îndesat nu le mai simte.

Nici noi.

Timpul îşi încetineşte scurgerea. În piaţă, totul se mişcă de parc-ar fi scufundat într-un soi de gelatină. Rachetele sunt ca nişte peşti mari albaştri, iar gloanţele trase de puşti — ca nişte peştişori. Nici măcar lumina laserelor nu e mai rapidă decât nişte ţipari iuţi. Picioarele studenţilor care încă mai aleargă abia dacă se mişcă. Bărbatul îndesat pluteşte.

Când în sfârşit se opreşte, ne oprim o dată cu el, la nici un metru deasupra mitraliorului. Vedem cât de scurt e tuns mitraliorul, şiruri de crestături ornamentale îi brăzdează părul ca nişte panglici de mătase. Observăm cât de înguşti sunt umerii băiatului, cât de micşorat îi pare trupul de aici.

Ne întoarcem şi ne uităm la trupul bărbatului îndesat, care a rămas absolut nemişcat pe caldarâmul străzii, cu picioarele răşchirate, cu ochii îndreptaţi nu către mitralior, ci spre *noi,* spre locul în care plutim. Gura de pe faţa aceea e mai blândă decât am crezut, sub ştiftul din ureche şi cicatricele de pe obraz. Ochii şi genele alea nu mai sunt aşa de reci. Ar trebui să fie ceva sentimente acolo.

Privim în jos la mâinile tânărului mitralior, atât de apropiate de noi, şi vedem cum trăgaciul începe — foarte încet — să se mişte.

Ne uitam iarăşi la trupul bărbatului îndesat, la ochii care ne privesc, şi ştim ce-o să se întâmple în continuare. *O să-i ucidă,* spune Steve, *aşa cum a făcut întotdeauna — aşa cum voi sunteţi mereu nevoiţi să faceţi.*

Trupul bărbatului îndesat face un pas lung şi lent spre dreapta, către jeep, iar laserul scoate un sunet ca un geamăt,

fasciculul albastru trecând la câteva degete de capul lui.

Ne uităm iarăşi la mâna mitraliorului. Urmărim cum degetul apasă butonul iar ţeava ca o cutie de conservă începe să se rotească, totul petrecându-se atât de încet încât parcă nu se mişcă deloc, domnule maior.

Privim din nou la ochii bărbatului îndesat. Îi spunem ce-am văzut. Trupul mai face un pas lent, de data asta spre stânga, pe urmă cinci paşi înceţi înainte, după care sare sus, în aer... În jeep... aerul s-a transformat într-o ceaţă albastră... degetele şi gâtul mitraliorului s-au colorat şi ele în albastru... fasciculul de lumină albastră trecând iarăşi cu puţin pe lângă capul bărbatului îndesat.

Iar acum s-a întors în trupul lui, lumea s-a umplut din nou de zgomote, revenind la viteza normală, iar el, pe jumătate cade, pe jumătate se caţără în jeep, înainte ca şoferul sau mitraliorul să aibă timp să pună mâna pe revolver. Mitraliorul dă la o parte ţeava, încearcă să-l imobilizeze lipindu-l de scutul laserului, apucă în schimb proteza, trăgând totodată de trupul care cântăreşte o sută de kilograme. Bărbatul îndesat a pus însă mâna pe ţeavă şi o înfige în pântecele mitraliorului. Ţipătul lui de agonie se pierde în larma armelor care trag de pretutindeni.

Îl urmărim pe bărbatul îndesat. Cineva plânge. Vedem cum bărbatul îndesat îl ucide pe băiat cu cotul, separându-i mandibula în zona urechii şi trimiţându-i forţa impactului până în creier. Vedem apoi cum bărbatul îndesat îl omoară şi pe şofer, cu volanul jeepului, îndesându-i osul subţire al nasului până în primul lob al creierului mare.

Filmul continuă vreme îndelungată, domnule maior. Se întâmplă o mulţime de lucruri. E o zi, o zi întreagă — fiecare clipă a acesteia — o zi pe care nu vom putea s-o vedem la timpul ei. Aşa că o urmărim acum, în felul ăsta. Nu ne mutăm privirea în altă parte.

Îl urmărim pe bărbatul îndesat ajuns la o gară din oraş. Cu cheia din camera de hotel descuie o casetă de bagaje, unde găseşte o armă — o chestie electronică cum nu ne-a mai fost dat să vedem. O ascunde sub haină — lipind-o de spinare.

Îl vedem cum ia un tren către dealurile din afara oraşului, acolo unde ştie că-l aşteaptă faţa de pe ecran.

Îl urmărim cum coboară din tren într-un sat, unde o femeie, puţin cam beată, dansează în stradă şi de unde

majoritatea oamenilor au plecat deja spre stadionul aflat în centrul oraşului.

Îl vedem mergând prin noaptea ploioasă, prin jungla de pe dealuri, aşteptând să apară *albastrul* care întotdeauna îi salvează viaţa.

Îl vedem cum găseşte casa de chirpici la lumina lunii. Lângă ruinele gardului ce împrejmuieşte casa, ucide doi bărbaţi şi trei câini deosebiţi, muţi, laţi în piept şi cu capetele turtite. Îl vedem cum se opreşte şi aşteaptă ca *albastrul* să apară din nou. Îl auzim spunându-şi încă o dată: *E un simplu contract, nimic mai mult.*

Îl vedem când intră calm în casă — acolo unde îl aşteaptă *cântăreţul,* unde una din cele două fete — *cea mai vârstnică, Willie* — aşteaptă împreună cu el, aşa cum a aşteptat întotdeauna sosirea bărbatului îndesat.

Din cei şapte copii, spune pe neaşteptate o voce, *doar patru au rămas, Mary, iar aici — chiar în această noapte şi în această casă — doi dintre cei patru vor muri. Iată unde se va ajunge. Iată unde se va ajunge dacă tu ai să* îngădui.

Îl urmărim pe bărbatul îndesat ajuns în faţa *cântăreţului.Îi* cunoaştem pe amândoi. Îi cunoaştem pe toţi copiii. Vedem cum bărbatul îndesat începe să simtă ceva ce a uitat — o amintire, un vis, ceva ce părinţii lui au ştiut — dar sentimentul dispare.

Filmul se termină.

Îl urmărim din nou, domnule maior. Nu scoatem nici o vorbă.

Una din cele două fete, spune Willie pe neaşteptate, *era fiica mea.*

Da, Willie, spunem noi. *Era într-adevăr fiica ta.*

Iată de ce m-am întors, domnule maior. Am vrut să fiu sigură că ceea ce facuserăm fusese de ajuns pentru ca el să nu aibă parte şi de copiii noştri.

Capitolul 50

Am luat de la mine din buncăr un pistol de calibrul 0,45. N-am găsit altceva mai de soi.

Nu le-am spus celorlalţi. Nu era nevoie. Ei *ştiau.* Nu mai eram ceea ce fuseserăm cândva, domnule maior, dar *ştiau.*

La intrarea în cort n-am întâlnit nici o santinelă şi nici

înăuntru nu era prea multă lumină. Un singur bec stătea atârnat de un cablu deasupra mesei la care stătea Bucannon. Costumul lui era murdar. În lumina gălbuie a becului care se legăna uşor deasupra mesei, arăta *foarte* murdar.

Stătea acolo nemişcat, ca un om care se gândeşte.

Înaintez spre el, domnule maior, şi stă cu faţa în umbra aruncată de becul care se leagănă uşor chiar deasupra capului său. Mă aude, sunt sigură, dar nu se osteneşte să se întoarcă. Continui să merg.

Sunt atât de aproape de el încât aş putea să-l ating.Ţeava revolverului e grea, îmi trage mâna în jos.

Când se întoarce, o face cu încetineală. Îşi ridică încet privirea. Chiar şi în umbrele create de lumina asta proastă îi văd faţa.

Îi văd *ochii.*

Ochii lui ard. E singurul mod în care pot să-i descriu.

Ard, domnule maior.

N-am mai văzut niciodată nişte ochi ca aceia. Ardeau la fel ca trupurile pe care Willie le vedea cuprinse de flăcări în drumul lor către moarte. La fel chiar ca şi noi, pe când pluteam deasupra digului, făcând astfel să ardă întreg *cerul.*

Ardeau mistuiţi de toate lucrurile pe care le văzuseră.

— Ai să faci şi cu ei la fel, nu-i aşa? îi spun.

Ştie la ce mă gândesc. A văzut şi el filmul, fiindcă i l-am arătat.

— Ai să-i iei aşa cum ne-ai luat pe noi, tată, şi-ai să faci şi cu ei la fel.

El vede pistolul. Se întreabă de ce nu l-a văzut până atunci. Se uită întâi la el, apoi din nou la faţa mea. Ştiu că e greu, e foarte greu pentru el să gândească. Cu toate lucrurile pe care le-a văzut —lucruri pe care niciodată nu şi le-a imaginat măcar — e dificil pentru el să *gândească.* Are nevoie de un scurt *răgaz,* pe care i-l ofer.

Când termină, când în sfârşit înţelege motivul pentru care mă aflu în seara asta aici, nu spune: „Mary, *te rog.* Nu mai sunt cel de altădată." Nu spune: „Eu ţi-am dat *fie* încă o şansă. Nu vrei să faci şi tu la fel?" Nu spune: „O, Doamne, dac-aş fi *ştiut...*"

În schimb, îl aud zicând:

— Fă-o, te rog.

Nu înţeleg. Îmi spun: *Te cunoaşte. Te cunoaşte prea bine.*

Ştie că ai să stai aşa cu pistolul în mână, crezând că pofi s-o faci când de fapt nu eşti în stare. Eşti infirmieră, eşti fiică, şi nu pofi. Vrea ca tu să recunoşti lucrul ăsta — să nu te mai amăgeşti — iată de ce a spus-o. Ne cunoaşte pe toţi atât de bine...

— *Fă-o,* spune el din nou.

Şi-mi dau seama cât de mult m-am înşelat.

Vocea e imploratoare. Ea spune: *Vâră-mi teava în gură, Mary. Trage glonful ăla în mine, acum.*

Vocea spune:

Dă-mi voie să plec. Te rog.

Mirosul de pastă de dinţi a dispărut. L-a înlocuit un damf ce seamănă cu respiraţia unui bătrân. Părul e murdar. Mâinile tremură. Aşteaptă.

Nu e nevoie s-o fac, îmi spun eu. Ştiu că aşa o să rămână veşnic. De-acum n-o să mai poată pună mâna niciodată pe copiii noştri.

Nu e nevoie să-l ucizi.

Ştiu.

M-am întors cu gândul să plec. Ţeava revolverului e lăsată în jos, spre pământ, pământul o atrage iar eu m-am întors cu spatele, ca să plec.

Îmi amintesc un vis.

Îmi dau seama că n-a fost o minciună. Aşa am crezut atunci când i l-am povestit, în noaptea când am încercat, dar n-a fost. N-a fost o minciună, ci un vis, ca toate celelalte.

Găurile din pieptul lui în timp ce-l transportă în mare grabă la Saigon. Pompa de absorbţie. Perfuzorul care nu mai ajută la nimic. Găuri ceva mai mari decât cele produse de nişte gloanţe de 9 milimetri.

Frumosul costum alb, acum murdar. Bărbatul îngenuncheat pe pământul din cortul lui, cerând ceva. Fragmente de craniu.

N-ai ştiut, Mary.

Niciodată nu ştim.

Cine ne arată cel mai bine ce înseamnă să trăieşti, locotenente, viaţa sau moartea? mi-ar spune Bach acum. *Visul despre un parc sau gloanţele care răpesc visul acela?*

Cine ne îngăduie să-l vedem cu adevărat pe Dumnezeul nostru: lumina sau întunericul unde lumina străluceşte cel mai puternic?

Cine ne spune, locotenente, dacă merită să fim salvaţi: cei pe care-i salvăm sau cei pe care-i ucidem?

Mă uit la ochii aceia care ard şi-mi aduc aminte de un băiat. Îmi amintesc că l-am văzut în toate acele lucruri pe care le-am văzut împreună în timp ce pluteam deasupra unui râu şi, mai târziu, deasupra unui zid lung şi negru.

Camera lui din casa părintească în Wisconsin, iarna. Lucrurile pe care le-a făcut acolo de unul singur. Lucrurile pe care le-a iubit. Curiozitatea din ochii lui. Femeia care l-a iubit şi l-a lăsat să-şi vadă de-ale lui — *fiindcă aşa era bine.* Ordinea de care avea nevoie ca să fie fericit — *şi asta era bine, nu-i aşa?*

— Uităm, îi spun eu. Uităm de unde a început, colonele.

Simt ce a simţit femeia aia pentru el. *Simt* ce au simţit şi alte femei mai târziu. *Simt:*

De fapt, nu e vina lui.

Preţ de o clipă, sunt cuprinsă de sentimentele pe care ele le-au avut.

Aşa că mă hotărăsc.

Opresc *arderea.*

Îi duc ţeava pistolului la gură. Îi sfărâm ţeasta.

Capitolul 51

Le-ar fi fost simplu să mă ucidă. Ar fi putut să-l ucidă pe şeful de echipaj. Ar fi putut să ne prindă pe unul sau doi dintre noi. Nu mai eram ceea ce devenisem la Dong Noi. Când l-am ucis, domnule maior, s-ar fi putut sfârşi. Am fi putut să încetăm să mai fim ceea ce devenisem.

Bucannon ar fi înţeles. „Nu există talent care să nu devină activ dintr-o necesitate psihologică a individului, ar spune el. Ai visat despre moarte fiindcă ai sperat să-i pui capăt, Mary. Amândoi am ştiut asta. Când ai ucis un om ca să-l salvezi, ar putea să se sfârşească, visele pot să înceteze, darul tău se poate întoarce în întunericul în care a stat ascuns un milion de ani — atât de inutil într-o lume civilizată, în timp de pace, în existenţa anostă a adolescenţilor din Long Beach, California, unde taţii cred că fiicele lor sunt ori târfe, ori lesbiene dacă pleacă în război ca să se îngrijească de sănătatea altora. Ceea ce ai devenit s-ar putea să adoarmă din nou. Am dreptate?"

Ar fi putut să-mi facă o lobotomie frontală şi să mă

interneze într-un spital militar, aşa cum a păţit în 1946 omul acela care avea dovada că Roosevelt a ştiut dinainte despre Pearl Harbor. Ar fi putut să transmită ordinul de a fi aruncată din elicopter pe drumul de întoarcere la Saigon, sau să-mi administreze o supradoză, sau să mă trimită într-o „misiune neagră" din care să nu mă mai întorc. Dar n-au facut-o.

Şi n-au facut-o din pricina celor spuse de Steve, de şeful de echipaj, de căpitan şi de alţii din tabără. Ei au spus: „Dac-o ucideţi pe ea, va trebui să ne omorâţi şi pe *noi.* Au spus: „N-o puteţi arunca în închisoare. Nu puteţi s-o ascundeţi într-o încăpere şi pe urmă să uitaţi unde-aţi pus cheia. Nu puteţi să-i faceţi o operaţie pe creier. Dacă-i faceţi oricare dintre lucrurile astea, o să apară articole în presă, o să vă aducem în faţa justiţiei şi scandalul o să fie mai mare decât cel legat de My Lai. Şi asta v-o promitem cu toată seriozitatea."

Dat fiind că şaptezeci şi cinci de talente au spus lucrul ăsta, agenţia a ascultat.

Dar eu am spus: „Nu-i nici o problemă." Am spus că într-adevăr vroiam să plec, să reflectez la cele întâmplate, să mă odihnesc şi să mă gândesc, şi dacă tot aveau nevoie să se descotorosească de *cineva* pentru un timp, nu era nici o problemă.

I-am tot repetat asta lui Steve până când a spus: „Bine, Mary... cum vrei tu." Pe urmă le-a spus: „O puteţi interna într-un *spital,* dar numai atâta timp cât vrea *ea* să stea acolo. Puteţi face asta numai pentru că aşa vrea *ea,* fiindcă a avut multe de îndurat şi vrea să reflecteze la anumite lucruri. Dacă-i faceţi vreun rău, dacă îngăduiţi să i se facă vreun rău de către alţii — cu medicamente sau instrumente de orice fel — noi vom *şti,* lucru pe care-l *ştiţi* şi voi. Şi-atunci vă vom face mai mult rău decât v-aţi imaginat vreodată că am putea să vă facem."

Şi iată-mă aici de un an. In aripa asta mai sunt alte zece femei. Ne înţelegem de minune — suntem ca într-un club. Stăm mult de vorbă, fireşte. Vorbim despre ce-o să facem când o să ieşim de-aici şi-o să ajungem iarăşi în Marele PX.

Steve vine să mă vadă. Între timp s-a căsătorit... cu tipa din Merced. Au un copil, dar el cheltuieşte banii ca să vină cu avionul până aici şi zice că ea nu se supără. Zice că, de când s-a întors, lumea nu s-a mai colorat în albastru, poate doar de vreo două ori, foarte rapid, pe autostrăzile din centrul Californiei. Zice

că nu şi-a mai părăsit corpul ca să plutească... decât o singură dată, când a născut Kathy şi copilul pornise greşit spre lumea de afară. *Acum slăbeşte în intensitate,* zice el. O spune râzând... iar eu îi admir genele frumoase şi umerii ăia nemaipomeniţi.

Nu, domnule maior. Nu-i adevărat. El a luat-o de nevastă într-o altă lume, una în care noi n-am făcut nici unul dintre lucrurile pe care le-am făcut.

Ceilalţi mă vizitează şi ei...ca să se asigure că n-am păţit nimic. Cei mai mulţi au plecat de îndată ce au putut. Unii îmi trimit pachete. Îmi aduc diverse lucruri. Vorbim despre mizeria în care se zbate ţara asta. Plănuim să ne revedem cu toţii, imediat după ce ies de-aici. Nu ştiu dacă se gândesc serios la asta. Nu ştiu dacă ar fi bine s-o facem. Îi spun lui Steve că acum ne-am întors în Marele PX, că nu mai avem *nevoie* de aşa ceva — şi chiar dacă am avea, Steve, cum am putea s-o regăsim? Bucannon a avut dreptate, îi spun. Talentele noastre dorm acum. N-ar trebui să ne revedem deloc.

El clatină din cap. Se uită la mine iar eu mă uit la el şi amândoi ştim că în noaptea aceea petrecută la Cam Ranh Bay ar fi trebuit să folosim cum se cuvenea camera.

— Nu ştii niciodată, spune el zâmbind larg ...ah, genele alea, umerii aceia. Nu ştii niciodată când îi vine bebeluşului să se trezească.

Aşa vorbeşte el acum, de când e tată.

Nu-i adevărat, domnule maior.

S-a căsătorit cu ea în altă lume. Ştiu că aşa s-a întâmplat. O lume în care l-am ucis pe Bucannon cu o seringă, fiindcă n-a mai fost de faţă căpitanul, care murise în al doilea an de prizonierat la Ap Lao. Una în care n-am mai plecat deloc la Vientiane, nici n-am văzut luminile de pe bulevardul de acolo, n-am mai cumpărat ponei ca să umblăm pe lângă ei prin ploaie, şi nici n-am văzut ochii copiilor care ne urmăreau prin găurile din pereţii din trestie împletită.

În lumea *asta,* domnule maior, Steve mă aşteaptă. Ştiu că mă aşteaptă.

Vine să mă vadă. Stăm împreună ore în şir în camera mea.

Niciodată nu spunem: „Talentul nostru doarme, Mary." Sau:

„Crezi c-o să se trezească vreodată, Steve?"

Nu spunem nimic, domnule maior.

Nu ne folosim deloc de cuvinte.

Capitolul 52

Informaţii colaterale, *HUMINT, Operaţiunea Urangutan EVAL (Aprobatpentru uzul în interiorul Agenţiei)*

Sergent-major Frederik Hogan, 905347850, Unitatea 8, Agenţia pentru Securitate a Armatei, Banda 1, transcriere

În primul an după ce am plecat din Vietnam am lucrat ca pompier în Detroit. Lucrul de care mă întrebaţi n-a început să se întâmple înainte de asta. Într-o săptămână petrecută în Motor City am avut parte de mai multe evenimente decât într-un an întreg la Cam Ranh Bay. Mă trezeam cu două-trei minute înainte să se dea alarma. Probabil că nu pare o chestie aşa de impresionantă, dar când ţi se întâmplă de mai multe ori, începe să-ţi atragă atenţia. O mulţime de accidente se produc până să ajungi la locul incendiului, când eşti pe jumătate adormit. Eu eram pregătit cu vreo două minute înainte să sune sirena şi în felul ăsta mă feream de anumite accidente. N-am căzut de pe stâlpul de coborâre în garaj. N-am căzut nici de pe camion, cum mai păţesc unii. Niciodată n-a fost o alarmă falsă, adică n-aveam *sentimentul* acela decât dacă într-adevăr se produsese un incendiu. M-am înrolat din nou. Cred c-am mai spus o dată asta. N-am facut-o ca să mă întorc la război. Am facut-o ca să plec din Detroit şi să ajung din nou la Cam Ranh Bay. Plajele alea, Marea Chinei de Sud incredibil de albastră... parcă nici nu-ţi venea să crezi că eşti într-un război.

Fruntaş Dennis McAvoy, 259547069, Batalionul 2, Regimentul 12 Cavalerie (aeropurtat), Banda 2, transcriere

După ce m-am întors din Vietnam, nu m-am dus la muncă. N-am făcut mai nimic. M-am întors în Taft, unde locuia maică-mea şi unde am copilărit, şi am impresia că tocmai asta nu trebuia să fac. Nu puteam să discut cu nimeni. Am încercat. Mă întâlneam cu nişte prieteni mai vechi, începeam să vorbim şi ei ziceau: „Câţi inşi ai omorât?" Eu mă apucam să le spun, iar ei se uitau pur şi simplu în altă parte. Nici în cot nu-i durea. Eu mă îmbătăm şi mă duceam cu maşina acasă, ca să iau unul din pistoalele pe care le ţineam acolo, iar maică-mea trebuia să mă

oprească. Stătea în uşă şi începea să plângă. Nu vroiam să-i fac una ca asta, dar eram tare supărat. M-am gândit mult să mă întorc în Vietnam, la cât de fericit am să fiu acolo, dar şi asta părea o chestie cam aiurea.

N-am mai avut nici una dintre experienţele acelea despre care vreţi să ştiţi *după* ce am plecat din armată şi nici după ce-am ajuns acasă. Nici nu m-am mai gândit la ele. Ele au făcut parte din război, iar acela era un capitol încheiat.

Într-o zi, stau acasă şi mă uit la televizor. Aveam o slujbă la o creşă, dar nu mă duceam la lucru — toată ziua tăiam frunză la câini prin casă. E un episod din *Zona crepusculară* — ştiţi, felul ăla de filme. Se petrece în al doilea război mondial sau în războiul din Coreea — nu-mi mai amintesc exact când — şi e vorba despre un soldat care ştie când urmează să moară prietenii lui. Maică-mea intră să ia ceva, aşa cum face ea, şi nici măcar nu se bagă de seamă că a rămas lângă canapea, că n-a mai ieşit din cameră. Eu sunt pilit — băusem vreo două beri — şi habar n-am că ea a rămas acolo tot timpul.

Mă uit la ea şi spun: „Bună." Nu ştiu ce altceva aş putea să fac. O întreb dacă vrea să stea pe sofa, lângă mine. Sună jalnic, dar zău că nu ştiu ce-aş mai putea să fac. N-am mai vorbit de foarte multă vreme. Ea stă acolo şi se uită la televizor.

Când filmul se termină, se aşează pe canapea, lângă mine. Deodată începe să-mi spună despre taică-miu, cum în timpul celui de-al doilea război mondial i s-a întâmplat şi lui la fel ca tipului de la televizor. Cum tatăl meu *ştia* care erau locurile pe unde puteai să calci fără primejdii şi uneori chiar şi cine avea să moară. A fost Marele Roşu, ştiu. A fost Sicilia, Italia şi Africa de Nord, iar el a încercat mereu să-i facă pe oameni să-l asculte, dar nimeni nu vroia, mi-a spus ea.

Plânge. Mă ridic şi o îmbrăţişez. Nu ştiu de ce plânge şi nu ştiu nici de ce o îmbrăţişez. Ştiu că n-am mai ţinut-o în braţe de multă vreme. Tare-aş vrea să-i povestesc cum a fost în Vietnam, de ce experienţe am avut parte acolo, dar nu ştiu cum să fac. N-am fost un fiu prea bun, ştiu. Şi asta aş vrea să-i spun.

Câteva săptămâni mai târziu stăm la masă în sufragerie, doar noi doi, iar eu mă hotărăsc: mă ridic în picioare şi-i povestesc. Îi povestesc totul.

Locotenent Deborah Frey, 118303529, Corpul de

infirmiere militare, Banda 4, transcriere

Când m-am întors „pe Pământ", am plecat din armată dar am continuat să lucrez ca infirmieră. Altceva nu ştiam să fac. Am avut nişte probleme şi am mers un timp la un consilier, dar era clar că înţelegea şi mai puţin decât mine cum stăteau lucrurile. Mi-aduc aminte că am încercat şi cu un grup de veterani de câteva ori, dar nici ei nu ştiau ce să facă cu mine. [Râsete] Unii dintre ei erau bine intenţionaţi, dar alţii se supărau atât de tare încât veneau la tine şi îţi- spuneau: „Este absolut exclus să înţelegi. Eşti *femeie."* Sau: „Habar n-ai ce simţim noi, duduie." Am fost de vreo două-trei ori şi pe urmă nu m-am mai dus. Nu ştiam că mai erau şi alte femei acolo care simţeau acelaşi lucru.

Am făcut cursul de pregătire pentru unităţile de tratament intensiv infantil — ceva ce mi-am dorit întotdeauna să fac. Făcusem puţină practică la orfelinatul acela de lângă Da Nang, dar în afară de asta n-am avut niciodată ocazia să lucrez într-adevăr cu copiii. Ştiam că nu vroiam să mai am de a face cu pacienţii adulţi. Ştiam lucrul ăsta.

Unul dintre primii mei pacienţi a fost o fetiţă foarte bolnavă, care urma să moară din pricina unui herpes. I se administrau tot felul de medicamente experimentale. Au pus-o la un ventilator Sechrist — ceea ce înseamnă presiuni foarte mari, debite foarte mari şi, bineînţeles, oxigen. Îmi dădeam seama că ceea ce simţeam pentru fetiţa asta era ceva deosebit. Când au internat-o era foarte frumoasă, dar o dată cu evoluţia bolii şi-a pierdut toată frumuseţea. Lucrul ăsta puteam să-l înţeleg. Totodată boala ei era foarte molipsitoare şi nimeni nu prea avea chef să stea cu ea.

În ziua aia tocmai mă duceam la masă — la două etaje mai jos de salonul pentru tratamentul intensiv al copiilor — când am simţit cum trece efectiv prin mine un ţipăt de copil. Totul se petrecea numai în mintea mea, dar vedeam care copil ţipase — o vedeam pe fetiţă foarte clar. Vedeam ventilatorul trecând la presiune maximă şi rămânând acolo, fără să ştie nimeni. Îi vedeam plămânii umflându-se ca un balon şi pe urmă, tot ca un balon, explodând. Am fugit cât de repede am putut în salon, am spart ecranul izolator şi am scos-o de la instalaţie. În clipa aceea, aparatul Sechrist a făcut exact ceea ce văzusem: a

rămas blocat pe turaţie maximă şi a declanşat alarma. Aşa cum. se întâmplase în viziunea mea. În timp ce îi făceam respiraţie artificială cu aparatul manual, cineva a adus o instalaţie nouă. N-a mai primit aer de la maşina care-ar fi omorât-o. Asta vroiam să vă spun.

Mai târziu am spus la toată lumea că am auzit cum maşina scotea un zgomot ciudat şi că de-aia am alergat aşa. Dar nu ăsta a fost adevărul. Se întâmpla iarăşi ca la Long Binh — fulgerele, viziunile. Ştiam că urma să se întâmple şi aici.

Fetiţa aceea s-a vindecat şi a plecat acasă, iar acum duce o viaţă normală. Mă gândesc adeseori la ea. Mă gândesc la ea ca la „copilul visului" — cel pe care am reuşit să-l salvez datorită unui vis.

Scrisoare de înaintare, Charles S. Narda, doctor în medicină (colonel, USAR) către Biroul DDP

Pornind de la investigaţiile desfăşurate de această echipă în perioada martie — noiembrie a acestui an, Operaţiunea Urangutan EVAL se pronunţă împotriva continuării Operaţiunii Urangutan. Numeroasele noastre argumente sunt detaliate în raportul anexat. Trebuie remarcat că nu intră în discuţie scoaterea la concurs a postului de director, această recomandare fiind făcută în unanimitate de membrii echipei. Vă rugăm să ne înştiinţaţi dacă mai sunt necesare şi alte documente în sprijinul concluziilor noastre.

(cu stiloul)
Bill,
Maiorii Carlyle şi Streiber au făcut o treabă nemaipomenită cu interviurile. Ai grijă să audă de chestia asta şi Innes.
C.N.

Epilog

Scrisoare din 12.02.1968, către domnul Le Duan, preşedintele
Republicii Vietnam, Hanoi, prin bunăvoinţa domnului Michel

Planchat, moderator la convorbirile pentru pace de la Paris

Casa Albă,
Washington
12 februarie 1968

Distinsului Le Duan
Republica Democratică Vietnam
Hanoi

Dragă domnule Le Duan,

Am aflat cu plăcere de la domnul Hollander că în întrevederea de la Vinh aţi purtat cu el nişte discuţii constructive în pregătirea întâlnirii sale cu reprezentanţii dumneavostră la Paris. Alături de întreaga lume, sperăm că oraşul Hanoi şi Delta Song Hong Ha se vor reface rapid în urma tragicei distrugeri a digului de lângă Dong Noi şi a inundaţiilor catastrofale care au urmat.

Din cele spuse de domnul Hollander şi din scrisoarea dumneavoastră de pe 29 ianuarie înţeleg că pricipala preocupare pe care o aveţi în legătură cu proiectul de tratat se referă la ajutorul economic în timpul şi după perioada de reconstrucţie. Daţi-mi voie să vă asigur că aşteptăm cu nerăbdare ca, de îndată ce se va ajunge la un acord asupra noului tratat, să începem discuţii aprofundate privitoare la modul în care Statele Unite ar putea sprijini reconstrucţia Nordului şi, la fel de important, efortul general de reunificare al mândrei dumneavoastră ţări. Cu stimă,

John F. Kennedy

Copie: Excelenţei Sale Nguyen Van Thieu
Preşedinte al Republicii Vietnamul de Sud
Saigo

****